

in pueris (.) scilicet, Raim. et Cōt. omiſſa ea vox eſt ab Aug. et Iuone, et a duobus Tarr.

occidi nocturnum furem quomodo sic Iuo. quomodo modo, Barc. et tres Tarr. et Auguſtin. et Raim. aptius. Lex duodecim tabularum furem noctu deprehenſum occidere permittit, vt tamen id iſtum cum clamore teſtificetur. Caius cap. 4. ad legem Aquilliam.

diurnus autem, si se telo defenderis sic etiā Raim. vox autem omittitur ab Iuone. cum telo pro telo, habet Aug. interdiu autem deprehenſum ita permittit occidere, ſi iſe telo defendat; ut tamen xque cum clamore teſtificetur. Caius.

Cap. 6. Hieronymus sic etiam Raim. et Cont. ex dictis Hieronymi, Burch. lib. 12. c. 16. et Iuo parte 12. cap. 73. decreti. et in marg. Iuonis recte eſt; in cap. 14. Matthæi.

Cum iuramento &c. Verba Matthæi c. 14. ſunt. Die autem natalis Herodis ſaltauit filia Herodias in medio, et placuit Herodi. Vnde cum iuramento pollicitus eſt ei dare, quodcumque postulasset ab eo. *γενεσίαν δὲ ἀγορεύων τὸ ἡρώδης ἀρχισατοῦ ἢ θυγατρὸς ἡρωδῆος ἐν τῷ μεσῷ, καὶ ἤρσατο τῷ ἡρώδῃ ὄβριον μετ' ὄρκου ἀμολόγησεν αὐτῇ δὲ ναὶ ὅτι ἂν αἰτήσῃται.*

ſaltatrici ei, habet Hieron. et Matth. *postularet* postulasset, tres Tarr. et Burch. et Iuo, et Raim. et Matth.

ſeciſſe dicit ſeciſſe ſe dicit, Hieron. et Burch. et Iuo, et tres Tarr. ſeciſſe ſe dicat, Raim.

patris, matris sic etiam Raim. matrisq. Burch. et Iuo. patris, uel matris ſuz, unus Tarr. ſi patris, ſi matris. Hieron.

facturus eſſet sic etiam Burch. et Raim. erat, Iuo. vox eſſet olim in vet. Tarr. deſiderabatur. fuerat pro eſt, Hieron.

quod ergo in ſuis quod in ſe ergo, Hieron. *repudiaturus fuit* sic Hieron. Burch. Iuo, et Raim. fuerit, unus Tarr. repudiavit, alter Tarr. forte repudiabit.

in propheta sic etiam Raim. et in propheta, Hieron. Burch. et Iuo.

Ad extremum adde, quæ refert Grat. 22. q. 4. *Cap. 7. Alex. iij. Bartholomæo Exon. Ep̄o* Exonienſi Ep̄o, concil. parte 35. c. 1. titulo de p̄nitentia. vox Bartholomæo neque in concil. eſt, neque in Gregor.

Sicut dignum &c. Recte Cont. addit omiſſa prius a Raim. quæ ſunt in concil. eſt, addunt poſt vocem dignum tres Tarraconen. et concil. et Cont.

conſentaneum eſt, graui vox eſt in tribus Tarr. et in concil. omittitur. ſoluere, Cont. pro eſt, quod nondum probaui.

deſerri sic etiam Cont. referri, concil. *nobis ex miniſterio ſuſcepta* sic in concil. ex miniſterio nobis, Cont. non recte, omiſſa voce ſuſcepta.

prorsus nobis dominus sic in concil. ut nobis Deus, Cont.

reſpondere reddere, uetus Tarr. ſolus. *qua ubique* quæ ubicumque, unus Tarraco. tantum.

remoueat in his hæc duæ voces, in his, in Contiano deſiderantur; ſunt in concil.

ſingulorum de cordibus malo, de cordib. ſingulorum, vt eſt in vet. Tarraco. et in concil. et apud Cont.

ſoluenſas direxis sic etiam Cont. duxit, cōcil. nō ſine mendo.

ſe non dubitamus prouidimus, & circumſpectum dubitemus pro dubitamus, Barc. et Cont. mendose autem eſt in concil. te non dubitemus pro uidere, et diſcretum.

ex ſuſcepto ex ſuſcepte, concil. et Cont. ſuſcepte, tres Tarr.

iuxta diſcretionem, & prouidentiam noſtram tibi sic etiam Cont. diſcretioni tuæ iuxta prouidentiam noſtram, concil. non male.

Sane cum vir litteratus eſt. Sane cum vir ſapiens, et diſcretus ſiſe etc. concil. Sane cum vir diſcretus exiſtas, Raim. et Cont. multis omiſſis.

in his, ac plurimum exercitatus hæc in uno Tarr. omittuntur. in hac, pro in his ac, Barc. et in his plurimum exercitatus, concil.

noſti, quia sic in concil. noſti, quod, Raim. Antonii gladios potuit contemnere, ſi ſic Omnia dixiſſet.

non ſolum qualitas delicti, & quantitas ſed etiam non ſolum delicti qualitas, ſed quantitas, et ætas, cōcil. non ſolum quantitas delicti, et qualitas, ſed ætas, uetus Tarr. non ſolum quantitas, et qualitas delicti, ſed ætas, multi Gregor. non ſolū qualitas, et quantitas delicti, et ætas, uetus Raim. liber non recte.

& ſcientia, & ſexu ſcientia, ſexu, Raim. ſcientia, ſexus, concil. quod non xque placet.

atque condicio ſunt. sic etiam concil. eſt pro ſunt, unus Tarr. atq. condicio delinquentis ſunt, Raim. delinquentib. pro delinquentis, Contiani librarij non recte.

quia non ſolum quare pro quia, concil. et Raim. *ſecundum qualitatem &c.* sic in concil. ſecundum prædicta, multi Gregor. et Cont. prædicta, vet. Raim. liber, altera uoce omiſſa.

que prædicimus quæ diximus, duo Tarr. et cōcil. *debeat, p̄nitentia indicis* debet pro debeat, duo Tarr. p̄nitentia debet indici, Raim. debet p̄nitentia iniungi, concil.

ſicut tu ipſe nō ignores hæc omittit Raim. et Cōt. ſunt in concil.

Ille autem &c. sic in concil. et in Gregor. ego tamen aliquid ante hæc uerba deſidero: in quib. de cōſe ſanctiſſimi uiri Thomæ ageretur; et quo pacto huic Ep̄o fuerit res tanta commiſſa. *virum Cantuarien. quendam* vox uirum in uno Tarr. non eſt. uirum Th. quondam Cantuar. cōcil. plenius prioris edit. uirum quōdam Cantuarien. Raim. Thomam quondam Cantuar. cōcil. Surianæ editionis, omiſſa uoce uirum.

ſi de illa sic etiam Raim. perturbato uerborum ordine. vt pro ſi, concil. quod minime præfero. *mors eius ſubſecuta* ei pro eius, concil. mors illius ſecuta, uetus Gregor. mors eius ſecuta, alter uetus, et Cont. et alij.

& citra vox et non eſt in concil. neque in Gregor. in quibus Greg. hæc ſunt priora illis, ſi de illa etc. circa, uel citra, Barc. et tres Tarr. quod nondum probaui.

ſuſceptum mendose in concil. prioris edit. eſt, fateatur.

pari poena, uel ſere pari puniendi ſunt pari poena ſunt puniendi, cōcil. alijs omiſſis. p̄nitentia pro poena, duo Tarr. uox pari poſterior in Barc. nō eſt. pari p̄nitentia, uel ſere poena pari exaltere puniendi, uetus Gregor. uel ſere pari, alter uetus Greg. omiſſa uoce pari poſtior, et Cōt. et alij. *& illi etiam* vox et non eſt in uno Tarr. neque in Gregor. et alij. concil.

ſi forte uolentiam, quam quidam moliri debeant impedirentur ſi forte uolentia, quam quidem a moliri debeant, impediuntur, concil. prioris edit. non recte, quidam pro quidem, Suriana editio. ſi forte per aliorum uolentiam impedirentur, Raim. uolentia pro uolentiam, duo Tarr. non male. quidem pro quidam, tres Tarr. quod non xque placet impediretur pro impediuntur, duo Tarr. quod placet. ſcribo; ſi forte uolentia, quā quidam moliri debebant, impediuntur.

paulo minori poena multari sic etiā concil. omnia in Barc. deſiderantur. paulo minori p̄nitentia multari debent, unus Tarr. in altero eſt etiā p̄nitentia pro poena, ſed uerbo debet caret. paulo minus debet poena multari, uetus Greg. minori pro minus, alter uetus, et Cont. et alij.

quia cum ſcriptum ſit sic etiam Raim. uox quia in Barc. non eſt. quia ſicut ſcriptum eſt, concil.

qui potuit hominem liberare a morte &c. hæc uerba cuius ſint, nondum inueni: ſed Prouerb. c. 24. ſcriptum eſt. Erue eos, qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitū, liberare ne ces ſes. Eripe pro Erue habet Ambros. quem refert Grat. 23. q. 3. cap. 7. *ῥύσε ἀγομέρος ἐς θάνατον.*

Lxx. Alijs uerbis uitur Enodius relatus in ſynodo Romana tēpore Symmachi, quæ ut uerba Symmachi adfert Grat. diſt. 83. in principio, *& non liberaui* sic etiam in concil. et in multis Gregor. liberat, unus Tarr. et uetus Raim. liber eum occidit sic etiam Raim. ipſum pro eum, concil.

conſtat ab sic Raim. Conſtat quoque eos ab, concil. cum conſtat, Barc. uoce ab omiſſa.

opem contra alios præſtare uenerunt sic in Gregor. contra alios opem ſere uenerunt, concil. duæ ille uoces, contra alios, in ueteri Tarr. non ſunt. *nec caret ſcrupulo ſocietatis oſculæ* hæc uerba ſumpta ſunt ex epilt. Eleutherij Papæ a Grat. relata 2. q. 7. c. 55. eadē repetit Damascus in calce epilt. 3. et apud Anſel. Lucen. lib. 13. c. 19. et Grat. 23. q. 3. cap. 8. ſed ambo dicunt uerba Anaſtaſij, et Damasci, eiſdem ſere uerba Ioan. 8. apud Iuon. parte 6. cap. 115. decreti, et Grat. diſt. 86. cap. 3. qui ſcribunt conſentionis pro ſocietatis, eadem ſunt Innocentij Papæ, ut refert Grat. diſt. 83. c. 3. et Deus dedit parte 2. aduerſus ſchiſmaticos, quidem uerba Innocentij, in concilio generali c. uit. et ſub titulo de teſtibus c. 4. in 4. collect.

qui manifeſto ſacineri deſinit, uerare sic in duobus Gregor. qui, cum poſſit, manifeſto etc. cōcil. nō deſinit, Barc. et Cont. et alij non optine. manifeſte pro manifeſto, uetus Tarr. dicitur pro deſinit, eadem uetus. vt editum eſt, Eleuth. et Damasc. in concil. et apud Anſel. et Grat. Ioan. 8. apud Iuon. et Grat. et Innocent. apud Deuld. et Grat. non deſinit, Inno. 3. d. c. ult. ſed in ueteri Tarr. ut editum eſt.

Ille uero, qui sic in concil. Qui uero, Raim. unde forte homicidium fuerit ſubſecutum unde forte ſunt homicidium ſubſecutum, concil. unde homicidium ſunt ſecutum, Raim. et Cont. *dure* sic Gregor. 9. latis dure, concil.

ad illud sic Raim. ad ipſum, concil. quod non xque placet. *ſuis ſuggeſtionibus* hæc in concil. nō ſunt; ſunt in Gregor.

Ille quoque non fuerunt sic in concil. Hi ergo non ſunt, uetus Gregor. Hi quoque, alter uetus, cetera, vt edidimus. Hi quoque non ſunt, Cont. et alij.

nec a poena sic etiam Raim. nec a reatu, concil. *illius inique* inique, concil. altera uoce omiſſa, illius, Raim. uoce altera præterita.

tamen ſicarios ſicarijs tamen, ſi eos ſicarios, concil. aptius. tamen eis, quos ſicarios, Raim. nō male. tamen ſi xque ſicarios, Barc. tamen ſi eos ſicarios, duo Tarrac. eos tamen ſicarios, tertius Tarr. in quo uox eos olim non fuerat.

vina voce) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. *quod quadam die*) quod cum quadam die, duo Tarr. et concil. et Cont. *contigit, quod ille proiciat istum ad terram*) in pro ad, unus Tarr. illum pro istum, concil. et vetus Gregor. illum in terram, alter vetus; cetera, vt edita sunt, contingit etc. illum ad terram, Cont. contigit, alij. *et cultellus*) sic in concil. cuius cultellus, Raim. ad latus suum) vox suam non est in concil. est in Greg. *incidit, et incidisset, vetus Greg. solus non optime.* *fortuito vulneratus occubuit*) sic in concil. fortuito occubuit vulneratus, duo veteres Gregor. fortuito casu, Cont. et alij. *eundem itaque ad vos &c.*) Eundem igitur ad vos etc. concil. Ideoque madamus, Raim. et Cont. alij. omisit ex his verbis, ad vos, et d. u. apparet duobus rescriptum esse. *d. u. per A. f. m. qua.*) d. u. unus Tarr. discretioni vestra mandantes, quod, concil. *rei veritate comperta, et*) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. excepta voce et. *sita res se habuerit*) sic in duobus veteribus Gregor. in quorū altero habet prius fuerat scriptū. habuit, concil. et unus Tarr. et Cont. et alij. *non impedit*) sic in concil. et in Gregor. non impedit, vetus Tarr. *prædictum D. libere permittatis*) permittatis libere, concil. prædictum P. libere permittas, Raim. T. pro D. vetus Tarr. Di. alter Tar. Diac. tertius. diaconum non significati apparet, quod dicitur, ad sacros ordines promoueri permittendum. *Cap. 11. Abbat. S. Benedicti de Nebia*) sancti pro S. tres Tarr. et Gregor. Nebia est etiam in veteri Raim. libro, Nebia, in altero veteri. Nebia, in Contiano, et alijs. Verbena, in Barcin. omittuntur duæ postremæ voces in vet. Tarr. postrema desideratur in concil. parte 50. cap. 27. in priore concil. editione, sumique dicitur ex lib. 12. registri Alex. 3. de Nebia, Suriana editio habet non recte. *et cognouimus ex eorum tenore*) sic etiam in concil. per quas cognouimus, Raim. et Cont. sine ullo lucro. *quod dum lator*) sic etiam duo veteres Gregor. cum pro dum, concil. et Cont. et alij. *ad eos, turpiter*) sic in concil. et in multis Gregor. adeo turpiter, vetus Raim. liber, et duo Tarr. in quorum altero postea S. additum est. *in personis*) sic Raim. in personas, concil. prioris edit. hęc in vet. Tarr. non sunt. sunt in Suriana cō-

cil. editione, vt edidimus. *denudare*) nudare, vetus Tarr. solus non male. *presumpsit*) sic etiam Raim. coeperunt, concil. prioris editionis. Surius Raim. sequitur. *insurgentes*) sic Raim. et Surius, resurgentes, concil. prioris editionis. *Cum autem*) sic etiam Greg. 9. Cumque, concil. *audientiam*) notitiam, vetus Greg. solus non male. *se soluere*) sic etiam Raim. et Surius. se absolueret, concil. prioris edit. et tres Tarr. ego nihil mutone ipse ab eis) sic Raim. illis pro eis, vetus Tarr. et Surius. ne ab illis, concil. prioris editionis. *Vnde quoniam*) sic in concil. Verum quoniam, Raim. aptius. *post tunicam relinquere pallium*) sic etiam Raim. etiam pallium, concil. tumuntur hęc ex verbis Matthæi cap. 5. et Lucæ cap. 6. *et rerum*) non recte in concil. prioris edit. est, et personarum. *quam pro*) prius quam pro, Barcin. solus. *et transitoris*) hęc in uno tantum veteri Gregor. desiderantur. *in aliquos*) sic in concil. prioris edit. in alios, Raimund. et Suriana concil. editio. *altaris obsequio*) munisterio, concil. et Raim. officio, unus Tarr. olim. *quibus modis ad arbitrium tuum potueris*) suum pro tuum, vetus Tarr. quibus ad arbitrium suum modis poterit, concil. prioris editionis. tuum pro suum, habet Surius. ad arbitriū tuū, Greg. 9. alijs omittis. *constat equidem eos*) sic in concil. prioris edit. constat enim eos, Raim. et Surius. *contra rationem, et mansuetudinem, et ecclesiasticam disciplinam*) contra regularem mansuetudinem etc. concil. non male. contra rationis custodiam, olim vet. Tar. mox cōtra rationis mansuetudinē. vox et priori loco in tribus Tarr. est omittis, contra mansuetudinem ecclesiasticā, Raim. et Cōt. alijs omittis. contra rationum mansuetudinem, Barcin. non recte. forte contra regularium mansuetudinem. *ex utriusque opere*) sic etiam in concil. prioris edit. et in veterib. Greg. ope pro opere, Surius, et Cont. et alij. quod non reque placet. *Cap. 12. Idem Lucen. Epō. Pars c. Consulit*) Vide, quæ diximus cap. 7. qui clerici, vel uouentes, cuius portio hoc caput est. *Cap. 13. ex concilio Guarmatiensi*) sic etiam Raim. et Cont. Worma. c. 30. Burch. lib. 17. c. 57. aptius. sed in concilijs nondum in ueni. *explenda libidinis*) vox explendæ in veteri Gregor. tantum desideratur.

vt non ex eo soboles nascatur) hęc omittunt Raim. et Cont. habet Burch. *vel ad potandum dederit*) hęc in veteri Tarr. solo desiderantur. *vt non posses generare, aut concipere*) possit pro possit, Burch. et Raim. qui post hęc verba addit, vel nasci soboles. uel pro aut, vetus Tarr. *teneatur*) sic Burch. et duo veteres Gregor. teneatur, Cont. et alij.

TIT. XI. DE TORNEAMENTIS.

Cap. 1. ex concilio Lateran. sic etiam Raim. et Cont. adde cap. 20. ex concilijs. *Felicis memoria Papa Innocentij, et Eugenij etc.*) sic in concil. vox Papæ non est in Gregor. Innocentij secundi decretum exiit in calce Panormiæ luonis lib. 8. tit. 11. cap. 11. sumitur ex synodo Romana eiusd. Innocentij cap. 10. Eugenij secundi, vel tertij est cap. 2. huius tituli, quod utpote antiquius, prius collocari debuit. *detestabiles illas nundinas*) illas pro illas, vetus Gregor. neutra vox est in concil. Detestabiles autē illas nundinas, Iuo. *vel ferias*) hęc in Panor. non sunt: vidi in libro veteri Veronen. et in concil. et in Gregor. et apud Eugen. 3. c. 2. huius tituli. *quas vulgo torneamenta vocant*) hęc addidit concil. Later. quod neque Innoc. neq. Eugen. dixerant. *in quibus milites ex condito &c.*) totidē uerbis Innoc. mutauit quædam Eugen. *conuenire solent*) sic etiam Raim. et Panor. et Eugen. venire solent, concil. *et ad ostentationem &c.*) hęc etiā sunt Innocentiana. *et audacia temere congregantur*) sic etiam Iuo. temerarie pro temere, concil. temere congregari, Raim. et audaci temeritate congregantur, Veron. *Unde mortes hominum &c.*) hęc quoq. ab Innoc. sumuntur: Eugenius quædam omisit. *fieri prohibemus*) sic in concil. et in Gregor. omni modo fieri interdicius, Panor. omnino, Veronen. aptius, et Eugenius. *quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit*) sic concil. et Iuo, et Veron. ibi pro ibidem, Raim. vox eorum ab Eug. est omittis. *quamuis ei poscenti penitentia non negetur*) uenia pro penitentia, concil. non recte. penitentia, et viaticum, Panor. et Veron. plenius, penitentia, vel viaticum, vetus Gregor. vt editum est, Cōt. et alij. viaticum non negetur, Eugen. et Barcin. alijs omittis.

ecclesiastica tamen careat sepultura) in his verbis omnes conueniunt, Innoc. Eugen. et Alex. 3. item concil. Iuo, Veron. et Raim. *Cap. 2. Eugenius in concilio Remenensi*) scribendum Eugenius in concilio Remenensi cap. 7. ex concilijs. hic multo antiquior fuit Innocentio 11. et Eugenio 11. *Temerariam similiter audaciam quorundam*) Temerariam multorum audaciam, concil. *vel ferias*) hęc in concil. non sunt. *solent ad concertationem virium suarum conuenire*) concertationem, vetus Tarr. ostentationem, Barcin. venire solent ad ostentationem virium suarum, concil. *unde hominum &c.*) hęc in concil. non sunt. *omnino fieri interdicius*) omnino, et sub anathemate fieri prohibemus, concil. *viaticum*) penitentia, et viaticum ei, concil. plenius.

TIT. XII. DE CLERICIS

pugnantibus in duello. *Cap. 1. Alex. 11.*) sic etiam Raim. et Cont. adde, Salernitano Archiepo, ex concil. d. parte 26. c. 4. et 5. *Pars c. Licet prater*) sic etiam in concil. omittunt hęc Raim. et Cont. Integra clausula exstat sub titulo de sponsa duorum. vide, quæ scripsimus cap. 8. de homicidio. *vel si oblatum*) vox si non est in Gregor. est in concil. *et subierit*) hęc neque in concil. sunt, neq. in Gregor. sunt tamen apta. *sine victor, sine victus fuerit*) sic etiā Raim. et victus fuerit, siue victor, concil. *in hac parte*) sic etiam concil. in hoc, Raim. breuius. *ex ipso duello illo pro ipso, concil. ipso, Raim.* *non sit subsecuta*) sic in concil. fuerit pro sit, Raim. *Cap. 2. Idem*) addi potest, in eadem, vt est in concil. d. parte 26. c. 6. vide, quæ scripsimus cap. 1. de corpore vitiat. *De presbytero autem*) vox autem non est in Barcin. neque in veteri Tarr. *enim ipse*) vox ipse desideratur in solo veteri Tar. *sicut etiam nos*) sicut etiā et nos, duo Tarr. non optime. *non perdidit*) non perdidit, vetus Tarr. Cetera vide d. c. a.

TIT. XIII. DE ADVLTE-

rijs, et stupro) sic etiam Raim. et Cont. stupris, unus Tarr. et violatione ecclesiæ, additur man-

recenti, in veteri Tarr. quod non placet.
Cap. 1. In Exodo sic Raim. et Cont. adde cap. 22. non cap 3. ut est in marg. Contiani. libri. Meminisse autem oportet, quod Bernardus Papien. admonuit cap. 1. commodati.
Si seduxeris quis virginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea sic Compluten. Latina, et vetus Gregor. nondum pro necdum, Cont. et alij. Si seduxerit quis virginem desponsatam, et dormierit cum ea, Iuo non recte parte 16. cap. 292. decreti ex capitularibus c. 24. *ἐὰν δὲ ἀπατήσῃ τις παρθένον ἀμνηστὸν καὶ κοιμηθῆι μετ' αὐτῆς.* Lxx. Si autem deceperit aliquis virginem indesponsatam, et dormierit cum ea, Complut. Et quando seduxerit vir virginem, que non est desponsata, et concubuerit cum ea. Chald. *dotabit eam, & habebit uxorem* sic Iuo, et Raim. eam, addit Complut. Lat. ante vocem uxorem. *φερνὴ φερνῶν αὐτῆς ἵαντῶ γυναικῶ.* Lxx. dote dotabit eam sibi uxorem, Comp. desponsabit eam sibi in uxorem. Chald. *si pater virginis dare noluerit* sic Complut. Lat. si vero pro li. Raim. Si pater noluerit virginem dare, Iuo cap. 293. d. partis 16. ex cap. 25. Capitular. *ἐὰν δὲ ἀνανεύσῃ ἀνανεύσῃ καὶ μὴ βέλῃ τοῦ οὐ πατρὸς αὐτῆς δῶνα ἢ αὐτῶ γυναικῶ.* Lxx. si autem renuens renuerit, et noluerit pater eius dare eam illi uxorem. Compl. quod si noluerit pater eius tradere ei illam. Chald. *reddet pecuniam iuxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt* sic etiam Complut. Lat. et Raim. reddat pecuniam iuxta morem dotis, etc. Iuo. *ἀργύριον ἀπορίσῃ τῶ πατρὶ καὶ ὅσον ἐστὶν ἢ φερνῶ τῶν παρθένων.* Lxx. argentum soluet patri, secundum quod est dos virginum. Compl. pecuniam pro argentum maluisse. argentum in pondere reddet iuxta dotem virginum. Chald.
Cap. 2. Augustinus Felici Sipontino Epō Gregorius Sipo. Epō, vetus Raim. liber aptius. Gregor. Papa pro Aug. tres Tar. Syponen. Cōtius, et quidam alij mendose. confirmantur verba doctor. Tarr. et veteris Raim. libri, ex. epist. 42. c. 81. Indict. 11. lib. 2. registri B. Gregorij.
Peruenit ad nos, quod Felix nepos tuus Ante hæc verba addi potuit, Pars c. Expectabamus, ex registro. Integra clausula hæc illic est. Expectabamus fraternitatem tuam sua aliquos ad Deum prædicatione conuertere, et male agentes ad rectitudinem reuocare. quæ de re nimis contristatur, quia e diverso in nepotis tui Felicis prauitate, tua euidenter, qui talem nutritu, culpa mō

strata est. Peruenit itaq. ad nos, quod supra scriptus Felix etc. illæ duæ voces, nepos tuus, omisæ sunt a Raim. et Contio.
Englerij diaconi tui filiam Englerij, vetus Tarr. Eugenij, Barcin. apertius. Euangeli, regist. non male. Englij, vetus registri liber. quandam virginem, Raim. et Cont. Euangelus idem diaconus appellatur epist. 40. eiusd. libri in edito registro. Euglius, in veteri.
decepis sic etiam Raim. deceperit, regist. et unus Tarr.
quamuis esset sic Raim. quamuis graui esset, regist. plenius.
de lege pæna legis pro lege, unus Tarraconen. solus.
nos aliquatenus legis sic Raim. vox legis in veteri Tarr. est omisæ. nos tamē pro nos, regist. et Barcin. et tres Tarr.
hinc (modi disponendo) hoc modo disponimus, Barcin. et Raim. apertius. huiusmodi disponendo præcipimus, editus registri liber. huiusmodi duximus disponendum, vetus liber. statumimus pro duximus, alter vetus.
id est, ut aut quam stuprauit, uxorem habeat vox id est non est in veteri registro, neq. apud Raim. est in edito registro. eam, quam stuprauit, aut uxorem factis nuptialibus instrumentis accipiat, d. epist. 40.
aut certe si sic est in vet. reg. aut si certe, in edito. vox certe non est apud Raim.
districte, & corporaliter ac pro et, regist. corporaliter, Raim. et Cont. superioribus verbis omisæ. aut corporaliter castigatum id. epist. 40.
excommunicatus quo sic etiam regist. et Raim. hæc in vet. Tarr. desiderantur. priuatum communione, d. epist. 40. aptius. neque enim hic cōtumax est, sed pænitens.
in monasterio, in quo penitentiam agit, retrudatur agit penitentiam, vetus Raim. liber. monasterium pro monasterio, Cont. et alij, cetera, ut vetus. in monasterio, ubi penitentiam peragat, retrudatur, vetus registri liber. in monasterium, ubi permanentiam etc. editus liber mendose. in monasterio eum priuatum communione, ubi penitentiam peragat, dare festinabis, vetus registri liber d. epist. 40. in monasterium etc. tradere festinabis, editus liber.
nulla sit ei egrediendi sine præceptione licentia vox ei desideratur in veteri Raim. libro. præcepto pro præceptione, Cont. et alij, cetera, ut vetus. ei nulla sit egrediendi sine nostra præceptione licentia. regist. plenius. ita ut nulla exinde exist quo modo egrediendi licentia, nisi hoc nostra permi

LIB. V. TIT. XIII. DE ADULTERII, ET STVPRO.

permiserit fortasse præceptio, d. epist. 40. Quæ postea sequuntur, in registro legantur.
Cap. 3. ex concilio Aurelianen. Aurel. vetus Gregor. Arelaten. Cōt. et alij. Hermes in libro pastoris mandato 4. Iuo parte 8. c. 243. decreti, et lib. 7. tit. 5. cap. 2. Panor. ubi in 4. est pro. mand. 4. Hermes in libro pastorū, Grat. siue Palea 34. q. 1. cap. 7. apocryphus dicitur hic pastoris liber a Gelasio apud Grat. dist. 15. c. 3. a veterib. legebatur, et is Hermes doctor fidei appellatur a Pio epist. 1. apud Grat. de consecr. dist. 3. c. 21. quem ego legi hoc titulo Latinū librum, indignum esse iudicavi, ut iterum legeretur.
Si vir sciuerit uxorem etc. scribi potuit, Pars cap. Ego dixi, ut est apud Iuon. vtrubiq. et Paleam. 7. Integra clausula hæc est. Ego dixi pastori. Dormine si quis habuerit uxorem fidelē in domino, et hanc inuenerit in adulterio; numquid peccat 7. vir, si cōiuit cōm illa? Et dixit mihi. Quamdiu nescit peccatum eius, sine crimine est viuens cū illa. si autem scierit vir uxorem suam etc. sic Iuo in decreto. mulierem fidelē, Panor. pro vxore fidelē; et si concumbit pro si cōiuit; caret autem voce (viuens). Apud Paleam est etiā, mulierem fidelē; et si concūbit cum ea; et scit pro scierit; caret autem voce suam. hanc vocem suā addunt editis vetus Gregor. et Barcin. Si vir sciuerit uxorem suam, duo Tarr. scierit, etiam habet tertius Tarr. sed suam non habet. Si vir sciens uxorem suam, Cont. et alij.
& non egerit penitentiam mulier quæ non egerit penitentiam, Raim. voce mulier omisæ, ut editū est, Iuo vtrubique, et Palea.
sed permanet in fornicatione sua sic etiam Panor. et Palea, et pro sed, Iuo in decreto. vox sua omittitur in Gregor. et in veteri Tarr. sed permanet etiam etc. alter Tarr.
& uiuit cum illa, vir reus erit conuiuit pro uiuit, Iuo in decreto. et coierit cum illa, vir reus peccati eius erit, Panor. et coierit vir cum illa, reus erit peccati eius, Palea. vixit pro uiuit, duo Tarr. eius pro reus, alter eorum olim, mox eius reus. et vir eius uiuit cum illa, reus erit, vetus Gregor. vixit cum illa, reus erit, Cont. et alij.
& eius peccati particeps sic etiam Raim. reus erit peccati eius, et particeps moechationis eius, Iuo vtrubiq. fornicationis pro moechationis, Palea, cetera, ut Iuo.
Quod si mulier &c. sic Raim. et Cont. Ante hæc verba leguntur apud Iuonem hæc. Et dixi illi. Quid ergo, si permanet in vitio suo mulier? Et dixit. Dimittat illam vir, et vir per se maneat. Quid autem pro Quid ergo, habet Palea, ad uirum) sic Panor. iuum, addunt Iuo in decr. et

Palea, et Raim. *debet recipere peccatricem &c.* debet sed non sepe recipere peccatricem, Raim. et Cont. non recipitur a uiro suo? Dixit. Immo si non receperit eam vir suus, peccat, et magnum peccatum sibi admittit. sed debet recipere peccatricem, quæ penitentiam agit, sed non sepe. Iuo in decreto. Ergo debet, pro sed debet, Panor. et egit pro agit. numquid recipitur a uiro suo? Et dixit. Immo si non recipit eam vir suus, peccat. Palea, ceteris omisæ, non male.
 Post uerba huius capituli sequuntur alia consulto a nobis omisæ, quia e Nouati schola sumpta videtur, quamuis Nouatus Hermete, et Pio posterior fuerit.
Cap. 4. Non ponitur sic in uno Tarr. quia sub hoc titulo in Gregor. non est, sed exstat cap. 1. de officio iudicis ordinarij, et supra lib. 1. tit. 23. cap. 1. in hac collectione, ubi notas varietatis addidimus exceptis infra scriptis.
ulcisci, et iudicare et, ante hæc uerba addit unus Tarr. cum tamen olim ea voce caruisset. un. dicare pro iudicare. Barcin.
populum conuocens publicum conuocent, Barcin. et vetus Tarr. publicum auxilium conuocent, alter Tarr. publicum conuocent auxilium, tertius Tarr.
ad praiudicandum ad iudicandum, Barcin. ad ea) hæc in duob. Tarr. non sunt.
prosequendum prosequenda, duo Tarr.
Cap. 5. Alex. in Parisiensi Epō ex concilio Parisiensi, Tarr. tres, et Raim. quibus addit Burch. lib. 16. cap. ult. cap. 3. ego in concilijs nō inueni. In Barcin. hoc caput desideratur. caput sextum est in veteri Tarr. quintum autem, quod nobis est sextum.
Mavis etiam ex sola vox sola non est in tribus Tarr. neque in Greg. neque apud Burch. apud quem additur vox sane post uocem Mavis, ut etiam in duobus Tarr.
& ipsi vox et in veteri Gregor. solo non est.
accusare possunt et, ante hæc uerba addit Burch. et unus Tarr. et vetus Gregor.
Cap. 6. Alex. in sic Raim. et Cont. adde, Carionensi Epō, in 14. libro registri, ex cōcil. parte 50. cap. 21. Hoc est cap. 5. in Barcin. et in ueteri Tarr. *Significasti nobis &c.* adde, Pars cap. Cum sacrosancta Romana, ex concil. Integra clausula quæ ratur.
instinctu diabolico diabolico instinctu, cōcil. omittunt hæc Raim. et Cont.
infra ecclesiam sic etiam Raim. in ecclesia, concil. frequenter, sicut asserti) hæc omittit Raim. et Cōt. sunt in concil.

que utrique) vox utrique non est in Gregor. scribendum, quæ utrique, ut est in concil. et in Barcin. et in tribus Tarr.

lucusmodi delictum) vox delictum in veteri Tarr. solo non est.

memen adulteri celans) sic Raim. vox celans in concil. prioris edit. desideratur. nomine forte est in marg. concil. quod reicio, ut editum est, in Suriana editione.

dicuntur proposuisse in presentia tua) dicitur in presentia tua deposuisse, concil. prioris edit. in presentia tua dixit, Raim. et Suriana concil.

super quibus) sic in concil. prioris edit. super quo, Raim. et Surius.

ab Apostolica sede) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

Nos igitur iuxta &c.) ego pro igitur, concil. prioris edit. modo, ergo, scribendum, et est in post. Ideoque mandamus, quatenus, Raim. et Cont.

ut dignam) ut condignam, tres Tarr. et concil. quat. condignam, Raim.

imponens) impone, res, vetus Tarr. solus.

per aspersionem aque) sic in concil. benedictæ, addit Barcin. et Gregor. 9.

sanctificando reconciliatis) sic etiam concil. reconciliare procutes, Raim. et Cont.

ne contra Apostolum &c.) sumuntur hæc ex Pauli epist. cap. 8. ad Corinthios, et ex epist. 2. cap. 6.

& non) et ne, tres Tarr. et concil. et Raim.

vicinis presbyteris) cum, addunt ante hæc verba concil. prior. edit. et vetus Gregor. et duo Tarr. in quibus ea vox olim non fuerat, a pro cum, tertius Tarr. eum vicinis v. presbyteris, Côt. et alij, et Suriana concil.

quos se) aut quos se, vetus Tarr. solus.

quis si purgare se potuerit) Quod si se purgare poterit, concil. quein si purgare se poterit, Raim. que si purgare potuerit, vetus Tarr. quem pro qui, alter Tarr. cuius vetus scriptura fuit qui.

in officio) monasterio, vetus Gregor. solus.

ministrare permittas) sic etiam Raim. eum, addit ante hæc verba unus Tarr. permittas ipsum ministrare, concil.

Si vero non potuerit) poterit, concil. alioquin, Raim. et Cont.

nulla ratione postponas) sic etiam concil. non postponas, Raim. et Cont.

TIT. XIII. DE RAPTO-

ribus. pradonibus &c.) sic in veteri Greg. vox pradonibus omittitur a Contio, et alijs.

& violatoribus ecclesiarum) hæc in uno tantum Tarr. desiderantur.

AP. 1. ex concilio Meldensi) sic etiam Raim. et Cont. et Palea 6. q. 3. cap. ult. addunt (c. 2.) Burch. lib. 11. c. 45. et Iuo parte 14. c. 109. decreti.

De illis autem, qui &c.) multa omittunt Raim. et Cont. quæ habent ceteri. his pro illis, vetus Tarr. ac.

& rapinas) vox et non est apud Burch. et Iuo. et rapinam, Palea. et ibi rapinas, Raim.

peragunt) faciunt, vetus Gregor. solus.

ut excommunicentur) sic Burch. et Iuo. et Palea. ut ab illius loci prelato excommunicentur, Raimund.

ex parochia) illa, addunt Raim. et Cont. ceteri ea voce carent.

que perpetrarunt) sic etiam Burch. Iuo. et Raim. quod pro quæ, vetus Tarr. quæ patrarant, Palea.

seniores eorum, &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. habent alij.

ne eos recipiant) sic Burch. et Iuo. et vetus Grat. lib. 1. recipiat, Palea. edit. nec pro ne, unus Tarr. nec eos recipiat, vetus Gregor. ne eos recipiat, Cont. et alij.

fecerunt) sic Burch. et Iuo. et Palea. et vetus Gregor. fecerint, Cont. et alij.

& omnia) et ibi omnia, Palea. solus, sed in vetri libro olim non erat.

pleniter emendatis) sic Burch. Iuo. et Palea. plene, vetus Tarr. et Raim. pro pleniter.

Cap. 2. ex concilio Lateranen.) sic etiam Raim. et Cont. adde cap. 24. ex concil. cap. 9. ex historia Anglica Gull. Neubrigen.

Pars 1. Ita quorundam) vox Ita desideratur in duobus Tarr. necessaria est, ut apparet ex cap. 6. de Iudæis in hac collect. et ex concil.

Excommunicationi quoque subdantur) Excommunicationis quoque poene subdantur, concil. et Gull. Excommunicationi subdantur, Raim. subdatur, Cont. et quidam alij in dote. Excommunicationi, unus Tarr. et unus ex vet. Gregor. aut alios) sic Gull. et Raim. vox alios in concil. non est.

navisragium) naufragia, concil. tantum.

dammanda) sic etiam concil. et Gull. dampnata, Raim. quod non a iure placet.

Cap. 3. rebus suis spoliare) præsumunt. sic Gull. et concil. spoliare rebus suis, Raim.

dicitur contingere quandoque) dicitur contingisse, quod quandoque, concil. parte 30. cap. 48. quandoque, Raim. et Cont. alijs omittis.

& eis)

& eis) sic Raim. et concil. et his, unus Tarr. et eos, alter Tarr. quod non placet.

quosdam etiam interdum occidunt) sic etiam concil. occidere non verentur, pro voce occidunt, Raim. vox etiam non est in vet. Tarr. occidere, quod est auditu terribile, non verentur, alter Tarr. pro verbo occidunt, quosdam etiam, quod audire est terribile, interdum occidunt, tertius Tarr. accen.

excessum huiusmodi) non veretur, addit unus Tarr. tantum.

Karissimum &c.) omittunt hæc Raim. et Cont. sunt in concil.

Rex Sicilia W.) vox hæc W. neque in concil. est, neque in Gregor. in tribus Tarr. ita scripta est, ut finis eius etiam vocis significetur VS, hoc est Willielmus. fuerunt autem duo Sicilia Reges Willielmus cognomento Malus pater, et W. cognomento Bonus filius.

personis ecclesiasticis &c.) sic etiam concil. Episcopis, Raim. et Cont. alijs omittis.

sunt prædite) super eminent, concil.

commiseris) sic etiam Raim. commisit, concil.

quid de Sarracenis &c.) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.

qui fuerint) sic in concil. qui sunt, tres Tarr. accen.

in tam nefario) nefario, concil. alijs omittis in prior edit. in nefario, Surius.

super quo) utique, additur in concil.

quod si tales) vox si non est in Gregor. est in concil.

sunt, vel in posterum etc.) sint, vel fuerint post modum etc. concil. existentes, Raim. et Cont. alijs omittis.

eos pecuniaria) vox eos non est in vet. Tarr. neq. in Gregor.

et etiam) sic etiam concil. et Raim. et in uno Tarr. non est, etiam, in altero aptius omittitur.

ea moderatione) sic etiam Raim. ea tamen moderatione, concil. non male.

ita fuerit) sic etiam Greg. 9. fuerint ita, concil.

super hoc grauis Sarracenorum excessum) graues pro grauis, concil. grauis excessus, Raim. et Cont. alijs omittis.

de truncationem) sic Raim. truncationem, concil. ipsam exercendam) ipsam, concil. altera voce omittis. utraque voce carent Raim. et Cont.

Cap. 4. Non hebergen) Hèrebergen. Barcin. Nebebergen. concil. d. parte 30. c. 24. Burg. duo. veteres Greg. Burgen. Côt. et alij. Burgien. in marg. concil. Surianæ editionis.

Cum causam, que inter) quæ est inter, concil. causa pro causam, Raim. et Cont. non recte.

latorem presentium) L. P. concil. prioris edit. obscur. omittunt hæc Raim. et Cont. et Surius.

versitur) hæc vox in concil. desideratur.

sua commississimus &c.) hæc recte addit Cont. a Raimundo prætermissa; quæ sunt etiam in concil.

asserit) asseruit, concil. et Cont.

femina quoque) sic etiam Cont. vero pro quoque, concil.

ab illo) ab illius, Barcin. et duo Tarr. et concil. et Cont.

primo rapit eam) sic etiam Côt. eam prius rapuerat, concil.

illa tamen nolente) nolente, concil. et Cont.

& postmodum priusquam) sic in concil. post quam pro priusquam, vetus Tarr. ut postmodum, et priusquam, Cont. non optime.

demum inclusa est in monasterium monialium) vox monialium non est in Barcin. neque in Contio; in quo est deinde pro demum. intus pro in, est in veteri Tarr. Deinde inclusa est in monasterio monialium, concil.

sedem duxit Apostolicam consulendam) sic etiam Cont. et Surius. quæstionem duxit A. Con. mēdose in concilij est prioris edit.

dicitur admitti) dicitur admitti, concil. et Raim.

cum habuerit) sic etiam Raim. cum habuit, unus Tarr. et concil. priora.

mulieris assensum) sic Raim. assensum mulieris, unus Tarr. consensum mulieris, concil.

eam desponsauerit) sic multi Gregor. eam desponsauit, vetus Gregor. desponsauit eam, concil. prioris edit.

foris reclament) sic in concil. a quibus eam dicitur rapuisse, addit Raim. deest in vet. scribit Cont. veterem appellans collect. 1. ego eadē verba habeo in duobus veteribus Greg. sumuntur ex verbis huius collectionis omittis a Raim. vox foris in Greg. non est.

cum post matrimonium carnis commixtione perfectū) sic etiam Raim. cum post carnis permixtionem matrimonium sit perfectum, concil. prioris edit. ut editum est, Surius excepta voce commixtione, pro qua habet permixtione.

teste Apostolo) Paul. epist. 1. ad Corinth. cap. 7.

non habeat) sic etiam Raim. non habet, vet. Tarr. et concil.

si præcessit) si præcessit, vetus Tarracoenensis solus.

canonicis) hæc vox in Gregor. non est; est in concil. aut non est in duobus in concilij prioribus.

decharneris) scribendum, claruerit, ut est in trib. Tarr. et in concil. et in Gregor.

postmodum sine assensu) sic in concil. et in duobus

bus veteribus Gregor. sui viri, unus Tarr. habet. post matrimonium sine assensu viri, Cont. et alij.
non potuit femina) sic in concil. potuerit pro potuit, vetus Tarr. ipsa pro femina, Raim.
aut aliter) sic Raim. et concil. aut alter, tres Tarrac.
Nec ergo) Non ergo, duo Tarr. et concil. et Raimund.
rapta per vim) sic etiā Raim. per uirum rapta, concil.
de monasterio) sic in concil. in pro de, Raim. non optime.
eius potuit) sic in concil. viri pro eius, Raim.
diuino modo robur nequeat) sic etiam concil. maxime si probari nequiverit, uetus Greg. nequeat, alter uetus, et Cont. et alij.
profiteretur) scribe profiteretur, ut est in veteri Tarraconen. et in concil. et in Gregor.
continentiam) continentiam, vnus Tarr. solus.
Cap. 5. Eugenius iij. sic etiam Raim. et Cont. uniuersi fo cler. o. addunt concil. parte 34. cap. 1. titulo de raptoribus, et ecclesiarum violatorib. et quādo post peractam penitentiam sit neganda sepultura ecclesiastica, nisi satisfierit de damno restituendo. Hoc fortasse caput ex cōcilio aliquo est.
Super eo, quod &c.) Super eo uero, et infra. Raimund. Recte autem Cont. addit ab eodem Raimund. praetermissa; quae sunt etiam in concil. uocē uero excepta.
& ecclesiarum violatoribus) sic etiam Cont. ecclesiarum, concil. alijs omillis non recte.
vel eorum oblationes) et oblationes eorum, concil. uel per eorum oblationes, Contius, non recte.
a nobis) sic etiam concil. et Cont. est a nobis, uetus Tarr.
statutum in concilio) statutū est in concilio, Barc. et unus Tarr. et Cont. statutum, concil. alijs omillis. statutum est, et in concilio, alter Tarr.
statuimus in constitutione ipsa &c.) uox statuimus in vet. Tarrac. non est. statuimus, et constitutionem ipsam etc. concil. statuimus, Raim. et Cont. alijs omillis.
& beatorum) et sanctorum, concil.
raptoribus, qui in urbe suggerente diabolo uolenter subtraxerint) diabolo suggerente uolenter surrexerint, concil. cetera, ut edita sunt. subreple- rint, tres Tarr. pro subtraxerint, surrexerint, Barc. uox uolenter in duobus Tarr. non fuerat, sed in altero mox addita fuit, qui uolenter surrexerint, Raim. et Cont. alijs omillis.
in rapina) sic in concil. in rapinam, Raim.

sine in ecclesiarum uiolatione) sic etiam concil. uocē in carent duo Tarr. et Barc. siue ecclesiarum uiolationes, Raim.
deprehensus est, uel amodo fuerit) est deprehensus, etc. concil. fuerit deprehensus, Raim. et Cont. alijs omillis.
firmam, & plenam) sic etiam Raim. plenam, concil. alijs omillis.
penitentia beneficium) sic Raim. omne beneficium, concil. prioris edit. non optime. ut editum est, Surius.
ei penitus) eis, unus Tarr. solus altera uocē omis- sa.
ad obitum) suum, addit uetus Tarr. tantum.
quod absit) omittunt hae Raim. et Cont. sunt in concil.
ac fidei iussora &c.) hae etiam ab eis, sunt omis- sa; in concil. leguntur.
concedatur) sic in concil. concedantur, Raim.
ac fidei iussora, sicut diximus) hae sunt in concil. de- siderantur in Gregor.
penitentiam quidem) penitentia quidem, concil. prioris edit. et duo Tarr. penitentia ei quidem, tertius Tarr. sollempnitatis penitentia, Raim. et posterior concil. editio.
mandatur) sic Raim. et concil. uideatur, tres Tarr. in quorum uno A expunctum est.
fid. uaticum non negetur) sic in concil. denegatur, unus Tarr. sed de peccato contrito uaticum nō negetur, duo ueteres Greg. corde, addunt Cont. et alij, post uocem contrito. Mihi neutrum pla- cet.
sepultura illius) eius pro illius, unus Tarraconen. solus.
contra statuta nostra) contra statutum nostrum, concil. contra hae, uetus Gregor. contra hoc, alter uetus, et Cont. et alij.
uel in morte penitentiam dare) penitentias pro pe- nitentiam, concil. et Barc. et tres Tarr. et uetus Gregor. uel in morte penitentias dare, alter uetus Raim. liber, et Cont. et alij.
sepultura illorum) sic in concil. eorum pro illorum, unus Tarr. sepultura, Gregor. 9. altera uocē omis- sa.
uel eorum) uox eorum in uno Tarr. solo deside- ratur.
attemperauerit) sic etiam duo ueteres Gregor. at- temptauerint, tres Tarr. et cōcil. et Cont. et alij.
si huiusmodi) seu pro si, Barc. et tres Tarr. et Rai- mund. seu huius, concil. prioris edit. seu huiusmo- di, Suriana editio.
Cap. 6. Alex. iij. Claremontino Epō) sic etiam in concil. d. parte 34. cap. 2. Claremontino, in marg. concil. prioris edit. Claremont. duo ueteres Gregor.

gor. et Suriana cōcil. editio. Claremonten. Cōt- et alij. Recte autem Raim. ordinem mutauit ca- pitum, rationem temporum secutus.
In litteris tuis) In, uocē uetus Tarr. et cōcil. carēt. est in Gregor.
quas l. lator praesentium detulit) exhibuerat, concil. exhibuit, Barc. et uetus Tarr. totam clausulam omittunt Raim. et Cont.
quod cum pater eius) sic in concil. uox cum in vet. Tarr. non est. quod cum H. Raim. et Cont. alijs omillis.
fuisse et criminibus) criminibus esset, uetus Gregor. solus.
qua per appositionem ignis ecclesiarum excidit) qui pro qua, concil. non male, et tres Tarr. et uetus Gregor. qui ecclesiarum excidium, alter uetus. qui ecclesiarum incendium, Cont. et alij. incen- dium pro excidium, Surius.
diabolo instigante commiserat) licetiam Raim. cō- miserat, uetus Tarr. suggerente pro instigante, concil.
in ultima egritudine) uox ultima non est in Gre- gor. licet in concil.
confessus est se peccatorem) hae omittūt Raim. et Cont. sunt in concil.
fuit a sententia absolutus anathematis) anathematis absolutus, concil. excommunicationis absolu- tus, uetus Gregor. fuerit a sententia excommu- nicationis absolutus, alter vet. Greg. fuerit a sen- tentia excommunicationis absolutus, alter uetus. a- lias anathematis, idem. ut in cōcilijs, Cōt. et alij.
f. s. per A. s. p. m. quat.) frat. suę etc. quatenus, cō- cil. alijs omillis. mandamus, ut, Raim. alijs quo- que praetermissis.
patrie l. su. radietis) sic in concil. hae omittūt Rai- mund. et Cont.
quibus per) quib. ille per, tres Tarr. et concil. et Raim. plenus.
irrogauerit) irrogauit, concil. irrogauerat, Raim.
a peccato illo) addit uetus Tarr. solus.
ualeat liberari) debeat liberari, vnus Tarr. tantū.
Cap. 7. Idem Lucen.) Lucēsi Epō, duo Tarr. et cō- cil. d. parte 34. c. 3. et parte 50. c. 52.
Pars c. Consuluit) hae in concil. non sunt. Integra clausula exstat sub titulo qui clerici, uel uouen- tes cap. 7. in hac collect.
De secunda uero) uox uero in solo ueteri Tarr. non est.
eius, quem) illius, qui, uetus Tarr. tantum, non re- cte. illius, quem, non displiceret.
uolatione) sic in cōcil. d. c. 52. in uolatione, d. c. 3. pro eo (ex eo) pro eo, Barc. et tres Tarr. et d. c. 52. alijs omillis. pro eis, d. c. 3. alijs item omillis.
quia laborans) sic d. c. 3. qui pro quia, Barc. et d. c. 52. uox quia desiderabatur olim in vno Tarr. tenuerit) sic in concil. vtrubiq. sed in marg. d. cap. 3. forte meruerit. meruit, vnus Tar. omittitur in

Barc. forte obtinuerit, Surius. d. c. 52.
relaxatum) sic olim in vno Tarr. mox, relaxari, quod est in cōcil. vtrubiq. relaxationē, alter Tar. proptinque) sui, additur d. c. 3. eius, d. c. 52.
TIT. XV. DE VSVRIS.
Cap. 1. Alex. iij. in concilio Turonen.) sic in con- cil. parte 16. cap. 9. titulo de uisus. Alex. iij. Barc. alijs omillis. Vicon. Epō, uetus Gregor. non recte. Vicon. et Tur. alter uetus mendose. ut editum est, Cont. et alij. Adde cap. 2. ex Pontifi- calibus; siue cap. 5. ex Gull. Neubigen.
Plures clericorum &c.) Recte Cōt. addit a Raim. praetermissa, quae sunt etiam in cōcil. et in Pon- tif. et apud Gull.
& quod merentes dicimus, eorum quoque qui) sic Pontif. et Gull. et Cont. eorum quia, concil. alijs omillis non sine mendo.
professione uocis) sic concil. et Cont. cōdicione uo- cis, Pontif. professione, uouitq. Gull.
& habitu) sic Pontif. et Contius. religionis, addūt concil. et Gull.
a canonibus uisuras) dum communes uisuras, Barc. et tres Tarr. et Pontif. et Gull. et Cont. com- munes uisuras, concil.
quasi manifestus) uox quasi in vet. Tarr. non est. exercentes) exercens, uetus Tarr. exhorrent. Barc. et duo alij Tarr. et Pontif. et Gull. non exercēt, concil.
commodata pecunia) sic Pontif. et Gull. cōmoda- ta autem pecunia, concil. commodantes pecu- niam, Barc. et Cont.
indigentibus) egentibus, Cont. solus.
possessiones) possessionem, concil. tantum prioris edit. non optime.
percepunt) recipiunt, concil. poster. edit. tantum.
deceat auctoritas) sic Pontif. decreuit pro decer- nit, Gull. et Raim. et concil. auctoritas decreuit, uetus Tarr.
nullus amodo) uox amodo a Raim. et Contio est omis- sa. habent alij, Pontif. concil. et Gull.
& si aliquis alicuius possessionem) si quis pro si ali- quis, tres Tarr. et Raim. et si quis haecenus alicu- ius possessionem, Pontif. et Gull. et si aliquis ha- ctenus possessionem alicuius, cōcil. pensionem pro possessionem, uetus Tarr. non optime.
sub hac specie) sic Pontif. et Gull. et cōcil. et duo ve- teres Greg. uel condicione, addūt Cōt. et alij.
pignus accepit) in pignus accepit, Pontif. et Gull. et duo Tarr. in pignus accepit, tertius Tar. et cōcil. et multi Greg. in pignus habuerit, vet. Rai- mundi liber.
si sortem suam) uox suam in concil. desideratur, habent alij.
deductis) ductis, Barc. non recte.
iam perceperit) sic in concil. iam percepit, Gull. et Raim. iam recepit, Pontif.

Si autem aliquid sic Gull. et concil. et multi Gregor. aliquid, Pontif. aliquid, vetus Raim. liber. *vo recepto* quod deest, addunt concil. tantum. *possessio libere ad dominum reuertatur* sic Gull. et Raim. reuertitur, Pontif. possessione ei resignet, concil.

Quod si post huiusmodi constituta sic Pontif. et Gull. constitutum, Raim. et Cont. Si autem, concil. alijs omittis.

in clero quisquam extiterit sic Pontif. et Gulliel. et Raim. quis in clero extiterit, concil.

deestandis sibi, addunt concil. tantum.

officij periculum beneficij pro officij, concil. tantum, et in marg. officij, in priore editione.

nisi forte vox forte a Gull. solo est omittis.

hoc modo hæc in concil. tantum desiderantur.

de manu laici sic Raim. laica, Pontif. et Gull. laicali, concil.

videatur uidebatur, Gull. solus.

Cap. 2. Ex concilio Lateran. Idem in concilio Lateran. Raim. et Cont. adde cap. 25. ex concilij. nō 26. ut est apud Cont.

ita crimen usurarum inualuit sic etiam Raim. tantum usurarum ita inoleuit, concil. mendose. crimen pro tantum scribi potuit.

ut multis scribendum, ut multi, quod est in concil. et in tribus Tarraconensibus, et in Gregor.

usuras exercent usuram pro usuras, vetus Tarrac. solus.

utriusque testamenti tituli pro testamenti, concil. tantum non sine mendo in priore concil. editio ne.

condemnetur condemnentur, Barcin. et concil. et Raim.

non attendant nequaquam pro non, concil. et Raim.

Ideo constitutum, ut sic in concil. et in veteri Gregor. Ideoq. pro Ideo, in altero veteri. Ideoq. constitutum, quod, Cont. et alij.

oblaciones eorum sic Raim. eorum oblationem, concil.

quispiam quisquam, concil. et tres Tarraconen. et Raim.

aut Christiana sic vetus Gregor. vel pro aut, alter vetus, et Contius, et alij. eos, addit editis unus Tarraconen. aut eos Christianæ, concil. habent.

Et ea, que accepit acceperit, concil. et duo Tarraconenses. et quæ acceperit, Raimundus, et Contius.

Cap. 3. Alexander iij. Idem, Barcin. et Raim. ut editum est, concil. d. parte 16. c. 1.

Panormitano Archiepō sic etiam Raim. Pñ. Archiepō, concil. non recte in priore editione, at Surius, ut editum est.

Super vero quod a nobis Recte Cont. addit a Raim. omittis, quæ sunt etiam in concil. excepta voce vero. Super eo, et infra, vetus Gregor. vero additur in altero veteri, et apud Cont. et alios, sub isto infra continetur, quod a nobis tua fraternitas postulauit, etc. Ostien. in marg. veteris Gregor. vox vero in Barcin. non est.

tua deuotio tua discretio, concil. et Cont. et duo Tarr. discretio tua, tertius Tarr.

utrum possit in recipienda &c. sic etiam concil. et Cont. utrum possit dispensari, quod recipiatur pecunia ad usuras, Ostien. ubi supra. utrum dispensatio fieri possit, in recipienda pecunia ad usuram, vetus Tarr.

ut pauperes &c. sic etiam concil. et Cont. ut captiui redimantur, Ostien.

presentibus tibi litteris duximus respondendum sic in concil. (presentibus litteris tibi) Respondemus, Cont. vox tibi in vno Tarr. non est, tibi respondemus, etc. Ostien.

non videmus adhibendam non vidimus admittendam, concil. prioris edit. posse fieri nō videmus, Raim. et Cont. uidemus pro uidimus, Surius. cetera, ut in concil.

Cum scriptura sacra prohibeat sic etiam Raim. et Surius. prohibeatur, concil. prioris edit. locus sacre scripturæ quæritur ab alijs.

vel pro alterius vox vel omittitur a Raim. et Contio non sine lata culpa: est in concil.

est prohibendus quis, ne prohibendus est quis, ne, Raim. et tres Tarr. prohibendum est, nequis, concil. est prohibendum, nequis, Barcin.

pro redimenda etiam, addunt Raimundus, et Contius, ante hæc verba, in redimenda, concil.

Cap. 4. Idem Camuar. &c. sic etiam Raimund. et Cont. Idem, concil. d. parte 16. cap. 3. alijs omittis.

suffrag. suffraganeis, vetus Gregor. apertius. *ut liceat tibi clericos tuos, qui* sic etiam in concil. ut eos, qui, Raim. et Cont. alijs omittis.

in pignore in pignoribus, Barcin. tantum.

sortem suam voce suam carent Raim. et Cont. est in concil. si, addit ante hæc verba Barcin.

inde iam omittunt hæc Raim. et Cōt. et Surius. inde eam, concil. prioris editionis.

sine exactioe sic in concil. prioris editio sine usurarum exactioe, Raim. et Cōt. et Surius. quod vix probo.

cōpelle sic etiā in concil. cōpellas, Raim. et Cōt.

Cap. 5. Salernitano Archiepō sic etiā Raim. Epō, concil. d. parte 16. cap. 5.

C 1170

Cum tu sicut asseris, manifestos Cum, sicut tu asseris, manifestos, concil. et vetus Tarraco. Cum tu manifestos, Raimundus, et Cont. alijs omittis.

f. qui in illo &c. hæc usq. ad illa, iuxta decretum, omittunt Raimund. et Cont. scilicet pro f. concil.

peccato decesserint decesserunt, vetus Tarr. decesserunt peccato, concil.

quod nuper sic in Gregor. vox quod in concil. non est.

promulgatum est sic Raim. vox est in concil. desideratur. de concilio Lateran. hæc intelligenda sunt.

præcepit sic etiam concil. communionem altaris, et ecclesiastica præcepit, Raim.

donec reddatur, quod donec reddant, quæ, concil. reddant pro reddatur, unus Tarraconen. et Raimund.

reperant sic Raim. receperint, concil.

quidam eorum dicunt &c. omittunt quædam Raim. et Cont. quæ sunt in concil. vox dicunt in duob. Tarr. non est.

non sufficere asserunt, additur in eisd. duob. Tarrac.

partem usurarum, quam quæ, unus Tarr. se partes usurarum, quas, concil.

extorserant extorserunt, concil.

confitentur profitentur, concil.

ad excusandas excusationes in peccatis sumuntur hæc ex psalmo 140.

inprudenter sic in duob. veterib. Gregor. impudenter, concil. et Cont. et alij.

ne aliquos &c. hæc recte addit Contius a Raimund. prætermittis, quæ sunt etiam in concil. alios pro aliquos, duo Tarr. sed in altero mutatum est.

interdictum nostrum vox nostrum neq. in concil. est, neq. in Contiano libro, neq. in veteri Tarrac.

duximus t. d. respondendum tuæ pro t. duo Tarr. discretioni tuæ respondemus, concil. fr. respondemus, vetus Gregor. alijs omittis. fra. t. r. Contius, et alij.

extorserint sic etiam Raimund. extorserant, vetus olim Tarraconensis. receperint, concil.

per poenam sub poena, concilia. poena, Barcin.

et hi vox eas in solo uet. Tarraconen. desideratur.

extorserint sic in concil. extorserunt, Raimundus.

unde ipsas &c. sic in concil. et in veteri Gregor.

vox ipsas in veteri Tarraconensi non est. unde ipsas possunt eas restituere, Contius, et alij.

iuxta uerbum beati Augustini sumitur hoc ex epist. 54. ad Macedonium. refertur ab Luone parte 13. cap. 4. et parte 15. c. 25. decreti, et a Grat. 14. q. 6. c. 1. et a Bonif. 8. cap. 4. de regulis iuris. Non recte apud Luonem dicitur in epist. ad Armentarium, et Paulinam.

Non remittitur peccatum remittetur pro remittitur, August. et Luon. ubique remittatur, concil. et uetus Gregor. Peccatum non dimittitur, Bonif. ut editum est, Grat. et Contius, et alij. sed in tribus veteribus Grat. libris est remittetur.

de facularibus in pro de, duo Tarr. et concil. et Raim.

de quibus sic in concil. unde, Raimundus, et Contius.

illa poena sic etiam in concil. ulla pro illa, Raimund.

euidenter sic Raimund. non est hæc vox in concil.

ipsarum pretia sic etiam Raim. ipsa pretia, concil.

apena illa sic etiam vetus Gregor. ista pro illa, concil. neutra vox est in Contiano, et alijs.

a peccatis possent que a peccato, quod, concil. a peccato possunt, quod, vetus Gregor. possunt, Cōt. et alij, cetera, ut uetus, possunt pro possent, duo Tarr. possunt liberari, tertius Tarr. uetus olim, mox possent liberari.

extorsionem incurrerant, liberari vox liberari in veteri Tarr. alio loco posita est. incurrerunt, pro incurrerant, uetus Gregor. ut editum est, Cont. et alij. extorsiones incurrerunt, possunt liberari, concil.

Cap. 6. de frugibus pignorum fructibus malo, quæ frugibus, ut est in duobus Tarr. et in concil. in marg. de fructibus arborum, est in uerbis editione.

uel aliunde uel animalium, concil. sed in marg. ut editum est.

perceperint receperint, concil.

per excommunicationem per excommunicationis sententiam, concil.

sine ap. re. vox sine in Barcin. non est. sub. pro sine, unus Tarr. habet. sublato appellationis remedio, concil.

Cap. 7. Lunden. Epō hæc in concil. desiderantur.

Ex transmissa nobis, additur in concil.

Sealers Elcalers, duo Tarr. Schalers, Barcin. omittitur hæc vox in concil.

nobis innotuit) vox nobis in concil. non est.
pater eius) qui est, addunt concil. et Barc. et tres Tarr.
de Duldecham) Duelecham, uetus Tar. Dulfechā, alter. Dullecbam, tertius. Adbutendam, Barcin. de Dullis, concil. de Dullen, in marg.
W arsinia) Vuardone, concil. W arnesinā, unus Tarr.
sortem suam) et ultra, additur in concil. sed ea verba postea habemus.
recepimus) receperint, concil. et unus Tarr. in quo, ut editum est, olim fuerat.
nam tamen) vox tamen in duob. Tarr. non est.
& religiosi) hęc omilla sunt in uno Tarr. sunt in concil. integra.
a peccatorum) e pro a, concil.
f. s. per A. s. m. atq. pr. qua.) fraternitati tuę etc. quatenus, concil.
diligentius) diligenter, duo Tarr. et concil.
recepimus) sic in concil. receperunt, unus Tarr. concil.
uel si) et si, tres Tarr. et concil.
ap. re.) appellatione remota, concil. apertius.
memorato T.) sic in concil. sed in marg. Tefaley si pro T. credo esse repetendum nomen initio huius capituli scriptum.
Cap. 8. Ianuen. Archiepō) Ianuensis Epō, concil. d. parte 16. cap. 2. Ian. Archiepō, uetus Gregor. Genuen. Archiepō, Cont. et alij.
pars cap. Fraternitas tua) hęc omittunt Raim. et Cont. Fratrum, unus Tarr. Pars capituli, Tua fraternitas, concil. aptius. Integra clausula exstat cap. 7. de sponsa duorum,
quod quidam) sic in ueteri Gregor. et in concil. quod cum quidam, Cont. et alij.
seu cinamomum) sic editi Gregor. seu cyminum, concil. et uetus Raim. liber. seu ciumenum, Barcin. non recte. et balsamum, addit unus Tar.
non ualebant) non ualent, concil. et Raim.
per publicum instrumentum) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
se eis) se illis, concil. et duo Tarr. et Raim.
illas merces) vox merces in ueteri Tarr. non est. vox illas neque in concil. est, neq. in uet. Greg. ut editum est, Cont. et alij.
licet a te) conspirarunt omnes libri cōtra unum Tarr. quem fueramus secuti, autem pro a te, scribentes; concilia, Barcin. et tres Tarr. concil. et Raim.
ex forma) sic in concil. et in ueteri Gregor. ex tali forma, Cont. et alij.
tempore quo &c.) sic etiam in concil. solutionis tempore, Raim. et Cont. alijs omillis.
bone consulunt) consulunt, uetus Tarr. et Barcin.

aptius. consulerēt, duo alij Tarr. et concil. et Raimund. non male.
nequeant occultari) sic uetus Gregor. nequeunt pro nequeant, concil. et Cont. et alij. occultari non possunt, uetus Tarr.
Cap. 9. Pars cap. Licet uniuersis) Hęc omittunt Raim. et Cont. Integra clausula exstat in concil. parte 20. cap. 2. ex quo sumitur cap. 1. de foro competenti in 2. collect. siue cap. 23. de testib. in Gregor. et cap. 2. de Iudæis in 2. collect.
parochianis uestris) sic in concil. tuis pro uestris, Raim.
usuram accipere) sic etiam concil. usuras recipere, duo Tarr. et Raim.
omnimodis interdicas) omnib. modis interdicas, concil. interdicas, Raimundus, alijs omillis.
quia usurarium &c.) sic etiam in concil. omittunt hęc Raim. et Cont.
utriusq. t.) testamenti, duo Tarr. et concil. et cap. 2. et 3. huius tituli.
quod simonias uestris parere) sic in concil. qui si parere, Raim. et Cont. alijs omillis.
si clericus sunt) sic etiam uetus Gregor. et concil. sint pro sunt, Cont. et alij.
suspensos enim litteris etc.) sic in concil. suspendas, Raim. et Cont. alijs omillis.
cum litteris) uestris, additur non male in concil. u. in uno Tarr.
si laici fuerint) vox fuerint a Raim. et Contio est omilla. exstat in concil.
ipso uinculo excommunicationis cōstringatis) alstringatis, uetus Tarr. et Barcin. astringas, Raim. uinculo excommunicationis eos astringatis, concil.
Cap. 10. S. Laurentij) sancti pro S. tres Tarr. et Raim.
G. clericus) sic in uet. Gregor. C. pro G. Cont. et alij. uox clericus in duob. Tarr. olim non fuerat, in altero eorum addita est.
presensium latoꝝ &c.) hęc recte addidit Contius omilla prius a Raim.
nobis obligauit) mendose Cont. nobis pro uobis.
sortem uestram) vox uestram in uno Tarr. non est. habet Contius.
terram tamen ipsam) vox terram omittitur a Contio. vox tamen in ueteri Tarr. non est.
honestatis) et honestatis, Cont.
per A. s. pr.) vox pr. in ueteri Tarr. non est. omnia omittunt Raim. et Cont.
sortem uestram) vox uestram omittitur a Raim. et Contio.
dilatione & ap. ces.) hęc etiam omittunt Raim. et Cont.
& in pace &c.) hęc itidem ab eis. sunt omilla.

TIT. XVI. DE CRIMINE

falsi sic etiam Raim. et Cont. De falsis testibus, Barcin.

& quiete) hęc in uno Tarr. non sunt.
nisi forte terra ipsa) vox forte in Gregor. non est. ille duę voces, terra ipsa, in uno Tar. desideratur.
Cap. 11. Alex. iij.) Idem, Raim. et Cont. aptius.
Tua nos) sic etiam Raim. Quia tua nos, Barcin.
in crimine usurarium) crimē pro crimine, duo Tarr. crimen usurarium, tertius Tarr. uoce in omilla, non recte.
aut extraneis) aut de extraneis, uetus Gregor. ut editum est, Cont. et alij.
bona usurarium) scribe, usurarium, ut est in Barcin. et quattuor Tarr.
qua parentis) sic etiam uetus Gregor. sui, addit Cont. et alij.
contra heredes) circa pro contra, uetus Gregor. cōtra, Cont. et alij.
Cap. 12. Brixienſi presbytero) presbytero Brixienſi, tres Tarr. utramque uocem omittunt Raim. et Cont.
in quo sacerdotalis &c.) hęc etiam ab eisdem sunt omilla.
pecuniam credit) sic etiam Raim. concredit, unus Tarr.
non alias parabolam &c.) aliter pro alias, Raim. non alias. id est non aliter prorogat terminum, quo tenetur debitor per iuramentum soluere certa die. Tancr.
Item & an) vox et in uet. Tarr. non est. vox Item a Raim. est omilla. Itē quæsiuisti, et an, Barcin. non recte, nisi et deleatur.
non absimili) consimili, Barcin. et Raim.
proxi temporis) sic etiam uetus Gregor. prolixioris temporis, Cont. et alij.
Verum quia quid) sic etiam Raim. vox quia non est in uno Tarr.
Luca) non est hęc vox in ueteri Gregor. tantū. manifeste hęc vox in duobus Tarr. non est. exstat in Gregor.
Date mutuum nihil inde sperantes) Luca c. 6. ita scriptum est. Verumtamen diligite inimicos ueſtros; benefacite, et mutuum date nihil inde sperantes. *ωλλω αγαπατε τος εχθρος υμων, και δε γαθοποιειτε, και δανειετε μηδεν απελπιζοντες.* vox inde in Græcis uerbis non est. Nec solum ad mutuum, sed ad omne beneficium referri hęc possunt, ut ita ea faciamus, sine ulla spe commodi.
huiusmodi) et huiusmodi, unus Tar. vox et nō est in Gregor.
omnis usura, et superhabundantia) uerba sunt Ezechiel. c. 18. *ωλεονασμοσ* est illic superhabundantia: hoc est, quod plus est. Videndus Hieronym. apud Grat. 14. q. 3. c. 2. et apud Luon. parte 13. cap. 18. decreti, et lib. 3. tit. 13. c. 5. Panor.

CAP. 1. ex concilio Elibertano) Elibertano, Barcin. et tres Tarr. et Burch. 11. 16. c. 18. Elibertino, quartus Tarr. et concil. 1. edit. Eliberino, concil. 2. et 3. edit. adde cap. 74. ex concil. no n. cap. 10. ut habet Burch.
punitur) abstinebit, concil. abstinebitur, Burch.
& probauerit) sic Burch. et si probauerit, concil.
diu tacuit) sic etiam Burch. tacuerit, concil.
penitebit) abstinebit, concil. abstinebitur, Burch.
abstinere) abstineri, concil. 1. edit. et Burch. abstinere, concil. 2. et 3. edit.
Cap. 2. Augustinus) sic Raim. et Cont. ex dictis Augustini, Burch. lib. 16. c. 12. Augustin. ad Casulanum, Grat. 11. q. 3. cap. 80. quisquis. Aug. in vna de L. homilij, Deus dedit cap. 2. sunt autem uerba Isidori lib. 3. de summo bono cap. 59. ex quo libro alia multa capita sunt apud Grat. 11. q. 3. alijs inscripta. Admonuit autem me huius rei doctus uir amicus meus.
Falsidicus testis &c.) Antehęc uerba addi potuit, Pars cap. Et si mendacium, ex Isidoro. Integra clausula hęc est. Esti mendacium gratis dicitur, quanto magis si uenale quærat? neque enim deerit multiplex conuentus falsorū, si tantum præsentia sit nummorū. Alia uerba Burch. refert, quæ multo libentius exponam. Falsus testis, dicit Salomon, non erit impunitus. Qui falsum testimonium profert contra proximum suum, extinguetur lucerna eius in die ultimo. Qui metu etc. Falsidicus etc. Salomonis uerba sunt prouerbior. cap. 19. cetera nō inueni. Falsus pro Falsidicus, fuit olim in uno Tarr. Testis falsidicus, Isidor. ut editum est, Burch. et Raim.
cuius presentiam) sic etiam Burch. et Raim. quem perjurando, Isid.
deinde iudici) sic etiam Burch. et uetus Gregor. inde pro deinde, Cōt. et alij. et sequenter iudici, Isid. malo consequenter.
Uterque rem &c.) sic etiam Raim. et Cont. Antehęc uerba sunt alia apud Isidorum non pauca; quorum initium est. Testibus falsis coniunctis tarde mendacij falsitas reperitur. quod si separati fuerint, examine iudicantis cito manifestantur. etc. Apud Burch. hęc tantum sunt. Si falsi testes separantur, mox mendaces inueniuntur. Additur ab Isidoro. Nam sicut in uitate prauorum grandis est fortitudo, ita in separatione maior infirmitas. Fraudulencia cito reprehenditur, cū mendaciū falsidicorū sibi conuenit. Vnū pene crimē habet, et qui falsitatē promittit, et qui supprimit ueritatē: quia et ille obesse uult, et iste

7 peior est autem testis, qui laedit; quam qui pre-
 7 stare nolit. nā ille malignus est, iste inutilis. In-
 7 quus testis, quāuis sua facultate corpori, rebuſq;
 7 officiat, animā tamen nihil oberit, immo maxi-
 7 mum lucrum confert, si impetitus æquanimi-
 7 ter tulerit. erit autem ille apud Deum condem-
 7 natus, qui aduersus innocentem falsum testimo-
 7 nium vel dicit, vel dicentibus credit. Nam non
 7 solū ille reus est, qui falsum de alio profert; sed
 7 et is, qui cito aurem criminibus præbet. Ex his
 7 verbis tantum postrema inueni apud Grat. d.
 7 q. 3. cap. 77. non solum, qui scribit, sed etiam is,
 7 qui aurē cito etc. et pro etiā, est in veteri Grat. li-
 7 bro. vox ille in alio veteri nō est, qui aliquo pro
 7 alio habet. inscribitur id caput, ex octaua syno-
 7 do, pro ex Isidoro, ex viij. pro viij. est in veteri
 7 Grat. libro. Post hæc verba sequitur apud Isido-
 7 rum. Qui metu potestatis veritatem occultat,
 7 eiusdem veritatis iracundiā sibi cælitus prouo-
 7 cat: quia plus pertimescit hominem, quam diui-
 7 nam trepidet indignationem. Hæc præpostere
 7 scripta sunt a Burch. qui ea ante illa, Falsidicus
 7 testis, scribit hac varietate. Qui metu cuiuslibet
 7 potestatis etc. nam Dei super se prouocat; quia
 7 magis timet hominē, quam Deum. At Deus de-
 7 dit, et Grat. d. cap. 80. Quisquis metu cuiuslibet
 7 potestatis etc. vt Burch. sed in veteri Grat. libro
 7 est, Qui pro Quisquis. Postremo addit Isidorus.
 7 Beatus, cuius testimonio innocēs a scelere obor-
 7 7 to purgatur. impius, cuius prodicione etiam ini-
 7 7 quus perimitur. neque enim decet Christianum
 7 7 morti obnoxium prodere; et ad effundendum
 7 7 sanguinem infelicitum voce testificationis præ-
 7 7 bere sermonem. Iusti enim tantum ad ministe-
 7 7 rium debent esse salutis: ira vero indignationis,
 7 7 et tribulationis, et immissiones per angelos ma-
 7 7 los. Hic finis mendosus est d. c. 59. Isidori. apud
 7 7 Grat. d. c. 80. post verba alibi relata est, et post
 7 7 pauca, vterque reus est etc. fortasse tum alia, tū
 7 7 hæc, de quibus agimus, Isidorus scripsit. Apud
 7 7 Burch. ante illa verba (Beatus, cuius hæc ipsa re-
 7 7 fert, in hunc modum. Vterque reus est, etc. Bea-
 7 7 tus, cuius testimonium in conspectu Dei proba-
 7 7 bile inuenietur.
 7 7 quia & ille) vox et non est in duob. veterib. Gre-
 7 7 gor. neque in vno veteri Grat. libro. est apud
 7 7 Isid. et Burch. et Grat. et Cont. et alios, et quia et
 7 7 ille, habet vetus Tarr. non recte.
 7 7 Cap. 3. Alexander iij. Ante hoc caput est in Bar-
 7 7 cin. titulus 17. De falsarijs. et sub eo cap. un. nam
 7 7 supra est illic titulus 16. De falsis testibus. Adde
 7 7 autem Wigorn. et Norwicen. Ep̄is. ex concil.
 7 7 Pars cap. Personarum ecclesiarum) malo Personas, ut
 7 7 est in Barcin. Integra clausula videnda sub titu-

lo de appellationibus c. 4. et in concil. parte 10.
 cap. 5. Norwicensi Ep̄o. suprascripta verba in
 concil. non sunt parte 26. c. 3.
 Ad hæc de sacerdote illo) De sacerdote, concil. a-
 lijs omiſſis.
 quas nobis misisti, (falſus) falsauit, quas tibi miſi-
 mus, concil.
 discretionis tue presentium auctoritate precipimus,
 (v) discretioni vestra etc. ut, concil. alijs omiſſis,
 uestra pro tua, malo, cetera pleniora edidimus.
 si inueniri possit) poterit, concil.
 sacerdotali) sacerdotis, concil.
 se talia commisisse desinat) desinat commisisse, tres
 Tarr. vox talia in ueteri Tarr. non est. se taliter
 desinat commisisse, concil.
 deprehendere) comprehendere, concil.
 tradas, donec) retrudas, donec, concil.
 Apostolicum suscepis inde mandatum) vox inde
 aliquando in veteri Tarr. non erat. inde Aposto-
 licum suscepitis mandatum, concil.

TIT. XVII. DE SORTILE

gis) De sortilegijs, vnus Tarr. et Raim. et Cōt. hic
 est tit. 18. in Barcin.

CAP. 1. ex panitentijs Theodori) Quis hic Theo-
 dorus fuerit, relert Rabanus Maurus in e-
 pist. ad Hūbertū Ep̄m, quata generatione licitū
 sit connubium.
 vel in codicibus) vox in non est in duob. Tarr.
 neque in Gregor. aut alijs, additur in eisdem
 Gregor.
 sorte futura) sorte pro sorte, vnus Tarr. sorte fur-
 ta, Raim. Requisisti sortes in codicibus, vel tabu-
 lis, Burch. cap. prox.
 requirenda) inquitenda, vetus Gregor. ut editum
 est. Cont. et alij.
 aut nullus & c.) hæc usq. ad illa, nec diuinationes,
 omittunt Raim. et Cont. habet Burch.
 in psalterio, vel in) vox in neutro loco est in vet.
 Tarr. in psalterijs, et in euangelijs, Burch.
 nec diuinationes & c.) quæ sequuntur, in Barcin.
 omiſſa sunt.
 obseruare) quis obseruare præsumat, Raim.
 Quod si fecerit) Qui autem contra fecerit, Raim.
 Cap. 2. ex Bu. lib. xix. ex Brocardo lib. xij. Barc.
 non recte, ex Brocardo libro xix. duo Tarr. B.
 pro Bu. tertius Tarr. exstat apud Burchardum
 Vormatiensem d. libro xix. qui se fatetur sum-
 plisse ex Theodoro, et alijs.
 Requisisti sortes & c.) hæc verba sumpta sunt ex
 c. 1. paucis immutatis.
 vel tabulis vel in tabulis, Burch. et vetus Tarr.
 & in

LIB. V. TIT. XVIII. DE COLLVSIONE.

& in euangelijs) hæc in duobus Tarr. non sunt; ha-
 bet Burch.
 huiusmodi huiusmodi, Burch. editus, vetus li-
 ber, huiusmodi, habet.
 præsumunt) præsumāt, Burch. editus. præsumūt,
 vetus liber.
 xl. dies) x. dies, tres Tarr. decem dies, Burch. sic
 Alanus supra cap. 1. xl. dies. in seque. cap. dicitur,
 quod x. sed penitentia arbitraria sunt. Alan.
 peniteas) in pane, et aqua, addit Burch. editus, ea
 verba in ueteri libro non sunt.
 Cap. 3. Graden. Patriarcha) sic etiam, concil. par-
 te 50. cap. 6. ex libro 2. siue 12. registri Alex. 3.
 Granden. Barcin. et quattuor Tarr.
 lator presentium) hæc neq. in concil. sunt, neq. in
 Gregor.
 iuuenis lenitate usus) ætate pro leuitate, Barcin. vi-
 uendi pro iuueni, concil. omnia omittunt Rai-
 mund. et Cont.
 immundum spiritum inuocaturus) immundos spiri-
 tus inuocaturus, concil. hæc etiam ab eisdem
 sunt omiſſa.
 unde tu eum & c.) multa itidem omittunt Raim.
 et Cont. unde eam etc. concil. non recte prioris
 edit. unde eum, Surius.
 infamia laborat) sic in concil. laborabat, duo
 Tarr. non male.
 coram nobis) uobis, concil. prioris edit. non sine
 mendo. nobis, Surius.
 quod inuocaret demonium) scribe, ut pro quod, ut
 habent concil. et uetus Gregor. et tres Tarr. dæ-
 monem pro dæmonium, concil. et vnus Tarr.
 vocaret pro inuocaret, Cont. et alij.
 ierat) hæc vox non est in Gregor. est in concil.
 inspectione) sic etiam Raim. per inspectionem, cō-
 cil.
 recuperare) sic in concil. recuperari, Gregor. 9.
 Unde licet) Verum licet, concil. et Raim. et tres
 Tarr.
 & ex simplicitate) sic etiam concil. vox ex non est
 in Gregor.
 maculam peccati inde) vox inde in vet. Tarr. non
 est. inde maculā peccati, alij duo Tarr. inde ma-
 culam, concil. et vetus Gregor. tertia uoce omis-
 sa, eam retinet Cont. et alij.
 contraxisset) contraxit, concil. et Raim. et Barcin.
 et tres Tarr.
 quoniam tutius etc.) sed, addunt concil. et Barcin.
 et tres Tarr. et Cont. qui recte addit quedam a
 Raim. prætermiſſa.
 in misericordia) vox in desideratur in veteri Tar-
 rac. tantum.
 ipsum f. s.) sic etiam Cont. ipsum fraternitati tuæ,
 concil. et duo Tarr.

monentes, atque mandantes, vt) sic etiam concil. mā-
 dantes, Cont. alijs omiſſis. Mandamus, quate-
 nus, Raim.
 sibi infra septem & c.) octo, Barcin. et tres Tarr. se-
 cum miserit orditer agas, et sibi infra octo etc.
 concil. plenius. multa Raim. et Cont. omittunt.
 litterarum) hæc vox in concil. non est.
 cum uniuersis) cum omnibus, concil.
 penitentiam) sic in concil. pœnam, vetus Greg.
 et tres Tarr. ut editum est, Cont. et alij.
 ita tamē etc.) hæc exceptio a Raim. et Cōtio est o-
 mniſſa; sit licet in concil.
 ministracione) administratione, cōcil. ministerio,
 Raim.
 extunc liberum sit ei) sic Raim. exinde liberum ei
 sit, concil.
 sacerdotale officium exercere) sacerdotis pro sacer-
 dotale, vetus Gregor. officium sacerdotale exer-
 cere, concil. exercere officium sacerdotis, Cont.
 et alij.

TIT. XVIII. DE COLLVSIONE.

ſione) sic in ueteri Gregor. detegenda, addit Cōt.
 et alij.

CAP. 1. Gregorius uniuersis Ep̄is de Corinbo)
 Corin. Raim. et Cont. Corinthio, vnus Tar-
 rac. dux postremæ uoces desiderantur in cōcil.
 parte 48. cap. 2. Corinthijs pro eis, est in registro
 lib. 2. Indict. 11. ep̄ist. 38. cap. 77. Corinthi, apud
 Ioan. diaconum lib. 4. c. 32. de uita eiusd. B. Gre-
 gorij. Credo significari eos Ep̄os, qui in ea pro-
 uincia essent sub Archiep̄o Corinthi.
 Scripta fraternitatis uestræ & c.) Ante hæc uerba
 addi posset, Pars cap. Desiderij. Est enim antea
 scriptum in registro in hunc modum. Desiderij
 nostri est ad concordiam redire discordes,
 et unitos esse in gratia eos, quos diuisos ab
 alterutra dilectione, uoluntatis facit esse diuersi-
 tas. Scripta igitur fraternitatis uestræ etc. sic etiā
 refert Ioan. diac. vox igitur neque in concil. est,
 neq. apud Raim. et Cont.
 Adrianum fratrem, & cōepiscopum nostrum) N. pro
 nostrum, concil. nostri, regill. et Ioan. Adria-
 num Ep̄m, Raim. et Cont. qui Hadrianum pro
 Adrianum, aptius scribit. Fuit autē hic Hadria-
 nus Thebanæ ciuitatis Ep̄s, de quo in ep̄ist. 6. et
 7. cap. 45. et 46. eiusd. libri, ex quib. sumuntur c.
 2. de sententiā, et re iudicata huius collect. et 16.
 q. 1. c. 52. frater.
 dixerant modo) duxerant, modo, uetus Tarr. nō
 recte, dixerant, amodo, alter Tarr. ceteri, ut edi-
 tum

tum est.

Sum eodem Epō) vox Epō a Raim. et Cōtio est omilla; habent regist. et Ioan. et concil. et magna etc.) hęc recte addit Cont. omilla prius a Raim. habent concilia; regist. et Ioan. *indiscussa manere*) sic etiam Cont. remanere, regist. et Ioan. permanere, concil. Hinc sumptum est cap. 2. quod eiusd. Ioannis est. Crimina semel audita Gregorius, indiscussa nullo modo præteribat. *scdō nostrā **) adde diaconem, vt est in registro, et in concil. et in Barcin. et in trib. Tarr. et in Cōtiano. diaconum, Ioan. et alter registri liber. *dirigimus **) adde, quia nūtiati, ex regist. et Ioan. et Barcin. et uno Tarr. quod nūtiati, alter Tarr. quia nūtiasti, tertius non recte. Quia uero nūtiati, Raim. quia, concil. altera voce omilla. *nos facinoris qualis m*) sic etiam regist. et Ioan. vox facinoris in veteri Raim. libro non est, est in Cōtiano, et alijs. nos facinora, concil. non sine modo. aliqua enim verba omittunt. *nullatenus debeamus*) sic regist. et Ioan. et Raim. videntur pro debeamus, unus Tarr. non debeamus, concil. *inter se fecisse gratiam indicatis*) sic regist. et Ioan. indicati, unus Tarr. olim. indicauentis, Raim. gratia inter se iudicatis fecisse, concil. ex his verbis sumptum Ioan. illa verba cap. 2. etiam si accusatus cum accusatore suo redisset in gratiam. *hoc nobis necesse est*) sic regist. et Ioan. vobis pro nobis, concil. neutra vox apud Raim. est. verbū est in duobus Tarr. olim erat omillum, in altero restitutum fuit. *subtiliter*) subtiliter, concil. tantum. *ne forte illorum comparata &c.*) eorum pro illorū, duo Tarr. et concil. ne fortasse eorum sit comparata, etc. regist. edit. et Ioan. verbum sit in veteri registro non est. Raimundus verba mutauit. ne forte non ex caritate, sed ex præmio eorū sit concordia comparata. *quod absit*) sic etiam in concil. quę si, quod absit, regist. et Ioan. omnia omittunt Raimundus; et Cont. *ex caritate*) ex necessitate, concil. tantum. *ex præmio facta esse constituit*) sic etiā regist. et Ioan. præmio facta esse constituit, concil. omilla voce ex. *Post hęc verba, quę in concil. et apud Raim. et Cont. postrema sunt, additur in registro. maiori hoc emendatione plectendum est. Nam nos, qui canonice reuelante Deo mala, si quidem uera sunt, resecare præcedentia festinamus, cōmissā postmodum culpam sine vindicta nulla ratione dimittimus. sic etiam habet Ioan. diaco. In vete*

ri registro est. maiori post hoc emendatione plectenda sit.

Cap. 2. Idem) sic etiam Raim. et Cont. mendose, sunt enim verba Ioannis diaconi in vita B. Gregorij lib. 4. cap. 32. *indiscussa Gregorius*) Gregorius indiscussa, Ioan. et Raim. et duo Tarr. Gregorius primus; et hoc caput est secundi, vel tertij. Alan. non recte. Vide, quę diximus cap. 1. *præteribat*) præteribat, Ioan. et Raim. aptius, præteribat, Barcin. et tres Tarr. non optime. *& si accusatus*) etiā si pro et si, duo Tarr. et Ioan. et Raimund. *Post verba huius capituli addit Ioan. Quapropter uniuersis Epīs Corinthi scribens ait, Desiderij etc. vt supra cap. 1. Cap. 3. in Episcopatu &c.*) hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil. parte 28. cap. 12. tit. de pactionibus licitis, et illicitis in reb. ecclesiasticis. *& in alijs*) et alijs, concil. *vt interdum*) sic etiam Raim. quod pro vt, concil. *se sustinent*) sic in concil. et in veteri Gregor. se sustineant, Cont. et alij. *beneficia quiete possideant*) sic etiam in concil. et in vet. Gregor. qui beneficia quiete possident, Cōtius, et alij. *solum alij*) sic concil. et Raim. alij, Barcin. solus rini alij, vetus Tarr. *de ipsis beneficijs*) hęc in ueteri solo Tarr. desiderantur. *inter eosdem clericos*) eos pro eosdem, unus Tarr. et concil. omnia omittunt Raim. et Cont. *Vnde quid tibi &c.*) Num, quid tibi, uetus Tarr. non recte. suspicor, Verum pro Num, scribendum. Vnde quia quid etc. concil. non male. Vnde tibi, Raim. et Cont. multis omillis. *nos consulere*) vox nos in uet. Tarraco. solo non est. *f. s. per A. s. pr. m. qua.*) mandando, atq. præcipimus, qua, uetus Tarr. fraternitati tuę &c. quatenus, concil. Mādamus, quatenus, Raim. et Cōtius alijs omillis. *si quos clericorum*) sic etiam concil. clericos, Raimund. *huiusmodi fraudem*) sic etiam Raim. huius fraudis, concil. non optime. *eos beneficijs*) eos a beneficijs, Barcin. solus, et sine riuari. *collusum fuerit*) sic Raimund. collusi fuerint, concil. *ap. re.*) appellatione cessante, concil. omnia omittunt Raim. et Cont. *perpetuo*) hęc vox in solo vet. Tarr. non est. *indi-*

indignum, & absolum) absurdum, et indignum, concil. indignum, Raimund. et Cont. alijs omillis. *dolus, quem*) sic in concil. quam, unus Tarr. non optime, quę, Raim. *tui iuris*) sic etiam Raim. tuę iurisdictionis, concil. *non redundaret*) sic in concil. vox non in uno Tarr. aliquando desiderabatur, non redundaret, Raim.

TIT. XIX. DE SAGITARIIS.

Cap. un. Inno centius ij. iij. Raim. et Cont. non recte, adde in concilio Lateran. c. 29. ex libro Romano, et Veronensi. *Artem illam*) Artem autem illam, Barcin. solus. *& odibilem*) sic Raimundus. Deo odibilem, Veron. *Christianos, & catholicos*) vox et in Veron. solo non est, quod ferri potest. *exerceri*) exercere, Barcin. et unus Tarr. et olim Veron. exerceri, Raim.

TIT. XX. DE DELICTO

puerorum) delictis pro dilecto, Barcin. nō recte. sed scribere is scriptor voluit delictus, quod est in editis Gregor. vt editum est, vetus Raim. liber.

Cap. 1. Augustinus) Eugenius, Barc. et unus Tarr. Gregorius, vetus Raim. liber. Gregor. ix. Cont. et alij non recte. Huius capituli fontes nondum inueni. *annis. xiiij.*) articulo, addit Barcin. solus. *cum pubescere ceperint*) pubescere ceperunt, vetus Gregor. olim. vox cum in eodem libro desideratur. *affirmare*) confirmare, uetus Tarr. solus. *periuria*) et periuria, Raim. *non in eis ita*) in eis non ita, duo Tarraco. et Raim. *punienda*) pudenda, vetus Tarr. pensanda, vetus Gregor. vt editum est, Cont. et alij. *Cap. 2. Hermonien. Epō*) Hermonien. unus Tarr. Hermon. alter Tarr. Verin. vetus Gregor. Hermon. Cont. et alij. *Referente nobis Haide*, Barcin. et duo Tarr. Reierente nobis H. tertius Tarr. et Raim. *presentium latore &c.*) pro his vsq. ad illa, quod

cum, Raim. et Cont. habent, intelleximus. latore presentium etc. tres Tarr. *cum filius*) sic etiam vetus Gregor. cum N. filius, Cont. et alij. *eius, qui decennis erat*) decennis, uetus Gregor. alijs omillis. eius decennis, Cont. et alij. *sagittaret*) sic etiam Raim. et Cont. fatigaret, vetus Tarr. non optime. illum, addunt Barcin. et unus olim Tarr. quod nondum probaui. *eiusdem Aide*) Haide, Barcin. et duo Tarr. H. tertius Tarr. uetustior, et Raim. sic postea varietas eadem ceñeatur repetita. *licet id habeatur incertum*) hęc omittunt Raim. et Cont. *Quia uero dilectus filius noster*) propter quod, Raimund. et Cont. *S. Remigij sancti pro S. duo Tarr. et Raim. aperitius*. *requirebat*) sic etiam Raim. inquirebat, Barcin. quod non æque placet. *ad nostram &c.*) recte Cont. addit, quę Raim. omiserat. *quod uniuersis*) quod in uniuersis hominib. unus Tarr. in quo prius fuerat, ut editum est, quod in alijs, Raim. *corrigendum*) sic etiam Raim. corrigere, unus Tarr. corrigendum, alter, quę non præfero editis. *f. s. per A. s. pr.*) vox pr. in uet. Tarr. non est. omnia sunt a Raim. et Cont. prætermilla. *remissam &c.*) omittunt quędam Raim. et Cōt. *inquiritis*) inquiratis, uetus Tarr. *si tibi*) vox tibi in Gregor. non est. *filium prædicti*) quod filius prædicti, unus olim Tarr. *infra xiiij.*) fuisse, addit Barc. solus ante hęc verba, quod si recipimus, deleamus oportet vocem existere. *existere, cum eundem &c.*) vox eundem in uno Tarr. aliquando non erat. eundem excessum cōmississe, Raim. et Cont. *commemoratum*) memoratum, unus Tarr. et Raimund. *moneas, &c.*) hęc in uno Tarr. solo desiderabantur. *auctoritate nostra ap. re.*) hęc omittunt Raim. et Cont. *propter illam*) sic etiam vetus Gregor. illam pro villam, Cont. et alij. *Quod si pranominatum etc.*) hęc omittunt Raim. et Cont. *eum super*) vox eum in uno Tarr. non est. *tu Aide*) tu Haide, Barcin. tu Haidem, unus Tarr. tu Ha. alter Tarr. *sub.*

(*sub. ap. re.*) vox sub. in uno Tarr. non est.

TIT. XXI. DE CLERICO percussore.

CAP. 1. ex concilio Agath. Agathensi, unus Tarr. Agathen. Raim. et Cont.

Si quis autem, addit Barcin. tantum.

ecclesiastico gradu sacratu gradu sacro, Raim. ecclesiastico sacratu, Cont. in marg.

si non et si non, Raim.

Cap. 2. Gregorius Andrea Tarentino Epō, addit Barcin. optime. Epō Tarentino, est lib. 2. epist. 44. cap. 83. In dicit. it. registri. vox Andrea a Raim. et Cont. est ommissa. et pro Tarentino Carentin. est in veteri Raim. libro. Carentinen. Cont. et alij mendose. ex registro Gregorij Papæ ad Andream Ep̄m Tarentinum cap. 179. Burch. li. 1. c. 195. et Iuo parte 5. cap. 310. deciet. qui omittit illas voces, c. 179. et in marg. habet cap. 83. lib. 2. registri. in veteri Burch. est cap. 176.

Preterea quoniam &c. Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Tribunal. Integra clausula exstat in registro, et apud Burch. et Iuon. in hunc modum: Tribunal iudicis æterni securus aspiciet, quisquis reatus sui conscius digna eum modo penitentia placere contendit. Habuisse te etc. vt apud Grat. dist. 33. c. ult. qui recte habet, Gregor. Andrea Tarentino Epō, epist. 44. lib. 2. siue cap. 83. vox modo ab Iuone tantum est ommissa.

de matriculis sic etiam Burch. et Iuo. de meretriculis, vetus Tarr. in quo prius, vt editum est, fuerat. propter delictum suum, Raim. et Cont. nihil esse mutandum, apparet ex epist. 45. in qua de eadem muliere sic ait. Matriculā vero, quam fecit fustibus castigari.

contra ordinem sacerdotij contra sacerdotij ordines, unus Tarr. solus.

quam licet octo mensis exinde ante vocem octo scribendum est, post, vt est in quattuor Tarr. et in registro, et apud Burch. et Iuonem. quam licet exinde, cum post octo menses decesserit, Raim. et Cont. quamuis exinde post octo menses, d. epist. 45. pro licet, est in uno Tarr. quamquā, non recte, sed fuerat licet olim, in altero ea vox desideratur.

minime arbitror fuisse defunctam arbitremur pro arbitror Burch. editus, et Iuo, et vet. Rai. liber, arbitramur, Cōt. et alij, et uetus Burch. minime arbitramur defunctam fuisse, vetus registri liber. fuisse definitam, editus liber mendose. obijs se non credimus, d. epist. 45.

tamen quod ordinis tui quia pro quod, duo Tarr. et registri. et Burch. et Iuo. tamen quia ad ordinem tuum, Raim. quia tamen eam contra propositi sui ordinem huiusmodi fecit affligi, d. epist. 45. in edito registro. tamen quia, est in veteri.

noluisse habere respectum habere noluisse respectum, vetus registri liber, et Burch. et Iuo. uoluisse pro noluisse, uetus Tarr. et editus registri liber non recte.

propterea de duobus mensibus te pro de, scribi oportet. duobus te mensibus. Barcin. et duo Tarr. et registri. et Burch. et Iuo. hoc idem habet Raim. sed omittit solus vocem propterea. duob. hunc mensibus, d. epist. 45.

ab administratione statim abstinere missarum, addunt post vocem administratione, Barcin. et tres Tarr. et uetus registri liber, et Burch. et Iuo, et Raim. sed in Barcin. vox ab non est. pro ea (in) est in edito registro. a diuinis, et ministratio ne missarum etc. vetus Tarr. in quo prius fuerat, vt in registro. a missarum sollempnitate suspende, d. epist. 45.

Post hæc uerba est in registro. in quibus ab officio tuo suspensum flere te conuenit, quod fecisti. Nam valde dignum est, vt postquam te ad uitæ illustranquillam rectitudinem laudabiliu sacerdotum exempla non prouocant; saltē correptionis medicina compellat. Suspendus pro suspensum, est in veteri libro registri. correctio nis pro correptionis, habet Burch. ab officio te, pro ab officio tuo, Iuo, qui postea omittit eam vocem te. idē habet correptionis pro correptionis. Pro his uerbis est in d. epist. 45. vt vel hæc eum uerecundia, qualem se de cetero possit exhibere, instituat.

Cap. 3. Lucensi Epō Ante hoc caput est in ueteri Tarr. hic titulus. De illis, qui morti hominū interfuerunt. erit autem in eo libro tit. 22. licet numeri titulorum, et capitū nulli sint in his collectionib. Post uocem Epō additur, et eius capitulo, in concil. parte 26. cap. 11. et in Barc. et eius suffr. additur in vno Tarr. non recte. vt editum est, Raim. et Cont.

a celebratione missarum sic in concil. duob. mensibus, addit Barcin. per biennium, Raim. aliquod tempus exprimi debuit ex infra scribendis.

mandamus itaque uobis uox hæc uobis in concil. est, non est in Gregor.

ut si res ita se habuerit & alia sic etiam in concil. habuit pro habuerit, uetus Tarraconen. habeat, alter Tarr. vt si alia, Raim. et Cont. alijs ommissis.

tamen non impediunt vox tamen nō est in Gregor. causa non impedit, concil.

huiusmodi

huiusmodi sic in Gregor. huius, tres Tarr. et concil.

ad sui eum executionem officij admittatis sic etiam concil. vox eum in vno Tarrac. non est. ad sui eum officij executionem admittas, uetus Greg. ad suam officij executionem eū admittas, Cōt. et alij.

TIT. XXII. DE CLERICO uenatore.

CAP. 1. ex concilio Aurelian. c. 8. addit Iuo lib. 3. tit. 15. c. 1. Panormia. Aurel. 4. habet Grat. siue Palea dist. 34. cap. 2. sed in ueteri libro est Aurelian. c. 6. in alijs duobus Aurelianensi tantum. in alio cap. 3. Meldensi cap. 8. Burch. li. 2. cap. 213. in edito, 216. in ueteri, et Iuo parte 6. c. 288. decreti. Agathensi c. 55. concil. et Iuo parte 5. cap. 366. et parte 13. cap. 30. Epaunen. cap. 3. concil. Aurban. uetus Gregor. mendose. vt editum est, Cont. et alij.

Episcopum presbyterum, aut diaconem sic Burch. aut diaconum, Iuo d. cap. 288. et Palea, et Raim. diaconum, Panor. uoce aut ommissa. Ep̄s, presbyteris, diaconibus, concil. Agath. et Iuo d. c. 366. et d. c. 30. et uetus epito. canonum. atque diaconibus, concil. Epaun. diaconem, ueteres Grat. libri. vt editum est, alius uetus.

canes ad uenandum aut accipitres, aut huiusmodi res habere non licet sic etiam Burch. et Iuo in Panor. et d. cap. 288. et Palea. canes, aut accipitres, aut huiusmodi ad uenandum habere non licet, Raim. liceat pro licet, concil. Agath. cetera, ut edita sunt, exceptis illis (aut huiusmodi res) itē Iuo d. cap. 366. et d. c. 30. canes ad uenandum, et accipitres ad aucupandū, habere non liceat, Epaun. nullatenus liceat, epito. cetera, vt Agath.

quod si quis quia pro quod. Panor. tantum.

in hac uoluptate sapius detectus fuerit uolūtate pro uoluptate, Burch. et Iuo d. c. 288. et ueteres duo Grat. libri. detectus sapius, Panor. detentus pro detectus, Palea, in hac uoluntate sapius detentus fuerit, Barcin. et uetus Gregor. uoluptate, Cont. et alij. uoluntate, Agath. et epitome, uoce sapius ommissa, cetera, vt edita sunt, item Iuo d. c. 30. qui in marg. habet uoluptate. in hac fuerit uoluntate detectus, Epaun. in hac uoluntate reptus fuerit, Iuo d. cap. 366. et in marg. uoluptate, et detectus, alias detentus. In uno Tarr. desiderantur hæc (in hac uoluptate)

si Ep̄s est vox est desideratur in epito. et apud Iuo. d. c. 30. et in vno edito Grat. libro.

tribus mensibus a communione suspendatur sic Iuo

d. c. 288. et Palea, et Raim. sed hic uerbum suspē datur posuit in fine totius capituli. priuetur pro suspendatur, habet Panor. tribus mensibus se a cōmunionē suspendat, Epaun. et Burch. et Iuo d. cap. 366. abstineat, idem d. cap. 30. et in marg. suspendat, cetera, vt Epaun. tribus mensibus se suspendat a cōmunionē, Agathen. tribus mensibus se abstineat, epito.

si presbyter duobus, diaconus uero presbyter duobus diaconus vno, Burch. editus aptius. presbyter duob. mensibus, diaconus vno, Iuo in Panor. ea d. c. 288. et Burch. uetus liber. diaconus uero, Palea, et epito. ceteris ommissis non recte. Si presbyter duobus, si diaconus, Raim. presbyter duob. mensibus se abstineat, diaconus uero, Agath. et Iuo d. c. 366. uno pro uero, idem d. cap. 30. cetera, vt Agath. quod placet, duobus presbyter abstineatur, vno diaconus, Epaun. ueteris editionis, abstineat, aliq̄ editiones concil. Omnia desiderantur, et quæ sequuntur, in ueteri Grat. libro. in alio addita sunt duobus modis, altero (diaconus uero), altero (si presbyter duobus, si diaconus).

ab omni officio suspendatur sic Raim. ab omni officio, et cōmunionē suspendantur, Burch. suspē datur, Palea, cetera, vt Burch. item Iuo d. c. 288. cessabit, Epaun. pro suspendantur, cetera etiam vt Burch. item Iuo d. c. 366. ab omni officio, uel cōmunionē cessabit, Agath. et epito. uel cōmunionē cesset, Iuo d. cap. 30. ab omni officio, et a cōmunionē suspendatur, Panor.

Cap. 2. Idem Item, vnus Tarr. et Palea cap. 3. dist. 34. omittitur in Barcin. ex eodem, Raim. et Cōt. ex concil. Aurelianen. cap. 3. Burch. lib. 2. c. 214. in edito, 217. in ueteri. cap. 9. eiusdem Aurelian. Iuo parte 6. cap. 289. Bonifacius Guiberto Ep̄o, idem Iuo parte 13. cap. 29. In concil. huius cap. uerba inuenies in concilio Francico sub Zacharia Papa. esse etiam accepti in capitularib. Caroli Imp. libro 5. cap. 2.

Omnibus seruis Dei sic Burch. et Iuo d. cap. 289. Domini pro Dei, Palea. sed Dei est in 4. ueterib. Grat. libris. Seruis Dei, Iuo d. c. 29. Omnia sunt ommissa in concil. in vno Tarr. Item omnibus seruis Dei, inscriptionis uerba sunt.

ut uenationes, & siluaticas uagationes sic etiā Iuo cap. 29. uox vt omittitur a Burch. et Iuone d. c. 289. et Palea, et in ueteri Greg. et in trib. Tarr. Nec non et illas uenationes, et siluaticas uagationes, concil. fatigationes, Cont. et alij. uagationes, in marg. uagationes, est in duobus uet. Grat. libris. siluaticas uenationes, in altero, alijs ommissis.

cum canibus hæc in ueteri Tarr. solo non sunt. ad i

additur autē in cōcil. omnib. seruis Dei interdi-
ximus. sic in duab. edition. interdicimus, Surius.
aut accipitres) et vt accipitres, duo Tar. et Burch.
et Iuo vtrubique, et Palea. et accipitres, Raim. et
vetus Grat. liber. Similiter accipitres, cōcil. duar.
edit. vt pro aut, vtetus olim Tarrac. omittuntur
hæc in Barcin. Similiter vt accipitres, Surius.
aut falcones) sic Palea, et Raim. et pro aut, ceteri.
non habeant, interdicimus) sic Burch. et Iuo d. cap.
289. vox interdicimus omittitur in concil. pro-
hibemus, habet Iuo d. c. 29. vox non a Palea est
omissa. sed in 4. veteribus Grat. libris est. pro ea
vt est in Barcin.

TIT. XXIII. DE CLERICO

excommunicato, vel deposito ministrante) sic vetus
Gregor. aut pro vel, vnus Tarr. et, alter. celebra-
te pro ministrante, Barcin. De clerico excommu-
nicato, deposito, vel interdicto ministrante, alter
vetus Gregor. et Cont. et alij editi.

CAP. 1. ex canone Apostolorum) sic etiam Raim.
et Cont. concilio pro canone, Barcin. vtrum
que habet Rabanus in libro penitentium cap.
1. qui cum scripsisset, in Apostolorū canone ita
legitur: Ep̄s, aut presbyter etc. vt dist. 81. cap. 12.
addit. Item in eodem concilio cap. 28. In corpo-
re, canonum est hoc caput 29. canonum Apo-
stolorum. et in concil. Tilio autem est cap. 28. et
in Romano veteri canonū libro. at Haloandro
est cap. 27. Aristeno 28. et Zonaræ, et Balsamo-
ni. Apud Clementem lib. 8. constitutionum Apo-
stolicarum, qui fons est horum canonum, est
cap. 21.

Si quis Ep̄s. aut presbyter, aut diaconus, depositus iu-
ste super certis criminibus) sic Raban. et corpus ca-
no. et concil. sunt autē verba Dionysij Exigui
veteris canonum interpretis, ex veteri codice.
vox aut prior in duobus veteribus Gregor. non
est; et pro voce super, habent vocem pro. vox iu-
ste in altero desideratur. Si quis Ep̄s, presbyter,
vel diaconus, etc. vt edita sunt, Contius, et alij.
ἐπις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος κα-
θαρεθείς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, Cle-
mens, et Tilius, et Halo. καθαρεθείς, concil. non
optime. in Græcis verbis certa crimina sunt a-
perta, et manifesta. ὁ καθαρεθείς ἐν λόγῳ ταῖς.
Alexius Aristen. in epitome. Depositus, inquit,
iuste ὁ μετὰ τῶν καθαιρέσιν τῶν ἐν λόγῳ ἐπὶ
φανεροῖς ἐγκλήμασι γενομένων. Idem in inter-

pretat. Qui post depositionem, inquit, recte fa-
ctam ob crimina nō dubia οὐτοι μετὰ δίκαιον
καθαίρεσιν ἀμαρτάνοντες. Ioan. Zonaras. hoc
est. Hi qui post iustā depositionē peccāt. ὁ κα-
θαρεθείς κατὰ νόμον ἐστὶν προφανὲς ἐγκλημα, καὶ
ἐπὶ τῷτο μὴ ἐκκλήμασι φανεροῖς ἔχων. Theodor.
Balsamon. Qui legitime, inquit, depositus est ob
crimē manifestum, et ideo ne appellationis qui
dem auxilium habens.

ausus fuerit atrectare ministerium dudum sibi comis-
sum) sic in cōcil. et in corp. can. et apud Raban.
et Rai. nōdū pro dudū, est in veteri Tar. nō recte.
vox sibi in altero Tar. aliquādo desiderabatur.
τολμήσῃ ἐφαφάσθαι τῆς ποτὲ ἐχειριθείσης
αὐτῷ λειτουργίας. Clemens, et Φαδρα, Tilius, et cō-
cil. et Halo. εἴτα τῶν θείων ἀφεταὶ ῥάδιον. Ari-
sten. in epito. postea, inquit, diuina rursus attingit.
τῆς θείας λειτουργίας ῥάδιον ἐφαφάσθαι. Idē in
interpret. diuina mysteria rursus attingit. καὶ τῆς
οικείας (ἡμῶν τῆς λειτουργίας) φησὶ. αὐτὸς ἔχομεν.
Zonar. et Iuum, inquit, honorem, ministeriū
inquam, retinentes. εἰ τολμήσῃ τῆς προτέρας
ἐφαφάσθαι λειτουργίας. Balsam. si audeat, inquit,
prius ministerium attingere.

hic ab ecclesia abscindatur) sic vetus Gregor. abscin-
datur, alteri vetus, et Cont. et alij aptius. penitus
abscindatur, concil. et corpus can. et Raban. om-
nimodis abscindatur, Roman. ὅτος παύσασθαι
ἐκκοπήσῃ τῆς ἐκκλησίας. Clemens, et Tilius.
vox ὅτος desideratur in concil. et apud Halo. καὶ
κρυψότατος. Aristen. in epito. hoc, est longissi-
me eiciendus. τῆς ἐκκλησίας οὗτος ὡς σεσημένος
μέλος, ἐκκοπήσῃ τελεον. Idem in interpret.
hic ab ecclesia, inquit, vt tabescens membrum,
abscinditur omnino. εἰκότως τῆς ἐκκλησίας ἐκ-
βάλλον, διατὰ τῶν ἀκραν ἀναίδειαν, καὶ ὅτι
ὁδὲ κολαθῆναι κανονικῶς δέουσαν, ἄλλως, ἢ δι-
γὰρ προκαθάρσιν) λοιπὸν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκ-
κόπτονται. Zonaras. Iui, inquit, ab ecclesia ei-
ciuntur, tum ob summam impudentiam, tum
quod nūquam reintegrari canonicè possunt.
prius enim fuerūt depositi, mox ab ecclesia ab-
scinduntur. καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτονται ὡς
ἀναίδειστος. Balsamon. et ab ecclesia, inquit,
abscinditur, vt impudētissimus. His adicit. vt si
haberet auxiliū appellationis, dum de re prius
iudicata dubitatur, non eicitur a ministerio. Ad-
fert autem ex iure civili cap. 1. tit. 1. lib. 3. Basili-
corum, et ex concilio Antiocheno cap. 4. 12. et

15. refert item verba constit. 14. de Ep̄is, et cle-
ricis.

Cap. 2. ex concilio Antiocheno) sic est in editis
Raim. libris, et in uno veteri. Anchi. in altero
non recte. Videtur scribendum, ex concilio a-
pud Palatium Vernis cap. 9. ex concil. vol. 3.
quamuis aliquid pertinere videatur ad cap. 4.
concilij Antiocheni.

Si quis presbyter) sic in concil. aut alius clericus,
addit Raim.

ab Ep̄o suo) hæc omittunt Raim. et Cont. sunt in
concil.

aut officio etc.) aut ab officio etc. vnus Tarr. et
Raim. sed vox ab olim in eodem Tarr. non fue-
rat. omnia in concil. desiderantur. In uno veteri
Gregor. est. degradatus ab officio pro certis cri-
minib. uel suspensus.

et superbiam) sic etiam Raim. postea, concil.
de ministerio sibi interdicto) sic etiam Raim. de
ministerio, Barcin. alijs omis. de suo officio, si
ne com meatu, concil.

agere presumpserit) sic Raim. facere pro agere, con-
cil.

ab Ep̄o) suo, addunt concil. et Raim. et tres Tar-
rac.

corruptus in coepta etc.) sic vetus Raim. liber. in in-
cepta, Barcin. et multi Greg. et tres Tarr. licet in
duobus ex eis olim, ut editum est, et excommu-
nicatus fuerit, cōcil. in quibus multa sunt omis-
sa.

hic omnimodis excommunicetur) sic etiā duo veteres
Gregor. modis omnibus excommunicetur, Cōt.
et alij omis. voce hic.

et ab ecclesia expellatur) hæc omittunt Raim. et
Cont.

et quicumq. cum eo communicauerit) sic etiam Rai-
mun. communicauerit, vnus Tarr. qui cum ip-
so communicauerit scienter, concil.

similiter sciat excommunicatum) sic etiam vetus
Gregor. esse excommunicatum, duo Tarrac. et
alter vetus Gregor. et Cont. et alij. sciant esse ex-
communicatum, concil. omis. voce similiter.

similiter de clericis etc.) sic etiam Greg. 9. Simili-
ter quicumq. clericus, aut laicus, vel femina in-
cestum comiserit; et ab Ep̄o suo correptus, si se
emendare noluerit, et ab Ep̄o suo excommu-
nicatus fuerit: si quis cum ipso communicauerit
scienter, sciat se esse excommunicatum.

Et ut sciatis, qualis sit modus istius excommuni-
cationis: In ecclesiam non debet intrare etc. con-
cil. plenius.

Quod si aliquis etc.) sic etiam Raim. hæc clausula
olim in veteri Tarr. non erat. Ante hæc verba

est in concilijs. Quod si aliquis reclamauerit, et
quod iniuste sit excommunicatus; licentiam
habet ad Metropolitanum Ep̄m venire, et ibi
dem secundum canonicam institutionē diudi-
cetur, interim suam excommunicationem custo-
diat. Quod si aliquis etc.

emendare nō poterit) poterit, vnus Tarr. minime
pro non, concil. minime emendare poterit, al-
ter Tarr. et Raim.

Regis iudicio) sic in concil. ad requisitionem eccle-
siæ, addunt Raim. et Cont.

damnetur) sic Raim. condemnatur, concil.

Cap. 3. Turonen. Ep̄o) Lincolniensi, Barcin. Lugon.
vetus Tarr. London. alter Tarr. G. Luonenfi
Ep̄o, concil. parte 26. cap. 9. et 10. titulo de de-
positione clericorum, et de dispensatione cir-
ca eosdem facta, London. Ep̄o, Raim. et Cont.
Paris. Relatum) hæc omittunt concil. et Raim.
et Cont. Integra clausula querenda est.

aut etiam) uel, Tarr. vetus solus.

uel excommunicatis) hæc in uno tantum Tarr.
non sunt

nisi ad admonitionem uestram) admonitionem
pro admonitionem, cōcil. notitiam pro uestram,
in marg. concil. nisi moniti, Raim. et Cont.
perpetua) sic etiam Raim. perpetuo, concil.

Cap. 4. cum suis litteris etc.) hæc omittunt Raim. et
Cont. sunt in concil. parte 50. e. 51.

intimarunt) sic etiam duo veteres Gregor. inti-
mauerunt, concil. nobis intimarunt, Raim. et
Cont.

quod) scilicet quod, concil. quod, Raim. altera
voce omis.

alij multi) sic in concil. uox multi non est in vet.
Tarr. multi alij, Raim.

excommunicati fuerint) sic multi Gregor. fuerant,
concil. fuerunt, vetus Raim. liber.

presumpserint) præsumpserunt, concil. et vetus
Gregor. vt editum est, alter vetus, et Cont. et
alij.

Quoniam vero etc.) hæc recte Cont. addidit a
Raim. neglecta.

magnam multitudinem) vox magnam in vno
Tarr. non est: est in concil. et in Contiano.

magis, vel minus) maius pro magis, vetus Tarrac.
solus.

deliquerint) scribo deliquerit, ut est in trib. Tarr.
et in concil. et apud Cont.

innotescere potuit) sic in concil. potuerit, concil.

negotium) sic etiam Cont. ipsum, additus in con-
cil.

per A. s.) p. additur in vno Tarr. per A postolica
scripta præcipiendo, concil. plenius. hæc omittunt
Raim. et Cont.

m qua) mandamus, quatenus, Raim. mādantes, quatenus, concil.

res ueritate &c.) hęc etiam omittunt Raim. et Cont.

in his) in hoc, vetus Tarr. tantum.

condemnes) sic etiam Raim. damnare, concil. prioris edit. non recte. vt editum est, Surius.

deliquerunt) sic in concil. et in duobus veteribus Gregor. deliquerint, vetus Tarr. et Contius, et alij.

(suspendat) suspendatis, vetus Tarr. solus.

TIT. XXIII. DE NON

ordinato ministrante) sic est in duobus veteribus Gregor. clerico, addit in fine vnus Tarr. eadem vox post De vocem addit Cont. et alij editi.

CAP. 1. ab ecclesia de pro ab, Raim. a clero, vetus Tarr.

Cap. 2. Legionem. Fpō) sic etiam in concil. d. parte 50. cap. 62. Lingon. Epō, vetus Gregor. vt editum est, alter vetus, et Cont. et alij.

nobis innotuit) sic etiam in concil. vox nobis in duobus veteribus Gregor. non est; est in editis.

I. diaconus) sic Raim. I. desideratur in concil.

presentium lator &c.) hęc omittunt Raim. et Cōt. vtique ad illa, cum nō imposuisses. in cōcil. sunt.

propter ordinationem) per, est in tribus Tarraconētib. et in concil. pro voce propter.

adeptum) sic in concil. esse adeptum, vetus Tarrac.

& cum non imposuisses ei manum) sic etiam Raim. excepta voce et. et cum ei manum non imposuisses, concil. aptius.

celebrationem) sollempnia, vetus Gregor. solus.

vsurpauit) vsurpare pręsumpsit, Raimundus. publice vsurpauit, concil. et tres Tarr.

postmodum vero &c.) hęc recte omissa prius a Raimundo, addidit Contius, sunt in concil.

recognoscens) cognoscens, concil. et Contius. desiderabatur hęc vox olim in uno Tarraconensib.

consilium humiliter) consuli pro consilium, tres Tarr. et concil. in quibus tantum vox humiliter non est.

Quia igitur) vox igitur in ueteri Tarr. solo non est.

fraternitas) f. Cont. paternitas, concil. prioris edition. vt editum est, Surius.

respondemus) sic etiam in concil. Consultationi

tuz respondemus, duo veteres Gregor. taliter, addit Cont. et alij post vocem tuz.

a diaconatu) sic etiam Raim. a subdiaconatu, concil. prioris edition. vt editum est, Surius.

aut triennio) vel pro aut, tres Tarr. et concil. et Cont.

preuisione) sic Raim. et Surius. visione, cōcil. prioris editionis non male.

misericorditer agatur) cum eo, addit Barc. et Raimundus in fine. ante eadem verba addunt concil. et duo Tarr. post vocem misericorditer, tertius Tarr.

seculi negotium) sic in concil. prioris editionis, et in veteri Raim. libro. negotia alter habet ex veteribus Gregor. et Cont. et alij, et Surius.

securum) sic etiam Raim. et Surius. secretius, concil. prioris editionis.

de agenda imposta) sic etiam in concil. prioris edit. vox imposta non est in Gregor. neq. in Suriana concil. editione. ei, addit vetus Tarr.

diligenter circa eum curam) sic multi Greg. diligētem pro diligenter, vnus ex veteribus Greg. circa eum diligentem curam, concil.

salubris autem) vox autem non est in duobus Tarr. habent alij libri.

TIT. XXV. DE EO, QUI

furtiue ordinem recepit) suscepit, vnus Tarr. et vnus Gregor. ordines furtiue suscepit, alter vetus Raim. liber. ordinem furtiue suscepit, Cont. et alij.

CAP. 1. Linconen. Fpō) Lincon. vetus Tarr. Lingon. duo Tarr. et vet. Greg. Lingonien.

alter vetus Gregor. vt editum est, Raim. et Cont. Lug. Barcin. G. Liouonensi Epō, cōcil. d. parte 26. c. 9. forte Liouonensi scribendum.

Lator presentium) Veniens ad nos. P. lator. presentium, concil. et vnus Tarr. in quo illæ voces, ad nos, aliquando desiderabantur; et Barcin. excepta voce, siue littera P. veniens. P. lator presentium, duo Tarr. et olim tertius Tarr. Veniens ad nos P. Raim. et Cont. alij. omittit.

quia antiqui etc.) omittunt Raim. et Cont. quod pro quia, concil. et duo Tarr. aptius. qui, duo itē Tarr. non optime.

hostis versuta circumuēsum) hostis suggerente versuta, concil.

furtiue &c.) se furtiue diaconatus ordinem suscepisse, Raimundus. ut editum est, in concil.

Vnde ita diximus respondendum) ubi pro ita, concil.

cil. Vnde respondemus, duo veteres Greg. Vnde de f. t. respondemus, Cont. et alij.

si forte non fuerit) sic etiam in concil. si non fuit, Raim. et Cont.

Archidiaconorum) Archidiacono, vetus Gregor. solus.

prelatorum tuorum) vox tuorum in vet. Tarr. solo desideratur.

eum condigna) vox cum neque in concil. est, neque in Barcin. neque in tribus Tarr. neque in multis Gregor. cum digna, est in veteri Raim. libro aptius.

nisi aliqua) sic in concil. nisi alia, Raim.

imposita) omittitur hęc vox in Barcin. tantum.

interminatio) mendose in concil. prioris edit. est in termino.

commoneat) sic in concil. moneas, Greg. 9.

sicut & nos fecimus) hęc omittunt Raimundus, et Contius, sint licet in concil. excepta voce et.

seu canonica) sic vetus Gregor. seu regulari canonica, vetus Tarr. seu canonicum, concil. prioris edit. et alter vetus Raim. liber non optime. seu canonica, Cont. et alij, et Surius in concil. quod reicio.

Qui iuxta admonitionem) quod iuxta admonitionem tuam, concil. prioris edit. cui pro quod, Suriana editio. Quod si iuxta admonitionem tuā, vnus Tarr. Qui si pro Qui, alter Tarr. nostram, legebatur olim in tertio Tarr. post verbum admonitionem, cui, Raimund. et Cont. alij. omittit.

aliquando) aliquo, vetus Gregor. tantum.

laudabiliter) hac voce caret vetus Tarraconen. solus.

si misericorditer) sic etiam in concil. prioris edit. vox ei non est in Greg. neque in Suriana edit. propter vocem cui antea scriptam.

nulla ratione) nullatenus, vetus Tarraconen. solus.

ad sacerdotale officium promouendum) ad sacerdotalem ordinem promouendum, Barcin. et concil. prioris edit. promoueri, Raim. et Surius aptius, cetera ut in Barcin.

Post huius capituli verba est in Barcin. hic titulus. De clericis, qui relicto habitu clericali arma ferunt. est autem illic tit. 27. quamuis nullus numerus adscriptus sit. sub eo titulo est vnicū caput Alex. iij. hoc initio. In audientia nostra talis fuit etc. ut c. 14. de sententia excommunic. collect. 2.

si occiderit, vel vendiderit) sic etiam in concil. prioris edit. vox ei non est in Greg. neque in Suriana edit. propter vocem cui antea scriptam.

nulla ratione) nullatenus, vetus Tarraconen. solus.

ad sacerdotale officium promouendum) ad sacerdotalem ordinem promouendum, Barcin. et concil. prioris edit. promoueri, Raim. et Surius aptius, cetera ut in Barcin.

Post huius capituli verba est in Barcin. hic titulus. De clericis, qui relicto habitu clericali arma ferunt. est autem illic tit. 27. quamuis nullus numerus adscriptus sit. sub eo titulo est vnicū caput Alex. iij. hoc initio. In audientia nostra talis fuit etc. ut c. 14. de sententia excommunic. collect. 2.

si occiderit, vel vendiderit) sic etiam in concil. prioris edit. vox ei non est in Greg. neque in Suriana edit. propter vocem cui antea scriptam.

nulla ratione) nullatenus, vetus Tarraconen. solus.

ad sacerdotale officium promouendum) ad sacerdotalem ordinem promouendum, Barcin. et concil. prioris edit. promoueri, Raim. et Surius aptius, cetera ut in Barcin.

Post huius capituli verba est in Barcin. hic titulus. De clericis, qui relicto habitu clericali arma ferunt. est autem illic tit. 27. quamuis nullus numerus adscriptus sit. sub eo titulo est vnicū caput Alex. iij. hoc initio. In audientia nostra talis fuit etc. ut c. 14. de sententia excommunic. collect. 2.

TIT. XXVI. DE FVRTIS.

CAP. 1. In Exodo) sic etiam duo veteres Gregor. omittit Cont. et alij quidam editi. adde cap. 21. ex sacris libris, quod in marg. recte

Cont. notat.

Qui furatur hominem, et uendiderit eum) uox eum non est in duob. Tarr. neq. in Greg. addita est a Contio. Qui furatus fuerit hominem, et uendiderit eum, Complut. Latina. ος εαν κλέψη τε

να των υδων Ισραηλ, και καταδωσας αυ τον αποδωτοι. Lxx. Qui furatus fuerit aliquē filiorum Israël, et opprimens eum uendet. Complut. Qui furatus fuerit animam de filijs Israël, et uendiderit eam, Chald.

conuictum noxe morte moriatur) sic Complut. Lat. vocem noxæ a Raim. omittam addit Cont. eadem omittitur in Barcin. morte moriatur, vetus Tarr. alij. omittit. και ευρεθη εν αυτω θανατος

πλευτιμω. Lxx. et inuentus fuerit in ipso, morte morietur. Compl. duriuscule. inuētaq. fuerit in manu eius, morte moriatur, Chald. Huius capituli non magna utilitas est, neque ceterorum, quæ ad Iudæorum leges spectant, sed Bern. Papien. cur ea addiderit, rationem reddidit cap. 1. commodati. at Raim. nullam conscripsit.

Cap. 2. In Exodo) In eodem, tres Tarr. aptius. ex capitularibus cap. 18. luo parte 16. cap. 351. decreti. adde cap. 22. ex sacris libris.

Si quis furatus fuerit bouem, aut ouē) sic etiā Compl. Lat. Qui pro Si quis, luo d. c. 18. et lib. 5. tit. 2. c. 34. them. 12. Panor. aut ouem, in Panor. nō sunt.

εαν δ'ετις κλέψη μοσχον η προβατον. Lxx. Si autem aliquis furatus fuerit vitulū, vel ouē, Complut. Quando furatus fuerit vir bouem, aut agnum, Chald.

& occiderit, vel vendiderit) sic etiam Compl. Lat. hac luo præterijt. και σφαξεν αυτον η αποδωτοι. Lxx. et occiderit illam, vel uendiderit. Compl. et occiderit eum, aut uendiderit. Chald.

quinque boues pro uno boue restituet, & quattuor oues pro una oue) restituet pro restituet, Compl. Lat. et vetus Tarr. refarcit, alter Tarr. refarciet, tertius Tarr. restituat, Barc. et luo vtrubiq. qui solus omittit vocem boue, et vocem oue. πέντε

μοσχοσ αποτισθη αντι το μοσχου τιςαρεα πρὸς α τε αντι το προβατου. Lxx. quinque vitulos soluet pro vitulo, et quattuor oues pro oue. Complut. soluet quinque boues pro boue, et quattuor oues pro agno. Chald.

Cap. 3. Salomō in Ecclesiasten) immo in Prouerbij c. 6.

Non grandis est culpa, cum quis furatus fuerit) sic etia Compl. Lat. culpæ pro culpa, duo Tarraconen. ου βαμασον εαν αλωπισ κλεπτωρ. Lxx. Non mirum, si capiatur aliquis, qui furatur.

dd 1 tur.

tur. Complut.

furatur enim, ut esurientem impleat animam) sic etiam Compl. Lat. κλέπτει γάρ, ἵνα ἐμπλήσῃ ψυχὴν πεινῶσαν. Lxx. Quidam ita interpretantur, ut tollant illa verba, turantur enim.

deprehensusque reddet septuplum) deprehensus quoque reddet septuplum. Compl. Lat. εἰ δὲ ἀλώ, ἀποτίσει ἑπτάπλάσιον. Lxx. Si autem capiat, soluet septupla. Compl. sunt, qui (deprehensusue) interpretentur, ut diuites fures, a pauperibus distinguant.

et omnem substantiam domus suae tradet) sic etiam Compl. Lat. καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ δός. Lxx. et omnia, quae sunt eius dans, Complut.

liberabit se) hanc in Compl. Lat. desiderantur, habent alij, et Lxx. ῥύσει τὰ ἐκώτων. liberabit se, Compl.

Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam) inopiam cordis, Compl. Lat. ὁ δὲ μοιχὸς δὲ ἑνὶ ἡμῶν φρενῶν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ περιποιεῖται. Lxx. At moechus propter inopiam mentium perditionem animae suae acquirat. Compl. mentis malo, quam mentium.

Cap. 4. ex concilio Triburien.) sic etiam Raim. et Cont. cap. 5. addit Burch. lib. 11. cap. 59. et Iuo parte 13. cap. 45. decreti. sed in marg. c. 31. quamquam non eisdem verbis. id confirmatur ex concilijs, et ex Burch. cap. 75. eiusdem libri 11. et ex Iuo. parte 14. cap. 123. omnia omisit Grat. siue Palea 13. q. 2. cap. 31. sed in veteri libro, ut edidimus. et in altero additur, cap. 5. In ea collect. quae in concilijs est post concil. Lateran. Alex. 3. post cap. 2. partis 34. tit. de raptoribus mendose Tribunien. editum est pro Triburien. in priori edit. concil. Turonensi, in Suriana editione.

et depredando occiduntur) sic etiam Raim. praezdando pro depradando, Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. aut depradando occiduntur, Palea. occiduntur, vetus Grat. liber alij omittit. aut in praezdando occiduntur, alter vetus. vel in praezdando occiduntur, d. parte 34. concil. occiduntur, vetus Raim. liber alij omittit. Verba concilij, unde haec sumpta sunt, infra scripsimus. Siquis post haec Evangelica, et Apostolica, atque Prophetica verba, et definitionem patrum synodi inuentus fuerit furtum, aut rapinam exercere; et in ipso diabolico actu mortem meretur incurrere. sic in concil. et apud Burch. d. c. 75. et Iuo. d. c. 123.

uisum est pro eis non orandum) sic Burch. d. cap. 59.

et Iuo d. cap. 45. et concil. d. parte 34. non esse orandum, Raim. haec duae voces, visum est, in Barcin. non sunt, visum est, quod pro eis non esse orandum, Palea. visum est quidem pro eis non esse orandum, vetus Grat. liber. in altero vox quidem omittitur. nullus pro eo praesumat orare, aut eleemosynam dare. et eleemosyna pro eo data in memoriam clericorum, nec pauperum veniat, sed execrabilis sordescat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam dicens. Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere non iusti. concil. d. cap. 31. et Burch. d. cap. 75. et Iuo d. cap. 123. Augustini verba non inueni, sed eadem sententia est in libro de cura pro mortuis gerenda. In veteri Burch. libro, non in memoriam, legitur aptius. olim tamen, ut in edito sine ea negatione.

si comprehensi, aut vulnerati presbytero, vel diacono confessi fuerint) sic etiam Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. sed si pro si, Palea, et Raimundus. vox sed in veteribus Grat. libris non est. aut diacono, Palea, et vetus Burch. liber, et vnus ex veteribus Gregor. vel vulnerati, vnus Tarracoen. et si comprehensi, et vulnerati fuerint, et presbytero, vel diacono confessi fuerint, concil. d. parte 34. diaconi nulla mentio est in concilio Triburien. delendumque esse censerem. hoc enim d. cap. 31. legimus. Si autem ille fur, vel latro vulneratus eiabitur, et expectatione mortis desperatus putatur; atque reconciliari se miseris sacrosanctis habitu corporis, et voluntate pietatis mentis deprecatur; Deoque, et sacerdoti, comite vita, emendationem morum, et aeternum confitetur. sic etiam Burch. exceptis ultimis verbis d. cap. 75. voce enim morum caret, et pro aeternum habet actum non recte. cum Burch. Iuo consensit d. c. 123.

communione eis non negamus) sic Burch. d. cap. 59. et Iuo d. cap. 45. et Raim. non denegamus, duo Tarracoen. et concil. d. parte 34. confessionem pro communione, Palea. communionis gratiam non negamus tribuendam, concil. d. cap. 31. et Burch. d. cap. 75. et Iuo d. cap. 123. Sequuntur alia in concilijs tantum, digna, quae a lectoribus ediscantur, nedum videantur.

Cap. 5. Si quis pro necessitate) per necessitatem, tres Tarrac. et Burch. lib. 11. cap. 56. et Iuo parte 13. cap. 42. decreti, et duo veteres Gregor. qui addunt, famis, aut nuditatis. propter, Cont. et alij pro voce per.

fura

furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecuniam) sic etiam Burch. et Iuo. fuerit cibaria, vestem, pecuniam furatus, vetus Gregor. cibaria, vestem, alter vet. Greg. et Côtius, et alij. cetera, ut edita sunt. per famem, aut per nuditatem) sic etiam Iuo. propter famem etc. Burch. editus, aut nuditate, duo Tarr. et Burch. vetus liber, per omisso. omnia Raim. omittit, et Contius.

si reddiderit) sic etiam Burch. et Iuo, et duo veteres Greg. et, addit Cont. ante vocem si, et alij. Cap. 6. Hieronymus super Parabolas) sic etiam Raimund. et Cont. adde cap. 29. Proverbiorum.

Qui cum fure partitur, odit animam suam) haec sunt Salomonis verba, participat pro partitur, est in Compl. Lat. et apud Hieron. occidit pro odit, Gregor. 9. ὁς μερικῶς κλέπτει, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν. Lxx. Qui participat cum fure, odit suam animam. Compl.

Post haec verba sequitur in sacris libris. adiuratum audit, et non indicat. εἰ δὲ ὀρκισθῆναι τὸς ἀκούσας, ἢ μὴ ἀναγγεῖλαι. si autem iuramentum propositum audientes non renuntiauerint. Compl.

non fur solum, sed ille reus tenetur) haec Hieron. sunt, siue alterius interpretis. nos ea integra conscribemus. Auditorem suum sapientia non solum a peccatis abstinere, sed et a peccantium se contubernio docet cohibere. ne forte a districto iudice mereatur audire. Si videbas furem, currebas cum eo, et cum adulteris portionem tuam ponebas. sunt autem verba haec psal. 49. sequuntur mox huius capituli verba in hunc modum. Non enim fur solummodo, sed etiam ille reus tenetur. Supra scripta verba breuius referuntur in scholijs sacrorum librorum, quae glossa ordinaria dicitur. Non solum a peccato, sed etiam a consensu abstinere docet sapientia, ne audiat a districto iudice. Si videbas furem, currebas cum eo, etc. Non enim fur solum, sed et ille reus tenetur. *qui furti conscius* etc.) sic etiam Raim. et gloss. ord. qui conscius furti, quarenti possessori pecuniam, qui perdidit, non vult indicare, cum valet. Hieron. non indicat) non indicabat, vetus olim Tarr. solus. indicare autem furtum debet domino socius hic furis, vel particeps, non personam, ut damnatum ei sarcinatur, non ut iudicium sumat a furibus. mendose autem in scholijs editum est, iudicat pro indicat.

Cap. 7. si bene meminimus etc.) multa omittit Raim. et Côt. pro quibus verbum innotuit retinuerunt. dilecti filij) nostri, addit vetus Tarr. solus. (subdiaconi nostri) vestri, duo Tarr. subdiaconi, tertius Tarr. altera voce omittit.

quod B. lazar presentium) quod cum B. vetus Gregor. alij omittit. uox cum neq. in altero veteri est, neque in editis.

inuenit etc.) rapies, Raim. et Côt. ceteris omittit. et insipienter) et sic insipienter, Barcin.

desinuerit) detinere praesumplit, Raim. *postea tamen etc.*) multa omittunt Raim. et Côt. *iuxta eundem*) scribendum, iuxta eiusdem, ut est in trib. Tarr.

si praedictus etc.) si sponte confessus, Raim. et Côt. *huiusmodi praesumptionis excessum*) excessus, Barcin. omnia omittunt Raim. et Cont.

fuerit, satisfecit) iuerat, iatisfecit, duo veteres Gregor. fuerat, iatisfecerit, Cont. et alij.

manifesta) haec vox in vno ex veteribus Gregor. non est.

aut congruam) vel pro aut, vnus Tarr.

TIT. XXVII. DE EXCES

sbis praelatorum in subditos, vel contra) vel ecotra, vnus Tarr. vel econuerso, vetus Gregor. in ecclesijs, Barcin. De excessibus praelatorum, et subditorum, alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij.

Cap. 1. Idem) sic etiam in concil. parte 2. c. 7. Alexander 111. Raim. et Cont. Alex. 111. in concilio Lateran. Barcin. non recte.

Peruenit ad audientiam nostram) sic in concil. et in Gregor. Ad audientiam nostram peruenit, vetus Tarr.

unde, si uerum est, miramur plurimum etc.) sic etiam Côt. qui recte addit omittit prius a Raim. et plurimum miramur, etc. concil. alij omittit.

aduersum vos) sic etiam in concil. aduersum vos, in trib. Tarr. et in Contiano.

seruos mercenarios) sic etiam Cont. seruos, et mercenarios, concil.

talliam facias) malo, facitis, ut est in Barcin. et in duob. Tarr. et in concil. et in Contiano.

soluerint) sic etiam Cont. soluunt, concil.

diuinum officium) sic in Contiano. diuinum officium, in concil.

tractatis in tantum, quod) sic etiam in concil. et in pro in, vnus Tarr. anterim tractatis, quod, Cont. non optime.

reddidisti) sic etiam concil. reddidis, duo Tarr. et Cont.

ideo uero) vox uero a Cont. est omittit, legitur in concil.

debent ultione puniri) sic in concil. ferri, Barcin. debetis pro debent, Cont.

cum eosdem) sic etiam concil. Cumq. autem, vetus Gregor. Cum autem, alter vetus, et Cont. et alij.

ac fraterna) sic Raim. ac summa, concil. non male.

d. igitur u per A. s. pr. vox igitur in Barcin. non est. d. igitur vestra, duo Tarr. Vnde vobis per A. s. etc. concil. nō optime. omnia Raim. et Cōt. omittunt.

in predios presbyteros huiusmodi vt, additur antē hęc verba in concil. in eos, Raimundus, et Contius.

nullatenus presumatis sic etiam Raim. non presumatis, concil.

nec eos sic in concil. vocem eos omittunt Raim. et Cont.

vel inhoneste et pro vel, unus Tarr. solus.

tractetis eosdem, addit Greg. 9. tantum.

capituli sui vox sui non est in tribus Tarr. neq. in Gregor. sit licet in concil.

presumatis hoc etiam verbo carent Raimund. et Cont. est in concil.

subiciatis sic in concil. subicere attemptetis, Raimund. sine ullo lucro.

neque duas eos matricas ecclesias eis pro eos, unus Tarr. eos duas, concil. neque duas ecclesias, Raimund. et Cont. non male, alijs omis.

vnam suscipere sic etiam Raim. sibi, addunt concil. quod placet.

tenere permittatis sic in concil. tenere illos permittatis, Raim.

nec aliquem &c. sic Raim. nec eam, etc. concil. prior. edit. quod nondum probauit. nec eos, etc. Surius. hęc clausula in Barcin. desideratur.

scituri sic etiam Raim. sciatis, concil. non optime.

de vobis ad aures nostras iterum, addunt concil. in fine. sed in Barcin. et in Greg. additur post verbum vobis. at in vno Tarr. duę illę voces, de vobis, desiderantur.

vos pro tantis excessibus Raim. ordinem mutauit verborum. nos pro vos, est in cōcil. omittitur ea vox in Barcin.

auctore domino domino auctore, concil. omittūt hęc Raim. et Cont.

pœna vestre sic etiam Raim. vox vestre non est in concil.

Cap. 2. Cant. Archiepō sic in concil. parte 24. c. 4. titulo de excelsib. Epōrum contra suos Archidiaconos, et Archidiaconor. contra suos Epōs. Cantuarien. vetus Gregor. ut editum est, alter verus, et editi.

Ad hęc quoniam quod pro quoniam, vetus Tarrac. solus.

predictus Epō sic in concil. vox predictus nō est in Gregor.

sicut accepimus hęc etiam omittunt Raim. et

Cont. sunt in concil.

et præcipue ecclesiam de Nortun Nortun. concil. Verun. duo Tarr. Norini, tertius Tarr. omnia ab eis. Raim. et Contio sunt omis.

constitueris constituit, concil. et Raim.

et in hac parte sic etiam concil. per quod, Raim. redditus eorum deminuit, et attenuauit sic in concil. redditus deminuntur eorūdem; verus Gregor. deminuit, alter vetus, et Cont. et alij.

nihilominus tibi etc. vox tibi in concil. desideratur. Mandamus, quatenus, Raim. et Cont.

super hoc ap. re. ap. re. omis sunt in uno Tarr. et in Gregor. hoc appellatione remota, concil. voce super neglecta.

quod præfatus Archidiacono ut præfatus Archidiacono G. concil. quod præfatus Archidiaconis, Raim.

sui Archidiaconatus sic etiam in concil. suorum Archidiaconatum, Raim.

illis gratiam debitam, Barcin. et vnus olim Tarr. et Raim. illi debitam, concil. et tres Tarr.

Cap. 3. Exonen. Epō sic duo veteres Gregor. sed malo, Exonen. Epō, vt est in concil. d. parte 24. c. 3. et apud Cont. et alios.

in ecclesijs in ecclesijs, Barcin. solus.

& sic ipsas &c. hęc recte Cont. addit, quæ Raim. on iterat. sunt autem in concil.

attendentes itaq. absonum sic etiam Cont. Nos attendentes absonum esse, concil. plenius.

& omni sic etiam Cont. atque omni, concil.

tanta presumptionis vox tantæ non est in concil. est in Contiano libro.

incorrectum relinquere sic etiam Cont. relinqui, concil. incorrectum pro incorrectum, duo Tarrac. non optime.

f. 1. per A. s. pr. m. qua. fraternitati tuæ etc. quatenus, concil. vox pr. a Contio est omis. Mandamus, quatenus, Raim.

si qui Archidiaconi sunt etc. sint, concil. tui sunt, vnus Tarr. eos, qui, Raim. et Contius, alijs omis.

Episcopatu tuo vox tuo in vet. Tarr. non est: est in concil.

occupant, vel occupatas detinent sic etiam Raimundus. occupent, et occupatas detineant, concil.

ipsos ad eas sic etiam in concil. vox ipsos non est in duob. veterib. Gregor. ad eandem, Cōt. et alij tertia voce omis.

omni oc. & ap. ces. omni occasione, et appellatione cessante, concil. apertius. omittunt hęc Raimund. et Cont.

cenfura sic etiam Raim. districtione, Barc. et concil.

personis idoneis, & honestis sic in concil. de personis

nis

nis honestis, Raim.

ordines sic in concil. et in vet. Gregor. ordinans, alter vetus, et Cont. et alij.

& præfatos sic in concil. et in vet. Gregor. uox et omittitur in altero veteri, et apud Contium, et alios.

curas animaduersione punire sic etiam Raim. curetis pro voce cures, tres Tarr. sed vnus mutat in id, quod edidimus. animaduersione punire curetis, concil.

Cap. 4. Idem Burdegalen. Archiepō Ante hoc capitulum est in veteri Tarrac. hic titulus. De illis, qui duas habent dignitates, item pro Burdegalen. est in eod. Burganli, non recte. vt editum est, exstat in cōcil. d. parte 24. c. 5. titulo de excelsib. Episcoporum etc. et parte 30. c. 8. tit. Vni plura beneficia ecclesiastica non committenda etc. et apud Raimundum, et Contiu titulo de præbendis, et dignitatibus.

Præerea de Archid. G. Ante hęc verba addi potuit, Pars cap. Contuluit, vt est in concil. d. c. 8. Integra clausula exstat in concil. parte 6. cap. 30. et in hac collect. cap. 2. qui matrim. accusa re possunt, quod est Burdega. Archiepō inscriptum. tuo pro G. est in Barcin. vox Archid. omittitur a Raim. et Cōtio. Archidiacono, est in concil. et in duob. Tarr.

qui in tua sic etiam Raim. et concil. d. cap. 5. qui cum in tua, d. c. 8. non male, et in marg. d. cap. 5. et in vno Tarr. sed recenti manu vox cum addita est.

& Tolosana sic in concil. d. c. 8. et in Gregor. et in Toletana, d. c. 5. non recte.

si constitutus sic in concil. vtrubiq. est pro sit, vnus Tarr. et Raim.

in vtraque sic in concil. d. c. 5. et in vtraque, duo Tarr. et d. c. 8. et in marg. d. c. 5.

ecclesia regulariter sic d. c. 5. uox ecclesia non est d. c. 8. etiam pro ecclesia, est in veteri Gregor. vt editum est, Cont. et alij. post vocem regulariter additur verbum sit in veteri Tarr.

collectis illis &c. hęc omittūt Raim. et Cōt. sunt in concil.

ecclesie tue sic d. cap. 5. tuo, d. cap. 8. in concilijs.

Tolosam regreditur Tolosanam ecclesiam ingreditur, d. c. 5. et licentiam, Tolosam regreditur, d. cap. 8.

vel eo sic d. c. 5. vox eo non est d. c. 8.

prudencia sic d. c. 5. prudentia d. c. 8.

significamus, vt sic in cōcil. vtrubiq. Mandamus, quatenus, Raim.

quidem G. vox G. non est in vet. Tarr. neque in Gregor. Archidiaconum, est in Barcin. et in concil. d. c. 8. eum de cetero, d. c. 5. non optime.

si res ita se habet hęc omittunt Raim. et Cont.

sunt in concil. ut vtrubiq. cū aliqua varietate, quæ contemni potest.

oc. et ap. ces. occasione, et appellatione cessante, concil. d. c. 8. apertius. appellatione remota, d. c. 5. alijs omis. Omnia omittunt Raimund. et Cont.

Post verba huius capituli est in Barcin. cap. 5. Alex. 11. Exon. Epō. Ad aures nostras noueris etc. ut cap. 2. de institutionib. in hac collectione, quod est Lunden. Epō inscriptum. Varietatem addam illic omis. post illa, nunc filios, additur in hoc Barcin. sacerdotum. allæ duæ voces (et vicarios) omittuntur. ducere pro deducere. fit pro attemptatur. si Archidiaconus tuus, pro, si idem Archidiaconi. sibi factam, pro, tuam ipsis inde factam. instituerit pro instituerunt. post illa, vel vicarios, additur, fecerit. In fine post vocem huiusmodi additur cassare; cetera omis sunt.

TIT. XXVIII. DE PRIVILEGIIS.

privilegijs, et egressibus privilegiorum scribendū est, excelsib. pro egressibus, ut est in Barcin. et in tribus Tarrac. et in Gregor.

Cap. 1. Leo Papa sic Raim. et Cont. ex decret. Leonis Papæ cap. 49. Burch. lib. 1. c. 32.

est autem cap. 49. decretorum Leonis in corpore canonum. ut editum est, Iuo parte 5. c. 143. de creti. sed in marg. cap. 2. epist. 87. ad Epōs Africanos. Leo Papa in epistola ad Epōs Africanos. idem Iuo d. parte 5. c. 107. ut editum est, Grat. dist. 80. c. 4. et in marg. in libris Ant. Democharis, Leo Papa 1. epist. 85. ad Epōs Africanos. idē numerus est in concil. et addendum cap. 2. at in registro nuper edito est epist. 87. ad Epōs Casfarex Mauritanix cap. 2.

Episcopalia gubernacula non nisi maiorib. etc. Ante hęc verba addi posset initium epist. siue capituli. sed mihi superuacaneum id videtur. Apud Burch. et Iuon. d. c. 143. et Grat. est, illud sane. et apud Iuon. d. c. 107. est, Vnde Episcopi. Episcopalia autem etc. Burch. et Iuo vtrubiq. concil. et regist. et corpus canon. vt editum est, Raim. in maioribus, vetus Tarr. et Grat. qui (autem) etiam habet.

ciuitatibus oportet sic etiam Grat. edit. et Raim. vox ciuitatibus in Barcin. desideratur. ciuitatibus oportet, Burch. et Iuo d. c. 107. et concil. et regist. et corpus cano. et veteres Grat. libri. Apud Iuonem d. c. 143. vt editum est, sed omittuntur tria hęc verba, populis, et frequentationibus.

ne honor &c. Ante hęc verba sunt in registro

hæc, ne quod sanctorum patrum diuinitus inspira-
ta decreta vetere, viculis, et possessionibus, vel
obscuris, et solitarijs municipijs tribuatur facer-
et dotale falligiu, et honor, etc. sic etiã concil. et corp-
cano. et Burch. excepta voce vetere, pro qua
habet veterunt. itẽ Iuo d. c. 107. cuius finis est
vox fastigium. sic etiam Grat. edit. sed in veteri
libro est, neq. pro nequod, non recte. et vel solira-
rijs. in alio, vt viculis. At d. c. 143. est, Namq. pro
nequod; et veterunt, ne, pro vetere; et vel soli-
tarijs pro et solitarijs, cetera, vt regist. apud Rai-
mund. vt editum est. In veteri Burch. libro est,
vel possessionib.
excellentiõ) olim excellentia, vetus Gregor. so-
lus.
ipse (sui) vox ipse omittitur a Raim. et Cont. utra-
que voce Barcin. caret. ipsa pro ipse, habet cor-
pus cano. vt editum est, concil. et regist. et Burch.
et Iuo. *ἵνα μὴ κερτυτὴ λίγυται τὸ τὸ ἐπὶ κοίπῃ
ὄνομα καὶ ἡ ἀυθεντία.* Sardicen. c. 6. ne vilecat
nomen Epi, et auctoritas. Burch. lib. 1. c. 31. Iuo
d. parte 3. cap. 142.
Cap. 2 Gregorius Petro subdiacono) P. pro Petro,
duo veteres Raim. libri. Campanie, additur post
voce subdiacono, in registro lib. 2. epist. 5. cap.
44. Indictionis 11. medose in editis Raim. libris,
Greg. ix. quod recte Contius notat. male idem
Interdictio. 11. edidit.
Sic in iudicijs) malo, Sicut pro Sic, ex regist. et duo-
bus Tarr. et Barcin. et Raim. Si, tertius Tarr. ha-
bet non optime.
turbare nolunt) sic etiam Raim. turbare non cu-
pimus, regist.
præiudicantibus) sic in regist. nobis, addit unus
Tarr. et Raim. vobis, Barcin.
moderata volumus) sic Raim. moderata te volu-
mus, regist.
Violentos itaque) laicos, addunt tres Tarr. et duo
veteres Raim. libri. Violentos namq. laicos, re-
gist. Volentes nãq. laicos, Barcin. Volentes ita-
que laicos, Cont. et alij. sed in marg. addit Cont.
Violentos scribendum.
contra legem) sic etiam Raim. leges, regist.
facere subsidium) sic Raim. ferre subsidium, regist.
aptius.
Post huius capituli verba additur in registro de
viduæ cuiusdam querellis, quæ poterit lector il-
lic cognoscere.
Cap. 3. Lateran.) adde cap. 9. ex concil. non 18. vt
scribit Contius.
numquam hoc) sic in concil. nusquam hoc, Rai-
mund.
exequimur) sic etiam Raim. exequemur, concil.

quam si) vox si in vno Tarr. aliquando desideraba-
tur. in altero numquam fuit. est in concil. et in
Gregor
profectum virtutis) sic etiam Raim. veritatis, con-
cil.
a Deo) hæc neque in vet. Tarr. sunt, neq. in con-
cil. neq. in Gregor.
vehementi) sic in concil. hæc vox omittitur a Rai-
mundo, et Cont.
et alij quoq. religiosa professionis) uox et non est
in concil. etiam pro et, vetus Tarr. et alij religio-
si, Raim.
que) etiam pro et, solus vetus Tarr.
scandalum faciunt) sic etiam Raim. generant, cõ-
cil.
in populo Dei) hæc omittunt Raim. et Cõt. sunt
in concil.
Proposuerunt enim) Proponunt enim etc. cõ-
cil. Recte Cont. addit a Raim. præterita.
recipiunt) sic etiam Cont. recipiant, concil.
de manu) sic etiam Cont. de manibus, concil.
excommunicatos) et excommunicatos, vetus Tarr.
solus.
ad ecclesiastica) sic in concil. recipiunt, addunt
Barcin. et Cont.
et sepulturam admittunt) admittant, cõcil. et tres
Tarr. et ad sepulturam admittunt, Cont.
in cunctis) sic etiam Cont. vox cunctis in concil.
non est.
conscientiam eorum) eorum conscientiam, duo
Tarr. et concil. et Cont. Eporum conscientiam,
tertius Tarr.
instituant, et amoveant) et, addunt ante hæc ver-
ba concil. et tres Tarr. et instituant, et amouent,
Cont.
sum indultum sit) sic in concil. est indultum, Cõt.
cum omisso non recte.
in aduentum eorum) vox eorum in vno Tarr. non
est. aduentu pro aduentum, Barcin. aptius, et
tres Tarr. et concil. et Cont. qui addit vocem io-
cundo.
celebrentur) sic in concil. celebrantur, Cont. non
optime.
sine diuersis) sic etiam in concil. siue de diuersis,
tres Tarr. et Cont.
privilegiõrum nostrorum) sic etiam Cont. vox no-
strorum omittitur in concil.
et sepeliendis mortuis) hæc omissa sunt in concil.
habet Cont.
apud interdictum) sic etiam Cont. apud prædictas,
concil.
fraternitatum) sic in concil. confraternitatum,
Cont.

robur

robur auctoritatis Episcopalis) robur Epalis aucto-
ritatis, concil. et duo Tarr. robur, et auctoritatẽ
Episcopalem, Cont.
mutare, vetus Tarr. solus.
voluerint se conferre) sic etiam Cont. volunt acce-
dere, et se conferre, concil.
in his autem) vox autem non est in concil. habet
Cont. liber.
vel consilio) sic in concil. hæc omisit Contius.
an discretionẽ) quorundam, addunt concil. discre-
tione, Cont. et duo Tarr. tertius olim quoque ha-
buit discretionẽ, mox vt editum est.
ambitionem) sic etiam Contius. dubietatem, cõ-
cil.
decernimus declaranda) declaranda decernimus,
vetus Tarr. declaranda decreuimus, concil. de-
creuimus declaranda, Cont.
Ecclesiam sane) Ecclesias sane, concil. vox sane in
vno Tarr. olim desiderabatur. Ecclesias igitur,
Raim.
quam etiam) sic Raim. vox etiam in concil. non
est.
etiam quascumque) etiam quas, concil. vox etiam
in Gregor. non est.
moderno tempore) sic etiam in concil. aliquo tem-
pore, Greg. 9.
Excommunicatos) sic in cõcil. quoque, addit Rai-
mund.
ab alijs hominibus) omnibus, Raim. ab omnibus a-
lijs, concil.
In ecclesijs etc.) De his verbis dictum est cap. 2. de
capellis monachorum.
Si vero templarij, seu) siue, concil. Quod si pro Si
vero, Barcin. et duo Tarr. Quod si templarij, vel,
Raim.
ad ecclesiam venerint interdictam) sic etiam Raim.
mendose in concil. ad ecclesiasticum interdicitũ
venerint.
corpora sepeliant) sic etiam in concil. sepeliantur
corpora, Raim.
De fraternitatibus autem) vox autem non est in
concil. De confratribus, Raim. tertia voce omif-
sa. alias fraternitatibus, Cont. in marg.
hoc statuimus) constituimus, Raim. et duo Tarr.
in quorum altero vox hoc aliquando fuerat o-
missa. vt editum est, concil.
omnino duxerint) omnimodo duxerint, vnus Tar-
rac. aptius, et Raim. duxerint, concil. altera voce
omissa.
ab Eporum) sic etiam in concil. suorum, addit
Raim. et vnus Tarr. in quo aliquando fuerat,
quod editum tantum est.
fuerint) sunt, vetus Greg. solus.
ab alijs) sic Raim. de alijs, concil.

præcipiant iura) præcipiunt iura, Barc. percipiunt
iura, tres Tarr. sed in duobus ex his, alias præci-
pitant. iura præcipiunt, concil. perceperint iura,
vetus Gregor. percipiunt, alter uetus, et Cont.
et alij.
et tenorem) et tenorem, duo Tarr. et concil. et Rai-
mund.
Si autem) sic etiam in concil. Si enim, Raim.
et vacuum) hæc neque in concil. sunt, neque in
Gregor.
Cap. 4. Item venerabilibus fratribus) Idem pro Itẽ,
concil. parte 44. cap. 6. titulo de præminencia
Lund. et Ebor. et de priuilegijs generaliter, vel
specialiter indultis, et de eorum abusu, et confir-
mationibus. Idem, Raim. et Cont. alijs omiffis.
Eborac. pro Ebor. est in Suriana concil. editio-
ne.
Archiepiscopis) Episcopis, et ceteris, addunt con-
cil. et Episcopis, duo Tarr. et duo veteres Greg.
vt editum est, Cont. et alij.
nostri fratres) sic etiam in concil. vox fratres o-
mittitur in Barcin. vox nostri in Greg.
Hierosolymitanis) sic Raim. et Surius. Hierosoly-
mæ, concil. prioris edit.
eis de) eis de, concil. aptius, et duo Tarr. et
Raim.
iustitiam facere) sic etiam Raim. exhibere, concil.
inspicere contemnitis) sic etiã in cõcil. prioris edit.
reipicere contemnitentes, duo veteres Gregor. re-
cipere, Cont. et alij non optime, inspicere contẽ-
nentes, Surius.
nec ipsi elemosinas etc.) recte Cont. addit, quæ
Raim. omiserat; que sunt etiam in concil. ad ele-
mosynas, est in duobus Tarr. quod nondum
probauit.
aut fratres) omnes alij libri, præter unum Tarr.
habent, aut confratres: Barcin. concilia, et Cõt.
et tres Tarr.
ipsorum) sic in concil. eorum, Cont.
permittitis) permittatis, Barcin. et concil. et Con-
tius.
quæ ut nostris) sic etiam in concil. et apud Cont.
vox vt in vet. Tarr. non est. in alijs duobus olim
fuerat, quæ in nostris; hodie est, quæ, vt in no-
stris, non ineptissime.
f. u. per A. f. m. pr. qua.) vestræ pro u. vnus Tarr.
pr. non est in tribus Tarr. neque in Contiano.
fraternitati vestræ etc. quatenus, concil. ego (pr.
m. qua.) scribo.
quæ sibi) vox sibi non est in concil. habet Cont.
vel negare) sic in cõcil. vel denegare, Cont. et tres
Tarr.
Si enim) vox enim desideratur in concil. est in
Contij libro.

concessa

concessa hęc vox in Tarr. veteri solo non est. *decurtabimus* sic etiam Raim. decidemus, concil.
nostriis & hęc omittunt Raim. et Cont. sunt in concil.
authenticis sic Raim. et Surius. attentius, concil. non optime, prioris editionis.
Cap. 5. Idem sic etiam in concil. suspicor partem esse cap. 1. de regularibus, quod plenius est in cōcil. parte 27. cap. 5. unde inscriptio, et initium penda essent.
in vestra in eorum, concil. quod non æque placet.
ea diuinis a diuinis, malo vt est in cōcil. et in Barcin. et in duobus Tarr. in quibus vetus scriptura fuit ea.
interdictis scribe interdictus, vt est in Barc. et in trib. Tarr. et in concil.
Cap. 6. Ad hoc in beatorum & c. Cum ad hoc in beator. etc. concil. parte 31. cap. 5. titulo de excōmunicatis. Ad hoc, et infra. vetus Gregor. Ad hęc, alter vetus, et editi. Contius recte cetera ad didit omilla prius a Raim. Ad hęc, Barcin. non recte.
domino disponente dispensante, Barcin. solus.
quamquam immeritis tamquam pro quamquam, vnus Tarr. non recte.
sumus constituis simus pro sumus, concil. et Contius.
ad diuinum spectans decorem spectat pro spectat, vetus Tarr. et Cont. ad uirtutem spectant, et decorem, concil.
eradicare mendose in concil. prioris edit. est radi care. in poster. vt editum est.
contra prohibitiones Ep̄orum etc. prohibitionem, Cont. contra prohibitionem ecclesiasticam præsumunt tradere humanę Christianę sepulturę, concil. non sine mendo.
quam graue sit eis illis, concil. quoniam graue sit eis, Cont.
pro eorum pro suis, concil. et Cont.
Verum quoniam Vnde quoniam, tres Tarr. et cōcil. et Cont. non male.
f. s. per A. s. pr. m. qua. discretionis etc. quatenus, concil. (f. u. per A. f.) mandamus, quatenus, Cont.
predictos fratres moneas, ac hortetis & c. et pro ac, concil. cohorteris, pro moneas, ac hortetis, vetus Tarr. commoneas, Barc. hospitalarijs præcipias, Raim. et Cont.
& eis vox eis non est in concil.
coemeterijs ecclesiarum vox ecclesiarum non est in concil. est in Gregor.

eos extra & c. extra coemeteria ipsos penitus eiciant, cōcil. extra coemeteria eiciant, vetus Gregor. ante eadem verba addunt vocem eos, alter Greg. et Cont. et alij.
ipsa penitus vox ipsa in vet. Tarr. solo non est: vox penitus olim in altero Tarraconensi non fuit.
in hoc ipsum tu pro in, Barcin. aptius, et concil. tu hoc, Raim. omilla voce ipsum.
de his de eis, vnus ex veter. Gregor. solus.
tibi constituit vox tibi neque in concil. est, neq. in Gregor.
au thoritate nostra re. ap. ob. auctoritate nostra, et appellatione remota, concil. omnia omittunt Raim. et Cont.
Cap. 7. transmissa nobis vox nobis in concil. non est.
f. nostri fratris nostri, tres Tarr. et concil. apertius.
Hereforden. Ep̄i Hereforden. Ep̄i, cōcil. et in margine Eborac. Archiep̄i.
vobis indultis vox vobis est in concil. non est in vet. Tarr.
Episcopatum suum eius, concil.
ubi diuina vt diuina, concil.
celebrati celebretis, concil.
Addit ad hoc hęc, concil. Addidit ad hoc, Barcin.
dum excommunicati non dummodo pro dum, cōcil. et Barcin. dummodo non excommunicati, tres Tarrac. sed in vno eorum vox non deleta est.
ecclesiastice dicimini tradere sepultura ecclesiastici coemeterij traditis sepulturę, concil.
si privilegium meretur amittere mereatur pro mereatur, cōcil. aptius, et Barc. et duo Tarr. Hęc Simplij Papę verba sunt ep̄ist. 2. vt refert Grat. dist. 74. c. 7. vt Gregorij refert idem 11. q. 3. cap. 63. si ne nomine alicuius 25. q. 2. cap. 21. in fine. videntur Burch. lib. 1. cap. 29. et Iuo parte 5. cap. 140. decreti, et Ansel. lib. 4. cap. 3. et lib. 6. cap. 60.
sibi abutitur abutetur, vetus Tarr. olim, uoce sibi omilla, vt editum est, concil.
d. u. per A. s. pr. m. qua. discretionis vestre, etc. quatenus, concil.
sic tenorem & c. hęc verba paucis immutatis posuit Raim. cap. 7.
in his vel in his, concil.
vel in alijs sic in concil. vel alijs, vetus Tarraconen.
diuina presumati officia sic etiam in concil. vox officia non est in duob. Tarr.

non quod arbitramur scribendum, quod non arbitramur, ut est in concil. et in duobus Tarraconen.
 Quod initio huius capituli in marg. concil. est. Pars c. in litteris, quas a nobis. supra de potest. iudic. non ad hoc est caput referendum; sed ad caput proximum Lexomen. Ep̄o inscriptum, vt etiam inscribitur cap. 16. partis 7. titulo de potestate iudicij delegatorum. sic inuentum est, quod querebamus cap. 1. de confirmatione vtili, hoc est integra clausula illius capituli primi, quod est in concil. d. parte 44. cap. 10. integra enim clausula est d. c. 16. et in hac collect. tit. de officio, et potest. iudicis deleg. c. 14.
Cap. 8. Idem Ep̄is, Archiep̄is etc. sic etiam in concil. Idem Ep̄is, et Archiep̄is per Galliam cōstitutis, Barcin. et vnus Tarr. Idem Ep̄is, et Arch. et alijs per Gall. prælati, alter Tarr. Idem Ep̄is, et Archid. et alijs ecclesiasticis prælati per Angliam constitutis.
statutum est est statutum, concil. cōstitutum est, vetus Tarr.
ut ipsos vt scilicet hospitalarios ipsos, concil.
hospitalarios Hierosolymitanos fratres hospitalis Hierosolymitani, concil. et vnus Tarr. vox fratres additur etiam ante verba edita in Barcin. Hierosolymitanos hospitalis, habet alter Tarr. hospi. Hierosol. tertius.
aut ecclesiarum sic etiam in concil. vel pro aut, vnus Tarr.
Cap. 9. S. Andrea sic in cōcil. parte 38. c. 4. tit. de præscriptionib. sancti Andrea, tres Tarr. sancti Andrea Cisterciens. ordinis, Raim. et Cont.
d. u. iam d. N. vetus Tarr. d. H. alter Tarr. de Ahaia, tertius. de N. iam, Barcin. de Breteuelle iam, concil. plenius. canonicorum de Planceio, vetus Gregor. Plautio, alter vetus, et Cont. et alij.
decimas canonicis de Plautio persoluitis eis decimas persoluitis, Raim. et Cont. Per Plautio pro Plautio, vet. Tarr. vel eo amplius decimas sine reclamacione aliqua solueritis; et hoc anno eas canonicis de Planio, post appellationem ad nos factam, contra iustitiā subtraxistis, cōcil. multo plenius.
eis sibi eis sibi, vetus Gregor. solus. vox sibi in duobus Tarr. non est.
integre sic etiam Raim. et sine molestacione, addunt concil.
oc. & ap. post. & c. occasione, et appellatione postposita, et quas noscimini subtraxisse, integre restituatis, concil. prioris edit. Surius addidit verbum persoluitis post vocem postposita. Omnia omittunt Raim. et Cont. occasione pro oc. vnus Tarr. postposita pro post,

tres Tarr.
fratribus de Cister. Cistren. duo Tarr. in quorum altero vox de expuncta est. fratribus de ordine Cistren. Barcin. fratribus Cisterciens. vetus Gregor. fratribus Cister. ord. alter vet. Raim. liber. Cisterciens. ordinis, Cont. et alij. fratribus de Cisterciens. ordinis, Surius.
indultum sit fuerit, concil. et Raim.
nulli decimas, vel primicias sic etiam in concil. nullis pro nulli, duo Tarr. nullas decimas, Raim. et Cont. alijs omittis.
ex privilegio sic in concil. prioris edit. de pro ex, Raim. et Surius.
vobis indulto sic etiam in concil. vox vobis non est in Gregor.
tanto tempore detrahere noluisse vobis, addit Raimund. ante verbum detrahere. voluistis vobis detrahere, vetus Tarr. tanto vobis tempore detrahere voluistis, duo alij Tarr. tanto tempore subtrahere noluisse, concil. prioris edit. non recte. subtrahere voluistis, Surius mendose. si noluisse scripsisset, ferendum erat.
abrenuntiare renuntiare, tres Tarr. et concil. et Raim.
eoque modo non potestis nos in hac parte tueri verbum vos in vno veteri Gregor. non est: alter vetus id habet, et editi. eoque vos modo non potestis etc. duo Tarr. modo non potestis, vel in hac parte, vos tueri, concil. prioris edit. vt editum est Surius, et Cont. et alij.
 Post huius capituli verba additur in concil. Sane nisi nos vos, et ordinem vestrum tantum diligere mus; grauius aduersus vos moueremur; nec poterimus aliquatenus relinquere impunitum; si nobis constaret, quod post appellationem ad nos factam manus vestras exinde extendissetis ad prædictas decimas surripiendas. Ea verba pertinent ad titulum de appellationibus.
Cap. 10. Ambian. Ep̄o sic multi Gregor. Abian. duo Tarr. et vetus Raim. liber.
Pars c. Quod sedem hęc omittunt Raim. et Cont. Integra clausula exstat sub titulo de frigidis c. 3. Abianen. Ep̄o. inscripto, et in concil. parte 50. cap. 28. Ambiansi Ep̄o, sunt autem multa capitula ex eodem rescripto sumpta, vt apparet ex d. c. 28. et c. 29. eiusdem partis.
Porro quoniam Porro quamuis, Raim.
multa sunt sint, Raim.
donati sic omnes libri duobus exceptis, altero Tarr. altero Gregor. veteri, in quibus donati olim fuit, hodie dotati.
privilegiis suorum sic duo veteres Greg. vox suorum omittitur a Contio, et alijs editis.

aduertere poteris) potes, unus Tarr. et Raim.
Post verba huius capituli additur in Gregor. Sic
7 enim eos volumus privilegiorum suorum ser-
7 uare tenorem, quod eorum metas transgredi
7 non videantur. sic est in veteri libro. minime
transgredi videantur, habet alter vetus: transgre-
di minime videantur, Cont. et alij. Sumpta au-
tem sunt hæc verba ex cap. 7. quod totum om-
missum fuit a Greg. 9.

TIT. XXIX. DE PURGATIONE CANONICA

vel vulgari, addit vetus Gregor. quæ in Contiano, et alijs non sunt.

CAP. 1. ex concilio Agathen Sic etiam Raim. et Cont. Agamen. vetus Tarr. non recte. cap. 4. addit Burch. lib. 2. c. 181. et Iuo lib. 5. tit. 1. c. 1. Panor. de testib. sola infamia abiq. testibus accusatis. et parte 6. c. 226. decreti. In concil. hoc caput additum est ex libro 5. Iuonis. *suspiciari permisisse*) permiserit, duo Tarr. et Burch. et Iuo vtrubiq. et Raim. *absque iuramento*) Ep̄o pro ipso, scribendum, ut habent Burch. et Iuo, et Raim. et tres Tarr. in quorum vno post vocem Ep̄o additur, sub manu recenti. *constrictum*) sic Burch. et Iuo. astrictus, duo Tarr. et Raim. *et certi accusatores*) sic Burch. et Iuo d. parte 6. criminatores, Panor. certiq. accusatores, Raim. *criminis eiusdem*) eius, Burch. edit. Iuo, et duo Tarr. ca. eius, Burch. vetus liber. criminum eius, vetus Greg. ut editum est, Cont. et alij. *desuerint*) desuerunt, Panor. tantum. *admonentur*) admonentur, Iuo in Panor. solus. *si non emendauerit*) sic Burch. et Iuo, et si non emendauerint, vetus Greg. et si non emendauerit, Cōt. et alij. se, additur in vno Tarr. ante verbum emendauerit, non male. *Ep̄s cum etc.*) Ante hæc verba est apud Burch. et Iuo. in conuentu presbyteriorum. ea verba non sunt in Gregor. cum pro eum, est in Panor. et in vet. Greg. *non sic se*) neq. sic se, Burch. editus, et Iuo in Panor. et Raim. et duo Tarr. sed in altero vox se aliquando desiderabatur. neq. sic, Iuo in decr. et tertius Tarr. et Burch. vetus liber, se omisso. *ad dignam*) ad condignam, Raim. solus. Post verba huius capituli addit Burch. Si autem 7 accusatores legitimi non fuerint, qui eius crimina manifestis indicijs probare contenderint; et 7 ipse negauerit: tum ipse cum septem socijs suis 7 eiusdem ordinis, si valet, a crimine semetipsum 7 expurget. Diaconus vero, si eodem crimine ac-

cusatus fuerit; semet ipsum cum trib. expurget, sic etiã Iuo in Panor. his exceptis, pro tum ipse etc. tunc ipse cum socijs VII. eiusdem, ommissa voce suis. et seipsum pro voce semetipsum priore. Idẽ Iuo in decreto habet: tunc pro tum; et post vocem ordinis addit sui. cetera, ut Burch. Leguntur eadem verba apud Grat. 2. q. 5. c. 12. ex concilio Agathensi, quibusdam immutatis. Si legitimi accusatores crimina sacerdotis probare non potuerint; et ipse negauerit: cum septem socijs sui ordinis, si valet, etc. ut Burch. non poterunt, pro non potuerint, est in vet. Grat. libro. et socijs suis eius ordinis. non potuerunt, est in altero veteri libro. et alia, ut supra. Raimundus hæc omisit, ut Bein. Papien. cum tamen his omisissis cetera ad titulum non pertineant. *Cap. 2. ex concilio Meldensi*) sic etiã Raim. et Cōt. cap. 2. addit Burch. lib. 8. c. 50. et Iuo parte 7. c. 68. decreti. sed in concilijs est caput 70. *Moniales si libidinibus etc.*) Ante hæc verba addit potuit, Pars cap. V. illæ, quæ ex concilio Burch. et Iuone. Integra clausula hæc est. Vt illæ, quæ quasi sanctum omniales sub velamine religionis degere cognoscuntur; sed potius iuxta Apostolum, in delicijs viuentes, mortuæ in diuinis oculis cōputantur, libidinibusq. et ceteris carnis uoluptatibus in se uiuere accusantur; si manifeste detegituerint, Episcopali auctoritate, et Regia potestate in talibus locis residere sub testimonio religionis cogantur; ubi pœnitentiam si fecerint dignam, adsequantur etiam fructuosam. Si autem manifeste detegit etc. sic in concil. degere uidentur, est apud Burch. et omittuntur illa verba, iuxta Apostolum. et post verbum computantur habet hæc. per prouincias discurrentes, curiosæ, et verbosæ, si libidinibus. ceterisq. etc. et si enim pro si autem, non recte. Iuo, ut Burch. qui ad vocem curiosæ habet in marg. otiosæ. utraq. uox est apud Paulum, Raim. ut editum est. Verba Apostoli Pauli sunt ex epist. 1. ad Timotheum cap. 5. *accusantur*) sic vetus Gregor. accusentur, alter vetus, et Cont. et alij. *erga regulam*) sic etiam Raim. vox regulam in duob. Tarr. aliquando non fuerat, quod ferri potuit, erga ecclesiam, concil. et Barcin. et Burch. et Iuo, non male. *malam famam*) infamiam, vnus Tarr. solus. *canonice*) legaliter, est in concil. tantum. Post verba huius capituli additur in concil. et ut religiosius de cetero uiuant Episcopali decreto, et Regia potestate coërceantur, post verbum uiuant addit Burch. et in monasterijs conuersentur. apud Iuonem est conseruentur, quod non æque placet. Mox addunt, quæ in concil. non sunt. De his etiã Apostolus dicit: Quæ cum forni-

LIB. V. TIT. XXIX. DE PURGATIONE CANONICA.

7 fornicatæ fuerint, in Christo nubere volunt. sic Burch. enim pro etiam, Iuo. Pauli locus est d. epist. 1. ad Timotheum c. 5. his verbis. *νεωτέρας δὲ χήρας παρακατῶ. ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἐπιμέλειαν τῶ χριστῶ. γὰρ ἂν ἐλάσσω, ἕχουσαι κείματα. ὅτι ἡ πρῶτη πύξις ἡ ἡβέρτωσιν.* Adulescentiores autem vi duas deuota. Cū enim luxuriatæ fuerint, in Christo nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. *Cap. 3. Ex concilio Meldensi*) scribendum, Ex eodem, ut est in duob. Tarr. et in Barcin. et in Gregor. sed malum, ut mutetur ordo, et hoc caput, quod sumitur ex c. 68. præponatur c. 2. sumpto ex c. 70. d. concilij Meldensis. ita hæc inscriptio nõ mutabitur, sed inscriptio c. 2. Apud Burch. lib. 9. c. 32. et Iuo. parte 8. c. 170. decreto nõ recte est, ex concilio Meldensi c. 5. ut ex concilijs constat. *Si quis de gradu etc.*) sic etiam Raim. et Cont. addit potuit, Pars cap. De his, qui. Integrã clausulã 7 infra scripsimus. De his, qui sponsas alienas rapiunt, vel consensu parentum accipiunt, anti-7 qua, et synodalis sententia obseruetur. Et post 7 alia. Si vero, quod non optamus, de gradu ecclesiastico talibus nuptijs se etc. sic in concil. Apud Burch. omittuntur hæc verba, uel consensu parentum accipiunt. item apud Iuonem, mendose autem antequam pro antiquam habet Iuo. *repellatur*) sic in concil. et apud Iuo. et Raim. repellantur, vnus Tarr. et Burch. editus non optime. sed in veteri libro est, repellatur. *et si uerisimilibus*) sic Burch. et Iuo, et Raim. et concil. et si in similib. duo Tarr. *propulsatus*) compulsatus, vetus Gregor. solus. *canonice se purget*) sic Burch. et Iuo. expurget, Raim. et canonice nequuerit approbari; secundum sanctorum patrum statuta, se purgare cogatur, Cont. plenius. *Cap. 4. Innocentius Papa Aquilegensis Patriarche*) Aquilegensis pro Aquilegensis, concil. parte 50. c. 57. et Grat. siue Palea 2. q. 5. c. 17. in veteri editione, ut edidimus. Aquilegensis, Barcin. et duo Tarr. non recte. Aquilen. tertius Tarr. Aquilan. vetus Gregor. Aquil. alter vetus. Innocen. Papa iij. Aquilegensis Patriarche, Cont. et alij. mēdose. ij. pro ij. malum. Ante hoc caput est in solo Tarrac. veteri hic titulus. De purgatione Ep̄i. *Ep̄o Mant.*) Mantuano; Raim. et Grat. et Barcin. et vnus Tarr. Matur. alter Tarr. omittuntur omnia in tertio Tarr. et in concil. *Quotiens frater noster A. Tridentinus*) A. tridentinus pro A. Tridentinus, Barcin. non recte. Adisper- tinus Tudertinus, concil. plenius. Tridentinus, Surius in marg. Quotiens Tridentinus, Raim. et Cont. alijs omisissis. litteram, siue vocem A. omi-

sit Grat. cetera, ut edita sunt. *in nostra, et uestra de simonia impetitus (si presentia)* vox presentia post vocem uestra scriptum est aptius in duob. Tarr. et apud Grat. et in nostra, et in uestra presentia fuerit de simonia impetitus, concil. de simonia impetitus sit, Raim. et Cōtius, alijs omisissis. *prudensiam uestram*) tuam, duo Tarr. et concil. non optime. vos, Raim. ut editum est, Grat. *cuius causam etc.*) cuius causa in nostra tandem ventilata presentia, concil. cuius causa tandẽ in nostra presentia ventilata, Grat. omittunt hæc Raim. et Cont. *presentia nostra*) alia uestra, vnus Tarr. solus. *apud eum*) hæc in concil. non sunt, aduersus eum, Grat. aptius. *et una uoce scriptum afferentes etc.*) uiua uoce, et scripto afferentes, quos, Grat. apertius. et testes uiua uoce, et scripto accuantes eum, eo quod, concil. non sine mendis suspicionem. uiua pro vna, aptius uidetur. afferentes, pro afferentes, Barcin. et duo Tarr. nõ male. sed accusatores scriptũ afferentes, testes et c. inuiti Greg. afferentes, vnus vet. Raimund. liber solus. *formam canonum*) sic duo veteres Greg. canonicam, Cont. et alij. *producere poterunt, quod*) nequuerunt pro potuerunt, duo veteres Gregor. nequuerunt, scilicet quod, Cont. et alij. *beati Petri de Pasorum*) Passorum, duo Tarr. S. Petri de Paio, concil. beati Petri, duo veteres Gregor. alijs omisissis. sancti Petri, Cont. et alij. sancti Petri de Pado, Grat. *presbytero Paulo dederit*) dedit, concil. P. pro Paulo, Raim. cetera, ut edita sunt. ut editum est, Grat. *pro quattuor modijs de frumento*) modijs frumenti, Barcin. et tres Tarr. et Grat. et Raim. pro mittendis modijs frumẽti, concil. prioris edit. quattuor, addit Surius ante vocem modijs. *quos ab eiusdem etc.*) Recte Cont. addit a Raim. præterita. quæ sunt apud Grat. quos ab eadem ecclesia, concil. quod pro quos, vnus Tarr. *accepit*) sic etiam Grat. accepit, Cont. suscepit, concil. *Vnde quia*) Verum quia, tres Tarr. Verum quoniam, concil. Grat. et Cont. *neq. accusator, neq. testis*) sic Grat. neq. testes, neq. accusantes, concil. *et statuta sanctorum patrum*) mutant ordinem uerborum. Grat. et Cont. vox sanctorum non est in vet. Tarr. sanctorũ patrũ, concil. alijs omisissis. *in causam ipsam*) in causa ipsa, Grat. et Cont. illa, concil. *communis*) de communi, vnus Tarr. solus. *si atrũ nostrorũ*) vox nostrorũ in concil. tantũ nõ est.

consilio) concilio, Grat. non recte.
 et quatuor) sic etiam Grat. et duo veteres Greg.
 et quarta manu, concil. nō male, et quarta, Cōt.
 et alij.
 de religioforum) vel pro et, concil. tantum prioris
 edit. et, Surius.
 de supradicta) de predicta, concil. solum.
 in vestra presentia) hęc omittunt Raim. et Cont.
 habent ceteri.
 se debeat expurgare) sic Grat. debeat se purgare,
 Raim. se expurgaret, concil. prioris edit. se ex-
 purget, Surius. se deberet purgare, unus Tarr. se
 debeat purgare, duo alij Tarr.
 expurgationis) sic etiam Grat. purgationis, concil.
 et Raim.
 erit huiusmodi) sic omnes, præter concil. in quib.
 est, erit hic.
 Idem Ep̄s) sic Grat. et concil. vox Idem a Raim.
 et Cont. est omissa.
 super sancta) supra pro super, duo Tarr. tantum.
 euangelia) Dei euangelia, Raim. et Surius foli.
 pro ecclesia) quod, ante hęc verba addunt Bar-
 cin. et duo Tarr. et Grat. et concil. et Greg. 9.
 de Pa.) Pa. vnus Tarr. Paio, concil. Pado, Grat.
 omittunt hęc Raim. et Cont.
 presbytero Paulo danda) sic Grat. P. pro Paulo,
 Raim. a presbytero Paulo de Ada, concil. non
 optime.
 nec aliquis pro eo) nec quis, vet. Tarr. neq. aliquis,
 alij duo Tarr. nec pro eo alius, concil. neq. alius
 pro eo, Grat. et editum est, Raim.
 pretium receperit) sic Grat. acceperit, concil. recep-
 pit, duo Tarr. et Raim.
 deinde expurgatoris) sic etiam Grat. deinde vero
 purgatores, concil. deinde purgatores, Raim.
 super sancta euangelia) supra pro super, quatuor
 Tarr. et vetus editio Grat. Dei euangelia, Grat.
 et Raim. et Surius. super sacrosancta euangelia,
 concil. prioris edit.
 similiter, quod ipsi etc.) scilicet, quod sicut ipsi cre-
 dunt, uerum iurauit, Grat. quod ipsi credunt ve-
 rum esse, quod ipse iurauerat, concil. quod ipsi
 credunt eum verum iurasse, Raim.
 Post huius capitis verba Grat. siue Palea solus
 multa addit, quorum initium est. Nos itaq. cau-
 sa huius feriem committentes prudentia vestra,
 mandamus uobis; vt congruo loco in unum co-
 uenire curetis etc. Mirum autē uidetur; eum eadē
 capita, quæ apud Grat. leguntur, in hac collectio-
 ne, et in Gregoriana repetantur. Hoc tamen ca-
 put in multis veterib. Grat. libris non inueni-
 tur.
 Cap. 5. Lucius iij.) sic etiā Raim. et Cont. Curen-
 Ep̄o, in registro, addunt concil. d. parte 50. c. 50.
 eum H.) vox cum in duob. Tarr. non est; habent
 alij.

latores presentium) L. Præ. cōcil. prioris edit. ob-
 scurius, omittunt hęc Raim. et Cont. et Suriana
 concil. editio,
 communicato etc.) hęc omittunt Raim. et Cont.
 sunt in concil.
 in Episcopatu tuo) sic in concil. omittunt Barcin.
 et Raim. et Cont.
 a sacerdotali officio) hęc neq. in concil. prioris edit.
 sunt, neq. in Barcin. habet Raim. et Surius.
 bone memoria) carent etiam his concil. et Gregor.
 collectio.
 eum iudicio) cum pro eum, vetus Tarr. solus.
 eum suis) suis eum, vetus Tarr. et Raim. suis illū,
 concil.
 scholaris et qui etc.) etiam pro et, scribendum, ut
 est in trib. Tarr. et in concil. in quib. est, schola-
 res, omittunt hęc Raim. et Cont.
 perpetraverat) perpetraverant, concil.
 immunem se ipsum a crimine) immunem a crimine
 ipsum, duo Tarr. aptius, immunem ipsos a crimi-
 ne, concil. non optime. forte immunem ipsum,
 in marg.
 affirmavit) affirmauerunt, concil.
 Quia uero eum) sic etiam in concil. voce cum ca-
 ret Greg. 9.
 sacris canonib. sunt inhibenda) a sacris pro sacris,
 Barcin. et tres Tarr. a sacris canonib. sunt inhibi-
 ta, concil. prioris edit. sint pro sunt, Surius. sunt
 inhibita, Raim. et Cont. alij omisiss.
 quam præstitit) sic etiam Raim. quam præstite-
 runt, concil.
 sufficere non putamus) putantes, Raim. non suffice-
 re putamus, concil. prioris edit. putantes, Su-
 rius.
 f. r. per A. f. m. qua.) fraternitati tuæ per Aposto-
 lica scripta mandantes, quatenus, concil. prioris
 edit. mandamus, posterior editio. pr. m. pro m.
 duo Tarr. mandamus, quatenus, Raim. et Cont.
 alij omisiss.
 in minima idonei inuenti fuerint) idonei minime ap-
 paruerint, tres Tarr. et concil. idonei non appa-
 ruerint, Raim.
 qui eum homicidio conuincere possint) de homicidio,
 Barcin. aptius, et duo Tarr. possunt pro possint,
 unus olim Tarr. qui eundem de homicidio con-
 uincere possint, concil. omnia omittunt Raim.
 et Cont.
 vi. aut v. manu) sic Raim. septima, vel quinta
 manu, concil.
 per purgationem) propter, vetus Tarr. pro per,
 solus.
 innocentiam suam) vox suam non est in concil. est
 in Gregor.
 iniungas) sic in concil. prioris edit. sibi iniungas,
 Raim. et Surius parum eleganter.

quam

quam cum) sic in concil. et in Gregor. quod cum
 Barcin. et vetus Tarr. qui cum, alter Tarr.
 sine mora, et difficultate relaxas) sic etiam in concil.
 relaxans, unus Tarr. sine difficultate relaxes,
 Raim. et Cont. alij omisiss.
 testimonij boni adnuntians) sic in concil. et in vet.
 Gregor. vox adnuntians omittitur in vet. Tarr.
 boni testimonij annuntians, duo alij Tarr. et al-
 ter vetus Raim. liber. testimonij boni virum an-
 nuntians, Cont. et alij.
 cont. vel ap. ob.) contradictione, vel appellatione
 obstante, concil. apertius.
 auctoritate nostra fretum) hęc omittunt Raim. et
 Cont. sunt in concil.
 Is autem, qui etc.) hęc etiam ab eisde sunt omisiss;
 credo, quia idem dictum fuit capite proximo.
 extant in concil. vox autē non est in vno Tarr.
 infamatur) infamatus, concil.
 quod eum) qui eum, concil.
 Cap. 6. Idem Winton. Ep̄o) Wintonien. vetus
 Greg. Vin. cen. vnus Tarr. Item Lucius tertius,
 concil. parte 8. c. 21.
 de Butha. etc.) Buthan, unus Tarr. Bochan, Bar-
 cin. et duo alij Tarr. Chan, quartus Tarrac. Bu-
 chan, concil. omittunt hęc Raim. et Cont.
 monstravit etc. et infra) sic in concil. quid post hęc
 sequeretur, querendum alij relinquimus.
 induci) sic Raim. adducit, concil.
 recipere) sic etiam Raim. accipere, concil.
 qui iam dictum) qui dictum, Raim. quia iam di-
 ctum, concil. non recte.
 de nationibus) sic etiam Raim. de maioribus, con-
 cil.
 et de ceteris supra dictis) et ceteris, concil. alij omis-
 sis, et ceteris circumstantijs, Raim.
 prius inquiretes) sic in concil. et in Gregor. vox
 prius non est in duob. Tarr.
 ordinationem) ordinationes, concil. et Raim. ordi-
 nes, duo Tarr. communes ordines, Barcin.
 illi, qui purgando exhibet) ut illi, qui pro purgan-
 do exhibent, concil. illis, qui pro purgando exhi-
 bent, Raim.
 si secundum etc. iurati) iurauerint, concil. secundū
 etc. iurare, Raim.
 et bonum) sic in concil. uel quod bonum, Raim.
 et sunt) et sint, concil. et Raim. et duo Tarr.
 in suis) et in suis, vetus Greg. solus.
 pro crimine) sic in concil. et in Gregor. pro crimi-
 nibus, duo Tarr.
 ullum indagine) sic multi Gregor. indagatione, v-
 nus ex veterib. Raim. libris. ulla indagine, con-
 cil.
 Cap. 7. Alexander Euriens. Ep̄o) Alex. iij. Exupe-
 rio Ep̄o, Barcin. Alex. iij. G. Eurure. Ep̄o, duo
 Tarr. Alex. iij. Euriens. Ep̄o, tertius Tarr. Idem

Gen. Ep̄o. c. 4. de officio, et potestate prælati, in
 hac collectione, ubi varietatem notauimus mul-
 torum verborum.
 Ideo inter alios) super pro inter, duo Tarrac. non
 male.
 nobis dominum) vox nobis in duob. Tarr. non est.
 inter alias) super alias, duo Tarr. quod placet.
 accusatore, et testibus) testibus, duo Tarr. alij omis-
 sis.
 super ipsa) illa, vnus Tarr.
 si appellauerit) si appellauit, vnus Tarr.
 parebit) apparebit, vnus olim Tarr. non optime.
 uoluit per) uoluerit per, duo Tarr.
 Cetera videantur dicto cap. 4.
 Cap. 8. Archiep̄o Turonen. Andegauen.) scriben-
 dum, et Ep̄o Andegauen. ut est in Barcin. vox
 Andegauen. in vet. Tarr. non est. Euron. Ep̄o
 Audoti, alter Tarr. mendose. Curon. Ep̄o, ter-
 tius non recte.
 Ad audiendam nostram ore.) Integra clausula
 querenda est. Sunt autem multa capita hoc ini-
 tio conscripta.
 non apparuerit) non comparuerit, Barcin. et ve-
 tus Tarr.
 purgationem canonum) canonicam, Barcin. et v-
 nus Tarr.
 absolutum) ablutum, Barcin.
 eum non possit) non possit ei, duo Tarr.

TIT. XXX. DE PURGA-
 tione vulgari) Hic titulus in Barcin. et trib. Tarr.
 et in Gregor. est. mutat in quarto Tarr.

Cap. 9.) senbo, Cap. 1.
 Ex concilio Triburien.) sic etiam Grat. siue Pa-
 lea 2. q. 5. c. 15. et Raim. cap. 10. addit Burch. lib.
 16. c. 19. Demochares c. 22. in marg. Grat. sed eadē
 verba non sunt in concil. Tur. pro Triburien.
 vetus Tarr.
 accusatur, et negauerit) sic Burch. et Palea. accusa-
 tus crimen negauerit, Raim. sine vilo lucro.
 si fidelem esse eum sciuerit) eum esse, vetus Tarr. et
 Raim. si eum fidelem esse sciunt, Burch. aptius.
 si eum constiterit fidelem esse, Palea, non male.
 vox eum in duob. Tarr. non est.
 ingenuis) omittitur hęc vox in vet. Tarr. solo.
 se expurget) sic Burch. et Palea, et Raim. se pur-
 get, duo Tarr.
 Si antea) sic etiam Burch. Si autem, Palea. Si au-
 tem antea, Raim.
 ad iuramentum non admittatur) sic Burch. editus,
 et Palea. nō admittatur ad iurandum, Raim.
 elegantius. non admittitur, Burch. vetus liber.

ff 2 sed

sed sicut) sed ei, sicut, Raim. solus.
feruentis aqua, aut candenti ferro se expurget) sic etiā Burch. vel pro aut, Palea, et vnus Tarr. expurgat pro expurget, vetus editio Grat. purget, duo Tarr. purgatio indicatur, Raim. et Cont. aptius multo. Triburiensis concilij cap. 22. hæc sunt. *Si quis fidelis libertate notabilis aliquo crimine, aut infamia deputatur; utatur iure, iuramento se excusare. Si vero tanto, talique crimine publica tur; ut criminofus a populo suspicetur, et propterea superiuret, aut cōfiteatur, et pœniteat, aut Epō, uel suo misso discutiente per ignem candenti ferro caute examinetur. Examen caldariae in legib. Gothor. lib. 6. tit. 1. cap. 3. permittebatur. In sacris etiā libris dabatur aqua suspetæ uxori, Numer. c. 5. Hodie alio iure utimur. Cap. 10.) scribe Cap. 2. In veteri Tarrac, additur anteq̄ hoc caput titulus his verbis. Qui presbyterum occidit, non recte.*

Ex concilio Magoc.) Magont. vetus Tarr. Magociensis, alter Tarr. Mag. vetus Gregor. Maguntinensi, Cont. et alij. Mogunti. cap. 24. Burch. li. 6. c. 7. Magontinensi cap. 19. Iuo parte 10. c. 136. decreti. Maguntinensi cap. 24. Grat. siue Palea 17. q. 4. c. 24. ex synodo Moguntina sub Rabano Archiepiscopo cap. 24. in concilijs Surianæ editionis.

Qui presbyterum occiderit) sic Burch. et Palea, et Raim. occidit, concil. et vetus Tarr. et Iuo.

xij. annorum penitentia) excommunicationis, addit Barcin. et communicationis, vnus olim Tarr. mox altera voce deleta, El relicta est, ei pœnitentia, concil. et Burch. et Iuo. pœnitentia ei, Raim. xx. annorum pœna, Palea.

secundam canones imponatur) sic Burch. et Iuo, et Palea, et Raim. secundum statuta priorum imponatur, concil.

aut si negauerit etc.) sic etiam concil. et Burch. et Iuo. si autem negauerit, etc. Palea. omittunt omnia Raim. et Cont.

cum lxxij. iuret) sic Burch. et Iuo, et Palea. cum xij. iuret, concil. non sine mendis suspicione. similis numerus in synodo aduersus Marcellinum Papam, vbi uocatur libra occidua, et in synodo Romana sub Siluestro constitutum est, ut non damnentur Præsul, nisi in Lxxij. testibus.

super duodecim) sic omnes, præter concil. in quib. est, per pro super.

feruentis aqua) hæc vox in uno solo Tarr. aliquando desiderabatur.

se expurget) sic Burch. et Iuo, et Palea. se purget, concil. et duo Tarr.

conuictus noxa) sic Burch. vetus liber, et Iuo, et Palea. noxa, Burch. edit. conuictus uero noxa,

cōcil. cōuictus, Raim. et Cōt. altera voce omiffa, si conuictus noxa, uetus Tarr. noxa. id est culpa, alia littera habet, noxius. Vincen.

tempus vite) vite tempus, concil. et Burch. et Iuo, et Palea. vitæ suæ tempus, duo Tarr. tempus vitæ suæ, liber Barcin. et Raim. Barcinonensis.

cingulo careat) sic omnes præter concil. in quib. est, cingulum deponat.

et absq̄ spe etc.) et uxorem amittat, concil. ceteri, ut edita sunt.

maneat) permaneat, Burch. vetus liber solus.

TIT. XXXI. DE DAMNO DATO

De iniurijs, et damno dato, Raim.

CAP. 1. In Exodo) sic etiam Raim. et Cont. ad de cap. 21.

Si rixati fuerint homines) sic Raim. aliqui pro homines, vnus Tarr. neutra vox est in alijs duobus Tarr. viri, Complut. Lat. et Iuo parte 16. c. 348. decreti ex capitularib. *ἐὰν διαμάχων ἄνδρῶν*. Lxx. Si rixati fuerint duo viri. Complut. Et quando rixati fuerint viri. Chald.

et percusserit alter proximum suū lapide, vel pugno) sic Complut. Lat. et Iuo, et Raim. vox suum in vet. Tarr. non est. *καὶ πετάξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ*. Lxx. et percusserit aliquis proximum lapide, vel pugno. Compl. et percusserit vir proximum suum lapide, aut pugno. Chald. *et ille mortuum non fuerit sed iacuerit in lecto*) lectulo, Compl. Lat. et pro sed, Iuo. si, Raim. *καὶ μὴ ἀποθάνῃ, κατὰ κλιθῆ δὲ ἐπὶ τῷ κοίτῳ*. Lxx. et non mortuus fuerit, iacuerit autem in lecto. Complut. et non fuerit mortuus, sed ceciderit in lectulo. Chald.

si surrexerit, et ambulauerit foris super baculum suū) sic Compl. Lat. et Iuo, foras pro foris, duo Tarr. omittunt omnia Raim. et Cont. *ἐὰν ἐξαναστῆς ὁ ἀνδρῶνος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδον αὐτοῦ*. Lxx. Si exurgens homo ambulauerit foris super baculum suum. Compl. et fuerit otiosus, si surrexerit, et ambulauerit etc. ut edidimus, Chald.

innocens erit qui percusserit) sic etiam Complut. Lat. innocēs erit, Iuo alijs omiffis, omnia Raim. omisit. *ἀθῶος ἐστὶ ὁ πετάξας*. Lxx. innocens erit, qui percussit. Compl. erit innocens percussor, Chald.

ita tamen, ut opera eius et impensas in medicos restituat) operas, pro opera, Compl. Lat. et tres Tarr. ita tamen ut operas, et impensas eius in medicos restituat

restituatur, Iuo. operas eius, et expensas in medicos restituatur, vetus Gregor. impensas, alter vetus, et Cont. et alij. *πλὴν τῆς ἀργίας αὐτοῦ ἀποτίσῃ καὶ τὰ ἰατρῶα*. Lxx. præter otium eius, soluet et medicationes. Complut. obscure. sed restituatur id, quod fuit otiosus ab opere, et mercedem medici soluet. Chald.

Cap. 2. Item) Idem, vetus Tarr. In eodem, malo. est autem in eodem c. 21.

Si bos cornu petierit virum, aut mulierem) percussit pro petierit, Compl. Lat. item duo Tarr. in quib. etiam est, vel pro aut. *ἐὰν δὲ κρατίσῃ τοῦ βοῦς ἀνδρῶνα ἢ γυναικῶα*. Lxx. Si autem cornu percussit taurus virum, vel mulierem. Compl. Et quando bos viri cornu percussit virum, aut mulierem. Chald.

et mortui fuerint: lapidibus obruetur) sic etiam Compl. Lat. *καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος*. Lxx. et mortuus fuerit: lapidibus lapidabitur taurus. Lxx. et mortuus fuerit: lapidatione lapidabitur bos. Chald.

nec comedentur carnes eius, dominusq̄. bouis innocens erit) coquentur pro comedentur, Barcin. et non, pro nec, Compl. et (dominus quoque) pro dominusq̄. *καὶ ὁ βρωθήσεται τὰ κρέα αὐτοῦ, ὅτι κύριος τὸ ταῦρα ἀθῶος ἐστὶ*. Lxx. et non comedentur carnes eius; at dominus tauri innocens erit. Compl. et nō comedetur caro eius, dominus autem bouis erit innocens. Chald.

quod si bos corruptus fuerit ab heri, et nudius tertius) et si pro quod si, Compl. Lat. *ἐὰν δὲ ὁ ταῦρος καρπίσῃς ἢ πρὸ τῆς ἡμέρας καὶ πρὸ τῆς τρίτης*. Lxx. Si autē taurus corruptus fuerit ante heri, et ante tertiam diem. Compl. duriuscule. Si autem bos, etc. ut edita sunt, Chald.

et contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum) recluserit eum, Compl. Lat. et duo Tarr. reclusit eū, tertius Tarr. et Barcin. fuerint pro sunt, duo Tarr. et Barcin. *καὶ διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφάνισῃ αὐτόν*. Lxx. et contestati sunt domino eius, et non clausit eū. Compl. pro clausit malo occulauerit. et contestati sunt dominum eius, et non seruauerit eum. Chald.

occidit itaq̄. virum, aut mulierem) occideritq̄. virū, aut mulierē, Compl. Lat. et Barcin. et tres Tarr. in quorū duob. est vel pro aut. *ἀνελθὲ δὲ ἀνδρῶνα ἢ γυναικῶα*. Lxx. occiderit autem virum, vel mulierem. Compl. et interfecerit virum, aut mulierem. Chald.

et bos lapidibus obruetur, et dominum illius occidit) eius pro illius, Compl. Lat. et vetus olim Tarr. et dominus eius occidetur, alter Tarr. *ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ προσωικ-*

ποθάνῃται. Lxx. taurus lapidabitur, et dominus eius simul morietur. Compl. bos lapidabitur, dominus quoq̄. eius interficietur. Chald.

qui si pretium ei fuerit impositum) Quod si pretium fuerit ei impositum. Compl. Lat. et duo Tarr. quod pro qui, Barcin. et tertius Tarr. *ἐὰν δὲ λύτρα ἐπιβληθῇ αὐτῷ*. Lxx. Si autem pretium redemptionis impositum fuerit ei. Compl. Si pecuniā imposuerint super eum. Chald.

dabit pro anima quidquid fuerit postulatum) anima sua, Compl. Lat. *δῶσθὲ λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἂν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ*. Lxx. dabit pretiū redemptionis anime suæ, quæcumq̄. imposuerint ei. Compl. dabit redemptionem anime suæ iuxta omnia, quæ imposuerint super eum. Chald.

filium quoq̄. et filiam si cornu percussit simili sententia subiacebit) sic etiam Compl. Lat. vel pro et, vnus Tarr. et similiter huic sententia, pro simili sententia. *ἐὰν δὲ ἕαν κρατίσῃ ἢ θυγατέρα, ἢ τὸ δικάσιμα τοῦτο ποιήσῃσιν αὐτῷ*. Lxx. Si autem filium cornu percussit, vel filia; iuxta iudicium hoc facient ei. Compl. ego pro iudicium decretum malim. Si autem filium Israël cornu percussit bos, aut filia Israel cornu percussit; iuxta iudicium hoc fiet ei. Chald.

Si seruum ancillamq̄. inuaserit, xxx. siclos argenti dabit domino) domino dabit, Compl. Lat. argenteos domino dabit, vetus Tarrac. ancillamq̄. inuaserint, alter Tarr. *ἐὰν δὲ παῖδα καρατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παῖδισκῶν, ἀργυρῆς τριάκοντα δίδραγμα δῶσθὲ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ*. Lxx. si autem seruum cornu percussit taurus, vel ancillam, argenti triginta didragmas dabit domino eorum. Complut. Si autem seruum, aut ancillam cornu percussit bos; triginta siclos argenti dabit domino suo. Chald. Mirum mihi videtur siclos didragmas vocari; cū quattuor drachimis Atticis æstimet Iosephus lib. iij. antiquitatum, et Hieronymus Ezechiel. c. 4. sed fortasse didragmas Alexandrinas, septuaginta cogitabant, quæ tetradrachmis Atticis pares essent; quippe cū Ptolemaeo Regi Alexandrino interpretarentur, et apud Fessum verbo talentorum dici videtur eandem fuisse proportionem talentorum. namq̄. Atticum sex millib. denariorum, Alexandrinū duodecim millib. æstimabatur.

bos vero lapidibus obruetur) opprimetur, Cōpl. Lat. et bos, pro bos vero, in duob. Tarr. est. *καὶ ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται*. Lxx. et taurus lapidabitur. Compl. bos autem lapidabitur. Chald.

Cap. 3. Item) Idem, vetus Tarr. Item in eodē, duo alij Tarr. Idē in eodem, Barcin. In eodem Raim. aptius. adde cap. 21. post verba cap. 2.

Si quis aperuerit cisternam, et foderit sic etiam Complut. Lat. et Iuo d. parte 16. c. 349. ex capitularib. c. 16. et Raim. εαν δ' εστι ανοιξη λακκων η λαπηνηση λακκων. Lxx. si autem aliquis aperuerit cisternam, uel exciderit cisternam, Compl. Et quando aliquis aperuerit cisternam, aut quando aliquis uir foderit cisternam. Chald. et non operuerit eam; cecideritq. bos, uel asinus in eam) eas, unus olim Tarr. eam, Iuo, et Raim. et Barcin. et tres Tarr. aut asinus in eam, Compl. Lat. και μη καλυψη αυτων, η εμπειση εκει μοχος η ονος. Lxx. et non cooperuerit eam, et incidit illic vitulus, uel asinus. Compl. et non operuerit ea; cecideritq. ibi bos, aut asinus. Chald. dominus cisterna reddet pretium iumentorum) sic etiam Raim. reddat pro reddet, Barcin. vox iumentorum ab Iuone est omiffa. reddet dominus cisternae pretium iumentorum. Compl. Lat. ο κύριος τῆ λακκῆς ἀποτίσῃ, ἀγρῦριον δ' ὡς ἂν τῶ κυρίῳ αὐτῶν. Lxx. dominus cisternae soluet, pecuniā dabit domino eorum. Compl. dominus cisternae soluet argētū, quod reddet domino eius. Chald. Quod autem mortuum est, ipsum erit) sic Complut. Lat. et Iuo. erit pro est, duo veteres Gregor. est, Cōt. et alij. τὸ δὲ πεπελευπηκὸς αὐτῶ ἔσται. Lxx. at mortuum ei erit. Compl. dure. et quod mortuum est, ipsius erit. Chald. Cap. 4. Item) sic vetus Gregor. Idem, alter vetus, et Cont. et alij, et vetus Tarr. ego, In eodem capite, malo. sunt autem uerba, quae sequuntur uerba cap. 3. Si bos alienus bouem alterius uulnerauerit, et ille mortuus fuerit) sic Iuo d. parte 16. c. 350. ex cap. 17. Capitular. uulnerauit pro uulnerauerit, Compl. Lat. et vetus Tarr. Si bos alicuius bouem alienū, alter Tarr. Si bos alienus bouem alienū, tertius Tarr. Si bos alicuius bouem alterius uulnerauit, Iuo lib. 5. tit. 2. c. 34. them. 11. Panor. εαν δὲ κεραιτιση πινὸς ταῦρος τὸν ταῦρον τῆ πλησίον, και πελευπηση. Lxx. Si autem cornu percussit alicuius taurus taurū proximi, et mortuus fuerit. Compl. Quando autem percussit bos uiri bouem proximi sui, et mortuus fuerit. Chald. uendens bouē uinum, et diuident pretium) sic Compl. Lat. et Iuo utrubiq. excepto uendet, pro uendent. Panor. ἀποδώσον τὸν ταῦρον τῆ ζῶντα, ηὲ δὲ λῶνται τὸ ἀργῦρι) αὐτῶ. Lxx. uendent taurum uiuum, et diuident pretium eius. Compl. uendant bouem uiuum, et diuidant pecuniam eius. Chald. cadauer autem mortuum inter se dispartient) mortui pro mortuum, Compl. Lat. dispartientur, duo Tarr. et cadauer, Iuo utrubiq. alij omiffis. ηὲ δὲ

ταῦρον τῆ πελευπηκῆς δὲ λῶνται. Lxx. et taurum mortuum diuident. Compl. pecuniā quoq. mortui diuident. Chald. Si autem sciebat, quod bos cornupeta esset ab heri, et nudius tertius) sic etiam Compl. Lat. Si uero sciebat dominus eius, quod bos vitiosus erat, Iuo utrubiq. Si bos alienus cornupeta esset ab heri, et nudius tertius, duo veteres Gregor. fuerit pro esset, Cont. et alij. εαν δὲ γνωρίσειται ὁ ταῦρος ὅτι κεραιτισῆς ἐστὶ πρὸ τῆς ἑχθρῆς και πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. Lxx. Si autē cognoscatur taurus, quod cornupeta est ante heri, et ante tertium diem. Compl. dure. Si autem notum fuerit, quod bos cornupeta est ab heri, et nudius tertius. Chald. et non custodiuit eum dominus suus) sic etiam Compl. Lat. et Raim. et noluit custodire, Panor. et noluit eum custodire, Iuo in decreto. και διαμικρα τὸν κρημνοῖσι ὡς τῶ κυρίῳ αὐτῶ, και μη ἀφανίσῃ αὐτῶν. Lxx. et contestati fuerint domino eius, et non clauerit eum. Compl. et non custodiuit eum, dominus eius. Chald. reddet bouem pro boue, et cadauer integrum accipiet) sic etiam Compl. Lat. et Raim. reddat pro reddet, et accipiat pro accipiet, Iuo utrubiq. accipit, unus Tarr. ἀποτίσῃ ταῦρον ἀντὶ ταῦρου, ὃ δὲ πελευπηκὸς αὐτῶ ἔσται. Lxx. soluet taurū pro tauro, at mortuus illi erit. Compl. soluet bouem pro boue, mortuus autem ipsius erit. Chald. Cap. 5. Item) sic vetus Gregor. Idem, vetus Tarr. et alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij. addi potest, cap. 22. Si laesit quisquam agrum, uel vineam) sic Complut. Lat. et Raim. et Iuo d. parte 16. c. 353. ex cap. 20. capitular. quisquam pro quispiam, Iuo d. c. 34. them. 14. Panor. εαν δὲ καταβοσκῆσῃ τις ἀγρὸν ηὲ ἀμπελωνῆ. Lxx. Si autē depastus fuerit quis agrum, uel vineam. Compl. Quando pastum fecerit uir agrum, aut vineam. Chald. et dimiserit iumentum suum, ut pascatur aliena) de pascatur aliena, Compl. Lat. et Iuo in decreto, et Barcin. et tres Tarr. depascatur alienā, Panor. depascatur aliena, Raim. και ἀφῆ τὸ κτήνος αὐτῆ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἑτέρου. Lxx. et dimiserit iumentum suum, ut depascatur agrum alienū. Compl. et dimiserit iumentum suum, et pascetur in agro alieno. Chald. quidquid optimum habuerit in agro suo, uel vinea) in uinea, Compl. Lat. et vetus Tarr. in agro, uel in uinea, Iuo in decreto. in uinea, uel in agro, Panor. omittunt omnia Raim. et Cont. ἀποτίσῃ ἐκ τῆ ἀγροῦ αὐτοῦ ἢ τὸ γέννημα αὐτῶ. εαν δὲ πάντα τῆ ἀγρὸν καταβοσκῆσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ

ἀγρὸ αὐτοῦ ἢ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελωνος αὐτῶ. Lxx. soluet ex agro suo iuxta fructum eius. Si autem omnem agrum depastus fuerit, optima agri sui, uel optima uinea sua. Compl. quod melius est in agro suo, aut quod optimum est in uinea sua. Chald. pro damni aestimatione restituat) sic etiam Compl. Lat. restituat, Iuo utrubiq. restituet, vnus Tarr. facit, alter Tarr. pro damno aestimationem restituat, duo veteres Greg. restituat, Cont. et alij. ἀποτίσῃ. Lxx. soluet, Compl. restituat, Chald. alij omiffis. Cap. 6. Item) Idem, vetus Tarr. et Raim. In eod. c. 22. scribo. Si egressus ignis inuenerit spicas) sic etiam Iuo d. parte 16. c. 354. ex c. 21. Capitular. et in Panor. d. c. 34. them. 15. Si egressus ignis, Raim. et Cont. alij omiffis. spinas pro spicas, Compl. Lat. εαν δὲ ἐξελθὼν πῦρ ἐνθῆ ἀκάνθας. Si autem egressus ignis inuenerit spinas. Compl. Quando egressus fuerit ignis, et inuenerit spinas. Chald. et prehendit aceruos frugum, sine stantes segetes in agris) et comprehenderit etc. Compl. Lat. et Iuo utrubiq. et Raim. et duo Tarr. et apprehendit, Barcin. ηὲ προσεμπερίσῃ ἀλωνας ηὲ σάχας ηὲ ψεδίον. Lxx. et aduferit areas, uel spicas, aut capum. Compl. et succederit aceruos, aut segetē, aut agrum integrum. Chald. reddet damnnum, qui ignem succenderit) succenderit, Compl. Lat. et Barcin. et duo Tarr. et Raim. et Iuo utrubiq. sed apud Iuonem, et in uno veteri Gregor. reddat pro reddet. ἀποτίσῃ ὃ τὸ πῦρ ἐκ ἀκάνθας. Lxx. soluet, qui ignem incendit. Complut. reddet, qui succenderit ignem, id, quod incendium est. Chald. Cap. 7. ex penitentiali Romano) sic etiam Raim. ego non dissimilem sententiam inueni apud Burch. lib. 19. in quo multa sunt, ut ipse fatetur, ex eodem penitentiali. Si quis domum, uel aream cuiuscumq. incendit uoluntarie) cuiusq. pro cuiuscumq. vnus Tarr. et duo veteres Gregor. cuiuscumq. Cont. et alij. Cōcremassi domum, uel aream alterius odij meditatione. Burch. sublata, uel incensa omnia restituat, et tres annos peniteat) sic etiam duo veteres Gregor. et pro uel, Cont. et alij. xxx. pro tres, Barcin. Si fecisti, redde damnnum, et unum annum per legitimas ferias peniteas. Burch.

TIT. XXXII. DE POENIS.

Cap. 1. Ex concilio Toletano) sic etiam Raim. et Cont. ignoramus autem, ex quo Toletano

cōcilio hæc sumpta sint. frequentis sententia) sic Raim. penitentia, vnus Tarr. non male. iteratione, Barcin. Cap. 2. ex concilio Triburien.) sic etiam Raim. et Cont. cap. 5. addit Grat. siue Palea 17. q. 4. c. 26. omnes. ex concilio Triburi. cui interfuit Rex Arnolphus. c. 5. Burch. lib. 6. c. 11. Triburienfi, cui interfuit Arnolphus Rex, c. 5. Iuo parte 10. c. 140. decreti. at lib. 8. tit. 2. c. 2. Panormiæ, Capitulum lib. 5. c. 20. est autem idem tit. 2. de eo, qui clericum interficit, audio inueniri hodie in capitularib. Caroli. lib. 4. c. 15. est in concil. Triburienfi sub Arnolfo Imp. c. 4. alij tamen uerbis, in concilijs editis. Presbyteri interficte compositione etc.) sic etiam Burch. et Iuo in decreto, et Raim. vox compositio desideratur in Panor. Omnes presbyteri interfectores compositione Ep̄i, Palea, interfecti pro interfectores, uetus editio Grat. Si quis presbyter, quod absit, quia sacerdos altissimi Dei est, uulneratus, uel quibuslibet iniurijs, et contumelijs de honestate euaserit, et superuixerit; tota compositio persoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, concil. Ego, ad cuius parochiam pertinet) sic etiam Raim. perunebat, Burch. et Iuo in decr. pertinent, in Panor. Ep̄i, ad cuius parochiam pertinent, Palea. soluitur) sic Burch. et Iuo in decr. et Raim. soluantur, Panor. et Palea. ita ut, Raim. et Cont. hæc, et cetera, quæ sequuntur, in Panor. non sunt. medietate Vuirigeldi) Vuirigeldi, Burch. editus, et Iuo. Vuergeldi, in marg. Iuo. Vuergeldi, Burch. uetus liber. Renaldus, Palea mendose. Renaldi Ep̄i, uetus editio Grat. medietatem, Raim. et Cont. altera uoce omiffa. in Vuirigeldi, Barcin. Verigeldi, uetus Tarr. Wingid, alter Tarr. Wingeld, tertius; in quo additū fuerat, idest poenæ. et Alan. in scholijs ait, i. poenæ pecuniariæ. eadē uox est apud Burch. lib. 19. Incendisti ecclesiam, etc. pretium tuum, idest Vuiregeldum tuum pauperib. distribue. sic in edito Burch. Verigeldum, uetus liber. uide c. 14. apud Grat. 17. q. 4. Guidrigild. appellatur lib. 1. tit. 29. lege 2. Liudprandi Regis Longobardorum. pecuniarum poenam, siue compositionem appellant interpretes, ut Octogild, et Eribannum. Triburien. concilij hæc uerba sunt. pretium Vuiregeldi tripartita partiatur diuisione; idest altari, cui ordinatus fuerat, pars una; Ep̄o, in cuius dioecesi erat, altera; tertia parentibus, de quib. ortus fuerat. Ep̄s eius) sic etiam Palea. sed in uet. edit. est, Ep̄i eius, et. eius Ep̄s, Burch. eius, Iuo altera uoce

omissa. utraq. voce carent Raim. et Cont. *utilitatibus*) utilitati, Palea solus. *cui praeferit*) cui praeferit, Palea tantum. *tribuat*) tribuatur, vetus Grat. editio tantum. *et alteram medietatem*) sic Burch. et Iuo, et Palea. *et alteram*, duo veteres Gregor. tertia voce omiffa. *alteram*, Cont. et alij ceteris omiffis. *in eius elemosyna*) elemosynam, Raim. elemosynas, Barcin. in elemosynam eius, Burch. Iuo, et Palea.

dispertiat) dispertiat, Palea solus. *nullus nobis*) vox nobis in Gregor. tantum est omiffa. *quam ille qui*) quam qui, Raim. solus. *Cap. 3. Cant. Archiepo*) Spolet. Epo, vetus Gregor. Cantuarien. alter vetus, et Cont. et alij. R. Cantuarien. Arch. concil. parte 2. titulo de limonia cap. 3. in priore editione. Archiepo, in posteriore.

Licet iuxta Apostolum arguere, obsecrare, et increpare debeamus etc.) Recte Cont. addit omiffa prius a Raim. quae sunt etiam in concil. studeamus pro debeamus, Cöt. et obsecrare, vet. Tarr. Pauli verba sunt in epist. 2. ad Timotheum cap. 4. p. redica verbum, in ista oportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia, et doctrina. κήρυξον τὸ λόγον, ἐπισημῶς ἐν καίρῳ ἀκαίρῳ ἐλεῖξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεισον ὅτι πάσης μακροθυμίας καὶ δόξα. In Graecis uerbis mutatur ordo illorum verborum (obsecra, increpa) pro quib. scribi potuit (castiga, et exhortare) et pro patientia (magno animo) quidam lenitatem appellarunt non optime. in ueteri autem scholio inueni. negligentes argue, delinquentes increpa, proficietes obsecra.

sic tamen) non recte Cont. sicut tamen. ut editum est, concil.

ut probemur) sic etiam concil. et Cont. ut probemur, Barcin. ut comprobemur, duo Tarr.

non quae nostra sunt, sed quae Iesu Christi quaerere) sumuntur haec ex Pauli epist. ad Philippenses cap. 2. ut diximus cap. 6. decenlib. verbum sunt in concil. et in duob. Tarr. et apud Cont. iterum scriptum est ante verbum quaerere. at in tertio Tarr. uerbum quaerere bis positum fuerat, tam post uocem sunt, quam post uocem Christi, mox posterius deletum est.

et in correctione etc.) ut pro et, Cont. omittuntur haec in concil. correctione, duo Tarr. increpatione, tertius.

Accepimus autem) vox autem non est in Gregor. est in concil.

exigunt) sic Raim. exigant, concil. et duo Tarr. *in examinatione ignis etc.*) haec committunt Raim. et Cöt. additur et in concil. prior. edit. ante haec ver-

ba optime. et pro examinatione ignis, Surius. xxx. triginta, concil. xx. Barcin. *et pro anima*) vox et in duob. veterib. Gregor. non est; est in concil.

exactione pecunia) personae in concil. mendose pro pecuniae. neutra vox est in duob. veterib. Raim. libris, sed vox exactione. at ut editum est, Cont. et alij.

quodq. xij.) quoque duodecim, concil. haec omittunt Raim. et Cont.

ut eos in ecclesijs) sic etiam Raim. ut in ecclesijs eorum, concil.

qua canonum) quae canonicis, vetus Gregor. solus.

et auaritia) haec in veteri tantum Tarr. non sunt. *Quia igitur sollicitudini nostra etc.*) uel str. duo Tarr. omnia omittunt Raim. et Cont. quae sunt in concil.

aliquid agatur) exigatur, concil. *honestatem denigret*) denigret dignitatem, concil. *f. s. per A. s. p. m. qua.*) pr. in uno Tarr. non est. fraternitati tuae etc. quatenus, concil. Mandamus, quatenus, Raim. et Cont. alijs omiffis.

ex parte nostra etc.) multa omittunt Raim. et Cont. pro quib. haec tantum reliquerunt: hoc districtius interdicis. ut editum est, in concil.

pro examine) pro examinatione, concil. *uel aqua denarius*) haec in vet. Tarr. non sunt. et pro uel, concil.

uel alia etc.) haec in Barcin. desiderantur usq. ad illa. Si autem.

contra prohibitionem nostram etc.) tua, concil. uel str., vetus Tarr. omnia omittunt Raim. et Cont.

uenire praesumpserint) sic in concil. quis uenire praesumpserit, vetus Tarr. contrauenire praesumpserint, Raim.

eos omnino et ap. eu.) vox omni in vet. Tarr. non est. contra. pro cont. quattuor Tarr. eos omni excusatione, et appellatione remota, concil. eos ap. ces. Raim. et Cont. alijs omiffis.

ecclesiastica censura percellat) compellas, Raim. districtione pro censura, concil.

et sententiam etc.) haec etiam sunt in concil. et omiffa sunt a Raim. et Contio.

Cap. 4. Idem Ep. Conuentren. et Abbati Cistren.) sic etiam Raim. et Cont. Idem Cotrouensi Ep. et Abbati Cestrensi, concil. d. parte 2. c. 11. confirmantur edita uerbis cap. 3. Ante hoc caput est in vet. Tarr. De cenis Archidiaconi. quod reicio.

Mandamus, ut ex nostra etc.) sic etiam in concil. Mandamus, quatenus prohibeatis, Raim. et Cöt. *Archidiaconus R. Cistren.*) R. Archidiacono Cistrensi prohibeatur, concil. Archidiacono, unus Tarr. Cistrensi, alter Tarr. Cistrensi Archidiacono, duo vet. Greg. Cestren. Archid. Cont. et alij.

clericos,

clericos, siue laicos etc.) sic etiam in concil. multa Raim. et Cont. omiserunt. sunt autem eadem scripta c. 3.

in examine) in examinatione, concil. prioris editionis. Surius pro addit in marg. pro uoce IN.

aliqua extorquere) aliquid pro aliqua, unus Tarr. pecuniam, concil. extorquere, duo alij Tarr. altera uoce omiffa.

nec ad ecclesias) neq. pro nec, tres Tarr. et concil. ne, Raim.

ipsum oporteat) sic etiam concil. et Greg. 9. illum oporteat, duo Tarr.

praesata ecclesias) ipsas ecclesias, uetus Gregor. ut editum est, alter uetus, et Cont. et alij. ecclesias, concil. altera uoce omiffa.

et tunc eum etc.) cum pro eum, duo Tarr. et concil. aptius. quae sequitur, omiffa sunt a Raim. et Cöt.

merito querelari) conquerelari, tres Tarr. querulari, concil. uox merito in duob. ex superscriptis Tarr. non est; est in concil.

inhibitionem uestram) nostra, Barcin. et tres Tarr. talem, concil.

praesumpserit) sic in concil. prioris edit. in quib. etiam uarietas notatur, alias praesumpserint. et in duob. Tarr. est praesumpserint non sine medo. praesumpserit, Surius.

seueritate eum) uox eum neq. in concil. est, neq. in trib. Tarr. districtione pro seueritate, est in vet. Tarr.

oc. et ap. ces.) occasione, et appellatione cessante, concil. apertius.

et illos hoc) et in illos hic, concil.

Cap. 5. Idem) sic in concil. parte 3. cap. 2. titulo de dolo, et contumacia, et calumnia alterius partium puniendi. Idem in concilio Turonensi, Raim. et Cont. sed hoc ego caput neq. in historia Anglica Gulliel. Neubrigen. neq. in ueteri Pontificali, ubi alia capita sunt eius concilij, inuenire potui. Ante hoc caput est in ueteri Tarr. hic titulus. De expensis pro placito restituendis. Sic erant alij tituli, aut summae in multis capitibus. quae omiffis. neq. enim collectoris uerba, sed studiosorum esse putauimus; ut quae apud Burch. et Iuo. et Grat. leguntur.

et audaciam) sic etiam concil. et Raim. et auaritiam, Barcin.

litigantium) iudicantium, uet. Tarr. solus non recte *in expensis*) sic Raim. in expensas, Barcin. et duo Tarr. et concil.

remedio) modo, unus Tarr. solus, et sine riuali. *in expensis*) sic etiam duo veteres Greg. legitimis, addit Cont. et alij ex aliquo scholio. in expensas, concil. et unus Tarr.

nisi forte sicut cautum est) sic etiam in concil. nisi, Raim. et Cont. alijs omiffis.

sententia feratur) sententiam ferat, unus Tarr. so-

lus non optime.

TIT. XXXIII. DE PAENITENTIIS. et remissionibus) sic etiam Raim. et Cöt. recitationibus, unus Tarr. non recte.

CAP. 1. Calixtus Papa) sic etiam Ansel. Lucen. lib. 11. c. 21. Alexander, Raim. et Cont. Symmachus, in marg. Cont. ego Gregorius, scribo, lib. 12. epist. et c. 31. registri ad Felicem Siciliae Ep. eisdem, et alijs B. Gregorij uerbis utitur. Isidorus lib. 3. c. 46. de summo bono. Isidori uerba refert concil. Aquisgranen. sub Ludouico Imp. c. 36.

Manifesta peccata etc.) Initiu d. epist. 31. est hoc Reuerentissimo fratri Felici Ep. Gregorius Ep. seruus seruorum Dei. CAPVT nostru, quod est Christus, ad hoc sua membra nos esse uoluit, ut per eius largam caritatem, et fidem unum nos in se corpus efficeret. Et post alia multa. Manifesta quoq. peccata etc. ut editum est, Isid. et concil. et Ansel. et Raim. Manifesta crimina, Barcin.

occulta correptione) sic etiam Isidor. correptione, regist. et concil. et Ansel. et Raim. occulte, Barcin. pro utraq. uoce edita. ego nihil muto. Post huius capitis uerba, addit Gregorius. sed palam sunt arguendi, qui palam nocent. ut dum aperta oburgatione sanantur, ij, qui eos imitando deliquerant, corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. et melius est, ut promultorum salute unus condemnetur, quam per unius licentiam multi periclitentur. etc.

Eadem fere Isidorus. Palam enim sunt arguendi etc. Dum unus etc. Utilius est enim, ut promultorum saluatione etc. In concilijs uerba Isidori mediosa sunt. nam pro (utilius est enim, ut pro) editu est: Necessesse est enim, ut pro. et in marg. forte, ut tam pro. quae nondum probaui. Surius quoq. in margine nihil addidit.

Cap. 2. Mediolanen. Archiepo) sic etiam uetus Gregor. et suffraganeis, addunt Cont. et alij.

Significauit nobis uir) nobilis pro nobis, uetus Tarr. nobis nobilis, Barcin. et alij duo Tarr. et Raim. plenius.

quod F. dicto) sic etiam Raim. et Cont. quod Frederico, Barcin. optime.

rediret) reuertetetur, unus Tarr. solus.

ab urbe) Mediolan. addit aliena manu uetus Tarr. incertum autem est, an Mediolano, vel Mediolanum significetur. sed magis arbitror, ab urbe Roma Mediolanum.

Verruca) Veruca, unus Tarr. Venire, uetus Gregor. Vernica, Cont. et alij. Ab historicis illorum temporum ueritas exquirenda est.

negauit etc.) et infra, Raim. et Cont. Quid postea sequeretur, mihi ignotum est. Vnde

Unde contigit) sic vetus Greg. et quidam editi. contingit. Cont. Et inde cōtingit, vetus Tarr. non optime.
castris destructis) deslitutis, unus Tarr. solus.
destructa fuerint) sic vetus Greg. fuerūt, duo Tarr. et Cont. et alij.
et miles) sic etiam vetus Greg. vox et a Contio, et alijs est omīssa.
alia etiam) et alia, Raim. et alia etiam, unus Tarr. *ibidem commissa dicuntur*) ibi commissa, Raim. terria voce omīssa.
et penitentiam dignam suscipere) vox dignam in vet. Tarr. non est. omib. caret Raim. et Cont. *f. u. per Anf.* pr. addunt duo Tarr. hęc etiam omittunt Raim. et Cont.
eidem super hoc etc.) hęc etiam ab eisd. sunt omīssa.
et pro ecclesia) et ecclesiz, vetus Tarr. et Raim. *fecit*) hoc fecit, Greg. 9.
quia in his talē debetis) quare pro quia, tres Tarr. aptius. quare in his debetis talem, Raim. non male.
adhibere) habere, Raim.
merito debeat) debeant, vetus Greg. altera voce omīssa, debeat, Cont. et alij.
Cap. 3. Cant. Archiepō) sic etiā Raim. et Cōt. et Surius. Carnoten. Epō, cōcil. prioris edit. parte 35. c. 4. tit. de penitentia. Ante hoc caput est in vet. Tarr. De indulgentijs ecclesiarum, et pontium. *Pars c. In eminenti*) Nos in eminenti, Barcin. et duo Tarr. plenius. Hęc neq. in cōcilij sunt, neq. in Greg. libris. Integra clausula exstat sub titulo de appellationib. c. 36. in hac collectione.
Quod autem consulerit) nos, addit solus Barcin. *aut conferentibus*) mendose in concil. prioris edit. est, et an conferentib. Surius, vt edidimus.
hoc volumus tuam fraternitatem tenere) sic etiam Raim. hoc tuam discretionē uolumus firmiter tenere, concil.
santummodo) in uno solo Tarr. desideratur.
ut prodesset) ut prodessent, concil. et quattuor Tarr. sed in uno eorum N deletum est. ut pro sint, Raim.
proprij iudicis specialiter indulserūt) sic Raim. indulserint, vetus Tarr. pastores proprii specialiter indulserūt, cōcil. proprie, et specialiter indulserūt, alter Tarr.
et in hoc etc.) hęc omittunt Raim. et Cont. sint licet in concilij.
solutam) sic in concil. hęc vox in uno Tarr. est omīssa.
a suo Epō uel excommunicati) uel ab excommunicati Epō, unus Tarr. aut Epō excommunicati, alter Tarr. uterq. liber olim, quz edita sunt, habuerat, a non suo Epō, uel excommunicatus,

concil. non sine mendo. in priori editione. Surius omisit duas voces, uel excommunicatus, nō recte.

TIT. XXXIII. DE SENT.

sentij. et excommunicatis, et absolutis) De sententia excommunicationis, et absolutione, duo Tarr. absolutionis, tertius, et Barcin. cetera, ut alij Tarr. De sententia excommunicationis, Raim. et Cont. alijs omīssis.

Cap. 1. Gregorius G. etc. Non ponitur) scribi in marg. debuit. De cond. appo. c. 2. Vide, quz diximus lib. 4. tit. 5. cap. 2. in hac collectione. Totidem enim verbis illud cap. et hoc scripta sunt. *Cap. 2. Exonen. Epō*) Exonen. Epō, concil. aptius. parte 14. c. 7. tit. de illis, qui incidunt in canonē datz sententiz, uel incidere videntur, cum non incidant: et qui propter absolutionem sint ad sedem Apostolicam mittendi. latz pro datz, malo, Senonen. Archiepō, Raim. et Cont. non optime. B. Exon. duo Tarr. et Barcin. non male. scribo, Bartholemæo Exoniensi Epō, ut c. 7. de homicidio, in hac collectione.

Pars c. Sicut dignum) sic etiam in concil. p. c. dignum. Cont. non recte omittunt omnia ceteri libri Greg. Integra clausula exstat d. c. 7. de homicidio.

Super eo uero quod a nobis) vox uero in cōcil. non est. duz aliz voces (a nobis) omīssz sunt a Raim. et Contio.

uirum scholares si se etc.) recte Cont. addit a Raim. pratermissa. ut uim si scholares sese etc. concil. *percussent*) sic in concil. caret hac voce Cōtius. *uel in minoribus*) uel minori, duo Tarr. et concil. et Cont.

secundum canonem illum) Eugenij 2. c. 8. concilij Remensis ex concilij, et Innocentij 2. in concilio Romano c. 11. ut exstat in fine Panormię Iuonis lib. 8. tit. 11. c. 12. et apud Grat. 17. q. 4. c. 29. Si quis suadente. vide cap. 13.

iniciunt) sic etiam Cont. iniecerint, tres Tarr. et cōcil.

mittantur ad Apostolicam sedem absoluedi) uox absoluedi non est in Contiano libro. sunt omnia omīssa in concil. et in uno Tarr. et in altero aliquando deliderabantur.

debeant ad eandem etc.) hanc pro eandem, duo Tarr. ad sedem Apostolicam pro sua absolutione venire debeant, concil. pro sua absolutione debeant venire, Cont. alijs omīssis.

taliter respondemus) sic in concil. vox taliter a Contio est omīssa.

se aduincem, aut) uel pro aut, concil. se pro sese, Raim.

percussent) sic etiam in concil. percussent, vetus Tarr. et duo veteres Gregor. percussent, Cont. et alij.

nec etiam clerici, si sunt) sint, concil. si sint etiam, tres Tarr. vox etiam non est in duob. veterib. Raim. libris, cetera, ut edidimus. nec clerici, si sint, Cont. et alij.

et non de odio, uel de inuidia) si non de odio, aut inuidia, concil. uel inuidia, unus Tarr. et non odio, uel inuidia, Raim.

se aduincem percussere contingat) sic Raim. se inuicem percussent, concil.

nec magistrum) sic vetus Greg. neq. pro nec, alter vetus. neq. magister, Contius, et alij aptius. nec magistrum, concil. non male.

uel correctionis) percussent, addit vetus Tarr. uel correctionis percussent, cōcil. uel correctionis percussent, Barcin. et alij duo Tarr. et Raim. *iniecit manus*) sic etiam Raim. manus iniectio, concil.

notari) sic in concil. et in multis Gregor. vocari, vetus Raim. liber, et vetus olim Tarrac.

idē scholares, uel saculares clericis si se) idem pro idē, Raim. sese idem scholares, concil. alijs omīssis.

Cap. 3. Item) Idem, tres Tarr. et Raim. et Cont. Idem eidem in eadem epistola, cōcil. d. parte 14. c. 8. ex quo apparet non male ITEM scribi, pro qua uoce potuit, et infra, poni.

Monachi uero, et canonici regulares etc.) sic etiam Raim. Verba huius constitutionis refert Innocen. 3. in tertia collect. c. 5. huius tituli, et Honorius 3. in quinta collect. quod est. c. 50. in Greg. *laicales pro regulares*, concil.

in claustro) hęc omittit Honor. 3. solus.

ad eandem sedem) ad sedem eandem, unus Tarr. super hoc ad sedem Apostolicam, concil. ad Apostolicam sedem, Raim. et Cont. et Innoc. et Honor.

secundum prouidentiam, et discretionem) duo posteriora uerba omittunt Raim. et Cont. per pro secundum, uetus Tarr. secundum discretionem, et prouidentiam, concil. et Innoc. 3. et Honor. quamuis Raim. careat in constit. Innocentiana illis uerbis, et discretionem.

non sufficit) sic etiam vetus Greg. non sufficiat, concil. et alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij. ut editum est, Innoc. 3. et Honor. ut est in veteri Gregoriano. non sufficiat, Cōtius in Honoriana.

ad eorum correctionem) correctionem, duo Tarr. soli. Hęc uerba possunt cum prioribus coniungi, non sufficit ad eorum correctionem; quod uidetur Innoc. 3. et Honor. sensisse, qui scribunt, ad correctionem non sufficit, sic etiam Cont. scri

psit, at in concil. posterioribus coniunguntur; vt in nostra editione.

est dioecetani etc. adhibenda) sic etiam Raim. dioecetani Epō prouidentia erit adhibenda, cōcil. est, Innoc. et Honor.

Cap. 4. Item) Idem, Raim. et vetus Tarr. Idē eidē in eadem epistola, concil. d. parte 14. c. 9.

Si uero aliquis alicuius potestatis) uox aliquis omittitur a Raim. et Contio. Si uero alicuius potestatis, concil.

ab Epō) mendose Surius. ab officio, in concil. *uulnerauit grauiter*) grauiter uulnerauerit, cōcil. et Raim. et vetus Tarr. grauiter uulnerauit, duo alij Tarr.

Officialis pro etc.) sic etiam in cōcil. d. parte 14. c. 10. Officialis uero pro etc. duo Tarr. et Raim. *potest sine*) scribendum est, non potest sine, ut in concil. est, et in Greg. et in Barcin. et in trib. Tarrac.

datur auctoritas) datur pro datur, uetus Tarr. datur potestas, concil. ut editum est, Raim.

clericum ledat) sic multi Gregor. laferit, concil. et uetus Raim. liber.

Si uero clericum) sic etiā Raim. Si forte clericum, concil. non optime.

ui repellat, uel ledat) sic in cōcil. uel si ledat, unus Tarr. u. quis repellat, uel ledat, Raim.

sin continentis) sic Raim. sed si pro si, concil. non optime.

repellat) repellit, uetus Greg. tantum.

omniaq. sur a permittant) sic etiam Raim. et omnia pro omniaq. unus Tarr. et omnia iura permittunt, concil.

matre, sorore) sic etiam Greg. 9. matre, uel sorore, concil. manentem sorore, uetus Tarr. quod non dum praterit.

filia sua propria) sic in concil. filia propria, Raim. et Cont. filia sua, duo Tarr. aptius.

si in stupro) sic Raim. uox in desideratur in vet. Tarr. si cum in stupro, concil.

quādo ea etc.) sic etiā in cōcil. quod committitur cum ea, quz, Raim. et Cont.

ipsum ita proxima) ita, uetus Tarr. solus, alijs omīssis.

non cōtingit) sic Raim. non contigerit, concil. *aut in eum*) sic in Gregor. aut alias in eum, cōcil. non male.

iniecit) iniecerit, tres Tarr. aptius, et cōcil. et Raim. *nō a sententia etc.*) nō erit a sententia illius excommunicationis immunis, Raim. a sententia excommunicationis non erit ille immunis, concil.

Cap. 5. Item) Idem, duo Tarr. et Raim. aptius. Alexander 11. Baton. et Exoniensis Epō, concil. d. parte 14. c. 1. Bathon. pro Baton. Surius.

Si uero aliquis etc.) Ante haec uerba in Barcin. et in Contiano additur, Pars c. De illis. Integram clausulam esse suspicamus cap. 9. de desponsatione impuberum, in hac collectione, ignorans, quod clericum fuerit) haec omittunt Raim. et Cont. iunt in concil. conspectus presentari) sic in concil. presentari aspectui, uetus Greg. representari conspectui, aliter uetus presentari conspectui, Cont. et alij. notari) sic in concil. et in duob. uet. Greg. no dari, Cont. et alij. esse clericum ignorans) ignorans, concil. et uetus Greg. clericum ignorauerit, duo Tarr. omisso uerbo esse, quod mox in altero additum est. clericum ignorauerit esse, aliter uetus Raim. liber esse clericum ignorauerit, Cont. et alij. uel si hoc) sic Raim. et pro uel, concil. duntaxat) haec uox non est in concil. est in Gregor. prestare uolueris iuramentum) sacramentum, uetus Tarr. aptius. uoluerit prestare sacramentum, concil. prioris editionis. forte suffecerit, in marg. no recte, et iuramentum. praestiterit iuramentum, Raim. uerbum suffecerit recte omisit Surius. quod eum clericum ignorabas) ignorauit, tres Tarr. haec, et alia, quae sequuntur, in concil. desiderantur. ab illo autem) sic etiam Raim. alias autem, unus Tarr. nolueris iuramentum) quod eum clericum ignorauit, additur in Barcin. quod eum esse clericum ignorasset, additur in ueteri Gregor. nihil additur in altero ueteri, neque apud Cont. et alios. conuenit abstinere) iam haec uerba additur in illo Tarr. libro, in quo supra (alias autem) pro ab illo autem, scriptum est: ab illo. Cap. 6. Idem Abbasibus &c.) Idem, uetus Tarr. et Raim. et Cont. qui in marg. addit, Abbasibus, et Prioribus. Eboracen. Episcopatum) Archiepiscopatum, Barcin. aptius. Eboracum, unus Tarr. uobis, sicut credimus, uel incertum) haec omittunt Raim. et Cont. nec pro uel, duo Tarr. quin ij) quomodo hi, Barcin. et tres Tarr. quod in, Raim. canonicos) uel canonicos, Raim. incidunt) sic Raim. mittunt, tres Tarr. institutione concilij) constitutione concilij, Raim. non male, fuit autem Remense concilium sub Eugenio 2. et mox Romanum sub Innoc. 2. ut diximus cap. 2. impetrare) promereri, uetus Tarr. solus. Cap. 7. Idem B. Exon. Ep. Bartholomeo pro B. duo Tarr. quod placet, ut supra cap. 2. Bathon. Ep. concil. d. parte 14. c. 12. Idem, Raim. et Cot.

alij omittit. Exonien. Ep. Cont. in marg. Mulieres, uel etiam alia) Mulieres etiam, uel alia, concil. et unus Tarr. uox etiam non est in Greg. ab Ep. etc.) sic etiam Raim. non possunt a diocesano Ep. absolui, concil. prioris edit. non recte. NON omisit Surius. magna sunt potentia) sic in concil. et in ueteribus Greg. non sunt, Cont. et alij. quod tantum laborem nequeant sustinere) quod magnum laborem sustinere nequeant, concil. et in marg. tantum pro magnum, quod Surius omisit. quod laborem ueniendi ad sedem Apostolicam nequeant sustinere, Raim. nequeant pro nequeant, duo Tarr. simanus etc.) ordinem uerborum mutant concil. omittunt omnia Raim. et Cont. tale damnum etc.) sic in concil. Respondemus, Raimund. et Cont. talis erunt de commissis scelere corrigendis) sic etiam Raim. de commissis scelere erunt puniendi, concil. uox ce tales omittit. qui non incidunt) incidunt, concil. prioris edit. no optime. mittunt, uetus Tarr. iniecerunt, alter Tarr. qui non per se ipsos, Raim. ut ed. tum est, Surius. sed alij eorum auctoritate, & mandato) uox alij in concil. non est, uel mandato alij, Raim. sed aliorum, pro sed alij eorum, duo Tarr. quorum alter mutauit uocem aliorum in alij eorum, uox etiam alij in tertio Tarr. aliquando desiderabatur. alij illorum, quartus habet Tarr. illorum alij, Barcin. alij illorum. haec est uera littera alij eorum auctoritate. A la. uolenter incidunt manus) sic etiam Raim. mittunt pro incidunt, uetus Tarr. manus uolentia inciduntur, concil. omni ex. etc.) excus. pro ex. unus Tarr. omni excusatione cessante, concil. apertius. haec omittunt Raim. et Cont. nere committat) uere mittat, uetus olim Greg. solus non male. cuius auctoritate) sic in concil. uel mandato, addit Greg. 9. Cap. 8. Eboracen. Archiep. Abbati de Nexibus, concil. non male fortasse, ut mox dicemus. Consuluit nos tua discretione prudentia) prouidentia, concil. Huius constit. mentio fit ab Innoc. 3. c. 5. hoc titulo in 3. collect. et a Bern. Parmen. in scholijs cap. 32. eod. tit. in Gregor. his uerbis. Alibi dicitur. Non habes hodie illam, sed in antiqua compilatione Consuluit. tu. eo. Bern. in monasterio tuo &c.) in monasterium, tuum religionis habitum suscepit, concil. non recte. forte in monasterio tuo, in marg. concil. prioris edit. quod Surio duplici. qui religionis habitum

rum in monasterium receperant. Innoc. non optime. et inter cetera) sic etiam Innoc. et intra certum tempus, concil. quod ipso) sic in concil. per quod ipso, Innoc. no male. incurruerunt) sic etiam concil. et Innoc. incurruerunt, Barcin. et duo Tarr. incurrat, tertius Tarr. non sine mendo. hos autem etc. nec potes) Hos autem no potes sine licentia summi Pontificis, concil. sine licentia Romani Pontificis Abbas no potest eos, Innoc. ex his uerbis Innocentij apparet no ad Archiep. sed ad Abbatem missum esse hoc rescriptum, ut in concil. quoque inscribitur. sed presumptionem etc.) sic etiam in concil. quamuis presumptionem delinquentium debita possit animaduersione punire, Innoc. haec uerba melius ad Archiep. quam ad Abbatem referuntur. Hoc est caput a Raim. praetermissum, propterea quod sit ab Innoc. 3. abrogatum d. cap. 5. Cap. 9. Porro si aliquis) religiosi, addit uetus Greg. solus. tuos incidunt) sic uetus Gregor. tuos mittunt, concil. d. parte 14. c. 3. et unus Tarr. iniecerint in fratres tuos, alter Tarr. suos incidunt, alter uetus Raim. liber, et Cont. et alij. sicut asseris) haec omittunt Raim. et Cot. sicut in concil. monere debes propensius) sic in concil. uox propensius in Greg. non est. admonere pro monere, Barcin. quos laeserunt) sic in concil. et in uet. Greg. et in Cont. et alij editis. quos laeserint, uetus Tarr. et alter uetus Raim. liber. satisfaciunt) in edose in concil. prior. edit. tantum est, satisfaciunt. Apostolico conspectui se representent) presentent, concil. Ap. se conspectui representent, uetus Greg. Ap. se conspectui representent, alter uetus Apostolico se etc. Cont. et alij. uel ab alio quolibet) uox quolibet non est in Gregor. uel ab aliquo, est in concil. et, additum fuit post haec uerba in ueteri olim Tarraconen. non possunt) sic multi Gregor. et concil. non possunt, uetus Raim. liber, et tres Tarr. sed in duob. mutat uerbum possunt, et in possunt mutatum est. Cap. 10. Idem) sic etiam Raim. et Cont. Exonensis Ep. additur in concil. d. parte 14. c. 4. Pars cap. Significasti) haec neque in concil. sunt, neque apud Raim. et Cont. Ad pro Significasti, est in uet. Tarr. Integra clausula quaerenda est. Nulli autem monachi templarij) sic in concil. Nulli, Raim. et Cont. alij omittit. excommunicati uitari) sic etiam Raim. excommu-

nicatos uitare, concil. Cap. 11. Abbas de Nes) Nes, uetus Tarr. forte Neub. ut c. 6. de decimis in hac collect. manus iniecerit) manum pro manus, tres Tarr. sit tibi) ubi sit, tres Tarr. excommunicationis) excommunicationis, unus Tarraconen. Cap. 12. Idem Cant. Archiepisc.) Cantuarien. Archiepisc. concil. Non sine dolore, & cordis amaritudine) Non sine cordis dolore, et amaritudine, concil. aptius. ecclesiasticum) haec uox in uet. Tarr. solo desideratur. laici, qui) laici uero, qui, concil. ecclesiarum ordinationes) ordinationem, Barcin. contra ecclesiasticam ordinationem, concil. consueuerunt) consueuerunt, concil. et uetus Tarr. in ipsis ecclesijs ordinandos) ordinatos, concil. et duo Tarr. in quorum altero uox IN deleta est. & spirituales) uox et neque in concil. est, neque in trib. Tarr. quod placet. gladium debetis exercere) sic in concil. forte exercere. sed nihil muta. & nos) sic in concil. prioris edit. et uos, Surius. in ipsos) in eos, concil. uideamini omittere) uideamini omittere, unus Tarraconen. non male, uideamini omittere, concil. fieri possit) sic in concil. exerceri possit, Barcin. J. u. per A. s. pr. m. qua.) fraternitati uestrae etc. quatenus, concil. si qui se) uox se in uet. Tarr. solo non est. in tantam uesaniam, & presumptionem exererint) sic in concil. in tanta uesania, et presumptione exererint, Barcin. et quattuor Tarr. occidit faciant) occidit et faciant, uel aliter, concil. aut pro ut, tres Tarr. aptius. inciat) iniecerint, concil. pulsatis uaparis) signis, concil. et in marg. ca. panis. ap. re. aperte, concil. mendose. uitari) deuitari, concil. sanctae ecclesiae) sanctae matri ecclesiae, concil. Cap. 13. fatigant molestis) in debitis, additur in concil. ante haec uerba. & ceterum) et locum, concil. quod non aequo placet. Papa K. N. duo Tarr. Papa A. in concil. Alex. 11. Papa, Barcin. Inno. Tarr. tertius, quod Alano recte placet. est autem Innocentius secundus, ut diximus c. 2. constitutum) statutum, concil. inmittunt) mittunt, concil. inciant, Barcin. inciant, uetus Tarr. f. u. m. atq. pr. qua.) f. u. per A. s. pr. m. qua. duo Tarr. fraternitati uestrae etc. quatenus, concil.

iniecero) scribe iniecerint, ut est in trib. Tar. et in concil.

ab omnibus) sic in concil. ab hominib. unus Tarr. forte, ab omnib. hominib.

litteris Episcoporum suorum) litteris vestris, vetus Tarr. tantum.

(se presentent) se presentent, concil.

Cap. 14. Idem Archiepis, Epis etc. Idem Epis, Archidiaconis, etc. cōcil. d. parte 14. c. 11. Idē Epis, etc. alijs omisis.

per Galliam) sic Raim. per Angliam, cōcil. et vetus Tarr.

Parochianos autem) vox autem non est in Greg. est in concil.

in monachos) vel in monachos, vetus Greg. solus. iniecerunt) iniecerunt, idem vetus Greg. tantum. sub ap. re. sic vetus Greg. sublato ap. remedio, alter vetus. sublato appellationis remedio, concil. et Cont. et alij.

denunciatis) sic in cōcil. publice nuntietis, Raim. i. forique) sic Raim. et concil. et ipso, duo Tarr.

cautius euitari, cōcil. artius euitari, Raim. eis, quos laferunt) sic in concil. laferis, Raim. et Cont.

Apostolico se conspectui representent) Apostolico cōspectui se presentent, concil. et se cum litteris vestris. A post. se conspectui representēt, vetus Greg. ut editum est, alter vetus, et Cont. et alij.

Cap. 15. Ianuen. Epō) sic vetus Gregor. Archiepō, alter vetus. Genuen. Archiepō, Contius, et alij.

quod B.) H. vetus Greg. solus.

S. Maria de Vencis) sancta pro S. tres Tarr. omnia omittunt Raim. et Cont.

iniecero) iniecerit, vetus Gregor. et tres Tarraconen.

et infra) et infra, Raim. Qu. erendū, quid postea sequatur in integra epist.

f. sua) hęc omittunt Raim. et Cont.

ab eo canonico) vox canonico non est in Greg. vice nostra) si etus, addunt Tarr. duo. sed Raim. ut editum est.

qua tenetur) teneatur, vetus Tarrac. solus non optime.

quia decetero) quod pro quia, tres Tarr. ne, Raim. et Cont.

hospitalarium) carent hac voce Raimund, et Contius.

non inicit) inicit, Raim. sine NON, quia prius ne scripsit pro quia.

nisi se defendendo) se, omittit vetus Gregor. solus.

socius fuerit) socius esse noscatur, Raim.

Cap. 16. Pars e. Tua nos) hęc neq. in concil. sunt, neq. apud Raim. et Cont. Integra clausula existat sub titulo de clericis peregrinis lib. 1. tit. 14.

huius collect. quod si laicus) sic in cōcil. d. parte 14. c. 13. quod si quis, Raim.

vinculo excommunicationis astrictus) est excommunicationis vinculo adstrictus, cōcil. et multi Gregor. excomunionis, vet. Greg. et unus Tarr. vinculo est etc. tres Tarr.

iustas excusationes) sic Raim. iustas causas, concil. ita quod sine) sic etiam Greg. 9. vt sine, concil.

Apostolico se nequeat) nequeat se, concil. A post. se. nequeat se, duo veteres Gregor. sed in altero vox se desideratur. vt editum est, Cont. et alij.

diocesano Epō) vox Epō in vet. Tarr. solo fuit omissa.

recepto) sic Raim. accepto, concil.

absolutionis) sic in concil. absolutionis sibi, vnus Tarr. sed vox sibi olim omissa fuerat, sibi absolutionis, Raim.

adeundi adeat) vox adeundi neq. in concil. est, ne que in Greg. adibit pro adeat, vnus Tarr. eum a deat, alter.

TIT. XXXV. DE PRESBY

tero nondum baptizato) non pro nondum, Raim. et Cont.

Cap. 1. Ex concilio apud Compendium) sic etiā Raim. c. 5. addit Burch. lib. 4. cap. 74. et Iuo lib. 1. c. 268. decreti, et lib. 1. tit. 2. c. 89. Panor. omnia omisit Grat. siue Palea 1. q. 1. c. 60. Item ex eodē apud Compendium, concil. parte 50. c. 45. non sine mendo in priore editione. vt editū est, Surius.

et iterum ordinetur) Post hęc verba addunt Burch. et Iuo vtrubiq. et Palea hęc: et omnes, quos prius baptizauit, quæ recte omissa sunt a Bern. Papien. et a Raim. ipse pro prius, concil.

Post hoc primum caput in veteri Tarr. additū est aliena manu. Alex. iij. Siquis sane puerū etc. vt c. 1. de baptismo pueror. in 2. collect.

Cap. 2. Innocentius iij. Cremonen. Epō) scribendum Innocentius ij. vt est in duob. Tarr. et in vno veteri Greg. licet in altero veteri, et apud Cont. et alios, vt editum est.

venerabilis frater noster, vs debuisse) hęc omittunt Raim. et Cont.

consulere decreuisti, et infra) sic multi Gregor. et Cont. et infra, vetus Raim. liber alijs omisis, nondum inueni, quid post illa verba sequeretur.

Vnde inquisitioni etc.) Vnde inquisit. tuæ t. respōdemus, vetus Gregor. tibi respondemus, alter vetus alijs omisis. Inquisit. t. t. res. Contius, et alij.

presby

LIB. V. TIT. XXXVI. DE VERBOR. SIGNIFICAT.

presbyterum) sic Raim. ut presbyterum, unus Tarr. listoris suis) hęc omittunt Raim. et Cont.

matris ecclesie) sic etiā Raim. vox ecclesie in veteri Tarr. non est.

perseuerauerit) perseueravit, duo Tarr. et duo veteres Gregor. ut editum est, Cont. et alij.

esse adeptum) sic in omnib. libris veteris, et Greg. collectionis. potuisse adipisci, malum. quid enim, si alicuius occulti peccati reus mortuus est? quid si nō satisfecit pro alijs etiam confessus?

et sanctorum etc.) ex pro et, Barcin. et duo Tarr. nō male. hęc etiam a Raim. et Contio sunt omissa.

lege frater viij. Augustini librum de ciuitate Dei) lege super viij. libro August. etc. vetus Greg. lib. i. pro libro, alter vetus, cetera eodem modo. lib. Cont. et alij. super pro frater, duo Tarr. in quib. etiam duob. est libro pro librum. Videndum est, utrū scholia significēt: uerba enim Augustini in eo libro nulla inuenire potui huic sententiae apta. xij. pro viij. scribo, nam in eo libro c. vij. hac de re agitur. eius capitis verba refert Iuo lib. 1. tit. 2. c. 99. Panormiz.

inter cetera legitur) ibi, additur in uno Tar. manu recenti. ubi, ante hęc verba est in Gregor. ego utramq. vocem reicio.

Baptismus inuisibilis ministratur etc.) sic etiam Raim. Sumuntur hęc verba, ut recte suspicatur Vincen. vetus interpres, ex Augustino lib. 4. c. 22. de baptismo contra Donatistas. refert Iuo d. tit. 2. c. 102. Panormiz, et lib. 1. c. 177. decreti, et Grat. de consecr. dist. 4. c. 34. baptisimi uicem.

Aurelij Augustini verba sunt hęc, sed tunc impletur inuisibiliter, cum mysterium baptismi non contemptus etc.

sed terminus) sic multi Gregor. sed tantum uis, vet. Raim. liber. sed articulus, Aug. et Iuo utriubiq. et Grat.

librum beati Ambrosij de obitu Valentiniati) vox beati in duobus Tarr. non est. librum etiam beati etc. Raim. ex eo libro refert in scholijs Lauren. vetus interpres quædam verba, quæ nos ex fonte hausimus. Ventrem meum doleo, vt propheticum utar eloquio, quoniam quem in euangelio eram generaturus, amisi. sed ille non amisi gratiam, qua poposcit, qui mihi in sermone, quo utebar ad plebē, hodie surrexit. Et post haec. Sed audiui uos dolere, quod non acceperit sacramenta baptismatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis est, nisi uolūtas, nisi petico? Et postea.

Aut si quia sollempniter non sunt celebrata mysteria, hoc mouet; ergo nec martyres, si catechizati fuerint, coronantur? non enim coronantur, si non inuitantur? Quod si suo abluuntur sanguine, et hunc sua pietas abluit, et uoluntas, questionibus) rationibus, vetus Greg. solus.

sententias teneas) tene, duo Tarr. sententiam teneas, Raim.

et ecclesia tua) et in ecclesia tua, Raimundus aptius.

hostias pro eo) hostias, vetus Tar. alijs omisis. hostiasq. Deo, Raim.

offerri iubeat) pro presbytero memorato, addit Raim.

TIT. XXXVI. DE VER-

borum significatione) significationib. uetus Greg. solus.

Cap. 1. Hieronymus super Daniele) sic etiam Raim. et Cont. ad c. v.

Nam Rex Nabuchodonosor pater tuus) sic uetus Gregor. Nam etiam Rex, alter uetus. Nam et Rex, duo Tarr. et Cont. et alij. sic etiam Complur. Lat. et Hieron. ἡ βασιλεὺς Ναβουχοδονοσορ ὁ πατὴρ σου. Lxx. Et Rex Nabuchodonosor pater tuus, Compl. Integra clausula his uerbis efficitur: principem magorum, incantatorum, Chaldeorum, et aruspicum constituit eum.

sic Compl. Lat. et Hieron. ἀρχεὺς ἐπασιδῶν μάγων καὶ ἀίων γαζαρηῶν καὶ κτιστῶν αὐτῶν. Lxx.

ideit proauis more scripturae etc.) sic etiam Raim. et scholium sacrorum librorum, quæ glossa inter lineas dicitur. Hieronymi uerba sunt initio d. c. 5. Quod autem Baltasaris patrē Nabuchodonosor uocat, non facit error em scientib. sanctæ scripturæ consuetudinē, qua patres omnes proauis et maiores uocantur. et postea. Et in diebus patris tui. Patrem uocat Nabuchodonosor, ut supra diximus, proauis eius, secundum consuetudinem scripturarum.

Cap. 2. Idem in Parabolis) sic etiam Raim. et Cōt. qui recte in marg. addit, Prouerb. c. 4.

Nam ego unigenitus sum coram matre mea) vox mea non est in duob. veterib. Greg. in quorum altero vox et desideratur. vt editum est, Cont. et alij. Nam et ego filius fui patris mei tenellus, et unigenitus coram matre mea. Compl. Lat. et Hier. ἡσ γὰρ ἐγενόμην καὶ γὰρ πατρί καὶ μήτερος ἁγαπῶμεν. ὅτι ἡσ ὁσ ἁπῶ μνησός. Lxx. Filius enim et ego patri obediens, et dilectus in facie matris. Compl. Apud Pollucē ἀγαπῶν ὁσ unigenitum significat, et dilectum.

Quia unigenitus se etc.) Quare pro Quia, tres Tar. et Barc. Quare autē se Solomō unigenitū corā matre nominat, Hieron. Salomō se, glossa ordin. Quare unigenitū se nominat, Raim. et Cōt.

gg 3 alijs

alijs omiffis.

quem fratrem uterinum) unum, Tar. unus, et solus. quasi nunquam) quasi qui nunquam, Barcin. tātū. *vita decessit*) recessit, Barcin. ceteri, vt edidimus. *Cap. 3. Idem super Mattheum*) sic etiam Raim. c. 1. addit in marg. Cont. non male.

Quod dicitur, antequam conuenirent etc.) sic Raim. Quod autem dicitur etc. Hieron. Matthæi verba sunt hæc. *μνησενθείσας γὰρ τῆς μητρός αὐτῆς μαρίας τῶ ἰωσήφ πρὶν ἢ σωέλθειν αὐτὸς ἐν γῆ ὅτι γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.* Cum esset desponsata mater eius Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuēta est in utero habens de Spiritu sancto.

non sequitur, vt postea conuenirent) cōuenirent, Hieron. aptius. quod pro vt, vetus Gregor. vt editū est, alter vetus, et Cōt. et alij. Hæc plurib. verbis idem Hieron. tractat in libro aduersus Heluidium, vbi ait: Ante præpositio licet sæpe confuentia indicet, tamen nonnumquam ea tantū, quæ prius cogitabantur, ostendit.

Cap. 4. Idem in eodem) sic etiam duo veteres Gregor. mendose Cōtius, et nonnulli editi repetunt, Hieronymus super Mattheum. sunt autē hæc in eodem capite scripta; ut coniungi poterint hæc duo capita.

Ioseph non cognouit, donec peperit filium suum primogenitum) sic etiam duo veteres Gregor. Mariam, post verbum cognouit addunt manu recētū duo Tar. itē Cōt. et alij. Matthæi verba sunt. et accipit cōiugē suā, et nō cognoscebat eā, donec peperit filiū suū primogenitū. *ὃς παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτῆς. καὶ ἔκ ἐγίνωσκειν αὐτὴν ἕως ἃ ἐγένετο τὸ ἕβρον αὐτῆς ἢ πρὸς τὸ τέκοον.* sic Cōplut. cognouit procognoscebat, habet Hieron. utriusq. vero mentionē facit in libro aduersus Heluidium, in quo etiam de voce donec respondet.

peruersissime) sic Hieron. et Raim. peruerse, duo Tarr.

dicentes primogenitum &c.) hæc vsq. ad illa, cum hic mos, omittunt Raim. et Cont. dicentes primogenitum non dici, nisi qui habeat et fratres, Hieron. et vetus Tarr. excepta voce dici, et voce et. Barcin. vt Hieron.

eum hic mos) sic Hieron. is pro hic, vetus Tarr. o mittitur in alijs duob. Tarr. et in Greg.

non enim vocent, quem fratres sequantur) sic Hieron. sequuntur, Raim. qui omittit vocem eum. Aperiens aduersus Heluidium. Primogenitus est, inquit, nō tantum post quem et alij, sed ante quē nullus. et in scholijs inter lineas; ante quem nullus, nec post quem alius.

qui primo natus sit) sic etiam Hieron. fuit pro sit,

Raim. primus pro primo, duo Tarr. Primogenitum dicitur omne, quod aperit uuluum, schol. glo. ord.

Cap. 5. Hilarius) sic etiam Raim. et Cōt. adde lib. 4. de Trinitate.

Intelligentia dictorum etc.) sic Raim. doctorum, vt tus Tarr. non recte.

Altius repetere Hilarij verba operæpretiū est. Sequamur ergo aduersus irreligiosas, et impias de Deo institutiones, ipsas illas diuinorum dictorum auctoritates, et vnumquemque eo ipso, de quo quæritur, auctorem (forte auctore) tractabimus; non ad fallendam audientium imperitiam, et male imbuendam, quasdam verborum enuntiationes, subtractis eorum causis coaptantes. Intelligentia enim dictorum etc. *est assumenda*) est intelligenda, vel assumēda, Barcin. iolus.

dicendi) hæc vox in solo vet. Tarraconen. non est.

quia non) quoniam non, vnus Tarraconensis tantum.

Post huius capitis verba addit Hilarius. Verum et omnia editis simul, et dicēdi causis, et dictorū virtutibus prosequemur.

Cap. 6. Augustinus super Mattheum) sic etiam Raim. et Cont. Eug. pro Aug. Barcin. Gug. vnus Tarraconen. mendose. nondum huius capitis fontem inuenimus. Fortasse ex libris de consensu Euangelistarum hæc sumpta sunt. vi de August. lib. 2. cap. 12. et cap. 21. et cap. 28.

vt eadem dicantur) vbi eadem dicuntur, Barcin. et tres Tarr. et Raim.

credit se debere ire) dicere pro ire, Barcin. credit se dicere, Raim.

quo Dem. veluit) tractatur hic locus ab Aurelio Augustino d. lib. 2. c. 21. et cap. 66. vbi de varietate Lxx. interpretum ab Hebræorum libris etiā agit, et lib. 3. c. 7. et c. 13.

Cap. 7. Gregorius) sic etiam Raim. et Cont. adde, Aristobolo Expræfecto, et antigrapho, vt est lib. 1. epist. 28. registri.

Propterea si prolixam &c.) Ante hæc verba addi potuit, Pars cap. Ad explendum. ex registro. In tegram clausulam infra scripsimus. Ad explendum affectum meum, fateor, lingua non sufficit; sed quidquid de vobis sentio, vester vobis melius affectus dicit. Et post aliā. Præterea si prolixam etc. sic etiam in duob. Tarr. est Præterea, non Propterea.

epistolam meam) sic in ueteri registro, et apud Raimund. vox meam in edito registro desideratur.

fortasse) sic in regist. forte, duo Tarr. et fortasse, Raim.

non verbum ex verbo, sed sensum ex sensu transferre) transferri, Raim. trāsferre, regist. sic lib. 6. Indict. 15. epist. 27. c. 19. Bene scit dulcissima vestra Magnitudo, quia hodie in Constantinopolitana ciuitate, qui et de Latino in Græcum dictata bene trāsferant, non sunt. Dum enim uerba custodiunt, et sensus minime attendunt, nec uerba intelligi faciunt, et sensus frangunt. Et Horat. in arte. Nec uerbum uerbo curabis reddere fidus interpret.

attēditur) sic Raim. intenditur, vetus regist. liber. tenet, editus. tenetur. forte scribere uoluit. attenditur, est in altero edito. *sensus ueritatis amittitur*) sic etiam Raim. sensu uirtus amittitur, vetus regist. et vnus ex editis non male. sensum uirtus amittit, alter editus nō recte.

Cap. 8. Idem Isidorus de prepositis) Item Isidorus, Barcin. alijs omiffis, aptius. Isidorus, tantum Raim.

Quamuis omnes qui presunt etc.) presunt, malo, ut est in Barcin. et in trib. Tarr. et in Gregor. Verba Isidori sunt lib. 10. etymolog. Præsul uocatus, quia præest sollicitudine. Præpositus appellatus, eo quod sit subiectorū, ac famulatuū ordinator, vel rector. qui pro quia, est in ueteri libro; quod, in altero.

rite uocantur) recte pro rite, vetus Tarr. nō male. iure uocētur, vetus Gregor. rite uocētur, alter vetus, et Cōt. et alij.

super alios gerant) gerunt, vnus Tarrac. et Raimund.

Huius capitis nullam utilitatem adgnosco.

Cap. 9. Alexander ii.) sic etiam Raim. et Cont. Carnoten. Epō in 14. libro registri, addi potuit ex concil. parte 50. c. 21. et 22. Ante uerba huius capitis est in vet. Tarr. De uisione inharmoni, et de bislexto.

Quæsiuit a nobis &c.) Ante hæc uerba addi potuit, Pars cap. Cum sacrosancta Romana, vt est scriptum in concil. d. cap. 21. idem in initium est cap. 4. de ætate, et qualitate præficien. collect. 2. in quo tantum additur supra scriptis uerbis vox ecclesia. est autem Clementis. Itaque adhuc quæsiuit opus est. Tantum hoc certum est, uerba huius capitis collocari in concilij d. cap. 21. et 22. Quæsiuit, et infra, vetus Gregor. Quæsiuit t. fr. et infra, alter vetus, et Cont. et alij.

debeat ungere) in ungere, concil.

et quando) et qua die, concil.

Nō itaque &c.) sic Raim. utique pro itaque, Barcin. et duo Tarr. ante hæc uerba est in concil. et

utrum mulier pro latrociniis etc. vt cap. 2. de diuortijs dictum est.

tibi duximus respondendum, sacerdos) tibi duximus taliter respondendum, quod sacerdos, concil. plenius. tibi taliter duximus etc. duo Tarr. tibi taliter respondemus, sacerdos, tertius Tarr. tibi taliter duximus respondendum, quod sacerdos, multi Grego. uox tibi in uno ueteri desideratur.

infirmitatem ungeri potest) potest ungere, tres Tar. potest infirmitatem ungeri, concil. et vetus Greg. potest infirmitatem ungeri, alter vetus, et Cont. et alij.

festum beati) scribe, festū beati, vt est in Barcin. et in duob. Tarr. et in concil. et in Gregor. iuxta consuetudinem) sic etiam Raim. iuxta regulam, concil.

nec quolibet) sic in concil. et in duob. veterib. Gregor. nec pro quolibet, Cont. et alij.

nisi uigilia uenerit) uigilia, nisi uenerit, tres Tarr. et Raim. uigilia, nisi eueniat, concil.

in dominica die) uox die omittitur in Greg. est in concil.

celebratur) sic Greg. 9. celebratur, concil.

in præsentis) sic etiam in concil. et in duob. veterib. Gregor. in præcedenti, Cont. et alij.

uel in malo, siue in, ut est in concil. et in Gregor. quasi pro uno) sic in concil. quasi de vno, vetus Greg. uox quasi in duob. Tarr. nō est. ut editum est. alter vetus Raim. liber, et Cont. et alij.

nullus error) est, additur alia manu in vno Tarr. non male.

Post huius capitis uerba est in concil. Quod autē mulier pro furto etc. ut d. c. 2. de diuortijs, illud nō omittā, mihi uideri partem huius capitis poni debuisse sub titulo de sacra uisione, cetera sub titulo de obseruatione ieiuniorum.

Cap. 10. Isidorus in libro etymologiarum) sic etiam Raim. et Cont. in, pro in, est in vet. Tarr. non recte. lib. 5. addit Cont. in marg. mendose. scribe, lib. 18. cap. 15.

Forum est exercedarū etc.) sic etiā Isid. editus, excepto uerbo est, quod in ueteribus libris existat.

Forum pro Forus, Barcin. et vnus ex ueteribus Isidori libris aptius. dicebatur enim Forum Romanum, de quo agere uidetur, cum de rostris mox loquatur. Melius Varro lib. 4. Quo cōferrent suas contouersias, et quæ uendere uellent, et quo quæq. ferrent, forū appellarunt. ubi quid generatim additū, ab eo cognomē, vt boarium forum, forum olitorium. Est igitur a ferendo forū, vt a tegēdo toga, et vt cistophorus, oenophorus, Christophorus *ἐπὶ τῷ φέρειν*, vt alia per multa, nō a fando. nec inuū tātū causa, sed etiā legū, et comitorū, et cōcionū, et aliarū rerū gratia.

Phorcaso Rege, qui primus Græcis legem dedit) leges, iudiciaque constituit, idem Isidor. lib. 5. c. 1. apud Grat. dist. 7. c. 1. hæc etiam origo inepta est. cum forum a Romulo, et Tatio institutum nihil haberet commune cum Græcorum Regibus, leges dedit, est in veteribus Isidori libris aptius, ut editum est, Raim. lib. 1. c. 1. (omittunt omnia hæc Raim. et Cont. qui locus et rostra vocatur, Isid. edita aptius, quam pro rostra, quod tamen in veteribus libris sic est, et pro rostris habitæ oratione, aut statuatam positam dicimus: ineptum autem est forū dici appellatum esse rostra, sine pro rostra, verius dicemus in foro rostra fuisse, ante rostra comitiū parte in foro, ubi aliquando iudicia habebantur.)

ab eo qui) scribe quod pro qui, ut est in Barcin. et trib. Raim. et apud Isid. ex bello Punico etc. sic etiam Isid. sed apud Liuiū antiquiora sunt rostra bellis Punicis ex Antiatum, nisi fallor, nauibus.

rostra ablata) rostra earum ablata, veteres Isidori libri soli non male.

ut essent in signo huius victoria) esset pro essent, vetus Tarr. ut esset huius inigne victorie, Isid. Constit. autem forus causa, lege, iudicio) sic Raim. iudice pro iudicio, Isid. optime, ut editum est, Raim. mund. et Cont. forum pro forus, iterum Barcin. aptius, et vetus Greg. causa uocata a casu, quo uenit) euenit, veteres Isid. libri, uerbum uocata non est in duob. veteribus Greg. dicitur, addit Cont. et alij. causa uocatur a casu, quo euenit, Isid. editus, uerbum est addit, ut aliena manu post uerbum uocata in vno Tarr. est enim hæc in vet. Tarr. solo desiderantur, nec dum) sic Isid. et duo veteres Greg. nedū, Cōt. et alij quidam non recte.

proponitur) proponitur, uetus Isidori liber solus, dum discutitur iudicium) est, addit Isid. tantum.

dum finitur) dum definitur, uetus Tarr. solus, Mihi hæc etiam uerba minus placent, tamen enim causa est, dum discutitur, quam iudicium, et cū finitur, causa, et iudicium finitur, nec minus iustitiae locus est in quacumq. parte iudicij, quam in iustitia) est, additur in veteri Isid. libro.

Vocatur autem) sic Raim. et uetus Isid. Vocatum autem, alter uetus, et editi libri, omnia in veteri Tarr. desiderantur, Vocatum est autem, tertius Isid. uetus liber.

iuris status) status, uetus Tarr. solus.

inquisitio) sic omnes libri, ego anquisitio, ut apud Varionem lib. 5. de lingua Latina.

et auctores, duo Tarr. et Isid. et duo

veteres Gregor. ut editum est, Cont. et alij.

et prepositos) sic etiam Isid. et uetus Gregor. vox et non est in altero ueteri Raim. libro, neque in Contiano, et alij.

questores, vel questores) sic Isid. et Raim. addit ante hæc uerba duo Tarr. non recte. De Questoribus hæc Varro, lib. 4. Quæstores a querendo, qui conquirent publicas pecunias, et maleficia, que Triumuirii capitales nunc cōquirent, ab his postea, qui questionum iudicia exercebunt, Quæstores dicitur.

Negotium multa significat) sic etiam Isid. editus, et uetus Greg. multam pro multa, alter uetus non recte, signat pro significat, Cōt. et alij mendose. Negotium autem multa sign. complectitur, ueteres Isid. libri.

rei aliquid, eius) sic Isid. et duo veteres Gregor. aliquid rei, cuius, Cont. et alij.

actionem causa) actum causa, Barcin. tantum, quod est) quæ est, ueteres Isidori libri, et uetus Greg. tantum.

et dicitur) sic Isid. est, addit vnus Tarr. et Raim. quasi nec otium) sic etiam Isid. hæc omittunt Raim. et Cont.

id est sine otio) sic Isid. et Raim. quod sit sine otio, uetus Tarr. non male.

longum dicitur) sic Raim. dictum, Isid. ille longum causam dicunt) ducunt, uetus Isid. liber.

disceptant) sic etiam Raim. disceptent, Isid. non male.

Lis) sic Isid. Lis autem, Raim.

de qua) de quo, vnus ex veteribus Isid. libris.

Causa autem aut) uox autē neq. apud Isid. est, neque in duobus Tarr. neq. in Greg. Causa, uetus Raim. liber alij omittis.

Vnde dictum est) sic etiam Raim. Vnde et dictum Isid.

argumentum inueniunt) sic Isid. editus, quasi pro id est, uetus liber. uox id est non est in duob. veteribus Gregor. argute inuentum, Cōt. et alij. mihi neutrum placet. est enim mentum productio uerbis; sic testamentum, et pauimentum, et calciam mentum.

constat) constitit, uetus Tarr. solus. consistit forte.

In omni autem negotio sex persone quaruntur) iudicio pro negotio, et requiruntur pro queruntur. Isid. edit. In omne autem iudicium sex persone quaruntur, uetus liber. iudicio pro negotio, cetera, ut edidimus, duo alij ueteres libri. In omni quoque negotio hæc persone quaruntur, Raim. mund.

Iudex, accusator, ueni, et tres testes) quattuor genere personarū enumerantur a Fabiano Papa epist.

2 iudices electi, accusatores idonei, defensores congrui, atq. testes legitimi. uiden. luo. lib. 4. tit. 7. c. 27. Panor. et parte 6. c. 31. decreti, et Ansel. lib. 3. tit. 72. et Grat. 4. q. 4. c. 1. Ego non uideo, cur accusator potius dicatur, quam actor; neque tres testes sint necessarii, cum in multis causis, nullis testibus, sit locus, et in alijs duob. testibus, probatio fiat. Nullis testibus, opus est, cum probatio uel tabulis, uel confessione reorum constat, item cum in iure controuersia est, aut quia lex obscura est, aut quia alteri legi est contraria, accusator, alias actor, est in uet. Gregor.

Iudex dicitur est) uerbum est omittitur ab Isid. et a Raim. non est in vno Tarr. est apud Iuon. lib. 8. tit. 4. c. 36. Panor. ex lib. 20. c. 3. medose, et apud Grat. 23. q. 2. c. 1.

quasi ius dicitur populo) sic Isid. editus, et ueteres duo, et Raim. quia ius dicitur populo; luo; et Grat. dicat pro dicitur, mutari posset, ut uidi in ueteri Grat. libro. uox populo in tertio Isid. libro ueteri non est.

sine quod iure disceptet) sic omnes vno excepto ueteri Isid. libro, in quo est, in iure, pro iure, ego malim, siue his, qui iure disceptant, sed Isidorus edita scripsit, at prius dixerat de iurgio; quod hi, qui causam dicant, iure disceptant, de quibus falsum est, quod sequitur; iure disceptare est iuste iudicare.

non est autem) sic Isid. editus, enim, uetus liber, et luo, et Grat. ergo, Raim.

Accusator uocatur) sic Isid. editus, est, addit Raim. Accusator dicitur, duo Tarr. uocatur, uet. Isid. liber.

quasi accusator) sic etiam Isid. et duo ueteres Gregor. sed in altero uox quasi aliena manu addita est, quasi causator, Cont. et alij.

quia ad) qui ad, uetus Isidori liber tantum.

enim, quem) uox enim non est in ueteri Tarr. solo.

qua peritur) sic multi Gregor. et ueteres Isid. qua pro qua, Isid. editus, et uetus Raim. liber.

nuncupatur) sic uetus Isid. liber. est nuncupatus, vnus Tarr. nuncupatur, alter Tarr. et Isid. editus, et Raim.

quia quæstio) qui pro qua, vnus ex ueteribus Isid. libris.

quandiu iudicium) quandiu in iudicium, duo Tarr. quandiu in iudicio, Isid.

superflua dicebantur) uocabantur, vnus Tarr. solus.

super statum cause) sic etiam Isid. super causæ statu, Raim.

est uocatur) sic Isid. editus, uocari, uetus liber, et uetus Tarr. uocati sunt, Barc. sunt uocati, alij

duo ueteres Isidori libri.

Testes autem considerantur) sic etiam Raim. Testis autem consideratur, Isid. editus, enim pro autem, ueteres Isid. libri, cetera, et editus.

non seruus) et non seruus, vnus Tarr. tantum.

sepe seruus) uox sepe desideratur in uet. Tarr. et in uet. Gregor. ceteri habent.

supponit) supponit, uetus Tarr. solus.

uatum, et mutabile semper femina) sic Isid. editus, mutabile genus, uetus liber, non recte, producit, addit vnus Tarr. alia manu, non recte, et duo ueteres Greg. testimonium semper femina producit, Cōt. et alij, quod plenius est, sed non uerius. Verba enim sunt Maronisin iij, ut edidimus.

fide non creditur) fide carebit, Barc. et Isid. et Raim. fidei eius non creditur, duo Tarr.

cum scelerato habere commercium) sic etiam uetus Gregor. cum scelerato homine etc. Barcin. et alter uetus Gregor. et Cont. et alij, societatem pro commercium, Isid. editus, cetera, ut edita sunt, cum scelerato habere societatem, vnus sex ueteribus Isid. libris.

Duo sunt etc.) hæc omittunt Raim. et Cōt. Duo sunt autem, etc. tres Tarr. et Isid. editus. Duo autem sunt, ueteres libri.

silento obsequium) sic Isid. silendo pro silentio, Barcin. protegunt, uetus Tarr.

Cap. 11. Idem in eodem) Idem, Raim. et Cont. alij omittis, ad de lib. 5. cap. xxij.

ex parte conueniens scriptura) sic omnes, sed mihi hæc non placet, potest enim pactum fieri extra pacem, et sine scripto.

ac moribus) aut pro ac, vnus ex ueteribus Isid. libris.

probata) cōprobata, Barcin. et duo, Tarr. et Isid. et Raim.

dictum pactum) sic etiam Raim. et dictum est pactum, Isid. editus, uerbum est in ueteribus libris non est.

Post uerba huius capitis addit Isidorus ab eo, quod est pango, unde et pepigit foedus. Placitum quoq. similiter ab eo, quod placeat. Alij dicunt pactum esse, quod uolens quisq. facit, placitum uero etiam nolens compellitur, etc. paco pro pango, est in ueteri libro, pango in alijs duob. et placet, pro placeat, et quid pro quisq. in uno, quis, in altero.

Cap. 12. Idem in eodem) sic etiam Raim. et Cont. Idem, Barcin. alij omittis, ad de cap. 25.

Ius dicitur est a iusto possidendo) est autem ius a iustitia appellatum. Vbi ian. cap. 1. de iustitia, et iure, neutrum placet, cum hæc nomina, iustus, iuste, iustitia originem ducant ab hac uoce I. V. iure pro iuste, duo Tarr. et Raim. iure, olim tertium Tarr. mox additum, uel iuste, Isidori uerba repeti altius debent. Res sunt, quæ in nostro

re possunt. Iura autem sunt, quae a nobis iuste possidentur, nec aliena sunt. Dicta autem res a recte habendo, ius a iuste possidendo. Veteribus in bona, et res haec differentia fuit: ut in bonis multa bona fide possessa numerarent, et quae iure Quiritium haberent, res potius, et iura dicerent, quam bona. Viden. Theophilus tit. de libertinis in fine lib. 1. Instit. quod iuste, hoc iuste, quod bene sic etiam Raim. quod recte; hoc recte, quod bene, Iud. editus. sed in veteribus est. quod recte; hoc recte, quod iuste; hoc iuste, quod bene. plenius sumptis hęc Iud. ex verbis Aurelij Augustini epist. 34. quę Grat. refert in q. 4. c. 11. Hoc enim certe alienum non est, quod iure possidetur; hoc autem iure, quod iuste; et hoc iuste, quod bene. sic etiam Grat. sed post illa, hoc autem iuste, addit, possidetur. quod autem male possidetur, alienum est) sic etiam Raim. omne igitur, quod male possidetur, alienum est, August. et Grat. quod vel suis male vitur) qui pro quod, Barcin. aptius, et duo Tarr. et Iud. et Raim. male autē possidet, qui male vitur, Aug. et Grat. abutitur as quidem suis, non vitur; sed nō ideo male possidet.

Post huius capituli verba addit Isidorus. Possidet autem iuste, qui non ireritur cupiditate, qui autem cupiditate tenetur, possessus est, nō possessor. Bona sunt honestorum, seu nobilium, quae proinde bona dicuntur, ut nō habeant turpem usum, sed eis homines ad res bonas utantur. Hęc Isidorus satis pie, sed parum ex sententia iuricon sultorum. Vetus autem est. Quam quisq. morte artem, in ealle exerceat.

Cap. 13. Paschasius Papa 4. Paschasius, vetus Gregor. alijs omisis. Pat. hanc, hęc vetus, et Cont. et alij. Paschalis Papa 4. Baren. et tres Tarr.

S. Martini) sancti Martini; tres Tarr. et Raim. sancti Martini; quartus Tarr. causa Carpen. plebis etc. et infra sic etiam Raim. et Cont. excepta voce etc. Carda Turpen. plebis, Barcin. mendose. Integram clausulam nōdum inueni.

Ceterum primitia) vox Ceterum in vet. Tarr. solo desideratur.

in silis ecclesiarum bonis) Alberici, et Hugonis veterum interpretum opiniones Ricardus Anglus refert, cuius intelligantur esse bona ecclesiarum. Ricardi verba inuenies in scholijs Gregorianae collectionis.

decime, oblationes) decimae, et oblationes, Raim. offeruntur. sic Raim. conferuntur. Barcin.

per annum, vel potestatem) per potestatem, Raim. et Cont. alijs omisis.

contra domini) contra Deum, Raim. et tres Tarr.

instituta) sanctiones, tres Tarr. et Greg. 9. Cap. 14 Hieronymus super Osee) sic etiam Raim. et Cont. cap. 10. addit Cont. et alij in marg. sed nō sunt Hieronymi verba, sed scholijs veteris, quam glossam inter lineas dicunt; et sumpta potius videntur a Servio lib. 1. Georgicor. Vergilij. Innouate nouale) sic Raim. Verba prophetę inter prete Hieronymo hęc sunt. Arabi Iudas, con fringet sibi sulcos Iacob. Seminate vobis in iustitia, et mente in ore misericordię; in nouate vobis nouale. At Lxx. in verbis uis sunt. καὶ παρρωπῆσθε τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἴσῃς ὅτι τὸ ἰσχυρὸν ἀπὸ τοῦ ἐλάτου ἐστὶν ὁ δίκαιος ὡς ὡς τὸ πρῶτον καὶ ἰσχυρὸν τῶν ἄλλων. Quorum verborum vetus interpretatio a Hieronymo relata hęc est. Et reticebo Iudam, roborabitur sibi Iacob. Seminate vobis in iustitia, vindemiate fructū vitę. illuminate vobis lumē sciētię. Hęc interpretatio Lxx. aufert a nobis noualia, sed ea repetamus ex Hieremia c. 4. Nouate vobis nouale, et nolite serere super spinas, quia spinę in vobis videntur, et nō in vobis. καὶ μὴ σπείρετε ἐπὶ ἐκείναις.

Nouale est ager nunc primum praecisus) sic etiam Raimund. cum pro nunc, Barcin. et duo Tarr. quorum alter habet, praescinditur pro praecisus, est, additur in Barcin. tunc primum procisus, glossa inter lineas. Seruus in bucolicis eclog. 1. cū Mero dixisset, Impius hęc tam culta noualia miles habebit. Noualia noua rura, quae per singulos annos renouantur per semina; vel noualia dicuntur, ubi silua tollitur. et lib. 1. georg. ad illa carmina, Alternis idem tonsas cessare nouales, hoc segenem patere situ eurescere campum. Tonsas nouales, id est agros messos. Dicimus autem, has nouales, et hęc noualia. Proprie nouales sunt tunc primum arua proscissa.

TIT. XXXVII. DE REGVLIS IVRIS.

Cap. 1. Omnia etc.) Ante hęc verba adde, Iohannes Chrysostomus, ut est in Barc. et tribus Tarr. et in Greg. Chrysostomus super Matth. 23. q. 2. c. 4. eisdem verbis addit Iuo parte 8. c. 233. decreti, cap. 109. et in marg. homilia 32. in Matth. in opere imperfecto, quod placet. sed id opus incerti esse dicitur. eadē homilia exstat in extremo volumine 2. eiusdem Chrysostomi, vbi alij 27. homiliae exstant, hęc inscriptione. In inuentione sancte eius homilia 21. In illo tempore accesserunt ad Iesum etc. Matth. c. 19. In Contiana editione Gratiani additur

ditur in marg. homilia 16. non recte, et c. 1. eiusdem quęst. quod est ex eadem homilia, et a Cōtio c. 2. appellatur, adscriptum est, homilia 26. idem erratum est in libris Antonij Democharis. Sunt autem hęc verba addita post illa Christi: Amen, amen dico vobis, quicumque dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, moechatur.

per quascūq. causas nascitur) sic Palea, et Raim. nasci solet, uetus Tarr. quas pro quascumq. Chrys. vtrubiq. et Iuo. Græcis verbis caremus.

per easdem dissoluitur) sic etiam Palea, et Raim. dissolui meretur, vetus Tarr. per ipsas absoluitur, Chrys. vtrubiq. et Iuo.

Post hęc verba addit Chrysost. Matrimonium enim non facit coitas, sed voluntas: et ideo non illud soluit separatio corporis, sed separatio voluntatis etc. sic d. hom. 21. illud nō soluit, d. hom. 32. et Iuo, qui omittit vocem separatio postorio rem. non soluit illud, Palea, qui etiam omisit eadem vocem separatio. Eadē verba refert Grat. d. c. 1. eiusd. quęst. Matrimonium quidem non facit etc. cetera, vt Palea.

Cap. 2. Omnis vero, qui etc.) Adde ante hęc verba, Eleutherius Papa, vt est in Barc. et in tribus Tarr. est autē hęc sententia in epist. 1. ad vniuersas ecclesias Galliar. eius verba refert Iuo parte 6. c. 318. decreti, qui hunc appellat xij. Petri successorem, c. 316. eadem refert Ansel. lib. 3. c. 28. Eisdem verbis vitur Felix epist. 1. ad Paternum Ep̄m, cuius partem refert Iuo d. parte 6. c. 329. et 330. Eadem verba inueniuntur, vt ex concilio Nicæno sumpta in epist. Iulij Papę ad Orientales cap. 25. in concilijs. eadem posuit Hadrianus Papa in epist. ad Ep̄m Mediomatric. cap. 8. vt apparet in concil. et refert Ansel. lib. 3. c. 88.

Deniq. eisdem fere verbis vitur Anianus inter pres Codicis Theodosiani in nouella Valentiniiani, et Marciani Imperatorum, titulo neminē exhiberi etc. Sed in his vox Omnis omittitur, pro qua apud Eleuther. et alios scriptum est, Illi vero, qui etc. vox vero in veteri Tarr. et in Barcin. desideratur. Ille vero, habet Iulius, et Hadr. et Iuo. d. c. 330. et Ansel. d. c. 28. Iulius apud Sarrinū Illi nō Ille, habet. De iudice suspecto, vetus Tarr. ante hoc caput habet miniatulis litteris. si iudicem suspectum habuerit) sic Eleuth. et Hadr. et Iuo. d. c. 318. et Ansel. vtrubiq. et Anianus. habuit, vetus Tarr. si iudices suspectos habuerit, Felix, et Iulius, et Iuo d. c. 330.

liceat appellare) Primates, addit solus Felix. Primatē, Iulius in veteri epitome canon. Initio huius capituli addi potuit, Pars cap. Siquis super quibuslibet. Integra clausula exstat in concil. apud Eleuth. et Felicem, et Iulium, et Iuo. d. c.

318. et 329. et Ansel. d. cap. 28. Si quis clericus super quibuslibet, habet Hadr. in concil. et apud Ansel. d. cap. 88. Si quis aduersarium, Aman. At Grat. 3. q. 6. c. 17. vt Hadr. omisis verbis huius capituli, dixto relata verba adscribens non sine mendo.

Cap. 3. Augustinus in epistola ad Romanos) adde c. 14. quamquam ego hęc non legi apud Aurel. Augustin. sed in scholijs, quę glossa ordinaria dicuntur.

Qui autem infirmus est, olum manducet) verba Latina Pauli hęc sunt. Infirmitas autem in fide assu mite, non in disceptationib. cogitationū. Alius enim credit manducare se omnia. Qui autē etc. Ἰσθδὲ ἀσθενῶντα τῆς ψίβας προσλαμβάνετε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. ὅς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀδυνάων λάχανα ἐδίδη.

infirmum, qui cibum discernit) ubos pro cibū, Barcin. et tres Tarr. Infirmus. Qui cibos discernit, putans alios mundos, alios numundos; eo quod ludęi prohibiti sunt edere; hęc, scholiū plenius, ne cum) nec cum, vetus Tarr. solus.

de manifestis autem iudicandum est) iudicandum est, Barcin. et tres Tarr. De manifestis iudicandum, et non occultis. si hol. alijs omisis. sunt autē hęc posita post alia verba Pauli. Et qui non manducant, manducantem non iudicet. καὶ ὁ μὴ ἐδίδων δὲν ἐδίδοντα μὴ κρίνετω. Post edita verba additur in scholijs. Manifesta vero sunt, quae nō possunt bono animo fieri, vt sunt supra, blasphemę, furta, et huiusmodi; de quib. iudicare nobis permittitur. Eadem fere verba sunt Bedę cap. 7. hoc titulo.

Sed ea, quae dubium est) dubia sunt, vnus Tarr. solus.

interpretetur) interpretatur, Barcin. tantum. vt de cibis, et infra) vt de cibis, quia possunt bono animo, et simplici corde sine vitio concupiscentię quicumq. humani cibi indifferenter sumi, schol. plenius. hęc, et ea, quae sequuntur, in Barcin. omisa sunt.

Stabit autem hic inquit, quod etc.) mendose punctum, quod poni debuit post vocem autem, positum est post vocem hic, sunt vero Pauli verba, Stabit, autem, cetera Augustini, siue alterius interpretis. Tu quis es, inquit Apostolus, qui iudicas alienum seruum? domino suo stat, aut cadit. Stabit autem, potens est enim Deus statuere illum, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τὸ εἶδῃ κυρίῳ σῆκει ἢ τῷ πῶτα σαθροῦ δεδωμένος γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς σῆσαι αὐτόν. pro statuere, stare facere, dici posset.

uersere) Post hoc verbū addunt scholia, et plus salu-

salutem, quam mortem reorum optare; et in futuro spem boni habere, et si aliter sit in presentia.

Cap. 4. Gregorium vij. sic etiam Raim. et Cont. scribendum est, Gregorius Ioanni Ep'o Rauennati, vt lib. 2. epist. 54. cap. 93. indi. 11. registri B. Gregorij. Hoc autem est cap. 5. in Barcin. et tribus Tarr. in quib. est caput 4. quod nobis est octauum.

Quod laeserit &c. Ante hæc verba potuit addi, Pars cap. Non multum. ex registro, vbi integra clausula videnda, et apud Grat. siue Palea dist. 100. c. 7. et 8. et Ansel. lib. 6. cap. 87. Reprehenditur Ioannes, quod pallio extra missarum tempus vteretur, ille se consuetudine suæ ecclesiæ defendere solebat. De hac igitur consuetudine post alia sic ait. Nam et de ipsa consuetudine tuæ, quam opponis, ecclesiæ, quæ vobis olim, vt a partibus, vestrâ probaretur, scriptissimus; iam nos satis sollicitudinem gesisse cognoscite, inquirentes si hos nostros Petrum diaconem, atq. Gaudiosum Primicerium, nec non et Michaëlium Defensorum sedis nostræ, vel alios, qui pro diuersis responsis Rauennâ a nostris decessoribus, sunt transmissi; et hæc te in presentia sua egisse, distinctissime negauerunt. Apparet igitur secreto non potuisse geri, nisi quod usurpabatur illicite. vnde quod latenter etc. sic in edito libro. secretissime pro secreto, est in veteri, et non posse pro non potuisse. per vim, & illicite aut per vim, vel alias illicite, Raim. hæc nulla sunt in registro.

introducitur sic Raim. sub introductum, regist. subsistere perillere, regist. vt editum est, Raim. Quæ post verba huius capituli in registro sequantur, illic videri poterunt. et in extrema epistula sunt verba, quæ Grat. refert dist. 93. c. 22. Illud autem. et Ansel. lib. 7. c. 160.

Cap. 5. Idem Parmensi Idem, Barc. et vetus Tarr. altera voce omilla. Narmesi Ep'o, duo alij Tar. Nariuen. Ep'o, vetus Raim. liber. Varien. Cont. et alij. Sed scribendum est, Narsi Patricio. vt est lib. 1. epist. 6. registri B. Gregorij. Hoc est c. 6. in Barcin. et trib. Tarr. vox Patricio in veteri registro non est.

Cum in contemplatione &c. et infra sic etiã Raim. et Cont. excepta voce etc. Integra clausula ex registro hæc est. DVM contemplationis alta descriptissis; vix meæ mihi gemitum renouastis qui audiui, quid intus perdididi, dum foras ad culmen regiminis ascendi immeritus. sic in vno edito. describitis pro descripsistis, est in veteri libro. Dum contemplationis dulcedinem alte descriptissis, est in altero edito. et foris pro foras, aptius.

In ipso causa initio non est a quæstionibus inchoandum

sic etiam Raim. et Cont. Omnes interpretes quæstiones tormenta interpretantur. at Gregorius quælib. hoc est querellis scripsit. Altius eius verba referam. De causa autem fratrum nostrorum, vt scripsisti, ita futurum, si Deus adiuuet, æstimat, de qua modo serenissimis rerum dominis scribere omnino non debui: quia in ipso initio non est a quæstionibus inchoandum. sed dilectissimo filio meo Honorato diacono scripsi, vt oportuno tempore eis congrue suggerat, et mihi responsura sub celeritate indicet. Hæc in altero edito libere mendosa sunt. existimo pro existimo, est in altero edito.

Cap. 6. Idem clerico, & or. Mediolanen. clero, et ordini, pro clerico, et or. duo Tarr. aptius. clero, pro clerico, Barcin. clero, et ordini, et plebi Vianensis ecclesiæ, regist. lib. 1. epist. 78. sed in indice est, Vianensis pro Vianensis. Meuianensis, vetus habet registri liber. Hoc est c. 7. in Barcin. et in tribus Tarr.

dum quisque si alter, vetus Tarr. dum quisquis, regist. non recte.

Post verba huius capituli est in registro. Quod nos providentes, ne hoc vestra coniungere possit ecclesiæ, eius curam, vtilitatesq. Honorato presbytero ad presens committendas elegimus, quatenus res, vtilitatesq. ecclesiæ per eum et procurari valeant, et in odis omnibus custodiri, sic in veteri libro est. eum procuratori, est in altero edito. eum procurari, in altero non male. Cetera in registro videantur.

Cap. 7. Beda in homilia domel. vetus Greg. non recte. homilia, duo Tarr. et Côt. et alij non male. Beda in Lucam lib. 2. c. 24. hæc scripsit. Hoc est c. 8. in Barcin. et in trib. Tarr.

Estote misericordes &c. sic etiam Raim. et Cont. Integra clausula Lucæ c. 6. hæc est. Estote ergo misericordes, sicut et pater vester misericors est. γίνεσθε ὡν οἱ κίβητοι καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν οἱ κίβητοι ἐστίν. Apud Bedam hæc non sunt, sed quæ sequuntur. Nolite iudicare, et non iudicabimini. nolite condemnare, et non condemnabimini. καὶ μὴ κρίνετε καὶ ὁ μὴ κριθήτε. μὴ καταδικάζετε καὶ ὁ μὴ καταδικαθῆτε.

existimo existimo, vetus Greg. solus. ex fructibus eorum agnoscetis eos sic Beda, et Raim. a pro ex, vetus Tarr. vtrumque est Matthæi c. 7. Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. a fructibus etc. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδωπορευόντων, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἐσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἄρα παγεῖς ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. et post arborum exemplum, quæ bona bonos,

male malos fructus faciunt, addit. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus etc. πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται, ἀραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Græce bis A dicitur, non Ex.

vi stuprum sic etiam Raim. vt supra, tres Tarr. sicuti sunt supra, Beda.

blasphemia, furta sic Greg. 9. vel blasphemiz, vel furta, Beda.

ebrietas vel ebrietas, Beda. ebrietates, Barc. et tres Tarr. et Raim.

& similia sic Raim. et si qua sunt talia, Beda. et his similia, duo Tarr.

de quibus nobis &c. vide c. 3.

Cap. 8. Idem scribendum, Stephanus Papa, vt est in Barcin. et trib. Tarr. et in Greg. est autem in concil. epist. 2. omnib. Ep'is. Hoc autem est c. 4. in Barcin. et trib. Tarr. sic rectius caput nonum Bedæ coniugitur cum cap. 7. eiusd. Bedæ.

Quæ multoties usurpantur &c. Recte Côtius addit a Raim. prius omilla. sunt autem in concil. ex quibus addi potuit, Pars cap. Plurimū gaudemus. hoc enim est eius epist. initium. nos huic loco a

pta referemus. Audiuimus enim vos a quibusdam accusari non tam pro vestra culpa, quam pro teorum libitu; vt vestra rapere possint: et ideo vos nimis affligi, et conculi, in tantum; vt etiam a se 7 dib. proprijs pellamini. et tali occasione ecclesiæ facultates, vestraque vastetur, ac deprædetur. Ista carissimi non oportet fieri, nec denuo replicari. tamen necesse est, quæ totiens usurpatur etc. sic veteres editiones concil. facultatesq. vestra, Suriapa non recte, et necesse est, vt quæ, non male.

vi multoties prohibeantur sic etiam Cont. scripsit replicentur, et prohibeantur, concil.

et Ep'is sic in concil. et in Greg. ab Ep'is, Barc. et vnus Tarr. manu recenti, non recte.

reputatur sic Raim. reputabitur, concil.

& violari a quoquam, addunt concil. et Barc. et tres Tarr. et a quoquam violari, Raim.

Post huius capituli verba est in concil. Nullus enim Ep'orum etc. vt apud Burch. lib. 1. c. 142. et Iuon. parte 5. c. 255. decreti, et lib. 4. tit. 6. c. 6. Pannon. et Grat. 2. q. 2. c. 3.

Cap. 9. Idem sic etiam Raim. et Cont. ordine horum capitulum mutato. refertur autem vox Idem ad Bedam, qui c. 9. ad Marci euang. hæc scripsit.

Qui scandalizauerit &c. scandalizauerit, tres Tarr. et Raim. aptius. Integra clausula Marci c. 9. est hæc. Et quisquis scandalizauerit vnū ex his pusillis credentibus in me; bonum est ei magis, si circumdaretur mola asinaria collo eius, et in mare mitteretur. καὶ ὅς ἐάν σκανδαλίση ἓνα τῶν μι-

κρῶν ἴστων ἴων πεισεύοντ' εἰς ἐμέ, καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μάλλον εἰς κλίμα λείβος μυλικὸς περὶ τῆς ἄχλιν αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

uisium scandalum nasci permittitur, Raim. et duo Tarr. vtilius est, tertius Tarr. Bedæ verba sunt hæc. Notandum sane, quod in nostro bono opere aliquando cauendum est scandalum proximi, aliquando vero pro nihilo contemnendum. In quantum enim sine peccato possumus vitare proximorum scandalum debemus. Si autem de veritate scandalum oritur, vtilius permittitur scandalum nasci.

quam veritas relinquatur sic Beda, et Raim. quam ut pro quam, duo Tarr.

Cetera apud Bedam videantur.

Cap. 10. Augustinum sic etiam Raim. et Cont. fontem, qui digito demonstrat, nondum inueni.

quam debeat, facit) facit, quam debeat, vetus Tarr. artius, addit editis Barcin. debet pro debeat, vetus Greg. vt editum est, Cont. et alij.

Cap. 11. Idem in libro de penitentia sic etiã vetus Greg. sapientia, Cont. et alij non recte. penitentia, in marg. Cont. vt editum est, Grat. de penit. dist. 1. c. 1. tumitur ex libro de vera, et falsa penitentia c. 14. vt recte notat Ant. Demochares.

Defleat peccator, quia offendens in vno precepto) vox precepto non est in Greg. Defleat etiã, quoniã in vno offendens, August. quoniã offendens in vno, Grat. cetera, vt Aug.

factus est omnium reus sic etiam Grat. et Raim. factus est omnium per ingratitudinem reus, August. piemus. tumuntur hæc ex epist. Iacobi c. 2.

Si autem personam accipitis, peccatum operamini redarguti a lege quasi transgressores, qui cumque autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. εἰς δὲ προσωποληψίαις ἀμαρτίαν ἔργαζέσθαι ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅς τις γὰρ ὁλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσει δὲ ἐν ἑνὶ γέγονε πάντων ἔνοχος. Hæc quo pacto intelligi debeant, docent B. Iacobus, et Aur. Aug. vide etiam cap. vlt. de penit. dist. 5.

Cap. 12. Beda super Marcum sic etiam Raim. et Cont. adde c. 2. in fine. verba tamen Bedæ sunt alia, vt mox dicemus.

Quod non est licitum in lege, necessitas licitum facit) sic etiam vetus Greg. facit licitum, Cont. et alij. vt editum est, scholia, siue glossa ordin. ex Beda. Sic enim et mandatum est sabbatum custodiri, vt tamen, si necessitas esset, reus non esset, qui sabbatum violasset. Ideo sabbato circumcidi non est prohibitum, quia necesse erat fieri. Nã et Iosue muros Hiericho septem dieb. cum exercitu circumcuiuit, et Machabæi necessitate instante sabbato

7to pugnabant. Vnde discipulis esurientib. quod licitum non erat in lege, necessitate famis factum est licitum. Beda.

nam & sabbatum custodiri preceptum est sic etiam Raim. et Cont. vox et in duob. Tarr. fuerat ommissa, in altero addita est. apud Bedam hæc non leguntur, sed ea, quæ supra scripsimus.

Machabæi tamen sine culpa in sabbato pugnantes sic etiam vetus Greg. culpa sua, Contius, et alij, tunc pugnabāt, pro pugnāt, quod etiā est in vno Tarrac. autē pro tamē, habet vet. Tarr. Machabæi in sabbato pugnāt, glossa. verba Bedæ retulimus. *sic & hodie si quis ieiunium fregerit egrotus, non tenetur* habetur, vetus Greg. olim, mox reus voti non habetur, quod est in Contiano, et alijs. reus voti, additur editis in fine, in Barcin. reus non tenetur, est in vet. Tarr. reus voti non tenetur, est in alijs duob. Tarr. sic, et hodie in ieiunijs si quis ieiunium fregerit egrotus, reus non tenetur, glossa ord. Tarr. hæc causa est, qualis hodie in ieiunijs legitimis, ubi si quis æger ieiunium corruerit, nulla ratione reus tenetur. Beda.

Cap. 13. Indignum est etc. Adde ante hæc verba, Lucius iij. Decano Lundon. vt est in Barc. Lundon. in vno Tarr. Ludon. in altero Tarr. non recte. Lucius iij. Raim. et Cont. alijs ommissis, et Barcin. c. 2. de excessib. prælat. collect. 2. Eboracen. Archiepō, et Lendon. Decano, et Abbati de Filien. d. c. 2. editum est ex vno libro Tarr. Lundon. siue Lund. pro Lendon. ex altero Tarr. et Decano Biden. est in tertio Tarr. Abbati Disi. pro de Filien. est in d. altero Tarr. de Fi. in d. tertio. Ad di etiam potuit, Pars cap. Retulit nobis. ex d. c. 2. ubi integra clausula exstat. allic etiam legitur, Indignum siquidem est etc. vt edidimus, Raim. et Cont. verbum est in vno Tarr. aliquando desiderabatur.

facere quis homagium sic etiam Raim. facere homagium quisquam, d. c. 2. quis facere homagium, Barcin. d. c. 2. Est autem operæ pretium totum illud caput 2. perlegere.

Cap. 14. Gregorius in registro sic etiam Raim. et Cont. Gregorius Papa Ioanni Epō Constantinopolitano, Ansel. Lucen. hb. 6. c. 157. decreti, et regist. li. 2. epist. 52. c. 91. Indict. 11.

Quamuis cause &c. & infra sic etiam Raim. et Cōt. excepta voce etc. Integra clausula in registro est hæc. Quamuis causæ consideratio me monet ad scribendum; tamen et caritas impellit; quia et semel, et bis sanctissimo fratri meo domno Ioanni scripsi; sed non eius epistolas recepi. alter enim mihi secularis quidam sub eius nomine loque-

batur. In veteri libro pro me monet, est mouet, soluet; et pro tamen et est, tamen me: et pro quia et, est, quia tantum. In altero edito est, me mouet, cetera, vt in altero edito.

Quid esse deterris &c. hæc recte addidit Contius ommissa prius a Raim. sed non recte a librarijs posita sunt ante illa (et infra) Piura refert Ansel. et in registro sunt, ex quib. apparet, quæ de re agatur. Scripsit B. Gregorius ad Ioannem de causa Ioannis presbyteri, et de quaestionib. monachorum Isauriæ, quorū vnus, inquit, et in sacerdotio positus in ecclesia vestra fultibus cæsus est. Rescripsit Ioānes nescire se, de qua causa scriberet. Tum addit Greg. Ad quod rescriptum vehementer obstupui, mecum tacitus voluens: si verum dicit, quid esse etc. sic est in veteri libro, et apud Ansel. scriptum pro rescriptum, est in editis duobus; et tactus pro tacitus, in altero editis. obstupui pro obstupui, fuit olim in veteri Ansel. libro, quod antiquitatis amatores non reiciēt. Quod pro Quid, est in veteri Tarr.

talie erga scribendum, talia erga, vt est in quatuor Tarr. talia contra, regist. et Ansel. et Cont. *& ipse* vt ipse, Cont. solus, non recte. *qui præst* sic etiam Cont. qui præsto est, regist. et Ansel.

non enim potest sic etiam Cont. Non potest, Raim. quæ enim potest, regist. et Ansel. *oues comedit* sic regist. et Ansel. et Raim. oues rapit, duo Tarr.

Post huius capituli verba addit regist. Si autem sciuit Sanctitas vestra etc. multis verbis aduersus mendacium dicētis se ignorare, quæ sciebat, agit. quæ omisit etiam Ansel. alijs verbis eiusd. epistulæ relatis.

Ad extremum admonere lectores visum est, duomihimolesta fuisse in hoc titulo, alterum, quod pro regulis iuris nobis alia sententiæ proponatur. sed Bonifacius viij. hunc locum arripuit, et in calce libri sexti Decretalium vim maximam earum effudit, alterum est, quod neq. temporū, neq. personarum ratio habita est in ordine horū capitum. Debuerunt enim Eleutherus, et Stephanus Pontifices Maximi, qui ceteris omnibus antiquiores fuerunt, Chrysostomo, et Augustino præferri. Iam vero, omnia Gregorij capita, omnia Bedæ simul debuerant collocari, et quæ ex registro Gregorij sunt, oportebat ordine librorum, ex quib. sumebantur, referri. Gregoriana collectio habet etiam hæc in re suos partios. Sed utilitate aliarum rerum vsi hæc illis componemus.

PRAETERMISSA.

Collectionis. i. lib. i. tit. 9. post caput 8.

IDEM Eboracen. Archiepō. Cap. 9.

DIGNVM est, et rationi cōsentaneum; vt qui litterarū sunt præditi, et honestis morib. adornati, prærogatiuā fauoris, et gratiæ nostræ obtineant, & spirituali priuilegio decorentur honoris. Inde est, quod de te laudabili multorū testimonio audito, quod videlicet litterarū scientia, et honestis morib. sis ornatus; de consueta clementia sedis Ap. indulgemus: vt si aliquando in ecclesia te, uel dignitatem ad beneficium ecclesiasticæ dignitatis vocauerit; non obstant te, quod non es de legitimo matrimonio natus, libere valeas ad beneficium, vel ad dignitatem assumi. Itaq. quæ tibi speciali beneficio indulgemus, non debeant alijs in posterum legē præfigere, nec in exemplū deduci.

specialis malo

ordinaui

quod forse

Tit. 12. post cap. 1.

Idem Cestren. Epō. Cap. 2.

DILECTA E in Christo filia Prioris sa, & cōuētus de Tolofantia a sede Ap. quæsierunt: si iuuenis quidam suis genitalibus destitutus in presbyterum possit permissio ne canonica ordinari, nostramq. volentes in hoc casu distinctionem canonicam obseruari: mandamus, quatenus diligentius veritate inquiratis; si ab hostibus sectus fuerit, aut medicis; aut nesciens carnis vitio reluctari, ipse sibi manum iniecerit, priores autem admittunt canones, si alius idonei sunt; tertium velut homicidam sui statuunt puniendum.

Tit. 16. post cap. 3.

Ex concilio Taur. t. Cap. 4.

forte Tribu vien.

PRÆCIPIMVS, vt vnusquisq. veldiebus dominicis, seu festis eorum populum si bi commissum, documentis salutaribus ex sacra scriptura sumptis, in ecclesia post lectum euangeliū instruere studeat, et iubeat, vt nullus de ecclesia exeat, antequam a presbytero, seu diacono vltima laus, idest Benedicamus

domino, dicatur; vel Ite, missa est, pronuntietur.

Tit. 19. post cap. 1.

Idem Cap. 2.

STUDEANT summopere horas vigilantiſſima cura custodire Catholica: et in his diuinum officium persolvere, mox etenim, vt datum fuerit signū, festinato omnes ad ecclesiam concurrant: quoniam non oportet, vt aut incompositæ, aut inhoneste; sed cum reuerentia, et Dei timore ingrediantur. Sed quoniam aliud est ex toto dimittere, aliud pigre occurrere: qui autē tarde ad quodlibet diuinum officium occurrerit, dignum est, vt cum alijs in choro, sed omnium vltimi sedeat; aut certe erubescere discant, in loco huiusmodi negligentius a prælatiſ constitutus. Custodes præterea horarum distinctiones bene notent, vt si signa certis temporibus pulsent.

quam forse

Lib. 4. tit. 4. post cap. 3.

Idem Cap. 4.

SOLET frequenter, vt audiuiſmus, euenire; vt super clandestinis coniugijs, quæ in Archiepiscopatu tuo sapissime cōtrahuntur, multa litigantiū questione pulseris: cū ea sit inter cōtrahētes dissēſio, vt vnus matrimonium factū asserat, et alter alteri cōtradicat. Ne igitur pro defectu testiū euacuetur; quod si fieret in publico, auctoritate ecclesiæ debet corroborari: mo. fr. t. at q. man. qua. generaliter in ecclesia sub anathematis interminatione prohibeas; ne de cetero inter aliquos in abscondito, sed publice coram idoneis testibus. spōſalia contrahantur; vt sic saltem, quod iuste fit, digno robore conualeſcat. (nec hæc causa ambigua possint questione pulsari.

mes hac forse

Idem Cap. 5.

DE ijs, qui sponsas alienas rapiunt, antiqua, et synodalis sētētia feruetur. Quod si forte in ecclesia euetus talis reperiri dignoscitur; et pro salutis, et pro religionis intuitu, potentia remedia circa eos quid debeant temptare; Pontifices, sicut canonica, vt his vtmur verbis, docet auctoritas. quia durior inquiras differo; durius, posterior quæ dā tracta

Et ait humanius. Nullo modo, ut ad maximam indulgentiam descendamus, alterius sponse (raptor) sine publica transeat penitentia. Quod si huic obedire noluerit, sine ulla reflagatione anathematizetur. fraudatores et vero illi iuxta modum culpæ, Episcopi et de cetero peniteant. Si vero, quod non optamus, de gradu ecclesiastico de talibus nuptiis se committentem, vel iniunctorem manifeste prodiderit; a gradu proprio repellatur; et si fuerit verisimilibus suspitionibus pulsatus, se purget.

Post cap. 3. tituli. 5. lib. 3. collect. 3.

Idem Archiepiscopo, et capitulo Londonen. Cap. 4.

CUM secundum doctrinam Apostoli non conveniens, ut unus sit ebrius, et alter debeat esurire; ne iuxta instituta canonica tantum uni personæ de redditibus ecclesiasticis debeat assignari, unde scrupuloso corde alij moveatur, qui ad dispensationem Pontificis sunt personarum meritis dividendi: non sufficimus admirari, quod sicut auribus nostris est relatum, in ecclesiæ tibi commissæ stipendijs, quod iniquum est, et absurdum, imperiti magistris, non antiquis, et rudes emeritis præferuntur. Unde L. quodam filius Auernen. Comitissæ ecclesiæ tuæ clericus plus potestatis patris sui, quam prædecessoris tui spontanea voluntate, ultra ecclesiæ beneficiam maximum proponitur obtinere. Cum autem nullius persona prætermittenda sit, quod in statutis generalibus continetur: si tamen auctoritate præsentium indulgemus; ut non ob, ap. diffugio, superfluitate ad moderamen reducas, non plus de rebus ecclesiasticis clerico præfato dimitteres, quam apud unum de plus habentibus noscitur residere; alijs omnibus beneficijs personis idoneis conferendis, quæ cum divinis officijs inseruiant, nondum adeptæ sunt stipendia clericorum.

Item post cap. 8. eiusdem tituli.

Idem Alimbrando subdiacono nostro Mediolanen. Cap. 10.

CONSTITUTIS in presentia nostra dilectis filijs T. clerico, & magistro Azone O. S. G. procuratore, & R. dil. fil. subdiaconi nostri procuratore, dil. fil. G. sanctæ Mariz in porticu diaconum Card. concessimus auctoritate in cuius presentia idem T. proposuit; quod cum in ecclesia Mediolanen. quæ

danda præbenda vacaret, et ipse in eadem ecclesia non solum intitulatus, verum etiam receptus in canonicum, et fratrem fuisset; eadem præbenda erat ei merito conferenda. Contra prædictum magister iam dictorum clericorum O. et S. et G. procurator proposuit; quod cum ipsi tres a fratribus supradictæ ecclesiæ recepti fuerunt in canonicos, et in fratres; uni eorum debebat prænominata præbenda conferri, alterius tamen petijt ab eisdem ex adverso, ut sibi eiusdem ecclesiæ titulo præbenda ipsa de gratia conferretur, præsertim cum aliorum receptio, si qua fuit, contra canones fuerit attemptata. Unde ipse, qui fuerat similiter intitulatus, ad obtinendam ipsam præbendam erat alijs merito præferendus, quia nobis meruerat in subdiaconum ordinari. Nos autem his, et alijs, quæ coram Card. prædicto fuere, plenius intellectis, nolentes, quod in iure suo prædictorum clericorum aliquis læderetur; venerabili filio Papien. Episcopo dedimus in mandatis; ut vocatis, quos viderit esse vocandos, inquireret plenius veritatem; et si receptionem eorum, qui se proponebant esse receptos, inueniret et talem per quam eis ad obtinendam prædictam præbendam esset ius aliquod acquisitum; ipsam uni eorum, qui potius iuaretur meritis, assignaret. Quod si nulli eorum de prædicta receptione inueniret ius aliquod acquisitum; præfato subdiacono nostro præbendam concederet memoratam. Qui postmodum partibus convocatis ante suam presentiam, et auditis, quæ coram eo fuere proposita, talem sententiam promulgavit; quod ad supradictam præbendam nullius prædictorum fuerat acquisitum: et sic eadem præbendam supradicto subdiacono Apostolica auctoritate concessit. Postmodum autem iterato ad nostram presentiam accedentes super sententiam iam dicti Episcopi coram nobis aliquam diu litigarunt. Nos autem auditis diligenter, quæ fuere proposita, et ve. f. n. pronuntiamus, sententiam ipsam rationabiliter latam esse; eamque ratam habentes auctoritate Ap. confirmamus.

Post. cap. 3. tit. 23. eiusdem libri.

Idem Biduacen. et Episcopo. Cap. 4.

EX parte tua fuit propositum coram nobis; quod quamplures laici tuæ diocesis agrorum, lanarum, fructuum, et feni ecclesijs, et personis, quibus debent, solvere committunt;

tradunt ad sui excusationem illud solummodo allegantes, quod nec in Beluacen. diocesis fuerint huiusmodi decimæ hactenus requisiti. nec in vicinis dare requiruntur. Cum igitur talis exceptio, immo potius excusatio in prædictis eos non debeat a decimarum præstatione tueri: ut ipsos ad præfatas decimas ecclesijs, et personis, quibus debent, sine contradictione soluedas, possis per cen. ec. ap. re. compellere, auctoritate Ap. indulgemus.

Lib. 4. tit. 13. ante Cap. 1.

Idem Bituricen. Archiepiscopo. Cap. 1.

VENIENS ad Ap. se. dil. fil. nobilis vir de Calumagum fidei nobis relatione monstravit; qualiter matrimonium, quod inter eum, et dilectam in Christo filiam Dionysiam uxorem suam contractum extitit, coram bo. me. pr. t. fuerat accusatum; qualiter etiam super accusatione processerit, litteras tam confirmationis, quam compromissionis, quæ a felic. re. C. Papa pr. n. super hoc diuersis temporibus emanarant, nulli exposuit; et contra latam sententiam rationes plurimas allegans; proponens præterea, quod circa quindecim annos cum prædicta uxore sua cum bona nouitate et permaneret, et quinq. liberos susceperat ex eadem. Quod vero ingressus ecclesiæ sibi fuerat interdictus, nos recepta secundum formam ecclesiæ cautione, ab interdicto fecimus eundem absolui, et de com. f. n. con. per A. f. m. qua cum negotium ipsum ad se. Ap. sit translatum, tu eum, sententia non obstante, super ipso matrimonio non molestes, nec permittas ab illo molestari: sed si quis contra matrimonium aliquid dixerit proponendum, illud referas ad Ap. se. ut quia contra coniugium, quod tanto tem-

pore iam durat, et ex eo proles multiplex est suscepta, accusatio non facile consuevit admitti præsertim in gradu remoto inter partes diu pacifice commorantes, ipsa ratio prouideat suo discreto consilio, circumstantijs vniuersis diligenti meditatione pensatis, quod deinceps super ipso negotio sit agendum.

In calce tertiæ collectionis hæc veteris interpretis verba, quem Tancredum esse existimo, inueni.

IN fine operis quidam affectionis ardor scholasticæ me cogit; ut quasdam Decretales, quas sub nomine Domini Innocentij iij. habent scholastici, tamquam non suas respuestas, neque enim in registris eius continentur, neque ab eo editæ comprobantur; sicut ore ad os ab eo accepti. Quarum una est de seruo in subdiaconum ordinato, qui privilegio asseritur eodem gaudere cum clerico. Secunda de subdiacono eligendo: in qua dicitur, quod ad hoc non vidimus aliquem reprobatum. Tertia de dote: vbi dicitur, quod de matrimonio cognouisti, et de dote cognoscere valui. Quarta de clericis, qui renuunt ordinari, vbi dicitur, quod eis beneficia auferantur. Quinta de sacramentis extortis: vbi dicitur, quod illi, qui ea præstiterunt, penitus obseruare tenentur. Sic et de quibusdam alijs accipere. * Prima prædictarum, quæ incipit Miramur: Secunda Ex litteris: tertia De prudentia: quarta Queris: quinta Super consultatione: sexta Tamen iuri non repugnat: septima * Pæne suaue * est. Omnes autem, quæ in hoc opere continentur, in registris eius a primo anno vsque ad duodecimum noueritis contineri.

hh

† suffraganeos
† ipse
† ipse

† quidam
† ipse

† dimissus
† ipse

† nobis
† ipse

† uoluntate
† ipse

† quis
† ipse

† Beluacen. sit

ERRATA SIC MUTANDA.

IN præfat. † 3. versu a fine 6. quod dant
 In indice capitum addantur hæc capita
 Ad hæc præsentib. litteris. de testam. col. 1. p.
 37:
 Præterea de muliere. de sponfal. col. 1. p. 59:
 Parochianos vero tuos. de decim. col. 1. p. 50.
 Quod sedem. de officio. et potest. præl. col. 1.
 p. 20:
 Siquis Ep̄s. aut presbyter. de cler. excom.
 vel dep. col. 1. p. 79:
 Tua nos duxit frat. de cleric. peregr. col. 1.
 p. 16:
 pag. 8. col. 1. ver. 22. in marg. Km.
 Ibid. uer. a fine 9. nobis fuerit
 p. 10. col. 2. uer. 13. quoniam ij
 p. 12. col. 2. uer. a fine 22. Alexander iij.
 p. 13. col. 1. uer. 7. Altisidoren.
 p. 15. col. 1. ver. 20. præsentatus ab eo.
 Ibid. ver. 33. cura committi
 Ibid. col. 2. in fine C. 3.
 p. 15. col. 1. uer. a fine 6. * Si autem
 p. 16. col. 1. ver. 3. eius eum
 p. 16. col. 1. ver. a fine 19. ordinādi; et ordinati
 p. 17. col. 1. uer. 22. Alex. iij.
 p. 17. col. 2. uer. a fine 12. Nor Wicen.
 p. 18. col. 2. ver. 8. volunt. minis.
 Ibid. ver. 19. si a nobis
 p. 18. col. 2. ver. 9. iudex eam auct.
 p. 19. col. 1. uer. 2. cum ipse olim
 p. 20. col. 1. in marg. ver. 4. infra c. 7.
 Ibid. uer. 11. accusatore. et
 p. 21. col. 1. uer. a fine 14. accepimus
 p. 22. col. 2. ver. a fine 2. causa facta.
 p. 23. col. 1. uer. 15. cum diuus
 Ibid. ver. a fine 7. et magistro
 p. 25. col. 1. ver. 2. inslanter moneant
 Ibid. ver. 21. impetitionis
 p. 26. col. 2. ver. a fine 7. cum contingat.
 p. 27. col. 1. ver. a fine 22. penitus exspirasse
 p. 27. col. 2. ver. a fine 11. quatenus pacta in
 chartophylacio
 p. 29. col. 2. ver. a fine 19. voluerit nouos
 p. 29. col. 2. ver. 6. sanctę Trinitatis London.
 p. 30. col. 1. ver. 16. sententia iudicum
 Ibid. ver. 20. dilatione. contra.
 Ibid. col. 2. ver. 4. illas. super
 Ibid. ver. 21. a fine. per A. f. m.
 p. 31. col. 1. ver. 23. has negligent
 Ibid. ver. a fine 6. de ipsarum
 p. 32. col. 1. ver. 24. nisi respuerit †
 Ibid. ver. 27. Ephesus †
 p. 33. col. 2. uer. a fine 18. rei veritatem
 p. 33. col. 1. ver. a fine 21. aliquis talium
 p. 34. col. 1. ver. 15. si a ciuili
 Ibid. ver. 18. in ijs. qui

p. 34. col. 2. uer. 14. appellauerint
 p. 36. col. 1. ver. 12. prælitio iuramento
 p. 37. col. 1. ver. a fine 14. quæ inciderint
 p. 38. col. 2. ver. a fine 6. in marg. c. 3. eo. r.
 p. 38. col. 1. ver. a fine 12. ad malum ab adule
 scentia
 Ibid. col. 2. ver. a fine 2. sunt. Sed
 p. 41. col. 2. ver. a fine 23. ex officio
 Ibid. ver. a fine 16. beneficia taliter decetero
 occupare præsumperint
 p. 42. col. 2. uer. 9. neglexerint
 p. 44. col. 2. ver. a fine 21. absoluat
 p. 45. col. 1. ver. 4. c. un.
 p. 45. col. 1. uer. 28. de lege
 Ibid. uer. a fine 15. loco illis
 p. e. col. 2. ver. a fine 22. in marg. c. 4.
 p. 46. col. 1. ver. 17. trium testum
 Ibid. in marg. De testam.
 Ibid. ver. 20. vel duabus
 Ibid. ver. a fine 2. Theodofia †
 p. 46. col. 2. ver. a fine 25. constitutis.
 p. 47. col. 2. ver. a fine 14. si impari
 Ibid. ver. a fine 4. si inuenerint
 p. 47. col. 2. ver. ult. persoluentes.
 p. 48. col. 1. uer. a fine 25. recepistis
 p. 49. col. 2. ver. 15. confueuit. in hoc
 p. 49. col. 1. ver. 1. contineatur
 p. e. col. 2. ver. a fine 19. promouere. Ad nos
 Ibid. uer. a fine 15. dantes in consuetudinem.
 p. 50. col. 1. uer. 28. in tua
 p. 51. col. 2. ver. 19. Idem eisdem
 p. 52. col. 1. ver. 18. consummatum
 Ibid. ver. 19. consummari
 Ibid. ver. vit. consummare
 p. 52. col. 2. uer. 16. Surrentinus
 p. 53. col. 1. ver. a fine 23. Mediomatrici;
 p. 53. col. 1. ver. a fine 19. assignari; præbendā
 p. ea. col. 2. ver. 7. concesserunt
 p. 54. col. 2. ver. a fine 27. consentientibus
 p. 54. col. 1. ver. a fine 20. in arce
 p. ea. col. 2. uer. a fine 17. sustinere
 p. 55. col. 1. uer. a fine 4. momenti. Si
 p. 57. col. 2. uer. a fine 5. præsumperint
 p. 58. col. 1. ver. 5. in marg. de sponfal. c. 4.
 Ibid. uer. a fine 3. dederit; a
 p. ea. col. 2. uer. 10. consummaretur
 p. 58. col. 2. uer. 25. ipso uolente
 p. 59. col. 1. uer. a fine 24. præfatam B.
 p. 60. col. 1. ver. a fine 10. discullis
 p. ea. col. 2. uer. a fine 23. certissimam
 p. 61. col. 2. uer. a fine 15. vtrum ijs
 p. 62. col. 2. ver. a fine 16. sollicitudini tuæ
 p. 62. col. 2. uer. 15. contrahant
 Ibid. uer. 17. præsumperint
 p. 63. col. 1. ver. 1. consensit. si pater eius videli
 cet

ERRATA SIC MUTANDA.

cet suum præstaret assensum. sit ad consum
 mandum
 p. ea. col. 2. uer. 14. pr. m. qua.
 p. 63. col. 1. ver. 7. ne pro vna
 Ibid. uer. a fine 7. sed consummatum
 Ibid. col. 2. uer. a fine 26. antequam a viro
 Ibid. ver. 24. ad consummandam
 Ibid. ver. 19. consummatum
 p. 65. col. 1. ver. a fine 7. nec illa. nec ille
 Ibid. col. 2. ver. 16. contigerit
 Ibid. ver. a fine 19. consummaret
 p. 66. col. 2. ver. 24. G. de sancto
 p. 67. col. 1. ver. 6. præfatum R.
 Ibid. col. 2. uer. a fine 9. in tali casu
 p. 67. col. 1. ver. a fine 27. nec in terra
 Ibid. ver. a fine 8. contigerit
 p. 68. col. 2. ver. a fine 27. possint inpetere
 p. 69. col. 1. ver. a fine 26. si aliquam
 Ibid. col. 2. ver. a fine 16. in marg. c. 2. eo.
 p. 69. col. 2. ver. a fine 11. uidetur. Si uero
 p. 70. col. 1. uer. 24. quem purgare
 Ibid. ver. a fine 6. præsidens
 p. 71. col. 1. uer. a fine 7. Priori
 p. ea. col. 2. ver. 1. adeptus
 p. 72. col. 2. ver. a fine 4. mercede
 p. 72. col. 1. ver. 2. ecclesiam de.
 Ibid. uer. a fine 21. pretium
 p. ea. col. 2. ver. a fine 22. mandatum nostrum
 p. 73. col. 2. ver. 8. gloriantur
 p. 73. col. 2. ver. a fine 7. satisfiat
 p. 74. col. 2. ver. 5. professio
 Ibid. ver. 8. cenfeatur
 p. 74. col. 1. ver. a fine 2. superstitione
 p. ea. col. 2. uer. 1. quæ
 Ibid. uer. 11. imperialia
 p. 75. col. 2. uer. 14. susceptæ
 p. 76. col. 2. uer. 3. consummato
 Ibid. uer. 10. percussus
 Ibid. uer. 13. ad baculos
 p. 77. col. 2. uer. a fine 5. econuerso
 p. 77. col. 1. ver. 1. consummatum
 Ibid. ver. 28. ablata
 p. ea. col. 2. ver. 15. multarum
 p. 78. col. 2. ver. a fine 26. conquestione
 Ibid. ver. ult. promittunt
 p. 78. col. 1. ver. a fine 14. bona vsurariorum
 p. 79. col. 1. ver. a fine 4. in marg. diaconem.
 Greg. 1.
 Ibid. uer. 3. dirigimus: quia nuntiati nos faci
 noris
 p. e. col. 2. ver. 1. fecisse
 Ibid. ver. 20. illis
 p. 79. col. 1. uer. a fine 23. post octo
 Ibid. ver. a fine 20. te duobus
 p. 80. col. 1. ver. a fine 7. in marg. f. f.

p. e. col. 2. uer. a fine 3. iuxta eiusdem
 p. 81. col. 2. uer. a fine 10. contigerit
 p. 81. col. 1. uer. a fine 15. quod non
 p. 82. col. 1. ver. a fine 18. instigante
 p. ea. col. 2. uer. 10. inquireret
 p. 82. col. 1. ver. a fine 25. obruetur
 p. 83. col. 1. uer. a fine 15. fortuito
 p. 84. col. 1. ver. a fine 20. spiritualem gladiū
 p. ea. col. 2. uer. 27. lanuen.
 p. 84. col. 2. ver. a fine 13. eo quod
 p. 85. col. 2. uer. 19. manducet. Infirmum.
 Ibid. ver. 24. Stabit autem. hic innuit
 Ibid. uer. a fine 12. stuprum
 p. 85. col. 2. uer. 6. talia erga
 Ibid. uer. a fine 13. in marg. c. 10. e. r.
 p. 86. col. 1. uer. 9. consummationem
 p. 88. col. 1. uer. a fine 4. quod Ep̄s
 p. 88. col. 1. uer. a fine 27. in marg. opposita
 p. 89. col. 1. uer. 3. a quarum
 p. 89. col. 1. uer. 5. assecutus
 p. ea. col. 2. ver. 26. quippe
 p. 90. col. 2. uer. 18. in marg. c. 6.
 Ibid. uer. a fine 23. quis ad
 Ibid. uer. a fine 21. consultatione
 p. 91. col. 1. ver. a fine 27. discretioni
 p. 91. col. 2. uer. 4. obisse; nos
 p. 92. col. 2. uer. 8. in iustitia
 p. 92. col. 1. uer. 17. electus
 p. 93. col. 1. uer. 16. et W.
 p. e. col. 2. uer. 22. quod quidem
 p. 93. col. 2. uer. 11. pertinencia
 p. 94. col. 1. uer. a fine 17. cognoscant
 p. ea. col. 2. uer. 19. cum ecclesiam
 p. 156. scribe LIB. II. TIT. III. Ut lite nō con
 test.
 p. 178. col. 1. in marg. uer. 3. c. 10.
 p. ea. col. 2. in marg. uer. 1. c. 11.
 p. 178. col. 1. in marg. uer. 3. c. 12.
 p. 194. scribe TIT. XXV.
 p. e. col. 2. uer. 6. TIT. XXV.
 Post pag. 216. mutantur numeri in hunc mo
 dum 217. 218. etc. usq. ad numerum 223.
 In notis r. collect.
 Qq. 1. col. 1. uer. a fine 14. xp̄i uer
 Rr. 1. col. 2. uer. 4. Cap. 13. Leo
 b. 4. col. 2. uer. a fine 22. Later. et sub titulo
 de iudicijs c. 2. collect. 2.
 l. 1. col. 2. uer. a fine 15. est d. parte 31. sed est
 parte 43. c. 1.
 l. 2. col. 1. uer. a fine 8. quærenda est. Inu ent
 mox est cap. 14. de off. iud. deleg. et in concil.
 parte 7. c. 16.
 n. 3. col. 2. uer. a fine 15. ordo præposterus
 Ibid. uer. a fine 13. Exodi. ex capitular. c. 23.
 Iuo parte 16. c. 291. decreti.

ERRATA SIC MUTANDA.

r. 6. col. 1. ver. 1. dele omnia verba, præter vo-
cem Nostris
t. 5. col. 1. ver. 1. dele Tart. de manda-
aa. 6. col. 1. ver. 1. 2. et 3. dele hos tres versus re-
petitos.
ee. 2. col. 2. in fine. male in quibusdā est dd. 2.
tur
gg. 2. col. 2. in fine. male in quibusd. est gg. 3.
alijs
gg. 6. col. 2. in fine. condonemus. PRAET-
In quarta collectione
pag. 19. col. 2. in fine scribe
Ddd humi-
p. 20. col. 2. in fine
Ddd 2. ua-
p. 21. col. 2. in fine
Ddd 3. nec mu-
p. 22. col. 2. in fine
Ddd 4. nihilo-
In scholijs
ddd 2. clesijs. male ddd 3.
ccc. 1. col. 1. ver. 1. LIB. IV.

POST hæc scripta hæc uarię lectiones ad me
peruenerunt cap. 21. de electione, ex Pontifi-
cali Romano in vita Paschalis secundi.
Paschalis Palarm.) Paschalis Papa Polonien-
si Archiepiscopo.
et regni maiores) et regiz maiores: alter. exē-
plum, et Regis maiores.
Si diligis me) Diligis me.
& cognitor) et conditor.
nec semel tantum) et non semel tantum.
ad tristationem) ad contristationem.
Asunt omne) Quid fiet, aiūt, omne iusurādū.
nec ab Apostolis) nec ab ipsis Apostolis.
nec in concilijs) nec in concilijs inueniri posse
statutum.

Cetera Tarracone, Deo auctore, pleniora edentur.

subsecutum) subsequenter.
contra canonum) cōtra sanctorum canonum.
quod quam multi) Quā multi hoc etiam---
præsumperunt.
iuramentum dominus) Iuramēta dominus pro
hibuerit.
ad perisurij consuet.) ad perisurium per consue-
tudinem delabatur.
Asunt Regestui) voces Regestui, absunt ab
orig.
quasi Romana ecclesie) quando Ro. ecclesie le-
gem concilia vlla præfixerunt?
excipiatur auctoritas) accipiatur auctoritas.
Nonne in Chalcedonen. cōcil. actione xvi.
statutum est: a nte omnia quidem primatus
honorem præcipuum secundū canones anti-
quę Romę reuerentissimo Archiepō cōser-
uari. Itaq. consueuerunt † Rex, et magnates
a supradicta sacramēti cōdicione te quiesce-
re. Videturne uobis iudicium euangelicum
primatus nostri honor præcipuus? numquid
animo cecidit illa sententia domini: non est
discipulus supra magistrum? numquid Vn-
garico Principi dictum est; et tu conuersus
confirma fratres tuos? numquid nos cōmo-
di nostri prouisionē requirimus, et non vni-
tatis catholicę statuimus firmamentum?
Quibus tandem) Quibus tamen quattuor cō-
ciliorum decretis.
sedis Apostolice) (sedi Apostolicę.
declaram) declarent.
ea est) ita est.
decreuerint) decreuerunt.
ultra nos Daci) ultra uos Saxones, Daciq.
uisitant) uisitant. Ita te frater carissime frua-
mur in domino; ut non per te in ecclesijs sub-
tractionis, et dissidij, quod absit, oriatur occa-
sio.

INDEX EORVM CAPITVM, QVAE AVT

tota Græca sunt, aut magna ex parte Græcis ver-

bis constant, vt ex notis collectio-

nis primæ apparet.

De constit. c. 4. et 5. et 6. et 7.
de electio. c. 2.
de iudicijs c. 1.
de foro comp. c. 1. et 4.
de testib. et attest. c. 2. et 3. et 5.
de præsum. c. 1. et 2. et 4. et 6. et 10.
de præscript. c. 1.
de senten. et re iudic. c. 1.
de cleric. non resid. c. 1.
de præben. c. 2.
de reb. eccle. alien. c. 4.
commod. c. 1. et 2.
de empt. et vend. c. 1.

de rer. perm. c. 1.
de fideiuf. c. 1. et 2. et 3.
de paroch. c. 1.
de censu. c. 2.
de clande. despon. c. 1.
de hæret. c. 8. et 9.
de homici. c. 1. et 2. et 5. et 6.
de adulter. c. 1.
de cleri. excom. c. 1.
de furtis c. 1. et 2. et 3. et 6.
de damno dato c. 1. et 2. et 3. et 4. et 5. et 6.
de uerb. signif. c. 1. et 2. et 3. et 4. et 14.
de regul. iur. c. 3. et 7. et 9. et 11.

INDEX CAPITUM, QVAE EX IN-

tegris rescriptis Beati Gregorij sumuntur, et

illustrantur.

De constitut. c. 2. et 3.

de consuetud. c. 1.

de electio. c. 10. et 11.

de officio Archidiacon. c. 14.

de officio Vicarij c. 1.

de maior. et obed. c. 1.

de pactis c. 2. et 3.

de transact. c. 1.

de procur. c. vn.

de syndico c. vn.

de arbitr. c. 1. et 2.

de foro compet. c. 5.

de iur. pet. c. 1.

de causa poss. c. 1. et 2.

de restit. spoli. c. 7.

de probat. c. 1.

de testib. et attestat. c. 3. et 4.

de fide instrum. c. 1.

de praesum. c. 7. et 8. et 9.

de praescript. c. 3. et 5.

de senten. et re iudic. c. 2. et 3. et 4. et 5.

de vita, et honest. clerici. c. 3.

de praeben. c. 3.

de cleri. xgr. c. 1.

depositi. c. 1.

de pignor. c. 2.

de donat. c. 1.

de testam. c. 1. et 2. et 3. et 12. et 13. et 14.

de succe. ab intest. c. 3. et 4.

de regular. c. 7.

de statu mona. c. 1.

de relig. dom. c. 1. et 3.

de cenlib. c. 3. et 4.

de immun. eccle. c. 2. et 3.

de condicio. appo. c. 2.

de natis ex lib. ven. c. vn.

de accusat. c. 2. et 5. et 6.

de simon. c. 1.

de Iudz. c. 3. et 4.

de hzret. c. 4.

de adulter. c. 2.

de collusio. c. 1. et 2.

de cleri. percuss. c. 2.

de priuileg. c. 2.

de pzniten. c. 1.

de senten. et excom. c. 1.

de verb. signi. c. 7.

de regul. iur. c. 4. et 5. et 6. et 14.

COLLECTIO QUARTA
DECRETALIVM.

Cum scholijs Ioan. Teutonici, et quo-
rundam aliorum.

ANT. AVGVSTINI EPI.
SCOPI ILERDENSIS
PRAEFATIO.

IVRIS Pontificij trium collectionum veterū editionem sequitur quarta; quae multa Innocētij Tertij post tertiam collectionem rescripta, omnesq. concilij generalis Lateranensis constitutiones eiusdem Pontificis auctoritate, et praesentia confirmatas complectitur. In hac permulta sunt, quae in superiorib. collectionib. duriora, aut obscuriora videbātur, mutata rectius, et maxima cum prudētia, atq. aequitate moderata. Addidimus Ioannis Teutonici doctissima scholia, et quorundam aliorum. Hic est ille Ioannes, cuius exstant ad Gratianū doctissimae lucubrationes a Barptol. Brixienti postea interpolatae, quarum in hoc opere idē mentionem facit. Sumpsit pleraq. ab hoc Bernardus Parmensis, cuius hodie scholijs utimur in Gregorianis libris, quod Ioānes Andreae filius notat, et nominatim eundem saepe testem citat, eiusq. uerba refert, additis, atq. detractis, quae ei visa sunt. Licebit igitur his, et illis frui; et tamquam ex perlucido fonte, quod saepe dicendum est, puriorem aquam sumere; ut eodem tempore et Innocentiana uerba, qualia initio fuerint, et has interpretationes pleniores cognoscamus. Hanc nos collectionem cum scholijs ex bibliotheca Panormitanae ecclesiae describendam curauimus, mox eam cum alijs libris Tarraconensis, et Barcinonensis ecclesiae contulimus.

IOANNIS AND. F. VERBA

ba in proëmio Decretal. infra
scripsimus.

ANTIQUARVM Compilationum habuimus recolendę memorię notatores: Bernardum Papiensem, Io. Gallensem Vulteranum, antiquum B. Compost. Rufinũ, Siluestrum, Ricardum, Rodoicum, Petrum Hispanum, Bertrandum, Damasum, Alanum, Laurentium, Vincentium, Io. Teutonicum, Tancredum, G. Nafonem, Iaco. de Alben. De quorum apparatibus, scriptis, et reportationibus, aliquib. additis, Bernardus Parmensis canonicus Bononiensis super hac compilatione apparatus, quo nũc utimur, compilauit.

Item Gullielmi Durantisin Speculo
verba hæc sunt.

Porro super huius canonicę legis expositione uarij iuris professores per varias temporum successiones diuersimode laborarunt: vt Rufinus, Siluester, Ioannes Hispanus, Io. Falensis, Hugo, Melendus Petrus Pifanus (scribo Hispanus) Ioan. Gallensis, Damasus, Bohemus, Pet. Papiensis, Alanus Anglicus, Pet. Apulus, Laurentius, Vincentius, Tancredus, Ioan. Teuton. Ioan. de Sinto, Iacobus de Alb. Ep̄s Fauentinus, Gofredus, Bartholomęus Brixienfis, Ioan. de Deo, et B. Parmensis.

Addit Io. And. F.

PRAETERMITTIT Bernardum Papien. credo tamen, quod vbi supra est, Pet. Papien. debet esse B. item antiquum B. Compost. item Ricardum Anglicum, et Rodoicũ, Bertrandum, Gul. Na. quem tamen postea allegat, et Phi. quem etiã allegat. Econuerso mihi noti non sunt P. Bohemus, et Pet. Apulus. item omisit Bazianum, et Gandulfum, quorũ scripta super compilat. illis non habemus, Paulum uero Vngarum, qui notabilia secundę, et tertię compilationis ordinate collegerat, etiam non expressi. Item præposui Ber. Papien. Io. Gallen. et antiquum B. Compost. antiquiorib. scriptorib. Rufino, Siluestro, et alijs, quia fuerunt compilatores non solum glossarum, sed textuum. Rufinus, Siluester, et Io Hispanus fecerunt lecturas super Decreto, in quib. nullam decretalem allegant. idem dico de Io. Fauentino. præuenerunt enim compilationes, de quibus supra. Dicuntur tamen primi duo superuixisse, et certas cõpilationes legisse, et sic reportatas post eos aliquas apostillas. Hugo certum est, quod vidit primam, et secundam compilationem. in sua tamen summa raro Decretales allegat; et si allegat, non tamen allegat sub compilatione, neq. sub rubrica. ad ipsum Ferrarien. Ep̄m directę sunt aliquot decret. positę in tertia compilat. Ricardi Anglici uidentur fuisse glossa vlt. decret. ex litteris. de sponsal. Rodoicus habuit cognomen Modici passus. Sed cum sola littera R. notatur, incertos nos reliquerunt, num. Rufinum, vel Ricardum, vel Rodoicum interpretemur. De Melendo notatur 19. dist. secundum. et alibi. de Pet. Hispano, de appell. pastoralis. in gl. hæc ratio. etc. Bertrandi glossę fuerunt, secundam in decret. non est. de spons. et prima decr. seq. Damasus fecit summam super 1. compil. et librũ quæstionum super multis decretalib. et Brocarda. Alani, Laur. Vinc. Io. Teuton. et Tancr. glossas habundanter habemus. Vincentius autem, qui scripserat super quattuor compil. facta compil. Gregoriana glossauit illam. Tancredus autem in antiquis compil. allegat Vincentium, et ipse Vincentius in compil. Gregoriana allegat Tancredum. Bazianum miror per auctorem omisum, de quo multę glossę loquũtur. De Gandulfo idẽ dico, de quo auctor, et glossę. Gul. Nafonis reportationes multas habuimus. Ia. de Al. magister Ostiensis glossauit Honorianas. Item sciendum, quod quædam glossę in decretis allegant Petrum Manducatorum, allegant etiam Cardinalem.

INDEX TITVLORVM COLLECTIONIS IV. DE CRETALIVM.

ACCVSATIONIBVS, & inquisitionib. lib. 5. tit. 1. col. 4. p. 21.
Aetate, & qualitate ordinandorum. lib. 1. tit. 8. col. 4. p. 4.
Appellationib. lib. 2. tit. 12. col. 4. p. 11.
Arbitris. lib. 1. tit. 18. col. 4. p. 7.
Baptismo, et eius effectu. lib. 3. tit. 16. col. 4. p. 18.
Bigamis. lib. 1. tit. 10. col. 4. p. 5.
Celebratione diuini officij. lib. 3. tit. 15. col. 4. p. 18.
Censibus. lib. 3. tit. 18. col. 4. p. 19.
Clandestino matrimonio. lib. 4. tit. 2. col. 4. p. 20.
Clerico excommunicato ministrante. lib. 5. tit. 9. col. 4. p. 26.
Concessione prebenda, et ecclesie non uacantis. lib. 3. tit. 3. col. 4. p. 14.
Confessis. lib. 2. tit. 5. col. 4. p. 8.
Cõanguinitate, et affinitate, & soboles suscepta ex secundo matrimonio. lib. 4. tit. 3. col. 4. p. 20.
Consecratione ecclesie, vel altaris. lib. 3. tit. 14. col. 4. p. 18.
Cõuersione coniugatorum. lib. 3. tit. 11. col. 4. p. 17.
Crimine falsi. lib. 5. tit. 8. col. 4. p. 26.
Decimis. lib. 3. tit. 9. col. 4. p. 16.
Dolo, & contumacia. lib. 2. tit. 4. col. 4. p. 8.
Electione. lib. 1. tit. 3. col. 4. p. 2.
Excessibus Prælatorũ. lib. 5. tit. 10. col. 4. p. 27.
Fide instrumentorum. lib. 2. tit. 8. col. 4. p. 10.
Fideiussoribus. lib. 3. tit. 6. col. 4. p. 15.
Fidei presbyterorum. lib. 1. tit. 9. col. 4. p. 5.
Foro competenti. lib. 2. tit. 2. col. 4. p. 7.
Hæreticis, et Manichæis. lib. 5. tit. 5. col. 4. p. 24.
His, quę sunt a maiore parte capituli. lib. 3. tit. 4. col. 4. p. 15.
Homicidio casuali, seu voluntario. lib. 5. tit. 6. col. 4. p. 25.
Immunitate ecclesie, et eius ornatu, et reuerentia reliquiarum. lib. 3. tit. 17. col. 4. p. 19.
In integrum restitutione. lib. 1. tit. 17. col. 4. p. 7.
Iudicis, et Sarracenis. lib. 5. tit. 4. col. 4. p. 23.
Iudicij. lib. 2. tit. 1. col. 4. p. 7.
Iureiurando. lib. 2. tit. 9. col. 4. p. 11.
Magistris. lib. 5. tit. 3. col. 4. p. 23.
Maioritate, et obedientia. lib. 1. tit. 14. col. 4. p. 6.
Nec clerici seculari negotio se immisceant. lib. 3. tit. 19. col. 4. p. 19.
Nouo operis nuntiatione. lib. 5. tit. 11. col. 4. p. 27.
Officio Archidiaconi. lib. 1. tit. 11. col. 4. p. 5.
Officio iudicis delegati. lib. 1. tit. 12. col. 4. p. 5.
Officio iudicis ordinarij. lib. 1. tit. 13. col. 4. p. 6.
Pactis. lib. 1. tit. 15. col. 4. p. 6.
Penitentis. lib. 5. tit. 14. col. 4. p. 28.
Pignori. lib. 3. tit. 7. col. 4. p. 15.
Pœnis. lib. 5. tit. 13. col. 4. p. 28.
Prebendis. lib. 3. tit. 2. col. 4. p. 12.
Prescriptionibus. lib. 2. tit. 10. col. 4. p. 11.
Privilegijs. lib. 5. tit. 12. col. 4. p. 27.
Probationibus. lib. 2. tit. 6. col. 4. p. 9.
Procuratoribus. lib. 1. tit. 16. col. 4. p. 7.
Qualitate ordinandorum, prescientiorum, et ordinantium. lib. 1. tit. 8. col. 4. p. 4.
Qui matrimonium accusare possunt. lib. 4. tit. 4. col. 4. p. 21.
Rebus ecclesie non alienandis. lib. 3. tit. 5. col. 4. p. 15.
Regularibus, & ad religionem transuentibus. lib. 3. tit. 10. col. 4. p. 17.
Religiosis domibus. lib. 3. tit. 13. col. 4. p. 18.
Renuntiatione. lib. 1. tit. 5. col. 4. p. 4.
Rescriptis. lib. 1. tit. 2. col. 4. p. 1.
Restitutione spoliatorum. lib. 2. tit. 3. col. 4. p. 8.
Sententia, et re iudicata. lib. 2. tit. 11. col. 4. p. 11.
Sententia excommunicationis. lib. 5. tit. 15. col. 4. p. 29.
Sepulturis. lib. 3. tit. 8. col. 4. p. 16.
Simonia. lib. 5. tit. 2. col. 4. p. 23.
Sponsalibus, & matrimonijs. lib. 4. tit. 1. col. 4. p. 20.
Statu religiosorum. lib. 3. tit. 12. col. 4. p. 17.
Supplenda negligentia prælatorum. lib. 1. tit. 6. col. 4. p. 4.
Temporibus ordinandorum. lib. 1. tit. 7. col. 4. p. 4.
Testibus. lib. 2. tit. 7. col. 4. p. 9.
Verborũ significatione. lib. 5. tit. 16. col. 4. p. 30.
Vita, et honestate clericorum. lib. 3. tit. 1. col. 4. p. 12.
Vsu, & actione pallij. lib. 1. tit. 4. col. 4. p. 4.
Vsuris. lib. 5. tit. 7. col. 4. p. 26.

INDEX OMNIUM CA PITVM IV. COLLE

tionis.

C R A P V L A. de uita, et hon. cl. col. 4. p. 12:	Cum contingat interdum, quod laici ad monaste- ria. de qual. ordin. col. 4. p. 4:
Accedens. de crim. falsi. col. 4. p. 26:	Cum contra magistrum. de testib. col. 4. p. 9:
Accedens ad presentiam nostram G. de conces. preb. col. 4. p. 14:	Cum dil. si. de accus. col. 4. p. 21:
Accedens ad presentiam nostram I. de conuer. con in. col. 4. p. 17:	Cum dil. si. de relig. aom. col. 4. p. 18:
Accedens ad sedem Apost. de conces. preb. col. 4. pag. 14:	Cum ex eo. de panit. col. 4. p. 29:
Accedentibus. de exces. preb. col. 4. p. 27:	Cum ex eo. quod. de immun. eccl. col. 4. p. 19:
Accipimus. de qual. ordin. col. 4. p. 4:	Cum in ecclesijs. de mai. et obed. col. 4. p. 6:
Ad abolendam. de sit. presb. col. 4. p. 5:	Cum in presentia. de sent. et re iud. col. 4. p. 11:
Ad Ap. aud. de simon. col. 4. p. 23:	Cum in tua dioec. de sponsal. col. 4. p. 20:
Ad aures. de poenis. col. 4. p. 28:	Cum in tua dioec. qui matr. accu. pos. col. 4. p. 21:
Ad hoc nos. de offi. Archid. col. 4. p. 5:	Cum in tua dioec. de decim. col. 4. p. 16:
Ad nostram. de elect. col. 4. p. 3:	Cum in tua dioec. de testib. col. 4. p. 9:
Ad petitionem. de accusat. col. 4. p. 22:	Cum infirmitas. de panite. col. 4. p. 29:
Ad probandum. de sent. et re iud. col. 4. p. 11:	Cum inhibito. de clandest. matr. col. 4. p. 20:
Aduersus Consules. de censib. col. 4. p. 19:	Cum inter dil. de iudic. col. 4. p. 7:
Albericus. de testib. col. 4. p. 9:	Cum Ioannes. de fide instr. col. 4. p. 10:
Antiqua. de priuile. col. 4. p. 28:	Cum laicis. de reb. eccl. non alien. col. 4. p. 15:
Ascendentibus. de exces. preb. col. 4. p. 27:	Cum nobis. de statu relig. col. 4. p. 17:
Audiuimus. de simon. col. 4. p. 23:	Cum non sit. de decim. col. 4. p. 17:
B Ona memoria de electio. col. 4. p. 2:	Cum olim. de noui oper. nun. col. 4. p. 27:
C Ausam. qua. de iudic. coll. 4. p. 7:	Cum olim questio. de offi. iud. del. col. 4. p. 5:
Clerici officia. de uita, et hon. cl. col. 4. p. 12:	Cum pro causa. de procur. col. 4. p. 7:
Constitutiones. de sent. excom. col. 4. p. 29:	Cum R. de offi. iud. del. col. 4. p. 5:
Constitutis in nostra. de testib. col. 4. p. 10:	Cum sis. de usu. et act. pallij. col. 4. p. 4:
Constitutis in presentia. de testib. col. 4. p. 10:	Cum sit ars. de qual. ordin. col. 4. p. 5:
Constitutus. de offi. iud. del. col. 4. p. 6:	Cum sit nimis. de lud. col. 4. p. 24:
Consultare. de simon. col. 4. p. 23:	Cum specialis. de appel. col. 4. p. 12:
Consultasti. de celebr. diu. offi. col. 4. p. 18:	Cum te. de sent. et re iud. col. 4. p. 11:
Contingit interdum, quod. de arbitr. col. 4. p. 7:	Cum ue. f. n. de confessis. col. 4. p. 8:
Contingit interdum, quod. de dolo, et contu. col. 4. p. 8:	Cum ven. f. n. I. de relig. dom. col. 4. p. 18:
Coram dilecto. de elect. col. 4. p. 2:	D Amnamus. de fide catho. coll. 4. p. 1:
Cum ad nostram. de elect. col. 4. p. 3:	De multa. de preb. col. 4. p. 14:
Cum cessante. de appel. col. 4. p. 12:	Dilecto filio n. P. tit. sancti. de preb. col. 4. p. 13:
Cum contingat interdum etiam. de decim. col. 4. p. 16:	Dilectus fil. G. de conces. preb. col. 4. p. 15:
Cum contingat interdum in tua. de foro comp. col. 4. p. 7:	Dilectus fil. Abbas sancti S. de rescript. coll. 4. p. 2:
Cum contingat interdum in tua. de iureiur. col. 4. p. 11:	Dilectus filius Iacobus. de probat. col. 4. p. 9:
Cum contingat interdum, quod laici. de rescrip. col. 4. p. 1. et de offi. iud. del. p. 5:	Dilectus fil. V. V. de temp. ordin. col. 4. p. 4:
	Dolentes. de celebr. diu. offi. col. 4. p. 18:
	Dudum. de decim. col. 4. p. 16:
	E X conscientia. de crim. falsi. col. 4. p. 26:
	Ex parte. de his, que sunt a mai. par. cap. col. 4. p. 15:
	Ex tenore. de consan. et affm. col. 4. p. 20:
	Excommunicamus. de heret. col. 4. p. 24:
	Extirpanda. de preb. col. 4. p. 14:
	F rater. de fide catho. coll. 4. p. 1:
	Gr

INDEX CAPITVLOR.

G Rante nimis. de preb. col. 4. p. 14:	Postulasti per sedem Apost. ed. cori de reser. col. 4. p. 22:
I Lla quotidiana. de elect. col. 4. p. 3:	Postulastis. de conces. preb. col. 4. p. 14:
In aliquibus. de decim. col. 4. p. 16:	Procuraciones. de censib. col. 4. p. 19:
In Laterano. de preb. col. 4. p. 14:	Proposuit. de cler. excom. col. 4. p. 26:
In nonnullis. de iude. col. 4. p. 23:	Quasi. de priuile. col. 4. p. 27:
In presentia. de sent. excom. col. 4. p. 29:	Quasi. de sent. excom. col. 4. p. 29:
In quibusdam. de poenis. col. 4. p. 28:	Qualiter, et quando. de accusat. col. 4. p. 22:
In singulis. de statu relig. col. 4. p. 17:	Quante. de senten. excom. col. 4. p. 29:
Inquisitionis. de accusat. col. 4. p. 21:	Quanto amplius. de usur. col. 4. p. 26:
Inrefragabilis. de offi. iud. ordin. col. 4. p. 6:	Quantum ecclesia. de heret. col. 4. p. 24:
Intellecto. de prescri. col. 4. p. 11:	Quia causis. de procur. col. 4. p. 7:
Intelleximus. de qual. ordin. col. 4. p. 4:	Quia circa. de priuile. col. 4. p. 27:
Inter cetera. de offi. iud. ord. col. 4. p. 6:	Quia circa minima. de bigam. col. 4. p. 5:
Ioannes. de uita, et hon. cl. col. 4. p. 12:	Quia nonnullis. de magit. col. 4. p. 23:
L icet dilecti. de sup. negl. pr. col. 4. p. 4:	Quia plerique. de censib. col. 4. p. 19:
Licet ex quadam. de testib. col. 4. p. 10:	Quia propter. de elect. col. 4. p. 3:
Licet Grecos. de baptis. col. 4. p. 18:	Quidam cedendi. de renun. col. 4. p. 4:
Licet quadam. de foro com. col. 4. p. 8:	Quidam sicut. de Iude. col. 4. p. 24:
Lignis. de consecr. eccl. col. 4. p. 18:	Quisquis electioni. de electio. col. 4. p. 4:
Litteras. de suppl. negl. pr. col. 4. p. 4:	Quo den re. de panit. col. 4. p. 29:
M ichael. de usur. col. 4. p. 26:	Quod nonnullis. de priuile. col. 4. p. 28:
N e nimis. de relig. dom. col. 4. p. 18:	Quod quibusdam. de fideiuss. col. 4. p. 15:
Ne pro desitu. de elect. col. 4. p. 3:	Quod super. de mai. et obed. col. 4. p. 6:
Nihil est. de elect. col. 4. p. 4:	Quoniam contra. de probat. col. 4. p. 9:
Nimis. de iureiur. col. 4. p. 11:	Quoniam in plerisque. de offi. iud. ordin. col. 4. pag. 6:
Non debet. de consan. et affm. col. 4. p. 21:	Quoniam omne. de prescri. col. 4. p. 11:
Nonnulli. de reser. col. 4. p. 2:	Quoniam sicut. de priuile. col. 4. p. 27:
Noua quadam. de peniten. col. 4. p. 28:	Quoniam simoniaca. de simon. col. 4. p. 23:
Nouimus. de uerbor. sign. col. 4. p. 30:	R elinqui. de immun. eccl. col. 4. p. 19:
Nuper. de decim. col. 4. p. 17:	S acro. de sent. excom. col. 4. p. 30:
O blat. de appell. col. 4. p. 11:	Saepe contingit. de restit. spol. col. 4. p. 8:
Officij tui. de elect. col. 4. p. 3:	Salubriter. de usur. col. 4. p. 26:
Olim ex litteris. de reser. col. 4. p. 2:	Scriptum est. de elect. col. 4. p. 3:
Olim in presentia. de sent. et re iud. col. 4. p. 11:	Sententiam ne cler. secul. col. 4. p. 19:
Olim inter te. de restit. spol. col. 4. p. 8:	Sicut. de iureiur. col. 4. p. 11:
Olim uobis. de restit. spol. col. 4. p. 8:	Sicut ex litterarum. de homicid. col. 4. p. 26:
Omnis utriusq. de panit. col. 4. p. 28:	Sicut olim. de accusat. col. 4. p. 22:
P er litteras. de sup. negl. pr. col. 4. p. 4:	Sicut pro certo. de simon. col. 4. p. 23:
Per tuas nobis. de appell. col. 4. p. 12:	Sicut te. ne cler. secul. col. 4. p. 19:
Per tuas nobis litteras. de probat. col. 4. p. 9:	Significante. de pigriorib. col. 4. p. 15:
Per tuas nobis litteras intimasti. de arbitr. col. 4. p. 7:	Significasti. de offi. Archid. col. 4. p. 5:
Per tuas nobis litteras intimasti. de simon. col. 4. p. 23:	Significasti nobis in nostra. de priuile. col. 4. p. 27:
Petistis. de priuile. col. 4. p. 27:	Significasti nobis per litteras. de homic. col. 4. pag. 25:
Petrus. de homic. col. 4. p. 25:	Significauit. de prescri. col. 4. p. 11:
Plerique. de pact. col. 4. p. 6:	Sincernum. de sepule. col. 4. p. 16:
Postulasti. de regular. col. 4. p. 17:	Statuimus. de baptis. col. 4. p. 18:
Postulasti per se. Ap. de foro comp. col. 4. p. 8:	Sub interminatione. de sent. excom. col. 4. p. 30:

INDEX CAPITVLOR.

Super quibusdam de censibus.col. 4.p.	19.	Tua nos duxit fraternitas.de consan. et affin.col. 4.p.	21.
Super quibusdam mandatorum.de foro comp.col. 4.p.	8.	VAcante.de preb.col. 4.p.	13.
Super quibusdam mādatorum.de verb. sign.col. 4.p.	30.	Veniens.de priuil.col. 4.p.	27.
Suscitata.de in integ. rest.col. 4.p.	7.	Veritatis.de dolo. et cont.col. 4.p.	8.
Tua nos duxit.de sponsal.col. 4.p.	16.	Vt clericorum.de vita. et bon.cler.col. 4.p.	12.
Tua nos duxit f.con.de homic.col. 4.p.	25.	Vt debitus.de appel.col. 4.p.	12.
		Vt nostrum.de offi. Archid.col. 4.p.	5.
		Vt priuilegia.de priuile.col. 4.p.	28.

COLLECTIO QVARTA
DECRETALIVM
LIBER PRIMVS.

DE FIDE CATHOLICA
TIT. 1.

INNOCENTIVS Papa III. in concilio generali. Const. 1. Cap. 1.

e. r. de
summa
Trinit.

BIRMITER credimus, et simplicitate^a cōfitemur, quod vnus solus est verus Deus, æternus, immensus, omnipotens, et incommutabilis, incomprehensibilis, et ineffabilis; Pater, et Filius, et Spiritus sanctus: tres quidem personæ, sed vna essentia, substantia, seu natura, simplex omnino. Pater a nullo, Filius autem a Patre solo, ac Spiritus sanctus pariter ab vtroq. absq. initio semper, et sine. Pater generans, Filius nascens, et Spiritus sanctus procedens, consubstantialis, et coæquales, omnipotentes, et coæterni. Vnum vniuersorum principium, creator omnium visibilium, et invisibilium, spiritualium, et corporalium; qui sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis vtramq. de nihilo condidit creaturam spiritualem, et corporalem; angelicam videlicet, et mundanam, ac deinde humanam quasi communem ex spiritu, et corpore constitutam. Diabolus enim et dæmones alij a Deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali; homo vero diaboli suggestione^b peccauit. Hæc sancta Trinitas secundum communem essentiam indiuidua, et secundum personales proprietates discreta, per Moysen, et sanctos Prophetas, aliosq. famulos suos iuxta ordinatissimam dispositionem temporum doctrinam humano generi tribuit salutarē. et tandē vnigenitus Dei filius Iesus Christus a tota Trinitate communiter incarnatus ex Maria semper virgine, Spiritus sancti operatione conceptus, verus homo factus ex anima rationali, et humana carne compositus, vna in duabus naturis persona viam vitæ manifestius demonstraui. Qui cum secundum diuinitatem sit immortalis, et impassibilis; idem ipse secundum humanitatem factus passibilis, et mortalis. Qui etiā pro salute humani generis in ligno crucis passus, et mortuus, descendit ad inferos, resurrexit

a mortuis, et ascendit in cælum, sed descendit in anima, et resurrexit in carne; ascenditq. pariter in vtroq. Venturus in finem sæculi iudicaturus viuos, et mortuos; et redditurus singulis secundum opera sua, tam reprobis, quam electis; qui omnes cum suis proprijs resurgent corporibus, quæ nunc gestant; vt recipiant secundum merita sua siue bona fuerint, siue mala, illi cum diabolo poenam perpetuam, et isti cum Christo gloriam sempiternam. Vna vero est fidelium vniuersalis ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur: in qua idem ipse sacerdos est sacrificiū Iesus Christus, cuius corpus, et sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis, et vini veraciter continetur, trās substantialitatis panis in corpus, et vino in sanguinem potestate diuina; vt ad perficiendum mysterium vnitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro. Et hoc vtiq. sacramentum nemo potest conficere, nisi sacerdos rite fuerit ordinatus secundum clauas ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis, eorumq. successoribus Iesus Christus. Sacramentum vero Baptismi, quod ad Dei inuocationem, et indiuiduæ Trinitatis, videlicet Patris, et Filij, et Spiritus sancti cōsecrat^c in aqua, tam paruulis, quam adultis in forma ecclesiæ a quocumq. rite collatum proficit ad salutem. Et si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatū, per veram poenitentiam semper potest reparari. Non solū autem virgines, et continentes, verum etiam coniugati, per fidem rectam, & operationem bonam, placentes Deo ad æternam merentur benedictionem peruenire.

In eodem Const. 11. Cap. 2.

DAMNAMVS, et reprobamus libellum, siue tractatum, quem Abbas Ioa-
chum edidit contra magistrū Petrum Lombardum, de vnitatem seu essentiam Trinitatis; appellans ipsum hereticum, et insanum, pro eo quod insanis dixit sententijs: quoniam quædam summa res est, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; et illa nō est generans, neq. genita, neq. procedens. Vnde asserit, quod ille non tam Trinitatem, quam quaternitatem astruebat in Deo: videlicet tres personas et illam communem essentiam; quasi quar-
Aaa tam

tam: manifeste protestans; quod illa res, quæ est Pater, et Filius, et Spiritus sanctus, nec est essentia, nec substantia, nec natura; cõcedit, quod Pater, et Filius, et Spiritus sanctus sunt una essentia, vnaq. natura; verum vnitatem huiusmodi, non verã et propriam, sed quasi collectiuã, & similitudinariã esse fatetur. quæ admodũ dicuntur multi homines^a vnus populus, et multi fideles, vna ecclesia, iuxta illud. Multitudinis credentiũ erat cor vnum, et anima vna; et qui adheret Deo, vnus spiritus est cum illo. item, et qui plãtat, et qui rigat, vnũ sunt; et omnes vnum corpus sumus in Christo. rursus in libro Regum, Populus meus, et populus tuus vnum sunt. Ad hanc autẽ suam sententiã astuendã illud potissimũ verbum inducit; quod Christus de fidelibus, inquit in Euãgelio. Volo Pater, vt sint vnum in nobis, sicut et nos vnum sumus; vt sint cõsummati in vnum. Non enim, vt ait, fideles Christi sunt vnum, id est, vna quædã res, quæ communis sit omnibus; sed modo sunt vnum, id est, vna ecclesia, propter Catholicæ fidei vnitatẽ; et tandem vnum regnum propter vnionem indissolubilem caritatis. Quemadmodum in canonica Ioannis Apostoli epistola legitur. Quia tres sunt, qui testimoniu dant in cælo, Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; et hi tres vnum sunt. statimq. subiungit: et tres sunt, qui testimoniu dant in terra, spiritus, aqua, et sanguis, et hi tres vnum sunt, sicut in quibusdã codicibus inuenitur. Nos autẽ sacro vniuersali cõcilio approbante, credimus, et cõfitemur cũ Petro, quod vna quædã res est incomprehensibilis quidẽ, et ineffabilis; quæ veraciter est Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; tres simul personæ, ac sigillatim quælibet earundẽ: et ideo in Deo Trinitas est solũmodo, non quaternitas. Quia quælibet trium personarum est illa res, videlicet, substantia, essentia, seu natura diuina; quæ sola est vniuersorum principium; præterquã aliud inueniri nõ potest; et illa res non est generã, neq. genita, neq. procedens. sed est Pater, qui generat, et Filius qui gignitur, et Spiritus sanctus, qui procedit; vt distinctiones sint in personis, et Trinitas in natura. Licet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, nõ tamẽ aliud, sed id, quod est Pater, et Filius, et Spiritus sanctus; idem omnino. Vt secundum orthodoxã, et Catholicã fidem consubstantiales esse credantur. Pater enim ab æterno, Filiũ generando suam substantiã ei dedit, iuxta quod ipse testatur, Pater, quod dedit mihi,

maius omnibus est. ac dici non potest, quod partem substantiæ illi dederit, et partem ipse sibi retinuerit; cum substantia Patris indiuisibilis sit, vt pote simplex omnino. Sed nec dici potest, quod Pater in Filium transtulit suam substantiam generando, quasi sic dederit eam filio, quod non retinuerit ipsam sibi, alioquin desisset esse substantia. Patet ergo, quod sine vlla deminutione, Filius nascendo substantiam Patris accepit; et ita Pater, et Filius habent eandem substantiam; et sic eadẽ res est, Pater, et Filius, nec non et Spiritus sanctus ab vtroq. procedens. Cum ergo veritas pro fidelibus suis orat ad Patrem; Volo, inquit, vt ipsi sint vnum in nobis, sicut et nos vnum sumus: hoc nomen vnum pro fidelibus quidẽ accipitur; vt intelligatur vnio caritatis in gratia; pro personis vero diuinis, vt attendatur identitatis vntas in natura. Quemadmodum alibi veritas ait, Estote perfecti perfectione gratiæ, sicut pater vester cælestis, perfectus est perfectione naturæ, vtraq. videlicet suo modo. Quia inter creatorem, et creaturam non potest tanta similitudo notari, quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. Si quis igitur sententiã, vel doctrinam præfati Ioachim in hac parte defendere, vel approbare præsumperit, tamquam hæreticus ab omnibus euitetur. In nullo tamen propter hoc Florentino monasterio, cuius ipse Ioachim extitit institutor, volumus derogari. quoniam et regularis est institutio, et obseruantia salutaris; maxime cũ idem Ioachim omnia scripta sua nobis assignari mãdauerit Apostolicæ sedis iudicio approbanda, seu etiã corrigenda. dicitur epistolã, cui propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur se illã fidẽ tenere, quã Romana tenet ecclesia, quæ disponente domino, cunctorũ fidelium mater est, et magistra. Reprobamus etiam, et cõdemnamus peruersissimũ dogma impij Amalrici, cuius mentem sic pater mendacij excæcauit: vt eius doctrina non tam hæretica censenda sit, quam insana.

DE RESCRIPTIS. TIT. II.

Innocentium iij. Rothomagen. Archiepiscopo. Cap. 1.

VM contingat interdum, quod laici ad monasteria conuolantes, et infra. Præterea cum quidam super

c. 24. de rescriptis

per aliquo litigantes ad diuersos iudices literas impetrant, quorum quidam obtenti a parte altera tibi mandant; vt partem aduersam denunties excõmunionis sententiæ subiaceres, alius iudicibus tibi postmodum iniungentibus, vt eandem denunties absolutam; quæris, an vtriusq. vel neutris, vel alterutris saltem obedire^a debeas in hac parte? Super quo tuæ prouidentem, credimus distinguendum; an cum primum mandatum recepisse dinosceris, tibi forsitan innotuit inter illos, et alios super iurisdictione discordiã suscitã; an super hoc nihil omnino sciisti. b. & quidem si super contentione huiusmodi nil tibi penitus innotescit, cum primum mãdatum recipere te contingit; illud debes humiliter executioni mandare. Sed si postea contrarium tibi ab alijs demandatur; tunc litterarum^c ad vtroq. iudices a sede Apostolica obtentorum copia postulata, quas auctoritate præsentium districtè præcipimus^d exhiberi, si ex ipsarum tenore deprehenderis euidenter; ita quod non sit aliquatenus hæsitandum: e. quod litteræ, quæ ad illos, a quibus secundum mandatum recipis, impetratæ noscuntur, expresse reuocent litteras aliorũ: tu illud intrepidus exequeris, quod secundo loco^f tibi mandatur. Si vero ex litterarum inspectione manifestissime tibi cõstet, quod litteræ obtentæ ad illos, qui primũ dederunt mandatum, per alias minime reuocantur; secundum mandatum nullatenus exequaris. Quod si super hoc merito tibi fuerit dubitandum, ad exequendum secundũ mãdatum te procedere non oportet; donec iuxta cuiusdam nostræ constitutionis^g tenorẽ inter eos huiusmodi concertatio sopiatur. Et id ipsum^h facere debes, si primo mandato recepto, & nondum executioni mãdato, tibi forsitan innotuerit, quod inter se super iurisdictione videlicet demãdata ceperint disceptare. Ceterum, in his omnibus puram, et prouidam te conuenit intentionem habere; ne vel ad declinandũ mandatum dubitare te dicas, vbi dubitandũ non est; vel etiã ad exequendũ te asseras esse certum, vbi certus esse non debes. Licet autem ex his certa tibi detur doctrina, qualiter in huiusmodi debeas te habere, nulla tamen attribuitur potestas, vt inter delegatos, aut partes de iurisdictione debeas iudicare.

Item S. de Vallibus magistro G. & P. de Fumusca. Cap. 2.

Simijs cano. al. c. 25. e. 1.

OLIM ex litteris dilectorum fil. sancti Nicasij Remanen. Sigman. et Vallis regiar

Abbatum, nostris fuit auribus intimatum; quod cum ad eos semel, et iterũ a nobis litteræ processissent, super eo videlicet, quod R. clericus sancti Remigij Remanen. parochiã de Salice sancti Remigij, quã R. de Clerini sibi per interpositã personam^a ab Abbate sancti Remigij collatã fuisse proposuit, detinebat; ipsi partes semel, secundo, et tertio citauerunt, et dictũ R. de sancto Remigio, quia citatus pluries comparere noluit perse, vel per respõsalẽ aliquem corã eis; excõmunionis vinculo innodantes, fecerunt fructus ipsius parochiæ sequestrari. b. Cũq. postmodũ idem R. accedens ad eos se iuri promissit: it pariturum; ac obtinuerit se absolui, ipsi absolutionis litteras cõcedentes, diem ei assignarunt, et locũ, quibus coram eis, quod promiserat, adimpleret. Qui diẽ & locũ ex litteris illis radens, in loco rasurę rescripsit, quod ipsi ei sequestratos fructus exhiberi mandabãt. Quod demum corã duobus corũ, tertio sui absentia excusante, per litteras est cõfessus. Nos igitur, cũ tantę temeritatis excessus falsitatis scrupulo nõ careret, vobis dedimus in mandatis; vt si res taliter se haberet, ipsi præsumptori super dictã parochia perpetuũ silentiũ imponentes; præfato R. de Clerin clerico assignaretis eandẽ cum fructibus sequestratis. Verũ sicut vos filij S. et P. per vestras nobis litteras intimastis, cum dictus R. de Clivo^c rasurã præfatã coram vobis per testes idoneos probauisset, et ob hoc postulasset sibi dictã ecclesiã assignari; vos vtrũ clausula illa, si est ita, de omnibus superioribus, an de articulo tantũ rasurę deberet intelligi dubitantes, in negotio ipso procedere viterius distulistis, eligentes super hoc sedis Ap. potius oraculũ implorare, quã aliquid temere definire. Nos igitur diligentiam vestram in domino cõmendantes, duimus respõdendũ; quod clausula debet ad omnia^d superiora referri; ad hoc vt ipsi præfata^e ecclesia conferatur. Quia licet vitium falsitatis ad imponendũ ei perpetuũ silentiũ super ecclesia ipsa sufficiat, qui falsitatẽ huiusmodi perpetravit, non tamen propter hoc eadẽ ecclesia est aduersario assignanda, nisi super alijs facta fuerit plena fides.

Idem Imolen. Episcopo. Cap. 3.

DILECTVS filius Abbas sancti S. c. 26. e. 1. Bonon. per suas nobis litteras intimauit, quod cum ipse, cui visitationis officiu in ciuitate, ac dioec. Bon. cõmissimus, B. et A. presbyteros a sancti M. et sancti P. de Bignorola^f ecclesijs, propter eorũ graues, et manifeste

Bagalos vola

nos excessus duxerat amouendos; idē presbyteri super restitutione nostras ad te in cōmuni forma litteras impetrarunt de amotionis suę causa, et excommunicationis, qua tenentur astricti, nullā facientes penitus mētionem. Procuratoribus igitur vicinorū, et ecclesiarū ipsarū exceptiones in tua præsēntia proponentibus antedictas, tu super sedendum huiusmodi negotio decreuisti, donec super hoc nostrę voluntatis beneplacitū recepisses. Nos igitur in hoc tuā prudentiam cōmendātes, fr. t. per A. f. m. quat. si ita est, litteras ipsas, tamquam per veri suppressionem obtentas carere viribus cōdecernas, quod circa presbyteros prædictos provide factum est, per memoratum Abbatem præcipias firmiter obseruari (ap. re. t.

† deest at.

† Veratism. c. 27. c. 1.

† officio

† affec. 11.

c. 28. c. 1.

Idem Episcopo Vratismen. t. Cap. 4. POSTVLASTI per sedē Apostolicā edoceri, vtrū alicuius ecclesię perpetuo vicario de prouētib. vicarię, bonisq. pater nis habēti, vnde valeat cōmode sustentari; te nearis per illā cōmunem a formā, Cum secū dum Apostolū, in ecclesiastico t. beneficio b. providere. Ad quod sic duximus respondendū; quod cum per formā prædictā necessitatib. pauperū clericorū, qui nullum sunt beneficium ecclesiasticū consecuti; t. sicut ibidem exprimi cōsuevit, se. Ap. duxit succurrendū; perpetuus vicarius, nisi de vicaria fecerit mentionē, cōmodum reportare non debet de huiusmodi litteris, vt pote veritate tacita impetratis. Nō enim carere beneficio ecclesię dici debet, cui cōpetenter cōdeperpetuę vicarię prouentib. d. est prouisum. Et pro habente beneficij sufficientis subsidiū, ex certa scientia super obtinendo beneficio alio, de leui non scribimus, quin faciamus de primo in nostris litteris mentionem.

Idem in conc. Lat. consiliut. xxxviij. Cap. 5. NONNVLLE gratia sedis Ap. abutentes, litteras eius ad remotos iudices impetrare nituntur, vt reus fatigatus laboribus, et expensis; liti cedere, vel importunitatē actoris redimere compellatur. Cum autem per iudicium iniurijs aditus patere non debeat, quas iuris obseruantia interdicit; statuimus, ne quis ultra duas diēctas extra suā dioec. per litteras Ap. ad iudiciū trahi possit; nisi de assensu partū fuerint impetratę, vel expressam de hac constitutione fecerint mentionem. c. Sunt et alij, qui se ad nouum genus mercimonij cōuertentes, vt vel sopitas possint suscitare querellas, aut nouas immittere quæstiones; singūt causas, super qui

bus a se. Ap. litteras impetrāt absq. domino, rum mādato; quas vel reo, ne per eas laborū, vel expensarum dispendio molestetur, aut actori, vt per ipsas aduariarū in debita molestatione fatiget, venales exponunt. Cū autem lites restringēdę sint potius, quā laxandę; hac generali constitutione sancimus, ut si quis super aliqua quæstione de cetero sine domini speciali mandato, litteras Ap. impetrare præsumpserit, et litterę illę nō valeāt, et ipse tamquam falsarius puniatur, nisi forte de illis personis sit, a quibus non debet exigī de iure mandatum.

DE ELECTIONE. Tit. 11.

Idem. Cap. 1. ORAM dilecto fil. n. tit. S. Prudentianę presbyt. Card. et infra. Si vero vtriusq. partis fuerit electio cassata, vos fratribus omnibus, qui fuerint in prouincia cōuocatis, quod maiori, et saniori parti eorum super prædictis videritis complacere, faciatis per cen. ec. firmiter obseruari.

Idem Parmen. t. Epō, & eius cōiudicib. t. Cap. 2. BONA E memoria S. Epō Cremon. in extremis agēte, cum de cōualescentia desperaretur ipsius, Cremonę capitulum Hu. canonicū suum Regij disciplinis scholasticis insistentē, ad certum terminū vigiliā Pentecostes pro futuri electione Pontificis citari fecerunt. Verū secunda feria post Pentecostē dicto Epō viā vniuersę carnis ingresso, capitulū ante quā corpus illius esset traditū sepulture, absente canonico memorato in quattuor de ipso capitulo, et tres de clero ciuitatis potestātē eligendi Pontificē contulerunt, expresso, vt minor pars illorum vit. se queretur in electione maiorē. Habito itaq. post mortē, sed ante sepulturā tamen, ipsius Epō de futuri pastoris electione tractatu; cū vota illorū scinderentur in partes, iij. in Archipresbyterū, duob. in Archidiaconū, vno in alium cōsentientib. tandē illo sepulto minoris partis arbitrio ad iudicium accedente maioris, eundē Archipresbyterū concorditer elegerūt; cui electioni Archid. cum capitulo, et clero ciuitatis, nullo cōtradicente cōsensit. Verum adueniens postmodū Hu. et asserens se fuisse contemptū, ac propter hoc electionē huiusmodi nullius fuisse momētū, quasi ius eligēdi deuolutū fuisset ad ipsum; pro se, prout potuit, Archid. memoratū legit. Constituto autē Hu. pro sua, et dil. fil. n. F. et N. pro electione Archip. coram nobis electionē ab ipso Hu. post electionē Archipres-

c. 31. de elect.

† Pam. pisen. t. conu. al. c. 30. c. 1.

presbyteri nō cassatā, licet de viro multę literaturę, honestę vitę, ac clarę famę, non tamē sine multa temeritate præsumptā, cū de priori nostrū debebat expectare iudiciū, antequā procederet ad secundā; duximus irritandā, in poenā interdicens eidē cōtradictionis vocē in primo cōsensu capitulo perdurāte, electionē quoq. Archip. quāuis laudabile testimoniu perhibeatur de ipso, iustitia exigente cassauimus; tū quia corpore de functi Epō nondū tradito sepulture, habere de ipsa electione tractatū, cōtra canonicas sanctiones; tū quia inuentus est Hu. fuisse contemptus, licet vnus solus extiterit; cum plus in talibus consueuerit vnus contemptus obesse, quā multorū cōtradictio in præsentī. nec prædicta debet dici valuisse citatio, quia cū Epō mortē præuenerit, temeraria nimis extitit, & nō potuit arcere citatū. Ad hæc volētes Cremonę ecclesię speciali sollicitudine providere, cōcedimus, et mandamus; vt si capitulū in suouoluerit perdurare cōsensu, ipsū Archip. auctoritate nostra in pastorē Cremonę ecclesię cōcedatis, alioquin nisi forte infra viij. dies de persona idoneā in Pōtifice sibi, et ecclesię suę prouiderint per electionē canonicā, et cōcordē; vos eidē auctoritate se. Ap. de ipso Archip. vel Archid. seu de alio viro idoneo prouidere curetis. Idem. Cap. 3.

† art. re. forte

c. 37. c. 1. † Luxio men.

† illud

† audeant

† magistro Ca. Greg. 9 c. 3. c. 1. † persequeris

CVM ad nostrā nuper notitiā deuenit, quod Hu. qui se pro Abbate Luxouin. t. gerebat, nō fuerit ante monachus quā electus. Nos attēdētes, quod cōtra regulares traditiones illud t. fuerit attemptatū; cū nullā spem, vel promissionē habens, vt Abbas fiat, debeat monachari; electionē de ipso factā, de cōsensu fratrum nostrorū, curauimus irritare. Quo circa mandamus, quatenus tam monachus, quā alij fidelibus monasterij memorati studeatis ex parte nostra districtius inhibere, ne præfato H. villā obedientiā, vel reuerentiam propter iam dictā electionē, valeant t. exhibere; et si quid in eodē monasterio disponendo perperam attentauit, nullum robur habere volumus firmitatis, sed penitus irritari.

Idem in registro t. tit. S. Laurentij in Lucina presbytero Car. A. S. Leg. Cap. 4. OFFICIUM tui laudabilē exequeris t. actio nē, cū super illis, de quibus dubitas, per nos postulas edoceri. Sane nobis tuis litteris intimasti, quod cū monasteriū quoddā possessionibus cōuenienter ditatū, sed positum in medio nationis prauę pariter, et peruersę pastore careret, monachi de electione Abbatis tractantes necessariā duxerint personam eligere aliquā, cuius potētia valeret a perfe-

ctorib. liberari. Cumq. nō possent sui ordinis idoneā inuenire personā; in quendā vniū nobilē oculos direxerūt, per quē melius poterat defensari; et cōsilio quorundā iuris peritorū adierunt patrē ipsius humiliter postulātes, quod filiū suū induceret, vt habitum susciperet monachalē, nullā patri de ipsius promotione fiduciā tribuentes; & pater ad hoc induxit filiū discretū, prouidū, litteratū, & xxv. annorū ætatis, qui monachus est effectus, nulla spe, vt asserit, de sublimatione tributa; sed die, in quo monachus est effectus, fuit in Abbatē electus. cuius electio fuit per dil. fil. n. G. de Bab. t. subdiaconū rostriū, Reatorē Messanę A. S. L. qui in omnibus prædictis interfuit, cōfirmata. Cū autē idem sit paratus purgare se, quia nulla fuit ad hoc ambitione inductus; per litteras nostras postulas edoceri, vtrū dictus Legatus potuit huiusmodi electionē cōfirmare, vel dispētare; vt quod factū est, stare possit; & vtrū electione rite cassata iterū valeat eligi in Abbatē; Nos autē cons. t. taliter respōdemus, quod licet ex his, quę in continētī subsecuta sunt, ostendatur, quod talis taliter eligi nō possit in Abbatē, maxime cum ex eo, quod antequā esset discipulus, voluit esse magister, electionē illā irritā esse decernimus, et inanem. Verū postquā fuerit in regula cōpetenter instructus, si vrgens necessitas, et euidēs utilitas ipsius monasterij postulauerit, purgatione recepta poterit in Abbatē assumi, ne monasterium opprimatur incurribus malignorum. Idem. Cap. 5.

† Lab.

c. 39. c. 1.

† eisdē

c. 40. c. 1.

ILLA quotidiana instantia, & infra. Pro certo didicimus electionē de ipso factā canonicā extitisse, ipsam auctoritate Ap. duximus cōfirmandā, suppletes de plenitudine potestatis, si quis in ea ex eo fuisset defectus, quod quidā interfuerunt electioni eiusdē, t. qui ex sola participatione in simplicis excommunicationis laqueum inciderunt.

Idem magistro Maximo notario. Cap. 6. SCRIPTVM est in Apocalypsi Ioan. quod in medio sedis, et in circuitu sedis eiāt quattuor animalia etc. et infra. Sane ad hanc ecclesiā scilicet Cōstantinopolitanā duo animalia sunt vocata, vt inā plena oculis, et alas habētia senas, videlicet v. fr. n. Herachē. Archieps. & dilectus fil. Plebanus S. Pauli de Venetijs, sicut per procuratores tā postulantū Archieps. quā eligentiū Plebanum fuit propositū corā nobis, et infra. Verū quia de his, quę per assertionē partū in iudiciū deducta fuerant, nobis non potuit fieri plena fides; quāuis super his, quę de numero dicta sunt postulantiū, per quoddā publicū instru-

negotia, quod t absq. maioris presentia nequeat terminari. In quadam vero nostra collatione nos iam alia vice meminimus expressisse, quod institutio corporalis tam super beneficijs, quam etiam dignitatibus ad ipsum debeant pertinere, examinatio etiam clericorum, si fuerint ad sacros ordines promovendi, et hoc idem in collationibus beneficiorum credimus observandum. ut qui beneficijs ecclesiasticis praeficiendi fuerint, a suo prius examinentur Archidiacono, et per ipsum postmodum Episcopo presententur. Subsequently postea quaesivisti, utrum Decani rurales, qui pro tempore statuuntur, ad mandatum tuum solum, vel Archidiaconi, vel etiam utriusque institui debeant, vel desitui, si fuerint amovendi. Ad hoc breviter respondemus, quod cum iuxta imperialis sanctionis auctoritatem, quod omnes tangit, ab omnibus comprobari debet; cum commune eorum exerceat Decanus officium, communiter est eligendus, vel etiam amovendus.

Idem. Cap. 2.

SIGNIFICASTI, et infra. Interdicas etiam Archid. tuo, ne sine conscientia tua, et auctoritate litteras suas concedat promovendis; et eis etiam districte prohibeas, ne ad ordinem taliter audeant convolare, quod si contra prohibitionem tuam praesumpserint venire, executione eis ordinum susceptorum taliter interdicas. Idem. Cap. 3.

VT nostrum, et infra. Nec fuit sufficienter probatum, quod Cancellarius ex officio suo faciat spiritualia memorata, cum ea potius de iure communi ad Archid. spectant officium, repraesentare videlicet ordinandos Episcopis, et illos examinare, ponere Abbates, et Abbatissas in sede.

DE OFFICIO IUDICIS DELEGATI. Tit. XII.

Idem Veronensi Episcopo. Cap. 1.

VM olim quaestio, quae inter dilecti. si. Archid. ex una parte, & Archipresbyteros, et canonicos Vincetinae ecclesiae ex altera, etc. & infra. Cum igitur Archid. praedictus haec coram nobis fideliter recitaret, quoniam per ipsas attestaciones nobis constitit evidenter; quod ab Episcopo Vincetinae Archidiaconatus ipse sine reclamacione aliqua canonicorum continuae duobus Archid. ante quam praefato Archidiacono fuerat assignatus, et quia canonici praedicti iudices recusare, vel postulare rescripti copiam minime debuerint, cum causa praedictis iudicibus delegata fuisset de utri-

usque partis procuratorum assensu, et ab eisdem esset rescriptum impetratum; nec deliberacionis inducias petere, cum apud se. Ap. per procuratores utriusque partis lis esset contestata, praedictum Archidiaconatum non obstantibus huiusmodi exceptionibus praedicto si. Archidiacono, per definitivam sententiam adjudicare curavimus, canonicis Vincetinae contradicentibus eidem Archidiacono, stallum etiam Archid. deputato, et alijs pertinentijs suis, perpetuum silentium imponentes, reservata tamen eis quaestione proprietatis, super collatione Archid. ipsius, si forte super hoc contendere voluerint adversus Episcopum Vincetinum: cum res inter alios acta, non debeat eis praevudicium generare.

Idem Praeposito Sancti Domini subdiacono nostro. Cap. 2.

CVM R. canonicus lanuen. causam pecunianam, quae inter ipsum ex una parte, ac P. civem lanuen. ex altera vertitur, tibi obtinuerit delegari, et idem civis propter multas, et graues inimicitias civitatis suae, in tua nequeat praesentia comparere, sicut ex ipsius, et dilecti. consilium lanuen. insinuatione nobis innotuit. d. t. per A. s. m. quatenus supra dicto R. huiusmodi optione relicta, ut exceptis canonicis lanuen. quos, cum sint eius socij, merito habet pars adversa suspectos; in civitate, vel dioec. lan. in qua multi sunt, sicut pro certo tenemus, viri providi; iudicem eligat, coram quo quaestio terminetur, cui auctoritate praedicti. dis. praecipias, ut eandem causam iuxta rescriptum ad te obtenti tenore, ap. re. sine debito terminare procuret.

Idem Rothomagensi Archiepiscopo. Cap. 3.

CVM contingat interdum, quod laici etc. Insuper requisivimus, quod cum quis conquisitur, in se, a suo Episcopo, post ap. ad nos legitime interpositam, vel alias iniuste excommunicationis sententiam promulgatam; & nos iudicibus damus nostris litteris in mandatis, ut si est ira, iuxta formam ecclesiae absolutionis illi impendant beneficium, vel eandem sententiam denuntiarent esse nullam; ac Episcopus paratus sit probare se in illud, ante quam vocem appellationis emitteret, vel alias iuste huiusmodi sententiam protulisset; an probationibus non admisis licet iudicibus excommunicatum absolovere, vel denuntiare sententiam nullam esse. Ad quod tibi respondemus, quod super iam dicto casu non consuevimus, si bene meminimus, sub praescripta forma iudicibus scribere; sed sub ista videlicet, ut si excommunicationis sententiam post ap. ad nos legitime interpositam inueniretis esse latam, ipsam denuntietis penitus nullam esse; & audiatis, si quid fuerit quaestiones, alioquin recepta iuxta formam ecclesiae cautione, impeditis tamen absolutionis beneficium conquerenti; et inuncto sibi, quod de iure fuerit iniungendum, audiatis tamen causam, et eam debito sine terminare procuratis. Sed si forsitan appareat nos in iam dicto casu sub praenotata quandoque forma scripsisse; in altero utique casu praedictorum, cum quis videlicet conqueritur se post ap. legitime ad nos interpositam excommunicatione fuisse innodatum, tamen semper utriuslibet partis probationes sunt admittendae, antequam ad decernendum super hoc aliquid procedatur; per quas denique apparebit, an absolutione indigeat conquerens, vel denuntiandus sit potius non ligatus. In reliquo vero casu, cum videlicet excommunicatum quis se asserit iniuste, vix unquam est eius, antequam absolutus fuerit, probatio admittenda, nisi tunc tantum, cum asserit in excommunicationis sententia intolerabilem errorem fuisse patenter expressum; ad quod probandum admittitur, antequam absolutionis gratiam consequatur. Unde si proponat se simpliciter excommunicatum iniuste, ac Episcopus ad probandum, quod iuste ipsum excommunicaverit, suas postulet probationes admitti; non est ante absolutionem ipsius aliquatenus audiendus; cum et si pro certo constaret in illum rationabiliter excommunicationis sententiam promulgatam; nihilominus esset ei absolutio secundum formam ecclesiae impendenda humiliter postulanti, et ideo in hoc casu illum credimus iuxta formam ecclesiae protinus absolvendum; ut sic demum probationibus utriusque partis admisis utrum iuste, vel iniuste ligatus fuerit, decernatur.

Impendunt tamen tunc procedunt

notatum

assensu

tolerabiliter

Occasionem de Aquabelliana Veronensi Maurinensi Maurinensi

causam suspicionis legitime probaturos, tamen vos in commissio ipsius negotio iuxta formam eis directam tamen sub. ap. ob. mediante iustitia procedatis; alioquin partes ad eorum iudicium remittatis examen.

DE OFFICIO IUDICIS ORDINARIJ. Tit. XIII.

Idem in conc. Lat. const. vij. t. Cap. 1.

IN REFUGIABILIS constitutio ne sancimus, ut ecclesiarum praetati ad corrigendum subditorum excessus maxime clericorum, & reformatos mores prudenter, ac diligenter intendant: ne sanguis eorum de suis manibus requiratur, ut autem correctionis, et reformationis officium libere valeant exercere, decernimus, ut executionem ipsius nulla consuetudo valeat impedire, nisi formam excesserint in talibus observandam; excessus tamen canonicorum ecclesiae cathedralis, qui consueverunt corrigi per capitulum, per ipsum in illis ecclesijs, quae talem hactenus consuetudinem habuerint, ad commonitionem, & iussionem Episcopi corrigantur intra terminum competentem ab eo praefigendum, alioquin ex tunc Episcopus Deum habens praesens oculos ipsos, ut animarum cura requirit, per cen. ec. corrigere non postponat. Ceterum si canonici absque manifesta, et rationabili causa, maxime in contemptum Episcopi cessauerint a divinis, Episcopus si voluerit, nihilominus celebret in ecclesia cathedrali, et metropolitanus ad querelam ipsius tamquam super hoc delegatus a nobis, taliter eos per cen. ec. cognita veritate castiget, quod metu poenae talia de cetero non praesumant. provideant itaque diligenter ecclesiarum praetati, ut hoc salutare statutum ad quaelibet pecuniae, vel grauum alium non conuertant, sed illud studiose ac fideliter exequantur, si canonicam voluerint effugere ultionem; quoniam super his Ap. se. auctore domino attentissime vigilabit.

Idem in eod. const. ix. t. Cap. 2.

QUONIAM in plerisque partibus intra eandem civitatem, atque dioec. per mixti sunt populi diversarum linguarum habentes sub una fide varios ritus, et mores; districte praecipimus, ut Pontifices huius civitatis, siue dioec. eisdem provideant viros idoneos, qui secundum diversitates rituum, & linguarum, divina officia illis celebrent, et ecclesiastica sacramenta ministrant, instruendo eos verbo, pariter

proba uerit data

vij. de off. ord.

vij. de c. 14. c. 1.

pariter et exemplo. Prohibemus autē omni no, ne vna, eademq. ciuitas, siue dioec. diuer sos Pontifices habeat tamquam vnum corpus diuersa capita quasi monstrum. Sed si propter præscriptas causas virgēs necessitas postulauerit, Pontifex loci catholicum præ fulem nationibus illis conformem prouida deliberatione constituat sibi vicarium in prædictis, qui ei per omnia sit obediens, & subiectus. vnde si quis aliter se ingesserit, ex cōmunionis se nouerit mucrone percussū: et si nec sic resipuerit, ab omni ministerio ecclesiastico deponendū, adhibito, si necesse fuerit, brachio seculari ad tantam insolentiam repellendam.

Idem in eodem. Const. x. Cap. 3.

IN TER cetera quæ ad salutē spectāt populi Christiani, pabulum verbi Dei per maxime sibi noscitur necessarium: quia si cut corpus materiali, sic anima spirituali ci bo nutritur: eo quod nō in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei. Vnde cum sæpe contingat, quod Episcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, aut hostiles in cursus, seu occasiones alias, ne dicamus defe ctū scientiæ, quod in eis reprobandum est omnino, nec de cetero tolerandum; per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei, maxime per amplas dioec. et diffusas: gene rali constitutione sancimus; vt Episcopi vi ros idoneos ad sanctæ prædicationis officiū salubriter exequendum adsumant potentes in opere, ac sermone; qui plebes sibi commi sas vice ipsorum, cum per se idem nequie rint, sollicitè visitantes eas, verbo ædificent, et exemplo; quibus ipsi, cum indigerint, ne cessaria subministrant; ne pro necessariorū defectu compellantur desistere ab incepto. Vnde præcipimus tam in cathedralibus, quam in aliis conuentualibus ecclesijs viros idoneos ordinari, quos Episcopi possint coadiutores, et cooperatores habere, non solum in prædicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, et pœnitentijs iniungendis, ac ceteris quæ ad salutem per tinent animarum. Si quis hoc adimplere ne glexerit, districtè subiaceat vltioni.

DE MAIORITATE, ET O bedientia. Tit. XIII.

Idem. Cap. 1.

VOD super his, et infra. Simi liter etiam Abbates, et sacerdotes dioecelana lege tibi subiectos, qui ad tuam contendunt ꝑ syno-

dum venire; dummodo in ipsa synodo non dicas aliquid statuendum, quod forte cano nicis obuiet institutis; per cen. ec. ad synodū ipsam venire compellas, et debitam tibi o bedientiam, et reuerentiam exhibere.

Idem sancti Stephani & S. Proculi Abbatib. Bonon. Cap. 2.

CVM in ecclesijs sancti Victoris, et san cti Ioannis de monte, & infra. Nos igitur ad reformationem earundem ecclesiarum, quæ peccatis exigentibus et in temporalibus de minutæ, et in spiritualibus sunt multiplici ter collapsæ; diligenti sollicitudine intenden tes, vniuersis canonicis dedimus firmiter in præceptis; vt Priori suo in his, quæ ad Deū pertinent, obediant. Cumq. ꝑ omnes, quat tuor dumtaxat exceptis, se parere velle eius monitis, & præceptis concorditer respondi sent, prædicti quattuor se contra Priorem in superbiam erigentes, licet de obedientia suo Priori præstanda præstulissent corporaliter iuramentum, tamen exhibiti iuramenti, et districtæ præceptionis inmemores, suo Prio ri ꝑ per omnia resisterint, et cum pro contu macia sua nequiuissent ad debitam obediē tiam reuocari, dictus Prior in eos dictante iustitia excommunicationis b sententiam promulgauit. Cum igitur præfati canonici ad sed. Ap. accessissent, per scripturas authē ticas c ex multorum testimonio prælatorū effectū de ipsorum contumacia certiores, re cepto secundum formā ecclesiæ ab eis cor poraliter iuramento, d ipsis fecimus absolu tionis beneficium impendi, præcipientes eis sub debito iuramēti, vt ad claustru n suum, de quo exierant, redeuntes, Priori suo secu dum Deum deuote, ac humiliter obedirent. Nolentes igitur, quod idem canonici tam effrenata deinceps libertate vagentur, di. u. per. Ap. s. m. quat. nostra fieti auctoritate præfatos canonicos, vt ad Prioris sui obediē tiam reuertantur, sublato cuiusuis ꝑ ap. dif fugio, per cen. ec. compellatis; & ne de sua possint contumacia gloriari, cogatis eos, si videritis expedire, vt iuramentum, quod de parendo mandatis Prioris, quod ꝑ pro ab solutionis beneficio impendendo superbe negauerāt, humiliter præstent; alioquin eos de fratrum ipsorum consortio penitus ex cludatis.

DE PACTIS. TIT. XV.

Idem. Const. lviij. ꝑ Cap. vn.

PERIQUO sicut accepimus, regu lares, et seculares clerici, cum vel domos locant, vel feuda concedunt in præ-

in præiudicium parochialium ecclesiarum pactum adijciunt; vt conductores, et feuda tarij decimas eis soluant, et apud eosdē eli gant sepulturam. Cum autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiusmodi penitus reprobamus; statuentes, vt quidquid fuerit occasione huius pacti perceptum, ecclesiæ parochiali b reddatur.

DE PROCURATORIBVS. T. XVI.

Idem. Cap. 1.

c. 6. de procur. ꝑ Cabillonien.

V M pro causa, quæ inter dil. fi. G. et F. Gablont. ꝑ ecclesiæ Archidiaconos vertebatur, procura tores vtriusq. partis ad nostram audientiam ꝑ accessissent: F. Archidiaconi procurator proposuit, quod a bo. me. Cæl. Papa prædecessore nostro confir mationis litteras impetrauit, super quibus dam institutionibus ecclesiæ, de comuni consensu ꝑ capituli a constitutis; ex quarum inobseruantia ecclesia debito seruitio frau dabatur. Petebat itaq. procurator ipse pro Archidiacono memorato causam cōmitti; et confirmari constitutiones prædictas; et ea restitui, quæ ad vtilitatem ecclesiæ ipsius co actus fuerat expendisse. et infra. Nos igitur causam ipsam vestro examini committen tes, dis. u. per. Ap. s. m. quatenus prædictas constitutiones, si eas de consensu maioris, et sanioris partis capituli sine prauitate quali bet inueneritis esse factas; et possibilitas ec clesiæ patitur; faciatis inuolabiliter obseruari. et infra. Expensas vero Archidiacono ante dicto restitui faciatis, si legitime probare potuerit, se de mandato capituli b suscepisse prædicta negotia promouenda, et propter hoc c ad sedem Apostolicam accessisse.

ꝑ præsen tiam

ꝑ assen su

c. 7. e. 1.

Idem Schol. ar. in Parisiën. Cap. 2.

QVIA causis, quæ contra vos, et pro vo bis mouentur, interdum vestra vniuersitas ad agendum, et respondendum cotidie in teresse nō potest, postulatis a nobis, vt procuratorem instituere super hoc, de nostra li bera permissione liceret. Licet igitur de iure communi hoc facere valeatis; quia tamē hoc petijstis, a nobis deuotioni vestræ specia liter indulgeri, instituendū procuratorem su per his, auctoritate præsentium vobis conce dimus facultatem.

DE IN INTEGRVM RESTITV tione. Tit. XVII.

Idem. Cap. vn.

c. 6. de resti. in inte.

VSCITATA super diuersis ar ticularibus inter ve. f. n. Burgen. Ep̄m, et Oniën. monasteriū quæstione.

et infra. Nos igitur auditis, et intellectis, quæ (vtraq. pars ꝑ proposuit coram nobis, super tuncq. iij. præmissis articulis, monasterium Oniën. de con. f. n. iustitia condemnauimus exigente; sententia vero lata procurator præfatus ad probandam præscriptionē tam super iij. articulis prænotatis, quam etiam super quibusdam decimis, per transactionem acquisi tis a monasterio, ecclesijs, et colonis ipsius ex parte petitis, quando controuersiam voleba mus sententiæ calculo terminare, et in qua fuerat coram iudicibus supradictis conclu sum, restitutionem in integrum nomine mo nasterij postulauit. et cum super hoc coram nobis fuisset aliquam diu litigatū, nos deli beratione præhabita restitutionem in inte grum ad præscriptionem probandam, tam super quattuor articulis prænotatis, quam etiam super controuersia decimarum eidē procuratori nomine monasterij duximus in dulgendam. et infra. Ne vero per excogitatā malitiam, sicut ex præsumptionibus pluri bus videbatur, officium ꝑ sententiæ in dam num Episcopi contingeret impediri; neue monasterium per executionem sententiæ, propter ipsas suspiciones incurreret detrimē tum; a nos æquitate pensata duximus prouidendum; vt ante omnia supradicta sententia b executioni mandetur. Volumus nihilominus, et mandamus, vt ab ipso Episcopo re cipiatis idoneam cautionem; quod si mona sterium in causa ipsa per sententiam præua luerit, vniuersa, quæ medio tempore ipsius sententiæ, occasione perceperit, monasterio restituat memorato.

DE ARBITRIS. TIT. XVIII.

Idem in conc. Later. const. XL. Cap. 1.

CONTINGIT interdum, quod cum actori. et infra. Ad hæc generaliter prohibemus, ne super rebus a spiritualibus compromittatur in laicum, quia non de cet, vt laicus in talibus arbitretur.

Idem Pisano Archiepiscopo. ꝑ Cap. 2.

PER tuas nobis litteras intimasti, quod cum super executione arbitrij, quod inter hospitalarios sancti Ioannis, et plebanum de Piscia super hospitali sancti Allucij latum erat, a nobis litteras recepisses; partib. in tua præsentia constitutis, hospitalarij a te execu tionem arbitrij postulabant, asserentes illud debere obseruare, pro eo quod procurator plebani sponte in arbitros iuramento interposito compromisit; quoniā dicebat pote statem cōpromittendi, et transigendi super

ꝑ tuncq.

ꝑ esse etiam

c. 8. de arbit.

ꝑ Archid. c. 9. e. 1.

Bbb eodem

c. 9. de maio. & obed. ꝑ cōtem nunt. Gre. 9.

COLLECT. IV. DECRETAL.
LIBER TERTIVS.

DE VITA, ET HONESTA-
TE CLERICORVM.

Tit. 1.

† *Ar-* Idem Archiepiscopo † *Pistauien. Cap. 1.*
chidi.
c. 7. de
cleric.
coniug.

IANNES filius A. no-
bis conquerendo monstra-
uit, quod tu eum, quamquā
iam dudum vxorem legiti-
mam duxerit, et filios, et
filias susceperit ex eadem,

† *suert* pro eo, quod prius in acolytum fuerat † or-
dinatus, compellere niteris, vt tonsuram de-
ferat clericalem; ex quo inter ipsum, et vxo-
rem posset scandalum generari; cum de con-
suetudine terræ clerici vxorati non cogantur
† *quia* inuiti portare tonsuram. Quoniam † igitur
virum oportet, quo modo vxori placeat
cogitare; et idem etiam tonsuratus priuilegio
† non potest gaudere: præ. auctoritate
mand. quatenus ipsum super tonsuratione
huiusmodi de cetero non molestes; quia cū
eum oporteat secularibus negotijs immisceri,
tonsura ipsius secularia exercentis videretur
profecto in ministerij nostri vituperium
redundare; dum modo nullum percipiat be-
neficium ecclesiasticum, cuius ratione teneatur
clericalem tonsuram deferre.

† Idem in conc. Later. const. xiiij. Cap. 2.

† *hoc* VT clericorum mores, et actus in melius
† *tit.* reformentur, continenter, et caste viuere stu-
deant vniuersi, præsertim in sacris ordinibus,
constituti, ab omni libidinis vitio præcauen-
tes, maxime illo, propter quod ira Dei ve-
nit in filios diffidentia; quatenus in conspe-
ctu omnipotentis Dei puro corde, ac mun-
do corpore valeant ministrare. ne vero faci-
litas venæ † in centium tribuat delinquen-
di: statuiamus, vt qui comprehensi fuerint
in continentia vitio laborare, prout magis,
aut minus peccauerint, puniantur secundū
canonicas sanctiones, quas efficacius, et di-
strictius præcipimus obseruari: ut quos di-
uinus timor non reuocat, temporalis saltem
pœna cohibeat a peccato. Si quis igitur hac
de causa suspensus presumpserit celebrare
diuina, nō solum ecclesiasticis beneficiis spo-
lietur, verum etiam pro duplici culpa, perpe-
tuo deponatur. prælati vero, qui tales præ-
sumpserint in suis iniquitatibus sustinere,
maxime optentu pecuniæ, vel alterius com-
modi temporalis, pari subiaceant vltioni.

qui autem secundum regionis suæ morem,
non abdicarunt copulam conjugalem, si la-
psi fuerint, grauius puniantur, cum legitimo
matrimonio possunt † vt.

† Idem in eod. const. xv. Cap. 3.

A crapula, † et ebrietate omnes cle-
rici diligenter abstineant, vnde vinum sibi
temperant, et se vino; nec ad bibendum quis
pam incitetur; cum ebrietas et mentis indu-
cat exsiliū, et libidinis prouocet incētiū.
vnde illum ab usum penitus decernimus a-
bolendum, quo in quibusdam partibus ad po-
tus æquales suo modo se obligant potato-
res; et ille iudicio talium plus laudatur, qui
plures inebriat, et calices fecundiores exhau-
rit. Siquis autē super his se culpabilē exhi-
buerit, nisi a superiore commonitus satisfac-
erit, a beneficio, vel officio suspendatur.

† Idem in eodem const. xvj. Cap. 4.

† *156* CLERICI officia, vel commercia sæcu-
laria non exercent, maxime inhonesta, mi-
nis, iculatoribus, et histrionibus non intendāt,
et tabernas † profus euitent, nisi forte causa
necessitatis in itinere constituti, ad aleas, † et
taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis in-
ter sint; coronam, et tonsuram habeant con-
gruentem; † et se in officijs ecclesiasticis, et
alijs bonis studijs exercent diligenter. clau-
sa deferant desuper indumenta, nimia breui-
tate, vel longitudine non notanda: pannis
rubeis, † aut viridibus, nec non manicis, aut so-
tularibus, consutijs, vel rostratis; frænis, sellis,
peccoralibus, et calcaribus, deauratis, † aut aliam
superfluitatem habentibus, non vtantur: cap-
pas manicatas ad diuinum officium intra ec-
clesiam nulli gerant, sed nec alibi, qui sunt
in sacerdotio, et personatibus constituti, nisi iu-
sta causa timoris † exegerit habitum trans-
formari. fibulas omnino non ferant, nec cor-
rigias auri, vel argenti ornatum habentes;
sed nec anulos, † nisi quibus competat ex of-
ficio dignitatis. Pōtifices autem in publico,
et ecclesia superindumentis lineis omnes
vtantur, nisi monachi † fuerint, quos oportet
ferre habitum monachalem. pallijs diffi-
bulatis non vtantur in publico, sed vel post
collum, vel ante pectus hinc inde connexis.

DE PRAEBENDIS

Tit. 11.

† Idem Trecent. Episcopo.

Cap. 1.

DIL-

LIB. III. TIT. II. DE PRAEBENDIS.

13

c. 25. de
praeb.

DILECTO filio n. P. tit. sancte
Prudētiæ presbytero Cardina-
li dil. f. L. Cellerario Senon. et R.
clerico procuratori tuo audicore
concesso, idem Cellerarius † pro-
posuit coram eo; quod cum bo. me. G. Remē
† *Calla* poluit coram eo; quod cum bo. me. G. Remē
rius accessisset ecclesiā, in qua G. nepoti suo præ-
bendas concedere intendebat, cum nulla pe-
nitus (tunc vacabat, et † ibidem dictus Cæl-
lerarius non tam ei, quam etiam nobis cu-
piens in hac parte placere; præbendam, quā
† *vacat* in ipsa obtinebat ecclesia, in eius manibus re-
ret signauit; † qui liberalitati eius volens post-
modum grata † vicissitudine † respondere,
† *gra-* de capitulo Trecent. assensu, præfente quoq.
tie ven. f. n. Senon. Archiepiscopo, tam præfa-
tum nepotem suum, quā etiam Cellerariū †
† *Calla* in canonicos Trecent. instituit, et ambobus i-
rius dem capitulum stallum in choro, et locum
in capitulo assignauit, quibus idem Remen.
Archiepiscopus fructus supradictæ præben-
dæ tandiu diuidendos commonitus † assi-
gnauit, donec præfatus G. integre † esset ec-
clesiæ stipendium præbendale assecutus, in
† *dini-* eos, qui contrauenire præsumerent, ex com-
dēdo cō municationis sententiā promulgata. et infra.
muni- Quorum receptionem procurator genera-
ter lis † Episcopi Trecent. in Constantinopolis
† *inte-* partibus tunc agentis, postmodum approba-
gram uit. Vnde dictus † Cellerarius lectiones,
† *at de* et euangelium in hebdomada sua legisse di-
est gnoscitur, et tam Decani, quam Episcopi e-
† *ac* lectoni, quam † aliorum negotiorum tra-
ctatibus, sicut canonicus Trecent. interfuit,
et domum quandam per capitulum memo-
raturum optinuit; quæ non, nisi canonico con-
sueuerat assignari, tu quoq. cum ad eandem
accessisset ecclesiā consecratus, dictum Cæl-
lerarium cum canonicis alijs ad osculum re-
cepisti; cum tamen tunc temporis non nisi
† *ac* canonici ad osculum admittantur, † et eide
super prædictis non mouisti per bienniu
† *ac* questionem. vnde petijt, vt te ab ipsius su-
per hoc molestatione indebita compescere
dignaremur. Vnde dictus R. procurator tu-
us proposuit ex aduerso; quod cum dictus
Cellerarius præbendam suam in prædicti
Archiepiscopi Remen. manibus resignasset
† *ac* ipse de medietate vna dictum G. nepotem
suum, et de medietate alia dictū Cellerariū
inuestiuit. Idem quoq. proposuit procura-
tor, quod cum in Trecent. ecclesia institutus

fuerit olim certus numerus canonicorum, et
capituli iuramento firmatus; supradictus Ar-
chieps, qui et si legatus † fuisset in Teuto-
nia, in Senon. tamen prouincia eidem non
fuerat officium legationis inunctum, insti-
tutionem huiusmodi facere non potuit, vt
legatus; quinimo et si legatus in eadē pro-
uincia extitisset, ad vnicuique tamen spiri-
tuale ius, quod vacabat ibidem, insimul duos ca-
nonicos institueri sibi non licuit, contra ca-
nonicas sanctiones. nam si duo vnicam præ-
bendam haberent, id esset contra Turon.
† *ac* concil. † quod præbendarum inhihet lectio-
nem. si vero duobus in fratres, et canonicos
receptis vni tantummodo præbenda dare-
tur, sub expectatione alius contra Later. cō-
† *ac* ciliū † remaneat. Præterea licet in ecclesia,
in qua non est certus numerus præbendarū,
nulla etiam præbenda vacante, in canonicū
† *ac* quis possit assumi, † cū intelligatur ad quod-
dam ius eligi, quod ex electorum assensu de
novo creatur, et cum electo in canonicum
nascitur, et definit cum defuncto: in ecclesia
tamen, quæ determinatum habet numerum
† *ac* præbendarum, vno dumtaxat indiuiduo iu-
re vacante; duo insimul eligi nō possunt ad
illud. cū huiusmodi spirituale ius diuidi, †
† *ac* seu communicari nequeat inter eos, quam-
quam interdū ij, ad quos spectat electio, de
† *ac* communi consensu augmentare † valeant
numerum præbendarum, quoddam ius spi-
rituale de nouo creando; nisi forte statutum
aliquod obuiaret, et quod esset iuramento
† *ac* firmatum, vel cui se. Ap. confirmatio accessis-
set, huiusmodi clausula prohibitionis adie-
† *ac* ctā; † vt si quicquam contra id fieret, non
ualeret. propter quod institutionem præfa-
tam nullam fuisse prædictus asseruit procu-
rator; cum in Trecent. ecclesia, sicut præmis-
sum est, certus sit præbendarum numerus,
† *ac* quem capitulum, vel legatus minime au-
† *ac* gmentare intendebat, † vel ius aliquod de no-
uo creare. Vnde nos his, et alijs intellectis,
† *ac* Cellerarium ante dictum, quem præbendā
† *ac* constitit prius libere resignasse, ad restituti-
onem eorum, quæ ratione prædictæ inuesti-
† *ac* tura tenebat, de con. f. n. sententialiter duxi-
mus condemnandum, ei super præbenda i-
† *ac* ipsa, vel eius parte silentium imponentes; ita
† *ac* quod per hoc supradictū. S. nullum præiudi-
† *ac* cium generetur, maxime cum res inter alios,
† *ac* acta non noceat. Regulariter alijs iuxta cano-
† *ac* nicas, et legitimas sanctiones.

Idem Episcopo, & Cantori Zemoen. & Abbatii de Morevola Zemoen. dioc. Cap. 2.

c. 5. de supp. neg.

DILECTO fili n. P. tit. sancti Marceli presbytero Cardinali S. et R. procuratoribus dilector. filior. P. et G. apud se. Ap. constitutis, auditore coeesso, idem S. proposuit coram eo; quod cum in Salamatin. ecclesia, in qua Cantoris electio ad Episcopum, et capitulum communiter pertinet, cantoria vacante, Salamatin. capitulum sapius Episcopum monuisset, ut ad celebrandam Cantoris electionem cum eo pariter conveniret; eodem Episcopo intra semestre tempus id facere negligente, capitulum uti cupiens iure suo, in ecclesie memoratae capitulo, sicut moris est, dilectum filium P. eiusdem loci canonicum in Cantorem elegit; ne quid in eiusdem electionis praedicti fieret, appellando; quam supradictus S. auctoritate Apostolica petijt confirmari; ac electionem, quam ven. f. n. Compostellanus Archiepiscopus post ap. huiusmodi de G. clerico multis criminibus irritato, ac tunc temporis vinculo excommunicationis astricto fecerat, iam quam minus canonice celebratam cassari. dictus vero R. proposuit ex adverso; quod emerito sex mensium spatium, intra quod ad Episcopum, et capitulum Cantoris electio pertinebat; Decanus, et quidam alij canonici Salamatin. Episcopo, Archidiacono, et non nullis alijs canonicis, qui praesentes aderant in civitate, inconsultis, non consueta hora, vel in capitulo iuxta morem, sed in ecclesia potius, quibusdam laicis advocatis, stulte, et inordinate nimis eligere praesumpserunt; et cum iam dicti Archiepiscopi, qui eos propter hoc excommunicaverat, adire praesentiam noluisset, et ipse intelligens auctoritatem eligendi iuxta Lat. concilij statutum ad se devolutam, supradictum G. in Cantorem elegit, et eundem fecit de cantoria corporaliter inuestiri. Postmodum autem Decanus, et sui complices nobis de his mentione non habita, suggerendo, quod Episcopus, qui monitus sapius intra sex menses eligere noluerat, in ecclesie detrimentum; eo, qui in Cantorem ab eodem Decano cum maiore parte capituli institutus fuerat, spoliato, alium instituerat in Cantorem; ad Decanum, Archid. et Archipresbyterum Abulen. nostras litteras impetrauit, quarum auctoritate cum supradictus G. ab eisdem fuisset iudicibus evocatus, eisdem inhibuit, ne per dictas litteras procederent contra eum; cum in eis de

† B.

† ar. de off.

sua electione facta per Archiepiscopum, nulla mentio haberetur, et cum propter hoc, tum quia prima citatione ad loca remota peremptorie citatus extiterat, tum etiam quia iudices quosdam ex electoribus dicti P. consanguinitatis linea contingebant, ad sed. Ap. appellavit. Sed iudices nihilominus ad Salamantinam accedentes ecclesiam, supra dictum P. in cantoria possessione causa rei servandae contra iustitiam induxerunt. Cum igitur super his, et alijs coram eodem Card. procuratores ipsi aliquandiu litigassent; et ipse nobis fideliter rettulisset, quae proposita fuerant coram eo: quia nobis constitit a supradicto Decano, et eius sequacibus post elapsum sex mensium spatium, intra quod Episcopus, et capitulum, prout communiter spectabat ad eos, procedere ad electionem Cantoris neglexerant; electionem supradicti P. minus canonice celebratam, eandem decrevimus irritam, et inanem; et appellationem ab eodem Decano, et suis fautoribus interpositam, factum Archiepiscopi, ad quem iam erat eligendi auctoritas devoluta, nequiuifese aliquatenus impedire. Quia vero contra personam illius G. quaedam obiecta fuerant, de quibus nobis non potuit fieri plena fides: mandamus, quatenus nisi iam dicto G. aliquod canonicum obviet, electionem de ipso factam, sub. ap. ob. confirmetis, facientes ipsum eiusdem cantoriae pacifica possessione gaudere, contradictores etc.

Idem V. Episcopo. Cap. 3.

VACANTE quadam praebenda in ecclesia tua, duas ex ea constituentes, ad illas de assensu capituli tui duos canonicos assumpsisti; quorum altero apud se. Ap. viam universae carnis ingresso, quam defunctus habebat, et quidam clericus nomine Hippolytus fuit auctoritate se. Ap. assecutus. Verum cum idem Hippolytus te super integratione praebendae per quasdam nostras litteras inquietet, et alius idem ius aduersus te se habere proponat; quid facere debeas, postulasti per se. Ap. edoceri. super quo f. i. sic duximus respondendum, quod cum Turon. statuta concilij sectionem inhiabant praebendarum, teneris utriusque de his, quae vacare contigerit, integrare praebendam, nisi forte rationabili causa de vacante praebenda supradicta dux fuerint constituta, ac

† aut ac tot sint utriusque proventus, quod per utramque sit utriusque proventum in beneficio competentem.

† xxij. Idem in cons. Later. Conf. xxxiiij. Cap. 4.

c. 28. c. 2.

† abbas

DE multa providentia fuit in Later. concilio prohibitum, ut nullus diversas dignitates ecclesiasticas, et plures ecclesias parochiales recipere contra sacrorum canonum instituta; alioquin et recipiens sic receptum amitteret, et largiendi potestate conferens privaretur. Quia vero propter praesumptiones, et cupiditates quorundam nullus haecenus, aut rarus de praedicto statuto fructus provenit: nos evidentius, et expressius occurrere cupientes, praesenti decreto statuimus; ut qui cumque receperit aliquod beneficium curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iure privatus, et si forte illud retinere contenderit, etiam alio spoliatur. Is quoque ad quem prioris spectat dominatio, illud post receptionem alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum, et si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alium secundum Later. concilij statutum devoluatur, verum etiam tantum de suis cogatur proventibus in utilitatem illius ecclesiae, cuius illud est beneficium, assignare; quantum a tempore vacationis ipsius ex eo consuerit esse perceptum. hoc idem et in personatibus decernimus esse observandum, addentes, ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates, aut personatus habere praesumat, etiam si curam non habeant animarum, circa sublimes tamen, et litteratas personas, quae maioribus sunt beneficiis honorandae, cum ratio postulaverit, per sed. Ap. poterit dispensari.

Idem in eodem cons. xxx. Cap. 5.

c. 29. c. 2.

GRAVE nimis est, et absurdum, quod quidam ecclesiarum praelati, cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promoveri, assumere non verentur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, carnalitates sequentes affectum, non iudicium rationis. Unde quae

ta ecclesiae damna proveniant, nemo sanamentis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi, praecipimus; ut praetermissis indignis assumant idoneos, qui Deo, et ecclesiae velint, et valeant gratum impendere famulatum. fiatque de hoc in provinciali concilio diligens inquisitio, annuatim; ita quod, qui post primam, et secundam correctionem fuerit reperiendus culpabilis, a conferendis beneficiis per ipsum concilium suspendatur, instituta in eodem concilio persona provida, et honesta, quae suppleat suspensae defectus in beneficiis conferendis, et hoc ipsum circa capitula, quae in his deliquerint, observetur. Metro politani vero delictum superioris iudicio relinquatur, ex parte concilij nuntiandum. Ut autem haec salubris provisio plenius consequatur effectum huiusmodi suspensionis sententia praeter R. Pontificis auctoritatem, aut proprii Patriarchae minime relaxetur.

Idem in eodem cons. xxxij.

Cap. 6.

EXTIRPANDA est consuetudinis vitium in quibusdam partibus inolevit, quod scilicet patroni ecclesiarum parochialium, et aliae quaedam personae proventus ipsarum sibi penitus vindicantes, presbyteris earundem servitijs deputatis relinquunt adeo exiguum portionem, ut ex ea congrue nequeant sustentari. Nam, ut pro certo didicimus, in quibusdam regionibus parochiales presbyteri pro sua sustentatione non optinent, nisi quartam partem, id est sextantam decimam decimarum. unde fit, quod in his regionibus paene nullus parochialis sacerdos, qui vel modicam habeat partem litterarum: cum os bouis alligari non debeat triturantis, sed qui altari seruit, debeat vivere de altari: statuimus, ut consuetudine qua libet Episcopi, vel patroni, seu cuiuscumque alterius non obstante, portio presbyteris ipsis assignetur sufficiens, qui vero parochialem habeat ecclesiam, non per vicarium, sed per se ipsum illi deseruiat in ordine, quem ipsius ecclesiae cura requirit; nisi forte dignitati, vel praebendae parochialis ecclesiae sit annexa, in quo casu concedimus, qui talem habet praebendam, Ccc. 2 vel

c. 30. c. 2.

fliterit, quod in Nouarion. ecclesia prabenda vacaret tempore, quo super prabenda iam dicti clerici nostras litteras receperunt, et eum eam penitus alij in delusionem mandati nostri duxerint...

† acceperunt
† duxerunt
† duxerunt

c. ult. de his, quæ fiunt
† restitutions
fabricæ
† habuisti

† diffidentia

† at de est

† alia vel no

c. ult. de reb. eccl. alien.

† obsequendi
Greg. 9

DE HIS, QUAE FIVNT MAIORE PARTE CAPITULI. T. III.

Idem. Cap. vn. X parte tua, frater Archiepiscopo, Apostolicis fuit auribus intimatum, quod ad restaurandam fabricam Rotomagen. ecclesie tractatum comuniter habuisti...

DE REBUS ECCLESIAE. non alienandis. T. V.

Idem in con. Lat. const. xliij. Cap. vn. VM laicis quamuis religiosi disponendi de rebus ecclesiasticis nulla sit attributa potestas...

tes igitur super his ecclesiarum indemnitate consulere, ac tantis grauaminibus providere; constitutione huiusmodi venditiones feudorum, seu aliorum bonorum sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu...

DE FIDEI VISSORIBVS. T. VI.

Idem in eodem const. lix. Cap. vn. VOD quibusdam religiosi a se, Ap. est prohibitum, volumus, et mandamus ad vniuersos extendi; ne quis videlicet absq. maioris partis capituli, et Abbatis sui licentia...

DE PIGNORIBVS. T. VII.

Idem. Cap. vn. SIGNIFICANTE dil. fil. Rotberto ciue Pisano ad nostram noueritis et audientiam peruenisse, quod cum domum suam eum orto Galliciano G. Pisano cuius pro ecli. libris pignori obligasset...

c. 4. de fidei iur.

c. 7. de pign.

† non ris

† et i. deo
† non potnis

ti debitum adimpleuerit, cum per eum, quæ certum nuntium sperabat, pecuniam remisit termino constituto; sed dum fuit in imperiali captione detentus, satisfacere non potuit...

DE SEPULTVRIS. T. VIII.

Idem. Cap. vn. INCERVVM tua deuotio nis affectum, quem ad Deum, et ecclesiam in crucis negotio habere probaris, in domino commendantes, consultationibus ex parte tua nobis exhibitis...

DE DECIMIS. T. IX.

Idem Episcopo Beluacen. Cap. I. VM contingat interdum etiam in tua dioec. etc. et infra Præterea requisisti, cum aliqua prædia, de quibus ecclesijs, aut personis ecclesiasticis decimæ soluebantur...

c. 29. de decim.

† Cister uen.

ualia in eisdem; quæris a nobis, ad quem huiusmodi noualium decima incipiat pertinere. Vnde inquisitioni t. breuiter respondemus; quod cum perceptio decimarum ad parochiales ecclesias de iure communi pertineat...

Idem Episcopo Beluacen. Cap. 2.

CV M in tua dioecesi quedam monasteria, et conuentuales ecclesie in multis parochijs maiores decimas percipiunt, et minutas, de quibusdam fructibus annuatim perceptis...

Idem Vespren. Episcopo. Cap. 3.

DVDVM aduersus fratres Hierosolym. hospitalis sancti Stephani Alben. te proponente in nostra præsentia questione, quod ipsi decimas laborum, quos proprijs manibus, aut sumptibus excolunt...

† bis

† reco- pti

† tan-

†

† Vesp-

perin.

† Vesp-

primen

† Vesp-

primen

per hospitalarios detinentur, easdem tãquã ad te f. spectantes, intentione tua de iure communi fundata petisti. Prior autem hospitalis eiusdem in predictis decimis, et ecclesijs prescriptionem allegans, proposuit se tibi non teneri super his aliquatenus respondere. quod cum per auditorem eundem ad nostram audientiam pervenisset, mãdauimus, quod idem Prior prescriptionis titulũ, quẽ allegarat, probaret. Qui tandem post deliberationem præhabitã coram v. f. n. Alban. Episcopo, qui post recessum memorati Card. de causa cognouit, inclite recordationis G. f. Regis, ac E. matris ipsius Regine Vngariæ concessionem allegauit, qui ecclesiam sancti Stephani, ad quam tunc temporis, sicut asseruit, ecclesię memoratę spectabant, cum decimis, et pertinentijs suis cõcesserunt in perpetuam eleemosynam, hospitali donationis titulo assignauit, f. cõfirmationis bo. me. Cle. f. Papę præd. n. transcriptum exhibens, per quod probare volebat concessionem prædictã plenum habere uigorẽ, et asserens nihilominus ipsam a se. re. Lucio Papa prædecesore n. postmodum cõfirmatã. Ceterum ex parte tua fuit propositum ex aduerso, quod in decimis, et in ecclesijs a Rege, et Regina donatis prescriptionem non poterat opponere pars aduersa, quæ nec a donatione ipsorum initium habere poterat, nec a cõfirmatione præfata tantum (tempus effluxit f. quod posset præscriptio cõsummari, et sic donationis Regis, ac Regine allegatus titulus nullus erat; cum sacrilegi crimen incurrat, secundum canonicas sanctiones, qui ecclesias, vel ecclesiasticum aliquod beneficium de manu recipere f. laicali. Vnde si contingat laicum in donatione ecclesię talibus verbis uti; do tibi ecclesiam talem, nihil aliud concedere intelligitur, nisi ius patronatus tantum, quod habet in ipsa, prout in constitutione f. a nobis edita continetur expresse. contra cõfirmationem autem fuit hoc modo respõsum, quod cum confuse ipsa ecclesia sancti Stephani cum omnibus decimis, et ecclesijs, et alijs, quę ad eandem pertinent, confirmetur; ius Episcopale non tollitur, cum de illo nõ exprimatur ibidem, sed tantum debita decimarum portio intra parochiam ecclesię sancti Stephani cõllatarum secundum terrę consuetudinem, eisdem hospitalarijs referuetur. præsertim cum petita a te decimę in parochia sancti Stephani nõ consistãt, quod de plano confessã est pars aduersa. e. cõtra

vero fuit a parte altera replicatum, quod cũ spatio xxx. annorũ tacueris, iuri tuo tacite renuntiasse uideris. Sed et hoc pars tua uisa est repellere, f. allegando, quod xxx. annorum taciturnitas non iure communi, sed in priuilegijs B. noscitur optinere, vnde iure cõmuni, quod habet Episcopus in decimis, vel in ecclesijs suę dioec. non nisi XL. annorũ taciturnitate priuatur. Nos igitur his, et alijs, quę hinc inde fuerunt proposita, plenius intellectis, cum donatores prædicti conferre non potuerint alijs, quę ipsi de iure non poterant possidere; et ex confessione partis aduersę liquido nobis cõstat, petitas decimas, et ecclesias in tre parochiam sancti Stephani nõ cõcludi, etiam si prædicta f. donatio teneat, quod f. per cõfirmationem prædicti Clementis super ecclesia sancti Stephani hospitali cum decimis, et alijs ad se pertinentibus factã, etiam si authenticũ apparet. f. Episcopali iuri nullatenus derogetur; de f. n. con. auctoritate Ap. sententialiter prohibemus, ne fratres hospitalis præsumat alterius præpedire, quõminus decimas percipias memoratas, et pacifice possideas in futurum.

Idem. Cap. 4.

TVA et infra. Imperialis concessio, quantum cumq. generaliter fiat, neminem potest solutione decimarum eximere, quæ diuina constitutione debentur, nec occasione decimationis antiquæ, licet in feudum decimæ sint concessæ, sunt decimæ noualium vsurpandæ; cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda.

Idem in conc. Later. cõst. liij. Cap. 5.

IN aliquibus regionibus quædam permixtæ sunt gentes, quæ secundum suos ritus decimas de more non soluunt, quamuis censeantur nomine Christiano. his nonnulli domini prædiorum ea tribuunt excolenda, ut decimis defraudantes ecclesias maiores inde redditus assequantur. Volentes igitur super in demnitatebus his ecclesiarum prouidere, statuimus; ut ipsi deinde talibus personis, et taliter sua prædia excolenda committant, quod absq. contradictione ecclesijs decimas cum integritate persoluãt, et ad id si necesse fuerit, per cen. ecclesiasticas cõpellantur. Illę quippe decimæ necessario sunt soluendę, quę debentur ex lege diuina, vel ex loci consuetudine b. approbata.

Idem

Idem in eodem cõst. liij. Cap. 6.

CVM non sit in homine, quod semiferenti reddat, vel respondeat, quoniam iuxta uerbum Apostoli, neq. qui plantat, est aliquid, neq. qui rigat, sed qui incrementũ dat Deus; ipsum quidẽ mortificato semine plurimum fructum affert; nimis auare quidam in decimis defraudare nituntur, census, et tributa, quę interdum indecimata prætereunt, de frugibus primitus deducentes. Cum autem in signũ uniuersalis dominij quasi quodam titulo speciali sibi dominus decimas referuauerit; nos et ecclesiarum dispensijs, et animarum periculis obuiare uolentes, statuimus; ut in prærogatiuam dominij generalis exactionem tributorum, et censuum præcedat solutio a decimarum; vel saltem hi, ad quos census, et tributa indecimata peruenerint, quoniam res cum onere suo transit, eam per cen. ec. decimare cogãtur ecclesijs, quibus de iure debentur.

Idem in eodem cõst. LU. Cap. 7.

NUPER Abbates Cisterciens. ordinis in generali capitulo cõgregati ad cõmunionem nostram prouide statuerunt, ne de cetero fratres ipsius ordinis emant possessiones, de quibus decimæ debeantur ecclesijs, nisi forte pro monasterijs de nouo fundatis; et si tales possessiones eis fuerint p. fidelium deuotione collatę, aut emptę pro monasterijs de nouo feudatis, cõmittantur alijs excolendę, a quibus ecclesijs decimæ persoluãtur; ne occasione priuilegiõrum suorũ ecclesię ulterius prægrauentur, decernimus, ut de alienis terris, et amodo acquirẽdis, et si eas proprijs manibus, aut sumptibus excoluerint, decimas persoluant ecclesijs, quibus ratione prædiorum antea soluebantur, nisi cum ipsis ecclesijs aliter duxerint cõponendum. Nos ergo statutum gratum, et ratum habentes, hoc ipsum ad alios regulares, qui gaudet similibus priuilegijs extendi uolumus, et mandamus; ut ecclesiarũ prælati promptiores, et efficaciores existant ad exhibendum eis de suis malefactoribus iustitię complementum, ut eorum priuilegia diligentius, et perfectius studeant obseruare.

DE REGVLARIBVS, ET AD religionem transeuntibus. T. X.

Idem Legionens. Episcopo. Cap. 11.

POSTVLASTI et infra. Tertio quæsiuisti utrũ illi, qui in annis minoribus constituti nouior. habitu suscepunt, et intra annum postmodum non facta professione ad sæculum sunt reuersi, et ipsi suis hoc scientibus ad sacros ordines sunt promoti, sustineri debeãt in illis ecclesijs ministrare, in quibus sunt f. ab eisdem Episcopis instituti. Nos f. t. breuiter resõderimus, quod propter hoc non sunt ab ipsis ecclesijs amouendi, sed in eis potiuus libere ministrare, nisi prudẽtia forte suppleuerit in illis, ut transire debeant ad regulam laxiorem; quia cum ipsi absq. protestatione religionis habitum assument, vitam præsumuntur proposuisse mutare.

DE CONVERSIONE CONIUGATORUM. T. XI.

Idem. Cap. 11.

ACCEDENS ad præsentiam nostrã. Mulier lacrimabiliter proposuit coram nobis, quod W. uir eius Elie. dioec. eã sibi legitimo matrimonio copulasset, et per 23. scilicet annorum spatium eidem cohabitans, prolem suscepisset ex ea, uolens tandem idẽ uir habitum assumere monachalem, postulabat humiliter ab eadem, ut tam pio proposito faueret ipsius; quæ propter multa uerbosa, et aliam molestantium grauaniam, quæ dictus uir inferrebat eidem, se ipsam asserens dimissurũ, annuit uotis eius. Cum quidẽ uir ad domum de Vendon. f. Cistren. ordinis accedens, absq. religionis habitum assumpsisset, mulier ipsa transiens se ad domum monialium, nullo ibi religionis habitu assumpto, vel ycto emissio conuersionis, pertransiit ibidem; cum pro labore manuum suarum eadem moniales uitæ necessaria ministrabant. Processu uero temporis, cum idem uir ad sæculum rediens, religionis habitum reliquisset, et eadem mulier se instanter ab eo peteret reatum; ipse illam recipere penitus contradicens, præter uerbera, quibus sæpe affecit eandem, sibi conuicia plurima, et graues iniurias irrogauit. Quocirca dum per Ap. f. præ. mãdamus, quatenus si res ita se habet, et dicta mulier illius ætatis existit, ut de lapsu carnis illius merito ualeat dubitari, dictum uirum, ut eam recipiat, eiq. affectum exhibeat coniugalem, per

per cen. ec. ap. re. cogatis.

DE STATV REELIGIOSORVM. TIT. XII.

Idem in registro. Cap. 1.

V M nobis licet immeritis etc. et infra. Ex parte tua nostris au ribus est intumatum; quod cum antecessor tuus monasteriu san cti Stephani coecessit fratribus sancti Abrahā, monachus nigri ordinis prop ter dissolutionē suā inderemotis; et idē fra tres sancti Abrahā bona eius dilapidādo, et ducendo vitam nimium dissolutā ipsam du xissent ad nimiam paupertatem: bo. me. C. Papa p̄decessor noster, et nos etiam tibi dedimus in mandatis, vt restitutioni eiusdē monasterij prouideres, tuo committentes ar bitrio, vtrum p̄dicti fratres sancti Abra ham tolerandi forent, an monachi nigri es sent in ipsum monasterium reducendi. Tu vero, sicut accepimus, fratres sancti Abrahā propter dissolutionē suam inde penitus ab iecisti, et nos per petitionem tuam duxisti super prouisione eiusdem monasterij requi rendos. Ideoq. tibi mandamus, quatenus si per monachos uideris ecclesiam illam refor mari non posse, in ipsa ecclesia canonicos in situas regulares, qui secundum regulā bea ti Augustini deuote et famulatum domino impendant, et per eorum religionem locus i ple et in melius reformetur.

Idem in conc. Later. conf. xij. Cap. 2.

IN singulis regnis, siue provincijs fiat de triennio in triennium saluo iure dioec. Ponti, commune capitulum Abbatum, atq. Priorum Abbatēs proprios non habentiu, qui non consueuerint tale capitulum ce lebrare, ad quod vniuersi conueniant p̄p̄editionem canonicam non habentes apud vnum de monasterijs ad hoc aptū, hoc ad hibito moderamine, ut nullus eorum, plus quam sex euectiones, et viij. personas addu cat. Aduocent in huius caritatis, vel noui tatis primordijs duos Cisterciē. ordinis vi cinos Abbates, ad p̄standum sibi consi lium, et auxilium oportunum, cum sint in huiusmodi capitulis celebrandis ex lōga cō suetudine plenius informati. Quā absq. con tradictione duos sibi de ipsis associet, quos uiderint expedire, ac ipsi iij. p̄sint capi tulo vniuerso, ita quod ex hoc nullus eorū

sibi auctoritatem p̄lationis assumat; unde, cū ex pedierit, prouida possint deliberatio ne mutari. huiusmodi vero capitulū aliquot certis diebus continuis iuxta morem Cister cien. celebretur, in quo diligens habeatur tra ctatus de reformatione ordinis, et obseruan tia regulari, et quod statutum fuerit illis iij. approbantibus, inuolabiliter obseruetur, omni excusatione, contradictione, ac ap. s. remotis, prouiso nihilominus, ubi sequenti termino debeat capitulum celebrari, et qui conuenerint, vitam ducant communem, et faciāt proportionaliter simul omnes com munes expensas; ita quod si non omnes po terunt in eisdem, saltem plures simul in di uersis domibus commorentur. ordinentur etiam in eodem capitulo religiosae, ac circū spectae personae, quae singulas Abbatis e iusdem Regni, siue prouinciae non solū mo nachorū, sed etiam monialū secundū formam sibi p̄fixā vice nostra studeant visitare, corrigētes, et reformātes, quae correctionis officio uiderint, et reformationis indigere. ita quod si rectorē loci cognouerint ab admi nistracione penitus amouendum, denūtiēt Episcopo proprio, vt illum amouere pro curet. Quod si nō fecerit, ipsi uisitatores hoc referant ad Ap. sed. examen. hoc ipsum re gulares canonicos secundum ordinem suum volumus, et p̄cipimus obseruare. Si vero in hac nouitate quicquam difficultatis emer sent, quod per p̄dictas personas nequeat expediri, ad Ap. se. iudicium absq. scandalo referatur, ceteris inrefragabiliter obseruatis, quae cōcordi fuerint deliberatione prouisa. Porro dioecelani Episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, vt cum ad ea p̄dicti uisitatores accesserint, plus in il lis inueniant, quod commendatione, quam quod correctione sit dignum, attentissime p̄cauentes, ne per eos dicta monasteria in debitis oneribus aggrauentur. quia sic voluimus superiorum iura seruari, ut inferiores nolumus iniurias suslinere. Ad hoc dis. p̄c ipimus tam dioecelanis Episcopis, quam personis, quae p̄x erunt capitulis celebran dis; vt per cen. ecclesiasticas ap. re. compescāt aduocatos, patronos, vicedominos, rector es, et consules, et magnates, et milites, seu quoslibet alios, ne monasteria p̄sumāt of fendere in personis, aut rebus; et si forsan offenderint eos, ad satisfaciendū compellere nō omittant; vt liberius, et quietius omni potenti domino valeant famulari.

DE

LIB. III. TIT. XIII. DE RELIGIOSIS DOMIBVS. 18 DE RELIGIOSIS DOMIBVS. T. XIII.

Idem Abbati, et conuentui Farfē. Cap. 1.

c. 7. de rel. dom

V M ven. f. n. I. Sabin. Episco pus corā dil. fil. nostris R. ut. san cte Anastasie presbytero, et P. sanctae Luciae ad septē sol. diacono Cardinalibus, quos sibi, et R. procuratori vestro concessimus auditores, ec clesiam sancti Angeli de Cantia cum suis pertinentijs, et possessionibus petijset, as serens ad se eandem, tā in spiritualibus, quā in tēporalibus pertinere; allegauit ante omnia ius commune, quia cum eadem ecclesia constituta sit in dioec. Sabin. vt dicebat, sub ipsius debebat consistere potestate iux ta canonicas sanctiones, et infra. In tempo ralibus quoq. ad se dictam ecclesiam pertine re, idem Episcopus nitebatur ostendere per publicum instrumentum, in quo contine tur expresse Ioannem Sabin. Ep̄m Hugo ni Farfen. Abbati, et duabus personis post ipsum Gualdo Panauello cū suis pertinen tijs iam dictam ecclesiam locauisse pro an nua iij. sol. Papiensi. p̄sione, in Assumptio ne beatę Marię persoluenda. Sed pars ve stra proposuit instrumento p̄dicto nullā fidem penitus adhibendam, propter super linearem scripturam, et rasuram loco suspec to factam, ubi videlicet annotato tempo ris recensetur. fuit insuper ex ipsius parte propositum, quod cū ab ecclesia sancti An geli nomine monasterij vestri multo tempo re fuerit certa pensio ecclesiae Sabin. soluta, manifeste liquebat ad eandem ecclesiam, a qua locatio fuerat facta, iure proprietario pertinere, et infra. Ad hoc autē procurator respondebat p̄dictus; quod et si quidam testes se uidisse deponāt ecclesiam sancti An geli pensioem iij. sol. Sabin. Episcopo per soluisse; nullum tamen ex hoc vestro mona sterio poterat p̄iudicium generari; cum nō appareat pensioem ipsam ex parte mona sterij fuisse solutam. et quamquam etiam tes tes asserant se uidisse multoties p̄taxa tam pensioem exsolui, non tamen ostendi tur tāto tempore p̄soluta, quod vsq. ad p̄c scriptionem legitimam porrigatur. Item si cut ad rei proprietatem locatio facta nō suf ficit, ita nec solutio, nec perceptio pensio nis, et infra. His igitur, et alijs intellectis, quae coram Cardinalibus supradictis pars u traq. proponere procurauit; quia nobis con

† cōstru et

† fuit

† nisi. Gre. 9.

stitit supradictā ecclesiam sancti Angeli con stituta esse in dioec. Sabin. de con. t. n. Epi scopale ius in omnibus spiritualibus eidem Ep̄o ad iudicium in eandem, illis dumtaxat exceptis, quae per authentica scripta ei dignoscuntur esse subtracta, & infra. Quia vero instrumentum p̄dictū, per quod Epi scopus supradictam ecclesiam p̄tendebat sibi quoad spiritualia et vendicare, ad facien dam super hoc fidem inualidum esse cogno uimus, vt pote propter p̄dicta de iure suspectum: vos ab impetitione ipsius, quo ad temporalia eiusdē ecclesiae duximus ten tentialiter absoluedos, eidem super hoc li tentium imponentes.

Idem.

Cap. 2.

CVM dil. f. etc. et infra. Nos igitur su per p̄dictis per memoratum Card. instru cti, quia causa ipsa in nostra non poterat p̄e sentia terminari, vt pote cum nuntius mo nasterij super procuracione, vel rati habitio ne litteras non haberet, eam vestro duxi mus examini committendam; discretioni ve strae per Apostolica sc. m. quatenus, si vobis constiterit Abbatem ipsum ad sedem Apo stolicam super hoc, antequam in eum Epi scopus suspēisionis, vel excōmunicationis, et in monasterium interdicti sententias tulerit, legitime appellasse, vel monasterium a iurisdictione esse ipsius ecclesiae Auriē. exē ptum; eo non obstante, quod Abbas ab E piscopo, sicut dicitur, circumuentus, p̄ter fratrum suorum assensum, et obedientiam repromisit, cum fraus, et dolus ei patroc inari non debeat, sententias illas iudicetis ap. re. penitus non tenere. alioquin faciatis eas per cen. ecc. vsq. ad satisfactionem congruā inuolabiliter obseruari. Quod si forte Ab bas ipse in exemptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit exceptione tueri, licet probet se ante p̄dictas sententias ap pellasse, nihilominus tamen monasterium ipsum Auriē. iudicetis ecclesiae subiacerē, in cuius dioec. est fundatū. Similiter eo in pro batione deficiente, si vobis constiterit de exemptione et legitima, vel p̄scriptione, tam Abbatem, quam monasterium ab eius dem Episcopi impetitione penitus absolua tis.

Idem in conc. Later. conf. xiiij. Cap. 3.

NE nimia religionum diuersitas graue tulerit in ecclesia Dei confusionem inducat; firmi ter

† sem poralis

c. 8. e. 2.

† exce ptione

ter prohibemus, ne quis de cetero nouam inueniat religionem, immo vnam de approbatis assumat. similiter qui volut religiosam domum de nouo firmare, regulam, et institutionem unam de approbatis accipiat. illud etiā prohibemus, ne quis in diuersis monasterijs locum monachi habere praesumat, neq. vnus Abbas pluribus monasterijs praesidere.

DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, VEL ALTARIS. T. XIII.

Idem Archiepo Bisuntino Pont. anno XV. Cap. v.

c. 6. de consec. eccl.

LIGNEIS aedificijs ecclesiae vestrae casu quodam consumptis, parietibus tamen illis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam passa fractura, quaesisti per se. Ap. edoceri, si propter hoc ipsius altaris, vel etiam totius ecclesiae debet consecratio innovari. Ad quod tibi sic duximus respondendum; quod cum parietes in sua integritate permanserint; et tabula altaris mora, vel enormiter laesa non fuerit, ob causas praedictas nec ecclesia, nec altare debet denuo consecrari.

casum praedictum

DE CELEBRATIONE DIVINI OFFICII. T. XV.

Idem Senicen. Epi. Cap. 1.

c. 7. de consec. eccl.

CONSVLVISTI, et infra. Coemeteria vero, in quibus excommunicatorum corpora sepeliuntur, per suorum violentiam propinquorum, reconcilianda erunt aspersione aquae sollemniter benedictae, sicut in dedicationibus ecclesiarum fieri consuevit.

Idem in conc. Lat. const. xvij. Cap. 2.

c. 9. de celeb. miss.

DOLENTES referimus; quod non solum quidam minores clerici, verum etiam aliqui ecclesiarum praelati circa comestationes superfluas, et confabulationes illicitas, vt de alijs taceamus, medietatem noctis expendunt, et somno residuum relinquunt, vix ad diurnum concentum animi excitantur transcurrando undiq. continuata synopam matutinum; sunt et alij, qui missarum sollemnia vix celebrant in anno, et quod dete-

rius est, interesse contemunt; et si quando his euidenter intersunt; chori silentium fugientes, intendunt externis colloquutionibus laicorum, dumq. auditum ad indebitos sermones fundunt, aures intentas non porrigunt ad diuina. Haec igitur, et similia sub poena suspensionis penitus inhibemus, dis. praecipientes in virtute obedientiae, vt diuinum officium nocturnum pariter, et diurnum, quantum eis Deus dederit studiose celebrent pariter, et deuote.

DE BAPTISMO, ET EIUS EFFECTU. T. XVI.

Idem in eod. const. iij. Cap. 1.

LICET Graecos diebus nostris ad obedientiam se. Ap. reuertentes fouere, ac honorare velimus, mores, ac ritus eorum, quantum cum domino possumus, sustinendo; in his tamen illis deferre deo volumus, nec debemus, quae periculum generant animarum, et ecclesiasticae derogant honestati. Postquam enim Graecorum ecclesia cum quibusdam complicibus, et fautoribus suis, ab obedientia se. Ap. se subtraxit, in tantum Graeci coeperunt abominari Latinos, quod inter alia, quae in derogationem eorum impie committebant, si quando sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, non prius ipsi sacrificare volebant in ipsis, quam ea tamquam per hoc inquinata laissent, baptizatos etiam a Latinis ipsi Graeci rebaptizare ausu temerario praesumebant, et adhuc, sicut accepimus, quidam haec agere non verentur. Volentes igitur tantum scandalum ab ecclesia Dei amouere, sacro suadente concilio, districte praecipimus; vt talia de cetero non praesumant, conformantes se tamquam filij obedientiae sacrosanctae Romanae ecclesiae matri suae; ut sit vnum ouile, et vnus pastor. Siquis autem tale quid praesumpserit, excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio, et beneficio ecclesiae suspendatur.

Idem in eod. const. xx. Cap. 2.

STATVIMVS, ut in cunctis ecclesijs christiana, et eucharistia sub fidelis custodia clauibus adhibitis conseruetur; ne possit ad illa, temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria gerenda. Si vero is, ad quem spectat custodia, ea incaute reliquerit; tribus mensibus ab officio suspendatur.

datur, et si per eius incuriam aliquod nefandum contigerit, grauiori subiacet ultioni.

DE IMMUNITATE ECCLESIAE, ET EIUS ORNATU, ET REUERENTIA RELIQUIARUM. T. XVII.

† xix.

Idem in eod. const. xx. Cap. 1.

c. 2. de culto. eu. ch.

† expo. nunt.

RELINQVI nolumus incorruptum, quod quidam clerici ecclesias sic disponunt, et supellectilibus proprijs, et etiam alienis; vt potius domus laicis, quam Dei basilicae videantur; non considerantes, quod dominus non sinebat, vt vas transferretur per templum. Sunt et alij, qui non solum ecclesias dimittunt incultas, verum etiam vasa ministerij, et vestimenta ministrorum, ac pallas altaris, nec non ipsa corporalia tam immodice relinquunt, quod interdum aliquibus sunt horrore. Quia vero zelus nos co. do. Dei; firmiter prohibemus, ne huiusmodi supellectilia in ecclesijs admittantur, nisi propter hostiles incurfus, aut incendia repentina, seu alias necessitates urgentes, ad eas oporteat habere refugium; sic tamen, vt necessitate cessante res in loca pristina reportentur. Praecipimus quoque, vt ordinaria vasa, corporalia, vestimenta praedicta munda, et nitida seruentur, nimis enim videretur absurdum, in sacris sordes negligere, quae dedecent in profanis.

Idem in eodem. const. lxij. Cap. 2.

c. vlt. de reliquijs

CVM ex eo, quod quidam sanctorum reliquias venales exponunt, et eas passim ostendunt, Christianae religioni detractum sit saepius, et ne in posterum fiat, praesenti decreto statuimus; ut antiquae reliquiae a modo extra capsam nullatenus ostendantur, nec exponantur venales. inuentas autem de nouo nemo publice venerari praesumat, nisi prius auctoritate Ro. Pon. fuerint approbate. Praelati vero non permittant illos, qui ad eorum ecclesias causa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falsis decipi documentis, sicut in plerisque locis occasione quaestus fieri consuevit.

DE CENSIBVS. T. XVIII.

Idem Comiti Tolosano. Cap. 1.

SUPER quibusdam, et infra. Volumus insuper, vt ab ecclesijs, et domibus religiosis albergaris, vel procuraciones nullatenus exigas, sicut in mandatis dinoscis recepisse, quas tu etiam liberalitate propria remissi.

vi. c. 2. de verb. signif.

Idem in conc. Lat. const. xxxij. Cap. 2.

PROCURACIONES, quae ratione visitationis debentur Episcopis, Archiepiscopis, vel quibuslibet alijs etiam Ap. se. Leg. aut nuntijs abiq. manifesta, et necessaria causa nullatenus exigantur, nisi cum personaliter visitationis officium impendunt. euectionum, et personarum mediocritatem obseruent in Later. concilio constituta. hoc adhibito moderamine circa legatos, et nuntios; vt cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessarium; ne locus ille propter ipsos nimium aggrauetur, procuraciones recipiant moderatas ab alijs ecclesijs, vel personis, quae nondum fuerunt de suis procuracionibus aggrauatae; ita quod numerus procuracionum numerum dierum, quibus moram huiusmodi fecerint, non excedat, et cum aliqua non sufficeret per se ipsam, duae, vel plures coniungantur in vnum. Porro visitationis officium exercentes, non querant, quae sua sunt, sed quae Iesu Christi, praedicationi, et exhortationi, correctioni, et reformationi uacando; ut fructum referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire temptauerit, et quod accepit, reddat, et ecclesiae, quam taliter aggrauauit, tantum impendat.

Idem in eodem. const. xlvj. Cap. 3.

c. 7. dim. m. eccl.

ADVERSVS Consules, et Rectores civitatum, et alios, qui ecclesias, et viros ecclesiasticos tallijs, seu collectis, et exactionibus, et alijs aggrauare nituntur, volens immunitati ecclesiarum Later. concil. providere, praesumptiones huiusmodi sub anathematis restrictione prohibuit, transgressores, praesumptores, et fautores eorum excommunicationi praecipiens subiacere; donec satisfactio nem impenderint competentem. Verum si quando forsitan Eps simul cum clericis tantam necessitatem, et utilitatem prospexerint, et absq. ulla coactione ad releuandas utilitates, et necessitates communes, vt laicorum non suppetant facultates, subsidia per ecclesias duxerint conferenda, praedicti laici

ddd humi

humiliter, et deuote recipiant cum gratiaru actionibus. Propter impudentiam tamē quorundam Ro. Pontifex prius cōsulatur, cuius interest, communibus utilitatibus provide- re. Quia vero nec sic quorundam malitia cōtra Dei ecclesiam cōqueuit; adicimus, vt cōstitutiones, et sententiæ, quæ a talibus, vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, et irritæ habeantur, nullo vniquam tēpore ualituræ. Ceterū quia fraus, et dolus a licui patrocinari non debet; nullus vano de- cipiatur errore, vt intra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactiōis debitum compellendus. nā et ipsum, qui satisfacere recusauerit, et suc- cellores ipsius, nisi satisfecerit intra mēsem, manere decernimus ecclesiastica censura conclusum, donec satisfecerit competenter; cum succedat in onere, qui substituitur in honore.

Idem in eodem const. xxxiiij. Cap. 4.

QVIA pleriq. Prælati, vt procuratiōe, aut seruitium aliquod impendant, legato, vel alijs, plus extorquent a subditis, quam exoluant, et in eorum damnis lucra sectantes, quærent prædam potius, quā subsidiū in subiectis; id de cetero fieri penitus prohi- bemus. Quod si quis forte præsumpserit; et sic extorta restituat, et tantundem cogatur pauperibus elargiri. superior autem, cui fue- rit querela deposita, si negligens fuerit in hu- ius executione constituti, canonicæ subia- ceat ultioni.

NE CLERICI SAECVLARI negotio se inmiscant. T. XVIII.

Idem Epō Asculano. Cap. 1.

SICVT teaccepimus referēte, cum ve. fr. noster Ollien. Episcopus olim per tuā transiens ciuitatem, tibi dederit in manda- tis, vt presbyteros, et diaconos, et subdia- conos, quos ibidem inuenit passim tabellio- natus officium exercentes, excommunica- tionis vinculo innodares; et eos, qui ab illis publica receperint instrumēta; tu licet id se- ceris ex mandato prædicti Episcopi, dissimu- lasti postmodū de subdiaconis, donec qua- liter cōtra ipsos, et alios in sacris ordinibus constitutos deberes procedere, sedem duces- res Apostolicam consulendam. Quo circa. tua per A. s. man. quat. clericis in sacris ordi- nibus constitutis tabellionatus officiu per beneficiorum subtractionem ap. post. inter- dicas.

Idem in conc. Lat. const. xvij. Cap. 2.

SENTENTIAM sanguinis nullus dicet clericus, aut proferat, sed nec san- guinis vindictam exerceat, aut ubi exercea- tur, intersit. si quis autem huius occasione sta- tuti ecclesijs, vel ecclesiasticis personis ali- quod præsumpserit inferre dispendium, per- cen. ec. compellatur. nec quisquam clericus litteras dicet, aut scribat pro uindicta sangui- nis destinandas. vnde in curijs principum hæc sollicitudo nō clericis, sed laicis commit- tatur. nullus quoq. clericus raptarijs, aut bal- lista rijs aut huiusmodi vitis sanguinis præ- ponatur. ne cillam chirurgæ partē subd. diaconus, aut sacerdos exerceat, quæ vel ad- usionē, vel incisionē inducit. nec quisquā purgationi aquæ feruētis, vel frigidæ, seu ferri candentis ritum cumlibet benedictio- nis, aut consecrationis impēdat, saluis nihi- lominus prohibitionibus de monachijs, et si- ue duellis antea promulgatis.

LIBER

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS, ET MA- trimonijs. Tit. I.

Idem. Cap. 1.

c. 26. de sponsal.

VA nos duxit frater- nitas, consulendos, et infra. Consequēter au- tem quesuisti, cū quā- dam mulierem quidā aliter inducere nequi- uisset, vt tibi commi- sceretur carnaliter, nisi desponsaret eandem, nulla sollemnitate ad- hibita, vel alicuius presentia, dixit illi, te loā- nes desponsat, cum ipse. Ioannes minime uocaretur, sed finxit se uocari Ioannem, nō credens esse coniugium, eo quod ipse nō uocaretur hoc nomine. Ioannes, nec haberet propositum contrahendi, sed copulam tantum extorquendi carnalem; ut si inter præ- dictos sit matrimonium celebratum, cū mu- lier consenserit, et consentiat in eundem; et ille dissenserit, et dissentiat, nec aliud quid- quā egerit, quam superius est expressum, ni- si quod cognouit eādem. Super quo tua fr- respondemus, quod cum præfatus vir præ- dictam desponsauit mulierem, in propria persona, et sub nomine alieno, quo tamē uo- cari se finxit, et inter eos sit carnalis copula subsecuta, videtur forte pro coniugio præ- sumendum, nisi tu nobis expresse scripsisses, quod ille nec proposuit, nec consentit illā ducere in uxorem, quod qualiter tibi consti- terit, non uideamus. Nos tamē, quid iuris sit, relatiuentes, quod si res ita se habuerit, uide- licet quod ille eam non proposuit ducere in uxorem, nec umquam consensit, in præ- dictam personam non debet ex illo facto coniugium iudicari; cum in eo nec substantia erat conjugalis contractus, nec forma con- trahendi coniugij ualeat inueniri, quoniam ex altera parte dolus solummodo adfuit, et defuit omnino consensus, sine quo cetera nequeunt foedus perficere conjugale.

† non

† non

† non

† inter

† asper

† sonas

† confi-

† cere

c. 27. c. 1.

Idem Episcopo Beluacen. Cap. 2.

CV M in tua dioec. et infra. Sane quia

contingit interdum, quod aliquibus uolentibus contrahere, matrimonium, bannis, ut- tuis uerbis utamur, in ecclesijs secundum cō- suetudinem ecclesiæ Gallicanæ editis, ac nul- lo contradicere publice, comparente, licet fama priuatiū impedimentum deferat pa- rentela, cum ex parte contrahentium iura- menta maiorum de sua propinquitate, ut suspitionis tollatur materia, offeratur; quid tibi sit faciendū in talibus huiusmodi, qua- si uisisti. Ad quod taliter respondemus, quod si persona grauis, cui fides sit adhibenda, fr- tur denūtiat, quod is, qui suat matrimonio- cōpulandi, se propinquitate contingant, et de fama, vel scandalo doceat, aut etiam per- te ipsum possis certisari de plano, non solum delles iuramenta parentum, sponte ob- lata non recipere, uerum etiā eos, qui sic con- trahere nituntur, si monitis induci nequie- rint, compellere, ut a tali contractu desistant, vel contra famam huiusmodi, secundū iurē discretionis arbitrium, iuramenta exhibeant propinquerum. Alioquin si persona denū- tians nō extiterit talis, ut diximus, vel de fa- ma, vel scandalo non poterit edocere; ad de- sistendum monere poteris, non compellere contrahentes.

DE CLANDESTINO MATRI- monio. Tit. II.

Idem in const. Lat. const. 11.

Idem. Cap. 1.

CVM in iudicio copula coniu- galis sit in tabus, utimus gradi- bus reuocata; eā in alijs volumus districte seruari; vnde prædecello- rum nostrorum inhaerendo ye- stigijs clandestina coniugia penitus inhi- bemus, prohibentes etiam ne quis sacerdos, talibus interesse præsumat, quia speciale quo- rundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogādo, statumus; cū matri- monia fuerint cōtrahenda in ecclesijs per pres- byteros publice proponatur, cōpetenti ter- mino præfinito, ut intra illū, qui uoluerit, et

c. 16. de claud. d. c. 1.

valuerit, legitimum impedimentum opponat; et ipsi presbyteri nihilominus investigent, utrum aliquod impedimentum obstat. cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam; contractus interdicatur expresse, donec quid fieri debeat super eo, manifestis consistant documentis. Si qui vero huiusmodi clandestina, vel interdicta coniugia nite præsumperint in gradu prohibito, etiam ignoranter; soboles de tali coniunctione suscepta prorsus illegitima censeatur, de parentum ignorantia nullum habitura subsidium; cum illi taliter contrahendo non expertes scientiæ, vel saltem affectatoris ignorantie videantur. Pari modo proles illegitima censeatur, si ambo parentes impedimentum scientes legitimum præter omne interdictum etiam in conspectu ecclesiæ contrahere præsumperint. sane si parochialis sacerdos tales coniunctiones prohibere cõtempserit, aut quilibet alius etiam regularis, qui eis præsumperit interesse, per triennium ab officio suspendatur grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit. sed et ijs, qui taliter copulari præsumperint, etiam in gradu concessio, cõdignæ pænitiæ insungatur. Siquis autem ad impediendum legitimam copulam malitiosum impedimentum obiecit, ecclesiasticam non effugiat ultionem.

DE CONSANGVINITATE,
et affinitate, et sobole suscepta ex secundo matrimonio. T. III.

Idem Priori sancti Honorati Aualat. Cap. 1.
EX tenore tuarum litterarum accepimus, quod cum Petrus, et M. mulier in annis maioribus constituti per verba de præsentis matrimonii contraxissent, quidam dicentes illos quinto consanguinitatis gradu sese contingere, coram te coepit matrimonium accusare; qui deinde iuxta formam canonum præstito sacramento ad fundandam intentionem suam duos testes inducens, consanguinitatem ipsam taliter computauit. Malenutrita inquit, et uir eius Causitum, atq. Mariam, Causitum vero Guiscardum, Guiscardus Mariam, Maria Gilius, Gilius nuptam Petro. Item Maria vxorem Bernardi Amalrici, quæ Beatricem vxorem Bernardi Aldeberti, quæ Beatricem vxorem Bernardi de Rogordan, quæ Petrum, de quo agitur, genuit; quem alter testis in omnibus est secutus. reliquus vero consanguinitatis gradus hoc modo distinxit. Malenutrita vero, et uir eius Causitum,

atq. Mariam, Causitum autem (Gordian. Gordianus et matrem Gilius, Gilius sponsam Guiscardi, Petri, item Maria vxorem Bernardi Amalrici, vxor Bernardi Amalrici vxorem Bernardi Aldeberti, vxor Bernardi Aldeberti Beatricem matrem Petri genuisse monstratur. Porro accusatoris pars consanguinitatem sufficienter probatam asseruit ex depositionibus, prædictorum. Cum enim consanguinitatis gradus competenter distinxerint, nocere non poterat, quod nomina quarundam non expresserant personarum; cum demonstratio, seu circuloctio loco proprii nominis habeatur; adiciens, quod si vnus testis dictum, qui trium personarum nomina non expressit, reputaretur forte inualidum; assertioni tamen accusatoris, et testis alterius, in hoc articulo standum erat: cum in decreto Paschalis inueniatur, quod in omni negotio principalis persona de re sibi nota veritatem dicens, pro teste merito est habenda. cui quidem vno adhibito, duo efficiuntur, præterea superuacue videretur esse statutum, vt cum iuramento deberet recipi accusator, nisi ei crederetur in hoc articulo, tamquam testi. Ad hoc fuit ex parte aduersa responsio; quod cum iuxta canonicas sanctiones, non solum gradus sunt distinguendi, sed etiam personarum nomina designanda; et prædicti accusator, et testis in quarundam defecerant non inibus personarum; profecto ex depositionibus eorundem, et nihil penitus probabatur. nec obstat, quod altera pars proposuit demonstrationem vicem proprii nominis optinere. quia tunc demum demonstratio, vel circuloctio proprii nominis vicem supplet; cum potest de corpore, aut de persona constare. Vnde cum personarum illarum, quarum nomina minime sunt expressa, nulla prorsus memoria habeatur; vt pote longe retroactis temporibus defunctarum, huiusmodi circuloctio non est proprio nomine admittenda, maxime cum videatur ibi obscuritatem manifestam ingerere; vbi dicitur: Maria genuit vxorem Bernardi Amalrici, vxor Bernardi Amalrici genuit vxorem Bernardi Aldeberti; cum illa compossibilia esse potuerunt, ut et Maria vxorem Bernardi Amalrici, et alia vxor Bernardi Amalrici vxorem Bernardi Aldeberti genuerint, quæ filia Maria non fuisset; vt verbi gratia, si Bernardus Amalrici diuersas habuisset vxores. Ex eadem quoque parte fuit propositum, regulariter esse verum, vt nulli prorsus accusatori credi debeat,

tam

tamquam testi; cum iuxta sacrorum canonum statuta, et nullus in eodem negotio possit esse accusator, et testis. Supradictum vero Paschalis Papæ capitulum dicebatur ad fraternæ correctionis causam; in qua non secundum iudicarium ordinem, sed potius iuxta euangelicam regulam proceditur, restringendum; quod ex ipsius capituli tenore colligitur euidenter, sic enim in euangelio continetur, si peccauerit in te frater tuus: cor. e. inter te, et ipsum, si te non audierit, ad. tecum v. vel duos tes. etc. et tunc etiam huiusmodi testis adhibitus, non quidem commissi criminis, sed fraternæ potius commotionis testis erit. fuit quoque subsequenter ad iunctum, quod non ideo accusator cum iuramento admittitur; vt ei credi debeat tamquam testi; sed cum in causa matrimonij, quoad quædam laxius, quam in alijs negotijs procedatur; dum ad testimonium admittantur tam domesticæ, quam affines, et recipere testimonium de auditu; cuiusdam compensationis intuitu fuit a sacris canonibus introductum; vt accusator cum sollempnitate quadam, videlicet cum iuramento reciperetur; nec tamen ideo, vt testis debet recipi dictum eius, nam in alijs cõtrouersijs, licet quis præflet calumniæ sacramentum, non tamen ei creditur tamquam testi. præterea dictum vnus testis, qui propinquitatem habere se asserit per se notam, ex eo inualidum videbatur; quia cum secundum communem usum loquendi, dum quis dicit se librum alium quem per se nosse, intelligitur illum suo studio didicisse, dictus testis videbatur impossibile fuisse testatus; qui cum nodum quinque gesimū annū attigerit, illorum consanguinitatem suo studio se nosse proposuit; qui iam C. annis elapsis decessisse noscuntur. Præterea, cum alius testis ea, quæ super consanguinitate deposuit, a Maria Lamberti se didicisse confirmauerit; ac Maria iurata postmodum dixerit se de illis nihil sciuisset penitus, vel etiam audiuisse. illorum dicta sic asseruit pars altera benigne interpretanda, ne alteruter de perurio arguatur, vt videlicet ille, qui dixit, quod didicit a Maria, et Maria de illis nihil omnino sciuisset, et aut etiam audiuisse; et tamen ea, quæ nec sciuisset, nec audiuit ab aliquo, per se fingens dixerit ipsi testis; unde cum ipse fuerit de his instructus ab ea, quæ illa penitus ignorabat, huiusmodi testimonium debet inualidum iudicari. Cuius igitur nos duxeris cõsulendos, quid tibi sit in præmissis negotio faciendum; nos tam su-

prædictis, quam alijs intellectus deuotioni tuæ taliter respondemus; quod cum tolerabilius sit aliquos contra statuta hominum copulatos dimittere, quam coniunctos legitime cõtra statuta domini separare; per depositiones huiusmodi non est ad diuortij sententiam procedendum.

Idem. Cap. 2.

TV A nos duxit fraternitas cõsulendos, vt trum illorum sufficiat testimonium ad matrimonium dirimendum, qui consanguinitatis gradus ab auunculo, et nepote uidelicet fratris filio, vel sororis; cum de fratribus, vel superioribus nihil nouerint, vel audierint; inceperint computare. Nos igitur inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod cum coniugium multum fauoris optineat; testes hi, qui ad diuortium celebrandum inducuntur, consanguinitatis computant gradus, cum astipite debent incipere, id est a parentibus, vel germanis, et sic per ordinem distinguere gradus nominibus proprijs, vel æquipollentibus iudicij designando personas; præsertim cum saepius testimonium perhibeant de auditu; quod quia minus est validum; non est in articulo huiusmodi nimium laxanda facultas; cum qua ratione computationem inciperent a secunda, eadem ratione ab ulterioribus inchoarent.

Idem in conc. Lat. const. 1. Cap. 3.

NON debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum, statuta quandoque uariantur humana; præsertim cum ugens necessitas, vel euidentis utilitas idem exposcunt; quoniam ipse Deus ex ijs, quæ in veteri testamento statuerat, nonnulla in nouo. Cum ergo prohibitiones de coniugio in secundo, et tertio affinitatis genere minime contrahendo, et de sobole suscepta ex secundis nuptijs cõgnationi viri non copulanda prioris, et difficultatem siue quenter inducatur, et aliquando periculum pariat animarum; cum cessante prohibitione cesset effectus; cõstitutiones super hoc editas sacri approbatione cõcilij reuocantes, præsentis cõstitutione decernimus; vt sic cõtrahentes de cetero libere copulentur; prohibitio quoque copulæ cõiugalis quartum consanguinitatis, et affinitatis gradum de cetero non excedat; quoniam in ulterioribus gradibus iam non potest absque graui dispedio huiusmodi prohibitio generatim obseruari. Quaternarius vero numerus bene congruit prohibitioni cõiugij corporalis, de quo dicit Apostolus, quod uir non habet potestatem sui corporis, sed mulier;

ddd 3 nec mu

† in
sua

† recipi
sua

† et eo
rum

† notis
sic

c. 7. de
consan.
et affin.

† pro
ductis

c. 8. e. 1.

nec mulier habet potestatem sui corporis, sed uir. quia quattuor sunt humores in corpore, quod constat ex guttuor elementis. cum ergo iam usq. ad quartū gradum prohibitio coniugalis copulæ sit restricta; eam ita volumus esse perpetuam, non oblatibus constitutionibus super hoc dudum editis, vel ab alijs, vel a nobis; ut si quis contra prohibitionem huiusmodi præsumpserit copulari; nulla longinquitate defendatur annorum: cum diuturnitas temporis non minuat peccatum, sed augeat; tantoq. sint grauiora crimina, quanto diuturniora infelices animas detinent alligatas.

QVI MATRIMONIUM AC
CVSARE POSSVNT. T. IIII.

Idem Ep̄o Beluath. Cap. vii.

c. vi. qui-
mar. acc.

CVM in tua dioec. et infra. Si vero post contractum matrimonium aliquis appareat accusator, cum non prodierit in publicum, quando banni secundum præfatam consuetudinem in ecclesijs ede-

bantur, vtrum vox suæ debeat accusationis admitti, merito quæri potest. super quo merito sic duximus distinguendum. quod si tempore denuntiationis præmissæ is, qui iã coniunctos impetit, extra dioec. existeret, uel alias denuntiatio non potuit ad eius notitiam peruenire; ut puta si nimis infirmitatis seruore laborans, sanæ mentis patiebatur exilium; vel in annis erat tam teneris constitutus, quod ad comprehensionem tallium, eius ætas sufficere non valebat, seu alia causa legitima fuerit impeditus; eius accusatio debet audiri; alioquin cum rationabiliter præsumatur, quod denuntiationem publice factam eadem existens in ipsa dioec. minime ignoraret; tamquam suspectus est proculdubio repellendus; nisi proprio firmauerit iuramento, quod postea didicerit ea, quæ obiecerit, et ad hoc ex malitia non procedat. quia tunc etiam si didicisset ab illis, qui denuntiationis tempore siluerunt; claudi non debet eidem aditus accusandi. quoniam et si ab impetitione huiusmodi culpa de silentio tali contracta illos excluderet, iste tamen amoueri nequiret, cum culpabilis non existat.

† sine

† obis

† ex-
cludat

LIBER QVINTVS

DE ACCVSATIONIBVS, ET
inquisitionibus. † TIT. I.

† in-
scriptio-
nibus

Idem. Cap. i.

c. 20. de
accusat.

CVM dil. si. etc. et infra. Inquiratis super præmissis diligentius veritatem, et si vobis conlitterit, prædictos, quorum nomine sunt huiusmodi de prædicto Episcopo nuntiata, publice concubinos tunc fuisse, propter quod in eos fuerit excommunicationis sententia promulgata; vel præfatam Episcopum de iam dictis excessibus non fuisse præmonitum ab eisdem; vel ipsos conspiciasse in eum, eos a denuntiatione ipsa repellatis; alioquin auditis diligenter, quæ fuerint etc. Eidem Ep̄o auctoritate nostra nihilominus prohibentes, ne super ijs, pro quibus ad audientiam nostram fuerit legitime appellatum, præfatos clericos indebite grauare præsumat, donec causa prædicta iuxta formam mandati nostri fuerit terminata.

Idem Ep̄o Sabeniens. & Vienen. vel Asteft. Cap. 2.

INQUISITIONIS negotium, quæ de ve. f. n. Ep̄o, et canonicis Valentini. vobis commisimus faciendam, sine conscientie scrupulo exequi cupientes, Apostolico petiistis oraculo edoceri; vtrum eorum publicanda sunt dicta, et nomina, quos interrogari cogit gerit, pro vt de testibus in publicis causis fieri consuevit; an sola dicta eorundem publicari sufficiat nominibus tacitis; cum idem Episcopus, et canonici manifeste sciant, qui fuerint inquisiti; et vtrum contra dicta eadem debeant exceptiones, seu replicationes admitti, cum contra personas dicentium admittantur. Ad quod breuiter respondemus: non solum dicta, sed etiam nomina ipsa, ut quid a quo sit dictum appareat, publicanda, et exceptiones, seu replicationes legitimas admittendas. ne per suppressionem nominum infamandi, per exceptionem, non exclusionem, deponendi falsum audacia præbeatur

c. 21. eo.

beat. Secundo quæsiuistis, quid vobis sit statuendum; si contra quempiam per inquisitionem probatum fuerit tale crimen, quod deponeret accusatum criminaliter, et conuictum. In quo quid duximus distinguendum, vtrum tale videlicet crimen, quod deponeret accusatum criminaliter, contingit aduersus aliquem inueniri; quod ordinis executionem suscepti, aut retentionem beneficij, etiam post peractam penitentiam impediret; puta si homicidium commisisset, vel adeptus esset ordinem, aut beneficium uitio si monia; quo casu erit, sicut in accusationis iudicio procedendum. alioquin, secundum personæ merita, et qualitatem excessus poenam poterit iudicantis discretio moderari. Tertie dubitationis articulus continebat, vtrum cum duo, vel plures iurati affirmant, alium crimine aliquod eisdem videtur commisisse, de quo tamen aliqua infamia non laborat; an aliqua illi infligere poenam debeatis; et vtrum ad petitionem quorundam quasdam schedulas vobis occulte traditum, infamationem Ep̄i continentem, sit ad inquisitionem eorum, quæ in ipsis continentur schedulis, procedendum; et an fides eorum dictis debeat adhiberi, qui post iuramentum interrogati secreto, vtrum sint eorum, de quibus inquiritur, inimici; respondent, quod non diligunt illos, vel directe inimicos se asserunt eorundem; aut etiam ante iuramentum id publice confitentur, nullas tamen inimicitarum causas probabiles ostendentes. Ad hoc autem pariter respondemus, nullum esse se pro crimine, super quo aliqua non laborat infamia, seu clamorosa insinuatio non præcessit, propter dicta huiusmodi puniendum. quinimmo super hoc depositiones contra eum recipi non debere; cum inquisitio fieri debeat solummodo super illis, de quibus clamores aliqui præcesserunt; nec ad petitionem eorum, quibus bellum infamationis porrigunt in occulto, procedendum est ad inquisitionem super contentis ibidem criminibus, faciendum; aut etiam aduersus eos, contra quos fit inquisitio, fides dictis adhibenda eorum, qui post iuramentum, vel ante tacite, vel expresse inimicos se asserunt eorundem, nisi forsitan ante iuramentum in fraudem id facere præsumatur. Quæsiuistis præterea, quid statui debeat, si nihil per certam scientiam, sed tantum per famam, et eorum, qui fuerunt inquisiti, credulitatem iuratum contigerit inueniri; et vtrum aliquis super eo crimine reputari debeat infamatus, de quo ipsum duo, vel

† tres

tres, aut etiam plures dixerint infamatum, licet de ipso nihil sinistrum etiam in publico audiatur. Ad quod est nostra responsio; quod propter famam, et deponentium credulitatem dumtaxat, non erit ad depositionis sententiam procedendum, sed infamato canonica poterit induci purgatio, secundum arbitrium iudicantis: qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet, cuius apud bonos, et graues læsa opinio non existit.

Idem Episcopo, & Decano Siluanens.

Cap. 3.

AD petitionem Galterij quondam Carbonei, et Abbatis dilecti filij magistro scholarum, et magistro R. de Curcuni. et P. canonicis Nouenens. eiusdem loci, a nobis dudum correctione commissa, ipsi bis ad monasterium idem accedentes, quibus correctis ibidem nonnulla, quæ statuenda fuerant, statuerunt, inquisitionis instantiam quorundam impediendo malitia retractando, et ad quorum contumaciam reprimendam sculare intendebant brachium inuocare. Verum dil. filius noster G. sanctæ Mariæ in porticu diac. Card. nunc Ap. se. L. iterum ad idem veniens monasterium supradictum Walterio præsentem, nec reclamante super statu monasterij memorati coepit inquirere diligenter. et cum inquisitione finita prædictum Walterium Parisius euocasset, propositurum contra inquisitionem eandem, si quid rationabiliter duceret proponendum; idem W. (presentiam eius adiens) allegauit, quod in monasterij correctione procedere non valebat, quæ prædictis iudicibus prius fuerat auctoritate nostra commissa; et Cardin. ipsum ex iustis causis se asserens habere suspectum, vocem appellationis ad nos emisit. Porro Cardinalis inspectis his, quæ probata fuerant contra eum, de consilio peritorum ipsum amouit a regimine Abbatiæ, dâdo fratribus eiusdem loci liberam facultatem alium eligendi, qui di. filium L. Abbatem Corbimeis. tunc Priorem de Argentario virum prouidum, et honestum elegerunt concorditer in Abbate, et infra. His igitur, et alijs, quæ vtraque pars proposuit, intellectis, et infra. Cum nobis de talibus fuerit sufficiens in tali negotio facta fides, propter quæ præfatus W. erat merito amouendus; et si restituendus foret, propter iudicarium ordinem non seruatum, ob causas prædictas ipsum prouidimus manere priuatum regimine Abbatiæ, Ioanne

† depo-
sitionū

† Cor-
ton.

† cogni-
sione

† restar-
dando

† in præ-
sentia
eius

† Ar-
getolio

† supra
dictat

ddd 4 nihil

nihilominus supradictum, quē pro eo quod præfato W. propter iuris ordinem nō seruatū, quodammodo inordinate remoto, intelleximus ob eandem causam per consequentiam minus legitime substitutum, per sententiam amouentes; quem quia non propter personæ uitium, vel defectum, sed propter iuris sollemnitatem, sicut præmissum est, prætermisam amouimus, ipsum postmodum restituumus in Abbatem.

*Idem in conc. Later. const. 8.
Cap. 4.*

QUALITER, et quādo^a debeat prælati procedere ad inquirendum, et puniendum subditorū excessus, ex auctoritate noui, et veteris testamenti colligitur euidenter, ex quibus postea processerūt canonice sanctiones. sicut olim aperte distinximus, et nunc sacri approbatione concilij confirmamus. Legitur enim in euangelio, quod uilicus ille, qui diffamatus erat apud dominum suū, quia dissipasset bona ipsius, audiuit ab illo. quid hoc audio de te: redde rationē uilicationis tuę, iam enim non poteris uilicare. In Genesi dominus ait. descendam, et uidebo, utrum clamorem, qui uenit ad me, opere compleuerint. Ex quibus auctoritatibus manifeste probatur, quod non solum cum subditis, uerum etiam cū prælati excedit; si propter clamorem, et famam ad aures superioris peruenerit, non quidem a maleuolis, et maledicis; sed a prouidis, et honestis, nec semel tantū, sed sæpe, quod clamatio inuit, et diffamatio manifestat; debet coram ecclesię senioribus ueritatem diligētius perferuari; ut si rei poposcit qualitas, canonica distinctio culpam feriat delinquentis. nō tāquam idem sit accusator, et iudex; sed quia denuntiante fama, vel deferente clamore, officij sui debitum exequatur. Licet autem hoc sit obseruandum in subditis, diligenter tamen obseruandum est in prælati, qui quasi signū positi sunt ad sagittam; et quia non possunt omnibus complacere, cum ex officio teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnumquam uero ligare; frequenter odiū multorum incurrunt, et insidias patiuntur. et idcirco sancti patres prouiderunt, ut accusatio prælatorum non facile admittatur; ne concussis columnis corruat ædificiū, nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsę, sed et malignę criminationis ia-

nua præcludatur. uerum ita uoluerunt pro uide prælati, ne criminarentur iniuste; ut tamen cauerent, ne delinquerent insolenter; contra morbum utrumque inuenientes congruam medicinam, uidelicet ut criminalis accusatio, per quam ad deminutionē capitis, id est degradationem tenditur, nisi legitima præcedat inscriptio, nullatenus admittatur. sed cum super excessibus suis quisquā fuerit infamatus; ut iā clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, uel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum, et puniendū eius excessus, non ex odij fomite, sed caritatis procedatur affectu; quatenus si fuerit grauis excessus, et si nō degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoueaturnomino, quod est secundum sententiam euangelicam, a uilicatione uilicum amoueri, qui non potest uilicationis suę dignam reddere rationem. Debet igitur esse præsens is, contra quem faciendā est inquisitio, nisi se per contumaciam^b absentaret, et exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum; ut facultatem habeat defendendi se ipsum, et non solum dicta, sed etiam ipsa nomina testium sunt ei, ut quid a quo sit dictum, appareat, publicanda, nec non exceptiones, et replicationes legitime admittendę; ne per suppressionem nominum infamādis; per exceptionum uero exclusionem, deponendi falsum audacia præbeat. Ad corrigendos itaq; subditorum excessus, tāto diligentius debet prælati assurgere, quanto damnabilis eorū offensas desereret incorrectas: contra quos, ut de notorijs excessibus, taceatur, etiam si trib. modis posset procedi, per accusationem uidelicet, denūtiationem, et inquisitionem ipsorum: uerum tamen in omnib. diligens adhibeatur cautela; ne forte per leue compendium ad graue dispēdiū ueniat: sicut accusationem legitimam præcedere debet inscriptio; sic et denūtiationē caritatiua monitio, et inquisitionem clamorosa insinuatior præuenire. illo semper adhibito moderamine, ut iuxta formā iudicij, sententię quoq; forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaq; seruandum, quæ cum causa requirit, facilius, et libentius a suis possunt administrationibus amoueri.

Idem in conc. Lat.

Cap. 5.

SICUT olim a sanctis patrib. noscitur c. 25. c. 21. in isti

institutum, Metropolitanis singulis annis cū suis suffraganeis prouincialia non omittat concilia celebrare, in quibus de corrigendis excessibus, ac moribus reformandis præsertim in clero diligentem habeant cum Dei timore tractatum; canonicas regulas; et maxime quæ statutz sunt in hoc generali concilio, re legentes; ut eas faciant obseruari, debitā poenam transgressorib. infligendo. ut autem id ualeant efficacius adimplere, per singulas dioeceses statuāt personas idoneas, prouidas uidelicet, et honestas; quæ per totum annum simpliciter, et de plano absq; ulla iurisdictione^b sollicitè inuestigent, quæ correctione, uel reformatione sunt dignæ; et ea si deliter perferant ad Metropolitanum, et suffraganeos, et alios in concilio subsequenti: ut similiter his, et alijs, prout utilitati, et honestati congruit, prouida deliberatione procedant; et quod statuerint, faciāt obseruari, publicaturi ea in episcopalijs synodis annuatim per singulas dioec. celebrandis. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, a sui executione officij suspendatur.

DE SIMONIA. TIT. II.

Idem.

Cap. 1.

e. 37. de simon.

RER tuas nobis litteras intimaſti, quod cum D. lator præsentium uellet in subdiaconum ordinari, et certum titulum non haberet, quēdā presbyterū exorauit, ut ipsum ad ecclesię suę titulū præsentaret; quod cū ille facere recusaret, ipse illi firmiter repromisit, quod numquam, si præsentaret eundem, in ecclesia sua aliquam peteret portionem; et sic ad præsentationem ipsius extitit ordinatus, nec ut asserit, in hoc se egisse illicitum aliquid intellexit. Vnde cum postmodum uellet in diaconū promoueri, Episcopo commouente, ne quis interueniēte promissione aliqua ordinatus accederet, idem recordatus promissionis istius, a susceptione ordinis diaconatus cessauit, hoc tibi humiliter confitens, et per te postulans edoceri; utram ex compromissione huiusmodi reus esset, et an liceret eidē in suscepto subdiaconatus ordine ministrare, et ad ordines ascendere ulteriores; fraternitas tua duxit Ap. se. oraculum requirendum. Nos igitur inquisitioni t. r. respondemus, quod nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, nec

† alio est

ad ordines superiores ascendere, nec in suscepto debet ordine secundum rigorem canonicum ministrare^b.

Idem.

Cap. 2.

CONSVLERE et infra. Quicumq; c. 38. e. 1. uicedominatum, uel aliam ecclesiasticam administrationem per pecuniā administrare[†] uoluerint, tam ementes, quam uendentes cū Simone mago percelluntur, et ab illa ecclesia, in cuius contumeliā dare pecuniam, et accipere uoluerint, iuste excluduntur.

*Idem in conc. Later. constitutio lxxij.
Cap. 3.*

SICUT pro certo didicimus, in plerisque locis a plerisque personis quasi columnas in templo uendentibus fiunt exactiones, et extorsiones turpes, et prauę, pro consecrationibus Episcoporum, benedictionibus Abbatū, et ordinibus clericorum: estq; taxatum, quantum sit isti, uel illi, quantum uē alteri, uel alij persolueudum: et ad cumulum damnationis maioris, quidam turpitudinem, et prauitatem huiusmodi nituntur defendere per consuetudinē longō tēpore obseruatā. Tā tum igitur abolere uolentes absurdum, consuetudinē^a huiusmodi, quæ magis dicenda est corruptela, penitus reprobamus, firmiter statuentes, ut pro his siue conferendis, siue collatis, nemo aliquid quoquam prætextu exigere, aut extorquere præsumat: alioquin et qui receperit, et qui dederit, huiusmodi pretium omnino damnatum, cū Giezi, et Simone condemnetur.

Idem in eod. constitutio lxxv.

Cap. 4.

QUONIAM simoniaca labes plerasq; moniales infecit, ut uix aliquas sine pretio recipiant in sorores paupertatis^a pretextu uolentes huiusmodi uitium palliare: ne id de cetero fiat, penitus prohibemus; statuentes, ut quicumq; de cetero talem comiserit prauitatem, tam recipiens, quam recepta, siue sit subdita, siue prælata sine spe restitutionis, de suo monasterio expellatur, in locum actionis regulę ad agendam perpetuam penitentiam retrudenda. De his autem, quæ ante hoc synodale statutum taliter sunt receptę, ita duximus prouidendum; ut remotę de monasterijs, quæ perperā sunt ingressę; in alijs locis eiusdem ordinis collocentur, quod

c. 40. e.

quod si forte propter nimiam multitudinem alibi nequaquam commode collocari, ne damnabiliter in seculo uagentur, recipiantur in eisdem monasterijs dispensatiue de nouo, mutatis prioribus locis, et inferioribus assignatis. hoc etiam circa monachos, uel alios regulares decernimus obseruandum.

Verum ne per simplicitatem, uel ignorantiam se ualeant excusare; precipimus, ut dioecesi Episcopi singulis annis hoc faciatur per suas dioec. publicari.

Idem in eod. constitutio lxxj. Cap. 5.

AVDIVIMVS de quibusdam Episcopis, quod decedentibus ecclesiarum rectoribus ipsas interdito subiciunt, nec patiuntur alios in eisdem institui, donec ipsis certa summa pecunie persoluantur. Preterea cum miles, aut clericus domum religionis ingreditur, aut apud religiosos eligit sepulturam, etiam si nihil religioso loco reliquerit, difficultates ingerunt, et malitias, donec aliquid numeris manus contingat eorum. Cum igitur non solum a malo, sed etiam ab omni specie mali sit secundum Apostolum abstinentium; exactiones huiusmodi penitus inhibemus. quod si quis transgressor extiterit, exacta duplicata restituat in utilitates locorum, in quorum faerint dispendium soluta, fideliter conuertenda.

Idem in eod. constitutio lxxij. Cap. 6.

AD Ap. aud. si sequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequijs mortuorum, et benedictione nubentium, et similibus pecuniam exigunt, et extorquent; et si forte eorum cupiditati non fuerit satisfactum, impedimenta necesse fraudulenter opponunt. e contra vero, quod laici laudabilem consuetudinem erga sanctam ecclesiam pia deuotione fidelium introductam ex sermone haeretice prauidatis nituntur infringere, sub praetextu canonice pietatis, quapropter has prauas exactiones fieri prohibemus, et pias consuetudines precipimus obseruari, statuentes, ut libere conferantur ecclesiastica sacramenta: sed per Episcopum loci ueritate cognita compescatur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.

DE MAGISTRIS. Tit. III.

Idem in eod. constitutio lxxij. Cap. vi.

QUIA nonnullis propter inopiam, et legendi studium, et oportunitas proficiendi subtrahitur, in Lateranensi concilio praefuit constitutio praestitum; ut per unamquamque cathedralem ecclesiam magistrum, qui clericos eiusdem ecclesiae, aliosque scholares pauperes gratis instrueret, aliquid competentis beneficium praeretur, quo et docentis releuaretur necessitas, et uia pateret discipulis ad doctrinam. Verum quoniam in multis ecclesijs minime obseruatur, nos praedictum roborantes statutum adiciimus; ut non solum quaelibet cathedralis ecclesia, sed etiam in alijs, quorum sufficere poterint facultates, constituatur magister idoneus, a praetate eum capitulo, seu maiori, et famiori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarum ipsarum, et aliarum gratis in grammatica facultate, ac alijs instruat iuxta posse. Sane metropol. ecclesia theologum in huiusmodi habeat, qui sacerdotes, et alios in sacra pagina doceat, et in his praesertim informet, quae ad curam animarum spectare noscuntur. A signetur autem cuiuslibet magistrorum a capitulo unius praebendae prouentus, et a Metropolitanis tantundem. non quod propter hoc efficiatur canonicus; sed tamen reddens illos percipiat, quamdiu persisterit in docendo. Quod si forte de duobus metropol. ecclesia grauetur, theologo iuxta modum praedictum ipsa prouideat, grammatico vero in alia ecclesia suae ciuitatis, siue dioec. quae sufficere ualeat, faciat prouideri.

DE IUDAEIS, ET SARRACENIS. Tit. III.

Idem in eod. constitutio lxxix. Cap. 1.

NON nullis prouincijs, a Christianis Iudaeos, seu Sarracenos habitus distinguat diuersitas; sed in quibusdam sic quaedam inoleuit confusio, ut nulla differentia discernantur. unde contingit interdum, quod per errorem Christiani Iudaeorum, seu Sarracenorum, Iudaei, uel Sarraceni mulieribus Christianorum commiscantur. Ne igitur tam damnatae commixtionis excessus per uelantem erroris huiusmodi excusationis possit habere diffugium; statumus, ut tales utriusque sexus in omni Christianorum prouincia, et omni tempore, qualitate habitus publice ab alijs populis distinguantur. cu per Moysen hoc ipsum

c. 4. de mag. lxx.

c. 15. de Iudz.

ut supra

ipsum eis legatur iniunctum. In diebus autem lamentationis, et dominice passionis publice minime procedentes; eo quod non nulli ex ipsis, talibus diebus, sicut accepimus, et ornatus non erubescunt incedere; ac Christianis, qui sacratissimae passionis memoriam exhibentes, lamentationis signa praetendunt, illudere non formidant. Illud autem districte inhibemus; ne in contumeliam Redemptoris aliquatenus profilere praesumat. Et quoniam illius dissimulare non debemus opprobrium, qui probra nostra deleuit: precipimus praesumptores huiusmodi, per principes saeculares condignae animaduersionis adiectione compesci: ne crucifixum pro nobis aliquatenus blasphemare praesumant.

Idem in eod. const. lxxx. Cap. 2.

CVM sit nimis absurdum, ut Christi blasphemus aliquis in Christianos iura exerceat potestatis; quod super hoc Tolet. concil. prouide statuit, propter transgressorum audaciam, et hoc generali concilio inuouamus, prohibentes; ne Iudaei publicis officijs praerantur, quoniam sub tali praetextu Christianis plurimum sunt infesti. Siquis autem eis officium tale commiserit, per prouinciale concilium, quod singulis annis praecipimus celebrari, monitione praemissa, distictione, qua conuenit, compescatur; officiali uero huiusmodi tamdiu Christianorum communio in commercijs, et alijs denegetur; donec in usus pauperum Christianorum secundum prouidentiam dioecesi Episcopi conuertatur, quidquid fuerit a Christianis adeptum occasione officij sic suscepti, et officium cum pudore dimittat, quod inuenerit alius; hoc idem extendimus ad paganos.

Idem in eod. const. lxxxj. Cap. 3.

QUIDA M sicut accepimus, qui ad sacri undam baptismatis uoluntarij accesserunt, veterem hominem omnino non exiunt, ut nouum perfectius induantur: sed prioris reliquias intus retinentes, Christianae religionis decorem tali commixtione confundunt. cum autem maledictus sit homo, qui terram duabus uis ingreditur; et indui uelutis non debeat lino, lanaque contexta; statumus, ut per praetatos ecclesiarum talis obseruantia veteris ritus omnino compescatur; ut quos Christianae religioni liberae uoluntatis arbitri obtulit, salutaris coactionis necessitas

c. 4. de a postat.

in eius obseruatione conseruet. cum minus malum existat uiam domini non agnoscere, quam post agnitam retroire.

DE HAERETICIS, ET MANICHAEIS. Tit. V.

Idem. Cap. 1.

QUANTVM ecclesia laborauerit per praedictos; et cruce signatos ad exterminandos haereticos, et ruptarias de prouincia Narbon. et partibus sibi uicinis; totus praene orbis cognoscit, et quidem per Dei gratiam, et sollicitudinem nostram ualde profecit, cum exterminatis utriusque terra ipsa in fide catholica, et pace fraterna iam salubriter gubernetur, quia uero nouella plantatio adhuc indiget irrigari; sacri concilij consilio ita duximus prouidendum; ut quoniam R. quondam Comes Tolosanus culpabilis reportus est in utriusque, nec unquam sub eius regimine terra potuit in pacis, et fidei statu seruari; sicut ex longo tempore certis indicijs est compertum; ab eius domino, quod praeuulgissit, perpetuo sit exclusus, extra terram ipsam in loco idoneo moraturus, ubi dignam agat penitentiam deportatus. Verum de prouentibus terrae quatuor marcas percipiat annuatim, quoad curauerit humiliter obedire. uxor uero ipsius Comitissae quondam Regis Aragon, cui ab omnibus laudabile testimonium perhibetur, quod sit catholica mulier, et honesta; terras ad suum dotalicium pertinentes integre habeat, et quiete, ita tamen, ut sic ad mandatum ecclesiae faciat custodiri, quod per ipsas negotium pacis, et fidei non ualeat perturbari. Totam uero terram, quam optinuerunt cruce signati aduersus haereticos, credentes, et fautores, et receptores eorum cum monte Albano, atque Tolosa, quae magis extitit haeretica labe corrupta, dimittatur, et cedatur, saluo per omnia catholicorum iure uirorum, et mulierum, et ecclesiarum Comiti Montis fortis uiro strenuo, et catholico, qui plus ceteris in hoc negotio laborauit, ut eam teneat, a quibus est de iure tenenda, residua uero terra, quae non fuit a cruce signatis obtenta, custodiatur ad mandatum ecclesiae per uiros idoneos, qui negotium pacis, et fidei manu teneant, et defendant; ut prouideri possit uni

† dota liura

† *prefa*
 co filio Comitis predicti † Tolosani. et postquam ad legitimam aetatem peruenit, si talem se studuerit exhibere, quod in toto, vel in parte ipsi merito debeat prouideri; pro ut magis videbitur expedire. De negotio vero Comitis Fuxensis plenius cognoscatur, et quod æquum fuerit, iudicetur; ita quod casttrum Fuxense custodiæ nostræ commissum pro ipso ad mandatum detineatur ecclesiæ, donec huiusmodi negotium terminetur. Ad hæc quoniam super his multæ poterunt dubitationes, et difficultates oriri, omnes ad Apostolicæ sedis iudicium referantur; ne forte, quod multis est sumptibus peractum, per alicuius violentiam, seu malitiam dissoluatur.

† *ij.* Idem in con. Lat. constitutio *iii.* † *Cap. 2.*

c. 13. c. 1. EXCOMMUNICAMVS igitur, et anathematizamus omnem heresim extolentem se aduersus hanc sanctam, orthodoxam, catholicam fidem, quam superius exposuimus, condemnantes uniuersos hæreticos, quibuscumq. nominibus censeantur, facies quidem diuersas habentes, sed caudas ad inuicem colligatas; quia de vanitate conueniunt in id ipsum: damnati uero presentibus secularibus potestatibus, aut eorum balliis relinquatur animaduersione debita puniendi, prius clericis a suis ordinibus degradatis, ita quod bona huiusmodi damnatorum, si laici fuerint, confiscentur, si uero clerici, applicentur ecclesijs, a quibus stipendia perceperunt. Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles; nisi iuxta considerationem suspitionis, qualitateq. personæ propriam ignorantiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur; et usque ad satisfactionem condignam ab omnibus euitentur. ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, extunc ueluti hæretici condemnentur. moneantur autem, et inducantur, et si necesse fuerit, per cen. ec. compellantur sæculi potestates, quibuscumq. fungantur officijs; ut sicut reputari cupiunt, et haberi fideles, ita pro defensione fidei præsent publice iuramentum, quod de terris suæ iurisdictioni subiectis uniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos bona fide pro uiribus exterminare studebunt. ita quod amodo, quando cumq. quis fuerit in potestatem, siue perpetuam, siue temporalem assumptus, hoc teneatur cum iuramento seruare. si uero dominus

temporalis requisitus et monitus, ab ecclesia terram suam purgare neglexerit, ab hæretica scelerate; per Metropolitanam. et prouinciales Episcopos excommunicationis vinculo innotetur; et si satisfacere contempserit intra annum, significetur hoc summo Pontifici, ut extunc ipse uassallos ab eius fidelitate denuntiet esse absolutos, et terram exponat catholicis occupandam; qui eam exterminatis hæreticis absque ulla contradictione possideant, et in fidei puritate conseruent, saluo iure domini principalis; dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquid impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent dominos principales. Catholici uero, qui crucis sumpto charactere ad hæreticorum exterminium se accinxerint, illa gaudeant indulgentia, quarum privilegio sunt muniti, quæ accedentibus in terræ sanctæ subsidium ceduntur. Credentes præterea, receptatores, defensores, et fautores hæreticorum excommunicationi decernimus tubi acere. firmiter stantes, ut prius quam quilibet tali non fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit intra annum; extunc ipso iure sit infamis; nec ad publica officia, seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad huiusmodi, nec ad testimonium admittantur. sit etiam infestabilis, ut nec testamenti liberam habeat factionem, nec ad hereditatis successionem accedat. nullus præterea ipsi super quocumq. negotio, sed ipse alijs respondere cogatur. quod si forte iudex extiterit, eius sententia nullam obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ ad eius audientiam perferantur. si fuerit aduocatus, nullatenus eius patrocinium admittatur; si tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullus sint momenti; sed cum auctore damnato damnentur, et in similibus idem præcipimus obseruari. si uero clericus fuerit, ab omni officio, et beneficio suspendatur; ut in quo maior est culpa, grauior habeatur vindicta. Si qui autem tales, postquam ab ecclesia fuerint denotati, euitare contempserint; excommunicationis sententia usque ad satisfactionem idoneam percellantur. Sane clerici non exhubeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos Christianæ præsumant tradere sepultura; nec eleemosynas, aut oblationes eorum percipiant; alioquin suo priuentur officio, ad quod nunquam restituatur absque indulto sedis Apostolicæ speciali, similiter quilibet regulares, quibus etiam hoc infligatur, ut eorum privilegia

in

in illa dioec. non seruentur, in qua tales præsumpserint excessus perpetrare. Quia uero nonnulli sub specie pietatis uirtutem eius, iuxta quod ait Apostolus, abnegantes, auctoritatem sibi vindicant prædicandi; cum idem Apostolus dicat; quomodo prædicabunt, nisi mittantur; omnes, qui prohibiti, uel non missi, præter auctoritatem ab Apostolica sede, uel catholico Episcopo loci subsecutam publice, uel priuatum prædicationis officium usurpare præsumpserint; excommunicationis vinculo innodentur; et nisi quantocius resipuerint, alia competenti poena plecentur. Adicimus tamen, ut quilibet Episcopus, uel Archiepiscopus per se, uel Archidiaconum suum, uel alias idoneas personas bis, aut saltem semel in anno, propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumueat; et ibi tres, uel plures boni viros testimonij, uel etiam si expedire videbitur, totam uiciniam iurare compellat; quod si quis ibidem hæreticos sciuerit, uel aliquos occulta conuenticula celebrantes, seu a communi conuersatione fidelium uita, et moribus dissidentes, Episcopo eos studeat indicare. ipse autem Episcopus ad præsentiam suam conuocet accusatos; qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, uel si post purgationem exhibitam, in pristinam fuerint lapsi perfidiam; canonicè puniantur. Si qui uero ex eis iuramentum oblatione damnabili respuentes, iurare forte noluerint, ex hoc ipso tamquam hæretici reputentur. Volumus, et mandamus, et in uirtute obedientiæ præcipimus, ut ad hæc efficaciter exequenda Episcopi per dioc. suas diligenter inuigilent, si canonicam uoluntatem effugere uel tionem. si quis enim Episcopus super expurgando de sua dioec. hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit, uel remissus, cum id certis indicijs apparuerit; ab Episcopali officio deponatur, et in locum ipsius alter substituat idoneus, qui uelit, et possit hæreticam confundere prauitatem.

DE HOMICIDIO CASVALI, SEU voluntario. Tit. VI.

Innoc. *iii.*

Cap. 1.

c. 17. de homic. 1. p. in a. Pin na. ser. te

RETRVS diaconus, et monachus Sancti Ioannis de Puna sua nobis insinuatione monstrauit; quod cum in seculari ipsum habitu constitutum in ecclesia de

Riglo quoddam beneficium obtinentem Abbas ipsius ecclesiæ illum eodem beneficio spoliasset; cognati, et amici eius Abbati sæpius supplicarunt, ut beneficium restitueret sibi memoratum; quo nolente ipsorum precibus ad quietem irati plurimum, et commoti, nocte quadam in domo diaconi conuenerunt, et cæna facta dicebant, quod uindictam uolebant sumere de Abbate. inhibiti autem expresse ab eodem diacono, ne Abbatem occiderent, uel aliquid sibi facerent, unde ordinis sui discrimen incurreret, et animæ detrimentum; nihilominus in eum irruerunt, et plagis impositis abierunt semiuo relicto, unde post dies aliquot expirauit. Ab illo autem tempore usque hodie predictus diaconus de hoc, quod contigerat, tristis effectus ab administratione uellauit, et nondum expleto biennio habitum induit monachalē; unde a nobis suppliciter petijt edoceri, utrum posset in officio diaconi ministrare, et si hoc ei liceret, an posset promoueri ad maiorem ordinem. Licet autem, si præmissis ueritas suffragatur, præfatus diaconus super Abbatis interitu non uideatur esse culpabilis, quia tamen bonarum mentium est, ubi culpam cognoscere, et ubi culpa non est; quod ab administratione officij propria uoluntate se suspendit, uel habitum induit regularem; sibi non ad peccatum adscribimus, sed ad meritum reputamus. Quo circa fr. v. per Apostolica scripta mandamus, quatenus si præmissa noueris ueritate submixta, sæpedictum diaconum, non solum in diaconatus officio ministrare, sed etiam ad ordinem presbyteratus accedere, si aliud canonicum non obstitit, libere concedas auctoritate Apostolica facultatem; præsertim si super hoc non fuerit similiter respersus infamia; cum ei non debeat imputari, quod contra prohibitionem eius expressam, eo causam, uel occasionem non dante, ausu sacrilego, proponitis ab eius consanguineis attemptatum.

† *Riglo*

† *possit*

† *morio*

† *ad gno scire*

† *obseruare*

Idem Abbati Sanctæ Trinitatis de Maleiconi Cap. 2.

SIGNIFICASTI nobis per litteras tuas, quod cum quidam maleficus ingressus ecclesiam de Bristio, et

c. 18. c. 1.

† *Bristio*

† *Dei*

Dei timore postposito, eucharistiam, cum altarium ornamentis, et libris ecclesiasticis extra ecclesiam asportasset, dilectus fil. Laurentius presbyter ecclesie lator presentiu, regularis canonicus, quem in predicta t ecclesia de Brucio t institueras capellanu, prefatu iniquitatis filiu, fossorio arrepto percusserit, sed si ad mortem fuit ictus huius modi, tu, et ipse penitus ignoratis. cum autem parochiani ecclesie memorate audirent predictum maleficum ornamenta ecclesie asportantem, ipsum arreptis gladijs, et fustibus in eodem loco protinus occiderunt. predictus t vero Laurentius de sua salute precogitans euoluto anno, sub titulo confessionis, rei ordinem tibi reuelavit, pro quo nobis humiliter supplicasti, vt cum eo misericorditer agere dignaremur. Licet autem contineatur in canone, quod si quatuor homines, aut quinque, vel plures contra hominem vnum rixati fuerint, et ab his mortuus fuerit vulneratus; quicumque illorum ei plagam inposuerit, homicida, secundum statuta canonum, iudicetur, quia tamen in alio canone dicitur de presbytero, qui diaconum equitantem percussit, et ipse cadens ex equo ceruice fracta interiit; quod si non ad mortem percussus est, incaute agente presbytero, competens penitentia est indicenda; ita quod aliquanto tempore a missarum suspensus sollempnijs, denuo ad sacerdotale officium reuertatur, quod non t veraciter qualicumque percussione presbyteri mortuus est diaconus, nulla ratione more sacerdotis permittendus est ministrare; etiam si voluntatem non haberint occidendi. Nos in premissis casu credimus distinguendum; vtum constare possit, quod prefatus sacerdos non in fluxit t percussione letalem, de qua videlicet, si aliorum vulnera non fuissent subsecuta, percussus minime interiisset. quod si percussor voluntatem non habuerit occidendi, nec ipsius studio, vel consilio, vel mandato processerint alij contra illum; et qui dem si hoc ita se habet, quod forsitan ex eo posset ostendi, si certa apparuisset percussio ab eodem inflata, tam modica, et tam leuis in ea corporis parte, in qua quis de leui percussio non solet ad mortem, vt peritorum iudicio medicorum talis percussio assereretur non fuisse letalis. cum de ceteris credendum sit ipsi sacerdoti, qui non accusatur,

vel denuntiatur ab aliquo, sed per se ipsum de sua salute sollicitus, consilium appetit salutare; post penitentiam eidem ad cautelam iniunctam, in sacerdotali poterit officio ministrare, religionis accedente fauore, cum sit canonicus regularis, et sine omni scandalo possit sacerdotale officium exercere. t quod si discerni non possit, ex cuius ictu percussus interiit; in hoc dubio tamquam homicida debet haberi, tunc sacerdos, et si forsitan t homicida non sit, a sacerdotali officio abstinere. e. cum in hoc casu cessare sit tutius, quam temere celebrare, pro eo, quod in altero nullum, in reliquo vero magnum periculum timeatur. Vtrum autem de illis sit simile sentiendum, quorum unus, sed quis omnino nescitur, homicidium perpetravit; si forsitan ad sacros ordines recipiendos pre sententur, utrum omnes sint pariter repellendi, cum discerni non possit, qui debeant inculpabiles iudicari, diligens inuestigator aduertat, quamuis hic casus sit ab illo ualde diuersus. si vero, quemadmodum perhibetur, sacerdos iste prius ab illo percussus sacrilego; mox eum cum ligone in capite repercutit; quamuis vim ui repellere omnes leges, et omnia iura permittant; quia tamen id debet fieri cum moderamine t inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad iniuriam propulsandam; non uidetur idem sacerdos a poena homicidij penitus excusatus, t cum ratione instrumenti, cum quo ipse percussus, quod cum graue sit, non solet leuem plagam inferre; tum ratione partis, in qua fuit ille percussus, in qua de modico ictu quis solet letaliter lædi, maxime cum secundum vulgare prouerbium asseratur, quod qui ferit primo, ferit tangendo; qui ferit secundo, ferit dolendo. unde pensatis omnibus ei creditur expedire, ut cum humilitate abstinere a sacerdotali officio exequendo.

Idem.

Cap. 3.

TVA nos duxit f. con. et infra. Tercio quæsiuisti Apostolicæ se. responso explicari, quid sit de quodam monacho sentiendum, qui credens se quandam mulierem a gutturi tumore curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit; et cum tumor ille aliquantulum refedisset;

mona-

monachus ipse mulieri præcepit, ne se ven to exponeret ullo modo; ne forte vetus gut turis apertionem intras, sibi causam mortis inferret, sed mulier eius mandato contem pto, du menses colligeret, vento se exposuit incaute, et sic per apertionem gutturis sanguis multus effluxit, et mulier diem finiuit extre mum t; quæ tamen confessæ est, quod quia vento exposuit semetipsam, sibi dederat causam mortis. vtrum videlicet, cum prædi ctus monachus sit sacerdos, liceat ei sacerdo tale officium exercere. Nos igitur f. taliter respon demus, quod licet ipse monachus de liquerit alienum officium vsurpado, quod sibi minime congruebat; si tamē causa pie tatis, et nõ cupiditatis id egit, et peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemq. studium diligen tiam, quam debuit adhibere, non est ex eo, quod per culpam mulieris contra cõ filium eius accidit, adeo reprobandus; quod non post satisfactionem condignam cum eo misericorditer agi possit, vt diuina valeat celebrare; alioquin interdicitur ei sacerdo talis ordinis executio de rigore. Ad ulti mū fuit ex parte tua propositum, quod qui dam scholaris metuens, ne latrones in (do mo sua t essent, paruo assumpto gladio, ut ignem quæreret, de strato surrexit, et cū ve nisset ad ostium, ignarus reperit ibi furem, qui cum scholaris luctari incipiens, non solū ipsum scholarē prostrauit ad terram, sed etiam pæne ad mortem vulnerauit eundem. Scholaris vero prouocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens, extracto, vel extor to latronis gladio, eundem feruato iuris mo deramine repercutit; qui perterritus fugā, quam citius t potuit, maturauit. mane itaq. lucescente scholaris latronem quæsiuerunt eundem; qui vulneratum inuentum Pote stati Vicentiæ tradiderunt. coram quo con stanter negauit, quod premissa minime per petravit. vnde prefatus Potestas ad eundem scholarē suos nuntios destinauit, vt expo neret, si qua sciret de fure prædicto, vel tra deret inter signa; qui cultrum, quod ipse t latroni abstulerat, et sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat sibi, ne pedum strepitus audiretur, nuntijs tradidit memoratis, super eodem facto se nihil amplius intronittens. Potestas igitur receptis talibus inter signis, latronem ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum, qui sibi amputauerunt virilia, et oculos

eruerūt: latro vero se ad quoddam cœno bium translulit, et ibi per triduum ira, et dolore commotus, nec potum sumpsit, ne que cibum, et sic de medio est subtractus, Vnde per nostrum postulas oraculum edo ceri; vtrum prefatus scholaris ad sacros or dines valeat promoueri. Nos igitur inquisi tioni tuæ t. respondemus, quod si prefatus scholaris dignis meritis adiuuatur, propter præscriptum euentum a susceptione sa crorum ordinum nullatenus est arcen dus.

Idem Priori, & fratribus Cartusien sibus. Cap. 4.

SICVT ex litterarum vestrarum c. 20. e. tenore (nobis innotuit t; cum quidam presbyter uestri ordinis, qui prius fuit t. p. ce niger monachus, quandam mulierem præ gnantem, cum qua contraxerat consuetu dinem inhonestam; et quæ assererat se concepisse, ex t eo, quod per zonam arti tab puerit quasi ludens, ipsa postmodum mu lier sic asserit ex eo se fore læsam, quod oc casione huiusmodi abortiuit. propter quod idem presbyter, proborum virorum vsus consilio, se ipsum duxit ab altaris mi nisterio sequestrandum. quare nobis humi liter supplicasti, vt cum eo misericorditer agere dignaremur. Nos vero deuot. t vestre t. discro insinuatione præf. respondemus, quod si nondum erat uiuificatus conceptus, pote rit ministrare; alioquin debet ab altaris mi nisterio abstinere.

DE VSVRIS. TIT. VII.

Idem electo V. de Orlonen.

Cap. 1.

ALVBRITER, et infra. Sa ne generum ad fructus possessio num, quæ sibi sunt a socero pro numerata dote pignori obligata computandos in sortem, non credimus cõ pellendum; cū frequenter dotis fructus nõ sufficiat ad onera matrimonij supportada. Eec Idem

Idem Ep̄o Bon. Cap. 2.

MICHAEL laicus suā nobis querimo-
niam destinavit; quod N et quidā alij Bon.
ciues multa extorserūt ab eodem, et a pa-
tre suo, cuius heres exiit, nomine vsurariū,
et infra, attentius prouidurus, ne auctoritate
nostra in negotio eodem procedas, nisi di-
ctus conquerens restituerit, vel adhuc resti-
tuat, si quas aliquando ipse, vel pater eius
extorsit vsuras.

Idem in conc. Later. const. lxxij. Cap. 3.

QUANTO amplius Christiana reli-
gio ab exactione compellitur vsurarum: tan-
to grauius super his Iudaeorum perfidia in-
solescitata quod breui tempore Christiano-
rum exhauriuntur facultates. Volentes igitur
in hac parte prospicere Christianis, ne te-
naciter aggraentur; synodali decreto sta-
tuimus; vt si de cetero quoquā pretextu Iu-
dei a Christianis graues, et immoderatas
vsuras extorserunt, Christianorum eis par-
ticipium subtrahatur, donec de immodera-
to grauamine satisfecerint competenter. vn-
de Christiani, si opus fuerit, per cen. ecclesia-
sticam ap. postposita compellantur ab eorū
commercijs abstinere. Praecipimus autem,
et iniungimus, vt propter hoc nō sint Chri-
stianis infestis; sed potius a tanto grauamine
studeant prohibere Iudaeos. hac eadem pec-
na Iudaeos decernimus compellendos ad sa-
tisfaciendum ecclesijs pro decimis, et obla-
tionibus debitis, quae Christianis de domi-
bus alijs percipere consueuerint, ante quam
ad Iudaeos quoquo titulo deuenissent, vt sic
ecclesijs conseruentur indemnes.

DE CRIMINE FALSI. Tit. VIII.

Idem in registro. Cap. 1.

ACCEDENS, et infra. F. t. per
A. s. m. quatenus, si praedictae litterae, in quibus fuerat falsitas
deprehensa, formā de simplici iu-
stitia habeat, cū praesumi nō de-
beat, quod pro talibus litteris, quae de facili
possunt a quibuslibet detineri, fraudem com-
miserit falsitatis; neq. litteris usus est, post
quā falsas eas esse cognouit: tu ei officiu, et
beneficiū restituas, et eū super hoc viterius

non molestes.

Idem in registro Episcopo Iun. Cap. 2.

EX consentia, et infra. Verum nos litte-
ras ipsas, quae redarguta fuerat falsitatis, di-
ligentius intuetes, nullū in eis signū falsita-
tis, vel suspicionis inuenimus, nisi paucarū
litterarū rasuras, quae nequaquam sapientis
animū in dubitationem uertere de-
buerūt. Vnde, si vobis constiterit, praedi-
ctū R. se obligasse sub periculo caulis, quod
illas falsas esse probaret; cū quilibet ad renū-
tandum iuri suo liberato habem facultate-
tem; ipsi R. super praedicta ecclesia silentiū
imponatis.

DE CLERICO EXCOMMUNICATO MINISTRANTE. Tit. VIII.

Idem Decano, & subdecano Pislauen. & magistro P. Amico de Longouado canonico Pictagorico. Cap. vn.

PROPOSUIT olim dilectus filius
magister P. clericus ve. f. n. Episcopi
Tusculani, coram dilecti filii P.
sanctae Luciae ad septa sol. diacono
Cardinali, quē sibi, et penitentiario
Lemouicē. concessimus auditorem,
quod dilecti filii G. sanctae Mariae in Porticu
diacono Cardinali in partibus illis Ap. selega-
tionis officio fungente quidā de Lemouicē.
canonici, ei humiliter supplicarunt; vt in eorū
ecclesia, quae debito fraudabatur serui-
tio clericorum, canonicos ordinaret, pro
se, ac magistro eodē scriptore nostro preces
specialiter porrigentes. ipse uero Lemouicē.
ciuitatē in gressus canonicos interpositis pre-
cibus monuit, ut illos reciperent in socios, et
et in fratres, maxime cum v. praebendae, uel
quattuor ab ultima ipsius ecclesiae ordina-
tione vacassent, qui monitione ipsa deuote su-
scripta, deliberationis indutias petierūt. post
quas primo, et secundo concessas non cur-
rantibus respondere, de duabus praeben-
dis Lemouicē. ecclesiae Cardinalis praedi-
ctus eosdem clericos inuestiuit, et infra. Si
vero probaret ipsum excommunicatum
tunc temporis extitisse; non postpo-
nerent, quod de iplo factum fuerat, reuo-
care

quod care, qui et mandatum Apostolicum exe-
quentes, vtriusq. partis receptis testibus,
rationibus, et allegationibus intellectis, eā
dem causam sufficienter instructam, ad no-
strum remiserunt examen. Cum autem pro-
pter hoc tam saepedictus magister, (quā pe-
nitentiarius) in nostra fuissent praesentia
constituti, et acta ipsa inspicere fecerimus, et di-
ligenter, et per penitentiarii testes intellexe-
rimus factam fidem, quod W. fr. noster Le-
mouicē. Episcopus pluribus annis, ante-
quam magister P. fuerit inuestitus, et cleri-
cos, et burgenses castri Lemouicē, contra
eundem P. nominatum, quem eorū dicebat
consiliarium, et fautorem, vinculo excom-
municationis astrinxit. per testes vero magi-
stri P. probatur, quod et si dictus Episco-
pus in burgenses, et eorū fautores, tam cle-
ricos, quam laicos Lemouicē. excommuni-
cationis sententiam protulisset; eos tamē an-
te per tres annos absoluit, quam magister
fuerit inuestitus, quibusdā presbyteris usq.
ad certum tēpus in excommunicatione re-
tentis, qui contra sententiam interdicti praesumpserant celebrare; quodq. idem Episco-
pus dicto magistro communicauit postea
in ecclesia, et in mēsa. His igitur, et alijs, quae
vtraque pars proposuit corā nobis, intellectis,
quia iuxta mandati nostri tenorem supra
scriptum magister P. inuestiturae suae tē-
pore praedicto Episcopo excommunica-
tum extitisse, et dictus penitentiarius, sicut ob-
tulit, non probauit; cum ex aduerso de ab-
solutione, et communicatione dicti Episco-
pi, fides fuerit facta, quod per dictum legatū
de memorato magistro P. factum est, de fia-
trum consilio per diffinitiuam sententiā
diximus approbandum.

DE EXCESSIB. PRAELATORVM. Tit. X.

Idem in conc. Later. const. lx. Cap. vn.

ACCEDENTIBVS et ad
nos de diuersis mundi partibus
Episcoporum querelis intellexi-
mus grandes, et graues quorun-
dam Abbatum excessus, qui suis
finibus non contenti, manus ad ea, quae
sunt Episcopalis dignitatis extendunt, de
causis matrimonialibus cognoscendo, in-
iungendo publicas penitentias, conceden-
do indulgentiarum litteras, et similia praesu-
mendo; unde contingit interdum, quod vi-
lescit Episcopalis auctoritas apud multos.
Volentes igitur et in his et Episcoporum
dignitati, et Abbatum prouidere saluti, praesenti
decreto firmiter prohibemus; ne quis
Abbatum ad talia se praesumat extende-
re, si proprium voluerit periculum euitare,
nisi forte quisquam eorum speciali concessio-
ne, vel alia legitima causa super his valeat
se tueri.

DE NOVI OPERIS NVN-
TIATIONE. Tit. XI.

Idem Parisien. & Trecenti Episcopis. Cap. vn.

VM olim, et infra. Ceterum ex
procuratoris eiusdem ciuitatis
confessione didicimus, post nū-
tiationē noui operis sibi factā
supradicta fortalicium, stagnū,
et molendinum edificasse. Quo circa vobis
pr. auctoritate praeci. m. quatenus vos nostra
auctoritate iam dictam fortalicium, stagnū,
et molendinum a Comite et demolenda iudicatis
sub. cuius. contr. et ap. ob. facientes ea
de sententiā per cen. ecc. firmiter obseruari.

DE PRIVILEGIIS. Tit. XII.

Idem. Cap. 1.

VNIENS ad praesentiam no-
stram dilecti filii Abbas sancti Marti-
ni de Pannonia, et infra. Petijt a
nobis postmodum idē Abbas,
et humiliter postulauit; vt We-
sprim. Episcopus nō impediat, vel faciat im-
pediri; quo minus omnes, qui in Sungien. et
parochia, uel comitatu consistunt, de omnibus
bus, quae possident, decimas sibi soluant,
sicut in privilegijs se me. Pas. hāc. Pa-
pae, et sancti Regis Stephani plenius con-
tinetur. praefatus uero Episcopus in nostra
praesentia constitutus eodē ratio postulauit,
vt decimas Simagien. et comitatus intra suae
dioec. terminos constitutas, quae detinet i-
dem Abbas, sibi restitui faceremus, nisi di-
ctus Abbas aliquo iure specialiter se ipsas
possidere iuste monstraret; mandantes
ipsum per eūdem Abbatē, cū dictū comita-
tū uisitat, in suis ecclesijs procurari, et infra.
Nos autem intellectis per ven. frat. n.
Ecc. 3. Olien.

Ostien. Epim, que partibus cocelimus au- ditore, que propofita fuerat coram eo, obie- ctiones propofitas ab ipfo Epifcopo contra priuilegia predicatoru Paschalis Pape, et facti Regis Stephani, quibus Abbas iustititer respondit, inualidas esse decernimus; v t eis no obflan, priuilegia ipfa ualida reputetur, si predicti Regis authenticum tale repertu fuerit, quale nobis rescriptum ipsius sub bul- la Karissimi in Christo filij nostri Hunga- rorum Regis illustis exiit presentatum. Quantum tamen ad fundanda intentione Abbatis proficiat, oportuno tempore decer- nemus. Chrysa uero, oleum sanctum, cose- crationes altarium, seu basilicarum, ordina- tiones clericorum, qui ad sacros ordines fue- rint promouendi, clerici ecclesiarum, vel ca- pellarum ipsius monasterij, quod est in Ve- spriis, diocesi constitutum, a Wes primien. Epifcopo postulabunt, si quide catholice fue- rit, et gratia sedis Apostolice habuerit, et ea gratis, et sine prauitate aliqua uoluerit exhi- bere, alioquin ab alio, quem maluerint, pre- sole catholico suscipiendi eam liberam ha- beant facultatem, sicut in priuilegijs predi- cti Paschalis, et bo. me. Alex. Pape predeces- soru nostroru prospeximus contineri, no ob- stan. priuilegio se. f. me. Clemetis Pape, per quod priuilegijs predecessorum tuoru non extiit derogatum, cum de ipsis nullam fece- rit mentionem, presertim cum ipse Clemes priuilegium illud concesserit, saluis institutio- nibus non solu Rom. ecc. sed ipsius, et etiam legatorum, non obflan, prescriptione, qua idem Abbas in suum subsidiu opponebat; quia si consummata erat prescriptio, quando Abbas sancti Martini ab Alexandro Papa priuilegium impetrauit, iuri prescriptio- nis renuntiasse uidetur; presertim cum coram nobis priuilegio ipso sit usus, quod suz inte- tionis, quantum ad hunc articulum contra- dicit, si uero nondum consummata erat pre- scriptio, sed erat in prescribendo, post impe- tratum huiusmodi priuilegium bonam fi- dem non habuit, et ideo secundum canones non prescripsit.

Idem. Cap. 2.

SIGNIFICASTI nobis in no- stra presentia constitutus, quod quidam in tua diocesi commorantes, eo quod in cano- nicorum sancte Crucis, et aliorum priuile- giorum sunt fraternitate recepti, iura ti- bi Episcopalia non persoluunt; ea propter

ven, in Christo f. tuis precib. annuetes, auct. tibi præs. indulgemus; vt quadiu fratres hu- iusmodi moram fecerint in domibus suis, in habitu seculari, et in ecclesijs tuis ecclesiasti- ca perceperint sacramenta, sicut tibi prius iura episcopalia soluere teneantur.

Idem Epō. & Capitulo Tripolitan. Cap. 3.

PETISTIS per sedem Apostoli- cam edoceri, vtrum cum per hospitalarios, et templarios ciuitas vestra generali subpo- nitur interdicto, eisdem ipsum non seruanti- bus, vos illud teneamini obseruare. Ad quod sic duximus respondendum: quod il- lorum excessus uobis non prebet licentiam excedendi; sed si predicti hospitalarij, vel templarij priuilegiorum suoru fines exce- serint, violando temere interdictum, quod pro illis fuerat promulgatum; ne ipsi uideā- tur de aliorum stetit ridere, vos in poenam presumptionis illorum, quamdiu ipsi uio- lauerint interdictum, de nostra licentia cele- bretis.

Idem. Cap. 4.

QUONIAM sicut nobis per tuas litteras intimasti, per confessionem constat partis aduersas; quod Nepefinus Episcopus episcopale ius percipit in ecclesia sancti Blasij de Flaano, ac per hoc eadem ecclesia no pertinet ad monasterium pleno iure credi- mus, quod non obstante illo capitulo priuile- gij, quod ipsi monasterio est indultum, vt nullus Episcopus ecclesias utroque iure al- li subiectas interdicto supponere, vel vica- rium, vel clericum eiusdem monasterij sy- nodare, vel excommunicare presumat, pre- fatus Episcopus possit interdicere dicta eccle- sia, et excommunicare monachum ad eius re- gimen deputatum; cum alterutrum de iure faciendum fuerit, quoniam illud capitulu intelligendum esse uidetur de monachis, aut clericis in ipso monasterio permanentibus, vel ad ecclesias destinatis utroque iure sibi subiectas.

Idem Archiepiscopo London. & Af. se. Le. Cap. 5.

QUIA circa et infra. Subsequenter etiam que- siuisti, vtru monachi de H. f. priuilegiu bo- ne memorie B. f. predecessoris tui super Epi- scopalibus decimis retinendis indultum

extendere valeant ad possessiones adquisi- tas, et postmodum acquirendas. super quo- tale damus responsum. h. quod si decimas illarum remissio facta secundum canoni- cas functiones existit, et predecessor tuus in- definite decimas Episcopales monasterio re- mittendo, cum nihil exceperit, et poterat excepisse; ac in beneficijs plenissima sit in- terpretatio adhibenda; nec debeat una, ea- demque substantia diuerso iure censeri; in- tellexisse uidetur non solum de decimis pos- sessionum illius temporis, sed futuris.

Idem in conc. Later. constitutio v. Cap. 6.

ANTIQUA Patriarchalium sedum priuilegia renouates sancta vniuersali syno- do approbante, sancimus, vt post Rom. ec- cle. que disponente domino super omnes a- lias ordinariæ potestatis obtinet principatu; vt pote mater vniuersorum Christi fidelium, et magistra; Constantinopolitana primum, Alexandria secundum, Antiochena tertiu, Hierosolymitana quartum locu obtineat, seruata cuiuslibet propria dignitate. ita quod postquam Antistes a Ro. Pont. receperint pallium, quod est plenitudinis officij pasto- ralis insignie præsinto sibi fidelitatis, et obe- dientie iuramento, licenter, et ipsi suis suf- fraganeis pallium largiantur, recipientes. pro se professionem canonicam, et pro Romana ecclesia sponsonem obedientie ab eisdem. dominice uero ciueis vexillu ante se faciat ubique deferri, nisi in urbe Romana, et v- bi summus Pontifex præsens extiterit, aut e- ius legatus utens insignijs Apostolicæ digni- tatis, in omnibus autem prouincijs eorum iurisdictioni subiectis, ad eos, cum necesse fuerit, prouocetur, saluis appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis, quibus est ab omnibus humiliter deferendum.

Idem in eodem constitutio Lvij. Cap. 7.

VT priuilegia, que quibusdam reli- giosis personis Ro. concessit ecclesia, per- maneant inconculsa, que da in eis diximus declaranda, ne minus sane intellecta pro- trahantur ad abusum, propter que possint merito reuocari: quia priuilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potesta- te. Sane quibusdam regularibus Apostolica sedes indulgit, vt his, qui fraternitatem eoru assumpserint, si forte ecclesie, ad quas perti- nent, a diuinis officijs fuerint interdictæ,

ipfosque mori contigerit, ecclesiastica se- pultura non negetur, nisi excommunicati, uel nominatim fuerint interdicti, suosque o- frates, quos ecclesiarum prelati apud eccle- sias suas no permiserint sepeliri, nisi excom- municati, vel interdicti fuerint nominatim, ipsi ad ecclesias suas deferant tumulandos. hæc autem de illis fratribus intelligimus, qui vel adhuc manentes in seculo eoru or- dini sunt oblati, mutato habitu seculari, vel eis, qui sua bona dederunt inter viuos, re- tento sibi, quamdiu in seculo vixerint, usu fructu. qui tamē sepeliatur apud ipsoru regu- laru, vel alioru non interdictas ecclesias, in- quibus elegerint sepulturam, ne si de quibusli- bet ipsoru fraternitatem assum. etibus fuerit intellectu, pro duobus, aut tribus denarijs annuatim sibi collatis, dissoluatur pariter, et uideat ecclesiastica disciplina; certam ta- men et ipsi obtineant remissionem a sede A- postolica sibi concessam. Illud etiam, quod huiusmodi regularibus est indultum; ut si qui fratrum suorum, qui ab eis missi fuerint ad recipiendas hær. ciuitates, siue collectas, in quamlibet ciuitatem, uel castellum, uel uicu aduenerint, si forte locus ad diuinis siue officijs interdictus, in eoru iocundo aduentu, semel in anno aperiantur ecclesie; ut exclusis exco- municatis, diuina ibi officia celebrentur: sic intelligi uolimus, quod in eadem ciui- tate, aut castro, uel uilla una tantum ecclesia eiusdem ordinis fratribus semel, ut dictum est, aperiantur in anno, quia licet pluraliter dictum est, quod in eorum iocundo aduentu ecclesie aperiantur; no tamen ad ecclesias eiusdem loci, quas uisitant, sed predicto- rum conuictum referendus est intellectus. ne si hoc modo singulas eiusdem loci uisita- rent ecclesias, minimum uispendi contingeret uoluntatem interdicti, qui uero contra decla- rationes predictas quicquam sibi presum- pserint usui pare, graui subiaceat discipline.

Idem in eod. constit. Cap. 8.

QUOD nonnulli scilicet religiosi insul- tum in fauorem pontificalis officij, ad Epi- scopos extendent, concedimus, ut cum eom- munitate fuerit interdictum, excommu- nicatus, et interdictus exclusis, possint quan- doque ianuis clausis, suppressa uoce, non pulsatis campanis, diuina officia celebra- re, nisi ipsum hoc illis expresse fuerit interdi- ctum, uerum hoc illis concedimus, que cau- sam aliquam non præsiterit interdicto, nec

quidquam fraudis ingesserint, tale compendium ad iniquum dispendium protrahentes;

DE POENIS. Tit. XIII.

Idem in eodem consilio xxij. Cap. 1.

Aures nostri Apostolatus peruenit, quod quidam parochiani tui ausu diabolico bo. me. Ioannem quondam Vincentinum Episcopum predecessorem tuum nequiter peremissent, feuda, et beneficia, que illi a Vincetina ecclesia obtinebant, plis per sententiam fuerant cum multa deliberatione sublata. quia igitur maioris sunt animaduersione plectendi; nos bo. me. C. Papae predecessoris nostri vestigijs inherentes, tam tibi, quam successoribus tuis auctoritate Apostolica prohibemus, ne ipsi, aut heredes eorum predicta beneficia restituantur, sed nec de nouo alia qualibet conferantur.

Constitutio x. concil. gen. Cap. 2.

IN quibusdam prouincijs, et ecclesijs patroni, et aduocati, et vicedomini se in tantam insolentiam erexerunt, et audaciam; quod non solum cum vacantibus ecclesijs debet de pastoribus idoneis prouideri, diffinitates ingerunt, et malitias; verum etiam de possessionibus, et alijs bonis ecclesiasticis pro sua voluntate presumunt; et quod horrendum est dicere, in necem praelatorum prorumpere non formidant. Cum igitur, quod ad defensionis subsidium est inuentum, ad depressionis dispendium non debeat retorqueri: prohibemus expresse, ne patroni, vel aduocati, seu vicedomini super praemissis decetero plus usurpent, quam reperitur in iure expressum. et si contra presumpserint; per seueritatem canonicam districte compellantur. sacri nihilominus concilij approbatione statuimus, quod si patroni, vel aduocati, aut feudatarij, seu vicedomini, seu alij beneficiati alienius ecclesie rectori, vel clericum alium ipsius ecclesie per se, vel per alios occidere, vel mutilare ausu nefandopresumpserint; patroni ius patronatus, aduocati aduocati, feudatarij feudum, vicedomini vicedominatum, vel beneficiati beneficiumprossus amittant, et ne minus vindicta; quam excessus memoria prorogetur; non solum de praemissis nihil perueniat ad heredes, sed e-

triamque ad quartam generationem posteritatem, saltem in clericorum collegiis nullatenus admittatur, nec in regularibus domibus, alicuius praelationis assequatur honorem, nisi cum eis fuerit dispensatum.

DE PAENITENTIIS. Tit. XIV.

Idem Palentin. & Burgen. Episcopis, et Abbati de Ar. Cisterciens. ordinis. Cap. 1.

NOVA quaedam nuper, de quibus miramur non modicum, nostris fuerunt auribus intimata; quod Abbatissae videlicet in Burgen. et in Palentin. diocesis constituta moniales proprias benedictas, ipsarum confessiones criminales audiunt, et legentes euangelium presumunt publice predicare, cum igitur id absolum sit pariter, et absurdum; diluestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus, ne id de cetero fiat, auctoritate, Apostolica curetis firmiter inhibere. quia licet beatissima virgo Maria dignior, et excellentior fuerit Apostolis vniuersis; non tamen illi, sed illis dominus clauis regni caelorum commisit.

Idem in conc. Later. constitutio xxij. Cap. 2.

OMNIS utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio sacerdoti, et inuicta sibi penitentia pro virili studeat adimplere, suscipiens reuerenter ad minus in palchaeucharistiae sacramentum; nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam rationabile causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum. alioquin et viuens ab ingressu ecclesie arceatur, et moriens careat Christiana sepultura. unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesijs publicetur, ne quisquam ex ignorantiae caecitate vel amen excusationis assumat. Siquis autem alieno sacerdoti voluerit iusta de causa, sua consistere peccata, licentia prius postulet, et obtineat proprio sacerdote; si aliter ille ipsum non possit soluere, neque ligare. Sacerdos autem sit discretus, et cautus; ut more periti medici similiter infundat vinum, et oleum vulneribus fluctantibus, diligenter inquirens, et peccatoris constantias,

stantias, et peccati; per quas prudenter intelligat, quale illi debeat consilium praebere, et cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimētis vtendo ad sanandum aegrotum. Caueat autem omni studio, ne verbo, aut signo, aut alio quouis modo prodatur aliquatenus peccatorem; sed si prudentiori consilio indigerit, illud absque vlla expressione caute requirat. quoniam qui peccatum penitentiali iudicio sibi detectum presumpserit reuelare; non solum a sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agenda penitentiam in artum monasterium retrudendum.

Idem.

Cap. 3.

QVOD in re, et infra. Verum quoniam a quibusdam intelleximus dubitari; vtrum cum clericis, et laicis dandum viaticum in extremis, et inuictio imponenda, set cum alijs sacramentis indulgenda sit decedentibus sepultura; utrum etiam in conuentalibus ecclesijs demissa voce, ianuis clausis, interdictis exclusis, diuina possint officia celebrari; similiter an suscipientibus signum crucis, et sanctorum humana viuantibus sit penitentia iniungenda, ambiguitatem huiusmodi de dubitantium cordibus volumus amputare. in illo enim verbo, per quod penitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod vere penitentibus exhibetur, intelligi volumus, vt nec ipsi etiam decedentibus denegetur. licet autem per generale interdictum denegetur omnibus tantum uinctio, quam ecclesiastica sepultura; concedimus tamen ex gratia, vt clerici decedentes, qui tamen seruauerunt interdictum, in cetero ecclesie sine campanarum pulsatione celsatibus sollempnitatibus omnibus, cum silentio tumuletur; et in conuentalibus ecclesijs bini, et bini, vel simul tres horas canonicas valeant legere potius, quam catere, ianuis clausis, interdictis exclusis, et voce ita demissa, quod exterius non possint audiri, cum et regularibus secundum priuilegium sedis Apostolicae sit indultum; vt cum generale interdictum terret fuerit, liceat eis ianuis clausis, exclusis excōmunicatis, et interdictis, non pulsatis campanis, suppresata voce celebrare diuina, recipientibus autem signum crucis non negamus, quominus cum eis ob reuerentiam crucifixi penitentia, cum postulauerint, iniungatur. quod et alijs peregrinis potest misericorditer indulgeri.

Idem in eodem consilio xxij.

Cap. 4.

CVM infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proueniat, dicente domino languido, que sanauerat; vade, et amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: presenti decreto statuimus, et dis. praecipimus medicis corporum, vt cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, et inducant, quod medicos aduocent animarum: vt postquam fuerit de salute animarum prouisum, ad corporale medicinae remedium salubrius procedatur; cum cessante causa cessat effectus; hoc, quod inter alia huic causa dedit edicto, quod quidam in aegritudinis lecto iacentes, cum eis a medicis suadet, vt de animarum salute disponant, in desperationis articulum incidunt, vnde facilius periculum mortis incurrunt. Siquis autem medicorum nostrae constitutionis; postquam per praelatos fuerit publicata; transgressor extiterit; tamdiu ab ingressu ecclesie arceatur, donec pro transgressione huiusmodi satisfecerit competenter. Ceterum cum anima sit multo pretiosior corpore; sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid aegro sua deat, quod in periculum animae conuertatur.

Idem in eodem consilio xlj.

Cap. 5. Tit. Xij.

CVM ex eo, etc. et infra. Eleemosynarum quoque quaestores, quorum se quidam mentiendo alios, abusiones nonnullas in sua predicatione proponunt, admitti, nisi Apostolicas, vel dioecesanis Episcopi litteras veras exhibeant, prohibemus; et tunc praeter id, quod in ipsis continebitur litteris, nihil populo proponere permittantur. forma vero, quam communiter omnibus talibus Apostolica sedes indulget, duximus exprimentam, vt secundum eam dioecesanis litteras moderentur. ea siquidem talis est. Quoniam, vt ait Apostolus, omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi, prout in corpore gessimus, siue bonum fuerit, siue malum; oportet operibus praeuire; ac aeternorum intuitu seminare in terris, quod reddente domino cum multiplicato fructu colligere debeamus

in cælis; firmam spem, fiduciamque tenentes, quoniam qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet vitam æternam. Cum igitur ad sustentationem fratrum ad tale cõfluentium hospitale propriæ non suppetat facultates; vni u. u. monemus, et exhortamur in domino, atque in remissionem peccatorũ vobis iniungimus; quod de bonis a Deo vobis collatis, aliquas elemosynas, et grata eis subsidia caritatis erogatis: vt per subuentionem vestram temporum inopiæ consularatur, et vos per hæc, et alia bona, quæ domino inspirate feceritis, ad æterna possessio gaudio peruenire. Qui autem ad quærẽdas elemosynas destinantur, modesti sint, in tabernis, aut in alijs locis in honestis nõ hospite tur, nec inutiles faciãt, aut sumptuosas expẽsas, cauentes ne falsæ religionis habitum gestent. Ad hoc quia per indiscretas, et superfluas indulgentias, quas quidam ecclesiãrũ prælatis facere non verentur, et clauēs ecclesiæ contemnuntur, et pænitalis satisfactio eneruatur; decernimus, vt cum consecratur basilica, non extendatur indulgẽtia ultra annũ, siue ab vno solo, siue a pluribus Episcopis dedicetur, ac demũ in annuẽ sarrio dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis indulta remissio non excedat, et infra. Ad hunc quoque dierum numerũ indulgentiarum litteras præcipimus moderari, quæ pro quibuslibet casibus aliquoties conceduntur, cum Ro. Pon. qui plenitudinem optinet potestatis, hoc in talibus moderamen conseruauerit obseruare.

DE SENTENTIA EXCOMMVNICATIONIS. Tit. XV.

Idem Archiepiscopo Lugd. A. Apostolica sedis legat. Cap. 1.

VAESIVISTI præterea, vtum in canonem incidant laici sententiæ promulgatæ, qui sacerdotes, aut alios clericos in manifesto furto deprehensos, et cõtractauerint violenter, si citra violentiã nequeant comprehendi; et si clericus, qui vehementer præsumitur esse falsarius, ad iudiciũ venire contempserit, citra excommunicationis sententiã ad iudiciũ per violentiam trahi possit. Ad hoc tibi respõdemus, quod in neutro casuum prædictorum sententiã excommunicationis incurritur, dummodo man-

† com-
prehen-
sus
† aliter

datum interueniat prælatorum, quorum tales clerici sunt iurisdictioni subiecti; cū hoc non ipsi laici, sed illi potius, quorum auctori-tate id faciunt, facere videãtur, nec amplius laicorum violentia extendatur, quam defensio, seu rebellio exegerit clericorum.

Idem. Cap. 2.

IN præsentia dilecti filij, etc. et in fra. Ne canonici suo Decano excommunicationem obicere possint, cū super hoc nec monitus, nec requisitus fuerit, nec ipse propter hoc eum duxerit euitandum, sed Episcopus in mensa, et canonici communicaauerint et ei etiam in diuinis.

Idem. Cap. 3.

QVANTAE præsumptionis, et temeritatis existat in rectores ecclesiãrum manus iniicere violentas, in euangelio dominus protestatur, qui se in ministris suis allerit flagellatũ, et in Apostolorũ p̃ncipe alibi perhibuit se iterum crucifigi. hoc etiam qualitas pœnæ manifeste declarat, cum excommunicationis sctẽtia in ipso actu feriat delinquentes, si non solũ in fratres, et cõpiscopos nostros, sed in minoris ordinis clericos violentiam præsumpserint operari. Ne autẽ solos violentiæ huiusmodi auctores aliquorũ præsumptio exultimet puniendos, facientes, et cõsentientes pari pœna plectendos. catholica cõdemnat auctoritas; eos etiam delinquentibus fauere interpretans, qui cum possint, manifesto crimini desinunt obuiare.

Idem. Cap. 4.

CONSTITUTIONES in super, et sctẽtiã, quæ ab Episcopis excommunicationis, uel de eorum mandato fuerint promulgatæ, decernimus irritas, et inanes, et in nullo unquam tempore ualidas. Quod fuero fraus, et dolus alicui patrocinaru non debet; nullus uestrum uario decipiatur errore, ut intra tempus regiminis sustineat, anathema, quasi post illud ipse nõ sit ad exhibendum satisfactionis. debitum compellendus, nam et ipsum, qui satisfaccere recusat, et successorem ipsius, nisi satisfacciat intra mensem, manere decernimus ecclesiastica districtione cõclusum, donec ecclesiæ suæ satisfacciat, cum succedat in onere, qui substituitur in honore.

c. 46. co. tit.
† ad mē
nisi
† impē
sisi
† com-
munica-
uerint
c. 47. co. tit.
† man-
data
† quia
† facere
Idem

Idem in eod. constitutio. xlvij. Cap. 5.

SA C R O approbante concilio prohi-bemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiã, nisi competenti cõmonitione præmissa, et præsentibus personis idoneis, per quos, si necesse fuerit, possit probari monitio, promulgare præsumat, quia si contra præsumperit, et si iusta fuerit excommunicationis sententiã, ingressum ecclesiæ per mensem vnum sibi nouerit, interdictione, alia nihilominus pœna multandus, si visum fuerit expedire. Caueat etiã diligenter, ne ad excommunicationem cuiusquã absq. manifesta, et rationabili causa procedat; ad quã si forte taliter processerit, et requisitus humiliter processum huiusmodi non curauerit absq. grauamine reuocare: grauatus apud superiorem iudicem deponat de iniusta excommunicatione querelã. quod si absque periculo moræ potest, ad excommunicatorum illum cum suo mandato remittat, intra competentem terminum absoluendum: alioquin ipse vel per se, vel per alium, pro vt uiderit expedire, sufficenti cautione recepta, munus ei absolutiois impendat. cūque aduersus excommunicatorem de iniusta excommunicatione constiterit, excommunicator cõdemnetur excommunicatione ad interessẽ alias nihilominus, si culpæ qualitas postulauerit, superioris arbitrio puniendus, cum non leuis sit culpa, tantam infligere pœnã infenti. nisi forsã errauerit ex causa probabili, maxime si laudabilis opinionis existat. verum si contra excommunicationis sententiã nihil rationabile fuerit a conquerẽte probatũ, idẽ et super iniusta excommunicationis molestia per pœnam ad interessẽ, vel aliam secũdum superioris arbitriũ, nisi forsã et ipsum probabilis error excuset, super eo, pro quo iusta fuerit excommunicatione ligatus, per cautionem receptã satisfacere cõpellatur, vel in pristinam reducatur sententiã usque ad satisfaccionem cõdignam inuolabiliter obseruandam. Si uero iudex suum recogno-scens errorem, paratus sit talẽ reuocare sententiã; et is pro quo lata fuerat, ne absque satisfaccione reuocet illam, appellet; appellationi nõ deferat in hac parte, nisi talis error sit, de quo merito debeat, vel valeat dubitari; et tũ sufficenti cautione recepta, quod coram eo, ad quem extitit appellatũ, vel de legato ab ipso iuri parebit, excommunicatũ absoluat, siq. pœnæ subscriptæ minime subiacebit. Caueant tamẽ omnino, ne volun-

tate peruersa in alterius præiudiciũ mentiatu r̃ errorem, si distinctionis canonicẽ vult effugere vtionem.

Idem in eodem constitutio. xlix. Cap. 6.

SV B interminatione diuini iudicii penitus interdiciamus; vt causa cupiditatis nullus audeat excommunicationis vinculo aliquẽ innodare, vel absoluere innodatũ, in illis maxime regionibus, in quibus ex consuetudine, cum excommunicatus absoluitur, pecuniaria pœna multatur. statuentes, vt cum excommunicationis sententiã iniustam fuisse cõstiterit, excommunicator ad restituendã pœnã etiam sic extortam per ecclẽsiã sicam compellatur, et nisi probabili fuerit errore deceptus, tantundem iniuriam passo persoluat, et si forte soluendo non fuerit, animaduersione alia castigetur.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE. Tit. XVI.

Idem Comiti Tolosano. Cap. 1.

SUPER quibusdam mandatorum articulis tibi a bo. me. Milone notario nostro tunc temporis Ap. S. L. factorum, apud quosdam dubitatione suborta, tua deuotio explicari postulauit a nobis, qui sint dicendi hæretici manifesti. Super quo tibi duximus respondendum, illos in hoc casu manifestos hæreticos intelligendos, qui contra fidem catholicam publice prædicat, aut profitentur, seu defendunt errorem; vel qui coram prælatis suis cõuicti sunt, aut cõfessi, vel ab eis sententialiter cõdemnati super hæretica prauitate; quorum bona propria confiscantur, et ipsi iuxta legitimas sanctiones puniuntur. Præterea, cum pedagia, guidagia, et salinaria tibi legatus interdixerit memoratus: auctoritate præsentĩ duximus declaradum, illa esse pedagia, salinaria, guidagia interdicta, quæ non apparẽt Imperatorũ, vel Regum, uel Later. concilij largitione cõcessa, vel ex antiqua cõsuetudine a tẽpore, cuius nõ extat memoria, introducã.

Idem Episcopo Parisien. Cap. 2.

NO V I M V S expedire; vt verbum illud, quod in antiquis canonibus, et in nostro quoque decreto contra falsarios edito continetur; vt videlicet clericus per ecclesiã sticum

c. 26. dz
uer. - il.
gnif.

c. 27. co.
tit.

ficū iudicē degradatus, seculari tradatur^c curiæ puniendus, apertius exponamus, cum et quidam antecessorum nostrorum super hoc consulti diuersa responderint, et quorūdam sit opinio a pluribus^d comprobata, ut clericus, qui propter hoc, vel aliud flagitium graue, nō solū damnabile, sed dānosum, sicut degradatus, tāquā exutus priuilegio clericali, seculari foro per consequentiā applicetur; eum ab ecclesiastico foro fuerit proiec-tus; eius enim est degradatio celebrāda p̄ sentēte seculari potestate, ac p̄nuntian dum

est ei, cum fuerit celebrāda, vt in suum fo^{te}lebra rum recipiat degradatum; et sic intelligitur^{ta} Greg. curiæ tradi seculari, pro quo tamen debet^{9a} ecclesia efficaciter intercedere; ^c ut citra mortis periculum circa eum sententiam mo-deretur. Pro illo uero falsario clerico scelera-to, quem ad mandatum nostrum capi feci-sti, hoc tibi duximus consulendum; ut eum in perpetuum carcerem, ad agendam p̄ni-tentiā^f includas, pane doloris, et aqua angu-siæ sustentandum, vt commissā desinat, et flenda ulterius non committat.

Cap. I. Firmiter.

S *Impliciter*^a) Fides enim simplici bus verbis est proponenda, et p̄dicanda, vt 23. dist. qui Ep̄s. Similiter testimonium, vt 3. q. 9. pura. Similiter lex, vt dist. 4. erit autem. limi- liter quælibet scriptura, nam si obscure lo- quatur, habetur pro non locuto, vt extra 3. de probat. c. 2. et D. de inter. act. de ætate. et generaliter nunquam per extranea verba res proponenda est, sed per v̄sitata, et nota, vt 36. dist. relatum.

b *Suggestione*) et ideo magis puniendus est, quam ipse faciens, vt 86. dist. tanta. nec illud excusat diabolus, si homo illud alias fuisset facturus, vt D. de seruo cor. l. i. licet videretur, quod pro sola hortatione non deberet teneri, vt D. de his, qui not. infra. ob hæc ver- ba. nec illud excusat hominem, quod consilio alterius fecit, quia debuit, et potuit explo- rare apud se, an expediret tale consilium, vt D. manda. l. 2. in fine.

Cap. 2. Damnamus.

M *Vltis hominum*^a) Eadem similitudine dece- pti fuerunt Ariani, vt de conf. dist. 2. in Christo. Ioannes.

b *Florentino monasterio*) Nota, quod licet au- ctor reprobetur, tamen statuta eius non re- probantur. et sic est contra extra 1. de hæ. fraternitatis. immo etsi bona essent, repro- banda essent, vt 96. dist. bene.

c *Corrigenda*) Si paratus erat corrigi, nō de- bebatur dici hæreticus; licet erraret in fide, vt 24. q. 1. aperte. et c. hæc est. Io.

TIT. II. DE RESCRIPTIS.

Cap. I. Cum contingat.

S *Altem obedire*^a) Eadem quæstio proponi- tur supra c. ad hæc. li. 1.

b *Sciuitis*) Nec per famam, nec alio modo. hoc enim dicimur scire, quod ab alijs audiui- mus, vt 22. q. 5. hoc videtur. sed quid si audi- uit ab aliquo, qui est leuis opinionis? nūquid talis scientia ad hoc sufficit, vt nō debeat pa- rere mandato iudicis? videtur, quod non, vt infra de sponsa. cum in tua. cum iudicib. sem- per obediendū sit, vt 23. q. 1. quid culpatur. extra 3. de ma. et obed. cum ex officij. cū nul- lum modū vilius suspicionis debent induce- re, quæ a leuibus dicta sunt, vt 11. q. 3. in cun- ctis. tum quia nō debet differri executio sen- tentiæ, nisi in cōtinenti probetur exceptio. su. de test. veniens. li. 3. alioquin retardaret

executionem sententiæ, qui diceret se habe- re litteras priores, quæ nō essent reuocata, vel posteriores dicerent se habere, quæ reuo- carent primas. Ex hoc sequeretur, quod nul- lus iudex posset excōmunicare, vel absolue- re aliquem, vel aliquā sententiā ferre, si ali- quis ante sententiā diceret, causam illā esse alijs commissam. et sic daretur occasio fig- mentis, quod esse nō debet, 32. q. 1. dixit. in liti. vi bon. rapt. P. sed ne dum talia. D. ad Car- bonianū. l. 1. P. si quis nō. et de litigio. l. 1. Ad hoc dico, quod nō sufficit, quod ille, qui mā datum recepit, aliquid audiuit de diuersitate litterar. vt habeat probabilem causam cre- dendi, vt 13. q. 4. quā magnū. extra 3. de cler. excō. min. illud. D. quod cum fal. tur. l. 2. vel die, quod qualiscumq. notificatio sufficit, vt iudex debeat dici dubius. ut 1. q. 4. P. vlt. in fine. et su. de sponsa. præterea. li. 1. D. de petit. her. item veniunt. P. a quo autem.

c *Litterarum*) Qualiter potest perpendi ex sola inspectione litterarū? nā licet secundæ litteræ expressam faciunt mentionē et prio- rū iudicū, et rerū contentarū in priorib. litte- ris; per hoc non debet cōstare eas esse reuo- catas, cū possunt per suggestionem falsi esse impetratæ. Et ita non reuocant primas, licet de primis expressam faciāt mentionē, vt su. eo. certū. l. 1. Ad hoc ergo, vt executori nullatenus sit hesitandū de hoc, oportet, vt hæc dis- cat per assertionē partiū. quia causarū meri- ta partiū assertionē panduntur, vt su. de sent. et re iud. cū illius. lib. 3. et sic aliquā exerceret iurisdictionē inter partes, quod infra negat- ur. aut poterit scire secundas esse reuocato- rias, et hoc cōcedo, quod nunquā ex sola in- spectione potest scire, nisi aliquis intelligat de hoc ex partiū assertionē. Per hoc tamen nō habet iurisdictionē inter partes, quia nisi priores litteras habēs obicit aliquid contra secundas litteras, p̄sumitur eas esse reuoca- tas. Si autē obicit aliquid, statim executor debet superfedere; quia per negationē facta est ei res dubia. C. quib. ad lib. procl. nō licet l. 3. et in hoc casu intelligo, quod legitur su. e. pastoralis. li. 3. quod scilicet tūc dubiū sit de reuocatione. litterar. quādo expresse fit mē- tio et iudicū, et rerū, si ab aduersario obicitur litteras esse impetratas per suggestionē falsi, per illā decretalē su. e. certum. li. 1. et qui ali- ter glossauerūt, sensu indigent. Itē licet exe- cutor dubitet, an debeat absoluerē, vel con- dēnare, nō tamen secundū regulā Arriani, pro-

f *Speciali mandato*) Sic ergo generalis procurator non sufficit ad impetrationem litterarum, quod est bene notandum, sicut requiritur specialis procurator in transactione, et in integrum restitutione. Sed nonne ratihabitio domini sufficit ad hoc, ut litterae incipiunt valere, quae prius non valuerunt? vt. D. de iudicijs. licet. Itē litterae, quae primo non valent, postea confirmantur, vt extra 3. de foro cōp. ex transmissa. Resp. licet procuratio, quae nulla est, possit ratificari, non tamen litterae. Sed pone, quod vis reprobare litteras per alium impetratas, an incumbit tibi probatio, quod sine mandato sint impetratae, an domino, quod mandauit? videtur, quod domino, sicut neque executor tenetur parere mandato iudicium, nisi probetur mandatum, vt extra 3. de offi. del. cū in iure. qualiter enim possit aduersarius probare, quod non esset ei mandatum, cum sit pura negatiua. Praeterea licet quis exhibeat litteras ecclesiae, non tamen auditur, nisi probet mandatū. vt extra 3. de paroch. coram. in principio. et generaliter traditur, quod quotiens dubitatur de mandato, mandatū probandū est, vel cauendum est de rato, vt C. de procurat. l. 1. Item numquid iubetur exhiberi cū authentico libellus Papae porrectus? vt 81. dist. Maximianus. 7. q. 1. praesentium. Ad quid, nisi vt sciat, per quem fuit impetratum? nam forte per excommunicatum sunt impetratae, et illae non valent, vt su. de probat. c. 1. li. 3. nec obstat, si dicatur, quod instrumentum apparet non vitiosum; ergo standū est ei, donec contrarium probetur, vt C. de edicto diui Hadriani l. vlt. Hic enim non impugnatur scriptura in hoc, quin verus sit actor, et vera bulla, sed tantū dubitatur de mandato. Ad hoc potest dici, quod si ita continetur in rescripto: Conquestus est nobis talis procurator talis etc. et in eo casu non tenetur probare mandatū. Sed si continetur: Conquestus est nobis talis, cum ille non fuerit conquestus, sed alius, qui dicit se fuisse procuratorē; quod tūc tenetur probare mandatū. quia plerique fingunt se alios, et sub nomine aliorum impetrant litteras. vel aliter, si litterae impetrantur ad appellationem alicuius, tunc non tenetur probare mandatū: nam non est credendum, quod quis sit negligens in prosequendo appellationē, qui alias diligens est. arg. C. qui, et aduersus quos l. 1. Si vero per simplicem querelam sint litterae impetratae, tunc secus, nisi in litteris fiat mentio procurationis. Io.

g *Exigi*) Quae illae personae sint, dicitur

D. de procuratorib. sed et h. Io.

TIT. III. DE ELECTIONE.

Cap. 1. Coram dilecto.

In prouincia) Hic expresse habetur, quod soli, et omnes illi, qui sunt in prouincia, sunt vocandi ad electionem. et per hoc intelligas illud, infra eod. quia propter. in fine. vnde de non tenet illud, quod dicitur de sono campanarum, sup. eod. in causis. li. 3. de hac materia plene inuenies. 7. q. 1. factus. Io.

Cap. 2. Bonae memoriae.

Expectare) Sed nonne electio, quae fit cōtemptis, qui interesse debent, ipso iure est irrita? vt su. eo d. quod sicut. et cap. vlt. li. 3. et supra de arbitris, cap. vlt. lib. 3. et 63. dist. obeuntibus. ergo non obstante ea potest attentari alia, vt su. de appel. constitutis. li. 1. et infra de praeb. dilecto. Cum enim iure sit reprobata talis electio, non est necesse adire iudicem pro ea cassanda. D. de condic. instit. quae sub condicione. P. vlt. Praeterea cum vniuersitas delinquit in eligendo, debuit electio deuolui ad illum, qui non deliquit. sup. eod. bonae. li. 3. su. de postulando. gratum. Dico, quod electio istorum non fuit nulla, sed potius annullanda; et ideo, debuit expectari cassatio superioris. vnde et si iste vnus habuisset ius eligendi; deliquit in hoc, quod voluit simul esse actor, et iudex praemissae electionis, ut extra 3. de conc. praeb. et eccles. non vac. post electionem. et licet illi deliquerunt in eligendo, non tamen illud ius deuoluitur ad vnū. tum quia vnus non constituit vniuersitatem, vt probatur hic, et 65. dist. si forte. et. D. de legat. l. si grege. licet nomen vniuersitatis dicatur in vno consistere. D. quod cuiusque vniuersitatis. sicut. in fine. tum quia non deuoluitur ius eligendi ad alios, nisi quando eligitur persona ineligibilis, vt inf. eod. scriptū. in fin. Io.

b *Tractatum*) Nota, quod cassatur electio, de qua est habitus tractatus ante sepulturam morientis. 79. dist. nullus.

c *Multorum*) sup. eod. quod sicut. li. 3.

d *Arcere*) Generale enim est, quod ad citationem, quae a iure reprobatur, non tenetur venire citatus, etiam vt alleget priuilegium, vt nota. 3. q. 2. si Episcopus. Io.

e *Consensu*) Non intelligas, quod ex illo priori consensu eum possint eligere, cum ille fuerit illicitus, sed potius ex nouo consensu de nouo conuenientes in eum. sic su. de eo, qui duxit in matrimonium, quā pol. per adul. c. 1. sic 63. dist. quāta. D. de seruit. rust. prae. recept. Io.

Vel

f *Vel Archidiacono*) Hoc dicto, non dat illis optionem eligendi, quem voluerint, sed ordo verborum ostendit, quod per ordinem illum procedatur, vt primo examinent personam Archipresbyteri, et si ea fuerit reprobata, tunc examinent personam Archidiaconi. sic 85. dist. Florentinum. arg. bonum ad hoc, de consecr. dist. 2. iuxta. Ordo enim in rescriptis est considerandus. supra de rescriptis cum dilecto. li. 3. et hoc expressum est. D. ad Trebellianum. heredes. in fine. in authen. de hered. et Falcidia. P. inordinatum. Io.

Cap. 3. Cum ad nostram.

Onachus) Hic habes expressum, quod clericus saecularis non potest eligi in Abbatem. ad idem facit supra eod. cū causam. li. 3. arg. contra 16. q. 1. presbyteros. Sed illud ibi soluitur et in hoc ipsi sunt melioris condicionis, quam clerici: quia clerici eos eligunt ad sua officia, vt 58. dist. c. 1. et 2. sed ipsi non eligunt clericos ad suas dignitates. arg. contra 28. q. 1. omnis. 2. q. 7. sicut.

b *Spem*) Principalem, 8. q. 1. sicut in ecclesiasticos, vt 61. dist. quid proderit. Ioan.

c *Nullum robur*) Arg. quod licet aliquis habitus tuit pro electo, nihilominus detecto postea vitio electionis, omnia per ipsum facta cassantur. arg. 12. q. 2. alienationes. 25. q. 1. omne. supra de hereticis. fraternitatis. arg. contra. 3. q. 7. P. tria. Io.

Cap. 4. Officij tui.

In continenti) Praesumitur aliquid, quod est in continenti secutum. 31. q. 1. si quis. et 50. dist. si qua femina. quae. n. in continenti fiunt, inesse videntur. D. si certum petatur. lecta. sed si haec est ratio, quare clericus non possit eligi in Abbatem, quia non est institutus in regula monachali; eadem ratione nec monachus potest eligi in Episcopum, vel praetatum alicuius ecclesiae, cū non nouerit regulas clericorum, vt possit praefici ecclesijs. vt 16. q. 1. sic viue. et c. si clericatus. quod concedo per iam dicta cap. Sed quid si peritus esset in regula monachorum, numquid tunc posset eligi in Abbatem, licet non esset monachus? Videtur, quod sic. quia ratio constitutionis cessat in eo, vt 61. dist. P. his omnibus. sicut monachus peritus in regula clericali, potest eligi in Episcopum per praedicta capitula. sed non est ita, quia etsi sciret regulam, non tamē est expertus in ea, nam graue est in expertos di-

uinis obsequijs applicare. 19. q. 3. monasterijs. Sed quare non poterat iste postulari in Abbatem, cum laicus nesciens regulas clericales, postulatur in Episcopum? 61. dist. Osius. et postea per tres menses discere debet regulas clericales, vt in auth. de sanctissimis Episcopis. P. 2. Item eremita postulatur in Abbatem, vt sup. eod. cum monasterio. lib. 2. sed ea ratio est, quia si laicus est peritus, non est in eo necessaria probatio habitus clericali: sed quicūque sit peritus clericus in regula monachali, et huc eget probatione habitus monachalis, in quo. habitus monachalis consistit. Io.

b *Competenter*) Per tres menses. arg. extra 1. de xtar. et qual. praeterea. et in auth. de sanctissimis Episcopis. P. 2.

Cap. 5. Illa cotidiana.

Anoniam) Dicitur ergo electio canonica, licet fiat ab his, qui sunt excommunicati minori excommunicatione, quia minor excommunicatio tantum priuat a sacramentis. su. de excep. a nobis. lib. 3. sed nonne tales remouentur a legitimis actibus, scilicet a testimonio, et accusatione; cum sint in crimine constituti? vt su. de rescriptis super eo. li. 1. sic ergo a testimonialibus et legitimis. arg. qui si sunt legit. per venerabilem. sed non est simile. quia eligendo ius suum prosequitur, et nullus criminosis remouetur a persecutione sui iuris. 4. q. 6. omnibus. nam et in alijs spiritualibus actibus, vides, quod licet clericus sit suspensus quoad se, non tamē quoad alios. 1. q. 1. sacerdotes. Item quia excommunicatio non transit ad tertiam personam, vnde non contaminatur per secundam electa. Item quia periculosum esset hoc ecclesiae, quia pauci inueniuntur sine mortali. 50. dist. quia tua. et sic omnes electiones periculosae essent. Sed quid si ipse clericus testis minori excommunicatione notatus, numquid cassabitur eius electio? non videtur. quia Isaias adhuc peccator fuit electus ad praedictum. 8. q. 1. in scripturis. et Ezechiel, dist. 50. quid est. et si aliquis recipiat ordinem, qui est in crimine non enormi, a persecutione ordinis retinet. 68. dist. sicut. Ad idem facit, su. de constit. sicut. lib. 3. su. de tempor. ordin. c. 2. li. 3. sed contra. 11. dist. c. 1. 71. dist. eundem qui or. Io.

Cap. 6. Scriptum est.

Euocatam) sine aliquo interuallo, vt extra de test. cog. c. vlt.

b *Nati fuerunt*) sic su. de praesum. quod dā. et su. de electi. postquam lib. 1.

aaa 3

Per

c *Per alios*) Qualiter aliquis per procuratorem possit eligere, dicitur infra eod. quia. Ioan.

d *Duplo maior*) Hic habes, quod semper electores preferuntur postulantes; nisi duplo plures sint in postulatione. Sed videtur, quod minima pars eligentium preferenda sit quamquam t magne parti postulantium: quia postulantes soli gratia innotuntur, et non iuri, ut supra de postul. bona. Sed eligentes, et electus iuri innotuntur. Resp. non sequitur. nam patronus laicus in presentando soli gratia innotuntur, ut 16. q. 7. de trinitatis. t unde gratia fit postulato, si admittatur; iniuria fit, si expellatur. D. de aqua cotidi. et est. l. penul. ideo autem statim hic iudicio duarum partium, quia quod duarum partes faciunt, vniuersitas facit. supra de elect. cum nobis li. 3. et secundum hanc decretalem intelligi, quod dicit decretalis, quod in magna discordia non consuevit admitti postulatio. supra de postul. bono. li. 3. Item aliud notabis, quod cum in electione maior numerus sit ex vna parte, quam ex altera, non habetur respectus ad merita personarum, vel ad zelum eligentium, ut supra eod. dudum. li. 3. et supra de appel. constitutus. Sed si numerus canonicorum excederet in modico, tunc curretur ad meritum, et ad zelum. supra de testib. in nostra. De hac materia nota. plene. 63. dist. c. vlt.

e *Indigna*) Quae tamen per ignorantiam est electa.

f *presumptione*) id est, ex certa scientia. ut supra eod. innotuit. li. 3. sed qualiter potuit iste praelatus esse dignus Archiepato, et indignus Patriarchatu, et tunc a Papa iudicatus fuit dignus, cum confirmauit eum in Archiepato, quia denuo iudicat de moribus suis? contra illud. 17. q. 4. P. qui autem. infra de etate. et qual. accepimus. Resp. quia licet inquiri de indignitate superueniente postea. vel dic, quod licet dispensatum fuerit cum eo in minori dignitate, non tamen in maiori. ut 17. dist. consuetudinem.

Cap. 7. Ad nostram.

P *Orior nominanda*) Dicitur autem illa pars potior, quae maiori ratione nititur, ut 40. dist. multi in fine. Illa tamen ratio non habet locum, ubi numerus longe maior est ex vna parte, quam ex alia, ut dixi supra cap. proximo. Ioan.

b *Per ipsam inspectionem*) Nota, quod per aspectum corporis probatur conueniens et

tas regimini. item per aspectum praebeatur virginitas. 27. q. 1. nec aliqua. Item pubertas, supra de desp. impub. manifestum. h. 2. Item atrociniuria, ut D. de p. c. 1. 2. Item suspectus, qui tuerit in edificio. t C. de admn. tut. lex. in fine. Item fines agrorum, et Episcopatum. ut 16. q. 4. inter. D. finium reg. l. si irruptione. Item etas, quantum ad petendam reformationem. D. de minor. minor aspectu. et melius probatur res oculata fide, quam per aures. ut inst. de gradib. P. item consobrini. Sed in liberatione a tutela reprobatur aspectus corporis. D. quando tut. vel cur. esse de sinat. indecorum. Item habes hic, quod senectus impedit promouendum. 86. dist. Florētini. Sed non dicit promotum. 7. q. 1. petisti. et videtur, quod etas septuagenaria repellit ab electione sicut a tutela. ut C. qui etate. l. vn. sicut ab alijs ciuilib. munerib. D. de vacat. muner. maiores. et 4. q. 3. multa. * vel etiam sexagenaria, sicut repellit ab operatione filiorum carnalium. ut D. de adopt. si pater. P. primo. ergo et spiritualium. Sed hic non respicitur etas, sed potius corporis debilitas. Ioan.

Cap. 8. Ne pro defectu.

C *Athedralis*) In cathedrali idem fuit secundum antiqua iura, ut 50. dist. postquam. Et alij tres dantur ad consecrationem petendam, ut 100. dist. contra morem.

b *Regularis*) sic videtur, quod canon Late ranensis hodie non extenditur ad regulares praelaturas; cum Episcopatus, et regulares praelaturae hic equiparentur. et secundum hoc interpretanda est decretalis extra. 3. de conc. praebe. non uac. dilectus. Quidam tamen dicunt illam decretalem corrigi per hanc, quae hic sequitur.

c *Impedimento*) Ita patet, quod non currit praescriptio contra canonicos, si ex causa differant electionem, ut 28. dist. de Syracusan. et 61. dist. bene. et extra. 3. de conc. praebe. non vacant. quoniam diuersitatem. C. de offic. test. contra. D. ex quib. caus. maiores. l. quod quidam. Io.

d *Ea uice*) Qualiter illud verbum exponatur, consuevit notari extra 3. eod. tit. cum Wintoniensis.

e *Ipsius*) Hic praecipitur metropolitanis, ut de eadem ecclesia eligat. Sed nonne ad metropolitanum deuoluitur idem ius, quod habuit capitulum? sed capitulum poterat elegerit extraneum, ut extra 3. de elect. cu nobis. ergo et metropolitanus. Ego credo, quod

quod capitulum non potest de iure eligere alium, quamdiu est dignus inter eos, ut hic patet, et 61. dist. obitum. et c. nullus. et 18. q. 2. quam sit. Si tamen omnes conuenerunt in extraneum, tenet electio, licet ipsi peccauerint eligendo; tamen propter tale delictum non cassatur electio, quemadmodum si omnes, vel maior pars eligerent minus idoneum, cum tamen inueniretur ibi magis idoneus; licet delinquerent in eligendo, tamen teneret electio, ut extra 3. eod. dudum. Si tamen duo ex eis eligerent de eadem ecclesia, et omnes alij de altera; hic crederem praeualere electionem paucorum. quia cum ista iustiori ratione moueantur, pars eorum maior dicitur, ut 40. dist. multi. in fine. et arg. 31. dist. Nicæna. et 4. q. 3. P. 2. et extra. 1. de his, quae sunt a mai. par. cap. c. vn. nec obstat extra. 3. eod. cum nobis, et cum inter. quia ibi nullus ex altera parte fuit electus. Sed quid si omnes praeter unum consentiunt in extraneum? certum est, quod ille se non potest eligere, ut extra 3. de iure patron. per vellras. nec etiam alij ex capitulo suo, quia quilibet eorum consentire in extraneum. Ergo ille, quem elegerant non posset consentire in se ipsum, quia in duos non potest quis consentire. Sed ad hoc, ut teneat electio, oportet, ut in se consentiat, ut extra 3. de elect. cum inter. in fine. et sic patet hic, quod ius vniuersitatis non consistit hic in vno. licet possit consistere in duobus, quod concedo. unde si omnes canonici mortui essent praeter unum, extincta esset vniuersitas, ut probatur 65. dist. si forte. et supra eod. bona. et D. de legat. 1. si grege. nec obstat D. quod cuiusq. vniuersitatis. sicut. ubi dicitur, quod nomen vniuersitatis stat in vno. hoc verum est, quantum ad hoc, quod conuenire, et conueniri potest nomine vniuersitatis. Sed obicitur, quare dicitur hic, quod metropolitanus eligit de eadem ecclesia, cum omnes isti ex delicto suo perdiderunt ius eligendi? Resp. perdiderunt ius eligendi aetue, sed non passiuè. Sed si deliquissent in eligendo, tunc perdidissent aetue, et passiuè. id est, quod nec eligere, neq. eligi possent, cum sit quilibet suspensus a beneficio, ut extra. 1. de elect. cum in cunctis. Io.

Cap. 9. Quia propter.

V *Iduatis*) Per hoc patet, quod loquitur tantum de electione praelatorum, et non canonicorum. Sed nunquid extenditur istud ad omnes dignitates, et ad decanatus,

et praepositos, sic ad omnes, quae non sunt cathedrales? Sed in cathedralibus non videtur, quia illa non dicitur viduata, cum habeat Episcopum. Videtur tamen tantum ad Episcopatus, et ad regulares praelaturas debere artari, ut supra eod. ne pro defectu. Io.

b *Et volunt*) Extra 3. eod. cum inter.

c *De collegio*) Nonne hic videtur dari occasio discordiae? cum facilius sit concordari in vnam personam, siue conuenire, quam in tres? et si canonici discordant in eligendo istos tres, a quo t inquireretur de votis, et zelo, et numero eligentium, sicut in electione Episcopi? Praeterea si illi tres electi nominant vnam personam, adhuc superest vetus quaestio, an illa pars, quae illum nominauit, sit maior, saniorq. et sic eadem restat quaestio, ac si ipsi met elegerint, et tunc maior circuitus? Ad hoc dico, quod haec est causa statuti, quia quidam timore, vel fauore non ita cito nominarent aliquem in publico, sicut occulte. Item alia ratione, quia conueuerunt aliqui quandoq. eligere, et statim appellare, ne alter eligeretur; et volebant, quod post talem electionem non cassatam, non procederetur ad alteram, ut extra. 1. de elect. consideramus. Tali discordiae, siue cauillationi modo est ianua praecclusa. Ioan.

d *Qui secreto*) Forte per iuramentum, ut supra eod. ad nostram.

e *Obstaculo*) Cum non habeat ante locum appellatio, ergo consensus talis non potest variari ante publicationem, nec post. arg. contra, supra eod. cum inter. in fine.

f *Collatione habita*) ut videatur, quae pars sit maior. non intelligas de collatione numeri cum zelo, vel cum numero clericorum; quia illa collatio non fit, nisi ubi in modico excedit numerus vnus alium, ut dixi supra eod. bona.

g *Contra praescriptam*) sed quid si commissum esset vni tantum? hoc esset contra formam. Sed quid si aliquid esset additum huic formae? nec illud esset contra, quia qui plus facit, non facit contra. D. de seruit. urban. praedior. si arborem.

h *In loco*) sed quis est locus ille, a quo debet euocari? si sunt ita remoti, sicut est a Capua vsq. ad Panormum, non vocantur, ut extra. 3. eod. cum inter. Sed a tanto loco, quantum est a Mediolano vsq. ad Ianuam, vocantur. ut 63. dist. quantum. Dico, quod unde possunt comode vocari, inde sunt vocandi. ut extra. 3. de elect. quod sicut. Si quaeras, quis locus dicatur commodus? resp. ille qui

TIT. VII. DE TEMPORIB. ORDINAN-
DORVM.

Cap. vn. Dilectus filius.

Ad *solum*^a) Abbas tamen in hoc casu di-
spensat cum monacho. ut su. de eo, qui
ordin. furt. suscep. cū hoc. hic exprimitur ca-
sus, ubi Ep̄s prohibita est dispensatio, alios
casus notauit, 50. dist. miror. et 1. q. 7. nisi.
b *Variavit*^a) Sic su. de accus. super his. supr.
ut ecclesi. ben. ut nostrum. et de conc. præb.
non vac. post electionem. li. 3. su. de præsum.
cap. 1. li. 3.

TIT. VIII. DE QUALITATE ORDINAN-
DORVM.

Cap. i. Cum contingat.

Sub *modo*^a) 69. dist. quoniam.
Sub *Abbas*^a) Hoc idem potest electus in
Abbatem, si Ep̄s cum differat benedicere.
ut su. de suppl. negl. præl. statum. li. 2. or-
do, qui sic confertur, appellatur psalmistatus:
tamen ubi agitur de singulis ordinib. nihil
de hoc agitur, ut 93. dist. a subdiacono. et 78.
dist. allud. unde quidam dixerunt non esse
ordinationem. sed eorum opinio corrigitur
hic.

Cap. 2. Intelleximus.

In *canone*^a) 19. q. 3. mandamus.
b *Circa curam*^a) Hic videtur, quod si ali-
quis transit ad strictiorem vitam, sine licen-
tia Prioris, vel Abbatis sui; quod reuocandus
sit ad priorem ecclesiam, sed videtur obsta-
re su. de regul. licet. li. 3. sed potest intelligi,
quod hic dicitur, quando leuitatis causa trā-
sibit, secundum quod intelligi conuenit ille
canon. 19. q. 3. mandamus. alias dicatur, quod
ille fuerat tantum in habitu probationis; vel
locus ille, quem intrauit, fuit laxioris regu-
læ, quam prior locus. vel dic, quod si aliquis
petita licentia licet non obtenta, transit ad
strictiorem regulam; quod tunc non potest
reuertere ad priorem locum. et sic loquitur il-
la decretalis licet. sed si nullo modo petijt li-
centiam, tunc redire cogetur, et ita hic loqui-
tur. lo.

Cap. 3. Accepimus.

Exceptiones^a) Nota, quod qui ordinauit a-
liquem, postea non potest ei vel in regu-
laritatem obicere, vel crimē aliquod, nisi ex
causa superueniente. sic nec elector contra

electum. 8. q. 2. dilectissimi. et est simile. 4. q.
3. si quis testib. sic su. de conc. præb. non uac.
cum pro cō questione. in fine. li. 3. sic 28. dist.
diaconi. et su. de cleric. coniu. diuersis. li. 3. lo.
b *Reputare*^a) Nota, quod qui reputatus est
dignus una dignitate, si postea eligitur ad al-
teram, tunc reputabitur dignus, sic 74. dist.
gesta. arg. contra. 12. dist. nos cōsuetudinem.
et D. de suspect. tutor. li. 3. P. queri potest. ubi
dicitur, quod si aliquis prius fuit tutor alicuius,
deinde factus est curator eiusdem; remo-
ueri potest, tamquam suspectus ob ea, quæ
fecit in tutela. Item quid dices, si aliquis re-
gularis, vel criminofus toleratus est in officio
sacerdotali, numquid si talis eligitur in di-
gnitatem, potest excipi contra illum ab illis,
qui eum tolerauerunt in officio sacerdotali?
videtur hic, quod non, quia qui eum reputa-
uerunt dignum ordine, et beneficio reputa-
bunt dignum. arg. su. de accus. nulli. et de
sent. excom. in præsentia. li. 3. et D. de liber.
causa. qui sciens. sicut nec vir potest accusa-
re mores, quos vxor habuit ante matrimo-
nium. D. de adult. si vxor. in fine. quod con-
cedo. sed iudex suo officio potest inquirere
de talibus. ut 2. q. 7. querendū. D. de postul.
quos prohibet. nam ubi aduersarius repelli-
tur ab agendo, iudex ex suo officio cogno-
scet. su. de appel. constitutus. in fine. li. 3. D.
de adult. li. 1. P. si publico. D. de petit. her. 1.
ult. lo.

c *Examinari*^a) Intelligo tamen, quod in eo
casu permittatur Ep̄o examinatio, siue ex-
ceptio; quando non per se examinauit, sed
per Archidiaconum. su. de off. Arch. ad hoc.
et ita patet, quod sæpius examinatur eadem
persona. ut 2. q. 1. votum. et q. 5. Menam. arg.
contra su. de off. leg. licet. li. 3. et D. nautæ.
caupones. licet.

d *Parochialib.*^a) Vel etiam in vicaria, quia
illa nomine beneficii intelligitur. ut sup. de
refer. postulasti. li. eo.

e *Exceptiones*^a) nam exceptio admittenda
est, quantumcumq. absolute scribatur. su. de
off. del. ex parte. li. 7.

Cap. 4. Cum sit ars.

Per *alios*^a) Per clericos ex latere suo mis-
sos, ut 24. dist. quando. lo.
b *Deprehendi*^a) Nota, quod eo ipso, quod
ordinatus apparet indignus, et ordinans si-
militer. ut 81. dist. tantis. in fine. nec enim po-
test prælatus ignorare vitium subditi. ut ex
tra 1. de reg. iur. quan. uis. extra 3. de elect.
inno-

innotuit. et arg. C. de rescin. vedit. quisquis.
sed hoc verum est, cum ipse met. secus si per
alios examinatur. ut 24. dist. quando. lo.

TIT. IX. DE FILIIS PRESBYT.

Cap. vn. Ad abolendam.

Sub *Purij*^a) Videtur ergo, quod legitimi pos-
sunt, ut extra. 2. eo. ad hæc. Sic extra. 3. de
vita et hon. cler. ad decorem.

TIT. X. DE BIGAMIS.

Cap. vn. Quia circa.

Bigamia^a) Sed nõne contrarium est, su. de
big. nuper. li. 3. sed ibi loquitur in eo ca-
su, quando utraq. fuit sollempniter ducta, hic
non.

TIT. XI. DE OFFICIO ARCHID.

Cap. i. Ad hoc nos.

Beati *Isidori*^a) Quæ habentur 25. dist.
perlectis.
b *Episcopi vicarius*^a) su. de off. vic. c. 2.
c *Nostra constitutione*^a) infra eod. ut nostrum.
d *Examinetur*^a) Alibi dicitur, quod istud
est officium sacerdotum, ut 24. dist. quando.
Videtur ergo, quod Ep̄s nõ sit puniendus,
quia promouet indignum, sed potius Archi-
diaconus. arg. ad hoc 54. dist. si seruus. Sed
non est ita, quia Ep̄s tenetur de facto Archi-
diaconi, sicut exercitor de facto magistri. ut
D. de exercitatoria. li. 1. P. magistrum. Nisi i-
doneus Archidiaconus habebatur, ut non
esset verisimile ipsum mentiri. ut infra de
pign. significante. li. e. secundum hoc si talis
ordinatur sine titulo Ep̄o ignorante, Archi-
diaconus prouidebit ei in stipendio, non
Ep̄s. Sed si Archidiaconus non est solu-
do, in subsidium habet recursum contra
Episcopum. et hoc ideo quia Episcopo ad-
huc est reseruatum ius examinandi tales. ut
su. de qual. ord. accepimus. lo.
e *Imperialis*^a) 65. dist. Archieps. et C. de auct.
præst. l. ul. lo.

Cap. 2. Significasti.

Litteras *suas*^a) Hic habes, quod Archidia-
conus non potest dare litteras commen-
daticias, sed solus Ep̄s potest, et commenda-

ticias, et formatas, ut 71. dist. extranco. de cõ
secc. dist. 5. nõ oportet. 68. dist. quamuis. lo.

Cap. 3. Ut nostrum.

Vt *nostrum*^a) Hoc capitulum est pars il-
lius, quod est su. ut eccl. benef. ut no-
strum. li. 3.

TIT. XII. DE OFFIC. IVD. DELEGATI.

Cap. i. Cum olim.

De *vobis*^a) Sed qualiter potuit ille ex bino
dactu Ep̄i consequi ius, cum nec trinus a-
ctus ius tribuat. ut su. de caus. poss. cum ec-
clesia, sed tantum quadruplex. ut C. de ser-
uit. l. vlt. sed istud speciale est circa ius eligē-
di, et circa ius præsentandi, ut aliquis conse-
quatur ius, si ipse eligens, uel præsentans
fuerit ante in quietâ possessione. ut su. de iu-
re patr. consultationibus. li. 1. su. de iureiur.
cum proponas. li. 3. et sic consequitur domi-
nium ab eo, qui non est dominus. et sufficit
huic electo, vel præsentato tantum in posses-
sione obtinere ad hoc, ut verum ius sit con-
secutus. lo.

b *Recusare*^a) Nota, quod si procurator tuus
tibi impetrauerit iudices, ipse eos nõ potest
recusare. De hoc non est dubium, quod si
quis petit iudices, ipse non potest recusare.
ut su. de off. del. super questionum. li. 3. sed
mirum videtur, quod factum procuratoris
ignoranti domino noceat, contra id, quod
est. su. eo. c. vlt. li. 3. cum scriptum sit, quod
ignorantis domini cõdicio, deterior per pro-
curatorem fieri non potest. D. de procur.
ris obest domino. D. si quis. ius dic. non ob-
temp. li. 1. P. si procurator. nec scientia eius
nocet domino ignorant. D. de liber. caus. in
seruo. nec delictum eius. in auth. de eccl. tit.
P. si quis in seruo. nec dolus eius. D. de exce-
ptione doli. si procurator. Sed licet t̄ omnia

non proficiunt, quia confessio procuratoris
nocet domino ignorant. ut su. de sent. sub-
ortu. in principio. li. 3. et su. de postul. ad hoc.
et eius taciturnitas. ut 2. q. 6. P. biduum. cum
si aduersus. et su. de appel. l. ape in principio.
li. 3. et eius negligentia. ut su. de in integ. rest.
cum venissent. in fine. et quod dolus pro-
curatoris noceat, habes D. de tribut. procura-
toris. et quod dominus punitur propter
contumaciam procuratoris. habes C.
li. 12. de excusat. milit. ann. in executio-
ne. et argumen. supra, ut lite non contest.
ad hoc,

† kee
fote

ad hoc. li. 3. et generaliter factum procuratoris nocet domino, nisi procurator egrediatur fines mandati. licet male procuret negotium domini sui, valet, quod fit per eum; sed ipse procurator tenetur domino actione mandati. vt C. de procurator. si procurator. imputet ergo sibi, qui malum procuratorem elegit. vt D. de minorib. cum mandato, nam cum proficit domino, si procurator etiam iniuste obtinuit, vt D. de procurat. qui proprio. P. procurator vt in ceteris. sic et nocere ei debet factum eius. mirum tamen hic videtur, quod factum procuratoris, in hoc casu domino noceat, et hic non possit dominus recursum habere contra procuratorem; cum quantum ad istud intelligatur non soluendo. vnde non debet ei nocere factum procuratoris. vt D. de dolo. eleganter. P. penul. sed illud opponit, quando procurator dolum commisit, secus si negligenter est versatus, potest tamen pars laica per negligentiam procuratoris nomine ecclesie petere restitutionem. vt su. de in integ. rest. cum venissent. in fine.

c Inducias) Immo nec aliquas inducias, quia induciae non sunt dandae illi, qui impetrauit rescriptum ad extra ordinarium iudicem. ut 3. q. 3. P. spatium.

d Inter alios acta) Sic infra de prae. dilecto. in fine: sed nonne Eps potest repellere istos canonicos per exceptionem rei iudicatae? nam cum ille obtinuit, qui causam habet ab Eps, illud debet prodesse Eps, sicut pactum factum cum emptore prodest venditori. D. de pactis. si cum emptore. sed non est hoc verum, quia exceptio rei iudicatae transit ab auctore ad alium. sed non reuertitur ad auctorem. vt D. de except. rei iud. si ad te. P. ult. sic su. de elect. querelam. li. 3.

Cap. 2. Cum R. canonicus.

Cum sint eius socij) Hic habes, quod canonicus non potest esse iudex concanonici sui. hoc ideo, quia familiaritas veritate impedire solet. ut 3. q. 5. accusatores. Testis tamen potest esse canonicus pro concanónico suo, cum et frater pro fratre testetur. sup. de prae. c. 1. li. 3. sed est ea ratio, quia facilius habentur centum iudices, quam vnus testis. Vnde minor causa debet repellere iudicem, quam testes, et iudex recusatur, si aduocatus partis aduersae est commensalis iudicis, su. de appel. ex insinuatione. li. 3. similiter si iudex est suffraganeus, vel de terra aduersarij.

su, vt lite non contest. accedens. Item qualibet consanguinitas repellit iudicem. vt sup. de appel. postremo. li. 1. secus in teste. vt 4. q. 3. lex Iulia. quandoq. tamen aliquis potest esse iudex, qui non potest esse testis, vt pater in causa filij. vt 3. q. 7. P. tria. circa fin. et criminosi sunt iudices, sed non testes. vt 3. q. 7. P. ult. Item recusatur iudex, si habet consimilem causam. vt infra de iudic. cap. 1. lo.

Cap. 3. Cum contingat.

Sub ista) Sed haec forma videtur eadem cum priori.

b Audiatis) Sed videtur, quod haec forma stare non possit. quia aut ille, pro quo scribit, fuit iuste excommunicatus, aut iniuste; iuste, ergo eius appellatio fuit iniusta. ergo remitti debet ad suum excommunicatorem, vt su. de appel. cum in ecclesia. li. 2. infra de appel. vt debitus. si fuit iniuste excommunicatus, quare ergo aliquid iniungitur ei? contra illud su. de off. ordin. ad reprimendam. li. 3. cum ipse excommunicatus teneatur ad interesse iniuste excommunicato. infra de sent. excom. sacro. Ad hoc breuiter dicas, quod verum est, quod iniuste appellans semper remittendus est ad illum, a quo appellauit, nisi sub terra forma scribatur iudici, ad quem appellatur. scilicet vt non solum de appellatione causam cognoscat, sed etiam de principali causa. Vel dic, quod quando sententia excommunicationis iusta est ex ordine, sed iniusta ex causa; quod tunc absoluitur recipiat mandatum ab absolutore, nec remittet eum ad excommunicatorem. quia sufficit, quod aliquo modo sit sententia iniusta siue ex animo, siue ex causa, ad hoc vt non remittatur appellans, quia factus est suspectus, ex quo aliquid inique fecit. su. de appel. ad hoc. et proposuit. li. 1. lo.

c Vriuslibet partis) Et si testes Epi dicent excommunicationem praecessisse appellationi, testes autem alterius dicerent appellationem praecessisse; sententiare debet iudex, quod et ante sententiam, et post sententiam appellasset. vt su. de testib. cum tu fili. Videtur ergo, quod superfluum sit recipere probationes Epi, cum semper pro appellante iudicetur. Si autem testes Epi dicerent, quod tantum post sententiam appellauit, qualiter illud possunt asserere, cum probare non possint? vt su. de cau. poss. cum ecclesia. cum iste in absentia istorum testium potuerit appellasse. Dico, quod in hoc possunt audiri pro-

probationes Episcopi, si vult probare appellationem illegitimam, vel si aliam iniustam causam appellationis alleget. Vel dic, quod illa decretalis Cum tu fili. loquitur, cum vtriusque testes aequo probabiliter loquuntur, vt tunc pro vtroque fiat interpretatio. lo. d. iuste) Quia si iniuste excommunicatur, nihil iniungitur ei per iuramentum. si iuste, tunc satisfacit, vt su. dixi. De hac materia inuenies infra de sent. excom. sacro. lo.

Cap. 4. Constitutus.

Præstem Episcopatus) Hic habes, quod iusta causa reculationis est, si quis habet causam cum iudice. Idem habes su. de offi. del. cum super. li. 3. intercessione * nam et illa est iusta causa reculandi tutorem. ut D. de excusat. tutor. propter litem. et testem. sup. de purg. can. cum in iuuentute. lib. 3. et accusatorem, ut su. de rest. spol. item cum quis. li. 1. tamen non tales inimicitiae repellant, haec causa zelum abicit, an non obstante eo iudex ad mitti possit. ut D. de quaest. l. 1. P. quid est in auth. de testi. P. si vero dicatur. sicut nec quilibet amicitiae repellunt, nisi cum quis est maxima familiaritate coniunctus alteri. ut D. de verb. sign. late. de hoc plenius notauit. 3. q. 5. c. non. lo.

† mmm
forte
† cum
quis

TIT. XIII. DE OFFICIO IUDICIS ORDINARI.

Cap. 1. Inrefragabili.

Nulla consuetudo) Quia non praescribitur contra Episcopum in talibus. vt extra. 3. de maior. et ob. cum ex officij. tamen iurisdictionem talem non debet exercere in praesentiam Archidiaconi. vt extra. 1. de excel. prael. ad hoc. lo.

b Excesserint) Si forte fama non praecessit, vel si non citat illum, de cuius fama vult inquirere, vt infra de accus. cap. qualiter.

c Per capitulum) Numquid in eo casu qui libet de capitulo est iudex canonici alicuius? non videtur, cum quilibet illorum sit par, vel forte minor isto. Resp. non. sed quilibet est coniuudex, sicut quilibet coeligit, non eligit. vt extra. 3. de elect. cum in iure peritus. Sed quomodo deuoluitur hic potestas

iudicandi de capitulo ad Episcopum, cum Episcopus sit de ipso capitulo: est enim caput capituli, ut extra. 3. de verb. signific. cum clerici. extra. 3. de conc. prae. non vac. post electionem. Si enim Episcopus non esset de capitulo, sequeretur, quod capitulum esset monstrum non habens caput, sicut ille, qui praestit exercitui, est de ipso exercitu. vt D. de his, qui not. infam. l. 2. et nomine populi comprehenduntur patricij, et senatores, vt inslit. de iur. natur. P. lex. aut ergo omnes de capitulo sunt negligentes, aut non, si omnes, ergo non deuoluetur ad Episcopum, cum etiam ipse fuerit negligens. si non omnes, ergo apud eos manebit potestas corrigendi, quia ius vniuersitatis remanet in paucis propter vitium aliorum. vt extra. 3. de elect. bona. Si ergo omnes essent negligentes, qui dicuntur pars capituli, deberet deuolui ad metropolitanum. Praeterea si Episcopus propter negligentiam sui capituli posset cognoscere de causa canonici. sed certum est, quod Episcopus solus non potest; sed cum senioribus ecclesiae tuae. vt 86. dist. si quid vero, vel etiam cum omnibus. vt 13. q. 7. c. penul. ergo qui fuerunt negligentes, adhuc cognoscere possunt. eadem est questio, qualiter deuoluitur electio a capitulo ad Episcopum, ego credo, quod vbiicumque est Episcopus de capitulo, quod si Episcopus est negligens cum alijs, deuoluitur ius corrigendi, vel eligendi ad metropolitanum. hoc ideo dico, quia quandoq. Episcopus non est de capitulo, vt extra. 2. de rescrip. eam te. extra. 3. de elect. cum in iure. et est hoc expressum infra de conc. prae. et eccl. non vac. post translationem. nec obstat, quod dicit lex, quod appellatur ab ordine, cui Praeses interest, ad ipsum Praesidem. vt D. quando appell. sit. l. 1. P. solet. quia illud intelligo, quando Praeses sedet cum ordine, non quasi vnus ex ordine; sed consilium, et auctoritatem praebendo facto ordinis. vel quando Praeses non concordat cum ordine, et alijs. Si enim diceret, quod ideo deberet deuolui ius aliquod a capitulo ad Episcopum, licet Episcopus sit pars capituli, quia cum erat in capitulo, ea, quae fecit, quasi canonicus fecit, non quasi Episcopus; sed cum deuoluitur ad eum ius, vel cum appellatur ad eum, intelligitur deuolui, vel appellari quasi ad Episcopum. secundum hoc nec Episcopus, nec Decanus deberet habere vocem primam in capitulo, si forte prius non habuerit primam vocem ante adeptam dignitatem.

† contra

si ea, quæ in capitulo faciunt, quasi canonici faciunt, et non quasi prælati, quod falsum est, ut extra. 3. de elect. auditis. et 74. dist. Episcoporum, sed potest mihi obici, videtur, quod idem eligit, et postea confirmat, ut extra. 3. de elect. cum inter. et sic aliquis facit aliquid tamquam minor, et postea tamquam maior. Resp. non est verum, quia par confirmat factum par. ut extra. 1. de treug. et pæ. c. 1. et minor factum maioris. ut extra. 2. de off. ord. cum te consulente. Item mihi potest obici, video, quod appellatur a metropolitano ad concilium Metropolitanum. ut 17. dist. multis. et 2. q. 6. omnis. et sic appellatur ab aliquo ad se ipsum cum alijs: eadem ratione potest appellari ab Epō cum alijs ad solum Ep̄m. Dico non sequitur. ideo enim appellatur ad Ep̄m cū alijs, quia alij ipsum possunt reuocare a facto suo, et trahere in meliorem sententiam. Eadem ratione potest dici, quod si Ep̄s fuerit negligens, deuoluitur ius ad capitulum; ita ut Ep̄s includatur in capitulum, et sic non perdit ius suum per negligentiam. Secus tamen videtur dicendum in casu, cum per negligentiam deuoluitur, et cum per appellationem, arg. tamen esset pro illo, qui contrarium vellet dicere, D. de success. edic. l. 1. P. quod dicimus. Vbi habes, quod si filius intra certum tempus a lege præfixum negligit petere bonorum possessionem, a modo non potest eam petere, quasi filius. Sed si adhuc vellet petere quasi alter agnatus, non obstat ei prior negligentia. similiter arg. contrarium est. C. de adul. iure. Vbi habes, quod licet maritus volēs aliquē accusare de adulterio, et intra tempus lx. die rum neglexerit agere, adhuc post illud tempus admittitur, quasi extraneus. lo. d. Per ipsum) Vel per Decanum, ut extra. 3. de appel. dilectus. tamen si directe ageretur de causa criminali, tunc solus Ep̄s haberet iurisdictionem. ut 11. q. 1. de persona. lo. e. Absq. manifesta) Videtur ergo, quod soli canonici possunt subicere ecclesiam interdicto, cum subest causa, cum etiam solus decanus hoc possit. et extra. 3. de appel. dilectus. et sic est contra. extra. 2. de his, quæ fiunt a mai. par. cap. quæsitum, vbi dicitur, quod requiritur consensus Episcopi, et canonicorū. Item non videtur, quod capitulum possit suspendere ecclesiam, quia iam seipsum supponerent interdicto, quod esse non potest, quod aliquis se ipsum suspendat, nec possunt esse iudices in proprio facto. ut extra. 3.

de conc. præb. non vac. post electionem. nec ipsi sibi legem possunt dicere, nec sibi possunt imperare. ut 21. dist. nunc autem. et D. de arbit. l. penul. quod concedo. lo. f. Delegatus) id est, datus. non enim posset dici illa iurisdictione delegata, cum non exspiraret morte integra, nec etiam exspirat tempore. est ergo ordinaria. et sic Metropolitanus habet iurisdictionem in subditis suffraganeis, licet non interueniat appellatio, vel negligentia Episcopi. sed quare ipse Episcopus non corrigit excessus istorum? resp. duplici ratione, tum quia videretur iudex in propria causa; tum quia Episcopus solus non posset punire, sed cum canonicis ecclesiarum. ut 15. q. 7. Episcopus. et sic sequeretur, quod ipsi canonici essent rei, et iudices. Sed quare non agitur hæc causa coram arbitris, cum canon dicit, quod si Episcopus habet causam contra clericum, apud arbitros electos audietur causa. ut 11. q. 1. si clericus aduersus. sed illud capitulum loquitur de ciuilib. causis, uel sic placuit Papæ. lo.

Cap. 2. Quoniam.

Proximo) Suis expensis, ut infra cap. b. Diversos Pontifices) nisi ex dispensatione, ut 7. q. 1. nunc autem. c. Quasi monstrum) Idem habes extra. 3. de conc. præb. post electionem. lo. d. Vicarium) et tamen habet ordinariam potestatem. et facit ad hoc, quod Archidiaconus habeat ordinariam potestatem, licet dicatur vicarius Episcopi, ut extra. 1. de off. Arch. c. 2. Sic ergo aliquis, qui non est Archiepiscopus, potest habere suffraganeum. similiter quandoq. Archiepiscopus est subditus Episcopi. ut extra. 3. de renun. ad supplicationem. sed a quo consecrabitur iste Episcopus? a suo Episcopo, non a metropolitano, cum non subsit ei. lo.

Cap. 3. Inter cetera.

Subministrant) Licet legatus Principis, cum mittitur in prouinciā de reb. fisci, vel Imperatoris viuere debet. ut in auth. ut nulli

nulli iud. P. nulli. coll. 9. et in auth. de mād. Princ. P. illud tamen. licet secus faciant legati Papæ. ut extra. 3. de præscript. c. 1. et in fra eod. quia plerique. lo. b. Coadiutores) Partiatu enim onus suum. ut extra. 1. de offic. Archipref. ut singulæ. Ioan.

TIT. XIII. DE MAIORITATE, ET OBEDIENTIA.

Cap. 1. Quod super his.

Dioecesana lege) Sed quare vocantur Abbates ad synodum? contra id, quod legitur. 18. dist. Ep̄s. et 18. q. 2. P. ult. Resp. habentes Abbates populum, tenentur ad synodū, de quib. loquitur 18. q. 2. Abbates. sed non habentes populum, non tenentur venire, nisi si rationalis causa subsit. ut dicitur in ipsa palea 18. dist. Ep̄s. vnde Cistrenses non tenentur venire. ut su. de statu mona. dilectus. li. 2. nec illi, qui non habent populum, cum nō subsint Ep̄o dioecesano. ut 18. q. 2. quam sit necessarium. in fine.

Cap. 2. Cum in ecclesijs.

Iuramentum) Nota, quod regularis de inobedientia suspectus cogi potest iurare obedientiam. arg. D. de iudic. in omnib. arg. supra de iure iur. sicut. li. 2. et su. eo. c. 2. li. 1. b. Excommunicationis) Nota, quod Prior potest excommunicare monachum, sicut et electus in Abbatem. su. de simon. sicut. li. 3. c. Authentica) Videtur ergo, quod per scripturam probetur crimen alicuius. et sic videtur, quod per chartam possit probari periurium alicuius. arg. 5. q. ult. Epiphaniū. quod non est verum. d. Iuramento) Ergo a periuro recipitur denovo iuratoria cautio, quod est contra illud 22. q. 5. paruuli. lo.

TIT. XV. DE PACTIS.

Cap. vn. Plerique sicut.

Reprobamus) Hoc dixi, infra de decim. in aliquib. et ex eo, quod dicit reddatur patet, quod tale pactum etiam quantum ad contrahentes non valet. arg. 16. q. 1. si quis laicus. arg. contra D. de pact. epistola. P. pactum. lo.

b. Parochialis) In cuius ignominiam illud factum est, ut 27. q. 1. si quis rapuerit. extra. 1. de simon. de hoc. lo.

TIT. XVI. DE PROCURATORIBVS.

Cap. 1. Cum pro causa.

De communi consensu capituli) Sic 4. q. 3. venturis. infra de his, quæ fiunt a mai. par. cap. ea vero. su. de constit. accessissent. lib. 3. b. De mandato capituli) Immo etsi non interuenisset mandatum, posset petere ea, quæ utiliter expendit in negotijs ecclesiarum. 12. q. 4. quicumq. D. de negot. gest. Pomponius. Ioan. c. Et propter hoc) Quia si alias iturus esset Romam, non posset petere expensas factas, nisi quatenus plus expendisset propter longiorem moram. ut D. famil. herc. ex parte. in princ. distinguitur tamen; quia si egit cum mandato, siue succubuit, siue non, potest petere expensas. ut C. mandati. l. etiam. sed si sine mandato egit, et succubuit, non petet expensas. ut D. iud. fol. iam tamen. P. in hac. Istæ autem expensæ non excedent probabilem modū. ut D. de damn. inf. inter quos. P. ult. et l. seq. in princ. extra. 3. de eo, qui mit. in poss. c. 2. in fine. lo.

Cap. 2. Quia causis.

De iure communi) Dubitationis causa hic fuit, quia seculares non videntur constituisse vniuersitatem, cum ius vniuersitatis non sint a Principe consecuti. ut D. quod cui. vniuer. l. 1. D. de colleg. illic. l. 1. quia si esset vniuersitas, syndicum, vel actorem deberent constituere auctoritate Episcopi. C. de Ep̄s. et cler. ompis. P. hoc nihil ominis. Sed Papa respōdit eis, quod ipsi de iure possunt constituere procuratorem; et est verum, quod vniuersitas constituit procuratorem, et per ipsum iurat. ut su. de iuram. ca. cum causam. li. 3.

TIT. XVII. DE IN INTEGRVM RESTIT.

Cap. vn. Suscitata.

De iuramento) 16. q. 7. si Episcopus. b. Supradicta sententia) Hoc regulare est, bbb 2 vt sen-

sententia mandetur executioni, non obstant exceptione, vt 2. q. 1. sicut. nisi in continenti uelit probare exceptionem, vt fu. de testib. veniens, et fu. de refl. spol. litteras. in fine. li. 3. et in alijs casib. quos notauit. 11. q. 3. cū apud. Item etsi in continenti excipiens vult probare re exceptionem, si tamen est præsumptio contra eum, quod malitiose excipiat, primo mandatur sententia executioni: demum, si quid velit proponere, non in modum exceptionis, sed in modum actionis audietur, vt fu. de appel. constitutus. in fine. li. 3. infra de conc. præb. et ecl. non vac. accedens. circa finem. et C. ad legem Cornel. de falsis. satis. et C. de edict. D. Hadr. tollen. 1. 2. nec vsquequaq. determinatur hic, an differenda sit sententia super his, super quib. est conclusum. Quod non sit differenda, videtur fu. de causa poss. et propr. pastoralis. li. 3. et C. de compen. sat. l. ult. quod concedo, nisi in continenti possit liquere de causa. Io.

c Idoneam cautionem) Hoc generale est, vbi cumq. aliquis in dubio admittitur, quod semper ille, qui admittitur, præbeat cautionem, ut C. de legib. si in fraudem. C. de petit. hered. l. ult. D. de rei vind. is, a quo. et l. sequ. et D. ut legator. uel fideicom. causa caueat. l. postquam. P. primo. arg. fu. de foro comp. eccl. in fine. D. de damno infe. Prætor. in princ. Io.

TIT. XVIII. DE ARBITRIS.

Cap. I. Contingit.

Super reb.) Per hoc non determinatur hic illa quæstio, an teneat electio, si canonicus super eligendo Episcopo compromiserit in laicum, et est arg. quod teneat. 16. q. 1. plures. extra. 3. de arbitr. dilecti. et 2. q. 7. nos si. vbi Gregorius compromittit in laicos, et in infamem compromittitur. 3. q. 7. P. tria. in fine. et in inimicum. vt 23. q. 7. quemadmodum. extra. 3. de iureiur. Quintauallis. arg. contra extra. 1. de decim. quoniam. P. sententias. et extra. 1. de iudic. relatum. immo nec incidenter potest cognoscere de causa spirituali, ut extra. 1. de iudic. relatum. et extra. 1. qui sit. sunt leg. lator. Ad hoc dico, quod quo cumq. modo laicus ferat sententiam in spiritualib. nulla est, siue incidenter, siue per reconventionem proponatur coram eis; quia

tantum discretis iuris committenda est spiritualis causa, ut extr. 1. de refl. spol. accepta. extra. 1. de cons. et affin. ex litteris. in fine. tamen de auctoritate maioris potest laicus esse arbiter in spiritualib. ut infra. cap. prox. Io.

Cap. 2. Per tuas nobis.

E assensu canonicorum) Requiritur enim constituendo procuratorem subscriptio canonicorum. fu. de procur. c. 5. lib. 1. sicut a contrario requiritur consensus Episcopi, cū capitulum constituit procuratorem. sup. de iudic. causam. li. 2.

b Fines mandati) Si tamen non contradixit, postquam sciuit ipsum excedere fines mandati, ratificat iudicium. sup. de offic. delegat. cap. ult. in fine. li. 3. sup. de paroch. cotam.

c Receptum fuerit) Licet enim generale mandatum dedit procuratori; tamen in generali mandato non continetur transactio, vt hic patet, et D. de procurat. mandato. Distingunt tamen quidam inter vniuersalem procuratorem, et generalem; vt vniuersalis procurator possit transigere, vt D. de procur. procurator. sed generalis non, ut D. eod. mandato. Sed obstat eis D. de tutel. l. 3. P. ult. ubi dicitur, quod curator indistincte datus, ad omnes lites videtur datus. Vel dic, quod si clausula de rato fuerit appositae, potest transigere, alias non. Adiectio enim illius clausulæ aliquid debet operari, argu. D. de vsur. si stipulatus. sed huic rationi obstat. D. mandati. creditor. P. ult. Ioan.

d Procurator) Sed qualiter agitur contra procuratorem, cum ipse se non obligauerit, nec aduersarius intendebat eum sibi obligari, et cum hoc nomine domini fecerit, nec cauerit de rato. Sed dic, quod immo conuenitur, quia obtulit se defensionem alienam, cum non haberet mandatum, vt D. de procurat. Plantius. et licet pars aduersa non intendebat eum nomine suo obligare, tamen obligatus est; quia sæpe extra id, quod agitur, obligatio nascitur, ut D. commodati. si is, qui. in fine. Io.

e Ad interesse) Licet enim poena non adiciatur in arbitrio; potest tamen agi ad interesse. D. eod. diem. P. ult.

f Auctoritate dicti Epi) et ita auctoritate superioris potest laicus arbitrari de reb. spiritualib. vt

vt dixi su. cap. p. rox. Item videtur hic, quod delegatus mandabit sententiam arbitri executioni, et si arbiter nollet procedere; quod

ab ipso posset, non ab ordinario appellari, vt C. de iudic. l. ult. argu. contra fu. de foro comp. si quis contra. Io.

LIBER SECVNDVS.

TIT. I. DE IVDICIIS.

Cap. I. Causam.

Obrogare) simile fu. de testib. dilecto.

b Similis pene) vt si aliquis agat de iure exemptionis coram iudice aliquo, qui in simili causa laborat, iudex ille de facili sententiaret pro ipso. similiter testis esse non potest, qui consimili morbo laborat cum illo, a quo inducitur, fu. de appel. personas. in fine. et 4. q. 3. c. testes. sic fu. de excep. cum ecclesiasticæ. non tamen extendas hanc similitudinem ad omnia. nam licite peto ecclesiam, vel quid aliud, coram iudice, qui similem causam habet. Io.

Cap. 2. Cum inter.

Nereporter) fu. de iudic. c. ult. et sup. de sent. excom. sententiam. lib. 3.

b De certa) Videtur ergo, quod si sententia sit lata a suspectis iudicibus, quod possit retractari, si detecta fuerit suspicio, quia litteræ sic impetratæ nullam dederunt iurisdictionem. de hoc notauit fu. de refer. dilectus. li. eo. Io.

c Defensionis copia) Hic habes, quod excommunicatus potest excipere, quod intelligo, cum agens non est passus violentiam ab excommunicato, vt per fraudem talem cogeret ipsum agere. et sic posset excipere. vt fu. de iure patr. per larum. li. 1. in fine. et D. de iudic. l. 2. P. si quis. et ita consultatur alicui per exceptionem, cui non consultatur per actionem, vt 16. q. 4. P. potest. D. de condict. indebiti. si in area. eadem enim defensio debet competere excommunicato, quæ non excommunicato, sicut eadem seruo, quæ libero. vt D. de accus. seruos. et patronus, qui alias non potest accusare libertum, accusat, si ipse fuerit accusatus. D. de bonis liber. qui cum maior. P. si libertas. Sed numquid potest excipere de pacto de non petendo? videtur quod non, quia sola illa videtur permitti illi, quæ ad defensionem causæ expectant, vt hic videtur. Item cum excipiendo fiat actor. vt D. de prob. in exceptionib. sed ab agendo re-

pelleretur, ergo et ab excipiendo. Item qualiter præstabit sacramentum calumniæ cum ei non licet ingredi facta, multo magis non licet ei tangere sacra. fu. dist. 5. ad eius. Item si excipere potest, ergo et compensare. sed per exceptionem repelleretur, si ageret; ergo non possit compensare. D. de compensat. quæq. Item seruus accusatus, non potest excipere de lenocinio, vt C. de adult. quoniã. et dico, quod solæ exceptiones competunt excommunicato, quæ faciunt ad detentionem causæ. vnde exceptionem pacti de non petendo, potest proponere, vel exceptionem rei iudicatæ, vel iurisiurandi, sed compensationem non. sed quid si excommunicatus conuenitur super eo, pro quo fuit excommunicatus, numquid potest excipere, quod non teneatur? respondeo, quod non; nisi restituatur communioni hominum, qua iniuste est spoliatus. dico, quod sic, vt 3. q. 2. cap. 2. et 2. q. 5. super causa. in fine. Io.

d Appellatõis remedium) vt 3. q. 9. reuera. fu. de offic. ordin. quæ situm.

e Alia legitima) Arg. qua ratione vnum conceditur, et alia sunt concedenda. fu. 4. dist. deniq. in fine.

f In reconuentione) admittitur tamen reconuentionis, vbi non admittitur conuentionis, vt 3. q. 8. cum. D. de iudic. l. 2. P. item si.

g Extendatur) Sic fu. de eccl. et dif. cap. 1. in fine.

TIT. II. DE FORO COMPETENTI.

Cap. I. Cum contingat.

Maxime) id est, tantum. sic 11. q. 3. si quis Episcopus damnatus. nam tantum ab illo puniendus est, vbi deliquit. 6. q. 3. placuit. Vel dic, quod licet alibi possit excommunicari, non tamen ab alio potest deponi, quam a suo dioecetano. secus si civiliter agitur de beneficio, vt infra eodem postulasti. Quando autem reus sit remittendus ad suum iudicem, inuenies notatum. 3. q. 6. c. 1. Io.

b *Vel consuetudine*) Nota, quod consuetudo dat iurisdictionē. ut 9. q. 3. conquestus. su. de arbitris. cum dilecti. li. 3. ut C. de emancip. l. 1. et vlt. sed qualiter in hoc casu, vel consuetudo, vel privilegium dat iurisdictionem; cū nemo ius sibi dicere possit. sup. qui fil. sunt leg. causam. li. 1. et D. de iurisd. omni. iud. qui iurisdictioni. sed dic, bene potest habere dominus ordinariam iurisdictionem super familiam suam, sicut magister super discipulos, et sicut Ep̄s super canonicos, et sicut pater super filios. ut 3. q. 7. P. tria. circa finem. quia si suspectus fuerit dominus, petat aet̄or ei, aliquem adiungi. ut 3. q. 3. offeratur. uel eligat arbitros, ut su. eo. si quis contra. Ioan.

Cap. 2. Super quibusdam.

Intelligendum esse) Vide qualiter interpretatur generale mandatum. sic su. de iureiur. ad nostram. li. 3.

b *Ratione personarum*) Non videtur, quod ratione personarum aliqua causa dicatur ecclesiastica; quia si ecclesiastica persona agat contra laicum, sicut iudicium petendum est. ut 9. q. 1. experientia. et cap. sequenti. nisi fiat querella de reb. ecclesiasticis, ut sup. de foro comp. c. vlt. li. 1. Item nec causa viduarum de ferenda est ad ecclesiasticum iudicem. su. de foro comp. ex tenore. li. 3. * in opere vno † personarum * hic causae enumeratae spectant ad regale iudicium. 23. q. 5. Regum. et cap. administratores. C. quando Imperator interpr. l. 5. sed dici potest, quod omnes causae indirecte spectant ad ecclesiam. ut su. eod. nouit. li. 3. Vel dic, quod specialis fuit ista indulgentia, sic su. de foro comp. quod clericis. li. 2. licet enim istae personae sub ecclesiastica protectione sint receptae, ut 87. dist. desolatis. et c. 1. et 2. non tamen ad ecclesiasticum forum spectant. vel dic, quod istae personae spectant ad forum ecclesiasticum, ubi agitur de iniuria, siue de violentia illata. ut 24. q. 3. si quis de potentib. sunt tamen plerumque causae, quae spectant ad forum ecclesiasticum, ut causae praenitentiarum, ut 11. q. 1. aliud. haereticis, simoniae, adulterij, ubi agitur ad separationem matrimonij. su. de confan. ex litteris. li. 1. de iure patronatus, et decimis. su. eo. quamuis. lib. 7. Item de vfuris, de cruce signatis, et in alijs casibus. quos habes 6. q. 1. in summa.

Cap. 3. Postulasti.

Sententia) Super crimine, non super ecclesia. et sententia huius iudicis facit fidem

in alio iudicio. 24. q. 1. subdiaconus. 11. q. 1. statum. us. su. de iureiur. si duo. C. de liber. caus. iubemus.

b *In dioecesi cuius*) Ille enim iudex, in cuius dioecesi res eius sunt, exequitur sententiam. D. de re iudic. a Diuo. P. primo. sed in criminibus. si crimen magnum est, ille iudex exequitur sententiam, ubi crimen est perpetratum. ut su. de raptor. cap. 1. li. 1. D. de re milit. deferentem. in princip. in authen. coll. 9. ut nulli iudicium. P. si quis vero comprehensorum.

c *Imputandum*) Absit enim, ut ea, quae propter bonum, et licitum facimus, etc. ut 23. q. 5. de occidendis. habes ergo hic, quod non est imputandum clerico, si deserat querellam de raptore coram iudice saeculari, et ille iudex saecularis morte puniat reum. ad idem 23. q. 3. Maximianus. et quest. 5. non nos. D. de bon. lib. quoniam minor. P. primo. arg. contra 23. q. 5. vnum solum. et cap. poena. et de praenit. dist. 1. periculose. et su. de excess. praelat. ex litteris. lib. 3. de hoc dixi. infra de homic. tua. lo.

Cap. 4. Licet quaedam.

Ine grauaamine) Grauari dicitur, si citetur ad locum, ubi ipsi, uel aduocati eius, uel testes, vel amici secure non possunt venire. 33. q. 2. si. e. 3. q. 9. hortatur. su. de appel. ex parte. li. 3. Item si citetur ultra duas dioceses. ut su. de rescrip. nonnulli. lib. eo. Vnde si ex certa scientia delegat causam ad duas dioceses, si tamen aliud subest grauaamen, quam viae prolixitas, non potest conueniri per litteras illas, quia sit intelligendum mandatum, ut conformetur utilitati partium. sic 85. dist. Florentinum. in fine. et su. de officio delega. super. li. 1. 26. † q. 2. quod vero. lo. † 25.

TIT. III. DE RESTITVTIONE SPOLIATORVM.

Cap. 1. Olim vobis.

Veris restituus) Quia alias ipsum priua uerat eadem parte. Vnde super eadem re non est conueniendus aliquo modo; quousque fuerit ipse restitutus. ut 3. q. 2. Episcopi. Hoc tamen inconueniens videtur, si spoliatus possit repelli per talem exceptionem, quod ipse ab alio est spoliatus. sed contra D. de vi. et vi armata. cum a te. ubi dicitur, quod contra primum deiectorem agi potest, licet ipse ab alio sit deiectus. Sed dic, quod tunc agi potest contra eum, cum ipse est soluendo in illo, vel in aequivalenti. ut su. eo. c. 1. lib. 3. nam nullus * excusat latronem. C. de furtis.

furtis. subtraeto.

Cap. 2. Olim.

Possessione iniuria) et ita possessorium potest intemptari circa res incorporales. sup. de caus. poss. cum ecclesia. li. 3.

b *Abstinuit*) Sed nonne perdit possessionem, qui timore deiectus abstinet ab illa, ut sup. de appel. bonae. li. 3. D. de acquir. poss. possideri. P. si quis nuntiet. Item non ne ex eo, quod quis paret mandato alicuius, gerit se pro subdito eius. ut su. de capel. monachor. dilectus. li. 3. cum ea faciat, quae alij subditi faciunt. 20. q. 1. quem progenitores. su. de parroch. coram. li. 3. vel dic, quod talis timor non priuat ipsum possessionem, quia non facit hoc animo obediendi. D. de acquir. hered. pro herede. Item ea ratione, quia qui ex timore facit, non dicitur facere, ut extra. 1. de reg. iuris. qui ex timore. In dubio tamen praesumitur animo obediendi facere. sup. de ijs, quae fiunt a maiori parte capit. ex ore. li. 3. lo.

Cap. 3. Saepe contingit.

Non subuenitur) Verum est, quod spoliato non subuenitur per interdictum, vnde vi, etiam secundum canones, nisi contra illum, qui deiecit, vel mandauit, vel ratam habuit deiectionem, ut extra. 3. de restitutione spoli. cum ad sedem. in fine. D. de vi. et vi armata. cum a te. sed iudicis officio subueniebatur contra quemlibet possessorem, ut extra. 3. de appel. bonae. et extra. 2. de iudic. c. vlt. † et etiam conditione ex canone, siue dolo, siue vi, siue metu, siue alio modo rem perdidisset, semper subuenitur. ut 3. q. 1. reintegranda. licet actio de dolo detur tantum contra dolum facientem, et actio quod metus causa contra quemlibet, ut D. quod metus causa, si cum exceptione. P. aliquando. similiter actio, quod vi, aut clam. D. quod vi, aut clam. semper. primo responso. lo.

b *Probatum*) de proprietate.

c *Iuris ciuilitis rigore*) D. de vi, et vi armata, cum a te.

d *Scienter*) Sic ergo solus ille potest conueniri conditione ex canone isto, qui scienter recipit rem alienam. sed si ignoranter recipit rem alienam, conueniatur ex canone illo, reintegranda. 3. q. 1. vel ex illa. extra. 2. de iudic. quia V. nec intelligas, quod hic dicitur, cum quis alienat rem litigiosam, vel de qua timetur fieri controuersia, quia si alienatur res litigiosa, nulla est alienatio. ut C. de liti-

gi. l. 2. et extra. 3. de foro comp. cum ecclesia. in fine. si autem alienat rem non litigiosam, sed de qua speratur litigium, tenetur ad interesse, id est, quanti interest huius, rem hanc non esse alienatam. ut D. de alienat. mutan. iud. causa facta. li. 1. La.

e *Succedat in vitium*) quia vitium rei sequitur omnem possessorem. ut C. de acquir. poss. vitia.

f *Detinere iniuste*) Nota, quod iura pro eodem reputant auferre, et iniuste detinere, ut hic, et 16. q. 1. de cimā. Similiter auferre, et non dare, ut 48. dist. sicut. 12. q. 2. indigno. arg. contra. 12. q. 2. et si illi. in principio. lo.

TIT. IV. DE DOLO ET CONTVMACIA.

Cap. 1. Veritatis.

Bono zelo) Nota, quod qui accusat, praesumitur bono zelo accusare. accusatio enim ex caritate debet prouenire. su. de accusat. si quis Ep̄s. li. 1. et qui accusat, publicae salutis custodiam gerit. C. de fam. os. libel. l. 5. arg. contra. 6. q. 1. si omnia. et 2. q. 7. si quis Episcopus.

b *Gelasij*) su. 2. q. 7. quapropter.

c *Contempsisset*) Sic patet, quod coram primis non comparuit.

d *Neglexit*) et ita nec coram secundis iudicibus, tuit lis contestata; et tamen lata fuit hic diffinitiva sententia, ut infra sequitur.

e *Ad superandam*) sic su. eod. cum olim. li. 3. C. de iudic. authent. iubemus.

f *Probatum*) Hic liquet, quod lite non contestata recipiuntur testes, non tamen † ubi † tamen

agitur de electione praelati. ut su. ut lite non contest. quoniam. in fine. sed etiam ubi agitur de restitutione praelati. Ad idem facit su. de cler. non resident. ex tua. li. 3. et 3. q. 9. de cernimus. Quia periculosa est mora talium ecclesiarum. quia utilitas ecclesiae per eius absentiam impeditur. Secus est secundum leges. ut D. de poenis. absens. Quia cum secundum leges de criminibus. agitur ad sanguinis effusionem, non est mirum, si quantum ad hoc remissius hic agatur. Hae materia plenius tractatur. 4. q. 9. in summa. lo.

g *Defendendo*) Quilibet admissus fuisset ad defensionem eius, ut D. de procurator. seruum. P. publicae.

h *Nihilominus*) u. q. 3. audi.

i *Post inhibitionem*) Sic sup. de noui oper. nuntiat. cum ex officij. sic su. de desponsat. impub. ad dissoluendum. su. de in integrum restit.

restitutione, cap. 1. li. 2. lo.

Cap. 2. Contingit.

Causa rei seruanda³) Nota, quod non proprie dicitur possessio causa rei seruandę, ubi quis per actionem in rem, mittitur in possessionem, sed verus possessor statim fit, vt C. de præscr. triginta annorum. si quis emptionis. P. penult. ¶ sed ubi actione personali conuenit quis alium, ipse vere dicitur possessor causa rei seruandę. talis enim custos rei est, sed non possessor, vt D. de adquire. possess. possideri. P. ult. nec tamen ¶ dicitur possessor de possessione; sed tantummodo per secundum decretum, et ita vterque erit in possessione, ut D. de damno infect. si finita. P. si quis autem. et P. ubi vero. et D. ut in possess. legat. is, cui possessor ergo colet fructus, et eos colliget in horrea, sed alter eos custodiet, ne dissipentur ab isto, ut D. vt in poss. leg. si is, qui in principio, et P. qui legator. Hoc enim scias, quod iudex non festinat ad mittendum in possessionem, quia si re uerbus probauerit iustam causam absentię, subuenietur ei per in integrum restitutionē, vt D. de damno infect. si finita. P. si forte. vel etiam ipso iure, vt D. de priuileg. credito rū. Imperatores. et extra. 3. de sent. et re iud. cum Bertoldus. Summatim ergo examinabit iudex negotium, antequam mittatur ad uersarius in possessionem, ut extra. 3. vt lite non contest. quoniam in fine. Item et hoc scias, quod si lite contestata fiat missio in possessionem, numquam restituitur possessio reo, quando cumq. reuertatur, vt C. de iudic. proferandum. P. si vero. lo.

¶ vlt.
¶ tunc

b *Nancisco*) Videtur ergo, quod corrigatur lenitas illius decretalis extra. 1. de dolo, et cōtu. ad hoc. sunt autem plura remedia contra illum, qui non admittit aliquem ad possessionem. Vnum quia actor potest ipsum conuenire, quanti sua interest possessionem non habere, vt D. vt possidetis, si duo. P. ult. et D. ne vis fiat ei, qui in possessionem mittitur, l. 1. in princ. Item aliud, quod punitur in expensis, vt extra. 3. de sequell. ad hoc. et extra. 3. vt lite non contest. quoniam in fine. quandoq. etiam manu militari deicitur. D. ne vis fiat ei, qui in possess. mittitur. si quis missum. Item potest vti beneficio huius constitutionis. Item potest excommunicari. vt extra. 3. ut lite nō contest. quoniam in fine. et si per annum staret in excommunicatione, perderet possessionē, vt 11. q. 3. rursus. lo.

c *Verus actor*) Idem videtur secundum leges fuisse statutum, vt quotiens per aduersarium impediatur possidere; quod pro possessore habebor, vt D. de bonis auctor. iud. possid. quamuis. sed si per alium impediatur, ille mihi tenetur ad interesse, ut D. ex quib. cau. in possess. eatur. l. penult. lo.

d *Constituatur*) Non determinatur hic, an ipso iure per lapsum anni constituatur verus possessor, an per sententiam iudicis. Et videtur, quod ipso iure fiat verus possessor, vt extra. 3. de officio ordi. palloralis. et extra. 1. de eo, qui mit. in poss. c. primo, et vlt. et quia transcurfus anni probat crimen, 11. q. 3. rursus. arg. contra extra. 3. de eo, qui mit. in poss. c. 1. et 2. et D. de dam. infect. si finita. P. Iulianus. et extra. 3. vt lite non contest. quoniam. Ad hoc dico, quod in realib. actionib. non habet locum secundum decretum, sed totū transcurfus anni facit aliquem ibi verum possessorem, vt extra. 3. de off. ord. palloralis. sed in personalib. actionib. locum habet, sed non vni formiter in omnib. quia in causa noxali, et in causa damni infecti secundum decretum constituit aliquem dominum, si reuserat dominus, sed si non erat dominus, constituit eum verum possessorem, et dat ei causam presentendi, siue vsucipiendi, ut D. de dam. infect. si finita. P. Iulianus. et D. de noxalib. et generaliter, sed in alijs personalib. actionib. constituit secundum decretum aliquem possessorem, vt extra. 3. ut lite non contest. quoniam in fine. Quod ita intellige, ut licet per secundum decretum exoneretur aliquis a iure probandi, cum prius coegeretur probare, non enim ibi dat secundum decretum causam vsucipiendi, nam quando uq. dominus offert ei debitum, restituetur ei res sua, nisi iam sit distracta auctoritate iudicis, vt C. de distract. pignoris. si prius. Sed numquid idem iuris est in spiritualib. vt si petitur ecclesie præbenda ab aliquo, et reus infra annum non compareat; (nam sic ¶ post annum actor verus fiet possessor, vt si ecclesia præscribi possit, cum actor forte numquam fuerit institutus in ecclesia? Dico quod non, quia titulus non prescribitur. Qui enim dicit se prelatum ecclesie, non prodest ¶ probare prescriptionem, sed ostendat ¶ libellū ordinationis sue, vt 2. q. 1. legum. non obstat extra. 1. de iure patron. cura, quia ibi prescribitur ecclesia, tamquam proprietas, non tantquam prelatura, et sic potest intelligi extra. 1. de eo qui mit. in poss. c. 1. et 2. Numquam ergo secundum iura canonica per secundū decre

¶ sic an
tem
¶ potest
tollere
dis

decretum datur alicuius prescribendi, nisi adsit bona fides, vt infra eod. quoniam. si quis ris, quid ergo secundum decretum operetur in reb. spiritualib. respondeo, vt fructibus rei vti possit, et vt prescribere possit contra omnem agentem, si habet bonam fidem, et aliquem titulum, non tamen prescribit ius prelaturę, sed prescribitur contra actorem tantum, simile extra. 3. qui matr. acc. pos. per tuas. Item et hoc scias, quod missus in possessionē ex primo decreto, nō vtetur fructib. vt D. ex quib. causis in possess. eatur. Fulcinus. in principio. ¶ et l. Prætor. sed post secundū decretum vtitur fructib. ut D. vt in poss. legat. is, cui. P. qui legatorum in fine. Secus tamen est in petitione hereditatis, ubi propter nimiam contumaciam rei actor consequitur fructus, vt D. ex quib. causis in poss. eatur. Fulcinus. P. vlt. similiter cum venter mittitur in possessionem, vtitur fructib. vt D. de vent. in poss. mittendo. l. 1. P. primo. similiter cum impubes ex Carboniano mittitur in possessionem, vt D. ad Carbonianum. sed si is. P. 2. Item quid dices? si missus in possessionem ex primo decreto deicitur, an possit petere restitutionem? et videtur quod non, quia non sufficit probare spoliationem, nisi probet, quod possederit, ut extra. 1. de offic. del. consultationib. et facit ad hoc, quod nō debeat restitui, extra. 3. de sequell. ad hoc. D. vt possidetis, si duo. P. creditores. arg. a contrario sensu extra. 1. de appel. significauerūt. in fine. solutio dico, quod hodie potest talis petere restitutionem conditione ex lege illa. C. de pratorio pignore. l. ult. lo.

¶ p. ult.

TIT. V. DE CONFESSIS.

Cap. vn. Cum ven. f. n.

Propropere³) et in hoc non videretur bene allegasse pro se, nam huiusmodi repentina litis contestatio non præiudicat ei, in auth. collat. 5. de exhib. reis. P. illud. arg. 32. q. 1. illud apud. 8. q. 5. P. sed aliud. 50. dist. ponderet. in princ.

b *Ex permutationis*) Fecit per Sabinensem, vt infra dicitur per consequens. similis allegatio, et similis casus. su. de transact. præterea. l. 2.

c *Bona fides*) Instit. de actionib. P. actionū.

d *Loco domini*) nam per alienam rem non contrahit permutationem. D. de rer. permu. l. 1. in fine.

e *In quantum contra vos*) Hoc ideo non vi-

detur valere, quia si voluit instrumento vti pro se; ergo et debuit vti contra se. su. de censib. cum olim. li. 3. dist. 19. si Romanorum. 3. q. 9. cuius. D. de operis libert. si in stipulatione. arg. contra. su. de præb. dilectus. li. 3. su. de arbitris. cum tempore. D. de coll. bonor. non numquam. et rem ratam haberi. si procurator.

f *Nec sabellionis*) su. de censib. c. 1. li. 3. et 16. q. 3. P. potest.

g *Exceptionis*) D. de excep. non vtiq.

h *Fuisse confessus*) Sed nonne ex eo, quod confessus est factam permutationem, per consequens est confessus, quod sit factū de meo tuū. nam illud dicitur permutatio, vt D. de rer. permu. l. 3. ¶ et qui confitetur vnum, per consequens confitetur illud, quod sequitur ex illo. vt su. 8. dist. quo iure. su. de offic. del. cum super. li. 3. su. de dolo, et cont. c. 2. in fine. Item tacita confessio habetur pro litis contestatione. su. de dolo, et cont. prout. li. 1. Itē Samaritana, quæ dixit, scio, quia propheta es tu. et per consequens dixit, se vnum ¶ virum habere. 30. q. 1. quo modo. Item interrogando sit confessio, 22. q. 2. quod autem. et 35. q. 7. quid est. et D. de verb. oblig. l. 1. P. si quis ita. Item et tacendo sit litis contestatio. arg. supra de præsumpt. nonne. li. 1. Ad hoc dico, quod excipiendo de permutatione nō confitetur intentionem aduersarij, quia potest esse, quod de facto esset permutatum, nō de iure * illius. * Similiter dico in exceptione pacti de non petendo, quod per hoc non confitetur debitum, quia potest esse, quod non de iure debuit. sed ubi per exceptionē multipliciter * id, quod petit aduersarius, satis videtur, quod confitetur de eius intentione. vt si excipiatur contra aliquos, quod sint socij criminis; dico quod per talem exceptionem fatetur se crimen comisisse. Sed nonne per hanc exceptionem; ego interrupti prescriptionem tuam; confitetur de prescriptione? Quare ergo auditur probatio prescriptionis post talem exceptionem? ut extra. 3. de præscrip. illud. licet. Dic, quod si ¶ fatetur de prescriptione, sed potius de diuturnitate temporis. tamē ad euitandā quæstionē facti tutius proponis, si hoc modo dicas, nō fateor, quod dicitis, sed si fecissem pactum, esset factū de nō petendo, vel permutatio intercessit, vel interruptio est facta. Idem dico, ubi aliquis petitur in virum, dicat; non confiteor me esse virum tuum, sed si essem, consanguinitas impediret. nam sic respondendo non fatetur permutationem aduersarij; nec se onerat probatio-

¶ l. in fine

¶ l. in fine

ne,

ne, ut fu. de ordine cognit. intelleximus. et C. de excep. liquidem. cauti tamen debent esse respondendo; nō teneor, sed si tenerer, pactum esset factum. sed secundum hoc ius daret alicui occasionem mentiendi.

i In damnum) 16. q. 6. si Epō.

k Ante sententiam) fu. de probatio. licet. fu. de procurat. in nostra. li. 3.

l xx. annorum) C. de falsis. querellam.

m retractari) Sed an talis sententia ipso iure nulla sit, dubitatur, quod videtur P. arg. fu. de rescr. dilectus. lib. eo. et quia exceptio non datur ex eo, ut D. de except. qui agnitis. sed si nulla est, qualiter etiam post xx. annos incipit ligare? et dic, quod tenet, nisi remittatur, uel per actionem, cum fiet, * usq. ad xx. annos, ut hic dicitur, uel per actionem in factum. et secundum hoc usq. ad 30. annos, vel per in integrum restit. iudicis officio. et secundum hoc usq. ad quadriennium, ut D. de re iud. diuus.

n In dioecesi) 16. q. 8. omnis. Io.

TIT. VLDE PROBATIONIB.

Cap. 1. Dilectus filius.

Nisi ad contradicendum) Talis procurator non sufficeret in causa appellationis. nā cum tota delata sit per appellationem ad superiorem, nisi coram iudice appellationis apparet procurator totius cause, punitur dominus tamquam contumax. ut fu. de app. scpe. lib. 3.

b Verbo) expresse.

c Facto) tacite, ut supr. de officio delegati. gratum. i.

d Intra terminum) fu. de except. pastoralis.

e De ueritate constare) de hoc cantabimus infra eo. quoniam.

f Contra relationem) Debet autem relatio primo offendi litigatorib. ut contradicant, vel consentiant ei, ut fu. de rer. permut. cum olim. li. 3. C. de relat. l. i. et si qua pars tunc non contradixit, postea non potest contradicere, ut 2. q. 6. P. biduum. in fine.

g Superioris arbitrium) Vel in sumptib. litis, ut fu. de pœnis. c. vlt. li. i. vel alias pœna corporali secundum qualitatem personarum. fu. de officio deleg. de causis. Io.

Cap. 2. Per tuas.

Nominatus) Bene dicit nominatus, et habitus, nam sola nominatio non facit eum filium, fu. de desponsat. in pub. c. i. C. de probation. non epistolis.

b Legitimas sanctiones) Hęc verba habes C. pō non numerata pecunia, generaliter.

c Infirmare) Nam cum assertione patris, et matris crederetur esse filius. ut sup. qui fil. sint legit. transmilla. li. i. multo potius pro filio præsumentum est. ut fu. qui fil. sint legit. c. i. li. 3. D. de probatio. etiam. sed nonne potius præsumentum est pro primo dicto patris, quam pro secundo, cum non sit verisimile, quod in filium suum tam graue quid dixisset? arg. fu. de prescript. c. cap. i. li. 3. quia si filius ipsius fuisset, non potuissent viscera eius non fuisse commota super eo. fu. de presumptio. afferte. li. i. et 23. q. 4. ea vindicta. quia paternus affectus vincit omnem affectum. ut C. de curatore furiosi. l. vlt. in prin. Item potius dicto matris secundo credendum esset, quam primo, quia potius credendum esset iuramento, quam simplici assertioni: maxime cum alia præsumptio præcessit, quod de alio fuit genitus. certe omnes istas præsumptiones elidit fauor filiationis. d Confibrinus) Ergo consanguinitas præsumptiue probata dissoluit matrimoniū, atē propter conexitatē causę sentētia lata pro uno præiudicat alijs. sic 3. q. 6. et hoc quippe. et fu. de sponsal. ex parte li. i. Io.

† non

† præsumpt.

Cap. 3. Quoniam contra.

Directa probatio) Triplex est negatiua; facti, iuris, et qualitatis. negatiua iuris et potest, et debet probari ab illo, qui eam proponit. ut D. de probat. ab ea. quia semper præsuntur aliquid potius esse iuste factum, quam iniuste. negatiua qualitatis dicitur illa, ubi qualitas negatur. ut cum dicitur; iste non est idoneus, iste non est diligens, non est soluendo. et hęc similiter potest, et debet probari ab illo, qui eam proponit, ut extra. 3. de verbor. sign. dudum. et D. de legat. 2. cū quidam. et l. cū pater. P. rogo. C. de inoff. testam. omnimodo. arg. contra C. de probationib. ex persona. Facti negatiua si non habet adiunctam determinationem loci, vel temporis, vel alterius rei, numquam probatur vel directe, uel indirecte. ut si aliquis dicat se numquam fuisse citatum. ut extra. 3. de elect. bonæ. vel si aliquis dicat se numquam contraxisse cum aliqua. et de tali negatiua loquitur lex, quod negantis factum per rerum naturam nulla est probatio. ut 6. q. 5. actor. non obstat. extra. 2. de probat. 3. et extra. 3. de testib. tam litteris. in fin e. quia ibi nec directe, nec indirecte probatur, sed tantum præsumptiue. si autem annexam habet determinationem, tunc indirectam habet probationē. ut extra. 3. de testib. ex tenore. Io.

Duos

b Duos viros idoneos) Sic ergo tabellio valet testimonium duorum hominum. alibi dicitur, quod valet testimonium trium. ut 16. q. 3. P. potest. et ita plus creditur scripturę tabellionis, quam scripturę Epi, vel alterius iudicis. quia scripturę iudicis non creditur, nisi habeat subscriptionem testium. ut extr. 3. de testib. c. r. et hoc ideo est, quia cum tabellio sit iuratus, credendum est instrumento suo, ut extra. 1. de sponsalib. illud. extra. 3. de prescrip. ad audientiam. si tamen consuetudo regionis habet, quod credatur instrumentis Principum, illa seruanda est, ut extr. 3. de fide instr. c. ult. Licet autem circa iudicia credatur scripturę solum tabellionis, tamen circa contractus nō creditur ei, nisi habeat subscriptionem testium. ut in authent. de heredib. et Falcidia. P. sancimus. Io.

† cita- ueat

c Citationes) Sed quare non creditur iudici, qui dicit, quod citauerit partem, cum de hoc etiam credatur nuntio? ut extra. 1. de ap. pel. cum parati. et extra. 3. de elect. bonæ. et D. de reb. eorum. qui sub tutela. magis. P. illud. et 65. dist. si forte. in fine. sed forte hodie soli nuntio non creditur. vel dic, quod quoad hoc creditur nuntio, ut saltem negans cogatur iurare se non esse citatum. ut extra. 3. de in integr. rest. ex luteris. Io.

† es

d Dilaciones) Sed et etiam quantum spaciū contineat dilatio, ne per hoc detur occasio appellandi, ut extra. 1. de dolo. dilecti. et etiā propter hoc scribitur, ut sciatur, quando possit puniri, ut contumax, quia non potest puniri, ut contumax, nisi post trinam citationem, vel vnā peremptoriam. ut 24. q. 3. de illicita. et infra eod. sacro. et D. de re iud. contumacia. tamen si ad primam citationē non venerit, sed postmodum in alia citatione venerit responsorius; non prius audietur, quam restituat expensas factas. ut C. de iudic. sancimus. La.

e Recusaciones) Nam si reprobatur recusatio proposita, cassatur quidquid factum est post illam, sicut et post appellationem, ut extra. 2. de eo, qui mittitur in possessionem. cū sicut. in fine. Io.

f Exceptiones) Siquid tamen post exceptiones quamuis probabiles propositas actum est, non statim cassatur, donec de eis conslet, ut extra. 1. de testib. ex parte Adæ. Io.

g Petitiones) Quia secundum formam petitionis est formanda sententia. ut extra. 3. de simon. licet. et si ineptam petitionem proponit, non admittatur. ut extra. 3. de confirm. examinata. Item ad hoc utilis est prescripta

forma petitionis, ut sciatur, an reus plene potuit esse instructus ex ea. ut extra. 2. de dilat. præterea. item ad hoc, quod nisi certa sit petitio, non citabit iudex reum, ut 5. q. 2. si primates. et 3. q. 9. indicas. Io.

h Responsiones) vel taciturnitates, ut 65. dist. si forte. 54. dist. si seruus. adeo scribit responsiones, ut sciatur, an secundum eas sit facta litis contestatio, uel quasi, ut extr. 1. de dolo et contum. prout. Io.

† per

i Interrogationes) a iudice factas, nam partis interrogatio non auditur, sed tantum positio, quia calumniose posset petere interrogari, sed non posset calumniose ponere, cum illud teneretur probare. hoc tamen non nego, quin possit pars a parte interrogare, post quam posuit. ut 30. q. 5. iudicantem. extra. 1. de dolo. c. ult. extra. 3. de concess. præben. nō vacan. post electionem. D. de interrog. actionib. si sine. Similiter aduocati possunt interrogare. ut D. de adulterijs. si postulauerit. P. quæstioni. Io.

k Confessiones) Quę tamen etsi scriptę sunt, possunt reuocari, ut extra. 3. de centib. olim. dum tamen ante sententiam. ut C. de iuris. et facti ignorantia. error. sic patet, quod in spiritualib. negotijs, licet non præstetur sacramentum calumnię, tamen præstabit sacramentum de veritate dicenda. aliter enim non crederetur confessionib. Io.

l Instrumentorum) Ve sciatur, quando sit obtentum. quia lite inchoata obtentum nō valeret, licet esset priuilegium. ut extra. 1. de testib. causam. Item ut sciatur, quando sit exhibitum, quia si exhiberetur, postquam est renuntiatum allegationib. omnibus, non valet. ut extra. 3. de fide instrumen. cum dilectus. Io.

m Interlocutiones) Licet scribi debeat interlocutoria, non tamen dicitur, quod serenda sit in scriptis. an interlocutoria transeat in rem iudicatam, dixi su. eod. cum cessante. Io.

n Renuntiationes) Post renuntiationem nulla admittitur exceptio, uel allegatio. ut C. de compensat. l. vlt. arg. extra. 3. de testib. cap. 2. et extra. 3. de fide instr. cap. vlt. nisi euidens ratio moueat iudicem, ut extra. 3. de causa posses. pastoralis. Io.

o Designando loca) et omnes circumstantias, ut extra. 3. de testib. cum causam.

p Et tempora) et sic patet, quod huiusmodi instrumenta communia sunt, et cum die v. trig. parti sunt edenda, alioquin si non edantur, licite appellatur. ut C. ut lite pend. l. 2. et C. de edendo. is, apud quem. Similiter dico, quod

die, vt su. de off. del. præterea. li. 2. fu. de rescript. eam. li. 2. et fu. de dilat. præterea. li. 3. et fu. de rescript. sic autem. et fu. de fide instrum. ex litteris. li. 2. et hoc tam in communib. instrumentis, et in rescriptis Papæ. sed in priuilegijs, uel priuatis instrumentis, quæ alicuius propria sunt, non est exhibendus dies. vt su. de fide instrum. contingit. D. de edendo. l. 1. P. dies. nisi aduersarius uellet probare illud falsum. vt su. de fide instrum. inter. li. 3. C. de contrah. stipul. optimam.

q *Negligentiam*) Si ex negligentia iudicis altera pars damnum patitur: iudex totum resarciet. vt infra eod. sacro. et C. de testib. si quando. in fine. et C. de iudic. sancimus. in fine. Io.

r *Presumatur*) Numquid ergo correctæ sunt omnia iura, quæ dicunt, quod semper præsumitur pro facto iudicis. vt extra. 2. de renunt. in præsentia. extra. 3. de probat. cap. 1. extra. 3. de sent. sicut. instit. de fideiuss. P. vlt. 2. q. 6. hoc etiam placuit. Item numquid de qualibet re præsumitur, quod sit iuste facta, donec probetur contrarium? vt D. de probat. ab ea parte. arg. extra. 3. de uerbor. signific. dudum. in fine. Dico, quod semper creditur sententiæ iudicis, ubi constat de processu causæ. sed si ibi dubium fuerit de processu iudicis, non est præsumendum, quod iusto ordine, nisi probetur per acta. nam victores non aliter potentiuntur, nisi eas ostenderint iuste latis, vt in authent. de ijs, qui ingrediuntur ad appell. P. illud. sed si acta sunt perditæ, probetur perditio, et sufficit. vt extra. 3. de priui. cum olim. et C. de testib. publicat. Vnde si Episcopus denunciatur aliquem excommunicatum, standum est sententiæ suæ, si non absit subscriptio. vt II. q. 3. cur. si tamē dicit se inordinate excommunicatum, probandus esset processus debitus. vt infra de sentent. excom. sacro. sed quid si excommunicatur post appellationem, numquid est interim vitandus, quoad alia negotia? vt infra de sent. excom. per tuas. et sic potius præsumitur pro sententiâ iudicis, quam pro domino suo. quod credo verum, in sententiâ excommunicationis. sed pone, quod illæ personæ appareant subscripsisse omnib. actis, numquid in tantum præsumitur pro eis, vt non possit admitti probatio in contrarium? videtur, quod nihilominus contrarium possit probari. vt extra. 3. de rescript. ad audientiam. extra. 2. de probat. c. 1. extra. 3. de procurator. c. 1. quia contra publicum instrumentum admittuntur testes. C. de probat. cum

precib. infra de fide instrum. cum Ioannes. nam et partes possunt contradicere actis, vt C. de relation. l. 1. C. de appel. quoniam. et 2. q. 6. P. biduum. ubi ceterum verendum est etc. compertum est enim elogia ex mala fide scribi, vt D. de custod. reor. diuus. et ad idem facit extra. 3. de accusat. cum dilectus. extra. 3. de condic. apposit. per tuas. et hoc cōcedo, si per plures, et magis idoneos probetur contrarium. Io.

TIT. VII. DE TESTIBVS.

Cap. 1. Cum contra.

T *Estes compellere*) Dubitationis causa fuit, quia videbatur, quod in crimine non possit cogi testis. vt in authent. de testib. P. quoniam. sed bene potest cogi, dum tamen non agatur criminaliter. sic etiam cogitur in crimine incestus. fu. de testib. cogendis ceterum. li. 2. et ubi agitur de crimine in modum denuntiationis, vel inquisitionis. fu. de simon. licet. li. 3. vel hæc causa fuit dubitationis, quod cum clausula, testes autem, qui nominati etc. non fuerint inserta, non videtur, quod iudices possent testes cogere, cum testes non sint de iurisdictione iudicum, nec possunt extendere iurisdictionem ad illos, qui non sunt cōtenti in litteris. sed secus est, vt dicit. licet enim sola ea videantur delegata, sine quib. non potest iurisdictionis exerceri sine tali * potest exerceri: tamen et illud est delegatum, cum sit accessorium. nam omne accessorium est delegatum, licet sine illo possit exerceri, vt su. de diuortijs. de prudentia. li. 2. et de officio delegati. prudentiam. lib. 2. vel de hoc dubitabatur, an super criminali possint cogi testes, et dices, quod sic. nam cū lex Iulia quasdam personas excipit, quæ non possunt cogi, vt 4. q. 3. lege Iulia. ergo omnes alij cogi possunt. Io.

Cap. 2. Albericus.

I *nscriptis*) Nota, quod sententiâ matrimonij tenet, licet non sit lata in scriptis, alios etiam casus inuenies, ubi non requiritur scriptura in sententiâ. c. q. 1. in primis. et II. q. 2. si quis cum clerico.
b *Publicam*) Ad hanc publicationem faciendam vocandi sunt omnes, quos res tangit, et heredes eorum; et examinandi sunt testes. vt su. de testib. significauit. li. 3. in eodem casu

casu loquitur illud fu. de testib. in nomine. ubi autem recipiuntur propter aliquem timorem, quod moriantur, vel recedant: item non est necesse vocari aduersarium, nisi possit haberi copia, sed infra annum tenetur ad hoc. vt su. vt lite non contestata. quoniam frequenter. Io.

Cap. 3. Cum in tua.

O *B aliud iurauerint*) Quia prius actum fuit in modum inquisitionis de consanguinitate, nunc directe agitur in modum accusationis, unde propter diuersum modum agendi, publicatis attestacionibus. possunt alij testes, vel iidem induci super eodem negotio. fu. de testib. veniens. li. 3. fu. de sacra unctione. cap. 2. li. 3. tamen alia ratio redditur hic in fine. Vel dic, quod aliud agitur nunc, quam prius, quia prius actum fuit ad matrimonium contrahendum, nunc ad disiungendum.

b *In hoc casu*) Idest in causa matrimonij. et ita patet, quod si aliqua pars probauit consanguinitatem, quod post publicatas attestaciones, pars aduersa potest improbare consanguinitatem, vt hic, et fu. de testib. series. li. 2. nec * in casu tali etiam post sententiam, illud posset fieri. cum sententiâ matrimonij, vel diuortij non transeat in rem iudicatam. fu. de testib. sicut. li. 1. fu. de sentent. et re iudicata. consanguinei. li. 2. sed hoc intelligo, cū pars aduersa protestatur se velle in continenti improbare consanguinitatem. alias, si uis attestacionibus. hoc proponeret, præsumi posset subornatio. quia et si matrimonium sit res fauorabilis, tamen maiori cautela in maioribus. vtendum est. vt 7. q. 2. c. vlt. et circa maiora periculum vertitur. 4. 2. dist. quiescimus. Io.

Cap. 4. Constitutis.

S *uam potentiam*) Casum istum habes fu. de presumpt. peruenit. li. 2. et fu. de testib. intimauit. li. 1.
b *Non teneat*) Et ita iuramentum tale ipso iure nullum est, quia etsi possit seruari sine interitu salutis æternæ, et ideo seruandum videtur, cum quia expedit peccata nocentiū nota esse. D. de iniurijs. cum qui. quia occultare veritatem in iudicio peccatum mortale

est. II. q. 3. quisquis metu. unde est illicitum, et sic patet hic, quod iuramentum temerarium non repellit aliquem a testimonio. sic nec ab electione, vt su. de elect. cum T. li. 2. Ioan.

c *Non videtur*) Licet præsumatur, quod illud sit de voluntate Episcopi: tamen hanc præsumptionem potest elidere, si vult, vt infra de homic. Petrus. li. eod. et. 1. q. 4. quia præsumptus.

Cap. 5. Constitutis.

T *estificata didicerit*) Et ita in causa matrimoniali post publicatas attestaciones, non admittuntur testes, cum agitur de processu causæ matrimonialis. Secus si ageretur de consanguinitate vel probanda, vel improbanda, vel alio impedimento. Sed nūquid iudices isti ex suo officio debebant inquirere de processu prioris iudicis? vt 2. q. 1. in primis. sic ipsi tunc si volebant admittentur ad improbandum eorum processum: hodie tamen non cogitur aliquis improbare processum iudicis. vt su. de probat. quoniam. li. eod.

b *Prius induxit*) Nūquid ergo iidem testes sæpius possunt induci, quoulesq. sunt attestaciones publicatæ? ita videtur hic, et fu. eod. cum causam. li. 3. videtur tamen non procedere * an velit eundem, testem recipi denuo, an ex prædictis attestacionibus. procedi, vt C. de testib. l. vlt. Quod cōcedo, quod nūquam idem testis denuo potest induci, nisi ex causa; vt si tunc forte non habuerit omnia in memoria, vt in authent. eod. P. quoniam, nec multi * D. de quæstionibus. repeti. alias tãquam suspectus repellitur. vt 4. q. 3. producti. Io.

Cap. 6. Licet ex.

F *Verit institutum*) Vt 35. q. 6. de parētela. b *Deponere non valet*) Vt D. de gradibus. nō facile.

c *De auditu*) Nisi sint graues personæ, vt statim sequitur.

d *Graues extiterint*) Non intellige graues appellari illos, qui in dignitate sunt constituti, cum aliud sit grauitas, quā dignitas. vt 4. q. 3. P. item in criminali. in 2. lege. sed graues dicuntur, qui non sunt leues, sicut meritis dicitur, qui non denegauit, ut D. de legat. 2. cū pater. P. rogo. ext. 3. de scrutinio. cap. 1. vel graues hic appellantur seniores, ad quos tamē ultimo recurritur deficiente parētela vt 35. q. 6. cap. 1. et senib. indubio maior fides

ccc adhi-

adhibetur, ut D. de fide instrum. l. vlt.
 e *Et ante lucem motam*) Quæri enim debet, quando, et a quo didicerint, ut ext. i. de con fan. et affinit. ex litteris.

f *Suis*) Sic patet, quod nec hodie recipiuntur testimonia de auditu, nisi a senioribus, audierint, et forte non ab extraneis, sed a suis.
 g *Non utiq. vno*) Quia simile ab vno audiuisent, omnes pro vno reputantur, ut l. q. i. cito. et D. de cōdi. et de monstr. cui fundus. sed quid si illi duo audierunt a pluribus, et illi plures audierunt ab uno? nec tunc valet, secundum hoc videtur, quod iudex ascendit in questionibus, talibus, vsq. ad primum principium, quia licet primi audiuisent a pluribus, et illi similiter audiuisent a pluribus, potest tamen esse, quod illi tertij audierint ab uno; et sic omnium testimonium non valeret, sed hæc quaestio non procedit ex eo, quod dixi, quod tantum a senioribus, suis debet testes didicisse, et si vellet testari de eo, quod audiuit a quibusdam alijs, locum haberet obiectio. Item et si centum essent testes, et quilibet audiuit ab alio, quam alter, testimonium non valeret, nisi quilibet ad minus a duobus, audiuerit, ut hic dicitur, quod mirum videtur, cum tamē illorum testimonio crederetur, vel intelligas coniunctim, quod hic dicitur, ut scilicet non sufficiat, quod plures testes audierunt ab vno, sed ad minus a duobus. Arg. contra ista infra qui matrimon. accusare poss. cum in tua. Ioan.

h *Auctores*) Argum. quod infamia non inducit purgationē, quæ ab inimico auctore, vel aliquo leui processit, ut l. q. 3. in cūctis. i. *Actus legitimus*) Ut ext. 3. de excessibus. prælator. inter.

k *Inramento firmantes*) Su. de testib. quoties, lib. 1.

l *Vel demonstratione*) Non enim interest, an proprio nomine, an demonstratione, vel circumlocutione res exprimat, ut D. si certum pet. certum.

m *Singulos gradus*) Numquid ergo tenetur probare de stipite? non credo, quia de hoc non inuenimus cautum, sed tantum de lateribus, ut ext. 2. de testib. series. et canō ponit ipsos fratres pro stipite, ut 35. q. 5. cap. 1. sufficit ergo probari de fratribus, ut infra de consanguinitate, et affinitate. sed quid si testes bene probant de vno latere, et alij testes probant de alio latere, nunquid probata est consanguinitas? dicitur quidā, quod non, quia nec isti probant consanguinitatem, nec illi, sed certe, qui hoc dicunt, cæci sunt, quia si probauit t de

Martino, quod sit filius Ioannis, per confes-
 quēs probauit, t quod Ioannes est pater Mar-
 tini. Item si alij testes probant, quod Berta
 est filia Ioannis, per consequens est probatū,
 quod Ioannes est pater Bertæ. Cum ergo iu-
 dici constet, quod Ioannes est pater Marti-
 ni: item et constat ei, quod est pater Bertæ:
 ergo constat ei, quod Martinus, et Berta sunt
 frater, et soror. et ita probata est consanguini-
 tatis illorum, t quod concedo: et ita non sem-
 per requiritur, quod testes ab utroque latere
 notam faciant t consanguinitatem. Item si
 volo improbare consanguinitatem, non est
 necesse, quod omnes gradus improbē, sed
 sufficit vnum gradum improbare, ut ext. 2.
 de testib. series. Io.
 n *Vno prædictorum*) Siue propinquo, siue re-
 moto.

TIT. VIII. DE FIDE INSTRUMENTI.

Cap. vni. Cum Ioannes.

P *Endebat*) Quia de prædictis nouis capi-
 tulis iudex appellationis cognoscere non
 posset, sed de his, quæ pendent ex veteribus, ut
 C. de tēpor. appellationum per hanc. et ex
 hoc patet, quod licet coram iudice, a quo ap-
 pellauit, vnam causam proposuit: tamē corā
 iudice appellationis aliam potest adicere, ut
 su. de appel. constitutus. in fine. D. de appel-
 lat. scio. et instrumēta, et probationes prius
 omittas, ut in lege illa, per hanc.

b *Contractus initus*) Ab initio, cum primo cō-
 tractus fuerit initus.

c *Secundum legitimas*) Ut C. de fide instrum.
 in exercendis.

d *Quodlibet instrumentum*) Et ita patet, quod
 contra instrumentum, quantum cumque pu-
 blicū admittuntur testes, ut hic, et su. de præ-
 script. ad audientiam. li. 3. et C. de probat. cū
 precibus. Si quæris, quot testes præiudicent
 instrumēto; dico, quod quattuor, vel quinq.
 ad minus, quia auctoritas tabellionis valet
 duos testes, ut hic dicitur, et su. de probat.
 quoniam. li. eo. et ipsum instrumentum valet
 duos testes, quia parem vim habet proba-
 tio testium, et instrumenti, ut hic dicitur, et
 C. de fide instrum. in exercendis. sic ergo i-
 psam instrumētū valet tres testes ad minus.
 oportet ergo, quod ad minus per quattuor
 testes improbetur. In duobus autem casibus, tes-
 tes non admittuntur cōtra instrumentum,

vt in inuentario publico confecto, ut C. ar-
 bitrium tutelæ, l. vlt. et in confessione mulie-
 ris, quæ confitetur se recepisse pecuniā per
 intercessionē, ut C. ad Velleianū. antiquæ.
 et alij distinguunt, an factum sit remotum ab
 huiusmodi t memoria, vel non, ut plene no-
 tauit 4. q. 3.

e *Nec cancellatum*) Hæc verba habes C. de
 edicto D. Hadr. tollen. l. vlt.

f *In modum exceptionis*) Verum non videba-
 tur pro ipso sententiā dūm, su. de ordin. cogn.
 cum dilectus.

g *De certo*) Propter quod videbatur non va-
 lere, su. de fide instrum. inter. li. 3. D. de eden-
 do. l. 1. P. editiones.

h *Postquam*) Sic patet, quod iudex post aper-
 tas attestations, potest interrogare partes, ut
 D. de interrog. actionib. ubicumq. sic dico,
 quod iudex ex suo officio potest post aper-
 tas attestations querere aliquid a teste, si de
 minute aliquid dixit, quia quibuslibet mo-
 dis potest inquirere veritatē, ne aliquid præ-
 terminatum remaneat, ut 30. q. 5. iudicatem.
 sed tamen ad petitionem partis illud non de-
 bet facere, ut su. de probat. c. 2. li. 3. De hac
 materia dixi 30. q. 5. iudicatem. sed nunquid
 audiēda est, si vellet aliquid proponere pu-
 blicatis attestationsibus? sic, super nouo arti-
 culo, sicut et posset super illo inducere tes-
 tes.

i *Huiusmodi exceptio*) Videtur ergo, quod ex-
 ceptio omittitur ante sententiam, possit obici
 post sententiam, sic su. de privileg. cū olim.
 li. 3. sed contra su. de sent. et re iud. inter. li. 3.
 et 3. q. 6. P. exceptio. Respon. quod licet in
 modū exceptionis non possit obici quasi om-
 missum, potest tamen in modum accusatio-
 nis, sic su. de compeniat. quod in diem. et su.
 de appell. constitutus. li. 3. lo.

TIT. VIII. DE IVRE IVRANDO.

Cap. i. Cum contingat.

L *Egitimas sanctiones*) ut D. de fund. dota-
 li. lex Julia.

b *Seruare*) Quid est ergo, quod dicit vtriusq.
 iuris regula, quod contra leges sit, pro infe-
 cto habendū est? ut 10. dist. vides? C. de legib.
 non dubium. et su. de fide instrum. inter. li. 3.
 Item cum talis contractus a iure sit damna-
 tus, ut D. de fundo dotali. lex Julia. C. ad
 Velleianum. audent. siue a me. qualiter præ-
 stat iuramentum ipsi robor, cum iuramentū
 non sit vinculum iniquitatis, ut 22. q. 4. inter.
 Neq. enim illud solum sufficit, quod sine in-

teritu potest seruari, quia illud fallit in teme-
 rarijs iuramentis, su. de iureiur. sicut. lib. 2. et
 su. de testib. constitutus. lib. eod. et su. eod.
 tua. li. 3. Item qui iurat se exheredaturum a-
 liquem, illud potest seruare sine interitu, et
 tamē non tenetur illud seruare. su. eod. Quin-
 taullis. Item fallit infra de pignori. signi-
 ficatē. item cum quis iurat, quod faciet aliū
 heredem: hoc iuramentum non tenet; et ta-
 men illud licite potest seruari, ut D. de ver-
 bor. oblig. stipulatio hoc modo. Item si iu-
 rauerit se soluturum pecuniā spe futura nu-
 merationis, ut C. de non numerata pecunia.
 indubitati. Item ubi iurat aliquis, quod est
 inhonestum, vel tendit ad inhonestatem,
 vel quod est incommodum; licet possit serua-
 re, nec tamen ad hoc tenetur, su. de iureiurā-
 do. quemadmodum. D. de legat. primo, si-
 quis in quibuslibet. P. vlt. vel ubi quid inmode-
 ratum præcipitur. D. de operis libert. l. si li-
 bertus. vel ubi libertas testandi aufertur. D.
 de legat. 3. si quis. vel ubi onerāt libertatem.
 D. quarum rerum actio non detur. l. 1. P. quæ
 oneranda. Item cum ei non seruatur fides, ut
 infra c. prox. Item cū seruus ante manumif-
 sionem iurat præstare operas, ut D. de ma-
 numif. testam. seruuum testamento. Item cū
 per iuramentum inducitur alicui perpetua
 viduitas, ut D. de iure patron. adigere. in om-
 nib. illis non tenet iuramentum, licet possit
 seruari sine interitu. Ad hoc dic, quod lex
 considerat, quid utile sit, et honestum corpo-
 ri; nā expedit mulieribus dotes saluas esse, ut
 inueniāt aliquem, cui nubere possint, ut D.
 soluto matrim. l. 1. sed canon considerat u-
 tilitatem anime, vel dic, quod tunc præiudi-
 cat ei iuramentū: quando aliunde potest cō-
 suli mulieri. ut dicitur in illa auth. siue a me.
 c. *Si sinei*) Ergo iuramentū per vim, vel me-
 tum prælitum, non est seruandum. Quid
 iuris sit de hoc, dixi 15. q. 6. auctoritatem.
 d *Cum in alterius*) dictorum filiorum.

Cap. 2. Sicut, et infra.

I *Nisse*) Illud autem spectat ad iudicium
 ecclesie, su. de foro compet. super. li. eod.
 b *Restituat*) Si enim in iusto bello occupasset
 res eius, statim facta esset sua, ut 23. q. 5. dicat.
 c *Eum non ligas*) Quia iuramentum non ser-
 uati non est seruandum, su. de iureiur. li. 1. per
 uenit. argum. contra. 33. q. 5. quod Deo.

Cap. 3. Namis de.

N *hil tēporale*) Si enim tēporalia possidē-
 tur a laicis, in his sunt iuramentis, ut ext.

3. de maior. et obed. folitæ. et 18. dist. si Eps.

TIT. X. DE PRÆSCRIPTIONIB.

Cap. 1. Significauit.

Præscriptionem In procuratione, quæ debetur ratione uisitationis, non præscribitur, ut hic. su. de maior. et obed. cum ex officio. sed in alijs procurationib. quæ debentur ratione consuetudinis, bene præscribitur. de quibus loquitur 18. q. 2. se uita. vel quæ debentur ex prima constitutione, de quibus dicitur 18. dist. Eleutherius. et generaliter in nullo, quod spectet ad obedientiam, præscribere videtur, ut su. de præscr. cum non liceat. su. de transact. præterea. li. 2. sed in his, quæ non pure spectant ad obedientiam, sed potius ad parochialia iura, bene præscribitur, ut su. eod. de quarta. li. 1. et quod hic dicitur, intellige, nisi quis præscripserit libertatem, nam tunc præscribit contra obedientiam, et alia iura libertatis. su. de priuileg. cum olim. vel si medio tempore fuit obediens; tunc præscriptum est contra obedientiam prioris. et in hoc casu magis ipse præscribetur, quam præscribat, ut su. de præscript. cum ex officio. et su. de priuileg. cum olim. li. 3.

Cap. 2. Intellecto.

Causas matrimoniales Quid iuris de hoc sit, habes infra de excessib. præl. accedentibus.
Oppressionibus paruulorum. in lectis parentum.
Penitentias Sollemnes, sed priuatas penitentias possunt simplices sacerdotes iniungere. ut 30. dist. in capite. vel isti Abbates non habebant populum.
Remissiones etiam In dedicationibus ecclesiarum.
Requisito sup. de capellis monachorum. in ecclesijs. li. 1.
Interdicto Quod solus Episcopus potest, su. de ijs, quæ sunt a maior. par. cap. quæ sunt.
Expressa priuilegium amplius non extenditur, quam uerba priuilegij sonant. su. de priuileg. c. vlt. li. 1.
Concessionem se. Ap. In his omnibus, quæ præmissa sunt, nam in quibusdam possunt se tueri alio iure, ut infra de excessib. præl. accedentibus.
Se habere Supple in omnibus, prædictis, vel

dic, quod licet consuetudine se non possunt tueri, possunt tamen se tueri præscriptione, ut su. de præscript. auditis. li. 3.
Fore vsus Non enim sufficit habere priuilegium, nisi sit vsus ipso iure. D. de nundinis. li. 1. su. de priuileg. li. de terra. et C. de præscript. 30. annor. sicut in rem. lo.

Cap. 3. Quoniam omne.

Bona fide Argum. contra ext. 1. de iure patronat. cura. et ext. 2. de præscript. significauit. sed ibi bona fide possedit, licet minus iusto titulo; et ad præscriptionem sufficit qualiscumque. titulus, licet minus iustus, ut ext. 2. de emptio. peruenit. et ext. 3. de consuetud. c. vlt. item contra ext. 1. de præscr. de quarta. sed ibi scientia Episcopi induxit tacitum consensum, et ille consensus fuit ei titulus. Item fide non potuit habere bonam, si ponas ipsum successisse alteri. Dicitur autem quis bonæ fidei, licet erret in facto, ut D. de uerbor. signif. bonæ fidei. Idem videtur, si erret in iure, ut ext. 1. de iure patr. cura. et D. de petito. hered. sed et si. P. scire. licet in usucapione non prosit iuris ignorantia, ut D. de usucapionibus. numquam. et licet hic non fiat mentio de titulo: tamen et titulus requiritur, vel verus, vel præsumptus. ut ext. 3. de præscript. si diligenti. quia ex solo tempore non inducitur obligatio; cum nec tollatur solo tempore, ut D. de actionibus. et obligationibus. obligationum fere. Vnde non sufficit allegare cursum temporis, nisi alleget titulum, et fidem; et probato tempore præsumendum est de titulo, et fide; alio enim modo non cogitur probare titulum. Sed quid si aduersarius uellet probare ipsum nullo titulo habuisse, sed potius per uolentiam? Videtur, quod debeat audiri, ex quo uult probare originem possessionis uiciosam, ut notatur C. de pignorat. actione. ne creditores. et C. de præscript. 30. annor. malæ fidei. et C. de distract. pign. et si. et 16. q. 3. si facer. dotes. et cap. seq. et c. licet. et c. prima. in fine. et 93. dist. illud. et C. de præscript. 30. annor. si quis emptionis. arg. contra, quia quadragenalis præscriptio omnem actionem excludit, ut ext. 1. de præscr. ad aures. et C. de præscr. longi tempor. l. vlt. in fine. Solutio. ad hoc dico, quod licet talis in initio non habuit titulum; tamen postea incipit habere per tacitum consensum auctoris, unde nullam exceptionem: ius admittit, quia præscriptum est contra actionem, tamen videtur satis dicendum ex hac constitutione, cum quis uult probare defectum fidei, et tituli, quod ad-

Cap. 1. Cum te.

In famia Nam accusatio iniuriarum infamat, siue ciuilitate, siue criminaliter agatur, D. de his, qui notantur infamia. athletas. P. vlt. si quis autem famosa actione te conueniat, si uis euitare infamiam, constitue tunc procuratorem, ut D. de his, qui notantur inf. furti. b. **Vel minima** Quia non omnia talia uerba pro iniuria sunt habenda, ut si ex repentino animo dixerit. 2. q. 3. si quis iratus, de prælit. dist. 1. quidquid. Itē et illud requiritur, quod sit contra bonos mores, ut D. de iniurijs. itē apud. P. meminisse.
Non notari et ita iudex ecclesiasticus restituit aliquem famę. su. de simonia ex diligent. 15. q. 6. auctoritatem. lo.

Cap. 2. Ad probandum.

Ad probandum Hoc capitulum de eadem materia loquitur, ut su. de rescript. dilecti. li. 3.
Innotatus A Metropolitanano, non tamē ab Episcopo suo, et ita retractatur sententia, si detegitur impedimentum per sententiam. sic su. 8. dist. ueritate. 29. q. 2. si quis ingenuus. et est contra id generale, quod est. 3. q. 7. P. tria. in princ. su. de iure patr. c. consuetudinibus. C. de testam. l. 1. et 1. q. 1. si quis a simoniacis. sed ad huc aliud uidetur hic esse inconueniens, quod retractatur sententia, quoad unum iudicem; retractetur etiam, quoad alios. sic su. de offic. deleg. cum super. li. 3. argum. contra su. de rescript. suscitatus. li. 2. D. quod falso tutore. l. 1. P. primo. D. de arbitris. Pedius. in fine, et l. sequenti. et ita per rationem huius decretalis uidetur, quod etiam retractanda sit sententia iudicis, qui communicauit excommunicato, et facit ad id. su. de elect. il lam. li. eo.
In personam Habes hic, quod exceptio impropria, si fuit omissa ante sententiam, potest adhuc obici post sententiam, argum. 81. dist. eum, quæ su. 8. dist. quæ contra. nā post consecrationem obicitur. su. de elect. in causis. li. 3. et su. de accusation. ueniens. li. 3. sed contra 8. q. 2. dilectissimi. su. de testib. ad hoc. su. de qual. ordin. accepimus. li. eod. Respondeo, quod exceptionem omisam in causa principali, possunt obicere in appellatione, aliter non. supra de fide instrument. cap. 1. li. eodem et C. de temporibus. ccc 3 ap-

† ubi

admittendus sit. sed numquid tenetur quis probare titulum? Videtur, quod sic, ut ext. 1. de præscript. licet. ext. 3. eodem si diligenti. Respondeo, cum præsumitur contra aliquem, non sufficit allegare titulum, nisi et probet, alias sufficit probare tempus, ut præsumatur titulus. sed contra infra de decimis. dudum. Ioan

b. **Quæ ciuilitas** Si queris, quo modo Papa possit aliquid statuere de præscriptione laicorum, dico, quod ratione peccati, quia omnis causa ratione peccati ad ecclesiam spectat, ut extra. 3. de iudic. nouit. Sed numquid interrumperetur præscriptionem inchoatam ante hanc constitutionem, vel numquid tunc erunt præscriptiones illi, qui ante hanc constitutionem præscripserunt? sic. quia collitatio nec ad præterita, nec ad ea, quæ adhuc pendent, extenditur, nisi hoc nominatim dicatur, ut C. de leg. leges. Itē quid si prælatus habet laesam conscientiam alicuius rei, quā possidet, sed ecclesia habet bonam fidem, numquid tenetur rem deserere? Resp. non. sed significabit illi, cuius res est, ut eam petat. nec in hoc facit fraudem, ut D. de negot. gestis. at qui natura. P. cum me absente. et D. mandati. Quiatus. Ioan.

† fuit

c. **In nulla temporis parte** scilicet ipsius præscriptionis. Si. n. post præscriptionem scuit, quod res sit et aliena, non ideo dicitur tunc mala fide possidere, nec habere conscientiam rei alienæ; nisi ita uelis intelligere: id est rei, quæ fuit aliena, modo non est aliena. sed quid si tempore præscriptionis habuerit conscientiam laesam; sed postea per dicta aliquorum iterum incipit habere non laesam; numquid per hoc est interrupta præscriptio? non. quia illa conscientia fuit erronea: tamē si habet erroneam conscientiam, oportet, ut deponat errorem. ut ext. 3. de simon. c. vlt. Item quid si dubitat, an res sit sua, et iustam habeat causam dubitationis? aut reddet et rem in hoc casu, aut retinere potest eam licite? Dico, quod in dubio licite utitur fructibus. quia quantum ad fructus percipiendos dicitur bonæ fidei possessor, licet dubitet de iure suo, ut D. de usuris, qui scit. P. bonæ. sed numquid hoc casu præscribit? potest dici, quod sic. Quia licet habet conscientiam dubiam, non tamen laesam; nec habet conscientiam rei alienæ, inquirere tamen tenetur ab alijs de reilla, ut sic perueniat ad ueritatem. Io.

† alio yum

† red-dat

TIT. XI. DE SENTENT. ET RE IUDICATA.

appellationum, per hanc vel dic, quod prius fuit hic exceptio proposita, sed iudices ea ommissa processerunt ad sententiam, non tamen ea reprobata; tunc enim non posset plus ea obici, su. de sent. et re iud. inter. li. 3.
d. *In expensis*) sic su. de rescript. cap. dilecta. li. 3. lo.

Cap. 3. Cum in praesentia.

Non solum noliis²) Quia tuebatur se appellatione sua, ut infra sequitur.

† si, forte
b. *Causa rei seruanda*) sed mittere volebat tantum causa rei seruanda, ad quid opus erat testibus: cum sola contestatio suffecisset? forte ideo, quia non statim propter contumeliam partis aduersae fit missio in possessionem, nisi statim alio modo sit cognitum de negotio, ut su. ut lite non cont. quoniam. in fine. lo.

*† contra
mactam,
malo.*

d. *Commissa*) Tamen haec causa fuit commissa, quod Episcopus volebat confirmare eius electionem; et occasione huius mandati fuerunt vocati contradictores omnes. quia etsi non fiat mentio de ipsis in litteris: tamen omnes illi, quos res tunc vocandi sunt. su. qui matrim. accus. possunt. ex litteris. lib. 1. D. de re iud. de vno quoque. et l. saepe. 65. dist. si forte. vt. 8. q. 1. licere. su. de elect. dudum. li. 3. Item quia Episcopus non fuit accusatus, de quo principaliter mandatum receperunt; cassatur id, quod factum est, sic su. de rescript. cum dilecta. sed si Episcopus esset uocatus, et non monachi, quorum interest; tenet sententia lata contra Episcopum. su. de sent. et re iudic. cum super. lib. 1. praed. iudicatur tamen illi, qui scit causam agi, cuius defensio ad ipsum principaliter spectat. su. de parochijs. coram. li. 3. su. de re iudic. saepe. lo.

TIT. XII. DE APPELLATIONIB.

Cap. 1. Oblatae.

Blennum²) vt su. eod. cum sit Romana. li. 1.

b. *Prouocante*) vt su. eod. personas. argum. contra su. de matrim. contra interd. eccles. contra tracto. ex litteris. li. 1.

c. *Prorogari*) nisi ex causa, vt su. de appel. ex ratione. li. 1. sed tamen illud non est prorogare, licet parcatur ei, qui non prosequitur infra tempus legitimum.

d. *Vel appellante*) Hoc tamen de appellato dicitur, qui non possit praenire terminum le-

galem, nisi secundum quod hic dicitur, et 2. q. 6. appellatore. De hoc non est dubium, quin terminum statutum ab homine neutra pars potest praenire, vt su. eod. saepe. li. 3. su. eod. significauerunt. li. 1. sed numquid appellans potest praenire terminum legalem? uidetur, quod sic. tamen ne calumniose praerurat victorem, ut primo, dicitur; satis potest dici, quod utraq. pars potest praenire terminum legalem, et exequi causam appellationis, quando cumq. voluerit infra annum, vt hic videtur; dum tamen neutra pars nitatur praenire alteram, vt hic ostenditur, et C. de tempor. appell. l. nemo. et l. ult. P. in his. non obstat 2. q. 6. appellatore, quia ibi non dicitur, quod debeat victor expectare usque ad finem anni; sed quod licet ei expectare tantum. Item et hoc scias, quod infra terminum legalem debet causa appellationis esse terminata, nec ultra potest procedi, vt. 2. q. 6. ei. P. 2. C. de tempor. appell. nemo.

e. *Non praerurat*) sic 16. q. 3. placuit. et D. ad Tertullianum. l. 2. P. si mater.

f. *Prosequi*) etiam absente aduersa parte potest expediri causa appellationis, ut hic patet, et 2. q. 6. appellatore. et su. de sent. et re iudic. cum Bertoldus. et C. de tempor. ordin. l. ult. P. 1.

g. *Periculum imminere*) sic supra, ut lite non contest. quoniam. arg. contra su. de appellat. constitutus. li. 3. † lo.

h. *Non derogatur prioribus*) Sed si iudici non liquet de causa: tunc constituat praesentem possessorem. nec audietur aduersarius, nisi de proprietate, vt C. quo modo, et quando. consensaneum. et est idem tunc, ac si lis esset, quasi contestata, vt su. ut lite non contest. quoniam, sed si possessor sit praesens, et actor abest, tunc siue lis sit contestata, siue non; potest tamen diffinitiuam ferre sententiam, si constat de causa, su. qui filij sunt legitimi. omni. et argum. su. de rescript. spoliat. audita. lib. 1. et C. quomodo, et quando iudex. authen. qui semel. sed si non liquet de causa, absoluat reum ab obseruatione iudicij, nec obstat, si dicitur, quod actore non probante semper reus debeat obtinere, ut 6. q. vlt. actor. quia illa regula locum habet, cum ambo sunt praesentes. Item patet hic, quod iudex appellationis potest procedere altera parte absente, vt 2. q. 6. sign. tet. su. de sent. et re iudic. cum Bertoldus. et C. de tempor. appell. l. vlt. et su. de appell. saepe. lib. 3. lo.

† li. 1.

*† ei qui
forte,*

Cap. 2. Per tuas.

Liquet

Liquebit²) Hoc intellige, dum tamen priores tegerint mentionem appellationis factae, vt su. de rescript. accepta. li. 2. su. de confir. bonis. li. 2.

Cap. 3. Ut debitus.

An te sententiam²) Cum hodie idem iuris sit in omnibus iudicibus, patet, quod hodie non habet locum illa decretalis, super questionum. quantum ad potestatem appellandi, sed in hoc bene tenet; vt si deleget totam causam, non appelletur ad ipsum, secus si deleget partem, vt tunc appelletur ad ipsum in casu, in quo licet appellari. sed quaero, quid hodie profit scribere remota appellatione? Dico, quod etiam tunc post sententiam prohibetur, nisi habeat causam probabilem appellandi, sed si non esset remota appellatione semper posset appellare post sententiam, nisi euidens esset ipsum frustratorie appellare. vel dic, quod si remota esset appellatio, non potest appellari, nisi in casibus expressis a iure; in quibus appellatur remota appellatione, vt ext. 3. de appel. pastoralis, sed si non est remota; tunc semper appellatur, quotiens habeat probabilem causam, quae si foret probata et cum. quia licet. casus sunt a iure expressi, in quibus appellatur remota appellatione, vt potest ponere exempla ext. 1. de appel. postremo. ext. 1. de dolo, dilecti. ext. 1. de rescript. spoliat. ex conuentione. ext. 3. de appel. significans. ext. 3. de appel. ex parte. 2. q. 6. non solent. C. de Episcopali audientia, l. 2. C. vt lite ped. l. 2. D. de minoribus. ait Praetor. P. permittitur. C. de appel. si quis. et generaliter ubi cumq. sententia manifestam continet iniquitatem, vt ext. 1. de off. del. sane. et licet non omnes casus in iure poterant enumerari, et exprimi: de similibus ad similia procedemus. 20. dist. de libellis. D. de legibus. non possunt appellari ergo ex illa generali clausula, si qua mihi iusta causa uidebitur. arg. D. ex quibus causis maiores. l. 1. alias iniquissimum esset, quod si pars euidenter conuictus, nisi qui habet probabilem causam, non audietur appellans, nisi ille casus esset expressus in iure. si ergo ius diceret, quod remotio appellationis facta ab homine, tamen spectet ad appellationes expressas in iure: sed ubi ius remouet appellationem, ibi potest appellari, etiam in non expressis, vt ita mitius agat ius, quam minister iuris. secundum hoc illa decretalis, super questionum. nullam recipit cor-

rectionem, quia si delegatus delegat alij, laetior est data potestas appellandi, quam prius fuerat, quia prius non poterat appellari, nisi in casibus expressis, sed a delegato appellatur etiam in probabilibus causis. Item quaero, si remotio appellationis hodie extendatur ad incidentes questiones; cum generaliter ante sententiam non appelletur. Videtur, quod non; quia et si expresse in hibetur appellatio, bene appellatur ab incidenti, vt ext. 1. de appellat. super eo. Ergo multo potius, ubi expresse non in hibetur. Ad hoc dico, quod hodie solum ius in hibet fortius appellationem, quam olim expressa remotio. et est ratio, quia olim contra ius erat, quod aliqui in hibetur beneficium appellationis. et cum esset contra ius, non debuit trahi ad consequentiam. et sic non debuit trahi ad incidentes questiones: sed hodie ipsum ius remouet appellationem, unde generaliter remouet.

b. *Non obstante si dicat*) id est, si alleget hoc tantum, et non probet. et est simile ext. 1. de appel. super eo. in fine. alias enim multiplex videtur sequi inconueniens; quia cum aliquis in propria persona possit adire sedem Romanam, vt interim non deferatur querella contra ipsum, quare non posset per nuntium; cum illud dicat facere, quod per alium facio, vt ext. 1. de sent. ex com. mulieres. maxime si sint tales personae, quae per se non conuenerint ire ad curiam, sed per nuntios, vt ecclesia, vel princeps aliquis. et quod missio nuntij excuset, habes ext. 2. de appel. ad hoc. ext. 3. de off. del. c. 1. Praeterea ex hac constitutione datur occasio malignandi, nam quam cito aliquis senserit aduersarium suum rediisse de curia, vel nuntium illius impetrasse litteras, statim praeniet ipsum conuenerendo de ipso coram ordinario iudice, sed certe ratio huius statuti euidentis est, haec scilicet, ne quis sine causa declinet examen ordinarij iudicis, voluit enim dominus Papa, quod debitus honor deferretur iudicibus, unde sicut non potest declinari iudicium eius per appellationem, sic nec per missionem nuntij, immo magis videtur ex hac constitutione dicendum, quod si quis per litteras conuenit aduersarium coram delegato, vt ille possit excipere, quod causa non est translata a potestate ordinarij. cum enim per expressam appellationem non posset ab eo transferri, nisi causa probabili exposita, vt hic dicitur; multo minus per simplicem querellam, quia et alias transfert appellatio iudicium, ubi non transfert

querella. vt 9. q. 3. cōquestus. cum enim ho-
die leges, et canones in hoc articulo sint cō-
formes; et secundum leges non transfertur
ad principē iurisdictionis ab ordinario sine ap-
pellatione, vt in auth. de mand. Princ. P. lit-
tibi. et ext. 1. de appel. c. vlt. et in auth. col-
lat. 9. vt differentes iudices. P. penult. et vlt.
ergo et secundum canones. secundum hoc
correctum erit illud, ext. 1. de off. leg. cum
non. vbi etiam ad legatum transfertur per
simplicem querellam, et 11. q. 1. quicumq.
Præterea cum per secundum rescriptum nō
tollatur iurisdictionis delegata, nisi de ipso fiat
mentio; multo potius non tollitur ordina-
ria, nisi de ipsa fiat mentio: facilius enim tol-
litur extraordinaria, quam ordinaria iuris-
dictio. vt 3. q. 3. P. spatium. ver. quod fieri. si
tamen vis dicere, quod per secundum rescri-
ptum potest præueniri ordinaria iurisdictionis
non inchoata, quemadmodum et delegata:
non reprobo, licet ordinaria sit potior. et est
argum. ad hoc ext. 1. de rescript. spol. audita. in
fine. et si querat, quare secundum hoc non
sit necessarium facere mentionem ordinarię
iurisdictionis, sicut et delegatę? dico, quod v-
triusq. faciendā est mentio, si est cōcepta. Ideo
autem consuevit fieri mentio delegatę, et nō
ordinarię; quia ordinaria de iure generali
habetur. Vnde per speciale rescriptum tolli-
tur, quantum ad certam speciem, licet non
fiat de ea mentio. sed ubi vtraq. iurisdictionis
de iure speciali habetur, secus est, vt ext. 3.
de rescript. pastoralis. vel dicatur, quod eo i-
pso, quod Papa alijs scienter committit cau-
sam, videtur transiisse iurisdictionem ab
ordinario, vt ext. de off. ordinarij. pastoralis.
Itē videtur hic corrigi id, quod legitur ext.
3. de rescript. plerumq. vt usq. ad annū non
possunt præueniri litterę alicuius. quod po-
test concedi, vt statim possit quis alium præ-
uenire habentem priores litteras, dum tamē
prius potuit habere copiam iudicis, ut ext.
1. de rescript. si autem. et hoc intelligo, quan-
do aduersarius non præuenit diligentiam al-
terius, vt 16. q. 3. placuit. et su. eod. oblatę. Si
querat, vsq. ad quātum tempus dicatur ne-
gligens; dico, quod vsq. eo dū potuit habere
copiam iudicis, vt D. de vacationib. et excu-
satio. munerum. Theopompus. et satis uide-
tur moderandum esse tempus usq. ad tres
menses. arg. ext. 2. de rescript. ex parte. vel
usq. ad vnum mensem. vt 1. q. 1. constat. et
intellige, quando secundus exhibet suas lit-
teras, postquam prior composuit sarcinulas
suas, alias ei non noceret alterius festinatio,

ut D. ex quib. causis maiores, ab hostib. P.
vlt. et 1. sequi. Sed quid si ad appellationem
alterius impetratę sunt litterę altero præ-
sente, vel eius procuratore? in eo casu ille,
qui sciuit, et præsens fuit, non potest præ-
uenire alterum; nam punitur, vt cōtinuax,
vt ext. 3. de appel. s. p. et esset tunc idem, ac
si litterę essent impetratę de consensu par-
tium: quę similiter non possent præueniri,
vt ext. 1. de rescript. ceterum. eodem mo-
do videtur, quod si aliquis scienter aduersa-
rio mittit nuntium, vel impetrat litteras; si
postmodum velit ipsum conuenire coram
ordinario, cum sciat ipsum habere litteras,
non potest ratione iam dicta, et est argumē-
tum ad hoc ext. 2. de appel. ad hæc. Ioan.
c. *Ex rationabili causa*) Hic euidenter patet,
quod semper causa appellationis proponen-
da est, si tamen non præponeretur causa, et
postmodū corā iudice appellationis proba-
ret se iuste appellasse; bene cassaretur, quod
factū est post talem appellationē, vt ext.
3. vt lite non contest. accedens. Sed quare di-
citur causa appellationis, eū ab ea possit re-
cedi, et coram iudice appellationis non tene-
tur prosequi eam; sed aliam potest propone-
re, vt D. de appel. scio. in fine. et. argum. ext.
3. de appel. constitutus. in fine. Resp. ideo, ut
sciatur, an ei sit deferendum, vel nō. Sed que-
ro, que causa dicatur probabilis, nūquid illa,
quę iudici videtur vera, tan alijs? Videtur;
quod nō sit referendū ad opinionē iudicis,
ut infra de sent. excom. sacrum. sicut nec ad
opinionē iudicis refertur, quid dicatur ma-
nifestum, sed ad ipsam rei veritatem, vt ext.
3. de verb. sig. cum olim. ad idem facit. 3. q.
7. indicat. ext. 1. de constit. c. 1. si enim ad opi-
nionem iudicis esset referendum, vt illam
debeat admittere, que ei videatur probabi-
lis; sed potest esse, quod aliquid videatur vni
iudici probabile, et eius contrariū videatur
alteri iudici probabile; et sic vterq. iudex be-
ne sententiaret; et tamen contrarias senten-
tias ferrent, quod esse non potest. Item vide-
tur, quod iudex potius sequetur opinionem
aliorum, quam suam, vt infra eod. cum cau-
sa. Si vero dicas, probabilitatem ad opinio-
nem aliorum referri; contradicit ext. 3. de cō-
suetud. ad nostram. Vbi dicitur, quod iudex
non secundum aliorum, sed secundum suā
opinionem ferat sententiā sententiabit e-
nim iudex id, quod sibi videtur. D. de arbi-
tris. qualem. et iudex ex sententia animi
sui sententiabit, siue æstimabit, quid aut
cre-

credat, aut parum sibi probatū videatur,
ut 4. q. 3. s. p. nec debemus respicere rerū
naturam, sed opinionem nostram, vt D. de
iudic. sed et si. in fine. quod concedo, et aliud
est in manifesto, quā in probabili. Sed quid
si dubia est causa appellationis, an tunc de-
ferendū sit ad appellationem, an non? si deferat,
appellationi, ergo dicitur hic, quod tūc tā-
tum deferat, cum causa est probabilis. Si
vero deferat, ergo iudex dubitans an sit
iudex, potest iudicare, et cum dubitat an sit
suspecta sententiā per appellationē, potest eā
exequi, et sic obstat 11. q. 3. graue. Dico, quod
si iudex dubitat de causa appellationis, de-
bet summam cognoscere non formā iudi-
cij, sed inquirendo ab alijs, et sic sciet, an cau-
sa sit probabilis. sed quid si iudex semper
dubius relinquatur? tunc dico iudicem su-
perfedere debere, quia etiā in dubio potius
statatur appellationi, quam sententię, vt ext. 3.
de appel. dilecti. et infra de sent. excom. sa-
cro. nam præsumitur, quod propter grauamē-
ten appellationem, cum sit paratus prosequi
appellationē, vt ext. 2. de appell. tenor.
nec enim possit dubitare iudex, nisi appel-
lans aliquam causam haberet pro se. si enim
nullam haberet pro se, non dubitaret. sic er-
go iudex in dubio semper deferat appellatio-
ni, nam et deferatur appellationi factę con-
tra ius, vt ext. 3. de cōces. p. b. d. e. et eccl. nō
vac. constitutus. lo.
d. *Remittat*) Sed nonne ille iudex est ei sus-
pectus, cum appellauerit ab ipso, vt ext. 1.
de appel. ad hæc. sed dico, quod suspicionem
non potest allegare contra ipsum, cum ex
propria culpa processerit illa suspicio; sicut
nec ille, qui nō prosequitur appellationem,
vt ext. 1. eod. personas.
e. *In expensis*) Et hoc semper optinet, siue ca-
lumniose, siue nō calumniose appellauit, vt
ext. 3. eod. s. p. et ext. 3. de eo, qui mittitur
in posses. cum venisset. sed si calumniose ap-
pellasset; tunc magis puniretur, vt C. quorū
appellationes non recip. ab executore. vbi
punitur in quinquaginta libris. sed in crimi-
nali lite per edicta vocatus ab eodem acce-
dat, C. de appel. a Pro consulib. quidā tamē
dicunt, quod si appellans potest ostendere
se probabiliter errasse, non punitur in expē-
sis. arg. infra de sent. excom. sacrum. et D. de
legat. ij. qui solidum. P. etiam. alias quilibet
metu expensarum relinqueret ius suum in-
defensum, vt D. de petit. hered. illud. tūc au-
tē præsumitur non calumniose appellasse,
cum iuratum est de calumnia, vt 1. q. 7. san-

cius. et est argumen. ad istud. 2. q. 3. P. no-
tandum. sed hoc non concedo, vt 2. q. 5. om-
ni modo.
f. *Alioquin*) Hic manifeste videtur, quod
si iudex appellationis pronuntiat appellatio-
nem tenere, quod per hoc non expirat of-
ficium eius; sed incipiet de nouo cognoscere
de causa. et facit ad id extra. 3. de senten. et
re iudic. Rainūtius. in fine. et C. de reb. cre-
ditis. generaliter. P. si autem. in fine, et in
authen. de sanctis. eccl. et P. si quis con-
tra aliquem. argum. contra. 2. q. 6. P. si autē
quando. in fine, et C. de appel. eos. vbi dicitur,
quod tantum pronuntiabit appellationem
iustam, vel iniustam. Item queritur, an
coram delegato, qui de causa appellationis
cognoscit, possit alia causa proponi, quam
illa, quę est inserta in litteris. quod vide-
tur, vt D. de appel. scio. cū etiam nouis in-
strumētis possit uti, vt su. de fide instrumēt.
cum Ioānes. et C. de appel. eos. Item certum
est, quod coram iudice appellationis possit
nouam causam proponere per iam dicta iu-
ra. sed delegato eadem est commissā iurisdictionis,
quam habet et delegans, ergo et
coram delegato potest. quod satis potest ad-
mitti, nec in hoc excedit fines madati, si-
cut nec excederet, si audiret noua instrumē-
ta, vel nouas allegationes, maxime cum per
hanc constitutionem non tantum de causa
appellationis, sed de causa principali cogno-
scet, si appellatio fuerit iusta pronuntiata.
Ioan.

Cap. 4. Cum cessante.

Comminando) Videtur ergo, quod si
iudex comminatoria verba proferat
parti, quod ex hoc possit appellare, nisi de
hoc satisfaciatur iudex, quod non est verum:
quia tunc ex officio suo comminari debet,
vt D. de iudic. et post edictum. nec etiam sta-
tim debet quis moueri propter asperitatem
verborum, vt ext. 1. de rescript. si quando.
sed qualiter potest iudex mutare suum con-
siliū in alterius iniuriā cōtra regulā illam,
D. de regul. iuris. nemo. sed certe eo nō o-
do, quo ipse appellans mutare potest consi-
liū, vt 2. q. 6. si quis libellos. sic et iudex. et
intellige, si appellans adhuc non facit sum-
ptus ad prosequendā appellationem, vt
D. de condict. ob causam. si pecunia. in prin-
cip. sed nūquid iudex post decem dies po-
test mutare interlocutoriam? videtur, quod
non.

non, quia postea transit in rem iudicatam, si
cut et diffinitiva, vt ext. 3. de elect. cum dile-
ctus in fine. et ext. 3. de testib. significauerunt,
in fine. arg. contra ext. 1. de appell. significau-
runt. D. de re iudic. quod iussit. Potest dici,
quod licet transeat in rem iudicatam quoad
hoc, quod appellari non possit; non tamen
quoad hoc, qui reuocari possit. nam et ap-
pellans post decem dies possit renūtiare ap-
pellationi. Attende tamen, qualiter iudex
corrigit suam sententiam, quia si ita dicat;
corrigo sententiam meam, vel corrigo erro-
rem meū: sic fatetur se errasse. Ergo fatetur
illum habuisse probabilem causam appellā-
di: ergo fatetur iurisdictionem ab ipso iuste,
et vere translata. et sic amodo tamen non sibi
reddere possit iurisdictionem, cum fateatur
a se eam tamen translata. et sic dicere debet;
sed si in aliquo te grauauit, illud reuoco. Sed
nūquid, interlocutoria hodie transit in rem
iudicatam? non videtur, cū hodie iure com-
muni, non possit appellari ab ea; sicut hodie
secundum leges non transit in rem iudicatā.
ecōtra videtur, quod transeat: quia si graua-
tus fuerit per interlocutoriam, imputetur ei,
si non appellauit, cum habuit probabilem
causam. nam interlocutoria et si sit contra
ius, transit in rem iudicatam, sed appellatur,
vt 2. q. 6. non solent, dico, quod hodie non
transit in rem iudicatam. lo.

Cap. 5. Cum speciali.

Non competens^a) Trina scilicet, 16. q. 7. om-
nes decimes. 24. q. 4. de illicita.
b Assignet) Su. de appell. secūdo requiritis. li.
2.
c Cū iudice) Si enim causa est inter F. m. et
clericum, ita quod Ep̄s sit actor, eliguntur
arbitri. sed si clericus est actor; tunc coram
superiore agendum est, vt 11. q. 1. si clericus.
vel dic, quod licet clericus sit actor, vt si con-
queratur de Ep̄o de iniusta exco. munica-
tione facta ab ipso, hoc cognoscetur coram
arbitris.
d Aduocent tertium) Tamē sub hac forma
non posset compromitti in duos, vt si dissen-
tiant, quod eligant tertium. sed ipse ordina-
rius eos ad hoc cogere potest; ut si dissentiant,
quod eligant tertiam personam. D. de arbit.
item si vnus. P. penult. et ult. et ita, quod fa-
cit secundum legem illam p̄ceptum iudi-
cis, hoc hodie facit p̄ceptum canonis. et sic
arbitratur quātum ad hunc casum potest egre-

di fines sibi iniunctos, alias arbitri nihil ex-
tra compromissum facere potest. ut D. eod.
non distinguemus. P. ult. Idem uidetur dicē-
dum, si iudices dati sunt a principe, vt si dis-
sentiant, eligant tertium, vt C. de appell. iube-
mus. et in offerendis. licet et secus sit in alijs de
legatis, vt D. de re iud. duo. si autem illi duo
arbitri non possunt conuenire in vnam per-
sonam; iudex dabit eis unam. C. de iudic. cū
specialis.

e De recusatoris assensu) Secundum antiqua
iura (uit de voluntate actoris, quod si reus
dixit iudicem suspectum, an vellet, quod re-
cusatus delegaret alijs causam, vel quod par-
tes cogentur ad eligendos iudices, vt ext.
1. de foro compet. si quis. licet illa posset ali-
ter intelligi, hic autem ad arbitrium recusa-
toris dabuntur iudices, si probata fuerit sus-
picio. et nota, quod si hęc clausula de recusa-
toris assensu determinauit tamen totalem hanc
dissociationem, vt committatur tamen negotium,
vel ad superiorem transmittat; secundum
hoc in optione est recusatoris, an velit com-
mitti negotium, an transmitti ad superiorem,
et iste intellectus probabilis est. sed si deter-
minat tantum priorem partem; tunc vult
littera; quod secundum suam voluntatem e-
ligenda sit persona, cui committatur nego-
tium; dum tamen intelligas, quod non pos-
sit probari suspecta; et sic est contra D. de iu-
dic. obseruandum. ne is iudex detur, quem
altera pars petit nominatim. sed illud est in
odium eius, qui impetrauit suspectum iudi-
cem. De hac materia, quid sit officium iudi-
cis recusati, varie loquuntur iura. Hic dicitur,
quod possit alijs delegare causam, et ext. 1.
de foro compet. si quis. et C. de iudic. cum
specialis. alibi dicitur, quod remittat negotiū
ad superiorem. vt 2. q. 6. si quis in quacumq.
et ext. 1. de appell. c. vlt. et quod iudex recusa-
tus penitus abstinebit, vt ext. 2. de appell.
secūdo. ext. 3. de foro compet. licet. Item et
in alio inuenies contrarietatem, nam quan-
doq. inuenies, quod arbitri electi cognoscēt
de toto negotio, vt ext. 1. de appell. ad hoc. 11.
q. 1. peruenit. ext. de appell. c. vlt. C. de iudic.
cum specialis. quandoq. inuenies, quod tan-
tum cognoscunt de causa recusationis, vt
hic, et ext. 3. de foro compet. licet. Ad hoc di-
cunt quidam, quod si ordinarius recusatur,
tūc arbitri cognoscunt de toto negotio; sed
ubi delegatus recusatur, tantum cognoscunt
de causa recusationis; nec in eo casu recusa-
tus potest alij committere negotium, quia
litterę expirauerunt, sed obstat illa lex cum
spe-

† deter-
minet
† com-
mittat

† cogno-
scunt

specialis. quæ loquitur in delegato. item ob-
stat eis illa decretalis licet. de foro comp. quæ
de ordinario loquitur, et tamen arbitri illi
non cognoscunt, nisi de causa recusationis.
sed potest responderi aliud esse secundum
leges. et est ratio, quia cum secundum leges
non sit necesse probari causam recusatio-
nis: ergo oportet, quod coram arbitris aga-
tur causa principalis. Item in illa decretali,
licet. tātum causa suspicionis probatur; quia
loquitur illic, quādo arbitri electi tātū sunt
ad causam suspicionis; et hoc satis admitti
potest. Et secūdu hoc dicas, quod hęc con-
stitutio tantum loquitur in ordinario, quia
si probata est causa recusationis delegati iu-
dicis, reuertetur negotium ad delegantem,
vt 2. q. 6. si quis. et quod de ordinario loqua-
tur, indicat illud verbum, cum iudice.

f Vel ipsius confessione) Hic patet, quod con-
fessus non auditur appellans, vt 2. q. 6. qui-
cumq. consuevit tamen dici, quod sola con-
fessio non impedit in criminali, quin possit
appellari, vt 2. q. 6. P. sunt coram. si tamē con-
fessus in civili vellet probare errorem, audi-
retur appellans, vt D. de confessis. cum fidei
commisso. quia in causa appellationis audiri
possunt exceptiones omisse, vt C. de temp.
appel. per hanc. C. de appell. eos.

g Locor. distantiam) Su. de appell. cum sit Ro-
mana. lib. 1.

h Non curauerit) Triplex est terminus ap-
pellationis. quandoq. statuitur terminus ad

iter arripiendum, vt ext. de sent. et re iud. c.
ultimo. ext. 1. de app. peruenit. quādoque ad
p̄sentandum se iudici appellationis, vt
ext. 1. eod. cum sit Romana. et cap. signifi-
cavit. tertius terminus est, qui statuitur a le-
ge, scilicet annus, vel biennium; et infra il-
lum finita erit causa appellationis, ut 2. q. 6.
si quis appellat. et C. de temp. appel. l. nemo.
et l. vlt. circa medium. de hoc notauit 2. q. 6.
si quis appellat. Si ergo terminus statutus est
ad iter arripiendum: tunc planum est, quod
elapso illo termino cogi debet appellans ad
iter p̄sequendum. si autem statutus est ter-
minus ad p̄sentandum se iudici appella-
tionis; tunc cogendus est, quando in tantū
se arripuit, vt non possit ad illum terminum
se p̄sentare, vt 2. q. 6. si quis appellat. D. de
verbor. obligat. cum stipulatus sum. et l. hoc
iure.

i Comparente) Id est, ubi alius non habetur
aduertarius, quam ipse iudex.

k Probata) Nec enim tunc est necesse illum
esse p̄sentem, qui tulit sententiam; quia e-
ius ius non læditur, vt 2. q. 6. hoc etiam.

l Probatione defecerit) Videtur ergo, quod
appellans tenetur probare se iuste appellas-
se, et sic p̄sumitur pro sententia iudicis,
quod est contra id su. de probation. quoniā,
sed dic, quod non p̄sumitur pro sententia,
sed tantum pro eius processu.

m Ad regulares) Su. de app. reprehensibilis.
in fine.

LIBERTERTIVS.

TIT. I. DE VITA, ET HONEST.
CLERICOR.

Cap. 1. Ioannes.

PRIVILEGIO^a) Vxoratus
nō habet priuilegium clericale,
vt su. de vita, et honest. cler. sta-
tuimus, lib. 1. Dico tamen, quod
priuilegium est canonis illius, si
quis suadente, quia illud nō tam in fauorē
ordinis, quam in odium laicorum est intro-
ductū, vt su. de sent. excom. si vero. li. 1. Vn-
de delegatus illud priuilegium non posset re-
uocare, vt ext. 3. de sent. excom. *.
b Deferre) Si tamen priuilegio clericali vel-
let gaudere, teneretur ferre tonsuram, vt su.
eod. c. 3. et 4. li. 1. vel si habeat beneficium ec-

clesiasticum, vt hic, et 32. dist. si qui deponan-
tur. ut teneantur uiuere secundum regulam
ecclesiasticam, vt. 81. dist. dictum.

Cap. 2. Vt clericorum.

Ascilitas venia^a) 23. q. 4. qū iniusta. quid
Furis sit de clericis concubinarijs, habes
32. dist. nullus. Ioan.

Cap. 3. A crapula

A Crapula^a) Su. 4. dist. deniq. Ioannes.

Cap. 4. Clerici.

Clerici

Clericus⁹¹ dist. clericus. de cōsecr. dist. 3. numquam.

b *Tabernaculi* 44. dist. clericus.

c *Ad aleas* Quid de hoc iuris sit, dixi 35. dist. c. 1.

d *Congruentem* Quia si habuit nimis magnā coronam; signum est, quod sit conuersus, vt ext. 3. de succres. ab intest. cum dilectus. Io.

e *Rubeis* Ext. 1. de vita, et honest. cler. statui mus.

f *Deauratis* Hęc sine licentia Principis laicus etiam habere non debet, vt C. li. 11. de ve srib. holobaris, et auratis, nemo. tamen in ve srib. conformabunt se consuetudini regio nis, ne videatur hypocrita. vt 30. dist. si quis vir or. et dist. 4. erit. ne vilescat dignitas cleri calis, vt 80. dist. Epi. de hac materia habes 21. q. 4. in summa. Io.

g *Causa timoris* Tunc enim monachalis ha bitus non præiudicat, vt ext. 1. quod metus causa. perlatum.

h *Nec annulos* An per anulum probetur a liquid, vel matrimoniu, vel aliud, habes 30. q. 4. femina.

i *Nisi monachi* Patet ergo, quod monachus factus Eps non penitus absoluitur a regula monastica, vt notauit 16. q. 3. inuentum. licet arg. contrarium sit 18. q. 1. c. statui mus. Io.

TIT. II. DE PRÆBENDIS.

Cap. 1. Dilecto filio.

Resignatio⁹² Pure, non sub modo, nec sub conditione. similis renuntiatio fuit su. de renuntiatione. de multa. li. 2.

b *Vicissitudine* Arg. su. de testib. cum in of ficijs.

c *Procurator generalis* Et ideo videbatur, quod dominus contra factum procuratoris venire non debebat, vt su. de off. iud. del. cū olim. li. 2. sed tamen secus est, quia generali mandato nō videtur delegasse, nisi id, quod legitime potest facere, vt D. de condit. in de biti si procurator. et D. de his, qui in fraudē credit. si pater filio.

d *Admittantur* Hoc omnino videtur pos se ob stare Epi, quod ex hibuit ei reueren tiam quasi canonico †, vt su. de his, quæ fi unt a mai. par. capit. ex ore. Arg. su. de pri uil. cum olim. li. 3. Item in præsentia sua ges sit se tamquam canonicum. vnde quia eum non remouit statim, videtur ipsum appro basse. su. de paroch. coram. li. 3. C. de acquirē.

† cano nicus forte

posse. l. 1. C. de patria potest. si filium. 20. q. 1. quem progenitores. sed hoc poterāt igno rasse de modo electionis. Præterea quia ista non faciunt canonicum, sed tantum ius ta electio, vt D. de decurion. Herennius. C. de liberali cau. non idcirco.

e *Per biennium* Arg. C. ad Velleianum. au then. siue. su. de sponsal. ad id. li. 2.

f *Legatus* Su. de offic. leg. nouit. li. 3.

g *Contra Turon. concil.* Su. de præbēd. maio rib. li. 1.

h *Contra Later. concil.* Su. de cōcess. præb. non vac. li. 1. c. 2.

i *Assumi* Su. de concess. præb. non vac. ex parte. li. 3.

k *In diuidi* Vnitas enim diuisionem non recipit. 23. q. 1. loquitur.

l *Communicari* Potest tamen idem ius in so lidum esse apud unumquemq. vt su. de iure patron. c. 1. D. de seruit. vi. Io.

m *Augmentare* Su. de constit. cum M.

n *Adiecta* Immo etsi illa clausula non ef fet adiecta: tamen sine eius auctoritate non videtur, quod possit sine eius mandato con trauenire, su. de cōfirm. cap. 2. nam vbi prin cept confirmat, idem est, ac si ferat sententiā. C. de veter. iure enuel. li. 1. P. sed neq. ibi om nia nostra facimus. Verius tamen credo, quod eis nō obstat, quoru fauore est confir matio facta, quin ipsi ex suo consensu pos sint contrauenire, nisi illa clausula fuerit ap posita.

o *Intendebat* Hęc ratio sufficiens fuit, quia prætendebat idem ius, et eandem præbēdā conferre plurib. quod non valet id, quod factum est, su. de præb. tur. li. 3. sed si inten debat vtrumq. eligere in canonicum, talis electio valisset, vt su. de præb. dilectos. li. 3. quia intelligitur eos ad duo iura elegisse. nā ex suo consensu ius nouū creare possunt, et spirituale, sicut quādoq. sine temporal, quod est contra id 1. q. 3. si quis obiecerit. sed vnū est, quod perpetuo non potest consistere si ne eo, vnde illo mortuo, statim illud ius mor tuum est. Vnde non posset ibi peti canoni ca, tamquam ibi ius aliquod vacaret.

p *Non noceat* Sic su. de fide instrumen. in ter. Videtur tamen, quod causæ istorum ita sunt connexæ, quod sententia lata contra debeat ob stare reliquo, sicut sententiā la ta contra electum nocet intruso, su. 2. q. 6. hoc quippe. et sententia lata contra electo res nocet electo, su. de electione dudum. si cut sententia lata contra ordinatum nocet ordinatori, vt 81. dist. tantis. et 59. dist. ordina tos

tos. sicut sententia lata pro Martino, quod sit vir Bertæ, per consequens probatum est, quod Petrus non est Martinus, vt su. de spō sal. ex parte. sed tamē hic secus est, quod hic nō agitur de iure alterius, sed in præmissis ca sib. agitur, sic su. de adult. significauit. li. 1. D. de adulter. denūtiat. Sed quid si postea agi tur contra secundum, et ille secundus oppo nit, nūquid hoc proderit priori, et retracta tur? sententia lata pro vno ex socijs prodest omnib. vt 2. q. 6. P. diffinitiuā. vt est anti quū. D. si seruitus vindicetur, loci. P. secūdo. sed nō est ita, qui illud opponit, cum nō præ cessit sententia contra vnum.

Cap. 2. Dilecto fi.

Monuisse⁹³ Numquid eo ipso, quod mo nitus noluit eligere, poterant alij elige re ipso iure? Videtur, quod sic. vt su. de elect. quod sicut. li. 3. et cum nobis. maxime cum hora suspecta sit in electione. ut su. eod. cum inter. li. 3. et res est talis, quæ non capit dila tionem. su. vt lite non contest. quoniā. Econ tra videtur, quod teneatur expectare vsq. ad finem sex mensium. arg. 2. q. 6. appellato re. et su. de off. de leg. cōsuluit. li. 3. et vsq. ad tempus, quo desinūt posse eligere, vt D. de verbor. obligat. in sulam. nam cum adhuc aliqua superest dilatio, non videtur esse in mora ad instar absentis, qui expectatur, vsq. prope finem triennij. C. de iudic. prope randum. P. huius, ad hoc arg. D. de excus. tu tor. non tantum in principio. nam et tutor, qui spectat contutorem suum venire nolen tem, non vtetur precib. suis, præcipiti festi natione, sed moratoria cūctatione. D. de ad ministr. tutor. qui. P. 1. immo videtur, quod per totum tempus sex mensium non sit in mora, ad instar debitoris, cuius arbitrio totus vltimus dies cedit, vt insti. de verbor. oblig. P. 2. et arg. ad hoc su. de appel. personas. li. 1. et ita videtur, quod non interest siue in con tinenti ante sex menses, siue in continenti post sex menses fuit † electio. arg. D. de ver bor. oblig. qui autem. et D. de verbor. signif. ubi. sed hęc antea non proficiunt, vt patet ex hac decretali; et quia mora in electione suspecta est, vt dixi; et quia per alterius ne gligentiam nō debet alterius ius corrumpi. D. de liber. causa. si pater. et quia vitium alie næ cessationis ad dispendium tuum pertine re iuris ratio non patitur. vt C. de administ. tutor. l. 1.

b *Criminibus* rantis, su. 81. dist. canonicis.

c *Vinculo excommunic.* Su. de xrat. et qual. cum bonç. li. 2. su. de cler. excom. ministr. po

† fiat forte

stulasti. su. de elect. coram. li. eo. Io.

d *Non consueta hora* Su. de elect. in causis. li. 3. iu. de appell. qua fi onte. li. 1. su. de elect. venerabilem. li. 3.

e *In capitulo* Su. 2. q. 2. præceptum. contra 23. dist. in nomine.

f *Quibusd. laicis* Hoc nō fuit vbi*, 63. dist. Hadrianus.

g *Instituerat in Cātorem* In hoc falsum sug gessit, quia Archieps eum instituerat.

h *De sua electione* Su. de sent. et re iud. cleri ci. li. eo.

i *Peremptorie* Quod esse non debet, nisi ex causa, vt su. de dolo. dilecti. li. 1. et su. de in in teg. rest. cum ex officij. in fine.

k *Consanguinitatis* De hac materia dixi su. de off. de leg. cum olim. li. eo.

l *Post elapsum* Hic patet, quod mora nō pur gatur, su. de suppl. negl. prælat. licet. li. eo.

m *Impe dire* Vbi ergo potior † electio nul la est, non impedit, quin post illam possit ce lebrari, su. de elect. cum Wintonicis. arg. cō tra su. de elect. bonç. li. eo. Io.

Cap. 3. Vacante.

Turon. status⁹⁴ Su. de præb. maiorib. li. 1.

b *Inegrare* Sed quare tenetur integrare, cum talis electio nulla fuit, ut su. eo. dilecto. Respondeo, isti fuerunt simpliciter electi, et ideo tenuit electio. licet non valuerit talis af signatio, vt su. de præb. dilectus. li. 3. vel dic, quod licet non valuerit talis electio, Eps ta men tenetur integrare præbendam, cum ipse nō posset talem donationē, quā ipse se cit, reuocare, su. de donationib. inter. li. 3. su. de cōcess. præb. nō vacāt. c. ūpro questione.

c *Cōstitutæ* Hic patet, quod de vna præbēda possunt fieri duæ. et secundum hoc erunt i bi duo noua iura; sicut una ecclesia potest di uidi in duas. 16. q. 1. præcipimus. su. de eccles. x dist. ad audiētā. li. 1. et de vno fundo duo fundi. D. communia prædior. si quis duas. Io.

Cap. 4. De multa.

In iure priuatus⁹⁵ Idem est in præbēda, ut ext. 3. de concess. præben. non uac. litteras. et intellige, si prius sufficiens beneficium ha buit, vt 10. q. 3. vnio. et in alijs quinq. casib. qui notantur 21. q. 1. in summa.

b *Retinere contendere* Id est, contentiose vo luerit illud in iure retinere, si enim ante li tem contestatam ei renuntiauerit, eurat hęc poenam, sicut est in alijs statutis sub poena. vt D. rem ratā haberi amplius. D. de in ius vocādo quāuis. sic ponitur 16. q. 1. statui mus.

ddd

post

c *Post receptionem*) Fallit hoc in Episcopatu, quem recipiendo non statim perdit quis priora beneficia, nisi post tempus consecrationis, vt ext. 1. de elect. cum in cunctis. nec sola receptione perdit, nisi sequatur translatio, ut 21. q. 2. si quis. tamen dico, quod licet eligatur habens quis plura stipendia, siue ad maiorem, siue ad minorem dignitatem, sed recipiendo aliud perdit prius. * iura videbatur ineligibilis, qui haberet tale stipendium, vt ext. 1. de præb. quia, nisi sequatur translatio, vt 21. q. 2. si quis.

d *De suis cogatur*) Si propria habet, alioquin delictum eius redudaret in damnum ecclesie, vt ext. 1. de appellat. reprehensibilis. 16. q. 6. si Episcopus. sed si non habet propria, puniatur alia poena, vt 16. q. 6. illud. et infra de sent. excom. sub interminatione. lo.

e *Vt in eadem eccles.*) Nota, quod non facit hic mentionem de præmissa poena, vnde licet in eadem ecclesia recepit quis plures dignitates, nõ ideo perdit priorem dignitatẽ; quia poenæ sunt potius artandæ, quam extendendæ, vt de pæn. dist. 1. poenæ. D. de pæn. interpretatione. et rationem huiusmodi dicam.

f *Litteratas personas*) Hic magis habetur ratio litteraturæ, quam bonitatis in dispensatione optinenda; alias bonitas præfertur litteraturæ, vt 38. dist. sedulo. lo.

g *Per sed. Ap.*) Numquid ratione huius verbi intelligis Episcopum præclusam esse viam ad dispensandi circa pluralitatem stipendorum; cū a canone antiquo hanc habeat potestatem, ut 70. dist. sacror. et sicut Papa habet potestatem circa Episcopatus, sic Episcopus circa ecclesias, vt ext. 2. de excel. prælat. sicut vnire. nec credendum est Papam velle aliorum Episcoporum iura deminuere, vt 99. dist. ecce. et cap. nullus. et si cuilibet Episcopo sua potestas non seruetur; quid aliud est, quam quod ecclesiasticus ordo confunditur? vt 11. q. 1. peruenit. in fine. et quidquid facit Papa, semper intelligitur sine præiudicio aliorum facere, vt 9. q. 3. nunc uero. C. de emancip. lib. nec auus. nec enim debet nasci iniuriarum accusatio. vnde iura prodierunt, vt ext. 3. de accusat. qualiter. neq. credendum est, quod Romanus Princeps vno verbo velit iuris obseruantiam subuertere, vt C. de inoffic. testam. si quando. nec obstat, quod hic dicitur per sed. Ap. quia omnis dispensatio, quæ fit, per ipsam fit. et similes modos loquendi sæ

pius inuenio. nam metropolitanus suo iure potest consecrare Episcopum, et tamẽ canon dicit, hoc auctoritate sedis Apostol. ipsum facere. vt 64. dist. in ordinationes. simile est ext. 1. de offic. Archid. c. ult. item non dicit hic solum Papam posse dispensare: sed simpliciter dicit Papam. sed aliud est dicere solum Episcopum, aliud Episcopum dicere simpliciter, vt ext. 3. de testamen. requisisti. similiter canon dicit, quod omnis oppressus appellet ad sed. Romanam. vt 2. q. 6. ad Romanam. nec ideo excluditur, quin ad alios possit appellari. Itẽ per illa verba sibi Papa specialiter nõ reseruat hanc potestatem; ergo et alijs permittitur, ut ext. 3. de sent. excom. nuper. et nisi expresse corrigatur vetus ius, manebit vetus cū nouo, vt C. de appellat. præcipimus. in fine. et quotiens noua actio inducitur, vetus non tollitur, nisi hoc expresse dicatur, vt D. de actionib. et obligat. quotiens. Præterea Episcopi habent potestatem dispensandi circa longe maiora his, vt ext. 1. de iudic. at si clerici. et quæ illa sint notauit 1. q. 7. P. nisi. Econtra uidetur, quod Episcopus non habeat potestatem dispensandi circa hoc, quia per canonem Lateran. Episcopus priuabatur potestate conferendi beneficiũ, qui id cõferebat habenti alio, vt ext. 1. de præb. quia. Patet ergo, quod non potuit dispensare. Item cum hic Papa tantum exprimat, ergo alij non possunt, ut arg. 95. dist. illud. Quod enim de vno dicitur, de alio negatur. 25. dist. qualis. et sic argumentatur Innocentius ext. 3. de his, quæ fiunt ab Episcopo cap. 1. in fine. sic D. de cõdicio. et demonst. cū ita. Ad hoc dico, quod hodie adhuc eandem habent potestatem Episcopi, quam antea habuerunt in dispensando, nec aliquis Episcopus hanc habet potestatem, vt possit dispensare in hoc, quod aliquis plures ecclesias habeat, tamquam intulatas in diuersis Episcopatibus. nõ in hoc casu sequetur impossibilitas iuris. quia qua ratione talis clericus deberet ordines recipere ab vno, et ab alio, et æque cogeretur stare mandato vnius, vt alterius; cū ad data forte sint aduersa, et ille iurauit obedire vtriq. Ideo tẽ hoc sequeretur, quod unus ordinaret clericũ alterius sine dimissorijs litteris, et nemo potest duob. dominis seruire. hanc impossibilitatem iuris solus Papa potest operari. Vnde si Papa alicui concedit, quod habeat titulum in diuersis ecclesijs; hoc ipso dedit ei potestatem sumendi ordines, a quo velit, dum tamen

tamen quandoq. sumat ab vno, quandoq. ab alio; sicut quandoq. faciet residetiam in vna præbenda, quandoq. in altera. vel occupantis condicio erit ibi melior. Possunt ergo canonici adhuc dare alicui canonico alia præbendam, vel ecclesiam, non vt habeat illam pro titulo; quia hoc solus Papa potest, sed vt habeat eam pro beneficio, vt 16. q. 1. possessio nes. et. q. 6. illud. si tamen quis recipit secundam ecclesiam pro titulo, non statim eo ipso perdit primam, nisi se transferat ad secundam, vt 21. q. 1. si quis iam translatus. et etiam intellige, quando recipit secundam de auctoritate prioris Episcopi; alioquin si eo irrequisito reciperet secundam, adhuc posset reuocari a priori Episcopo, vt 7. q. 1. non oportet. et cap. si qui vero. et sic patet, quod ipso iure non perdit primam, nisi velis dicere, quod perdidit eam quantum ad se, non quantum ad Episcopum. non sufficit ergo recipere secundam, nisi ad piscatur possessionẽ illius, ad hoc vt perdat primam, vt 92. dist. si qui Episcopus. sed si quis in eodem Episcopatu recipit plures ecclesias, hæc constitutio nõ extenditur ad ipsum; quia ex hoc non sequitur repugnantia, cum semper maneat clericus vnus, et eiusdem Episcopi. si quis ergo vult recipere ecclesiam in alio Episcopatu, protestetur hoc, quod recipit eam quasi commendam, vel recipiat eam sub hac condicione, si Papæ placuerit: vel si Papæ non placuerit, substituatur ei alter, vt 64. dist. studui. P. finali. Mihi quandoq. Papa Innocentius dixit, quod talis electio non valeret, eligo istum, si Papæ placuerit; non magis, quam si diceretur, cognosco vxorem istius, si placuerit viro. Vel facias vim in eo, quod dicit maioribus. vt Papa dispenset de maioribus dignitatibus. Episcopi de minoribus. vel dic, quod præcluditur hic Episcopi tantum uaga, et indiscreta dispensatio, non utilis, veb. necessaria; sicut per remotionem appellationis nõ excluditur probabilis, vel necessaria appellatio, vel quæ inuenitur scripta, vt ext. 3. de appel. pastoralis. sic uides, quod cum prohibemur iurare, intelligendum est de temerario, et indiscreto iuramento. vt 22. q. 1. cap. 2. et est simile 33. q. 2. quos Deus. sic vides, quod si Episcopus promouet indignum, licet dispensare possit cum ipso: tamen punitur. vt 51. dist. qui in aliquo. nec est alia ratio, nisi quia indiscrete dispensat, vt 81. dist. quicumque. hoc potest probabiliter sustineri. et est bonũ arg. ad hoc 50. dist. vt constitueretur. lo.

Cap. 5. Graue nimis.

diligens inquisitio) Cum de hoc fama præcepsit, nam aliter nõ habet locum inquisitio. vel dic, quod semiplene fiat inquisitio, vt su. in constitutione illa, sicut olim.

b *Secundam correctionem*) Cum ergo Episcopus se possit in hoc casu corrigere, videtur, quod non eo ipso, quod confert beneficium indigno, perdit illa uice ius cõferendi. et sic est cõtra su. eod. nihil est. sed illam constitutionem intelligas cum dicto istius.

c *Instituta*) Sed quare præiudicat hoc absentibus. non uocatis, cum res inter alios acta alijs non præiudicet, ut ext. 3. de fide instr. inter. et est contra regulam illam, ext. 1. de adulter. si gnificasti. D. de adulterijs. denuntiasse. sed istud est propter causæ connexionem. quia ita est connexa causa ordinatoris, et ordinati; vt si vnus fuerit conuictus, et alter, vt 81. dist. tantis. in fine. et 3. q. 6. hoc quippe. sic ext. 1. de sponsal. ex parte. lo.

Cap. 6. Extirpandæ.

Trisurantis) 13. q. 1. P. item non alligabis.

b *Assignetur sufficiens*) Id est, quæ sufficiat sibi, et ius, vt 50. dist. illud eat. et vnde honeste, et sufficienter se potest procurare, et recipere hospites, vt ext. 1. de præb. c. vlt. tamen hæc sufficientia perpenditur ex qualitate personarũ, quia minus debet sufficere pauperi, quam diuiti, ut 41. dist. non cogantur.

c *Deseruiat in ordine*) Vt 24. dist. presbyteri. sed ideo dicit hoc, quia si ecclesia sufficit pluribus. potest etiam in minori ordine ministrare suæ ecclesie, et habere secũ aliũ, qui in ordine sacerdotali ministret. secus si sufficit tantũ vni, ut ext. 1. de etat. et qual. præterea.

d *In maiori ecclesia*) Hic manifeste videtur, quod non potest quis habere simul præbendam, et ecclesiam, quod concedo, si vtramq. velit habere, quasi titulum.

e *Est perpetuum*) Eo ipso est perpetuus, quod de auctoritate Episcopi est institutus, vt ext. 1. de off. vicarij. ad hoc.

f *Pro beneficio conferre*) Hoc enim in posterũ posset esse perniciosum ecclesie, vt ext. 2. de arbitris. peruenit. lo.

Cap. 7. In Later.

Concilio) Ext. 1. de iure patron. quod autem.

b *Temporalibus*) Qualiter hoc intelligatur, habes 16. q. 2. saue. ext. 1. de capel. monach. in ecclesijs.

clesijs. Ioan.

TIT. III. DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ, ET ECCLESIAE NON VACANT.

Cap. 1. Accedens.

Cum in multis Generalior est enim ista concessio, cum potero, quam ista cum vacabit; et in vna promissione contingit ita expectare mortem alterius, sicut in altera: nam possunt aliqui iuste priuari ecclesijs, aliqui renuntiant ecclesijs. Itē quia possunt alij adiungi tamquam socij in ecclesia; item de vna ecclesia possunt fieri duæ, et sic nō est timor, quod speret mortē proximū, quod fuit causa prohibitionis, vt su. eo. c. 2. l. 1. Sæpe enim permittitur aliquid in genere, quod non permittitur in specie, vt 13. q. 2. non æstimemus. 23. q. 4. nō potest. et D. de quæstio n. l. 1. P. quæstionem. eodem modo videtur, quod hæc promissio teneret; promitto tibi ecclesiasticum beneficium; cū ipsa sit generalis. Io.

Cap. 2. Postulastis.

Sed canonici Hic manifeste habes, quod non deuoluitur ius a capitulo ad Episcopum, ubi Episcopus est unus eligentium; vt de hac materia plene sum executus su. de off. ord. inrefragabili. Sed qualiter potest Episcopus sedere in capitulo, quasi canonicus? nam quam cito fit Episcopus, vacant omnia priora beneficia, su. de elect. cum in cūctis. et muniticeps definit esse, senatoriam adeptus dignitatē, vt D. de verb. significat. si muniticeps. nec potest dici, quod postea possit eligi in canonicum, quia secundum hoc oporteret ipsam cōfirmare suam primam electionem, quod esse non posset, su. de institutionibus, cum ad nostram. l. 3. Sed dices, quod licet dignitates priores perdat, ius tamen canonicum retinet, non tamen, quod prius habebat, sed scilicet quod consuevit Episcopus habere per vicariū: et eo ipso, quod quis eligatur in Episcopum, eligitur ad tale ius canonicum, sed fortius obicito, si Episcopus eligatur, quasi canonicus de nouo electus, ergo in eligendo primam uocem non habebit, vt de hoc dixi su. de off. ord. inrefragabili. Resp. illud ius canonicum, ad quod electus in Episcopum est, est privilegiatum, et excedit alia iura. et hoc ideo, quia istud ius annexum est Episcopali dignitati, et ratione connexionis sæpe fortitur aliquis privilegium, vt 18. q. 4. si quis cōtumax. D. de rei vindic. quæ religiois.

Dolus est Si ergo capitulū procurate Episcopo infra semelre nō eligit, nō oberit hoc

capitulo, ut hic dicitur; quia illud tempus restituentū est eis. D. ex quibus causis maiores, ait Prætor. P. vlt. et l. sed et si. P. hoc quoque. et su. de in integr. restit. ex litteris. l. 3. secus si dolo alterius factū esset, tunc ageretur contra illum, qui dolum fecit. D. de dolo. arbitrio. P. penult. Io.

Cap. 3. Accedens.

Nunquam suum Hæc ratio hodie non excusat, su. de appel. vt debitus. l. eo. **Admissus** Videtur, quod electus a canonicis potior esse debet; quia prius erat electus, quod licet potuit fieri. Vnde proxime vacans, prius ei assignanda est. **Publice** Hic videtur, quod si aliqua exceptio obicitur electo, nisi electus sit publice in famatus de eo, quod obicitur; quod differenda sit exceptio, donec electus sit admissus, sic supra de appell. cōstitutis. in fine. l. 3. sic C. de falsis. l. 2. sic C. de edicto D. Hadriani. l. 2. licet secus sit in teste su. de testib. super eo. l. 1. Itē contra 81. dist. tātis. v. primodixi. **Perpetuum silentium** Super præbenda, nō super illis, quæ prius habuit. su. de electione per inquisitionem. su. de accusat. super. l. 3. **In expensis** Nā quia exceptionē, quā obicit, non probat; in expensis est condemnandus. su. de except. pastoralis. l. 3. su. de dolo, finē l. i. l. 3.

Cap. 4. Dilectus f. G.

Reciperem Nota, quod consideratur tempus receptionis litterarum, sic su. de foro comp. licet. l. 3. sicut in litteris, quæ impetrantur contra usurarios. Quandoq. licet tempore oblati libelli non recte agat, si tamē postea incipit ius competere, percipi potest iudiciū, vt D. de pig. act. si rē quamlibet. D. de rei vind. si autem. P. primo. D. de inoff. testa. si non. P. vlt. Arg. cōtra quia tempus datur est cōsiderandū su. de rescript. eā te. l. 2. Itē arg. cōtra D. ad exhibendū tigni. P. vlt. Itē est hic argumētū, quod si iudex tempore impetrationis litterarū sit excommunicatus, et tempore receptionis sit absolutus, quod valēt litteræ tales. Arg. su. de appell. super eo. su. de rescript. pastoralis. l. 3. D. de iudicijs. cū furio. sus. arg. su. de etat. et qual. præterea. D. de adq. hered. l. 3.

TIT. III. DE HIS, QUAE FIUNT A MAIORE PARTE CAPITULI.

Cap. vn. Ex parte.

Fabricam Licet enim solus ille teneatur ad restitutionem fabricæ, qui partem de putatā fabricæ recepit, ut 10. q. 3. vno. et q. 1.

1. decernimus. tamen et alij conferre tenentur. 16. q. 1. si monachos. su. de eccles. edif. c. vlt. Ioan.

Negligatur Sic su. eod. cum in cunctis. l. 1.

TIT. V. DE REB. ECCLESIAE NON ALIENANDIS.

Cap. vn. Cum laicis.

Cum laicis 96. dist. bene. **Principes saculares** Nota, quod laici principes possunt dare privilegia ecclesijs. vt 16. q. 1. generaliter. 17. dist. P. hinc etiam. et ext. 1. de immunit. eccles. non minus. immo vt videtur, possunt dare privilegia libertatis, vt 63. dist. in synodo. ext. 3. de in integr. restit. auditis. arg. contra 10. q. 1. nouerint. **De alienatione feudorum** Ext. 3. de constitut. quæ in ecclesijs.

TIT. VI. DE FIDEIVSORIB.

Cap. vn. Quod quibusdam.

Minimo accipiat Nec clericus, nec monachus fideiubere potest, vt 11. q. 1. sicut. et ext. 1. de fideiussorib. clericus. nisi necessitas sit, tunc tenetur ex pietate subuenire alij, vt 86. dist. non satis. sed pro ecclesijs suis possunt fideiubere, ut hic dicitur, et in authent. de sanctiss. Epis. P. alum. Item inter se possunt fideiubere, cum conueniuntur, vt C. de Epis. et cleric. omnes. P. in hoc. Item nec adstrictus curiæ potest fideiubere, vt C. locati curiales. Io.

In utilitatem domus Sed nec tunc agitur ex illo contractu, cum ille nullus sit, sed actione de in rem verso.

TIT. VII. DE PIGNORIBVS.

Cap. vn. Significante.

Recolligere Id est, redimeret. **Per certum** Ergo non imputatur domino malitia nuntij, vel procuratoris; si modo credebatur idoneus, vt hic, et D. commodati argentum. sic C. qui petant tut. cum a matrib. arg. contra su. de off. deleg. cum olim. l. eo. et D. de prescript. verb. apud. P. vlt. et 3. q. 7. in grauibus. Io. **Legis commissoria** C. de pactis pign. l. 1. et 2. **Vel iuramento** Arg. contra su. de iureiur. cum contingat. lib. eod.

TIT. VIII. DE SEPULTVRIS.

Cap. vn. Sincerum.

Pœnitens Bene potuit esse pœnitens, et tamē eici extra cœmeterium, vt torneato

res, vt su. de torneam. cap. 7. ut latro, qui in sine pœnituit, sed non satisfecit, vt su. de raptorib. super eo. vel forte fuit interdictus, a lias pœnitenti, cui datur eucharistia, dabitur etiam sepultura, vt 13. q. vlt. cap. vlt.

TIT. IX. DE DECIMIS.

Cap. 1. Cum contingat.

Proprijs manib. Expressius dicit hæc decretalis, quā alia, quod si res aliqua transit ad privilegiatum, quod censetur iure privilegiati. istud tamen corrigitur infra eodē nuper.

Ab antiquo Forte ex prescriptione, vt su. de prescr. ad aures.

De iure communi vt 16. q. 1. statuimus. et cap. de decimis. nō ergo spectat ad Episcopum. vnde in decimis parochialis ecclesiæ dico Episcopum non habiturum aliquam portionem; et capitula illa, quæ dant Episcopo partem decimarum, loquuntur de decimis Episcopalis ecclesiæ. 16. q. 1. quicquam.

Non alium Su. eod. ex parte. l. 3. contra. sed ibi loquitur, cum aliquis ex privilegio habet decimas, in quo casu intelligitur etiā habere decimas noualium, vt infra de privilegijs, quia, sed hic loquitur, cum habet ex prescriptione. et sic intelligas, quod est infra eod. cap. prox. Io.

Cap. 2. Cum in tua.

Et minutas Vt pastus et animalium, ligna in siluis, vel pisces, si sint aquæ, quæ modo et exercitata est.

De iure censuri Sic 12. q. 2. cognouimus. in fra de privileg. quia. D. de usu cap. eum qui. D. de pecul. hinc queritur. P. primo, contra: vbi habes, quod peculum quandoq. duplici iure censetur.

c De iure communi) Su. cap. proximo.

Cap. 3. Dudum.

De iure communi 16. q. 7. omnes.

Probare Hic manifeste videtur, quod aliquis tenetur probare titulum, su. de probat. licet. l. 3. et su. de prescript. si diligenti. nam cum secundum canones longa, et longissima prescriptio non differant, sed in longa prescriptio oportet probare iustum titulum, ut C. de prescript. longi temp. diutina. et C. de usucap. pro herede. l. vlt. ergo et in longissima secundū canones. et est istud cōtra id, quod dixi su. de prescr. quoniam. l. eo. nā ibi dixi, quod etiā erroneus titulus præstat

causam præscribendi, et hic non sufficit probare titulum talem. Item et est istud contra id, quod dici consuevit, quod sufficit allegare titulum, sed non oportet probari. sed dici potest, quod isti suspecti erant; unde oportebat eos probare titulum, et etiam iustum titulum. Ioan.

c *Memorati*) In parte capituli, quæ hic non est.

d *Confirmatam*) Quia licet donatio fuit inuoluta: tamen ex confirmatione Principis potuit habere robur, vt 16. q. 6. si Episcopum, su. de transact. c. 1. in fine. li. 1. D. de adoptio. lo.

e *Laicali*) Vt 16. q. 7. si quis deinceps.

f *In constitutione*) Su. de donat. pastoralis. li. 5.

g *In privilegijs*) Su. de privileg. si de terra.

h *XL. annorum*) Su. de præscr. de quarta.

i *Et alij*) 1. q. 7. Daibertum. Su. de dote post diuort. restit. nuper. li. 3.

k *Nullatenus derogetur*) Numquam enim intelligitur derogatum iuri alterius, nisi hoc exprimat. 85. dist. Florentinum. 90. dist. ecce.

Cap. 4. Tua, et infra.

Tua^a) Hoc caput est pars illius su. eo. tua. li. 3.

b *Sed potius restringenda*) Sic su. de rescript. nonnulli. li. eo. quia odia restringenda sunt, fauor ampliandus, D. de liberis, et postum. cū quidam.

Cap. 5. In aliquibus.

Compellantur^a) Pactum enim non nocet ecclesie, quin a quolibet possessore possit petere decimam, vt ext. 3. de decim. pastoralis, infra eo. pleriq. su. de pactis, pleriq. D. de pactis, inter. D. de initor. si cum vilico. sed si possessor recipit partem fructuum, et dominus partem; vterq. conueniendus est, vt ext. 3. eo. cap. 1. et 2. lo.

b *Ex loci consuetudine*) Sic ergo attenditur consuetudo loci in soluendis decimis, nec mirum, cum etiam consuetudo attendatur in baptismo, ut de consecrat. dist. 4. de trina. et in matrimonio, vt ext. 1. de cogn. spirit. cap. 2. Item in continentia clericor. vt 84. dist. cū in præterito. et eque punitur præuaricator consuetudinibus, ut præuaricator legis, vt 11. dist. in his reb. et istud intelligo de consuetu-

dine approbata a Papa, alias non valet consuetudo, quantumcumq. longa, quæ absq. peccato mortali non potest seruari, vt su. de præscriptionibus. quoniam. verum capitulum dicit, qui minus plene dedit decimas, modo emendet. ut 16. q. 7. quicumq. quia præscriptio non habet locum in decimis, vt su. de præscr. cap. vlt. multo minus consuetudo. vel intellige de illa consuetudine, de qua dicitur ext. eo. c. vlt. vt ista consuetudo in præscriptionibus. decimarum licere videatur, quod ille iure diuino debuerit, 23. q. 5. dicat. lo.

Cap. 6. Cum non sit.

Precedat solutio decimarum^a) Sed quid refert siue præcedat, siue sequatur, cum et colonus pro sua portione, et dominus pro sua præstet decimas? vt ext. 3. t. eo. cap. 1. et 2. Resp. licet vterq. conueniri possit; melius, et commodius est ecclesie conuenire vnum, quam spargere accusationem in plures, vt D. de exercit. li. 1. P. vlt. et l. sequenti. distinguunt tamen quidam, quod si dominus aliquotam partem habet fructuum pro censu, vel pro tributo, vt tertiam, vel quartam; in eo casu si primo res tota est decimata, postea non est pars domini decimanda. Si vero certam partem dominus recipit, ut duos corbes vini, vel frumenti; vt tunc postquam totum est decimatum, etiam decimetur pars domini, quia domino ex priori decimatione nihil minuitur, sed in priori casu minuitur. sed hoc obuiat regulæ, quæ dicit, quod bona fides non patitur, vt idem bis exigatur, vt D. de regul. iuris. bona fides. secus tamen dico, ubi aliquis ex causa lucratiua rem possidet, vt donatarius, et legatarius nam ibi res eadem secundo decimatur ratione lucri, vt ext. 3. eo. pastoralis. et ext. 2. eo. non est. Idem dico, ubi extraneus instituitur heres. sed si aliquis ab intestato succedit ibi, non decimatur, quia ibi est hereditas debita iure naturæ, vt D. vnde liberi. scripto. P. vlt. lo.

b *Cum onere*) D. de contrah. empt. alienatio. Ioan.

Cap. 7. Nuper Abbates.

Componendum^a) Sic ergo sacerdos potest componere cum aliquo super decimis, ut ext. 1. de decim. ex multiplici. hæc tamen compositio tantum personalis erit, nisi sit confirmata

firmata auctoritate Papæ, vt ext. 2. de transact. veniens. sed numquid Cistercienses, vel alij monachi non habentes populum possunt præscribere decimam? non videtur, cum decimam de iure habere non possint, vt 16. q. 1. peruenit. ergo non possunt eam præscribere, vt ext. 1. de præscr. c. vlt. Videtur tamen hic, ex quo nomine compositionis eas habere possunt, quod etiam eas possint præscribere. lo.

TIT. X. DE REGVLARIB. ET AD RELIGIONEM TRANSEVNTIB.

Cap. vn. Postulasti.

Prudentia^a) Hic canonizatur opinio H. qui dicit, quod sicut doli capax potest se obligare diabolo, vt ext. 1. de delict. puer. pueris. sic Deo, et sicut in matrimonio carnali malitia supplet etatē, vt su. de desp. impub. manifeste. sic in spirituali. contrarium tamen consuevit dici ab alijs, vt notauit 20. q. 1. in summa.

b *Ab q. protestatione*) Hic habes, quod nisi ingrediens protelatur, quod animo probandi intret, præsumitur intrare animo manendi. simile su. eo. consulti. li. 3. sic su. de testib. presentium. D. de negot. gest. Nelsenius. Ioan.

TIT. XI. DE CONVERSIONE CONIVGATOR.

Cap. vn. Accedens.

Processu uero temporis^a) Sed non ne per spatium sequentis temporis videtur mulier ratificasse ingressum viri, arg. su. qui clerici, vel vouent. insinuante. li. 3. cum enim per aliquantulum temporis post ingressum viri tacuerit, non videtur, quod postea audiatur. arg. su. de sponsal. ad id. li. 2. su. de frigid. et maleficiat. cap. 1. Resp. sic. et ideo Papa distinguit in fine, an fuerit senex, vel iuuenis. non videtur necessaria distinctio, cū talis licentia nulla fuerit, siue fuerit senex, siue iuuenis, vt 33. q. 5. notificasti. sed si esset iuuenis, tunc non ratificatur ingressus per patientiam sequentem, cum nec expressam querat dare licentiam, nisi intret religionem. sed in senex sufficit, quod uoueat continentiam ad hoc, ut vir possit intrare religionem. su. eo. cum sis præditus. li. 1. varias autem opiniones tractare consueuimus 27. q. 2. Agathosa. et 33. q. 5. qui vxorem.

b *Illius etatis*) Videtur hic, quod si mulier est vetula, sufficit qualiscumq. licentia ad hoc, vt ipse teneatur stare in religione, et ipsa teneatur continere. Arg. contra 33. q. 5. notificasti. quia ibi dicitur, quod coacta licentia nulla videtur. sed expone causam dicti, vt iam dixi, quia per patientiam sequentis temporis, videtur violentia profugata.

TIT. XII. DE STATV RELIGIOSORVM.

Cap. 1. Cum nobis.

Inde remotis^a) Hic videtur, quod si monasterium monachorum non potest reformari nisi per canonicos, quod Episcopus possit ibi instituere canonicos. Sed si monachi enormiter viuunt, non ideo Episcopus sua auctoritate potest ibi instituere clericos sæculares, nisi hoc faciat auctoritate Papæ. ut su. ne clerici, vel monachi. cap. penult. li. 1. nisi ita sit, quod aliqui non inueniantur de ordine illo, vt su. de relig. domib. inter. li. 3. Aliter ergo de monasterio non potest fieri secularis ecclesia; tamen de seculari ecclesia potest fieri monasterium, vt su. de eccles. a. dist. ad audientiam. li. 2. et 16. q. 7. si quis vult. Ioan.

Cap. 2. In singulis.

Alio iure^a) In uisitationibus. procuratio nib. et correctionibus.

b *Non consueuerint*) Per hoc videtur, quod etiam Abbates exempti teneantur venire ad tale capitulum.

c *Ad hoc aptum*) Id est, vt habeatur ratio distantie. ut 63. dist. cum longe.

d *De ipso*) Id est, de capitulo.

e *Ac ipsi*) Quid iuris sit, si isti quattuor discordant in pari, vel impari numero: habes distinctum 2. q. 6. P. est autem quadoq. et P. ut si plures videtur tamē, quod isti non sint delegati, sed potius quod potestas eor. videtur ordinaria, et secundum hoc si dissentiant in pari numero, tenet sententia illorum, qui absolunt, ut D. de re iud. inter pares. Ioan.

f *Excusatione*) Videtur per ista tria verba reo subtrahi omne auxilium non tantum appellacionis, sed etiam recusationis, vel supplicationis. Quia cum capitulum elegerit illos duos Abbates, certum est, quod illos non potest recusare, vt 3. q. 3. offeratur. Ergo videtur

tur, quod nec illos recusare possunt, quos ipsi Abbates eligunt. Tamē videtur, quod si aliquis de capitulo a principio contradiceret, et ostenderet iustā causam; quod esset audiendus: et hoc innuitur, cum dicit, absq. contradictione, et hoc ideo dico, quia expressē numquam (potest inhiberi) recusatio, ut C. de senten. et interlocut. l. vlt. lo. g. *Ac appell.*) Prohibita enim est appellatio regulāb. in correctione, ut ext. 1. de appel. reprehensibilis.

h Proportionaliter) Idest secūdu diuitias cuiuslibet, sicut in nauī fit collatio secūdu proportionem, et secūdu estimationē rerū, ut D. ad legem Rhodiam l. 2. P. iacturā. in princ. i. *Singulas Abbatis*) Ergo et exemptas. k. *Vice nostra*) Numquid ergo si Ep̄s loci vult visitare locum eundem, prap̄ponetur illor. visitatio suā, cum illi vice maioris visitet? dico, quod sic; quia prap̄sumeretur, quod Ep̄s causa impediendi illos, non visitandi causa venisset: nisi prius denuntiasset Ep̄s, quod vellet visitare. lo.

l Corrigentes) Nūquid ergo fit prap̄iudiciū Ep̄o loci? cum tamen in principio capituli dixit saluo iure dioecelani. Ideo dici potest, quod tunc demū corrigent, cum Ep̄s est negligens, sed in exemptis statim corrigent. Ioan.

m Denuntiet Ep̄scopo) Forte in hoc vult ius dioecelani esse saluum, de quo dixit in principio huius capituli. sed obicitur: aut Ep̄s si it negligens in corrigendis excessib. aut nō. Si fuit negligens, ergo deuoluta est potestas ab Ep̄o, ut 9. q. 3. cap. ult. et cap. cum sci mus. si non fuit negligens; quare ergo vsurpant illi visitatores ius suū in corrigendis excessibus. quia si cuiuslibet Ep̄o sua iurisdictione non seruat, quid aliud est, quam ecclesiasticus ordo consumitur? ut 11. q. 1. peruenit. in fine. dico, quod licet Ep̄s fuerit negligens: tamen admoneri debet primo, ut ext. 3. de off. ordin. quanto. et 11. q. 3. nunc vero, uel ideo defertur hic Ep̄o negligenti, quia in alio prap̄iudicatur ei, cum constituuntur visitatores in sua dioecesi. lo.

TIT. XIII. DE RELIGIOSIS DOMIBVS.

Cap. 1. Cum uen. f.

Ecclesiam) Hic videtur, quod si ecclesia vna agat de subiectione alterius ecclesie, quod non sit agendum contra ipsam eccle-

siam, sed potius contra illam ecclesiam, quæ est in possessione eius. Ad id faciat su. de elect. querellam. li. 3. 16. q. 3. inter. su. de sent. et re iudic. dilecti. li. 2. D. de lib. exhibē. l. vlt. D. de seruitutib. l. vlt. D. si seruitus vendic. is, cuius familia. Arg. contra su. de appel. ad audientiam. li. 2. su. ut lite non contell. quoniam. 12. q. 2. quicūq. militum. D. de vi fructu legat. haftenus.

b *Pertinentijs*) Nimis est longa ꝑ petitiō, ut D. de verbor. signific. verbum illud pertinere.

c *Annotatio*) In qua citius deprehenditur vitium, ut su. de fide instrumentorum inter li. 3. Ioan.

d *Non appareat*) Prap̄sumitur tamen, quod nomine monasterij soluerint. 12. q. 3. pontifices. 7. q. 1. scire. sed numquid tenetur soluens censum, assignare causam solutionis? quæstio est Sabbatina. 2. g. quod nō. su. de cētib. peruenit.

e *Ad prescriptionem*) Et tamen a tribus Abbatibus iuit solutus. sic su. de causa. possess. cū ecclesia. su. de off. deleg. cum olim. li. eo.

f *Non sufficit*) Su. de fide instrum. c. 1. et C. locati ad probationem. nam æque potest ille, qui non est dominus locare, ut dominus. D. locati, qui insulam. in princip. tamen possessio probatur per solutionem pensionis. D. de adquir. possess. quamuis. P. primo. D. de rei vindic. quædam.

g *Constitutam*) 16. q. 7. omnes.

h *Proprietate predicta*) scilicet propter rasuram in loco suspecto, et superlinearē scripturam, sic su. de fide instrum. cap. 1. li. 3. su. de fide instrum. ad audiētiam. li. 2. Ad hoc enim, ut credatur instrumento; oportet, quod sit sine omni suspicione, ut su. de refer. cum adeo. li. 3. C. de edict. D. Had. l. vlt. sed quid si rasura reposita fuerit eadem manu? non videtur, quod obstat. su. de priuil. cum olim. li. 3. et C. de fide instrum. comparationes. Item quid si rasura sit in loco vno, et tamen per illa, quæ posita sunt in instrumento, probetur propositū videtur, quod sufficit ad probandum. su. de sent. et re iud. cum I. et A. li. 3. C. si ex falsis instrum. l. 3. Ioan.

Cap. 2. Cum dil. f.

Verat habitatione) Notare vult differentias inter litteras procuratorias, et litteras de rato: nam vbi aliquis simpliciter constituitur, licet generaliter constituatur; tamē tran-

transigere non potest, sed si cū clausula de rato tunc transigere potest; alias nihil operaretur illa adiectio, et sic intelligitur D. de procurat. mandato.

b *Repromissio*) Non enim potuit renuntiare priuilegio suo, su. de arbitris cum tempore. li. 3.

c *Prescriptione*) Hic de vna exceptione permittitur transire ad aliam ꝑ. sic su. de prap̄scr. auditis. li. 3. D. de except. nemo. similiter de vna actione transitur ad alias ꝑ. su. de confirm. vtuli examinata. li. 3. C. de in offic. test. contra. arg. contra su. de appel. sollicitudinem. li. 3. D. de tributoria, quod in heredē. P. eligere. C. de non numerata pecu. authen. cōtra qui propriam. De hoc videtur, sicut dixi, 13. q. 1. in fine. Ioan.

Cap. 3. Ne nimia.

Religionem) Nam nouum collegium nō potest institui inconsulto Principe, ut D. de colleg. l. 3.

b *De approbatione*) Sic qui nouam constituit dignitatem in ecclesia, constituet eam secundum consuetudinem aliarū ecclesiarum ut. ext. 3. de consuet. cum olim. similiter noua ecclesia regetur cōsuetudine aliar. ut ext. 3. de cētib. c. vlt. lo.

c *Pluribus*) Sicut nemo potest simul regere Abbatiam, et ecclesiā saecularem. 16. q. 1. presbyteros. Ioan.

TIT. XIII. DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, VEL ALTARIS.

Cap. vn. Ligneis.

Quod cum parietes) Hic patet, quod quādiu parietes integri sunt, quod non est consecrandi ecclesia, vel etiam si parietes sunt successiue reparati, ut de consecr. dist. 1. de fabrica. Item patet hic, quod alia est consecratio ecclesie, alia altaris, ut su. eo. ad hoc. lib. 2. lo.

TIT. XV. DE CELEBRATIONE DIVINI OFFICII.

Cap. 1. Consulisti.

Aspersione) Sed si in ecclesia essent sepulti, etiam parietes essent dealbandi, ut de consecr. dist. 1. ecclesiam.

b *Aqua*) Ut su. de dedicat. eccles. proposui

si. Ioan.

Cap. 2. Dolentes.

Incopata) De consecr. dist. 4. rettulerunt.

TIT. XVI. DE BAPTISMO, ET EIUS EFFECTV.

Cap. 1. Licet.

Euertentes) De iure enim ecclesia Graecorum est subiecta Romanæ ecclesie, ut 24. q. 1. rogamus.

b *Et adhuc, sicut*) De consecr. dist. 1. peruenit. lo.

Cap. 2. Statuimus.

Statuimus) De consecr. dist. 1. peruenit. Ioan.

b *Gravior*) Arg. quod propter culpam teneatur quis ad omnia illa, quæ sequuntur ex illa culpa. 31. q. 2. de neptis. 1. q. 1. placuit. ext. 2. de homicid. in spectis. arg. cōtra 15. q. 1. inebria uerunt. et D. de furtis verum. Ioan.

TIT. XVII. DE INMVNITATE ECCLESIAE, ET EIUS ORNATV, ET REVERENTIA RELIQVIAR.

Cap. 1. Relinqui.

Clerici ecclesiarum) In ecclesijs tamen iudicari potest, et debet, ut 2. q. 2. prap̄ceptum.

b *Domus in vicinis*) De consecr. dist. 1. vestimenta.

TIT. XVIII. DE CENSIBVS.

Cap. 1. Super quibusdam.

Abergarias) Nā nec patroni, nec aduocati ecclesiarum aliquid possunt petere a clericis, nisi ab Ep̄scopo fuerit institutum. su. de iure patron. prap̄terea. li. 1.

b *Liberaltate*) Nam in necessitate nemo liberalis existit. D. de adimen. vel retiner. legatis. l. cē legatā. tamē eatenus tenuit remissio, quatenus tenuit obligatio. su. de appellat. ad prap̄sentiam. li. 1. 16. q. 1. frater noster. D. de remission. l. vn. alias nulla fuit obligatio, ut D. de verbor. obligat. dotem stipulatus. tamē quandoq. id, quod nullum est, confirmatur per

per adoptionem, vt D. de a dimen. legat. l. le-
gatum.

Cap. 2. Procuraciones.

Visitatio³) Hoc ideo dicit, quia triplex
est procuratio; vna, quæ debetur ratione
visitationis, ut hic. alia, quæ debetur ratione
cōsuetudinis, vt 18. q. 2. seruitia. tertia, ratio-
ne pacti, quod interpositum est in ipsa fun-
datione, vt ext. 1. de iure patron. præterea.
18. q. 2. Eleutherius.

b Personaliter) nisi ipsi interesse nō possint,
ut su. eo. inter. De hac procuracione consue-
uit tractari 10. q. 1. rel. et q. 3. c. illud. Io.

c Tantundem impendat) Sic ergo qui grauat
ecclesiam in procuracione, in duplum puni-
tur; sed qui grauat eam in xenijs, in qua-
druplum punitur, vt 18. dist. quoniam. Io.

Cap. 3. Aduersus Consules.

Liter. concil. ³) Ext. 3. de immunit. eccles.
non minus. et de censib. cum instantia.

b Nullo) Sic ergo non valet sententia lata
tempore excommunicationis, ut infra de
hæret. excommunicamus. immo etsi de-
tegitur alicuius excommunicatio post sen-
tentiam, retractatur sententia, vt (ext. Al. t.
de sent. et re iud. ad probandum, nec priuile-
gia ipsorum tenentur, vt 3. q. 4. nullius. Ioan.

c Intra tempus regiminis) Sic ergo iudex post
depositum officium conueniri potest: et
hoc ideo est; quia conuenitur ex maleficio,
quod perpetravit, secus si conueniretur ex
contractu. nam administratores ciuitatum,
et tutores, vel curatores non conueniun-
tur post depositum officium ex contra-
ctu, quem fererunt nomine ciuitatis, vt
D. de administr. rer. ad ciuita. pertin. curato-
res. P. in eum. et C. de administr. tutorum cū
quædam. et D. de eiusd. illud. P. primo. sed
ex maleficio bene cōueniuntur, deposito of-
ficio, vt 1. q. vi. iubemus. D. de action. em-
pti. Iulianus. P. idem. tamē procurator nego-
tiorum bene conuenitur deposito officio, vt
D. de procurator. procurator.

d Intra mensem) Si tamen prius communica-
uerit ei t in crimine, excommunicatus est, vt
ext. 3. de sent. excom. nuper. sed cum ipse iu-
dex excommunicatur non expresso nomi-
ne, quare statim onus illud non peruenit ad
successorem? arg. ext. 1. de off. del. quoniam.

Respon. quia illud onus prouenit t ex deli-

cto, vnde non descendit ad alios, vt 24. q. 3. si
heres, ideo autē prefigitur mensis, quia vsq.
ad illud tempus presumitur cōsensisse, vt pri-
ma q. 1. constat. est autem ille canon, ext. de
in munit. eccles. non minus. post admoni-
tionem canon lata sententia. et ex hoc pa-
tet, quod si iudex secularis admonetur, ne
vsurpet iurisdictionem ecclesiasticam, vel
in iudicando clericos, vel alios; quod statim
incidit in excommunicationem.

Cap. 4. Quia pleriq.

Procuratoribus³) Su. cap. proximo. contra, et
intra de sent. excom. mun. sub intermina-
tione. solutio hic ignorabatur, quantum qui
libet contulisset, et ideo iubetur dari paupe-
rib.

TIT. XIX. NE CLERICI SÆCULARI NEGOTIO SE INMISCEANT.

Cap. 1. Sicut te.

Passim³) In omnibus causis siue crimina-
lib. siue civilib. quod nō licet, vt c. prox.
sed in causa ecclesiastica non remouentur
tabelliones. arg. su. de probat. quoniã. li. eo.
et sic potest intelligi. 27. q. 2. multor.

b Dissimulasti) Forte ideo, quia nō fuit le-
gatus illius loci, vnde ibi nihil statuere po-
terat. su. de off. del. nouit.

Cap. 2. Sententiam.

Sententiam (anguinis³) Epi nec possunt da-
re sententiam criminum, nec alios horta-
ri, vt dent, vt ext. 3. de excess. p. 21. ex litte-
ris. nec clericus potest eas scribere, ut hic, et
23. q. 4. illud. si autem Eps habet iurisdic-
tionem temporalem, deleget causam crimina-
lẽ alij, quod facere potest secundum cano-
nes, vt 23. q. 4. illud. 2. q. 7. sicut. licet. secun-
dum leges non possunt delegari, nisi cum iu-
dex non potest interesse, vt D. de off. eius,
cui mandata est iurisdic-
tio. l. 1. Ioan.

b Chirurgia) Ext. 3. t. de xrat. et qual. ad no t. 2.
stram. Io.

LI.

LIBER QVARTVS.

TIT. I. DE SPONSALIB. ET MATRIMONIIS.

Cap. 1. Tua nos.

Desponsatio³) Si iste desponsauit eã,
quibuscumq. verbis usus fuerit;
potius est considerandum, quid
fuerit factum, quam quid fuerit
dictum, su. de appell. ad audien-
tiam. li. 3. su. de verbor. signif. in his. li. 2. C.
plus valere, quod agi. l. si quis. Item simula-
tio, siue dolus, non impedit matrimonium
spirituale, 27. dist. quod interrogasti. ergo
nec carnale. Item ratione simulationis cog-
tur stare cū muliere, si mulieri placuerit. su.
de eo, qui duxit in matrimonium, quã pol-
per adul. c. 1. sed hæc omnia non proficiunt, si
protestatio coram omnib. t. facta præcessit,
coram quib. protestabatur se non animo cō-
trahendi facere. 31. q. 2. Lotharius. su. de his,
quæ ui. metulue causa fiunt. relatum. li. 1. nã
simulata nuptiæ pro nullo habentur. D. de
ritu nupt. simulata. Nec obstat, si dicas, quod
per signa probatur matrimonium, su. de spon-
salib. cum apud. li. 3. sed illud matrimonium
videtur, cum t. contraria voluntas nō appa-
ret. nec enim præsumitur voluntatem mu-
tatam esse ex sequenti facto, nisi hoc probe-
tur. su. de his, quæ metus causa. relatum. D.
de probationib. ei, qui. Idem potest dici, cū
quis desponsauit aliquam sub conditione, si
protestetur, quod cognoscendo eam non re-
cedit a conditione; quia per coitum non pu-
rificatur matrimonium. non enim per coitum
semper receditur a conditione. quid e-
nim si sic contrahatur, contraho matrimo-
nium tecum, si tu es virgo? vel si inuenero
te virginem? et in coitu non reperitur virgo,
dum tamen illud probari possit? sed quid si
protestetur, et dicat, quod omnia, quæ dicit,
vel faciet, non facit animo contrahendi ma-
trimonium; sed postea publice dicat, consen-
tio in te? in eo casu potius recurrimus ad
communem intelligentiam verborum, quã
ad suum intellectum. su. de sponsalib. ex lit-
teris. et hoc ideo, quia talia verba non pos-
sunt deseruire suæ intẽtioni, sed secus est in
casu proposito. Sed obicio; per verba illa ni-
hil dicitur, aut aliquid aliud cõcipitur, quã
vox significet, vt D. de reb. dubijs in ambi-

quo. arg. su. de off. deleg. cum super. li. 3. ergo
matrimonium non contrahitur per illa ver-
ba. sed illud obtinet, vbi locutio est obscura,
vel ambigua; vbi enim non sunt ambigua,
non quæritur de voluntate. D. de legat. 2. il-
lud.

b Copula subsecuta) Ratione cuius videtur
absolute contentisse in eum. su. de sponsal.
de illis.

c Videtur forte) Nō dubitatie proponitur.
sic 33. q. 2. amouere.

d Nec forma) Consensus enim semper re-
quiritur. 27. q. 2. sufficit. verba enim sunt ne-
cessaria, quantum ad ecclesiam. su. de spon-
sal. tuz. li. 3.

Cap. 2. Cum in tua.

Fama priuatim³) Ergo aliquid est fama,
quod tamen dicitur occultum, ut su. de
cohab. cler. vestra. li. 3.

b Persona grauis) Immo et turpis persona
videtur admittenda ad impediendum ma-
trimonium, vt su. eo. præterea. li. 1. sed illud
obtinet, cum a persona denuntiante ortum
est impedimentum. et sic est argumentum,
quod ad denuntiationem criminum, crimi-
nosi non admittuntur. arg. 35. q. 6. Episco-
pus. De hoc notatur 2. q. 1. si peccauerit.

c Vel scandalo) Ergo videtur probari, vt su.
de testib. causa litis. li. 3. et cap. cum causam.
arg. contra. infra de accusat. inquisitionis.
in fine. Item patet hic, quod sola denuncia-
tio non impedit matrimonium contrahen-
dum, nisi adsit fama.

d De plano) sic infra de accus. sicut olim. et
sic videtur, quod eodẽ modo iudex de pla-
no potest inquirere de fama alicuius, non in-
quirendo per iuramentum, nam multiplex
clamor facit fidem de fama, vt su. de accu-
sat. qualiter. Io.

TIT. II. DE CLANDESTINO MATRIMONIO.

Cap. vn. Cum inhibitio.

Cum inhibitio³) Clandestinum dicitur
matrimonium tripliciter. vno modo,
cum non habentur testes, vt ext. 1. de cland.
de-

despons.c.1.et 2.et 3. secundo modo, quod non fit cū sollempnitate, vt 30.q.5.aliter. tertio modo, quod fit in eo loco, vbi contrahē ignotus est, vt ext.2. de clandest. despon. cōsuluit. tenet tamen matrimonium clandestine contractum, nisi aliud sit impedimentū, ut 30.q.5. nostrates. ext.1. eo. c.2. †

†1.

b *Quorundam locorum*) Ext.1. de testib. ad hzc.
c *Qui voluerit*) Cōsanguinei tamen potius admittuntur ad accusationem, quam extranei, vt 35.q.6.c.1. alius autem quilibet denuntiare potest, vt ext.3. de cognat. spirit. tua. sed quid si nulla exceptione, vel denuntiatione propoſita in ecclesia matrimonium sollempniter contractum est, aliquib. scientib. impedimentum, numquid matrimonium talium post mortem, vel etiam in vita ipsorum possunt accusare illi, qui sciuerint impedimentum? videtur, quod non, vt su. de testib. ad hęc. li.1. et quia certiorari non debuit, qui nō ignorauit. ut D. de action. empti. l.1. Item licet contrahentes fuerint in culpa, tamē sciētē impedimētum fuerunt in dolo, et dolus culpæ preponderat. D. ad legem Aquiliam. item Mela. in princ. et ex quo publice factū est, non admittitur contradicōr, vt 8.q.1. licet. Dico, quod post mortem non potest agi de matrimonio ipsorum principaliter, sed secundario de successione filior. ut su. qui fil. sunt leg. causam. in fine, et C. ne de statu defunct. quamuis. lo.

d *Probabilis*) Nota. probabilis causa impedit matrimonium contrahendum, vt ext.1. de sponsal. praterea. et ext.2. de consan. et af. fin. super.

e *De talis*) Id est, clandestina, vel interdicta.
f *Si ambo parentes*) Sic patet, quod non prodest opinio ecclesie, si ambo sciunt impedimentum, quin filij sint illegitimi. sed quid si vnus scit, et alter nescit? dixit H. et L. quod quantum ad scientem filij sunt illegitimi; quantum ad ignorantem legitimi. arg. C. de incest. nupt. qui contra. quod non credo, immo quantum ad vtrumq. sunt legitimi, vt ext.3. qui fil. sunt legit. ex tenore. monstrum enim esset, quod aliquis esset partim legitimus, partim illegitimus; sicut quod aliquis esset partim liber, et partim seruus, ut D. deliberationib. l. duob. lo.

TIT. III. DE CONSANGVIN. ET AFFINITATE.

Cap. 1. Ex tenore.

A *73 Mariam*) Supple. genuit.
b *Est secutus*) Si eisdem verbis, et eodē ordine fuisset secutus ipsum, suspectum esset tale testimonium, vt 4.q.3. item in testib.

c *Matrem Giliij*) Nomen non exprimens. d *Seu circumlocutio*) Vt su. de testib. licet. li. eo. D. si cert. petatur. certum.

e *In decreto*) su. de testib. in omni. li.1.

f *Esse statutum*) 35.q.6. de parentela.

g *Nomina*) 35.6. de parentela.

h *Alia vxor*) Alias si non possent plures cōprehendi nomine appellatio; videretur, quod tunc certa esset designatio, vt instit. de exhered. liberor. P. masculos. et D. de legat. 2. nominatim. D. de condi. et demonstrat. nominatim.

i *Accusatori*) Immo qui semel apparuerit inter accusatores, non potest esse testis, vt su. de accusat. cum P. Ioan.

k *Tam domestici*) Vt su. de matr. contra inter. eccl. contracto c.1. et sic cōsanguinei dicuntur domestici. non tamen semper familia res admittuntur in matrimonio, vt su. de test. in litteris. li.2.

l *De auditu*) Hoc hodie corrigitur ex parte su. de testib. licet. li. eo.

m *Cum sollempnitate*) S. iuramenti. videtur hic, quod principales personæ in matrimonio iurabunt de veritate dicenda. su. de despons. impub. attestations. quod concedo. H. tamen plus processit, vt idem esset accusator, et testis, vt 35.q.6.c.1. et 2.

n *Testis*) Hoc ideo, quia iuratur de credulitate.

o *De periurio*) Sic su. de testib. cum tu fili.

p *Dixerit*) Ipsa Maria non iurata.

q *Inualidum iudicari*) Su. de testib. licet. li. eo.

Cap. 2. Tua nos.

M *ultum fauoris*) Sic su. qui matr. accu. nō poss. peruenit. li.1. Ioan.

b *Vel germanis*) Hic patet, quod gradus numerandi sunt, non a communi parente, sed a fratribus. Ad idem su. de testib. series. li.2. 35.q.5.c.1. su. de diuort. porro. li.1. Arg. cōtra su. de cōsan. et affinit. quod dilectio. li.2. su. de testib. licet. li. eo.

Cap. 3. Non debet.

Varie

V *Arietatem temporum*) 29. dist. sciēdū. dist. 4. erit. 32. q.4. obiciuntur.

b *Mutatis*) Vt de pēnit. dist. 1. nouit dominus. et 22. q.4. incommutabilis.

c *Ex secundis nuptijs*) Cum tamen in hoc casu hic tollatur publicæ honestatis iustitia: videtur, quod adhuc in alijs casib. generet impedimētum, ut in uxorib. duor. fratrum, vel consobrinor. licet enim non impediatur hodie ibi secundum genus affinitatis matrimoniu: remanet tamen adhuc ibi publicæ honestatis iustitia, ut 35. q.3. porro. quia in matrimonijs non quid liceat, sed quid honestū sit, cōsiderandum est, ut D. de ritu nuptiar. semper. Similiter dico, quod ad huc frater impeditur sumere sponsam fratris, licet tātū impediatur publica honestas; quia illud est lege diuina prohibitū. Quod etiam secūdū leges impediatur publica honestas, habes D. de adopt. qui in adoptione. vel dic. quod publica honestas est in omnib. sublata, nisi in sponsa de futuro. Ioan.

d *Renouantes*) Gregorius tamē dicit, qui dissoluit hęc genera atnitatis, negat verbum Dei in æternam manere, vt 35. q.10. fraternitatis.

e *De cetero*) Sic ergo matrimonium illorū, qui ante constitutionē contraxerunt in quinto, vel sexto gradu, nō confirmatur hic; quia constitutio matrimonij non spectat ad præterita matrimonia, ut 35. q.3. de incestis. 31. dist. ante. 32. q.4. c.1. in summā. sed quid si post editam constitutionem simul steterint scienter? dico hoc ipso confirmatum matrimonium, vt ext.1. de coniug. seru. proposit. nam matrimonium, quod ab initio non valuit, ex post facto confirmatur, ext.2. de matrimonio cont. interd. eccl. cum sis præditus. ext.1. de despons. impub. litteras. et cap. accessit. D. de ritu nuptiar. siquis. et arg. ext.2. de conuers. coniug. placet. arg. 32. q.2. honorant. nam et si primo cōsensus nullus fuit, postea cōfirmatur. ext.1. de sponsal. de illis. in auth. de nuptijs. P. si uero ab initio videtur tamen, quod verba sint necessaria experimentia consensum, vt ext.3. de sponsal. tuę. et 29. q.2. siquis ingenuus. nouus enim cōsensus requiritur, vt ext.1. de eo. qui dux. in matrim. cap.1. nisi enim expresse de nouo cōsentiāt, videtur potius antiquus cōsensus adhuc durare, qui nullus fuit; quā nouus inchoatus, vt D. de precario, sed si manente. D. de arbit. sicut. in princ. et l. Labeo. P. penult. et arg. D. de verbor. obligatio. l.1. P. cū adicit. f *Nulla langinquitate*) Et sic hodie nō cur-

rit præscriptio contra accusatores matrimonij, licet olim curriebat, vt ext.3. qui matrim. accus. pos. per tuas.

TIT. IV. QVI MATRIMONIUM ACCVSARE POSSVNT.

Cap. vn. Cumin tua.

C *onsuetudinem*) Su. de sponsalib. cū in tua. li. eo.

b *Non potuit*) Sic 17. q.2. siquis incognitus, in fine.

c *Nonia infirmitatis*) 15. q.1. illa. et 17. q.1. Cōfaldus.

d *Eius etas*) Quia ætas illa nescit, quid videat, vel audiat. C. de fals. moneta. l.1.

e *Publice factam*) 16. dist. quod dicitis. 12. q.2. qui et humanis.

f *Repellendus*) Non solum ab accusatione, sed etiā a testimonio, vt su. de testib. ad hęc. lib.1. sed nonne admittitur talis ad denuntian dū? videtur, quod sic, cum et iuramentum ei non obstat. su. de iureiur. quemadmodum. li.3. ad hoc. su. de cogn. spirit. tua.

Resp. quod non. quia suspecti remouentur a denuntiatione, sicut ab accusatione, vt infra tit. 1. c.1. et su. de spons. cum in tua. li. eo. nam cui vna via prohibetur, alia non est admittēda ad id. su. de procurat. tuę. D. pro socio, idemq. D. de cond. instit. quæ sub conditione. et hoc est verū, quia semper taciturnitas nocet volenti accusare matrimoniu, nisi probeuerit, quia tūc tēporis non habuit probationes, vt 2. q.7. pleriq. ipsorum autem taciturnitas non præiudicat eis, quin ipsi possint accusare matrimonium, quando voluerint. su. de restit. spol. c. vlt. li.1.

g *Iuramento*) Sic su. de testib. præsentium. su. de exceptionib. pastoralis. li.3. et videtur hic, quod iuramentum nō minus valet, quā præsumptio iuris, quia per iuramentum eliditur hic præsumptio iuris. sic 35. q.1. extraordinaria.

h *Excluderet*) Aliquis admittitur ad accusandū, cuius auctor nō admittitur; secus est in teste su. de testib. licet. li. eo. sed usq. ad quod tēpus obstat alicui taciturnitas? videtur, quod incōtinēti obstat, nisi statim accuset, cū audit. 32. q.2. mulier. su. de off. deleg. c. vlt. li.3. D. de legat. 2. cū quidam. in fine. C. quomodo, et quādo iudex, ab eo. 2. q.6. qua propter. D. ad Macedonianū. si filius. Arg.

eee contra

contra 20. q. 2. puella. 1. q. 1. constat. su. de frig. et malefic. c. 1. h. 1. dicas, taciturnitatem istam cum quodam temperamento intelligen-

dam. arg. D. de solutio. quod dicimus. D. ex quibus caus. maiores. ab hostibus. P. vlt.

LIBER QUINTVS.

TIT. I. DE ACCVSATIONIB. ET INQVISTI
TIONIBVS.

Cap. 1. Cum dil.

O Neubinarios^a Sed nonne isti prolequetur tua iniuriam? quare ergo non admittuntur, quantum cumq. criminosis sint? vt 4. q. 6. omnib. Resp. criminosis admittitur ad accusandum, sed non ad denuntiandum. vel loquitur de notorijs fornicatorib. qui sicut sunt priuati ingressu ecclesie, vt 31. dist. P. verum. sic et alijs legitimis accusationib.

b Premonitum Qui enim non admonuit, repellitur a denuntiatione; su. de accusation. licet. li. 3.

c Conspirasse Su. de senten. et re iud. cum l. et A. iu. de simonia. per tuas.

Cap. 2. Inquisitionis.

In publicis causis^a Id est communib. **b** Dicta Hoc habes infra eo. qualiter. **c** Homicidium Hic corroboratur opinio doctor. qui dicunt, quod in nullo occulto crimine impeditur executio ordinis post peccatum penitentiam, praterquam in simonia, et in homicidio, que notatur 50. dist. de his. alij solam simoniam excipiunt. Io. **d** In accusationibus iudicio Videtur, quod in his casibus denuntians obligauit se ad rationem, arg. su. de accus. super. li. 3. item videtur hic, quod idem est, si beneficium adeptus est simoniace, sicut in ordine, sed contra su. de simon. dilectus. li. 3. Vbi distinguitur, si in modum accusationis conuincatur quis de simonia, deponitur: sed si in modum inquisitionis, priuatur beneficio, ad idem su. de ac-

cusat. qualiter. li. 3. et su. de simon. de regulis. li. 2. In quibus habes, quod conuictus de simonia in modum inquisitionis, solo beneficio priuatur. intelligas ergo, quod hic dicitur, quod priuatur, tamquam si accusatus esset: hoc verum est, quantum ad beneficium, et officium, non tamen, quantum ad depositionem. Vnde patet, quod aliud quod cum q. crimen, prater ista duo, que hic ponuntur, si probatur in modum inquisitionis, vel non ideo priuatus sit reus beneficio, vel officio, sed alias puniri debet, nisi essent regulares prelati, qui pro modicis causis remouentur ab administratione, su. de simon. per tuas. li. 3.

e Interrogati secreto Iudex enim interrogabit a teste, an sit inimicus alteri parti, vt 4. q. 3. testium. Item inimicitiarum causas ideo inquit, quia non ex omnibus causis repellitur inimicus, vt plene not. 3. q. 1. c. 2. Ioan.

f Procedendum Immo tales puniendi sunt; vt 1. q. 1. quidam.

g Presumantur Quid si testis post iuramentum dicat se esse criminofum, numquid creditur ei eadem ratione videtur, quod sic + non, et remouebit eum, sicut et remouet ordinatum, qui confiteretur crimen suum. su. de x. tat. quzeris. Sed numquid tenetur prodere crimen suum, sicut ordinandus? vt 50. dist. ex penitentibus. cum ordo, et testimonium pari passu ambulant. 2. q. 7. ipsi. H. dicit, quod sic. arg. 11. q. 3. quisquis. et 35. q. 6. si duo. et 15. q. vlt. c. 1. et c. penul. Alij dicunt contrarium, quia licitum est alicui redimere honorem suum qualitercumque potest. 2. q. 3. D. notandum. De hac materia dixi 50. dist. ex penitentibus. Ioan.

h Ad depositionis Id est, remotionis ab officio, et beneficio.

i Dicta paucorum Videtur hic, quod per tres homines non probetur fama. arg. contra su. de sponsal. cum in tua. li. eo. sed quot dicitur hic paucos? num quid videtur + vt su. de cler. ex com. ministr. latrones. vel 23. + xl.

millia? ut 45. dist. disciplina. Dico, quod tot hominum clamor famam facit, cum ex clamore scandalum suscitatur, vt infra eod. qualiter. de hoc dixi 2. q. 5. presbyter si a plebe. et cap. omnibus. Ioan.

Cap. 3. Ad petitionem.

Reclamante^a Per quod videtur recessisse a beneficio litterarum impetrator. su. de prescript. c. 1. in princ. li. 3. et su. de appell. sollicitudinem. li. 3. D. de arbitris. sed si in seruo. in fi. et l. si quis rem. et arg. C. comunia utriusq. iudicij. l. 2. sed in iudicem* qui petit inducias, vel causam absentie allegat coram ipso, vt supra vt lit. non contestat. accedens. li. 3. vel qui postulat sibi edi genus accusationis. D. de iudicij, non videtur. Item ea ratio ne, quia legatus non potest cognoscere de causa delegata a Papa, vt su. de offic. leg. studij. li. 2. licet possint a iudice merita cause inquirere, vt causam instructam remittat, vt su. de appell. constitutus. li. 3. Ioan.

b Falsa fides Nota, quod probationes admittit coram eo, qui non est iudex, faciunt fidem iudici, ut hic, et 2. q. 1. in primis. 3. q. 6. hanc quippe. quod est contra illud iu. de iudic. at si clerici. Item habes hic, quod sententia, que nulla est ipso iure, rata potest haberi a Principe, vt patet ex predictis cap. sed hoc a solo Principe potest fieri, vt sententia, que nulla est, vel factum, quod ipso iure nullum est, possit a Principe ratificari, vt 16. q. 6. si Epo. et hoc ideo, quia ipse mutat substantiam rei, ut C. de rei vxor. act. in princ. Ioan.

c Restituendus Hic expresse habes, quod differtur restitutio propter scandalum, vt consuevit dici per illud capitulum 3. q. 6. hanc quippe.

d Non seruatum Quod facere poterant. 23. q. 5. principes. su. de foro comp. postulasti. in eo.

e Per consequentiam Sic ergo sententia lata contra vnum preiudicat alij, quia negotium est conexum cum illo. sic 81. dist. tantis. et 3. q. 6. hanc quippe.

f Restituimus Vna manu occidit, et alia viuificat; una manu tollit, et altera dat. Ioan.

Cap. 4. Qualiter, et quando.

Qualiter, et quando^a Videamus, qualiter et procedendum sit in inquisitione, et qua

li poena puniendus sit, qui conuictus est in modum inquisitionis. Primo ergo videtur distinguendum, an fiat inquisitio de excessu persone alicuius, an de statu alicuius ecclesie; vt si fiat inquisitio de excessu alicuius persone, vt tunc possit procedi lite non contestata, vt ext. 3. vt lite non contestata, quoniam frequenter. Si autem inquiratur super statu monasterij, vel ecclesie, ut tunc necessaria sit litis contestatio, et alia communis forma iudicior. vt ext. 3. de testibus olim. Item in alio est differentia, cum agitur super statu ecclesie, et cum agitur de excessu alicuius persone; quia ubi agitur de statu monasterij, recipiuntur testes qualescumque, etiam conspiratores; sed ubi agitur de excessu alicuius persone, secus, vt ext. 3. de sen. et re iud. cum l. et A. Item distinguendum est, an iudex ex officio suo inquirat ad clamorem fame, an aliquo promouente inquisitionem iudex cognoscat; quia si aliquo promouente inquisitionem cognoscat, non est cogendus reus ad iuramentum aliquod, ut per illud possit instrui aduersarius: sed ipse inducet testes, et si desecerit actor, punietur, ut ext. 3. de accusat. c. vlt. si autem iudex ex suo officio inquirat; tunc ipse iudex inducet testes, et faciet reum iurare, vt respondeat ad interrogata, vt ext. 3. de accusat. cum dilectus. Sed numquid publicatis attestacionib. potest denotari ab alijs testibus, et de eodem crimine? sic vt 2. q. 1. notum. et 95. habet. et cap. Memoriam. sed si non iudex, sed aduersarius induceret testes: tunc non posset secundo inquiri de eodem crimine, quia timor esset, quod vellet testes subornare. Item inquisitor descedet ad locum; vbi persona conuersatur, de qua fit inquisitio; quia ibi melius potest inquiri de vita, et fama eius, vt 24. q. 1. pudentia. et 2. q. 1. Deus omnipotens. et ex. 1. de presumpt. quosdam. et 23. q. 1. paratus. circa finem et postmodum ille, de cuius statu agitur, citabitur; et sic obiciatur ei crimina, pro quibus citatur, vt possit venire instructus, vt 5. q. 2. si primates. et infra eo. cap. et si reus velit excipere contra personam inquirentis, quod sit inimicus eius, audietur, vt infra eo; ibi non ex odij fomite vel si velit excipere contra ipsum iudicem, quod et ipse sit criminofus, vnde non debet inquirere de crimine alterius, vt 3. q. 7. iudicet. vel si velit excipere contra illum, qui impetrauit inquisitionem, vt ext. 3. de accusat. veniens. vel etiam contra testes, ut infra eod. cap. iudex autem. ab ijs potest inquirere de crimine, qui denuntiauerunt crimine, vt

ext. 3. de simon. dicitur, et sic idem est denun-
tiator, et testis, sed secus est in accusatione;
quia ex eo, quod aliquis semel apparuit inter
accusatores, a modo non potest esse testis,
vt ext. 2. de accus. c. P. et potest iudex admit-
tere testes etiā criminosos, qui sunt de ipsa
ecclesia, si veritas non potest liquere per alios,
vt ext. 3. de sent. et re iud. cap. 1. quia illi me-
lius nouerūt veritatem, quā alij, vt ext. 3. de
testib. veniens. sed si extranei testes inducū-
tūr, requiritur, quod non sint criminosi, vt
ext. 3. de accusat. per tuas. vbi dicitur, quod
in simonia quilibet admittitur, ergo in alijs
criminibus non, licet agatur in modū in-
quisitionis. 35. q. 6. Eps. ext. 2. de testib. cogē prae-
terea, testes autem iurabūt de ijs, quae scūt,
vel credunt, sed de occultis peccatis rei, nihil
dicent, vt ext. 3. eo. qualiter. et non iurabunt
simpliciter respondere ad interrogata, sed
iurabunt dicere omnem veritatem, quam
nouerunt, siue fuerint interrogati, siue non,
vt ext. 3. eo. cū dilectus. Aut ergo testes pro-
bant crimen rei, aut non; si probant, tali poe-
na punietur, quod si est in dignitate aliqua
constitutus, remouebitur ab administratione
perpetuo, vt ext. 3. de simon. per tuas. sed
minores clerici priuabuntur officio, et bene-
ficio, vt ext. 3. de simon. dilectus. tamen pos-
set dici, quod si propter dilapidationem re-
mouetur ab administratione, perpetuo re-
mouetur; sed si propter aliud crimen remo-
uetur, tunc usq. ad tempus penitentiae, vt
per eādē decret. dilectus. et 2. q. 1. in primis.
vel dic verius, quod si graue crimen est, de
quo est conuictus in modum inquisitionis;
tūc priuatur beneficio, vt hic dicit. sed si mi-
nus, tunc pro arbitrio iudicis, vt su. eo. in-
quisitionis. si vero testes nihil probāt, nisi solā
famam, sed de crimine nihil dicunt se scire;
tunc si crimen tale est, quod habet perseuerā-
tiam facti, admoneat ipsum primo seorsum;
postea coram testibus; et si adhuc mala fa-
ma perdurat de ipso: tunc suspendat ipsum
usq. ad dignam satisfactionē, id est, quousq.
se purget, vt ext. 1. de purg. can. cap. 1. et in eo
casu intelligo, quod presbyter infamatus de-
bet suspēdi, non enim dico, quod statim pro-
pter infamā debet suspēdi, nisi enormitas
dehēti, vel scandalū hoc exposcat, vt ext. 3.
de purg. can. inter. si vero testes semiplene
probāt crimē; tūc indicēda est expurgatio,
vt ext. 3. de purg. can. inter. Si vero testes om-
nes dicūt eū innocentē; tūc non onerabi-
tur aliqua expurgatione, nisi hoc velit fa-
cere iudex ex habundanti ad sedandam in-

famiam. vt 2. q. 3. habet. et cap. seq. sed quid
si iudex vult inquirere de crimine, reus au-
tem dicit, vt praestigatur terminus volentib.
accusatis; et si non apparuerit accusator, vt
tunc audiatur expurgatio sua; numquid po-
tius est audiendus reus, vel iudex? videtur,
quod reus sit potius audiendus, quia hoc,
quod reus petit, ordinariū est, et a iure illud
habet; ad autem, quod iudex petit, extraor-
dinariū videtur; et iudex potius ordina-
rio, quam extraordinario iudicio iudicabit,
vt 2. q. 1. multi. in fi. et D. de minorib. in cau-
sae. Dico potius audiendum iudicem volentem
inquirere, quam reum volentem se purgare;
quia expurgatio sequitur inquisitionem, vt
ext. 3. de purg. can. inter. Item nūquid hic ha-
bet locum reinquisitio? dico, quod nō; quia
inquisitio iudicis officio expeditur, non iure
actionis, sicut nec dico habere locum re-
denuntiationē, siue redenuntians admonue-
rit, siue non; quia praesumitur, quod non sit
caritatiua talis redenuntiationis; quia creditur,
quod ex offensa illud faciat, vt 3. q. 5. c. 2. I-
tem pone, quod iudex, vel aduersarius indu-
xit testes ad probandum crimen rei, reus au-
tem vult inducere testes ad probandam in-
nocentiam suam. videtur, quod possit, etiam
per familiares suos, vt si velit probare se be-
ne administrasse, potest per suos familiares,
12. q. 2. manifeste. Item si vult probare famā
suam, potest per cubicularios suos, vt 2. q. 7.
cum pastores. Resp. si aduersarius induxit
testes ad probandam infamiam, vel crimen;
tūc reus potest etiam inducere testes ad pro-
bandam famam, vel innocentiam suam. Si
vero iudex ex officio suo inducit testes; nō,
quia non ita praesumitur contra iudicem, si
cut cōtra aduersarium. Pone ergo, quod Pa-
pa committat inquisitionem cōtra aliquem,
et dicat se esse bonae famae, et hoc velit pro-
bare, numquid procedit iudex in inquirendo?
Dico, quod in hoc casu summarij fit in-
quisitio, non de crimine, sed de fama. sed si
non clamauerit fama contra ipsum, nō pro-
cedet ad inquisitionem, vt ext. 3. de accus.
cum oporteat. Item pone, quod ille, qui im-
petrauit litteras inquisitionis, remotus est
ob aliquam causam; numquid alter potest
promouere inquisitionē, si forte iudices no-
lunt procedere; vel etiā nūquid iudices pos-
sunt procedere, si nullus promouet in-
quisitionē? arg. quod sic, vt ext. 3. de accus. cū o-
portet. et D. de inoffic. test. postumus. P. si
quis, quia nō refert, per quē preces sint obla-
tę, vt C. de precib. Imp. offer. vniuersis. nec re-
fert

fert, vnde claruerint crimina 24. q. 3. ecce. Itē
quia hic iudex, vt supra dixi, ex officio suo
procedit; vnde propter inhabilitatem impe-
trantis, nō debet iudicis officium impediri.
quod potest concedi, vt iudex possit proce-
dere, sed nō alter. verius tamen credo, quod
litterae penitus non valeant, quasi per sugge-
stionem falsi impetratae. nam si Papae signifi-
casset se fuisse mimicum eius, repulisset eū,
vt ext. eo. cum oportet. vnde litterae non
valēt, vt ext. 3. de rescr. super litteris. cum ea-
dem causa mouere debeat delegatum, quae
moueret delegantem, vt ibi dicitur. Idem di-
co, si aliquis impetrat litteras inquisitionis, cu-
ius non interest; vt aliquis, qui non est sub-
ditus illius, nec hoc significat Papae; nam prae-
sumitur talem non caritatiue moueri. lo.
b. *Per contumaciam*) Hoc solum nouum est,
nec alibi ita expresse inueniebatur. Ioan.

Cap. 5. Sicut olim.

Sicut olim) Vt 18. dist. quoniam quidam.
b. *Stantia personae*) Ex eo, quod dicitur statuat,
et non delegent; patet, quod tales erunt de
eodem Epato, et erunt quasi testes synoda-
les, vt 35. q. 6. Eps. tales enim melius possunt
scire, quae agantur in dioecesi, quam extra-
anei, vt ext. 3. de testib. veniens. in fi. sed num-
quid isti circumbunt de villa ad villam ad in-
quirendum excessus? satis videtur, quod sic,
ut 80. dist. non debere. Item numquid faci-
ent hoc suis expensis? non videtur, sed po-
tius illi, vbi inquirent, dabunt eas, vt 12. q. 2.
caritatem. ext. 1. de simon. cum sit. Cū enim
sint tales officiales iudicis, licite recipiūt ab
alijs, vt 14. q. 5. non sane. et facit ad hoc 4. q.
3. venturis. econtra videtur, quod ille prou-
debit eis, qui eos constituit, vt infra eo. inter
cetera. et 23. q. 1. militare. Ad hoc dico, quod
si velint circuire de ecclesia ad ecclesiam, nō
petent ab alijs; nisi proprij sumptus eis de-
sint, vt 10. q. 1. cauendum. tamen non debēt
circuire dioecesim, nisi necessitas subsit, ut
in authen. coll. 9. vt differen. iudices, P. 1. et
2.
c. *Iurisdictionem*) Cum isti non habeant iurisdictionem,
ergo non possunt aliquos cita-
re, nec cogere aliquos, ut respondeant ad in-
terrogata; immo possunt eis dicere: ingressus
es, vt aduena, numquid vt iudices nos? vt 3.
q. 6. leges. Item qualiter credetur illis, si isti

non sunt iurati, nec illi, a quibus quærunt,
sunt iurati, cum non credatur alicui, nisi iura-
to, vt 4. q. 3. iureiurandi. Item quare hic pri-
mo denuntiatur metropolitano excessus, cū
gradatim deberēt denuntiar; primo Archi-
diacono, et si ille negligens esset; tunc Epō,
et deinde metropolitano, vt 25. dist. perlectus.
11. q. 1. peruenit. nec habet iurisdictionem in
subditos sui suffraganei, nisi appellaretur ad
ipsum, vt 9. q. 3. conquestus. nec talis inquisi-
tor tenetur recipere hoc mandatum, nisi ve-
lit, vt ext. 3. de off. ord. pastoralis. Ad hoc
dico, quod tales inquisitores solam famam re-
ferunt metropolitano, vt ad clamorem illor-
um possit descendere, et visitare dioecesim,
vt 2. q. 1. Deus omnipotens. nec etiā famam
illorum criminum denuntiabunt, si Epō pa-
rati sunt excessus illos corrigere. quia Epō
non perdit iurisdictionē suā, nisi sit negli-
gens, vt 9. q. 3. P. vlt. Ad hoc ergo constituan-
tur illi executores; vt per eos denūtiatur me-
ropolitano negligentij Epōrum. Ex hoc e-
nim probatur Epōs esse negligentes, quod
multa et apud eos egent correctione, vt 18. dist. peruenit. nec aliter potest visitare pro-
uinciam, nisi denūtiatum sit ei de negligē-
tia. vnde hodie videtur esse diminuta iurisdictione
metropolitani in hoc, quod cum olim poterant descendere ad dioeceses; non
dico, vt inquirent de criminibus, sed ad hoc
ut inquirent, an Epō essent negligētes, vel
non; quia aliter de negligentia Epōrum nō
poterāt eis consistere, nisi per inquisitionem,
sicut potest intelligi ext. 2. de censib. sopitz.
ext. 3. de praescript. cum ex officij, et ext. 3.
de maior. et obediē. cum ex officij, sed hodie
nō possunt, quia illa inquisitio per alios
expeditur, vt hic dicitur. Item minus creditur
illis inquisitoribus, quam alijs officiarijs;
quia alijs officiarijs creditur, quousq. con-
trarium probetur, ut 4. q. 3. P. aliquando. D.
de offic. praescripti vrb. l. 1. P. quies. ext. 1. de ap-
pel. cum parati. D. de reb. eor. qui sub tur. l.
magis. P. illud. D. de custod. reor. Diuus. hoc
ideo, quia isti sunt tantum relatores famae.
Item, quid si Archidiaconus velit tantum in-
quirere in aliqua villa, et isti inquisitores e-
tiam venerint illuc ad inquirendum, num-
quid vtriq. simul poterunt inquirere? et in iu-
dicib. euident esset, nam pro eodem negotio
partes non essent trahendae ad diuersos iudi-
ces, vt ext. 3. de rescr. ex tenore. sed hic vna in-
quisitio, nō praedicta alij. Dico, quod nō pos-
sunt inquirere sine consensu Archidiaconi, vt
80. dist. nō debere, quia plena inquisitio
ecc 3 pra-

præiudicat femiplenz. Io.

TIT. II. DE SIMONIA.

Cap. I. Per tuas.

D*ispensatum*^a) An dispensatur hic cum si moniaco in ordine? quod est contra iud. 1. q. 1. erga. sed numquid potest Ep̄s dispensare; cum in modicis simonijs Ep̄s disp̄set? vt 1. q. 5. cap. vlt. non credo.
b *Misistrare*) Triplici de causa, tum quia hic fuit munus a lingua, vt 1. q. 1. sunt nōnuli. tum quia nulla cōtradictio debuit admitti. 1. q. 2. quam pio. tum quia per subreptionem voluit adipisci ordinem, vt 24. dist. quādo. su. de elect. cum dilecta. circa si. li. 3.

Cap. 2. Consulere.

V*oluerim*^a) Et ita sola volūtas facit hominem simoniacum, vt 1. q. 1. qui studet. Item patet hic, quod licet spiritale ius nō sit adnexum administrationi ecclesiasticæ, vt in aduocatis, quod tamen vendi non potest, vt 1. q. 4. saluator. et 1. q. 1. si quis Ep̄s.

Cap. 3. Sicut pro certo.

C*onsuetudinem*^a) Fingūt quidā, quod in cōsecratione licite aliquid petitur, dum tamen nō pro cōsecratione petatur, sed pro consuetudine; per id quod legitur 63. dist. quia. et in authen. de sanctiss. Ep̄is. P. pro cōsuetudinib. sed istud nihil valet, vt ext. 1. de simonia. cum in ecclesia. Io.

Cap. 4. Quoniā simoniaca.

P*upertatis*^a) Potest tamē concedi, quod sub hac forma possit ei prædici, bene reci peremus te, si haberes, quid comederes; vt tunc in ingressu suo possit se, et sua offerre, vt ext. 3. eo. tua. Io.
b *Expellatur*) Cum in modum accusationis de hoc sunt conuicti, secus si in modum inquisitionis, ut distinguitur ext. 3. eo. dilectus.

Ioan.

c *Multitudinem*) Sic ext. 1. de cler. excom. mimit. latores.d *Et inferiorib.*) Sic ext. 2. de renunt. ex insinuatione.e *Vel ignorantiam*) Sic 82. dist. proposuisti.

Cap. 5. Audiuius.

P*erfoluatur*^a) Vtrū alicui liceret redimere sibi quietem, notari consuevit 1. q. 1. nullus. et illud probatur ext. 2. de simon. dilectus. licitum est enim alicui corrumpere accusatorem suum, vt 2. q. 3. P. notandum. in si. Ioan.

Cap. 6. Ad Ap. aud.

C*onsuetudine*^a) Littera ista videtur uelle; quod licet clerici nihil possint petere pro talib. sacramentis, si tamen laici consueuerunt aliqua dare, per superiorem possunt cogi ad seruandam talem consuetudinem, que ex pietate est inducta; uel intellige, quod laici abutūtur consuetudinib. que eis pietatis causa permittuntur; vt cum permittatur eis præsentare clericos, volunt etiam institue re; vel ex eo, quod requiritur cōsensus eorū in electionib. volunt eligere; vel ex eo, quod permittatur eis pasci de bonis ecclesię, si labūt ad inopiam: volunt rapere bona ecclesiarum. de iure debent reddere quadruplū, vt 18. dist. quoniam quidem. Ioan.

TIT. III. DE MAGISTRIS.

Cap. vn. Quia nonnullis.

P*uperes gratis*^a) Numquid ergo a diuitib. possunt petere collectas? Videtur, quod non. quia si vult dici philosophus, proiciat pecuniam exemplo Socratis †, vt 12. q. 2. gloria. vers. Socrates. † Item scientia donū Dei est, ergo vendi non potest, vt 1. q. 3. non solum. Item professores iuris licite recipiunt pecuniam, sed non licite petunt, vt D. de varijs, et extraord. cognit. l. 1. P. est quidē. sed contra, qui præstat obsequium, recipiet etiam mercedem, 12. q. 2. caritatem. Item cum

† Crateis malo. † Crates

iurif

iurisperitus possit vendere iustum consiliū, vt 14. q. 5. non sane. quare non posset magister vendere iustam doctrinam? nec obstat, si dicas, quod gratis debeat docere. fateor: et tamen potest petere pecuniam, nonne testis gratis feret testimonium, et tamen petet sumptus? ut 4. q. 3. venturis. nonne Ep̄s gratis cōsecrabit ecclesias, et tamen petet sumptus? ext. 1. de simon. cum sit. et iudex gratis iudicat, et tamen petit sumptus, vt ext. 3. de vita, et honest. cū ab omni. et his rationib. sentio, quod magister licite petit collectam, cū ei sua plenissime nō sufficiunt, vt 10. q. 1. priscis. Io.
b *Vnius præbende*) Quid si non vacat aliqua præbenda; tūc expectabitur, quousq. uacet pone enim, quod de tur ei præbenda mortui canonici, cum illi data sit præbenda, et non canonica: numquid tenentur canonici eligere intra statutum tempus aliquem ad canonicam illam, cum semper ordo debeat esse plenus? vt D. de decurionib. generaliter. P. penult. maxime si certus sit numerus canonicor. et iuratus. et uidetur, quod sic; quia si canonici ad tempus sumerent fructus alicuius præbendæ ex causa necessaria, forte ad facta testata, nihilominus conferent canonicā, vt ext. 3. vt ecclesiast. benef. vt nostrum. quia et si non habet præbendam, habet saltē ea, que præsentib. dantur, vt ext. 3. de præben. dilectus. in fin. et ext. 1. de præb. relatum. et videtur expressum ext. 3. de rescript. constitutus. Sed non est ibi intercessio illa, sed est in Alano de præb. constitutus. et facit ad idem ext. 2. de institut. in ecclesia. hoc dicto sequitur in conueniens, quia si dicit istum habere canonicam: ergo moriente aliquo canonico illi assignabitur illa præbenda. et sic habebit duas canonicas, sed tantum vnā præbendam. Item ex hoc sequitur, quod eadem res duplici iure censetur, iure spiritualium, et iure temporalium, quod esse non debet. 12. q. 2. cōcesso. ex hoc sequitur, † quod spiritualia essent sine temporalib. quod esse non debet, vt 1. q. 3. si quis obiecerit. Ad hoc potest dici, quod cum præbenda datur magistro, et non canonico; vel si assignetur præbenda ad opus ecclesię, vel si ex causa sibi retinetur fructus, quod facere possunt. ext. 3. de cōstitut. cum M. Ferrariensis. in eo casu statim extinguatur, et perit illud ius, quod canonica appellatur; quia vt dixi, spiritualia nō possunt cōsistere sine temporalib. et quam cito reuertitur præbenda ad ecclesiam, statim renascitur illud ius spiritale; et sic canonici non possunt dici negligentes, cum nec vacet ibi

† sequitur

præbenda, nec canonica. Io.

TIT. IV. DE IVDÆIS, ET SARRACENIS

Cap. I. In nonnullis.

D*istinguantur*^a) Sic liber distinguitur a seruo per pileum, vt C. de Latina liber. l. 1. P. sed qui pileati, et meretrix a matrona per vestes, vt ext. 2. de sent. excom. ad audientiā. et masculus a femina per crines, et vestes, vt 20. dist. si qua femina. Io.

Cap. 2. Cum sit.

T*oler. concil.*^a) Vt 54. dist. nulla.
b *In usus pauperum*) Sic ergo restituitur pauperib. quod iniuste extortum est. sed si officium licitum esset, tūc si vellet, posset dare pauperib. iniuste extorta, vt 14. q. 5. non sane. si autem dominus esset reddendū, quā dandum pauperibus, vt 19. dist. quoniam. et su. eod. sub interminat. Io.

Cap. 3. Quidam sicut.

I*ngreditur*^a) Nisi hoc requirat † officium, vt 3. q. 7. P. tria. in fine. D. de rei vind. in ter.
b *Lino, lanag.*) 16. q. 7. in noua.
c *Libera voluntatis*) Idem si coactus condicionali coactione, vt 45. dist. de iudicis. Io.

† reliquerit

TIT. V. DE HAERETICIS, ET MANICHÆIS.

Cap. I. Quantum ecclesia.

E*xclusus*^a) Ergo ecclesia potest deponere laicum a dignitate sua, vt 17. q. 4. si quis deinceps. 32. q. 5. præceptum. 11. q. 1. nullus. et deponitur iste pro sola negligentia, quod fieri potest. 81. dist. dictum. 15. q. 5. alius.
b *Terram*) Sic 81. dist. valet.
c *Deportatus*) Ergo ad ecclesiam spectat ius deportandi. 17. q. 4. accedendum. et 50. dist. accedendum. et 4. accedendum.

accedens.

d *De pronentib.*) Licet enim deponatur aliquis, tantum relinquendum est ei, unde ipse, et sui uiuant. 50. dist. studeat. licet talis publica egestate laborare deberet, vt 5. q. 5. nō omnis. D. depositi. bona fides.

e *Summā dotalium*) Quod etiam haberet viro condemnato pro heresi. C. ad legem Iuliam maiestatis. quisquis.

f *Et receptores*) Qui par: poena tenentur, ut C. de his, qui latr. occi. l. 1.

g *Comiti Montis fortis*) Sed ea, quae capiuntur in licito bello, cedunt occupanti, vt D. de acquir. rer. dominio. naturalē. P. vlt. Resp. non immo illi cedunt, qui est Princeps exercitus, scilicet Papa: et ille tenetur diuidere inter alios secundum merita eorum. 33. q. 6. dicat. et 1. dist. ius militare. Ioan.

h *Dubitationes*) De feudis, et beneficijs quae sitis, vnde ad dominum feudi decurrendum est, vt in constitutione Federici de feudis.

Cap. 2. Excommunicamus i- gitur.

R *Elinquantur*) In tribus casib. traditur clericus saeculari potestati statim post de positionem. in heresi, vt hic; et cum propter calumniam, vel contumeliam, quam fecit Episcopo, depositus est, vt 11. q. 1. si quis sacerdotum. et in crimine falsi, vt ext. 3. de falsa. ad falsariorum. alias licet sit clericus depositus pro crimine, adhuc ecclesia tuebitur ipsum; quia adhuc secundum regulam ecclesiae viuere debet, vt 81. dist. dictum. nisi sit incorrigibilis, vt ext. 2. de iudicijs, cum non ab homine. Ioan.

b *Confiscantur*) Nota, quod bona haereticorum confiscantur, siue habeant filios, vel agnatos, siue nō. vt ext. 3. de haeret. vergentis. in fi. et in hoc corrigitur lex, quae dicit, quod bona haereticorum ad cognatos, vel agnatos deferuntur, vt C. de haeret. authē. idem; de Nestorianis. tamen si reuersi fuerunt ad fidem, possunt priora bona eis restitui, vt etiam Episcopatus, vt 23. q. 4. ipsa pietas. et q. 7. c. 3. et ext. 3. eo. vergentis. in fi. et quilibet istis potest licite auferre sua. ut 23. q. 5. si vos. et q. 7. c. 1. melius tamen facit, si auctoritate iudicis hoc facit, vt 23. q. 3. sex sunt.

c *A quibus stipendia*) Idem habes ext. 1. eo. ad abolendam. et si habuerit beneficia in duabus ecclesijs, illa ecclesia plus recipiat, ubi

maiora beneficia habuit, vt ext. 2. de testam. relatum. in fi.

d *Condemnentur*) Hic uidetur, quod aliquis sit condemnandus de heresi, licet nō sit violenta praesumptio contra ipsum, et C. de haeret. l. 2. et sic est contrarium ext. 3. de praesum. c. 1. in fi. ubi habes, quod licet vehemens sit praesumptio, non est condemnandus de heresi. Resp. vehemens praesumptio non statim condemnat aliquē de heresi; sed hoc facit, quod est procedendum contra eum, quasi contra suspectum, et licet praesumptio, de qua hic agitur, primo fuerit probabilis, tum propter cursum temporis, et quia noluerunt se expurgare, et quia per annum steterunt in excommunicatione; pro conuictis habentur, vt 11. q. 3. rursus. et quicumque. secus tamen est in alijs criminibus. nam si bona alicuius contumacia propter crimen annotata sint, si infra annum non venit, bona deuoluuntur ad fiscum, sed nulla praescriptio temporis obstat ei, quin possit probare innocentiam suam, vt D. de requirendis reis. l. annus. Sed quid est, quod hic dicit, quod haereticus statim condemnandus est, non ne haereticus saepissime etiam admonendus est, vt respiscat? ut 1. q. 7. conuenientibus. sed nullam est contrarium, quia licet sit condemnatus; tamen est admonendus, vt respiscat. Sed quod legitur 24. q. 1. quae damus. quod post admonitionem est vitandus; verum est in hoc, quod non sunt ei seci et a fidei nostrae exponenda; ne eum astutiores faciamus, ut 43. dist. in mandatis. Ioan.

e *Purgare neglexerit*) Vide, quod iudex nolens facere iustitiam, facit litem suam, et 23. q. 2. dominus noster. et q. 5. administratores. et 3. q. 7. qui sine. et in auth. coll. 9. vt differētes iudices. P. penul. et vlt. et 2. q. 7. sicut.

f *Ipsa uassallos*) Sic ergo Papa potest omnes iudices, siue Duces, siue Comites deponere propter haeresim, et etiam propter alias iniquitates. vt 15. q. 7. alius. nam et trāisset dignitatē de loco ad locum, ut ext. 3. de elect. venerabilem. Ioan.

g *Ab q. indulto*) Licet Episcopus nō possit ipsum restituere sine auctoritate Papae; tamen solus potest ipsum reconciliare ecclesiae, vt ext. 1. eo. ad abolendam. P. qui vero. licet olim se eius esset, vt 1. q. 7. si quis Episcopus.

h *Us eorum privilegia*) Nam in hoc casu nullus exemptus se potest tueri suo privilegio, quin possit excommunicari ab Episcopo loci, vt ext. 1. eo. ad abolendam. in fi. Vt unum autem exempti possint a suis Episcopis puniri, si deliquerint

rint, plene notauit 6. q. 3. placuit.

i *Totam hinciam*) Arg. quod uniuersitas praestabit sacramentum calumniae. Item arg. quod infames personae admittuntur ad denuntiandum; quia vix potest esse, quin aliquis sit infamis ex eis. Quid iuris de hoc sit, dixi 2. q. 2. si peccauerit.

k *Indicijs*) Nota, per indicia probari crimen, et 2. q. 8. sciant. et 32. q. 1. dixit. sic et alias probatur aliquid per indicia, vt ext. 3. de prui leg. cum olim. in fine. et C. de rei vindic. indicia. Ioan.

TIT. VI. DE HOMICIDIO CASUALI, SEU VOLUNTARIO.

Cap. 1. Petrus diaconus.

V *T beneficium*) Vide su. 5. dist. ad eius.

b *Contra prohibitionem*) Immo si non prohibuisset de causa, et non dedisset consilium, non teneretur, vt 1. q. 4. quia. Secundo dico, quod de voluntate aliquis se debeat expurgare, licet sit arg. ad hoc 2. q. 5. quia. C. de fide instr. l. vlt. C. de his, qui ad eccles. confug. praesenti.

c *Vel occasionem*) Non intelligas hoc ita large, ne obliet 23. q. 5. cum homo. et cap. de occidendis. Io.

Cap. 2. Significasti.

I *n canone*) 23. q. vlt. c. vlt.

b *In alio canone*) 1. dist. studeat.

c *Nec ipsius studio*) Id est, qualicumque exhortatione, vt su. de excess. prael. ex litteris. li. 3. Ioan.

d *Discerni*) Eandem distinctionem ponit lex. D. ad legem Aquiliam. itē Mela. P. sed si plures. Sed in hoc est diuersitas, quod si minus primus percussit, si postea alter occidit, primus non tenetur, nisi de vulnere secundū leges. sed non tenetur tamquam homicida, vt D. ad legem Aquiliam huic scripturae. et litem Mela. P. Celsus. secus secundum canones, vt hic.

e *Virum omnes*) Quae stio est Dominicalis.

f *Vim ui repellere*) Sup. de appel. significauerunt. li. 1.

g *Cum moderamine*) Si tamen defendēs ex proposito non excedit modum, nō tenetur.

23. q. 3. non inferenda. D. ad legem Aquilia, si ex plagis. P. primo. sicut nec excommunicatum dico, quod excedendo modum repercutiat clericum. su. de rest. spol. olim. in fi. li. 3. et su. de sent. excom. perpendimus. li. 2. Ioan.

Cap. 3. Tua nos.

C *Ongrebat*) Sur. ne cler. vel monachi. c.

b *Diligentiam*) Quia imperitia attribuitur medico, sed non euentus mortalitatis, vt D. de offic. Praesid. illicitas. sic su. de etat. et qual. ad aures. li. 2.

c *Satisfactionem*) Ex eo, quod alienum officium viurpauit, si quādoq. imputetur alicui aliquod delictum; tamen quae sequuntur ex illo, non imputantur ei. sic 15. q. 1. inebriauerunt. generaliter habes 50. dist. saepe.

d *Nuntijs tradidit*) Sed nonne scholaris iste potius tacere debuisset? vt 22. q. 2. ne quis. Item nonne dictum eius est occasio mortis illius? ut 23. q. 5. vñ solum. in fi. su. de excess. Pralat. ex litteris. Item nonne promouendus abstinere debet ab omni, per quod peruenitur ad effusionem sanguinis? 50. dist. clericū, qui. Item iste, quasi testis inductus est, quod non licet promouēdo in causa sanguinis. 11. q. 1. testimonium. Ad hoc dico, quod clericus ciuilitate agere potest de crimine contra laicum, ad hoc vt sit in perpetuo carcere, vel vt penitentiarius puniatur, vt 23. q. 5. cap. 1. et su. de iudic. ita. li. 1. et si iudex ad talem accusationem clerici durius fecerit, nō tenetur clericus. su. de iudic. postulasti. li. eo. arg. 23. q. 5. vñ solum. in fi. et cap. non nos. et q. 3. Maximianus. D. de bonis libert. qui cū maior. P. primo. et arg. D. de euection. si per imprudētiam. sed in casu proposito clericus non dixit ista tamquam testis; quod ex hoc patet, quia in causa criminali praesentandi sunt testes coram iudice, vt in authen. de testib. P. quoniam. Cū ergo iste nec factus, nec praescripto, nec consilio, nec defensione fecit homicidium, non tenetur, vt 1. dist. si quis vi-duam. Item non obstat su. eo. suscepimus. li. 1. quia illud de perfectis loquitur praedicta, quia primi nimis processerunt et in ligando, et in credendo. Io.

e *Tradidit puniendum*) Cum tamen per ista non sit conuictus de furto. nō enim eo ipso est

est fur, qui animo furandi intrauit domum, ut D. de furtis. vulgaris. P. qui furti. lo.

Cap. 4. Sicut ex.

V Inificatus^a) Su. 2. q. 5. consulisti contra sed illud intelligendum est, cum puerperium est formatum, ut 32. q. 2. Moises. et cap. quod vero. Similiter distinguit lex, D. de poenis, si quis. P. qui abortionis. tamen licet talis non teneatur lege canonica, vel etiam lege Mosaiica: tenetur tamen lege Cornelia de sicarijs, ut D. de sicarijs. l. si mulier. et etiam lege Aquilia, ut D. ad legem Aquiliam. si seruus. P. si mulier. Item si uenena sterilitatis procuret, homicida iudicatur, ut su. eo. c. vlt. hb. 2.

TIT. VII. DE VSVRIS.

Cap. 1. Salubriter.

A D onera matrimonij^a) Sic C. de iure dotium, pro oneribus. Ad hoc autem, ut maritus lucretur fructus rei dotalis, requiritur, quod suslineat onera matrimonij, ut D. de doli except. pater. in prin. Itē oportet, quod sit ei tradita possessio rei dotalis. D. soluto matrim. de diuisione. fructus etiam ante matrimonium percepti mulieri restituuntur, nec cedunt lucro viri. D. de usuris, uideamus. P. antepenul. similiter fructus, et fetus pecudum dotium lucro mariti sunt, ut D. eo. plerumque. P. primo. Idem est in fundo cretifodino, vel argentifodino, ut D. soluto matrim. diuortio. P. si vir in fundo, secus tamen est in fetu ancillarum dotialium, qui non cedit lucro mariti. D. de iure dotium. plerumque. P. serui. Item secus in lapidicinis, ubi lapis non re crescit, et in arboribus non caduis, ut D. soluto matr. diuortio. P. si fundus. et duob. sequentibus. Itē fallit hęc generalis regula, quod cuius est emolumentum, eius debet esse periculum. nam licet ad virum spectet emolumentum rei dotalis, non tamen periculum, vel euictio, ut D. de iure doti. plerumque. in princ. et. P. primo. et C. eo. l. prima. tamen cū distinctione, an res in dotem data sint æstimata, an non, ut ibi distinguitur. hoc verum est, nisi res dotalis consistat in pondere, nu-

mero, vel mensura, nam talium periculum spectat ad virum. D. eo. res in dotem. sed obiicitur, si fructus cedunt lucro mariti, quare ergo restituuntur? lucri causa tam viri, quā uxori? ut su. de dote post diuor. resti. c. vlt. sed ibi soluitur. Habes ergo hic casum, in quo usura toleratur; alios casus notauit 14. q. 3. in summa. Ioan.

Cap. 2. Michaël laicus.

V El pater^a) Cum enim ex persona patris agat, ipsum defenderet tenetur. D. de regul. iuris. ex qua persona. et D. de procurator. seruum. P. penul. sed pone, quod non agatur ex persona patris, numquid si petat vsuras, potest excipi contra eum; quod pater, vel auus eius sumpsit vsuras? videtur, quod sic, quia repetitur, et a filio, et ab herede extraneo vsuræ patri data, ut supra eo. tua. l. 1. etiam si nihil peruenit ad filium. nam secundum canones agitur contra heredem raptoris, et si nihil ad eum peruenit, ut 16. q. 6. si Episcopus. 12. q. 2. Episcopus, qui macipauit. su. de raptor. litteras. l. 1. Ergo si agere potest, nullo magis excipere. quod concedo, neque enim conuenitur heres ex quasi maleficio, sed potius ex quasi contractu ratione debiti et soluti, ut in lit. de obligation. quæ ex quasi contractu inde est, quod in heredem datur. Sed numquid repelli potest aliquis, si nomine alieno sumpsit vsuras? quod uidetur, ut 46. dist. sicut non suo. Sed hoc non uidetur, cum in suam utilitatē nihil verum est. sed quid si ille, contra quem talis exceptio proponitur, non sit soluendo; numquid adhuc repelli potest per talem exceptionem? videtur, quod non, dum tamē prestet cautionem, quod restituat vsuras, cū potest, nam et spoliator restituatur, ut possit alij restituere, quod accepit. su. de rest. spol. o. lim. l. eo. nam ubi quis non potest in presentia soluere, admittitur fideiussor. et sic dicitur satisfactum. D. de re iud. l. 4. P. aut Praetor. E contra videtur, quod non, quia aliud est restituere vsuras, aliud satisfacere de usuris, ut C. de pignor. vel hypothecis soluen. item. P. primo. Dico, quod in hoc casu sufficit satisfacere argumento dictæ legis. Ioan.

Cap. 3. Quanto amplius.

Com-

C Ommevris^a) Idē habes ext. 3. de vsuris. post miserabilem.

TIT. VIII. DE CRIMINE FALSI.

Cap. 1. Accedens.

C Um presum^a) Nota, quod non presumitur litteræ falsæ, quæ sunt de simplici iustitia; et quia de facili possunt haberi sicut non presumitur, quod in re modica dolose agatur. D. de dolo. si oleum. P. vlt. Vnde si aliquis suggererit falsum in litteris, quæ sunt de simplici iustitia; non tamen statim presumendæ sunt falsæ, nisi probetur, quod ex certa scientia suggestit falsum. quia qui allegat ex certa scientia falsum suggestum, dolum allegat; sed dolum est ex perpicuis insidijs probandus. C. de dolo. dolum. Si tamen alter vult probare ignoŕantiam, auditur. sed qualiter eam probabit? iuran. eto solo, ut su. de sent. excom. super eo. l. 1. 2. 4. q. 2. in lectu. Sed pone, quod aliquis falsum assermet circa rem propriam, cuius notitiam habuerit tunc; presumitur primo contra ipsum, quia non presumitur quis ignorare statum propriæ rei. C. de rescind. vend. quisquis. hoc cōcedo, sed illam presumptionem elidit hæc presumptio, quia non presumitur dolum commississe circa litteras, quæ de facili habentur, ut hic dicitur. ita sæpe vna presumptio elidit alteram circa idem factum, ut D. de integ. restit. Diuus. et 57. dist. si quis.

b Neq litteris^a) Sic su. de excess. præl. inter. l. 3. arg. contra. su. de falsis. ad falsarium. l. 1. 3. Sed ita loquitur in illis litteris, quæ non de facili habentur.

c Non molestes^a) Arg. su. 19. dist. in memoria. et prima dist. si Episcopus. lo.

Cap. 2. Ex conscientia.

L itterarum rasuræ^a) Non in narratione facti, quia ex hoc nulla esset suspicio. su. de fide instrum. ex litteris. l. 2. et intelligas, quando per rasuram non fuit facta ambiguitas in nomine. su. de fide instr. inter. l. 3. et licet rasura litteræ non alicui inducat suspicionem; secus tamē est in cassatura lineæ. su. de priuileg. cum olim. l. 3. Ioan.

b Sapientis animum^a) Modica suspicio non debet inmutare animū sapientis; licet nec modicum donum. su. de simonia. et si quæstiones, 1. q. iudices. D. de off. Praefidis, plebis facta. sic D. de ventre inspic. l. 1. in fine. Ioan.

c Sub periculo cause^a) Sic su. de electione. cū dilectus. in fine. l. 3.

d Ad venutiandum^a) Su. de foro compet. si diligenti. Ioan.

TIT. IX. DE CLERICO EXCOMMUNICATO MINISTRANTE.

Cap. vn. Proposuit.

N On curantibus^a) Vnde eo ipso se videntur fecisse alienos ab electione. su. de elect. quod sicut. et cum nobis. l. 3.

b Receptis se sibi^a) Et idem in dubio admittebatur, quia dicebat se non esse excommunicatum. su. de sent. excom. mu. per tuas. l. 3. et ita cum aliquis dicit alium excommunicatum, et ille dicit se absolutum, utriusque testes audientur, et est simile su. de præscr. illud. l. 2. su. de testibus cum tu. su. de rescin. ven. c. l. eo. Ioan.

c Rationibus^a) Hęc ratio non sufficit ad absolutionem probandam, ut su. de sent. excom. cum desideres. l. 2. Sed est quædam presumptio, ut 11. q. 3. quibus Episcopi. 93. dist. si inimicus.

d Penitentiaris^a) Sic su. eod. postulasti. l. 2. su. de et. et qual. bona. l. 2.

e De absolutione^a) Sed numquid sufficit probare, quod aliquis fuerit excommunicatus, ad hoc ut debeat repelli, si non apporet litteras absolutionis? Videtur, quod sic, ut 33. q. 1. miramur. 8. q. 5. c. vn. C. de probat. l. 1. Ad hoc dico, quod sufficit probare, si probet, quod quandoque nitebatur ei ad hoc, ut debeat haberi pro absoluto, licet alias non constet de absolutione, vel per litteras, vel per testes nec sufficit probari, quod quandoque fuit excommunicatus, nisi probetur, quod tempore electionis fuerit ecommunicatus; quod est bene notandum. Ioan.

TIT. X. DE EXCESSIBVS PRAELATOR.

Cap. vn. Accedentibus.

Episco

Epis copalis dignitatis^a) Quae enumerantur 68. dist. quod uic. chorepi. videtur ergo, quod tantum ad Episcopum spectet cognitio matrimonialium causarum, vt 35. q. 6. multorum, sed contra ext. 1. de consangu. et affi. ex litteris. ext. 2. de sent. et re iud. te nor. ubi cognitio talis spectat ad Archiepresbyterum, sed dic. quod alij Praelati ex praescripta consuetudine possunt hanc iurisdictionem habere, vt ext. 3. de praescri. auditis. et hoc innuitur hic in fine. Ioan.

b Publicas penitentias^a) Quod solus Episcopus potest, vt 50. dist. in capite. Ioan.

TIT. XII. DE PRIVILEGIIS.

Cap. 1. Veniens ad.

Regis Stephani^a) Ergo Reges dant priuilegia de decimis, et de reb. spiritualib. vt su. de decimis, et oblat. c. vlt. li. 1. et 79. dist. si duo. Sed contra su. de decimis, dudum. et cap. sequi. li. 10.

b Iure specialis^a) Sic su. 100. dist. contra morem.

c Quib.^a) Scilicet, obiectionibus.

d Pradicti Regis^a) Hic fertur sententia sub conditione, licet ferri non debeat, vt 2. q. 6. P. biduum.

e Sub bulla^a) Hic expresse dicitur, quod secundum priuilegium debet facere mentionem primi, et su. de off. deleg. ex parte. Quidam tamen dicunt, aliud esse in priuilegio, quam in rescripto: cum priuilegium sit lex, et vna lex non teneatur facere mentionem alterius prioris. Sed illud obtinet in legib. communib. quas princeps nouit, secus in legibus priuatorum, quas princeps non nouit, vt su. de off. deleg. ex parte. li. 1.

f Sicut in priuilegio^a) Idem uidetur, quod ab alio posset petere, si illa clausula non fuisset apposita; quia propter malitiam, vel desidia alicuius dissoluitur ius ad illum, qui non est iudex. 65. dist. si forte. su. de foro compet. ex transmissa. li. 2.

g Renuntiasse^a) Nota, quod intelligitur renuntiasse iuri communi, qui priuilegium impetrat. sic 100. dist. contra morem. D. de separatione. l. 1. P. illud sciendum. D. de minorib. l. causae. in princ. D. ad municipalem. l. 1. et D. de legat. 1. si quando. C. de thesauris. l. un. si cut contra utendo iure communi renun-

tiat priuilegio, su. de constit. cum accesserit, li. 1. su. de priuileg. si de terra. C. de iure domi impetr. l. 2. sed contra su. de consuet. c. vlt. li. 3. ubi simul utitur iure communi, et priuilegio, nec renuntiat quis iuri militum, licet utatur iure communi. D. de militari testam. l. 3. ad idem 23. dist. quamquam. in princ. et D. de priuileg. credit. l. antepenult. sic iuri communi, et consuetudini aliquis innuitur. 95. dist. olim. su. de censib. sopitae. li. 2. Resp. hic ideo recessum est a iure communi; quia impetrauit priuilegium donationis, et ex diuersis causis non potest haberi dominium rei. su. de fide instr. inter. li. 3. si impetrasset priuilegium confirmationis, illud contrarium non obstat, quia illud operaretur ius commune. Ioan.

h Intentionis^a) Sic su. de censib. venerabilium. li. 3.

i Quantum^a) Quod priuilegium legis usque Regis ferri, quae non valeat, cum sit de decimis innuitur hic, et sic non obstat su. de decimis, dudum. et cap. sequi.

Cap. 2. Significasti.

Moram fecerint^a) Non sufficit receptio, nisi sit facta translatio plena. 21. q. 2. si quis iam. sicut non dicitur quis de numero militum prius, quam sit inter eos. D. de milita ri test. ex eo. sic miles commeatu accepto si remanet in domo sua, non habet priuilegium. D. ex quib. causis maiores. miles. Arg. contra D. de bonor. poss. ex test. militis. l. vlt. in fi. vbi dicitur, quod priuilegium militum habet, qui non peruenit ad milites.

b Sicut tibi prius^a) Su. eo. cum et plantare. li. 2.

Cap. 3. Petijstis.

Ridere^a) Simile su. de sent. excom. si uere. li. 3.

b Quamdiu ipsi^a) Sic 6. q. 2. si tantum. et cap. sequi. arg. contra su. de sent. excom. cum desideres.

c Celebratis^a) Non enim imponit alijs legem, quam ipsi seruare nolunt. su. de praeben. pro illorum. nec tenentur alij seruare priuilegium, quod ille, cuius est seruare non vult. su. de sent. excom. in audientia. li. 2. non ita tenentur seruare priuilegium illius, qui aliorum pri-

priuilegium non seruat. su. de appel. an sit de ferendum. Ioan.

Cap. 4. Quoniam sicut.

Vtroque iure^a) In temporalib. et spiritualib. qualiter interpretetur hoc verbum, vtroque iure possit ecclesia aliqua monasterio esse subiecta; licet Episcopus aliqua Episcopalia iura ibi receperit: vide su. de censib. cum venerabilis. li. 3. et dixi 16. q. 2. visis.

b Synodare^a) Id est, ad synodum vocare. non enim imponet alij legem, quam ipse seruare non vult. su. de praeben. pro illorum. c. Permauentibus. Similis interpretatio 17. q. 2. generaliter. sic su. de verbor. sign. Abbate. in fi. et ita licet persona sit exempta, tamen ratione rei non exempta, quam possidet, est subiecta, su. eo. cum capella. li. 3. Ioan.

Cap. 5. Quia circa.

Super Episcopalis^a) De quib. loquitur 12. q. 2. uobis. concessio.

b Exceperit^a) Supra de iure patron. ex litteris. li. 1. su. de rescr. olim. li. 3.

c Plenissima sit^a) plenissimo iure, vt patet ex praedictis.

d Sed futuri^a) Arg. quod in priuilegijs verbum generale ad futura extenditur. vt 12. q. 2. cognouimus. su. de decimis. ex parte. li. 3. C. quae res pign. oblig. poss. l. vlt. D. de seruit. vrb. praedi. si seruitus. arg. contra. su. de censib. qua do. li. 2. su. de decimis. tuam. l. 1. eo. et su. eo. cum capella. li. 3. D. de contrah. empr. in lege. et l. Rutilia. D. de da. infecto damni. P. 2. sed hic ideo contra dantem fit interpretatio, ne ex cognita fraude obuiant liberalitati suae, vt 16. q. 2. visis. C. de donat. si quis argentum. P. vlt. secus si certa ponuntur, in eo casu non extenditur ad alia, ut su. eo. c. vlt. li. 1. Sed ubi generale nomen ponitur, semper extenditur ad omnia appellata. l. su. de decimis. ex multiplici. li. 1. si autem eque potest retorqueri ad ius commune, sicut ad priuilegium; potius interpretandum secundum ius commune, vt su. de consuet. c. vl. li. 3. sic enim est interpretatio facienda, vt nemini sit onerosa, su. de test. cum tu. et vt non sit captiosa, su. de reg. iuris quotiens. et vt semper contra illum interpretatio fiat, qui legem potuit apertius dicere. D. de pactis veteribus. et vt fiat secundum communem modum loquendi,

† cum
in sua† cogi-
tata† ob
niet† appel
latiua

ut su. de sponsal. ex litteris. nam consuetudo interpretatur vocem. su. de verbor. sign. Abbate. et vt semper in tutiorem partem fiat interpretatio. su. de sponsal. iuuenis. su. de reg. iuris estote. si neutra est tutior, tunc in benigniore, vt 9. dist. cap. vlt. D. de reb. dubijs, cum in testamento.

Cap. 6. Antiqua.

Renouantes^a) Idem habes 22. dist. renouantes.

b Nisi in urbe Romana^a) Arg. quod minor iudex non potest exercere iurisdictionem suam praesente suo maiore iudice, vt 21. dist. deniq. et D. de off. Procon. l. vlt. Arg. contra 11. q. 1. peruenit. 95. dist. ecce. C. de donat. in hac.

c Prouocetur^a) Hoc est priuilegium ipsius, quod omnis medijs potest appellari ad ipsum, vt hic innuitur, et 11. q. 1. si clericus. et sic intelligitur, quod dicit Imperator, quod habet similia priuilegia cum Romana ecclesia, vt in auth. de eccles. titul. in prin. et 62. dist. mos.

Cap. 7. Vt priuilegia.

Sane intellecta^a) Qui a salute interpreta- tur priuilegia, in famis efficitur, vt C. de legib. et const. l. 2. Ioan.

b Mutato habitu seculari^a) Non intelligitur, quod induat monachalem habitum, sed quod habitus non sit ita dissolutus, vt saecularis, sic ext. 3. de regul. consulti. qualis habitus matronalis dicitur 33. q. 5. quod Deo. et talis lar go nomine potest dici ecclesiastica persona, vt 27. q. 1. vt lex. 12. q. 1. duo.

c Aut trib.^a) Quid si medietatem bonorum dederint, numquid tunc dicendi sunt fratres? non, nisi maiorem partem, vt D. de contr. empr. in modicis. Ioan.

d Licet pluraliter^a) Nota, quod pluralis locutio non infert suas et singulares. arg. contra ext. 3. de praeb. cum iam dudum. ext. de appel. significauit. in fi. et D. de condi. et demonstr. falsa. Ioan.

Cap. 8. Quod nonnullis.

Commis

Communa terra*) Interpretationem illius verbi habes ext. 3. de verb. sign. cum in partibus. Ioan.
 b *Quandoq.*) Per hoc videtur, quod saepius possint, quam semel in anno, ut in hoc manus sit ipsorum privilegium, quam precedendum. Numquid canonici tunc poterunt interesse? non. ne per hoc vilescat rigor, ut su. c. prox. Ioan.

TIT. XIII. DE POENIS.

Cap. i. Ad aures.

Feuda, et beneficia*) Immo omnia beneficia et eorum adiudicantur ecclesiae, cui est ignominia facta 17. q. 4. si quis deinceps. sed si duos Episcopos interficerent, alia poena additur, ut 25. q. 2. ita nos. Item alia poena statuitur contra quosdam interfectores clericorum, ut infra c. prox.

Cap. 2. In quibusdam.

Ad defensionis*) Sic ext. 1. de appel. reprehensibilis.

b *In iure expressum*) Sic nec Episcopus plus petere potest, quam invenitur expressum. ut 18. q. 2. hoc tantum.

c *Ausu nefando*) Nisi forte in casu, quem habes ext. 1. de sent. excom. si vero.

d *Provisus amittant*) Ad quem ergo devolvitur ista feuda? Resp. redibunt ad dominum, sed ius patronatus ad ecclesiam spectabit, in cuius ignominiam factum est hoc. ut 17. q. 4. si quis deinceps. et cap. quisquis, et 27. q. 1. si quis rapuerit. Ioan.

e *Ad heredes*) Speciale est hic, ut propter delictum patris filius priuatur successione. similiter in laesa maiestate, ut 6. q. 1. P. verum, et in haeresi, ut ext. 3. de haeret. vergentis. alias bona damnatorum devolvuntur ad heredes, ut C. de bonis damnat. authen. bona. Ioan.

f *Posteritatem*) Per hoc patet, quod tantum de descendentes loquitur, non de collateralibus. et etiam de illis, qui postea nascuntur, non de iam natis.

g *Prelationis*) Tamen ingressus monasterij tollit irregularitatem ortam ex natalibus. ut 56. dist. cap. 1.

h *Dispensatum*) Cum non determinetur, a

quo possit dispensari, dico, quod ab Episcopo potest; ex quo Papa non reservat sibi eam, quia prohibitorium est edictum dispensationis, ut ext. 3. de sent. excom. nuper. Ioan.

TIT. XIV. DE PAENITENTIIS.

Cap. i. Nova quaedam.

Benedicunt*) 33. q. 5. mulierem. nec possunt velare moniales. 20. q. 2. statuimus. nec absolvere eas su. de sent. excom. de monialibus. nec docere potest 23. dist. mulier. nec iudicare potest.

b *Euangelium*) Sed in matutinis bene poterat legere, quando diaconissae fiebant, ut 27. q. 1. diaconissam dixi.

Cap. 2. Omnis vtriusque.

Discretionis*) Id est, cum est capax doli, quia aetas per malitiam suppletur, ut ext. 1. de despons. impub. de illis. et ext. 1. de delictis puer. cap. 1. et C. si adversus delictum. l. 1. Arg. contra de consecr. dist. 4. eos, C. de falsa mon. l. 1. Ioan.

b *Peccata*) Non tamen venialia, quia illa tolluntur per orationem dominicam, vel per aliquam benedictam, ut de penit. dist. 3. de cotidianis. et dist. 6. qui vult. tamen si recolat ea, tenetur confiteri ea, ut 25. dist. P. criminis. La. Ioan.

c *Proprio sacerdoti*) Nisi ille sit imperitus, ut de penit. dist. 6. placuit.

d *In pascha*) De consecr. dist. 2. et si non.

e *Christiana sepultura*) Nota contra regulam generalem, quod communicamus vivo, et tamen non mortuo, fallit 23. q. 5. placuit. et ext. 1. de statu monach. monachi. et ext. 1. de torneamen. c. 1. et ext. 1. de usuris c. 2. et ext. 1. de raptoribus. super eo. Ioan.

f *Et obtinet*) Quid si malitiose ille recusat ea propria auctoritate? ut ext. 3. de regul. licet. Ioan.

g *Nec ligare*) Ext. 1. de penit. et remiss. c. vlt. sed queritur hic, num potuerit se subicere ei? arg. 2. q. 7. nos si incompetentem. Ioan.

h *Circumstantias*) De penit. dist. 5. consideret, i *Diversis experimentis*) Non ad instar imperiti medici, ut 29. dist. sciendum. Ioan.

Cap. 3. Quod in re.

Dan

De Andum*) Tempore interdicti.
 b *Viaticum*) Non fuit expressum de viatico. nam illud non est ita sacramentum necessitatis. nam sola fides supplet illud, de consecr. dist. 2. ut quid paucis. Sed hoc ideo non valet, quia idem posset dici in baptismo, cuius vicem supplet passio. de consecr. dist. 3. baptisimi.

c *Ex gratia*) Si est gratia, non ergo est ius commune, non competet debite, nisi impetretur, ut hoc liceat, cum necessario sit contentus in illa generalitate interdicti, nisi quod per privilegium exemptus est. Vel dic, quod per istud ius canonicis regularibus conformantur, et est simile su. de privileg. cum nonnullis. l. i. eo.

d *Sine campanarum pulsatione*) Hoc est in eis speciale, ut sine necessitate, vel periculo mortis admittantur ad penitentiam. sed certe ibi necessitas est, quia intelligo, nisi cum proficiuntur. Idem dico, si aliqui proficiuntur ad iustum bellum; quia ibi est causa iusta timoris. idem dico, si aliqui essent excommunicati a Papa, ut in isto bello possent absolvi a quoquam. arg. su. de sent. excom. c. vlt. l. 1. et 33. q. 2. in adolescentia. Sed quid si interdicta civitate ibi aliqui vellet satisfacere, numquid in eis relaxandum esset interdictum? non. quia aliquis sine culpa sua interdicti potest. su. de sponsal. non est vobis. quia sic rigor ecclesiae dissolveretur, ut su. de privileg. ut privilegia. l. i. eo.

e *Possint audiri*) Patet ergo, quod excommunicato non licet stare extra ecclesiam, cum etiam interdum prohibetur audire exterius. Ioan.

Cap. 4. Cum infirmitas.

Ecclēsie arceatur*) Non ipso iure, sed per sententiam.

Cap. 5. Cum ex eo.

Litteras*) In talibus enim diligens facienda est inquisitio. 42. dist. queicamus. Ioan.
 b *In tabernis*) Tunc ratione delicti possunt a dioeclesano excommunicari. licet sint exempti, ut ext. 3. de privileg. ex tuarum. Ioan.

TIT. XV. DE SENTENTIA EXCOMMUNICATIONIS.

Cap. i. Quæsiisti.

Quæsiisti*) Quod hic dicitur, forte idem habes su. eod. ut fame. l. 3. Idem est generale cum in omni casu, ubi potest coërceri per ecclesiasticam potestatem, ut 17. dist. nec licuit.
 b *Quam defensio*) Sic su. de homicidio, significati. in fine. l. i. eo.

Cap. 2. In præsentia.

Evitandum*) Su. de exceptio. a nobis. l. 3. contra. solutio. excipi potest contra excommunicatum accusantem, vel agentem. nam nullum crimen obstat, nec excommunicatio obstat volenti excipere, ut su. de iudicijs, cum inter. l. i. eo. Sed secus est, ubi denuntiatur excommunicatio alicuius, ubi repellitur denuntians, vel agens ratione communicationis. Episcopus tamen nec excipere potest contra clericum accusantem, cui prius communicavit. su. de accusat. nulli. sic ergo per patientiam aliquis perdit beneficii exceptionis, sic 4. q. 11. P. vlt. D. de adulter. si vxor. in fine. D. de aqua plu. arden. Labeo. D. de public. si ego. P. 1. De hoc dixi su. de aetat. et qual. ordin. accepimus. l. 1. Item arg. hic, quod si passus sum excommunicatum in lite contestari, quod amodo non possum excipere contra eum, cum sit exceptio dilatoria. tamen licet perdat ius excipiendi, iudex tamen ex suo officio de ea inquirat, ut su. de appel. constitutus. in fi. l. 3. D. de postulando, quos prohibet. D. de petit. hered. l. 1. in fine. Ioan.

b *In mensa*) Sic su. de cler. excom. ministr. cap. 1. l. i. eo.

c *In divinis*) Sic su. eo. significavit. l. 2.

Cap. 3. Quantæ.

In ipso actu*) 17. q. 4. si quis suadente. Ioan.
 b *Consentes*) Qualiter hoc verbum exponatur, notavi 2. q. 1. notum.

c *Interpretans*) Sic 83. dist. P. primo. 36. dist. pasci. D. de agnosc. liber. necare. et ita videtur peccare omnis, qui non defendit alium, si potest, ut 23. q. 3. non inferenda. et c. vlt. et si non possit aliter defendere, defendat clamore, vel fletu, ut D. ad Silianianum. l. 2. P. eo autē. Sed non licitum est recipere penitentiam pro defensione alicuius: ut D. quod metus causa, metum. P. sed licet. nec repetitur, si data fuit

ff 2 ta fuit

ta fuit pro defensione alicuius, ut ibi dicitur. D. de donationib. si pater. P. primo. Resp. non tenetur vnus defendere alterum; quia si ad hoc teneretur, posset repeti pecunia data pro defensione. D. de condit. ob causam. l. vlt. Dico, quod quilibet tenetur defendere alterum per capita praedicta, et 90. dist. praecipimus. et 3. q. 1. nulli. et cap. seque. nec obstat, quod potest dari pecunia pro defensione. nam officio datur pecunia, qui tamen gratis teneretur impendere suum officium. 14. q. 5. non sane. Dicunt tamen quidam, quod soli iudices, vel qui habent potestatem aliquam, ad istud tenentur, vt 23. q. 4. forte. sed quidquid sit de defensione clerici, nam hoc ad ius publicum spectat, vt su. dist. 1. ius publicum. unde propter publicam utilitatem amplianda verba essent; nam fauore religionis multa contra religionem et statuuntur. ut D. de religio. sunt personae.

† ratio
nem.
Bern.

Cap. 4. Constitutiones.

Et sententias^a) Vel qualescūq. scripturas, vt 3. q. 4. nullus. sic iu. de heretic. excommunicamus. l. i. eo.

b Mandato) Sic su. de probat. c. 1. l. 3.

c Post illud ipse) Ergo sententia, quae nulla est, nullo cuius temporis transit in rem iudicatam. Argum. contra 16. q. 6. si facer. dotes.

Cap. 5. Sacro approbante.

Nisi competens^a) Id est, trina, vt 4. q. 3. de illicita.

b Possit probari) Sic ergo patet, quod ordo iudiciorum probandus est a iudice in sententia excommunicationis, sicut in alijs sententijs, vt su. eo. quoniam contra. et 2. q. 1. in primis.

c Per mensuram) Communionem autem hominum carebit in quantum maiori visum fuerit, vt 24. q. 3. de illicita. Multiplicem autem poenam patitur, qui iniuste excommunicat; unam, quia tenetur excommunicato ad interesse, vt hic dicitur. Item potest conueniri actione iniuriarum, vt 11. q. 3. illud. et cap. temerarium. Item tenetur poena sacrilegij, 24. q. 3. non in perpetuum. Item quia carebit communicatione et hominum, et ingressu ecclesiae, vt dixi.

† com-
munio-
ne

d Rationabili causa) Causa coram ipso pro-

bata, vt 2. q. 1. nemo. Ioan.

e Quarellam) Nota, quod secundum antiquos canones quilibet excommunicatus audiebatur, et qui volebat probare se iniuste excommunicatum, vt 11. q. 3. si Ep. hodie non, nisi sit appellatio interposita prius, vel error sit in ea expressus, ut ext. 3. de sent. excom. per tuas. Sic ergo distingaas, cum quis superiori conqueritur de iniusta excommunicatione, aut appellauit ad eum, aut non. si appellauit, tunc praestita cautione habet in optione, an velit eum absolueri, vel remittere absoluendum ei, a quo appellauit, vt ext. 1. de off. ordin. quaesitum, si non appellauit ad eum, tunc secundum priora iura tenebatur remittere absoluendum. et si iudex inferior nollet absolueri; tunc superior posset, vt ext. 3. de off. ordin. ad reprimendum. Sed per hanc constitutionem, si potest esse periculum in mora; statim tenetur eum superior absolueri. Hoc tamen scias, quod si superior viderit sententiam excommunicationis euidenter iniustam; potest pronuntiare ipsam iniustam, licet non sit appellatum ad eum, vt ext. 3. de appell. sollicitudinem. Similiter e contra, si viderit eam iustam, tenetur remittere absoluendum, licet sit appellatum ad ipsum, vt ext. 3. de sent. excom. per tuas. in fine. Ioan.

f Consiuerit) Quod esse non potest, nisi vocetur, et sit praesens. quia causarum merita partium assertionem praedantur, vt ext. 3. de sent. et re iud. cum illius. si tamen pure ageretur ad retractationem sententiae, non ad hoc, vt iudex puniretur, qui tulit sententiam; tunc non esset necesse ipsum vocari, vt 2. q. 6. hoc etiam. **g** Excommunicato ad interesse) Id est, damna, quae sustinuit, siue circa sumptus litis, siue in alijs, et illa declarabit suo sacramento, vt 2. q. 1. in primis. Sed numquid admittitur illud interesse, quod cassata fuit eius electio propter illam excommunicationem, et quod beneficia adeptus fuisset, nisi impediuisset excommunicatio? credo, quod sic. quia istud interesse est circa rem, vt 12. q. 2. si quis de clericis. et 2. q. 5. super causa. et D. de actio. empti. Iulianus. in princ. secus si esset interesse extra rem, ut D. de actio. empti. si sterilis. P. cum per venditorem. Ioan.

h Ex causa probabili) Quia credebatur citationem ad ipsum peruenisse. et ita credebatur eum contumacem, cum non esset; vel credebatur causam excommunicationis esse sufficenter probatam; alias vix posset probabilis error in hoc casu inueniri.

Lan

i Laudabilis) Quasi dicat, non sufficit error probabilis, nisi alias sit laudatae opinionis, vel ideo dicit hoc, quia propter famam ipsius praesumitur ipsum probabiliter errasse. alias contra diligentem praesumitur, quod non errauerit, vt D. de probation. cum de indebito. et C. qui, et aduer. quos. l. 1. Ioan.

k Probabilis error) Sed qualiter potest ipsum probabilis error excusare? Resp. quia credebatur non sufficienter probatum id, pro quo excommunicabatur. nam in ordine iuris, qui seruandus est in hac sententia, non posset errare probabiliter reus, sed tantum in causa excommunicationis. et est hic bonum arg. quod si aliquis habet probabilem causam litigandi, non punitur in sumptibus. su. de eo, qui mit. in posses. c. 2. l. 3. et D. deleg. 2. qui soli du. P. etiam. sed pone, quod iniuste excommunicatus statim ab ipso excommunicatore petat absolutionem. Dico, quod ipsum non potest absolueri. quia cum ipse careat ingressu ecclesiae; ergo alium non potest reconciliare ecclesiae. **l** Compellatur) Per hoc patet, quod si excommunicatus petit absolutionem et ab excommunicatore, et iurauit stare mandatis suis, quod prius inquiretur, an excommunicatio fuerit iusta, quam recipiat mandatum, ut sup. de restit. spol. litteras. in fi. Si enim probata fuerit excommunicatio iniusta, nihil praecipitur ei per sacramentum; in nullo enim tunc tenetur satisfacere, cum non deliquerit, vt ext. 3. de off. ordin. ad reprimendam. Sed si fuerit iusta, tunc primo recipiet mandatum, ut hic dicitur. hoc autem inquiretur coram arbitris electis, an fuerit iniusta excommunicatio, uel coram synodo; quod verius est, vt 11. q. 1. si clericus. sed nonne eo ipso, quod excommunicatus petit absolutionem, et iurat; intelligitur acquiescere sententiae, vt eam non possit impugnare? vt ext. 1. de offic. deleg. gratum. ext. 3. de ijs, quae fiunt a mai. par. cap. ex ore. ext. 3. de appell. sollicitudinem. et D. de inoffici. testam. l. penult. Item numquid si non appellat a sententia excommunicationis, usque ad decem dies, intelligitur acquiescere sententiae? vt ext. 3. de sent. et re iudic. quod ad consultationem. Dico, quod non. non enim acquiescit sententiae tali, quod petit absolutionem, cum sciat se ligatum. similiter nec ex eo, quod non appellat; intelligitur acquiescere sententiae. et euidenter est, quare non sit in sententia excommunicationis necessaria appellatio; quia cum appellatio debeat suspendere pronuntiatum, vt D. ad Turpillianum. l. 1. sed effectus excommunicationis non potest suspendi, vt ext. 3.

† vide-
tur.

† absol-
ui

de appell. pastoralis, unde nec prodest, nec necessaria est ibi appellatio, quia per cursum decem dierum, non transit in rem iudicatam. nam absolutus potest etiam post decem dies. et ideo per taciturnitatem decem dierum non confirmatur sententia. et ideo de iniusta excommunicatione potest excommunicatus conueniri, cum voluerit. Sed mirum uidetur, quo modo iniusta excommunicatio priuet aliquem ingressu ecclesiae; nam post lata sententiam excommunicationis iniustam, statim excommunicans est priuatus ingressu ecclesiae, et excommunicatus non est priuatus ingressu, nisi lata sententia. qualiter ergo potest priuari ingressu ecclesiae ab illo, qui est priuatus. et ita simul incipit esse priuatus excommunicans, et excommunicatus. et ita eadem sententia priuat excommunicantem, et excommunicatum; quod est absurdum. Ioan. **m** Error sit) Sic ergo iudex potest reuocare errorem, vt dixi su. eo. cum cessante. et ext. 1. de appell. significauerunt.

n Valeat dubitari) Ergo admittitur hodie appellatio, non solum si causa sit probabilis, sed etiam si sit dubia. Quid iuris sit, quere su. eo. vt debitus.

o Absoluat) Appellatio ergo non tenet, quantum ad hoc, quin possit absolutus excommunicatus; sed quantum ad hoc, quod transferatur iudicium ab ipso praestita cautione standi iuri coram superiore, vt ext. 1. de appell. qua fronte.

p Mentatur errorem) Iudices enim saepe falsa scribunt, vel dicunt, vt 2. q. 6. P. biduum. in fi. C. de arbitr. ne in arbitris. D. de custod. reor. Diuis.

Cap. 6. Sub interminatione.

Causa cupiditatis^a) Si enim non sit causa cupiditatis, sed tantum vt illi puniantur; licite potest praeter poenam excommunicationis poena pecuniaria punire, vt 16. q. 1. statuimus. quia ea poena, quae magis timeatur, infligenda est, ut ext. 3. vt lite non contest. quoniam. in fi. 23. q. 4. ea vindicta. Sed pretium non sumet, vel pro absoluendo, vel restituendo, vt 1. q. 1. nullus Episcopus. ext. 1. de simo. nemo. ext. 1. de poen. licet. sed poena pecuniaria potest eos punire, vt dixi, et arg. ext. 1. de raptor. in Archiepato.

b Compellatur) Tamquam conculsor, vt 1. q. 7. sancimus. et 23. q. 1. militare.

c Castigetur) Hoc generale est, vt cum quis non est soluendo, vt alia poena puniatur, vt 14. q. 6. si res. 5. q. 6. quia iuxta. D. de poe-

ff 3 nis.

nis. l. 1.

TIT. XVI. DE VERBORVM SIGNIFI
CATIONE.

Cap. 1. Super quibusdam.

Seu defendunt^a) Sic su. de hæret. excommu-
nicamus. li. eo. 24. q. 3. qui aliorum. C. de
ijs, qui latr. occult. l. 1. et. 2.

b Coram Prelatis) Sed qualiter prælati cau-
sam sanguinis examinare possunt? cōtra il-
lud 23. q. 8. his, a quib. sed prælati hic vocan-
tur iudices, II. q. 3. præcipue. vel dic, quod spe-
ciale est in crimine hæresis, et in crimine fal-
si; quod cum falsas litteras Papæ, etiam cri-
minaliter conuictus secundum poenas lega-
les punitur.

c Aut confessio) Su. de verbor. signific. cum o-
lim, su. de cohab. cler. verum. li. 3.

d Cum pedagia) Pedagia dicuntur, quia dā-
tur a peditibus. guidagia dicuntur, pro duc-
tu per terram alicuius. Salinaria, quæ dan-
tur pro sale. omnia ista dicuntur portoria,
ut C. de vestig. et commis. l. 3. nec dāda sunt
ista, nisi cum negotiationis causa aliquid por-
tatur. secus si ad partis vtilitatem, vel ad vti-
litatem fisci aliquid feratur, ut C. eo. vniuer-
si. Ioan.

e Imperatorum) Solus enim Princeps potest
ista statuere, sed nulla ciuitas potest ista sta-
tuere, ut C. noua vestig. inst. nō posse. l. 2. et
3. Ioan.

f Memoria) Nota diligenter, quod illa con-
suetudo, cuius non existat memoria, ius, siue
priuilegium inducit, ut D. de aqua cotid. hoc
iure. P. ductus aquæ. et D. de aqu. plu. arcē.
l. 1. P. vlt. 3. q. 6. hoc quippe. 9. q. 3. cōquestus.
et per hoc videtur, quod cum talis consuetu-
do ius inducat, quod non sit necesse allega-
re aliquem titulum, licet illud requiratur in
consuetudine triginta annorum, ut dixi de
hoc 18. q. 2. seruitia †. Itē not. hic arg. quod † serui-
per mandatū generale, nō prohibentur, nisi † tum.
illicita, ut 33. q. 2. quos Deus. II. q. 3. quod præ-
decessor. D. de iure patr. abigere. in fine.

Cap. 2. Nouimus.

In antiquis^a) 11. q. 1. si quis sacerdotū. et 3.
q. 4. clericus.

b Decreto) Su. de fals. ad falsariorum.

c Saculari traditur) Istud intelligas de illo,
qui est penitus incorrigibilis. ne obster su. de
iudic. at si clerici. li. 1. uel intelligatur de ma-
iorib. criminibus, ut de hæresi, et de crimine
falsi.

d Opinio a plurib.) Immo a plurib. approba-
tū est, quod dicitur in canone, quod tradat,
id est, permittat tradi, vel quod credat nō * a
nimo * sanguinis effusionē, ut su. de iudic. et
arg. 23. q. 1. c. 1. vel specialiter loquitur hic de
hæresi, et de crimine falsi.

e Intercedere) 17. q. 4. reum.

f Penitentiam) Magis rigide cum eo agitur;
su. de falsar. ad falsarior. Ioan.

I L E R D A E.

Apud Petrum Rob. & Ioānem a Villa-
noua, Anno M. D. LXXVI.